

ОВІРКИ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ
ЗОНИ

ТЕКСТИ

МІНІСТЕРСТВО У СПРАВАХ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ
ВІД НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА ЕКСПЕДИЦІЯ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ГОВІРКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ

ТЕКСТИ

Київ
Видавництво «Довіра»
1996

У книзі вміщено діалектні тексти, записані на магнітофон у 1994—1996 рр. від переселених з Чорнобильської зони носіїв середньополіського діалекту. Тексти паспортизовано, подано у фонетичному записі.

Праця буде корисною українцям, славістам, зокрема, мовознавцям, етнологам, історикам.

Упорядники:

Гриценко П. Ю., керівник наукового проекту,
Прилипко Н. П., Малахівська О. А., Москаленко Л. А.,
Анісімова Л. Г., Бідношия Ю. І., Гриценко С. П., Дика Л. В.,
Поїстогова М. В., Рябець Л. В.

За редакцією доктора філологічних наук
професора П. Ю. Гриценка

Рецензенти:

доктор філологічних наук професор С. П. Бевзенко,
кандидат філологічних наук професор Г. О. Козачук,
кандидат філологічних наук І. П. Чепіга

Науковий проект та видання книги фінансовані
Міністерством у справах захисту населення
від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

- © Упорядкування. Гриценко П. Ю., Прилипко Н. П., Малахівська О. А., Москаленко Л. А., Анісімова Л. Г., Бідношия Ю. І., Гриценко С. П., Дика Л. В., Поїстогова М. В., Рябець Л. В., 1996
© Оригінал-макет. Кригін Ю. М., Остапова І. В., 1996
© Художнє оформлення. Видавництво «Довіра», 1996

Г 4602000000
96 Без оголош.

ISBN 966-507-033-9

Передмова

Після Чорнобильської катастрофи 26 квітня 1986 р. розпочалося відселення мешканців сіл екологічно небезпечної зони. Цей процес був як регульованим, так і стихійним, після чого на Поліссі утворилася велика за площею майже безлюдна територія — *Чорнобильська зона*; лише у 1986 р. ця зона в Україні займала 2044 кв. км. У місцях нових поселень вихідців з Чорнобильщини почалося інтенсивне змішування мешканців колись різних, часто територіально віддалених сіл. Сьогодні лише окремі села зберегли свою цілість як мікросоціуми, яким властиві свої традиції, особливості мови і культури, свій інформаційний фонд, що передається від покоління до покоління. Більшість сіл як людська і мовно-культурна єдність внаслідок переселення були зруйновані. На нових місцях поселення для поліщуків, як правило, окремих сіл не будували, а розширювали вже існуючі села; у нових умовах переселенці разом з мешканцями нових сіл творили нову цілість у плані виробничого, культурного, релігійного, а згодом — і сімейного життя. Тому до взаємодії, інтеграції вихідців з різних поліських сіл додалися мовно-культурні впливи мешканців тих сіл, у які були переселені поліщуки Чорнобильської зони. Склалися передумови інтенсивної різнодіалектної й різнокультурної взаємодії, наслідком якої завжди була і є втрата багатьох самобутніх рис, нівеляція яскравих мовних, культурних особливостей взаємодіючих мікросоціумів. Для славістики виникнення чорнобильської пустелі виявилось особливо відчутним, оскільки Полісся, зокрема його центральна частина (у давнину — територія слов'янського племені *дереваляни*), справедливо оцінюється як одна з архаїчних зон слов'янського світу. Саме поліські свідчення про мову, археологію, традиційну матеріальну й духовну культуру часто служать для славістів відправною точкою у реконструкції найдавніших етапів історії слов'ян.

Усвідомлення неперехідного наукового значення інформації про поліські діалекти, традиційну культуру спонукали до розробки Державної програми збереження етнокультурної спадщини Українського Полісся, що потерпіло від Чорнобильської катастрофи, зокрема, програми опису мови Чорнобильської зони. Реалізація цієї програми може зберегти для наступних поколінь дослідників адекватний мовний образ загубленої частини Славії і Європи. Зауважимо, що після евакуації багато сіл перестали існувати: окремі з них як екологічно особливо небезпечні були захоронені (як села *Буряківка, Коначі* Чорнобильського р-ну), інші за різних обставин згоріли (села

Товстий Ліс, Стечанка, частина села Річшя) чи знищені часом і безлюдністю; створення описів мови, культури таких сіл є одночасно і даниною їх пам'яті.

Діалектологічні та етнолінгвістичні експедиційні обстеження говірок цього ареалу до 1986 р. здійснювалися за різноманітними програмами; при цьому для дослідників завжди залишалася можливість повторних експедицій, нових записів з метою уточнень, доповнень раніше зібраного матеріалу у питомих умовах побутування говірки. Після чорнобильської катастрофи такої можливості дослідники фактично позбавлені, оскільки динаміка людності у місцях переселення досі залишається відчутною, а носії окремих говірок розселені у багатьох віддалених селах. Тому лише після записів у різних місцях проживання вихідців із колись одного села вдається відтворити, реконструювати говірку як систему. Ці обставини змінили характер польової роботи діалектологів, переорієнтувавши її із записування матеріалів за програмами з чітко окресленим колом питань на фіксацію текстів, які, охоплюючи базові питання відомих програм, відтворювали б мовленнєвий образ говірки. Тому для опису говірок Чорнобильської зони у Відділі діалектології Інституту української мови Національної академії наук України за матеріалами експедицій 1994—1996 рр. створено фонофонд — зібрання магнітофонних записів мовлення поліщуків, відселених із Чорнобильської зони. Частина цих матеріалів у вигляді транскрибованих текстів уміщена в книзі «Говірки Чорнобильської зони. Тексти», яка мислиться як початок нового етапу багатоаспектного лінгвістичного вивчення мови цього ареалу.

Подані у книзі тексти за змістом різнопланові, хоча в них і простежуються тематичні домінанти — розповіді (часто поетизовані) про втрачене Полісся, про доквілля і трагедію пережитого, адже життя цих людей чітко розділене на *там і тут*, на *до і після* трагедії; чимало уваги оповідачі звернули на особливості зникаючої традиційної духовної, обрядової культури, вірування, локальні особливості господарської діяльності. Тому значення вміщених у книзі текстів виходить за межі джерела лише мовної інформації; ці тексти можуть виявитися цінними і для етнолінгвістів, етнографів, фольклористів, соціопсихологів, істориків.

Дослідження здійснене відповідно до завдань Державної програми ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і фінансоване Міністерством освіти України. Висловлюємо подяку Науково-технічному управлінню Міністерства освіти України, головному спеціалістові історико-культурної експедиції Р.А.Омеляшкови за допомогу у виконанні науково-дослідних робіт та виданні цієї книги.

Preface

After the Chernobyl catastrophe of April 26, 1986 people were evacuated from villages inside the radioactive zone. This process was both planned and spontaneous. As a result a huge uninhabited zone was created which in 1986 in Ukraine alone was 2044 sq. km. People who used to live in different parts of the Chernobyl area were brought together in the new places to which they had been evacuated. It is obvious now that only few villages preserved their integrity as communities with their own traditions, linguistic and cultural conventions. Villages as human, linguistic and cultural entities were largely destroyed after the population's removal. In the new places no separated settlements for the people from Chernobyl Polissya were built, they moved into expanded existing villages. Under such circumstances the evacuees and local people started to create new entities in economic, religious and even in family life. Thus to the interaction and integration of people from different Polissian villages local people's linguistic and cultural mutual influences were added. This created preconditions for intensive multidialectal and multicultural interaction which always leads to the loss of many characteristic features and rarities in dialects and culture of interacting communities. For Slavonic studies, the forming of the Chernobyl desert appeared to be especially painful because Polissya, particularly its central part (in ancient times the territory of Slavic tribe *Derevlyany*) is justly appreciated as one of the most archaic zones of the Slavia. In fact, it is Polissian material on language, archeology, traditional productive and spiritual life that often appears to be a starting point in reconstruction of the most ancient stages of Slavonic history.

Understanding the exceptional scientific importance of information on Polissian dialects and traditional culture encouraged us to create a program to describe the language of the Chernobyl zone. The program, if fulfilled, could preserve for future generations of investigators an adequate linguistic picture of the lost part of Slavia and Europe. Moreover, after the evacuation, many villages ceased to exist. Some of them were buried because they were extremely dangerous ecologically (e.g. *Buryakivka* of Chernobyl district). Others were destroyed by fire (e.g. *Tovsty Lis, Stechanka*, part of *Richytsya*) or by time and absence of people. Thus linguistic and cultural description of such villages is at the same time a way of paying debts to their memory.

Dialectological and ethno-linguistic monitoring expeditions to this area before 1986, were based on various questionnaires. These had one feature in common, namely, the possibility to revisit villages and to gather new

data for checking and adding existing materials. Following the catastrophe, investigators simply do not have such a possibility, because migration of the evacuated people is still continuing in their new places of living, and speakers of the same local dialects now live in many remote villages. Thus, to give an image of a certain local dialect is possible only by recording speech of its bearers in several new places of living. It changed the character of dialectologists' field work; the main emphasis now should be not the questionnaires, but the fixation (recording) of *texts* which represent the *speech image of local dialects*. That is why in 1994—96 the Department of Dialectology of the Institute of the Ukrainian language of the National Academy of Sciences of Ukraine created an archive of recordings of the Chernobyl zone's local dialects. The book «*Local dialects of the Chernobyl zone. Texts*» contains a part of the collected material in the form of detailed scientific transcription which conveys the real pronunciation of the speakers. We see this book as the beginning of a profound linguistic investigation of the area.

The texts represented in the book vary thematically, although there are some dominant stories (often poetic) about their lost Polissya, its nature and the tragedy which strictly divided the lives of the evacuees on *here* and *there, before* and *after*. Attention is also paid to some peculiarities of the Polissians' traditional spiritual culture, beliefs and local varieties of the working life which are being lost. Thus, the represented texts are not only the source of purely linguistic information, they may also be valuable for those who are interested in ethnolinguistics, ethnography, folklore, social psychology and history.

Вступ ·

Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок

Поняття *чорнобильські говірки* в українській діалектології донедавна співвідносилось з частиною середньополіського діалекту нижньої течії р. Прип'ять; це поняття не пов'язувалося з чітко окресленим мовним простором та з певною сукупністю власне мовних ознак, якими ці говірки могли протиставлятися іншим — суміжним чи віддаленим говіркам. Після аварії на Чорнобильській АЕС внаслідок відселення з екологічно небезпечної зони мешканців сіл північної Київщини та північно-східної Житомирщини (див. карта 1) чорнобильські говірки як *ареальна цілість* перестали існувати. Загальної картини руйнування цього ареалу не міняють окремі діалектоносії чи їх невеликі групи, які не залишили своїх сіл у зоні обов'язкового відселення, або повернулися назад після виселення. Сьогодні поняття *чорнобильські говірки* набуло нового змісту: воно співвідноситься насамперед з говірками переселенців із Чорнобильської зони. Ці говірки постали в оточенні говірок інших діалектів, передусім — середньонаддніпрянського, менше — степового і слобожанського діалектів південно-східного наріччя, а також волинського і подільського діалектів південно-західного наріччя; особливий різновид діалектного аплікування становить перенесення середньополіських говірок Чорнобильської зони у середовище інших поліських говірок — середньо-, західно- і східнополіських. У новому діалектному оточенні переселенські чорнобильські говірки не творять суцільних масивів, а функціонують як острівні чи, за умов дисперсного переселення, зберігаються на рівні ідіолектів. Здебільшого поліщуки-переселенці не зберегли *чистими* вихідні на момент відселення із зони свої мікросоціуми¹; відбулося інтенсивне змішування носіїв різних діалектів, що створило передумови відчутної динаміки структури переселенських говірок та їх оточення.

Зміни структури одних і розсіювання інших чорнобильських говірок ставлять перед дослідниками завдання встигнути зафіксувати найповнішу за обсягом інформацію про ці говірки, доки вони не зазнали глибинних структурних трансформацій внаслідок інтенсивної

¹ Докладніше див.: Грищенко П. Говірки Чорнобильської зони сьогодні // Полісся: мова, культура, історія. — К., 1996.

міждіалектної взаємодії, що уможливило б згодом підготовку докладних описів цих архаїчних діалектних систем.

Зараз, коли стало реальністю розпорошення, розселення у віддалені один від другого переселенські села носіїв єдиної у минулому говірки, опис чорнобильських говірок має характер певної реконструкції, зведення воедино свідчень про нині територіально віддалені варіанти говірки.

Про чорнобильські говірки діалектологами кількох поколінь зібрана значна за обсягом різнопланова інформація. У різний час були підготовлені лінгвогеографічні праці, у яких відтворена просторова варіативність середньополіських говірок та їх відношення до суміжних діалектних зон (Назарова Т.В. Лінгвістичний атлас нижньої Прип'яті. — К., 1985; Никончук М.В. Лексичний атлас Правобережного Полісся. — Київ — Житомир, 1994); важливе значення мають ті атласи, які репрезентують середньополіські говірки у контексті загальноукраїнських і загальнослов'янських зв'язків і відношень (Атлас української мови. — Т.1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. — К., 1984; Загальнослов'янський лінгвістичний атлас — багатотомна праця, яка з 1988 р. публікується випусками у двох серіях: фонетико-граматичній та лексико-словотвірній).

У дослідженнях Т.В.Назарової², М.В.Никончука³, А.М.Залеського⁴ синтезовано ті різноманітні свідчення про чорнобильські говірки, які були представлені у лінгвогеографічних та описових працях, а також у фонотеках. При незаперечній інформативності атласів та монографічних описів говірок кожен із цих типів праць має свої завдання, а відтак, — і певні обмеження щодо обсягу і характеру залучуваного матеріалу. Ці обмеження зневизначають цілісні образи говірок як комунікативних систем. Неповноту свідчень описових та лінгвогеографічних праць значною мірою компенсують діалектні тексти, які є наближеним до фотографічного відтворенням не лише окремих звуків (resp. звукотипів), словоформ, а й послідовності розгортання тексту як цілості у мовленнєвому потоці. Автентичні тексти відбивають такі особливості спонтанного мовлення діалектоносіїв, яких не фіксують (чи засвідчують лише зрідка) писемні (resp.: недіалектні) тексти. Передусім це інша порівняно з писемними текстами сегментація

² Назарова Т.В. Украинские говоры нижней Припяти (Украинско-белорусские междиалектные контакты). — Дис. канд. филолог. наук. — К., 1963; вона ж. Беларускія ізагласы на тэрыторыі Украіны // Беларуская і славянская мовазнаўства. — Мінск, 1972.

³ Никончук Н.В. Правобережнополесские говоры в лингвогеографическом освещении. — Дис. доктора филолог. наук. — Житомир, 1980.

⁴ Залеський А.М. Говірки Київського Полісся // Київське Полісся (Етнолінгвістичне дослідження). — К., 1989.

мовленнєвого потоку на синтагми і речення; це ті випадки граматичної неузгодженості між компонентами словосполучень та частинами речень, які виникають внаслідок змін смислових, логічних зв'язків у процесі озвучення формованого тексту; це наявність таких компонентів тексту, які семантично і формально є надлишковими у структурі висловлювання; це значна варіативність вияву тих самих одиниць — фонем, морфем, синтаксем, значень лексем — у межах навіть відносно невеликих сегментів тексту; це властива усному мовленню редукція окремих звуків, частин слова, елімінація частин словосполучень, т. зв. обриви слів та ін. Разом з тим діалектні тексти засвідчують наявність певних універсальних ознак текстотворення, які так само виявляються і в писемних недіалектних текстах.

У діалектному тексті як різновиді мовного простору виявляється реальне співвідношення структурних елементів говірки, їх синтагматичні зв'язки, квантитативні характеристики; у ньому виразно проступає поділ одиниць за частотою їх використання у говірковому мовленні. Саме функціональні характеристики, які, зрештою, творять індивідуальне обличчя говірки, в описових працях найчастіше зневизначені, а при лінгвістичному картографуванні практично не враховуються. Тому для відтворення говірки як функціонуючої системи необхідним є залучення до аналізу значних за обсягами діалектних текстів.

Багато дослідників здавна усвідомлювало особливу евристичну цінність текстів, додаючи до своїх описових діалектологічних праць зразки зв'язних текстів, окремі вирази, фольклор з досліджуваної місцевості (див. праці О.Броха, В.Гнатюка, І.Верхратського, І.Панькевича, О.Горбача, В.Ващенко та ін.). Окремими збірками українські діалектні тексти опублікували М. Дурново⁵, А. Москаленко⁶; укладена об'ємна загальноукраїнська діалектна хрестоматія⁷. Збірки текстів подано і в узагальнених нарисах про українські діалекти Ф.Жилка та В.Курашкевича⁸; зараз випусками друкуються добірки діалектних текстів з Гуцульщини⁹, підготовлена до друку діалектна хрестоматія українських говірок Східної Словаччини¹⁰. І

⁵ Дурново Н.Н. Хрестоматия по малорусской диалектологии. — М., 1913.

⁶ Москаленко А.А. Методичні рекомендації для практичних занять з української діалектології. — Одеса, 1965; вип. 2. — Одеса, 1966.

⁷ Говори української мови. Збірник текстів / Упорядн.: С.Ф.Довгопол, А.М.Залеський, Н.П.Прилипка. — К., 1977.

⁸ Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови. — К., 1955; Kuraszkiewicz W. Zarys dialektologii wschodniosłowiańskiej z wyborem tekstów gwarowych. — Wyd. 2. — Warszawa, 1963.

⁹ Зразки діалектного мовлення гуцулів // Гуцульщина. Лінгвістичні етюди. — К., 1991. — С. 271—290.

все ж доводиться визнати, що опубліковані українські діалектні тексти ще не сповна задовольняють зростлі запити дослідників, особливо щодо повноти представлення у них структури говірок.

Упорядники збірника діалектних текстів чорнобильських говірок мали на меті передусім відтворити мовленнєві образи кількох базових говірок, які зараз функціонують як переселенські острівні у новому діалектному оточенні (див. карту 2). Це типові середньополіські говірки колишніх сіл Рудьки, Стечанка і Чистоголівка Чорнобильського району та сіл Денисовичі і Луб'янка Поліського району; тексти з інших говірок (колишніх сіл Буда, Буряківка, Річиця, Товстий Ліс Чорнобильського району та Варовичі й Мартиновичі Поліського району) дають змогу здійснити перші зіставлення з наведеними базовими говірками, виявити в їх структурах спільні для всіх обстежених говірок та специфічні, вузьколокальні риси.

Діалектні тексти були записані на магнітофон і згодом затранскрибовані. Графічна передача діалектного мовлення була пов'язана з певними труднощами щодо ідентифікації акустично близьких, але все ж дещо відмінних звуків. Якби при виданні текстів можна було б відтворити різні ступені наближення одного звука до іншого, градацію змін одного звукотипа у напрямку до іншого, напр. о до у чи а до е, то такий запис тексту мав би вигляд складної багаторівневої побудови. Проте й тоді не було б остаточної певності, що вдалося точно відтворити динамічні, дуже плинні за своєю природою звуки. Адже звучання мови може передати тільки саме звучання, а найдосконаліша транскрипція відтворює лише образ звучання. До книги включено переважно монологічні тексти; діалоги між діалектоносійми та експлораторами подано для ілюстрації різного ступеня діалектно-літературномовної взаємодії.

Прагненням експлораторів було зафіксувати максимально інформативні тексти, з допомогою яких можна було б відтворити не лише власне мовний образ говірки, а й життя діалектоносійів — картини побуту, фрагменти традиційної культури, вірування, обряди, особливості світосприйняття (див. *Показчик провідних тем оповідей*). Важливо було зафіксувати і словесний опис географічних об'єктів залишеної території, а з ними — відповідні власні назви, які у переважній більшості після переселення разом з об'єктами називання значно деактуалізувалися. Фіксація й збереження ономастикону Чорнобильської зони особливо актуальні ще й тому, що після знесення

¹⁰ *Послухаймо, що розповідають у Закарпатті*: Пригоршня текстів, записаних в українських селах у Східній Словаччині // Упорядн.: О.Лешка, Р.Шішкова, М.Мушинка. — New York—Прага—Київ (у друков.); готується до друку збірник діалектних текстів з українських говірок Румунії (*Павлюк М., Робчук І.* Засади побудови «Хрестоматії діалектних текстів українських говірок Румунії» // Третій міжнародний конгрес українців. — Харків, 26—29 серпня 1996. Мовознавство. — Х., 1966. — С.169—171).

багатьох хуторів та т.зв. укрупнення сіл під час колективізації, а також після масового осушення боліт, яке спровокувало зникнення багатьох малих річок і озер, поліська ономастична система ще до 1986 р. була значною мірою зруйнована¹¹.

До книги включено тексти таких говірок:

Денісовичі, інформатори: 1) Іванова Катерина Григорівна, 1925 р.н., освіта 4 кл., тексти 1—6;

2) Омельченко Світлана Миколаївна, 1948 р.н., освіта середня спеціальна (технікум зв'язку), весь час проживала в с. Денисовичі; тексти 7—25;

3) Мислик Христина Іванівна, 1913 р.н., неписьменна; текст 26;

4) Мислик Катерина Іванівна, 1940 р.н., освіта 7 кл.; тексти 27—30;

5) Попович Микола Григорович, 1924 р.н., освіта 4 класи, тексти 31—37;

6) Устинова Надія Петрівна, 1924 р.н., освіта 4 кл.; тексти 38—41.

Особливості говірки відбито в: *Атлас української мови*. У 3-х т. — Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. — К., 1984 (далі — АУМ), пункт 46; *Назарова Т.В.* Лінгвістичний атлас нижньої Прип'яті. — К., 1985 (далі — ЛАНП), пункт 76; *Никончук М.В.* Лексичний атлас Правобережного Полісся. — Київ — Житомир, 1994 (далі ЛАПП), пункт 120; під цим же номером матеріали з с. Денисовичі подано у працях: *Никончук М.В.* Матеріали до Лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). — К., 1979; *Никончук М.В., Никончук О.М.* Будівельна лексика Правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. — Житомир, 1990; *вони ж.* Транспортна лексика Правобережного Полісся в системі східнослов'янських мов. — К., 1990; див. також: *Лисенко П.С.* Словник поліських говірок. — К., 1974; *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // *Діалектологічний бюлетень*. — Вип. 8. — К., 1961; *вона ж.* Фонема *и(у)–і* в деяких середньополіських говірках // *Дослідження з мовознавства*. — К., 1962; *вона ж.* Білорусько-українські ізоглоси нижньої Прип'яті // *Славистичний збірник*. — К., 1963; *вона ж.* Іменники Ъ-закінчення в північноукраїнських говорах // *Українська діалектологія і ономасти-*

¹¹ Джерела середини XIX ст. зберегли чимало точних топографічних описів Чорнобильщини, зафіксували багато власних назв географічних об'єктів, особливо мікрорідронімів та ойконімів, див.: *Фундуклей И.* Статистическое описание Киевской губернии. Ч. I. — СПб.—К., 1852; *Похилевич Л.* Сказания о населенных мѣстностях Киевской губернии или статистическія, историческія и церковныя замѣтки о всѣхъ деревняхъ, селахъ, мѣстечкахъ и городахъ, въ предѣлахъ губерніи находящихъся. — К., 1864 (далі — *Похилевич Л.* Сказания).

ка. — К., 1964; вона ж. Проблема перехідних говірок між українською і білоруською мовами // Праці XI респ. діалектолог. наради. — К., 1965; вона ж. Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Рудькії, інформатори: 1) Глюза Ольга Харитонівна, 1933 р.н., освіта 1 кл.; тексти 42—45;

2) Кривенок Настя Іванівна, 1918 р.н., неписьменна; тексти 46—67;

3) Балюра Наталка Архипівна, 1930 р.н., освіта 4 кл.; тексти 68—69;

4) Геленок Галина Федорівна, 1931 р.н., освіта 4 кл.; тексти 70—77;

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 77; див. також: *Назарова Т.В.* Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Річійця, інформатори: 1) Сидоренко Поліна Іванівна, 1938 р.н., освіта II кл.; тексти 78—80;

2) Синяченко Катерина Михайлівна, 1944 р.н., освіта 8 кл.; тексти 81—89;

Особливості говірки відбито в: *АУМ*, пункт 47; *ЛАНП*, пункт 79; див. також: *Лисенко П.С.* Словник поліських говорів. — К., 1974.

Товстий Ліс, інформатори: 1) Глюза Василь Петрович, 1906 р.н., освіта 1 кл.; тексти 90—92;

2) Волочаев Володимир Тимофійович, 1929 р.н., освіта 5 кл.; тексти 93—101;

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 78; див. також: *Назарова Т.В.* Іменникові \dot{z} -закінчення в північноукраїнських говорах // Українська діалектологія і ономастика. — К., 1964.

Бурякілака, інформатори: 1) Бутрименко Марія Іванівна, 1943 р.н., освіта 7 кл.; тексти 102—103;

2) Савенок Поліна Григорівна, 1932 р.н., освіта 3 кл.; текст 104;

3) Хоменко Галина Кононівна, 1921 р.н., освіта 4 кл.; текст 105;

4) Савенок Устина Олексіївна, 1920 р.н., освіта 3 кл.; текст 106.

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 82; див. також: *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; вона ж. Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Чистогалівка, інформатори: 1) Бела Пелагея Савелівна, 1909 р.н., неписьменна, мовлення чітке; тексти 107—118;

2) Будниченко Гафія Трохимівна, 1916 р.н., неписьменна, мовлення чітке; текст 119;

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 85; див. також: *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; вона ж. Фонема $u(y)$ — i в деяких середньополіських говірках //

Дослідження з мовознавства. — К., 1962; вона ж. Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Буда, інформатор: 1) Рижук Віра Іванівна, 1922 р.н., освіта 7 кл.; тексти 120—138.

Особливості говірки відбито в: *Мойсієнко В.М.* Номінація в поліській народній медицині та лікувальній магії. — Дис. канд. філолог. наук. — К., 1995; він же. Народна медицина поліщуків // ж. «Берегиня», 1995, № 3—4.

Луб'янка, інформатори: 1) Артеменко Надія Іванівна, 1932 р.н., освіта 7 кл.; тексти 139—141, 160;

2) Коваленко Євдокія Вікторівна, 1922 р.н., освіта 7 кл.; тексти 142—147;

3) Артеменко Варвара Антонівна, 1907 р.н., неписьменна, мовлення чітке; тексти 148—150;

4) Безверхий Микола Гаврилович, 1926 р.н., освіта 2 кл.; текст 151;

5) Безверха Надія Остапівна, 1922 р.н., освіта 7 кл.; текст 152;

6) Ющенко Ольга Гнатівна, 1921 р.н., неписьменна; тексти 153—158;

7) Тимченко Михайло Овсійович, 1932 р.н., освіта 7 кл.; тексти 159—160;

8) Коваленко Михайло Григорович, 1925 р.н., освіта 7 кл.; тексти 161—162;

Особливості говірки відбито в: *АУМ*, пункт 53; *ЛАНП*, пункт 102; *ЛАПП*, пункт 154, під цим же номером і в: *Никончук М.В.* Матеріали до Лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). — К., 1979; *Никончук М.В.*, *Никончук О.М.* Будівельна лексика Правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. — Житомир, 1990; вони ж. Транспортна лексика Правобережного Полісся в системі східнослов'янських мов. — К., 1990; див. також: *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; вона ж. Фонема $u(y)$ — i в деяких середньополіських говірках // Дослідження з мовознавства. — К., 1962; вона ж. Фонема $u(y)$ — i в деяких середньополіських говірках // Дослідження з мовознавства. — К., 1962; вона ж. Білорусько-українські ізоглоси нижньої Прип'яті // Славистичний збірник. — К., 1963; вона ж. Іменникові \dot{z} -закінчення в північноукраїнських говорах // Українська діалектологія і ономастика. — К., 1964; *Романюк П.Ф.* Лексика весільного обряду Правобережного Полісся: Матеріали до «Лексичного атласу української мови» // Дослідження з української діалектології. — К., 1991; *Лисенко П.С.* Словник поліських говорів — К., 1974.

Стечанка, інформатори: 1) Ющенко Олена Антонівна, 1911 р.н., неписьменна; тексти 163—165;

- 2) Кравченко Марія Василівна, 1927 р.н., освіта 4 кл.; тексти 166—169;
 3) Максименко Василь Йосипович, 1924 р.н., освіта 5 кл.; тексти 170—173;
 4) Скопич Ольга Онисимівна, 1924 р.н., освіта 3 кл.; тексти 174—179;
 5) Шпак Ольга Савівна, 1951 р.н., освіта 8 кл.; тексти 180—182;
 6) Бондаренко Марія Трохимівна, 1924 р.н., освіта 8 кл.; текст 183;
 7) Шевель Катерина Миколаївна, 1936 р.н., освіта 7 кл.; текст 183.
 Особливості говірки відбито в: АУМ, пункт 57; ЛАНП, пункт 104;
 див. також: Назарова Т.В. Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; вона ж. Фонема *и(у)*—*і* в деяких середньополіських говірках // Дослідження з мовознавства. — К., 1962; вона ж. Іменникові *ѣ*-закінчення в північноукраїнських говорах // Українська діалектологія і ономастика. — К., 1964; Лисенко П.С. Словник поліських говорів. — К., 1974.

Віровичі, інформатори: 1) Прівар Федосій Григорович, 1917 р.н., освіта 7 кл.; тексти 184—185;

2) Фещенко Андрій Лук'янович, 1927 р.н., освіта 6 кл.; тексти 186—190;

3) Терещенко Катерина Павлівна, 1913 р.н., неписьменна; текст 191.

Особливості говірки відбито в: ЛАПП, пункт 152; див. також: Романюк П.Ф. Лексика весільного обряду Правобережного Полісся: Матеріали до «Лексичного атласу української мови» // Дослідження з української діалектології. — К., 1991; Мойсієнко В.М. Номінація в поліській народній медицині та лікувальній магії. — Дис. канд. філолог. наук. — К., 1995; він же. Народна медицина поліщуків // ж. «Берегиня», 1995. № 3—4.

Мартинівичі, інформатори: 1) Ковальчук Христина Гаврилівна, 1913 р.н., неписьменна; тексти 192—193.

Діалектні тексти з с. Мартинівичі, записані 1962 р., вміщено у книзі: *Говори української мови*. Збірник текстів. — К., 1977. — С. 114—116.

Над книгою працювали

Тексти записали:

- Анісімова Л.Г. — тексти 1—6, 26—30, 38—41, 139—162;
 Бідношия Ю.І., Дика Л.В. — тексти 68—69, 78, 102—103, 166—169, 184—193;
 Бідношия Ю.І., Дика Л.В., Рябець Л.В. — тексти 79, 119;
 Гриценко П.Ю. — тексти 31—37, 46—67, 70—77, 174—179;
 Гриценко П.Ю., Бідношия Ю.І. — тексти 170—173;
 Гриценко П.Ю., Гриценко С.П. — тексти 7—25;
 Дика Л.В. — тексти 105—106;

- Дика Л.В., Чемеркін С.Г. — тексти 93—101, 120—138;
 Малахівська О.А. — тексти 163—165, 180—183;
 Москаленко Л.А. — тексти 107—118;
 Прилипко Н.П., Гриценко С.П. — тексти 42—45;
 Рябець Л.В. — тексти 90—92, 104;
 Рябець Л.В., Дика Л.В. — тексти 80—89.

Тексти затранскрибували:

- Анісімова Л.Г. — тексти 139—162;
 Бідношия Ю.І. — тексти 78—79, 119, 191—193;
 Бідношия Ю.І., Дика Л.В. — тексти 80—89, 102—106, 184—190;
 Дика Л.В., Прилипко Н.П., Рябець Л.В., Юсікова О.В. — тексти 166—167;
 Малахівська О.А. — тексти 46—50, 73—77, 163, 172—173, 180, 182;
 Малахівська О.А., Пічкур В.В. — тексти 7—25;
 Малахівська О.А., Поістогова М.В. — тексти 120—138, 164—165, 175—177;
 Малахівська О.А., Прилипко Н.П. — тексти 166, 169;
 Малахівська О.А., Рябець Л.В. — тексти 181, 183;
 Малахівська О.А., Юсікова О.В. — тексти 168, 170—171, 174, 178—179;
 Москаленко Л.А. — тексти 31—37, 107—118;
 Москаленко Л.А., Пічкур В.В. — тексти 1—6, 26—30, 38—41;
 Прилипко Н.П. — тексти 42—45, 90—101;
 Прилипко Н.П., Бідношия Ю.І. — тексти 68—69;
 Прилипко Н.П., Анісімова Л.Г., Юсікова О.В. — тексти 51—67;
 Прилипко Н.П., Юсікова О.В. — тексти 70—72;

На попередніх етапах реалізації проекту брали участь Гончарук А.В. та Мішура А.С.

Карти виготовив Мержвинський Є.В.

З благословіння Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета допомогу у з'ясуванні історії церков Чорнобильщини надав о. Димитрій (В. Рудюк), за що висловлюємо щирю подяку.

Технічну підготовку книги до друку здійснили Гриценко С.П., Кальчук Т.Ф., Кригін М.Ю., Купрій О.М., Нечипоренко О.М., Остапова І.В., Полевіченко С.П., Рябець Л.В., Чемеркін С.Г.

Науковий проєкт здійснено під керівництвом П.Ю. Гриценка.

Транскрипція

Для передачі структурного розмаїття діалектного мовлення як базова використана система транскрипційних знаків, яка раніше вже була апробована у хрестоматії «*Говори української мови. Збірник текстів*» (Київ, 1977. — С. 9—12) та в «*Атласі української мови. У 3-х т. — Т. 1. — К., 1984; т. 2. — К., 1988*»; у цю систему знаків внесено окремі зміни. Транскрипція включає набір знаків, який передає максимально повний репертуар усіх відомих звуків українських говірок, що зафіксовані й описані до сьогодні діалектологами. Використання такої повної транскрипції уможливорює зіставлення фонетичних систем, відбитих у поданих нижче текстах, з інваріантною моделлю опису фонетики українських говірок. Це дозволяє виявити співвідношення інтердіалектного і специфічного, регіонального у звукових системах середньополіських говірок.

Голосні звуки передаються такими знаками:

- і — голосний переднього ряду високого підняття, нелабіалізований (*l'ic, st'ıl*);
- i^e — звук, проміжний між і та е, але ближчий до і (*z'най^eısh*);
- i^u — звук, проміжний між і та у, але ближчий до і (*mi^un'i*);
- иⁱ — звук, проміжний між у та і, але ближчий до у (*miⁱn'i*);
- и — голосний переднього ряду (внутрішній), нелабіалізований, підняття високе обнижене (*l'tıxo*);
- й — закритий напружений голосний у (*d'ın'*);
- и^u — голосний високого підняття передньо-середнього ряду (*cu^un*);
- и^e — звук, проміжний між у та е, але ближчий до у (*cu^elo*);
- e^u — звук, проміжний між е та у, але ближчий до е (*ce^ulo*);
- е — відкритий голосний переднього ряду, нелабіалізований, підняття середнє, трохи обнижене (*l'nebo*);
- е — звук середньо-верхнього підняття, переднього ряду (*n'ęch*);
- ê — закритий і напружений голосний е (*d'ęn'*);
- é — звук переднього ряду середнього підвищеного підняття, трохи звужений (*l'tęplo^y*);
- eⁱ — звук, проміжний між е та і, але ближчий до е (*l'maj^eısh*);
- э — звук переднього ряду середньо-низького підняття, нелабіалізований (*doⁱn'ęba*);
- e³ — звук, проміжний між е та э, але ближчий до е (*i^ld'e³*);
- e^a — звук переднього ряду, підняття низьке підвищене, наближений до ä (*ne^apa*);
- ı — задньорядний нелабіалізований голосний низького підняття (*max*);
- v — задньорядний нелабіалізований голосний дуже низького підняття (*l'xıta*);

â — нелабіалізований голосний а, пересунений до середнього ряду (*c'âđ'*);

a^e — пересунений до середнього ряду голосний а, підняття підвищене, наближене до е;

ä — нелабіалізований голосний переднього ряду низького підняття (*ynⁱıäm'*);

â — лабіалізований голосний заднього ряду низького підвищеного підняття (*nⁱrâıda, niⁱtâı*);

ą — лабіалізований голосний заднього ряду низького підняття (*l'xıta*);

a^o — задньорядний голосний, проміжний між а та о, але ближчий до а;

o^a — задньорядний голосний, проміжний між о та а, але ближчий до о;

o — лабіалізований голосний заднього ряду середнього підняття (*l'goloc*);

ɔ — лабіалізований голосний заднього ряду середньо-обниженого підняття (*coⁱr'ęka*);

o — лабіалізований звук середньо-верхнього підняття заднього ряду (*boɔ*);

ô — закритий і напружений голосний о (*coⁱr'ôch'ku*);

ó — лабіалізований голосний заднього ряду, середнього підвищеного підняття, трохи звужений (*doⁱd'ömu*);

ò — лабіалізований голосний о, пересунений до середнього ряду (*l'ııöykati*);

ö — лабіалізований голосний переднього ряду о, тобто огублений е (*oıđ'ııöı*);

o^y — звук, проміжний між о та у, але ближчий до о (*ko^yıjux*);

u^o — звук, проміжний між у та о, але ближчий до у (*ku^oıjux*);

у — лабіалізований голосний заднього ряду високого підняття (*dıx*);

ı — пересунений до середнього ряду голосний у (*m'ı'ı'ıun*);

ı̄ — лабіалізований голосний переднього ряду високого підняття (*cnı̄n*);

ы — голосний середнього ряду високого підняття (*сын*);

ы̄ — голосний заднього ряду високого підняття (*с̄ын*);

ы̆ — голосний заднього ряду середнього підняття (*с̄ыгн*);

ы̇ — лабіалізований задньорядний голосний високого підняття (*бы̇к*).

Звуки неоднорідної артикуляції (дифтонги) позначаються комбінацією знаків відповідних голосних, елементи яких складають дифтонг:

ıe — нелабіалізований дифтонг переднього ряду (*l'ı'ıeto*);

ı̄e — нелабіалізований дифтонг переднього ряду з вужчим, більш напруженим другим компонентом (*l'ı'ı̄eto*);

$i^u e$ - нелабіалізований дифтонг переднього ряду з трохи обниженим першим компонентом (${}^1 e^i u e t e r$);

$i^l e$ - нелабіалізований дифтонг переднього ряду з дуже обниженим, близьким до u , першим компонентом (${}^1 v i^l e t e r$);

$i^i e$ - дифтонг з дуже вузьким, близьким до i другим компонентом (${}^1 l' i^i e t o$);

$i e$ - нелабіалізований дифтонг з обниженим першим компонентом (${}^1 p r i e d k o$);

$i e$ - нелабіалізований дифтонг з обниженим першим компонентом і з вужчим, більш напруженим другим компонентом (${}^1 b u e d n i$);

$u o$ - лабіалізований дифтонг заднього ряду (${}^1 k u o t$);

$u o$ - лабіалізований дифтонг заднього ряду, пересунений до середнього ряду (${}^1 l' u o g$);

$u o$ - лабіалізований дифтонг переднього ряду (${}^1 n a n' u o i$);

$u e$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду (${}^1 k u e t$);

$u e$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду з другим компонентом вужчої, більш напруженої вимови (${}^1 k u e t$);

$u i$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду, другим компонентом якого є голосний u (${}^1 k u i t$);

$u i$ - лабіалізований дифтонг передньо-середнього ряду з другим компонентом типу i (${}^1 k u i t$);

$u i$ - лабіалізований дифтонг передньо-середнього ряду з другим компонентом i^u (${}^1 k u i t$);

$u i$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду, другий компонент якого проміжний між u та o (${}^1 t u i o k$);

$u i$ - лабіалізований, передньорядний дифтонг, другий компонент якого проміжний між u та o (${}^1 t u i o k$).

Зневиразнений, занепадаючий компонент дифтонга позначається відповідною малою літерою, напр.: $e, e', o, o', u, u', o', u', e, e', u, u'$ та ін.

Приголосні звуки передаються такими знаками:

- а) губні - b, n, v, w, y, f, p, m ;
- б) передньоязикові - $d, t, z, s, j, c, k, s, c, n, n, l, l, l', d, r$;
- в) задньоязикові - g, k, y, x ;
- г) фарингальний - z ;
- д) середньоязикові - u, i .

Більшість приголосних звуків позначається відповідними літерами українського алфавіту. Літера w позначає губно-губний сонант, v — губно-зубний, f — губно-губний щілинний глухий приголосний (${}^1 f i l' a$); j — передньоязиково-зубну дзвінку афrikату (${}^1 j i n$), s — передньоязиково-ясенну дзвінку афrikату (${}^1 s i r i l o$); n — задньопіднебінний носовий сонант (${}^1 t o n k o$); l — боковий зубний, дуже веллярний сонант, що вимовляється з участю губ (${}^1 l a u k a$), l' — апікальний боковий ясенний сонант (${}^1 l i n a$), d — ка-

кумінальний боковий ясенний сонант (${}^1 d e b i d$); g — задньоязиковий зімкнений дзвінкий приголосний (${}^1 g a v a$), y — задньоязиковий щілинний дзвінкий приголосний. Так звані нескладотворчі u та i позначаються відповідно u (${}^1 d a u$), i (${}^1 g a i$).

Напівпалаталізованість приголосних позначається крапкою (\cdot), праворуч угорі букви (m' , s' , u'), палаталізованість — знаком апострофа ($'$) (m' , s' , u'), палатальність — знаком подвійного апострофа ($''$) (m'' , s'' , u''). Дуже незначний ступінь пом'якшення приголосних, ледь помітний для звичайного слуху, позначається крапкою над літерою приголосного (${}^1 n e b o$).

Часткове знеголошення дзвінких приголосних позначається кутиком (\cdot) праворуч унизу від літери відповідного звука (${}^1 b a b \cdot k a$) чи під відповідною літерою (${}^1 b a b k a$); часткове одзвінчення глухих приголосних позначається знаком (\cdot) праворуч унизу від літери відповідного глухого приголосного (${}^1 p' i c \cdot s' i n$).

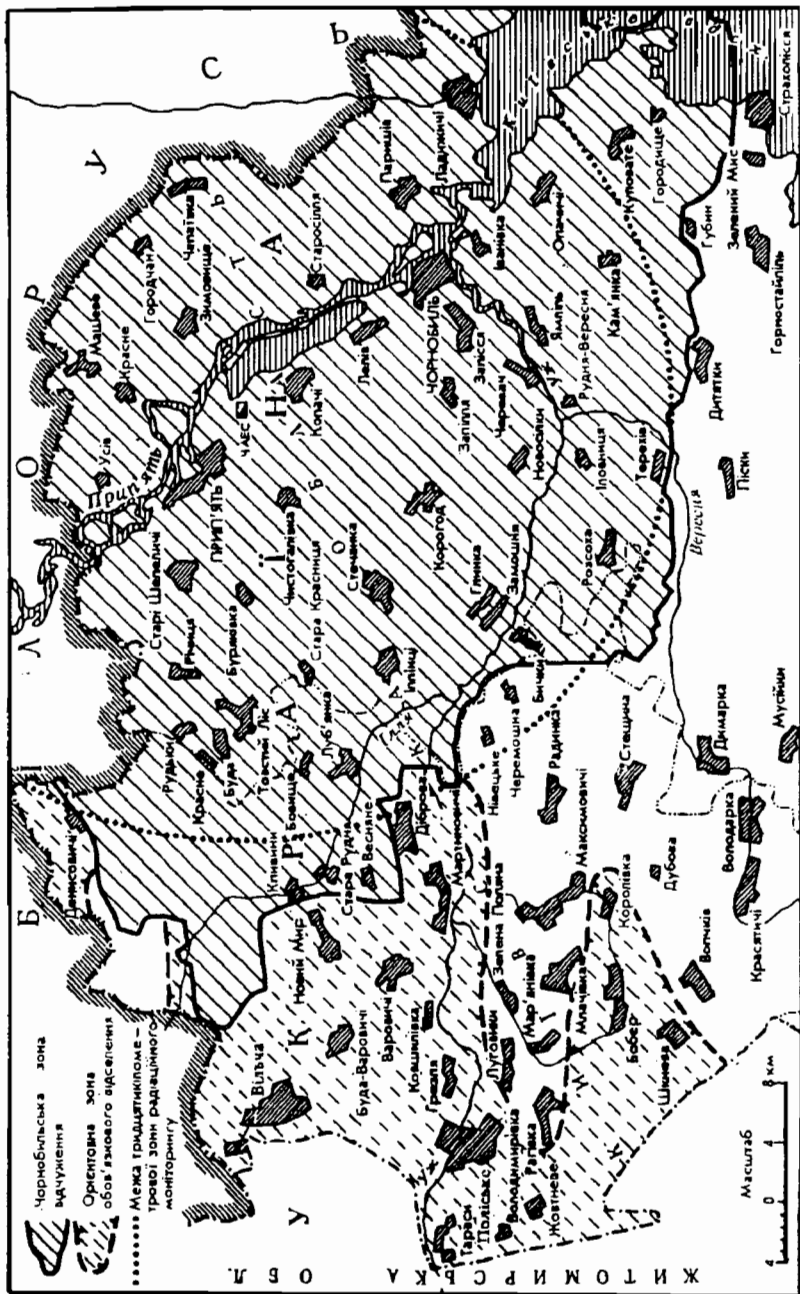
Довга вимова приголосних і голосних позначається двокрапкою (${}^1 z n a n' : a$), а напівдовгота — однією крапкою після літери посередині рядка (${}^1 m a z' \cdot u$). Ситуативне подовження голосного звука, розтягнута вимова як засіб інтонаційного, смислового виділення передається повторенням відповідної літери через риску (${}^1 d u \cdot u j e$). Ослаблена (зредукована) вимова звуків зображається літерою меншого розміру, що виноситься трохи вгору (${}^1 s' n' i^e$, ${}^1 r a d' i c' m$, ${}^1 k a^e$).

Місце наголосу позначається вертикальною рискою, яка ставиться перед знаком приголосного, що передує голосному наголошеного складу, а коли в наголошеному складі немає попереднього приголосного, то риска ставиться безпосередньо перед літерою голосного (${}^1 m u x a$, $g o' d i n a$, ${}^1 a r k a$).

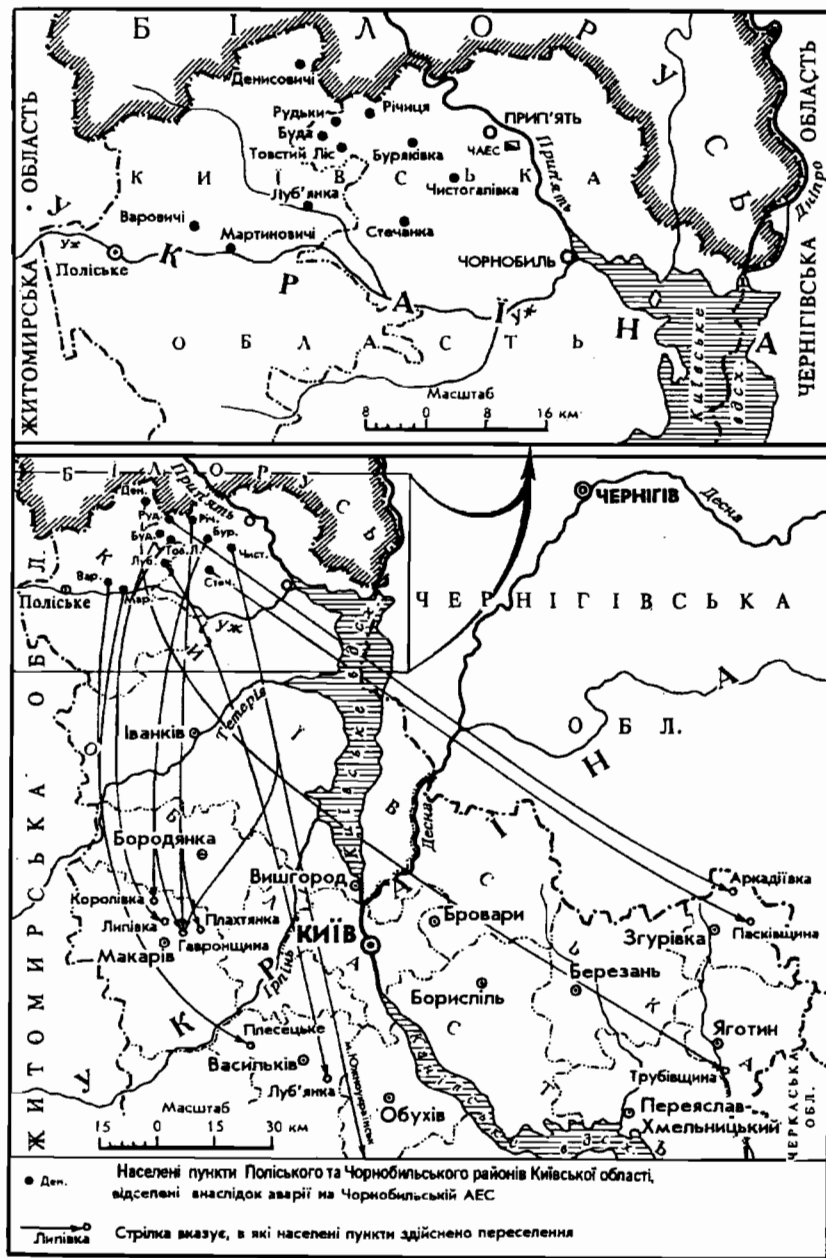
Нероздільна вимова двох слів передається дужкою, що сполучає останню літеру попереднього слова й першу наступного (${}^1 p' i z \cdot l' i c$).

Довга пауза в кінці фрази передається знаком ($//$), а коротка пауза в середині фрази між окремими цілісними відрізками мовлення і пауза, що виникла неорганічно, внаслідок перериву мовлення, промовчування й под., — знаком ($/$). З інтонаційних знаків уживаються знаки питання та оклику. Трикрапка після частини слова сигналізує про обрив слова у мовленнєвому потоці, а між словами — про акустичну невиразність слова, неможливість його графічної передачі.

У текстах графічно відділено мовлення експлораторів (курсив після запитання — 3.) і мовлення діалектоносіїв (прямий шрифт); курсивом у діалектних текстах відділено цитати з фольклорних та літературних творів, молитви, які здебільшого мають структурні особливості порівняно із звичайним діалектним текстом.

Карта 1. Чернобыльська зона відчуження

Карта 2. Мережа обстеження чернобыльських говірок

Денисовичі Поліського р-ну Київської обл.

Село *Денисовичі* розташоване за 47 км від районного центру Поліське (колишнє Хабнє), за 15 км від залізничної станції Товстий Ліс, за 3 км від Білорусі. Село відоме з середини XVIII ст.; церква Христо-Воздвиженська, дерев'яна, збудована і освячена 1762 р.; в останні роки у селі церкви не було.

Пізніше с. Денисовичі було центром сільської ради. На поч. 70 р. XX ст. у селі було понад 530 мешканців, була восьмирічна школа.

У 1993 р. село компактно переселено у с. *Трубівщина* Нечипрівської сільської ради Яготинського р-ну Київської обл.; для переселенців збудована нова частина села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідців з с. Денисовичі здійснюється разом із жителями сс. Трубівщина і Нечипорівка; у сусідньому с. Нечипорівка мешкає 29 сімей із с. *Становище* Поліського р-ну, мовлення яких має суттєві відмінності від мовлення мешканців с. Денисовичі.

Запис діалектного мовлення жителів колишнього с. Денисовичі здійснено у с. Трубівщина у серпні-вересні 1994 р.

1. — С'є¹ло ¹наше кро¹с'ів'є / було / йо¹но росто¹шово^ане но^ат со^ашейу / лі^еса в'є¹л'ік'ійє // ц'є ц'а со¹ша / шо їд'є 'К'і^иейу / Б'ранск // це 'ч^ерез са¹му 'речку П'рип'є^ад' буу мост / 'ал'є йак 'н'і^емци о¹ступал'і / йак 'наши отступал'і / 'моста ц'о¹го зор'вал'і / і так' йо¹го н'є зро¹б'іл'і / ў с'в'є^аз'і с тим / шо н'єда¹л'єк'є росто¹йан'ійа / 'атомна ўже ц'а ст¹ройілас' / дак о¹но 'майіт' у¹же п'є^рєдба^очалос' / се¹ло було з'разу хуто¹ра / т'рох'і^и хуто¹роу¹ було / но^у н'є^аба¹гато / там / до¹пуст'ім хто д'є 'з'емл'у мау / там була хо^ат'іна / ну т'р'и^ице^ат' 'во^усмо^ум ўс'іх / ў с'є¹ло // с'є¹ло було 'гарне / йа ш ко^ажу 'з'ел'єн'і / со¹ди ўже ўскроз' бул'і / се¹ло кро^ас'і^ив'є було / зго¹р'є¹ло^а //

З.: А чо¹го йо¹го так наз'вали ? // 'може ви 'чули ? //

— Д'є^нісов'іч'і^и / н'є^а з'найу / 'дон'ка / йа 'ц'ого / н'є ско¹жу ўже / н'і^икол'і н'іх'то н'є наз'і^ивау / н'і^е / н'є було то¹кого / шоб пр'і^и 'нашої 'пам'є^ат'і // і^и ў ш'колу // со¹шу / ц'а со¹ша бу¹лижн'ік / до 'В'іл'ч'і^и ўже т'і^ипер буу о^ас'вал'т / і^и аж до Л'єкса^онд'ро^ук'и¹ / д'є и пово¹рот / но^а Бело¹рус'ейу / ос'вал'т // до нас о¹ц'є / ўже ос'вал'ту ц'о¹го н'є зро¹б'іл'і / йак по¹чаўс'а і зр'іу // н'є ро¹б'іл'і / таг бу¹лижн'ік і буу / бо со^аша ц'а шч'є 'робл'є^ана ру¹кам'і^и // ц'є ў д'вацат' 'вос'мом ўже 'кажут' / ну ўже у т'р'і^ицо^ат' д'ругом ўже пр'і^и / м'і^и мо¹лійє

б'его^алі / бо у¹же ж ко^ам'єн'а^е во^з'іл'і // ц'є шч'є кл'ал'і муш'чини үрч'ну // и / т'єп'єришн'їі ас'вал'т н'є до^а / н'є дол / 'каже / ал'є ц'є ж в'їбойни / ц'є ж во¹на проїш'ла // мої д'єт у 'ц'єнтре¹ ж'ї^и / бо йон жи ж / д'єд у 'ц'єнтр'ї / д'єд н'є жи^у но^у 'хутор'є¹ // і^з нас н'їх'то но^а 'хутор'є¹ н'є¹ жи^у / м'и үс'ї ўже ў 'ц'єнтре¹ 'жил'ї // то¹ди йа^х с'єло ўже зг'ор'єло / ко^ан'єшно^а ўже т'рудно^а / з'єм'л'анк'ї^и бул'ї / т'рудно^а бул'о / л'уд'єї ба¹гато по^б'їл'ї / м'їни ба¹гато порозр'ївал'ї л'уд'єї / ну^о а по¹том у¹же почал'ї ст'ройца / ўже ко¹н'єшно^а / ш'кола бул'а до во¹н'ї / с'єм кл'асо^у / ц'є ш так йак' і йа ўже шч'є хо¹д'їла / по^ус'л'є во¹н'ї ўже вос'м'їл'єтку / ўже ц'єї сам с'єст'рин чо¹лов'єк / бу^у д'єр'єк'тором ш'кол'ї / отпус'ц'їл'ї но / а ш'кола бул'а у одно¹го с'тарости за^он'єал'ї дом'їк / йо¹го н'єм'ци / йо¹го ростр'єл'ал'ї руск'їє / а жонка бул'а // отпус'ц'їл'ї но^а ш'колу л'єм'їт' / і с'коїк'ї кубо¹м'єтро^у л'єсу / шоб' йон пост'ройї^у ц'у ш'колу / і бул'о 'нач'є шоб' і зр'об'ї^у у¹же со^б'є і ква^р'т'їру ж / д'є по¹ка ж'їт' // і йо¹ ш'колу пост'ройї^у / ср'єст'ва ц'їє н'є ўло¹ж'їл'єс' // ба¹гато осто^алос' л'їєсу / і гр'ошеї н'є / рос'хо¹дуво^ал'ї // за ц'є йо¹му до^ал'ї так' йак' / н'їто по¹дарок / н'їто йаг' / бо ў 'його с'тало ўже 'ч'єт'єро д'єток / но^а дом л'єсу / йо¹му ц'єї л'єс до^ал'ї но^а дом' і үс'є // до^ат' гарно бул'о ўже // п'їло¹рама ў нас ў с'єл'є пост'ройїлас' // с'тарийє мо¹гилк'ї бул'ї ў ц'єнтр'їє 'коло мого¹з'їна / сто¹вог' зо^а мо¹гил'кам'ї // а нов'їє¹ ўже пост'ройїл'ї зо^а ш'коло^у / 'коло п'їло¹рам'ї // гарн'є / гарн'є опш'ч'їєм с'їло // вул'їцу 'нову зр'об'їл'ї / шч'є од'ну / йак у¹же / ўже ж с'тал'ї же¹н'їт'ца мо¹лод'їє то^аке / до^ак 'ул'їца 'нова // по ц'ої ц'єнтр'ал'ної 'вул'їц'є / ц'є П'єт'ро¹үс'кого / бо^у до^у во¹їни кол'хоз зва^ус' П'єт'ро¹үс'кого і 'пос'л'ї во¹н'ї // ц'є і / ў Д'єн'їсов'їч'ах / П'єт'ро¹үс'кого // ос'вал'т поло¹ж'їл'ї / да ос'вал'т ц'є ўже ж поло¹ж'їли пр'ї зр'їву / по с'єал'у по¹ло¹ж'їл'ї / а до^а / до с'єла н'є ло¹ж'їл'ї ц'їх вос'єм'нац'єат' к'їлометро^у / хто йїг з'наїє ч'о¹го н'ї // н'їх'то н'є з'наїє // фс'о / то¹д'ї ўже йак о¹ц'о же ж зор'валос' / кол'хоз ко¹н'єшно з'разу бу^у б'єдно¹ватїї / бо^у ў на д'н'ї 'мал'єн'ко полу¹чал'ї / 'з'єм'л'ї п'єш'ч'ан'їє // там ў кон'ц'ї^и 'года бул'о но^а трудо¹д'єн' д'вацїт' ко¹п'єйок / сто грам х'л'їба // ал'є в'їру¹ч'а^у л'уд'єї л'їс // гр'їб'ї / і 'йагод'ї / п'їтом о¹ц'їє ж 'м'єтл'ї б'єрезов'ї заго¹т'єл'ал'ї // а йак ўже ста^у со¹үх'оз / до^ак ўже / посо¹д'їл'ї х'м'єл' / то^у ўже кр'єпко 'добре 'жил'ї / бо за¹р'об'л'ал'ї ба¹гато // і ўже с'тал'ї кор'з'їн'ї п'л'єсц'ї опш'ч'єм / л'єс'хоз' і зр'об'ї^у ўже мого¹з'їн' 'орсо¹үс'к'її / ўже два мого¹з'їн'ї ф с'єл'є¹ // 'добре бул'о / үс'є хво¹тало // і ш'кола ўже вос'м'їл'єтка бул'а / йа^ок о¹ц'є 'гор'є зр'об'їлос' / ўже ж із' д'єтм'ї с'є¹ла по¹т'є¹кал'ї д'ї¹т'єї 'м'єн'ше оста¹лос' / ш'кола ўже бул'а

чоти¹рохл'єтка 'тоїк'ї / от // 'р'єчка ц'є / 'рєчка на^осто¹йаш'ч'а П'р'їп'єт' ц'є дво¹нац'ат' к'їлометро^у / а то то¹к'їє 'рєчк'ї / по 'л'єсу от / ну / ал'є 'р'їба по йїх' йє¹ // с'єло / с'єло кру¹гом л'єс // боло¹та вел'їк'їє / боло¹та / кл'уква ж у боло¹таг бул'а / с'єно¹кос'ї ко¹с'їл'ї по л'єсах / по 'л'єсу // до^ак л'єс 'гарн'її / по¹рода ўс'ака л'єсу / ў нас же / тут н'їма та¹к'їх / ў нас же сос'на / дуб / о¹с'їна / о¹үл'ха / кл'он / 'йас'єн // л'єса 'гарн'їє // і ў л'єс'є в'ї¹года ж бул'а / 'йагода / на¹ч'їїнаїєца / та з'єм'л'єн'їка / то¹д'ї ч'єр'н'їка / то¹д'ї голуб'н'їка / мо¹л'їна / кл'уква / о¹ж'їна / брус'н'їка // ц'є ж у¹с'є ў л'єс'ї бул'о // о^а ў с'єл'є ўже 'тоже н'є^а бул'о 'тєїє 'хат'ї шоб н'є бул'о 'саду / шоб у дво¹р'є н'є бул'о к'в'єток // с'є¹ло үс'є 'бго¹р'ожєне бул'о шти¹х'єт'н'їком // 'гарно^а // с'єло 'гарн'є бул'о // 'пос'л'їє во¹н'ї ўже ж ко¹н'єшно до¹ма пов'їст'ройувал'ї ўже 'гарн'їє // кол'л'є йак хто с'кол'к'ї ма^у / йа¹к'її бо¹гач' / с'кол'к'ї ма^у / а пр'ї¹ кол'хозу ўже бул'о тр'ї¹цот' 'сорок 'соток / а кол'їз' бул'ї ж гр'єктар'ї // с'кол'к'ї йа¹к'її / йа¹к т'її торго¹в'єц / то т'її б'ул'ш ма^у / і ку¹п'єц / а йа¹к т'її / шос' л'єс'нїї / то ти ў л'єс'ї ма^у / 'паїку / бо і л'єс. бу^у / ў 'н'єкотор'ї¹х // т'їїє на¹їєж'зал'ї за¹гото¹в'їт'єл'ї / т'їїє йє¹їчка за¹гото¹үл'ал'ї / т'їїє л'єз за¹гото¹үл'ал'ї / т'їїє скот куп'л'ал'ї / а то¹к'їх ўже / шоб в'єл'їк'їх мого¹з'їно^у у с'єл'є / ц'їх 'мало бул'о / та¹к'їх // ц'є 'корч'ш'м'ї бул'ї / а по¹том ўже ж пост'ройїл'єс' мого¹з'їн'ї / ц'єнтрос'п'їрт' і ўже ж т'їїє 'корч'ш'м'ї од'ї¹ш'л'ї / ц'є ж йа¹н'ї шч'є бул'ї до кол'єкт'їв'ї за¹ц'її шч'є ж / а ўже при кол'єкт'їв'ї за¹ц'її н'є бул'о //

З.: Чи бу^у в'їт'р'ак у с'єл'ї ? //

— Н'є / н'є¹ бул'о у нас / ц'є с'єм к'їлометро^у бу^у в'єт'рак // у¹же ў нас йак о¹со ў кол'хоз'ї до^ак пост'ройїл'ї то¹к'у бул'ї / 'мел'н'їцу о¹ц'у йа¹к'ус' / мо¹лу / до мо¹лол'ї ел'єктр'їко¹ю / а так н'є бул'о у нас // у мл'їн во¹з'їл'ї в Угли ў Б'єло¹рус'єйу / а у в'єт'р'єк'ї Оүс'ї по¹үка // т'єї в'єт'р'єк'ї ўже ту¹да во¹з'їл'ї // а у с'єл'є н'є^а бул'о // 'цєрква бул'а то¹д'ї йак ўже ж так / нал'агал'ї ц'єрк'ву / вер'ха с'к'їн'ул'ї // за¹кр'ївал'ї 'ц'єркву // 'пос'л'є во¹н'ї ў 'ц'єркв'ї / поло¹в'їну 'ц'єркв'ї ц'єїє заї¹мал'ї во¹їєн'їє ко¹зарма / а поло¹в'їну бу^у то¹д'ї кол'хозн'її склад / бо йа ў скл'ад'ї то¹д'ї ро¹б'їла / до^а склад заї¹ма^у поло¹в'їну // а по¹том ўже ж ц'у ц'єрк'ву ро¹с'к'їдал'ї 'зо¹үс'їм / да зр'об'їл'ї кл'уба / 'перед во¹їно¹ю / ну і үс'о і ц'єї клуб н'є¹до¹го ж по¹бу^у / а^о 'пос'л'є во¹н'ї / ц'є ўже во¹їєн'їє п'ут' ко¹зарм' / о¹үтак / так / ц'є бул'а 'ц'єрква / а так о¹ц'є кл'ад'б'їшч'а через до¹рогу / ну 'ц'їє зак'рїтїє ўже кл'ад'б'їшч'а / а тут' і 'пам'єт'н'їк на^о ц'їх кл'ад'б'їшч'ах / а с'уд'ї ўже мого¹з'їн' т'єп'єр пост'ройїл'ї / 'д'є 'ц'єрква бул'а / мого¹з'їн' кир'пичн'її

'гарний / зо^а могоз'іном 'радом с'іл'со'вет / за^о с'іл'со / в од'ном з'дан'її 'пошта // 'вопшчим 'гарне було располо'жен'їє //

З.: А боло'та йа'к'ї були / у'рочища ? //

— То ко'залі 'К'ї'їеу'с'ке / то П'ратва / це / у 'лес'ї но^а 'кажне / з'нал'ї л'ес по 'назвам // була 'Остро'у / була Череп'аха / була П'еч / Од'їн'ци / 'К'ї'їеу'с'ке / П'ратва / Кук'л'їца / л'ес у'с'е^а буу по но^аз'ван'їям у'рочишч // це ўже мо'лод'еж у'же з'нала д'ел'анк'ї^и / квор'тали / бо ўже л'ез буу по'б'їтї / но^а квор'тали / а^о сто^арїє л'уд'ї з'нал'ї^и по'у'рочишч'ах / ўс'ї боло'та / ўс'ї^е // це 'каже бул'ї ў 'р'е'цї ў П'ратв'ї / а це ў боло'т'ї^е ў 'К'ї'їеу'с'ком / б'рал'ї 'т'ї'їе / кл'укву / от / док о'ц'е ўс'е / л'ес буу ўс'ї^е по'д наз'ван'їям' //

З.: А до'роги т'ї йа'кими їшли 'теж так назї'валис' ? //

— Ну до'рога / ду'рог'ї грутно'в'їє бул'ї 'лесом / о'т 'каже переїш'л'ї ўже м'ї / там / М'їко'лайеву д'е'ал'анку / доїш'л'ї м'ї до Од'їн'цоу // ну / кудойу їд'еш / так' і наз'ї'вал'ї ўс'ї до'рог'ї // по 'лесу ш хо'д'їл'ї 'л'уд'ї ї до'ал'еко / по ў'с'ачину^о / так' йїх' і з'вал'ї / а хто те йме'н'е даў 'лесу ? / Гос'под' з'наїє / йа н'е з'наїу // тах 'саме ї боло'та / це боло'то^у у П'ратв'ї / це боло'то Кук'л'їца / а це боло'то 'К'ї'їевс'ке / ну 'К'ї'їеу'с'ке це було 'саме бу'л'ше боло'то / 'с'ї'л'но куп'н'їсте // а то було 'Пан'с'ке 'пол'е // а чо'го йа'но на'з'ї'вало'с' ? / з'нач'їт там' йа'ке'с' же ж було шос' ? // а це ўже 'пос'л'ї / 'перед о'ц'їм у'ї'р'ївом / йақ ст'ройїлас' 'атомна / док 'через' наше с'ело 'через Бело'рус'їу ўс'е'гда їш'л'ї во'їен'ї'їє мо'ш'ї'н'ї / ну^о а^о м'ї но^а 'роз'ї / до'мог' гарн'її / со^адок' гарн'її / ну й од'ного 'разу / їд'ут' до дво'ра л'е'кко'в'їх шток с'кол'к'ї / п'рос'ац'а зро'б'їт' пр'ї'вал шоп по'б'е'до'ат' // по'жалуста // п'раўда 'в'їїшоу 'д'ад'ко / ну то^у то ж ма'д' г'ен'е'рал' т'еї шо ч'ер'вонїє 'т'ї'їе ўже шїро'к'їє // 'полно'с'ц'у ко'умсос'таў 'їехо'ў / йа^ани ўже то'д'ї ска'зал'ї // по'жалуста // в'ез'ут' мо'ш'ї'ни к'р'їт'ї'їє / здо'ров'ї'їє // ну / о'б'е'да'їт'е // до'к мо ва'ом кор'тошк'ї зво'р'ї'т' ? // йақ н'їє 'важко // по'жалуста // а шч'е газ ц'еї же но^а боло'нах у наз буу // бо^а тут н'е було ў нас там 'газу 'ц'ого^а / а боло'н'ї // зво'р'ї'ла йа кор'тошку / ну ко'н'ешно д'ве ко'ров'ї'ї було ї 'масла ж хво'ал'тало ї'н' с'ї'р' і фс'е / сво'го 'нач'е 'бу'л'ш // то йа'н'ї' йақ м'їн'е 'в'ї'н'есл'ї 'т'ї'їе' про'дукт'ї / шч'е ж м'ї ц'їх ту'шонок то'ди н'е з'нал'ї / шч'е ц'їг згуш'чонок // хто ту згуш'чонок куп'л'аў ? // йақ с'во'го ж хва'ал'тало // то йа^ани по'б'е'да'л'ї / то'д'ї'ї го'вор'а'т' // а нат'к'р'їл'ц'ем у нас 'с'ї'л'но в'ел'їка г'руша / от к'р'їл'ца да^о 'л'ет'н'еї 'кухн'е' ц'е зак'р'їт'еїє г'рушоу / а двор'у с'еї у на'с буу ц'ї'мон'т'їруванїї / ї от 'кухн'ї до 'ц'ого / в'ї'ранд'ї'ї ц'емон'т'їруванїї // го'ворат' м'ї'н' пос'та'в'ї'м' роск'ла'душк'ї і од'ох'ном ча'сог два // ну по'д'їш'т'е // по'д'ї'хо'ал'ї / а то'д'ї / йа'к'їс' н'їє 'в'ел'м'ї в'ел'їк'її но'чал'н'їг / бо

з'в'оздочок н'е^а таг бо'гато було / 'каже з'наїет'е ку'да ми 'їедом / ў нас на 'Пан'с'ком 'пол'ї'е 'точ'ка / т'е так' йон у'же ў'род'ї / 'будем ст'ройїт' по'д'земнїї ерод'ром / бо тут у ваз 'буд'е їт'ї в'ел'їка ст'ройка // то ўже^о поч'їналас' ц'а атом'на // і ў наз до ц'о'го / у'же ў ц'ї'ї 'Хатках / н'е було 'того 'году шоб гро'за н'е ро'б'їла ут'рати / було то'к'е шо ї со'райї го'р'ел'ї ї до'ма го'р'ел'ї / і л'уд'ї'ї б'їло // йақ пост'ройїл'ї 'атомну / фс'о // пр'ї'кро'т'їло'с'а // з'нач'їт' ко'зал'ї / шо з'д'ес' / йа'к'ес' пр'ї'г'а'ї'їє' було // так' йа'ни то'д'ї'ї ў нас по'д'їхо'ал'ї і го'ворат' / м'ї'н' 'будом 'їехот' но^азад об'ратно / пр'ї'вал ро'б'їт' // по'жалуста // ра'зоу г'р'ї'ї йа'н'ї'ї 'їехо'л'ї // п'раўда^о 'може пар п'їят' чо'бот х'ромов'їх сто'рому до'ал'ї / роск'ла'душок но'астоу'л'ал'ї / мат'расї 'т'ї'їє / но'коч'е'н'ї'їє / бо 'каже 'будут' їш'че 'нашї 'їехот' / йақ о'ц'е шч'е 'пере'т' ц'їм ц'еї год / йе'н'ї'ї т'уда 'їехо'л'ї за'їехо'л'ї / а но^азад у'же нас' 'в'ї'гно'ал'ї / ўже йа ў Д'е'н'їсов'їча'г була //

2. 3. Чого будували будинки ? //

— З 'д'ї'ер'е'ва / 'тол'к'ї з' 'д'ї'ере'ва ў нас / ў нас і'нач'ї'їх н'е / н'е'ї // і со'райї / і х'л'е'ї'в'ї / і зо'аб'ор'ї'ї // ў но^ас у'с'е з' 'д'ерева // ў на'ж' сос'на н'епрохо'д'їма / то ко'л'їс' уруч'ну йа'го роз'п'їлу'вал'ї фс'е / а т'е'пер' же п'їло'рам'ї бїл'ї // ко'лода / ну до'пус'т'ї'їм сос'на то'ўста / йақ но^а 'доску г'р'е'ба / док / бо'к'ї оп'т'е'суйут' / а т'е ўже 'р'езу / шоп ст'р'ї'ї'їєн' буу но^а 'дос'ц'ї / а т'е'пер' п'їло'рама до'к об'ре'зал'ї // у 'вугол / йақ ко'л'їс' к'лал'ї док о'так / о'ц'е то'ал'к'їє ко'нч'ї'їк'ї бул'ї / так / ц'е з'ваўс'а п'рост'ї'ї 'вугол // б^о н'е^а було інстру'менту / ше мат' і на'вук'ї н'е було // а т'е'п'ер' у'же ш' фс'е ў ч'ї'с'л'т'ен'к'її 'угол у'же 'вугол йақ' іс' к'їрп'ї'їча / г'лад'ї'ен'к'її // у'же там за'ре'зайуц'а та'к'їє / ну ўже ш' тоже муш'ч'ї'їна //

З.: У вас 'хата була в'ел'їка ? //

— В'ел'їка 'хата була / ї сад в'ел'їк'її / і д'е'т'еї було 'вос'м'єро ў 'матк'ї // по'том 'матку порол'їзо'вало / дак м'е'н'а^е ат 'шостого к'ласа ат ш'кол'ї'ї о'ст'ав'їл'ї / йа^о ўже д'ї'ет'еї г'лад'ї'ела //

З.: А йа'к'ї хатї були у с'ел'ї ? //

— Бул'ї о'ц'е / 'С'їдор'ї'ї ц'е ўже ба'гат'ї'їє бул'ї / ў йїх ст'ража була / ў йїх у'же дом буу на^о два 'ход'ї'ї і ўже ж 'в'їд'ї'їлка / їш'че бул'ї 'їавор'ї'ї ц'е / з' йа'к'ї'їх 'матка 'наша // у ц'ї'їх 'тоже буу дом / у 'д'е'да 'нашого ўже ў ц'о'го / По'пов'ї'їча / 'тож'е буу в'ел'їк'її дом / до'к пороску'лачува'л'ї // но 'нашого 'д'е'да н'е роску'лачувал'ї / бо д'ед ус'п'еу до кол'ївокт'ї'ї'ї за'ц'ї'її / сво'ї'їу корч'ш'му / про'даў ж'ї'їдам / а с'е 'с'ї'їнам поро'б'ї'ї'ї хатї і сам' по'м'єр // а тих роску'лачува'л'ї // а за шо ко'л'їс' роску'лачуал'ї / шо буу п'р'ївод / руч'ї'на моло'тарка / а с'о'год'н'ї ч'ут' н'е со'мо'л'от'ї'ї 'маїут' і н'ї 'кажут' шо ку'лак // ну //

3: А шо ў с'ін'ах стої'ало / ў ко'мор'і ? //

— Ў с'ен'ах стої'ало сало / да ра'жка / сало там / ў меш'ку г'руш'і йа'к'іе су'х'іе / шо ко'л'із' було / те і стої'ало // а ў ко'мор'і шо ? // д'е'ж'к'і з ро'солом / с ко'пусто'ю / ко'р'тошка мо'д'е ў йа'ком // но бол'шинст'во ў нас погр'е'ба бу'л'і ў хатах / в'ікопа'н'іе / ў нашої м'о'снос'т'ці / ў хат'і пуд пуд'лого'ю в'і'копан'і' / на'с'і'по'а' / а о'сто'л'ну у нас у'с'е кор'тошку но'д'вор'і зо'копува'л'і //

3: А ў с'тєнках не три'мали / ў с'ц'опках ? //

— Три'мал'і / йак т'єпла с'ц'обоч'ка / з'і'мойу жар но'с'іл'і / йаг бу'вае хо'лодно // а т'єпер у'же ж було ро'з'єтка ў том / обогр'єват'єл'а ўкл'учи'ю / нагр'є' да і ўс'о / г'радус'нік стої'т' // шо т'і'пер ? // т'і'пер у'же л'окшеї' було // а ко'ал'і' жар но'с'іл'і / у в'єдро наб'і'рал'і жар н'с п'єчи / п'єч в'і'гор'іт' / бе'резов'і' жар у в'єдро / і в'і'н'єсут' у с'ц'єб'ку / зак'р'і'ю' д'в'єр'і' і / г'рєйут' // а т'єпер у'же ш'кахв'і бу'л'і // шо ш т'є'пер ? // т'єпер / у'же було / ш'кахв'і ўже бу'л'і //

3. — Гро'за запо'л'іла пост'ро'ку // ну і дом / од'н'і' ж'и'ли // ну й од гро'з'и' ж водо'ю н'є по'туш'и'ш / в'оду л'єш' і йо'но так' йак о'то б'ін'з'ін / го'р'іт' / і го'р'іт' об'і'чно сто'убом і за'гаруйєца до'к од з'ємл'і // і ўс'є з'разу // до'к та'к'іі д'єд бу'ю у нас у с'єл'є / то ўже то'го д'єда пр'і'в'єдут' / і йон кру'гом об'ої'д'є / йо'гон' о'с'ад'є // моло'ка шоп со'лоткого / на'ўхрєст л'і'н'є / а ч'і йон шо зна'ю / ч'і' Гос'под' св'є'т'і' з'нає // ну // йа з'на'ю / шо д'єда Ш'ив'єр'ду гу'кал'і // ну ц'є / тут // у Б'єло'рус'єй' у'же йак йа була / і' да'же зо'по'л'іла гро'за була тр'і'ко'н'уш'ні' / д'є скот стої'а' / то ш ско'та б'уло к'р'єпко ба'гато / да х ш'і'хвер с'іл'но р'вало / да'л'єко н'єсло / а буго'а'й'і стої'ал'і кол'ц'овонийє / йіх' н'є од'я'зува'л'і і / йіг же о'а'пасно'а // і шо а'он'і ро'б'ілі во'рота о'т'к'р'і'лі / шоп ско'та в'і'пус'т'іт' // н'і ў ко'а'ку'ю // то'го д'єда б'і'стро пр'і'в'єзлі ч'і'то'но'а мото'цикл'і / ч'і' мо'ш'іно'ю' / н'є з'на'ю // а йон ка'же на'да п'єрво'ї ско'т'ін'і' у в'ухо к'р'і'кнут' по'жар / то'д'і' рво'а'н'єца' скот // і шо йон по'шо'ю / йо'го до буга'о'йа до'дно'го ж / бу'ю то'к'і' С'ідор здо'ров'і' / і' йон к'р'і'кнут' по'жар // ну йо'го роскол'ц'овала н'і'мочка / та / шо догл'є'а'дала // і теї б'ік п'єр'в'і'ї с'стон'ка і бол'єї тр'о'хсот го'ло'у' ско'та за'о'йім' в'і'шло / а п'ят' ізго'р'єло і два со'а'рай'і / ско'та зго'р'єло // от' ц'є то'же ц'є' ўже м'і бу'л'і оче'в'іт'ці //

4. — Бу'л'і то'а'к'іе ж ну т'єп'єр же дохто'ра / а' то бу'л'і сто'ар'і'є л'уд'і шо / і' пр'і'ст'р'єт пол'єч'і'т' / і л'ак пол'єч'і'т' / і ўдар пол'єч'і'т' / і з'в'іх но'а'прав'і'т' // бу'л'і то'а'к'і'є л'уд'і // йа'к' йа / у'дарила но'гу / ко'л'іс' іш'ч'є

мо'ла / до'г' була ба'бка ў нас / до'к' йа'о'на п'ра'уда ўдар пол'єч'і'ла і було л'охшеї' // а ў Хатко'а'х у наз була сто'ра н'ємочка косто'п'ра'у / ну ц'а н'є л'єч'і'ла // йіх' по'у'т'овство' та'к'є // дак' йа з'на'ю / шо в'і'б'і'ла йа 'руку' коло ком'баїна / ну рво'а'нуло іс'снопом / до'а м'є'і'н'є зо'а'в'єзлі / дог' з'разу ба'бу ту пр'і'в'єзлі до ком'баїна / ба'ба м'і'н'є наче та'к' пос'та'в'іла / ну скоп'л'єн'і'є житко'с'т'і зро'б'іло'с' у сус'та'в'і // по'в'єзлі м'є'н'є ў бол'н'іцу х'єрург ог'л'ану' / до ка'же / сус'та'ю но'а м'є'с'ці / ну шо ж'і'тко'с'т'і ба'гато / на'да в'і'асуво'а'т' / а йа ко'жу йон н'є бу'ю но'а м'є'с'ці / ну ба'бка но'а'лад'іла / дак' йон шо / шеп'туха / йа ко'жу н'є / пр'і'родн'і' / пр'і'родно по'том'с'т'в'єн'і'ї косто'п'ра'у / йє'на і ско'ту но'а'про'у'л'ала і ўс'є // дак' йє'н'і' пр'і'єж'зал'і до йє'і'є / чи то пр'і'в'єзлі ко'го ш ч'і' то йо'а'ни г'і'пс но'а'к'лал'і ? // опшчим / ну опшчим пр'і'в'єзлі йє'і'є / шо йє'а'на с'каже / і' йа'на а'пш'чупала / а'пш'чупала / до'а го'ворит' / сус'та'ю но'а м'є'с'т'є / ну тр'є'ашчина йє ў ко'с'т'і / і' ўс'о // да'к' і йо'а'н'і' йі'є про'с'ілі / шоб / ну наче й'і'є пр'і'єж'жа'д' брат' но'а йо'к'і'єз' д'н'і у те / йє'а'на ўже ста'рєнка / ка'же н'є // йо'на буд'є до т'і'х пор ш'чупот' / шо нош'чупо'а'є да'же пово'рот сухо'ж'і'л'а // та на'про'у'л'ала // а ц'і'є шо ц'є л'ак' о'ц'є та'к'є ўс'ак'є / ц'і'є шеп'тал'і / ну йа н'є була ў та'к'і'х н'і'кол'і //

5. — Це ж тр'є' було й у'т'іро'а'ч'і' ткат' / і нос'тол'н'ік'і / і пу'с'ц'іл'ку / і / і сук'но / ўс'є ж т'кал'і // ў ка'жно'а'і ў хат'і було // ц'є нач'є у'т'іро'а'ч'і' з'вал'іс' / док' ц'є ў х'во'іку / ў кру'жок / а ц'і'є шо в'іш'і'ват' / ц'є ў пр'ос'ц'єнк'є т'кал'і // ко'л'і йа поча'ла м'і'н'і' було шче тр'і'нац'є'д' год йа ўже т'кала / бо с'є'а'м'йа ж була в'єл'іка / а но'с'іт' н'є' було ч'о'го / до'к' поно'ж'і' к'лал'і коло зад'н'іц'і' / бо ног'і н'є' досто'вал'і / да'і т'кала // зо'сто'а'у'л'ало гор'є ткат' // ц'є ў ч'є'т'ір'і поно'ж'і' / ц'є ў ч'є'т'ір'і / а ц'є ў два поно'ж'і' / т'кал'і у ч'є'т'ір'і // у пр'ос'ц'єнк'є два поно'ж'і' / б'єрда ўже ж бу'л'і по'п'раж'і' / до'у'пус'т'ім г'руба п'ража / б'єрдо слобод'н'іше / тон'єнка п'ража б'єрдо плот'н'іше // от' і так т'кал'і / та'к'і'х в'єл'ік'і'х у нас у с'єл'є ў-к'в'єтк'і' н'є т'кал'і // ц'є по Б'єло'рус'єй' було // а то'а'к'є йо'к' у мє'н'є р'є'д'но ж од'нє за'с'латє от' о'у' к'в'єтку // ото'к'і'є ў нас т'кал'і // рушн'ік'і / нос'тол'н'ік'і / полот'но / пос'т'ілк'і / сук'но но'а с'в'іт'и / но'а л'єт'н'ік'і сук'но т'кал'і / п'рал'і тон'єн'ко / т'кал'і / уруш'ну ва'л'ілі / ц'є ў с'єл'є ў нас та'к'є ро'б'ілі // шоб о'ц'є р'азн'іє н'ітк'і' бу'л'і до ўже ж / йак но'а ў'т'іро'а' до ўже ро'б'ілі ч'є'р'вону / з'єл'єну шче по'л'оску / а рушн'ік'і до'к' у'же пер'єт'і'кал'і йо'к' тон'єнк'і'є до'к' к'л'єточкам'і / ўже н'іт'кам'і пер'єл'ожува'л'і / ну кро'а'с'і'во та'к' йак о'то по' Б'єло'рус'єй' во'с'і'м'на'ц'є'т' н'і'то'у' / шєс'на-

це^ат' / у нас ц'о^{го} н'е ў^мел'і / шил'і із тонкого полот^{на} муш^{чинам} со^{рочк}'і / бабам ч'ехл'ік'і / ц'е с тонкого полот^{на} // а з г^{руб}ого / муш^ч'і^{нам} што^{ни} / ў^т'і^{роч}'і^ни гру^б'е^іш^и'йе і но^а с^{кат}'ерк'і / но^а но^а с^{тол}'н'ік'і^ни гру^б'е^іше^йе // ну о^ц'е тонк'е т'е полот^{но} // ду^{зор}'н'ік'і заш^и'вал'і / но^а йом / п'еркол^у ж н'е бу^{ло} / пос^л'і вої^{ни} // а г^{руб}'е / ў^т'і^{ро}'ч'і^ни / што^н'і^ни / с^{подн}'іе / бел'о / тоїк'і н'е со^{рочк}'і / што^{ни} шил'і г^{руб}'і^е / хто н'е ў^{ме}ў гарно п^{ра}'ст'і / до^ак' і со^{рочку} ши^у то^уў^{сту} // і с пот^{ро}пко^уў т^{ка}'лі // йак с'ем'я в'ел'іка / д'е того ку^ж'ел'у наб'ес'а^е ? // лиш на^оп^{ра}'д'е / ско^{ре}ї то^уў^ш'чеї / шоп ско^{ре}ї в'і^нткот' / до по^ш'ит' / шоп т'а^{гал}'і што^{ни} х^{ло}пц'і // ну ц'і ж обд'ірки з^л'ону / да^к у^{же} т'і^{пер} з^{вал}'ос' пот^{ра}'упк'і / бо тра^п'ал'і ў^{же} ж / при кол^{госпу} ў^{же} бу^л'і ти тр'е^п'ал'н'іе^і кол'оса / і ў^{же} но^а сто^а'н'к'і тр'е^п'ал'і / до^ак^х ц'е ў^{же} з^{вал}'ос' пот^{ро}пк'і / то ку^{жел}' / у^{же} ж / а кол'іс' у^{руч}'н^у / тр'е^п'ал'і // обд'ірк'і // а н'е / пот^{ро}пк'і / це йе пот^{ро}пк'і^ни / обд'ірк'і^ни / це ў^{же} йак на г^{реб}'ен' обд'і^{рал}'і ку^ж'і^нл' // а ц'е ў^{же} ж йак у^{же} с^{тал}'і стон'к'і^ни / до ў^{же} ў^с'е / до^ак^х с^{тал}'о так / йа^о ў^{же} позобу^{ва}'а^юс' і со^{ма} //

6. — У Кл'о^{ну} Су^боту / ц'е но^а Тро^їе^{цк}'і^йе / йак то^{ка}ж З'ел'ен'ий С'в'ат'ка^ч'и Т^{ро}'у^{ца} / ц'е ў на^с'і^ни ў дво^ї'р'е^ни ў хат'е^і / з'ел'ен' / о^{соб}'ено но^а дво^ї'р'е кл'он / і ў хат'і^е з'ел'ен' // т'е на Т^{ро}'у^{цу} чи на З'ел'ен'ий С'в'ат'ка йа^{ка}жу / ц'е но^а с'омої н'е^д'ел'і^е пос^л'е Паск'і //

3: А йак ў Д'ен'ісовичаг в'іл'ш'е^н ка^з'али ? //

— Т^{ро}'у^{ца} //

3: А З'ел'ен'іе С'в'ат'ка н'е ка^з'али ? //

— Н'е ц'е на^о Ук^{ра}їн'і ў^{же} на / бо^л'шеї / а^о ў Д'ен'ісов'ічах / Т^{ро}'у^{ца} / Т^{ро}'у^{ца} // шо кол'іс' п^{раз}'нува^л'і ? / п^{раз}'нува^л'і / го^р'і^{елку} п'іл'і / до^а і ў^с'о шо кол'із' ро^а'біл'і ? // у ц'еркву ц'е ў^{же} ж пав'ечер^{'а} п^{рав}'і^тца / п^{ро}'т'і н'і^д'ел'і і ў н'і^д'ел'у до о^б'еда / а ў^{же} ж у^трен'а п^{рав}'і^тца / но^а Паску ц'е / і^н'дут' у ч'і^н'ст'і^і ч'ет'в'ер / і да^{же} дру^г'і^йе н'і^е йе^д'ат' аж до Паск'і н'і^ч'ог^о / ц'е^і ў^с'о ў^р'ем'а ў ц'еркв'і^ни п^{рав}'і^тос' // на Паску ў^{же} р'ан'і^нко до сонца п'аску пр'і^в'ет'е^ат' / плашч'а^н'іцу з^н'і^м'ут' / то^ад'і^ни ў^{же} рос^х'од'а^от'ца // пр'і^с'тол'н'і^і п^{раз}'н'ік' у Д'ен'ісов'ічаг бу^ў / З'з'в'іжен'е / ц'е д'ва^т'ец' с'омого с'ен'т'аб^{ра} / ц'е ў^{же} г'ос'ц'і с'ход'іл'іс' / п'і^н'л'і / гу^л'ал'і / на З'з'в'іжен'е і но^а Кре^ш'чен'е // ну Ро^ажест'во / то^д'і^ни / Нов'і^й Год / а то^д'і^ни Кре^ш'чен'е // ц'е два бу^{ло} пр'і^с'тол'н'і^х п^{раз}'н'ік'і // а но^а С'паса йа^г бу^{ла} ц'ерква / ц'е ў^{же} ў^с'і оку^{ра}'жайушч'ийе с'ола з'йе^ж'ал'із' / бо ц'еркв'і^ни бл'ізко н'е бу^{ло} // с'в'е^а'т'іл'і ў^{же} / йаблока і хто шо ма^ў / ц'е на^о Паску // а но^а Кри^ш'чен'е^е в'оду с'в'а^е'т'іл'і ў сто^ў'ку /

ў с'ел'е^і / йак і бат'ушко бу^ў / а пос^л'і вої / о^ц'е ў^{же} пос^л'і вої^{ни} бат'ушка н'е бу^{ло} / ў^{же} ў нас / нач'е^н п'е^уча ў с'ел'е та бу^{ла} / шо ў ц'еркв'і^е ро^б'іла / да^г гарно п^{рав}'і^нл'і / о^ц'е та^к'е // но^а Паску / йа^к у^{же} по^а'с'н'едо^ают' / у^{же} пр'і^ш'л'і гет с ц'еркв'і^ни / пос^н'едо^л'і / но^абі^н'і райут' у^{же} йе^а'йец / кро^аша^нок / і дут' гу^л'ат' / ну^ї у б'ідк'і^ни / ч'і^н'йе йа^іце ж / у^м'ел'і в'і^н'і^нрад же^ж к'р'еп'к'е йе^а'йечко / і^нто ў^{же} с^т'укну^ў і йон роз^б'і^ў / ў^{же} йон за^о'бі^р'ає / до^а і бу^{ло} то^а'к'е шо і по ша^п'ці в'і^н'і^нрувол'і / ц'е ў^{же} ж гед' гу^л'н'і бу^{ло} / і д'етк'і по хатах та^г'д'і^ни б'его^л'і // а ў^{же} т'е^п'ер' н'е^а б'его^л'і //

7. — Ну / шо йа^{мо}жу ска^о'зат' про с'е^н'бе // йа / ў^д'аний момент О^м'ел'ч'енко Св'іт'лана Мико^л'ай^еўна // д'і^в'оче пр'і^з'вишче По^п'ович // наро^д'ілас' ў т'ис'ачу д'ів'ат'сот^і сорок^і в'ос'мом го^д'у / ў с'е^н'ле Ді^е'н'ісов'іч'и / Кийе^у'ска^ої об^л'аст'і / бу^ўшо^аго Новош'еп'ел'іцко^аго району / то^д'і в'ін ймену^{ва}'а^юс'а // а по^т'ом пере^н'імену^о'ва^юс'а на По^л'іс'к'і^ї / райо^н // ну / жи^л'а ў^с'у жи^з'н' / сво^їу // до соро^к'а с'ем'і / год / соро^к'а п'ет'і гот / ў с'ел'і Д'ен'ісов'іч'ах / по^к'а н'е перес'ел'іл'і нас о^ц'е на це / м'е^с'це // д'обре бу^{ло} д'ома // ўспом'і^н'ат' про ў^с'е в'ажко // і о^т'о / в ап^р'ел'і м'е^с'а^нці в'ос'ім^{'с}'ат шосто^{го} го^д'а / с^т'алаз' б'еда / наша / в'ел'і^н'ка // ну йа ў теї час ро^б'іла на по^{шт}'і на^ч'ал'н'іком о^д'л'ен'ія // ро^б'ота йа^{ка}ж ? // от'в'етств'ена // ка^о'жного д'н'а т'реба бу^{ло} йт'і йа^к по^а'ст'уху на^о ро^б'оту // і^н'от ў^с'уботу / одро^б'і^н'л'і м'і^н / спла^н'іру^в'ал'і ў^{же} с'во^їейу с'ем'і^йеу / чим м'і^н б'уд'ем зан'е^м'аца ў в'і^н'одн'і д'ен' / ў н'і^д'ел'у / про б'еду^ж н'і^ч'ого н'е з^{'н}'ал'і // йак^{раз} п'ерше // ну / д'ер^{'жал}'і хо^з'яїство / м'і^ж так йак і тут хоч'ем йа^го^ж д'е^н'р^{'жат}' / на ц'ом м'е^с'ці // зо^а'дан'іе д'і^т'а^м бу^{ло} / пр'і^п'асува^т' ко^{ро}'ву / п'ершій раз / в'і^г'о^а'н'ал'і / ц'е ў^{же} ў н'і^д'ел'у / на^о с'в'е^ж'у тро^а'ву / ну^о / а м'і с хо^з'яїїном / домк'рата / п'роволк'і бунт'і^і і пош^{'л}'і ў л'іс / по^к'оса кутат' / це з^{'н}'ач'іт' об^{'н}'ос'іт' н'е та^о'к'ім п'лотом йак о^ц'е^о / а но^ат'агувал'і п'роволку за^{го}'а^р'ожувал'і / кут'а^л'і / обку^т'овувал'і // шо^п тра^в'у бу^{ло} ко^с'іт' бо ў на^ж'и^ш / ну тра^в'и^і мало м'і^н с'і^я'ал'і на ого^р'одах / а / кор^{'ч}'овал'і / по л'ісу / ро^б'іл'і м'і ў л'ес^{'н}'ічеств'і / дал'і нам там ді^е'л'анку / позб'і^р'ал'і те ў^с'е / і ў^{же} зо^а'кута^т' шоп ху^д'оба н'е сто^ў'кла ц'ого^ж / по^к'осу // н'е^д'ел'у ў л'ес'і^е / н'е^д'ел'у / н'е з^{'н}'аєм / шо вої^{на} кру^г'ом і^н'д'е // а хлоп'ец с^{'т}'арши пр'і^п'асує^н ц'у ху^д'обину / то^{же}ш по л'ісу ді^{'т}'а ход'іт' / меншій н'е^н з^{'н}'аю теї хлопчик д'е бу^ў // пр'і^х'од'ім у^в'еч'ер'і ў^{же} с^{'т}'ого л'ісу / і ў^{же} шопотом / те го^в'ор'і^т' те / а те го^в'ор'і^т' те / ў н'і^д'ел'у / шо це^ж у^{же} ў нас та^к'е г'оре кру^г'ом // ну // йа бу^{ла} в'і^н'одна ў н'і^д'ел'у / н'і^х'то м'і^н'і

ніє звон'їу / н'їх'то н'їчого н'є знаў / про'ход'їм м'ї поўз с'єл'со'в'їт / сог'рудн'їк'ї с'єл'со'в'їта кажут' шо от / по та'кої нас'лищ'їє ў'род'ї б'ї була го'тоўнос'т' / ном'їєр о'д'їн і / шос' сл'уч'їнос' на П'р'їп'є'а'т'ї // ну / ў н'є'д'їл'у ўже ш пере'д'веч'єром пр'їход'їа до ме'н'є'а да'ї кажут' шо / і'д'ї там у'же до / д'ї'єк'т'є'а ра ш'коли і ка'ж'ї шо'б го'тов'їл'ї ш'колу под зас'є'л'єн'їє'а / бо буд'ут пр'ї'воз'їд' д'є'т'є'ї / хот' ми ў два'ц'а'т'ї шес'т'ї к'їло'метр'ах о'це'ж 'жил'ї / 'буде'ом го'тов'їт по'ме'а ш'чен'їа // ну нас н'є'а пре'дупр'є'а'д'їл'ї / шоп' там м'ї 'уокна закр'ї'євал'ї / шо м'ї погр'є'а'ба закр'є'а'вал'ї / шо м'ї са'райї закр'є'а'вал'ї / м'ї ўс'є'ї на 'ул'їц'є' / ше'ї було у нас д'ї'є'т'а'тко мо'л'єн'к'є / сест'р'ї 'мої' зр'єб'їл'ї опе'ра'ц'їю там у 'К'ї'єв'ї / то пр'ї'везл'ї х'лопч'є'ка / два с поло'в'їно'у годи / це те д'ї'т'а за 'нам'ї пл'утайє'ца ж по 'вул'їци // ну / м'ї так у'же пр'їго'а'тов'їл'їс отк'р'їл'ї ш'колу / отк'р'їл'ї ш'колу ўже ж / го'товет' ме'с'т'а // с'єл'со'в'їт у'же на ро'бочом 'м'є'сци / їа на ро'бочом 'м'є'сци / там звон'к'ї / ну забу'вайєца в'оно т'р'ох'ї / но' те ў'р'єм'є'а тр'їє'вожне було // ўже 'начал'ї звон'к'ї посту'пат' шо / 'гор'є'ї на'доўго // на ў'р'єм'є'а нада пр'ї'ут'їт' теї на'род // ў 'дан'ї'ї мо'мент л'уд'ї ж н'є'ї ж'дал'ї по'ка їїг'будут' 'вєз'т'ї н'їє о'в'тобусам'ї н'їє 'чим // у'же 'бачим / і'д'ут' 'парт'її л'уд'є'ї по со'ще'ї / 'че'р'є'з л'їс / хто на грузо'в'ї'ках / хто ма'ї мото'ц'їкл'ї / тракто'ра їїдут' 'д'їток ўстр'є'чат' сво'їх їс'с'єм'їам'ї // хто пеш'ком їд'є / хто 'кон'м'ї'вє'з'є // 'гор'є зр'єб'їл'ї л'уд'їам // з'наїє'т'їє їак // на'заўтрає м'ї пр'їход'їм у'же ж на ро'боту // нуч прош'ла ў'род'ї б'ї б'їєз н'ї'їак'ї'х пр'їк'л'уч'єн'її / до нас н'їх'то н'є'ї пр'її'є'їжаў н'їє з на'чал'ства / н'ї ў теї д'єн' н'їко'го н'є'ї було // на'заўтра попр'їход'їл'ї на ро'боту // ро'боча опст'а'ноўка поўнос'т'у // н'їх'то н'їчо'г' н'їє з'вон'їт / н'їх'то н'їчо'г' н'є'ї 'каже / пр'ї'їєхо'а л'о'а'ўтобус м'їл'їц'її / в'їдно ўже ш це'їж в'їк'ї'їд'ат' на пос'т'ї ж на 'ц'їє кру'гом с'є'а'ла / на'о пропускн'ї'ї к'ї'ї вєз'їз'є / їає н'є'ї з'наї'у // м'їл'їц'їїа ўже ш с'т'їм'ї сво'їм'ї 'палкам'ї / до'з'їметрам'ї ж в'їдно / по'ход'їла / про'а'в'їр'їл'ї / рад'ї'а'ц'їїа б'їла вєл'їка / поч'ал'ї пр'їбу'ват' с'кор'їє'а 'помоч'ї / д'ї'є'т'є'ї до нас н'ї'їак'ї'х н'їє пр'ї'везл'ї ўже на под'є'л'єн'їє'а / к'р'єме то'го / шо пр'ї'їєхо'а л'ї л'уд'ї / чи 'д'єт'ї тих ро'д'їт'є'л'є'ї їа'к'їє 'жил'ї ж у нас у с'єл'є'ї до ба'т'к'ю'ї її попр'ї'воз'їл'ї чи попр'ївод'їл'ї зна'ком'ї'х / їс'с'єм'їам'ї // ну та'к'є // ж'ї'вом / пл'ачом / 'жур'їмс' / но' 'духом н'є'ї пада'їом' / ре'а'мон'т' роб'їм у с'єл'со'в'є'т'ї / пок'раску / у поне'д'їлог' д'єн' к'рас'їм зо'а'бора'о / їз бу'галтє'ром с'єл'со'в'є'т'а'о її секр'є'т'є'а'рем / бо це ж і'д'ут' 'маїс'к'їє п'раз'н'їк'ї / 'над'є'а б'їло го'тов'ї'ца ф'ла'г'ї 'в'їша'о'т' // к'рас'їм зо'а'бора / с'єл'со'в'їт 'роб'їт' ре'а'мон'т / ў помєш'чен'їи о'ц'є ўс'є'ї цєї пє'р'їод / н'їх'то н'є'ї про шо н'є'а го'вор'їт' // ну

та'к'є / 'че'р'є'з ў'р'єм'є'а / д'н'є'ї чє'р'є'з д'ва / чє'р'є'с'т'р'ї'ї ўже / ч'їс' с'кор'їє'а до нас пр'ї'їїа'х'ал'ї / доз'їмет'р'їст'ї ме'н'ал'ї ш'ч'асто / м'їл'їц'їїа на пос'т'ах 'в'їдно ме'н'алас' / 'че'р'є'с'с'утк'ї'ї 'може' / 'че'р'є'с'поўс'утк'ї'ї / їє'а н'є' з'наї'у // ну / ї'ї / 'нач'є'лас' сум'є'а'тоха // ў нас сво'ї бу'ў рад'ї'є'у'єл' / н'є'ї мед'л'єно ў т'ї'чен'їи' н'ї'д'єл'ї подк'л'уч'їл'ї нам 'рад'ї'є'о од по'л'їс'кого рад'ї'є'у'єл'а / пото'му шо б'їло ж 'гор'є'ї / л'уд'є'ї ба'г'ато пороз'їє'а'ж'їалос' / погу'б'їл'ї д'є'т'є'ї / погу'б'їл'ї ро'а'д'їт'є'л'є'ї / 'ротсвєн'їко'ў / бє'с'ко'н'є'ч'н'їє'ї с'в'одк'ї по 'рад'ї'є'у'єл'у / той то'го шу'каїє'ї там / тої то'го шу'каїє'ї там // ф'с'є'л'ї ? // с'їл'с'к'а ж'їз'н' н'є' z'наїє'т'є' їак ? // л'уд'ї 'гон'є'а'т' л'їс / у л'їс х'уд'є'бу / по'ї'х'аїуд' 'з'єм'л'у / верто'л'є'т'ї л'є'а'т'аїут' над 'нам'ї по 'сог'н'ї шт'уг'з'є'а'д'єн' / а'о м'ї про'во'жайє'ом її ўстр'є'чайє'ом / са'д'а'ц'а вє'рто'л'є'т'ї / їз'мє'р'аїут' те ўс'є' // ну' нам н'їє'х'то н'їчо'го н'є'ї ко'з'аў // д'єс' / н'ї'є'д'єл' ч'їр'є'з дв'ї / пр'ї'везл'ї єс'тонс'к'ї полк' / їак ? // н'є' с'р'єч'н'їко'ў / а на пє'р'є'а'подго'тоўц'ї л'уд'є'ї / с'т'ранспорт'ом / х'їм'є'а'ш'ч'їту / ну д'єс' 'т'їс'а'ч полто'р'ї'ї / л'уд'є'ї / цє'о б'їло єс'тонц'ю' у нас / сто'їало і о'то / 'п'єч'т'а / с'їл'со'в'їт / с'п'їск'ї'ї с'єст'є'а'ўл'ал'ї / їо'а'к'їє'ї л'уд'ї до нас пр'ї'є'їж'їз'ал'ї / їо'а'к'їє'ї в'ї'є'їж'їз'аїут' 'шоб о'др'є'са ж до'ват' л'уд'ї'а'ом / хто к'уд'а пє'р'є'ас'є'л'а'ўс'є'а'є' ўс'є' // єс'тонц'ї 'ц'їєє пос'є'л'їл'їс' / у нас там на'о о'а'д'ном 'пол'ї / 'х'їм'їк'ї'ї 'ц'їєє з роз'в'їдк'ї'ї / з роз'в'їдок' / л'уд'ї 'р'адом на том 'пол'їє хм'їл' обр'єб'л'аїут' / со'ї'хо'з'н'ї / їє'а'к'раз // м'ї 'роб'їм по поўс'уток / по два'на'ц'їт' / по чє'т'їрнац'ї д'н'є'ї без за'м'єн'ї // та'о'к'є // шо / доїш'ло до то'го / шо ско'а'з'ал'ї / шо 'над'є'а ўже т'їг'д'є'т'є'ї їа'к'ї'ї посту'п'їл'ї с П'р'їп'є'т'ї'ї с'о'кол'н'їх т'ї'х ўже бл'їж'ш'їх с'є'у'л'ї 'наш'їг'д'є'а'т'є'ї / ч'ї'ї'ї'ї о'ст'ал'їс' н'є'в'ї'в'єз'єн'ї / бо 'пєр'ш'є'го 'маїа д'їт' 'наш'їг' ўже у 'К'ї'їє'у поў'їоз' // д'ї'є'т'є'ї / ско'а'з'ал'ї / шо 'можна розб'їрат' д'ї'є'т'є'ї / 'мєд'їк'ї'ї / і 'вєз'т'ї ко'му / к'уд'а 'можна' // 'їодну їо'а'кус' то'а'б'л'є'т'ку ту ўже до'вал'ї / з'р'є'а'зу ско'а'з'ал'ї мо'ло'ком зо'а'п'ї'ват' / а'о по'том ска'з'ал'ї / шо те мо'ло'ко ўже н'є'а'є'ї годнє / їа'к'їм т'р'єба було зап'ї'ват' / бо ўже ж 'п'ї'їл'ї 'т'їїє' хв'є'а'т'ало / а х'уд'є'ба по л'їс'у їо'а'к'раз пош'ла / а ў нас жє' ў 'кажд'є'ї с'є'м'їє' ко'р'є'ва була // ну' / посту'п'їл'ї ц'їє' ж ўже єс'тонс'к'її полк' / сум'є'а'тоха / за'р'є'вал'ї л'уд'є'ї в'їдно с'ї'в'їж'їх їз м'їст' // з'наї'ї'т'є' їа'к'а на'г'р'є'з'ка була / у'їасна // 'п'єч'т'а ро'а'б'їл'є'а с то'а'к'ї'їм / с то'їко'їу но'а'г'р'є'з'коїу / шо їа пр'є'р'є'а'б'їла д'є'ват'ц'ат' 'в'ус'їм гуд' / їа за д'є'ват'ц'ат' 'в'ус'їм гуд' с'тол'к'ї не обр'єб'їла 'п'єч'т'ї / с'кол'к'ї їа обр'єб'їла за р'д'їн 'м'їс'є'ц' // до нас їш'ло до п'їд'їс'а'т'ї по'с'їлок' у та'к'ї 'мал'єн'к'її нас'є'л'є'он'її пун'т / на сто п'їд'їс'а'т' 'шєс'т' дв'є'ро'ў там було ў пос'л'єд'н'є' ж ў'р'єм'є'а / за'о д'єн' посту'п'ало по п'є'д'їс'а'т' по'с'їлок' / по тр'ї / по чє'т'їр'ї мєш'к'ї 'цєн'їх п'їс'є'м і ба'ндє'р'є'л'є'ї з док'умєнт'ам'ї //

л'уді́ж / зри'валі з ро'бочих м'іст / без б'р'итви / без носові'к'оу / без м'і'ла // ота'к'е / ў нас ў с'е'л'е на'чо'лас' воі'на // 'важко пе'ре'жит' те ўс'е // д'е'і'т'еї поча'л'і в'і'воз'іт' // з'най'е'т'е йе'ак' ? // при'їе'д'е о'ў'тобус / ц'ї м'е'ст т'р'і'ц'ет' / т'р'і'ц'ет' п'їат' / да'ваі тол'к'и п'р'і'петск'і'х // от п'р'і'петск'і'х д'во'їе т'р'о'їе сад'ат' / іс Ше'пел'іч у'же д'е'і'т'еї н'і'е бе'рут' / а с'л'е'ду'ю'щий рейс при'їе'ж'зайе по ц'их двох трох д'е'і'т'еї / а наші / хто н'е в'і'ў'їоз м'і'сец цили бу'л'і / по'ка д'ес' у ла'гер йіх заб'рал'і / за'везл'і йа н'е з'найу / ну^о / ес'тонци ц'ийе^н 'їез'з'іт на роз'в'ітку / при'їе'ж'зайут до нас / м'н'і ўс'і йіх опслу'говуйе'м / ста'рал'із' д'л'а л'уд'еї // нам 'горе й л'уд'ам н'і мет // по'н'атно / та'ом бу'ло / 'їезд'іт' // цеї / пр'і'їе'ж'ал'і бри'гади м'ед'ікоу / ме'н'ал'іс' за дв'і н'і'ел'д'ілі // й от та'к'і бу'у слу'чай // с'е'а'жу на по'шт'і / ну і о'так / по'пухлі г'уб'і / ота'к'і в'і'с'ат' йак о'то / оброш'чайус' йа до м'ед'ікоу / 'кажу шо ш це но та'к'е ? // 'каже / то на н'ервно'ї почв'е / то 'каже рад'іац'іа там н'і при чом / це од н'ервно'ї почв'и / то'ко росп'і'райе' г'лотку ўс'у / ну л'уді́ж посто'їан:о йдут' із х'імроз'в'едк'і' / ку'да і'дут' ? // но^а почту і ў мо'го'з'ін / ў 'першу о'ч'і'р'іт' / с'лова ж то'го шу'кают' у'же / 'може / хто / шо т'е'л'е'граму йа'ку пе'ре'дас'т' чи / чи Бог йо'го з'нає // а м'і'ж д'иха'лі тим у'с'ім / он при'ход'іт' у заш'читном кос'т'ум'і / у ри'з'іном у бо'х'ілах у ц'их / йа ж роб'л'у з йім / от'кр'іте ўс'е / 'очерет' сто'їт' / душ т'р'іцет' 'сорок // а'ни 'кажут' / шо це на н'ервно'ї почв'і'е // в'ідно йім ско'зал'і шо // н'і'чо / по'том йа ўже м'ала разго'вор іс'ц'ім м'ед'іком го'доу 'чере'с три / йак он при'їе'ж'зайу по спра'ўку / шо он ро'б'іу у Д'е'н'ісов'ічах / і шоб йе'му дал'і л'і'готи / шо в'ін бу'у на л'ікв'ідац'іі пос'л'ет'ств'іі а'вар'іі // за'о дв'е н'і'ел'д'ілі / шо он там бу'у / шоб' йо'му дал'і спра'ўку / шо он л'ікв'і'д'іровау // а'я до йо'го пуд'і'шла до^а ка'жу / о'це йа^о вас поз'нала / в'і' з до'н'ецк'еї бри'гади / сме'їеца / да / йа^а ко'жу / а в'і' помн'і'т'е / йек йа пр'і'ход'іла до вас / да ка'зала / шо ж во'но та'к'е / шо о'це ў м'е'н'е 'опухол' та'ка ж ? // в'і' мн'е от'в'ет'ілі / шо це б'у'ла н'ервна почва // а йон к'и'вайе' голо'вою // да 'каже / шо йа^о мо'г ска'зат' / і'н чим йа мо'г помох'т'і // ну та'ке дал'ше^н // дал'ше^н ес'тонск'і полк ц'еї тут пос'е'ліўс' / знов' 'їе'д'е с'в'е'жа 'парт'іа / ве'зут' ота'ких о три 'роти х'лопц'ікоу на с'лужбу до нас / охра'нат' д'іс'ет'ік'іломет'рову 'зону // а с'ел'ат' йіх у двац'ат'і / у триц'ат'ік'іломет'рової же'н'ж 'зон'еї ? // ст'ройа'т' д'в'і чи три ка'зарм'і // бо йа^о там т'ук'и раз бу'ла т'е'л'і'граму 'ночу но'с'іла / бу'л'ш н'е бу'ла на той т'ер'и'тор'іі // ст'ройа'т' 'кухн'і там / ст'ройа'т' го'ро'а'жи / за'овоз'а'т' т'ехн'іку / і о'циг д'е'а'т'еї там н'екотор'іг д'а'ержат' і по два 'годи / бо го'доу

чо'тир'и мо сто'їал'і ти 'войн'ск'іе 'част'і / с'рочн'ік'і / от-про'ў'л'айут' но^а с'лужбу / ў д'іс'е'ат'ік'іломет'рову 'зону охра'нат' // шо ш та'ом охра'нат' ? // пе'ра'вод'ат' д'а'е'т'еї / д'умаю шо наші по'г'иблі ўже шчи'таї / із ус'о'го с'в'іту тиг д'іток ту'да поназ'возил'і / і от ми ро'бил'і с'ц'іми д'іт'м'і // ес'тонцоу ц'і'х по'том д'ес' м'іс'ацоу 'чезе' тр'і пе'ре'везл'і / от'к'і'нул'і 'опшчем / ўпе'рот' трох'і / ўже за три'цатку / там с'ола 'тоже т'ийе^н 'в'ис'ел'ен'іе / нам ско'зал'і / шо нас ў с'ент'аб'р'е м'іс'аци 'тоже в'і'везут' // у'же по с'ек'рету о'ц'іе х'лопци ска'зал'і / шо 'карти ро'бил'і / загр'ез'н'ен'іа // 'кажут' / шо в'і' го'тоу'т'ес' на с'ен'т'аб'і'р' м'іс'е'ац у'же ваз'будут в'і'воз'іт' / н'і'е 'можи'т'е пре'д'с'та'в'іт' йа'ка то та колот'н'еча це 'кожного д'н'а // проси'пайе'мс' 'серед 'ночи і гл'е'д'ім / чи мо'а'шини ў с'е'ло н'е 'їйдут' // бо то'ж йак ? / зо'авоз'ілі ж / за'їе'жал'і мо'а'шини / о'ў'тобуси ў с'е'ло / гру'зілі л'уд'еу і по'шоу // ў три'вогах у за'ботах / ну / ж'и'лос' / ро'б'ілос' / пр'і'в'і'клос' // пове'р'тал'іс' наші'д'ет'і до'а'дому / п'ў'ч'е'али ў ш'колу хо'д'іт' // по'том ш'колу зак'р'ил'і / 'ц'ийе^н д'ет'і 'їез'з'ілі 'кожного д'н'а на В'і'л'чу / за т'ри-це'т' п'їат' к'ілометроу у 'а'ў'тобус'і з'і'мойу и' л'ітом // ну / йак а'но н'е пр'і'ход'іло'с' там / на л'іто йіх ў ла'ге'ра м'і'н у'же отпра'ў'л'ал'і / з 'голосом і'н с'к'р'і'ком / і з зо'ботам'і // д'ет'і з'нає'т'е йа'к'іе ж ? // до л'ісу попр'і'в'і'калі / до бо'т'коу / но 'на'да'бло к'і'дат' і 'їіхот' // за'брал'і ес'тонцоу / чезе' тр'і с'поло'в'іної 'года об'і'райут' с'рочн'ікоу // о'пасно 'жиз'ні // розб'і'райут' 'т'ийе ко'зарм'і / роз'воз'ат' по ўс'ом с'в'іту / на ст'ройт'ел'ство 'в'ідно л'уд'і со'би / дом'ик'і' д'л'а оф'і'ц'ероу ст'ройлі / 'тоже уб'рал'і // ну / а м'і' ўже об'в'і'кл'іс' / до ўже соб'і'рал'із' 'дома і жит' / а шо ро'б'ит' бу'ло / ку'да 'їіхот' ? // з'разу бо'т'к'і' / ў ко'го бу'л'і д'ет'і / т'ребувал'і в'род'іе б'і' в'і'с'і'ел'ен'іа // в'ис'ел'ен'іа нам ско'зал'і / ко'л'оса пре-кра'т'і'л'іс' / 'бу'т'е в'і' ўс'е с'е'ад'ет' на сво'їх мес'тах / за'н'і'майт'ес' ро'а'бото'а'йу и'н жи'в'іт' // ну худобу ў нас заб'рал'і п'раўда шче в 'а'ўгус'т'і м'іс'аци 'вос'і'ем'с'ат' шосто'го 'года / ко'ров'і за'брал'і / шоб моло'ко не ўжи'вал'і // з'разу про'дукти во'з'ілі хара'шо / а по'том йаг з'ро'б'ілос' о'та'к'е / йак і по ўс'ом жи'ш / по ўс'ої Ук'раїн'іе / по ўс'ом м'іру / та'ке ж і ў нас / пре'краш'чайе'це те ўсе д'іло // ку'ди дал'і і 'хуже // ну ўс'ороу'но / то бу'ла 'дома / то бу'л'іс' / то бу'л'і 'їагоди / йа'к'іе м'і'н 'їіл'і с'першого 'года / і'н 'зараз б'і'н 'тоже б'їм 'пол'зувал'іс' / то 'б'і'л'і гр'і'б'і' йа'к'іе м'і'н соб'і'рал'і й л'уд'і йіх по ўс'ом с'в'іту куп'л'ал'і // л'і'с'ічк'і' // ну і жи'л'і м'і до 'т'ийе^н по'р'і' / по'ка о'це в'ідно х'тос' // чи пе'ре'мира'лі зноу ту т'ер'і'тор'ію / чи шо наше с'е'ло ўже по'пало по'д в'ис'е'ал'ен'іе / 'їіз'д'іло ба'о'гато ўже до нас / йак 'кажут' ? //

поку'пат'ел'єї / т'ер'и'тор'її пр'едло^агал'ї / бо 'кажне_ш те
 хо'т'їло ту чер'нобил'с'ку 'жилку отк'р'ит' / шоп_со'би благо-
 уст'ройїт' шос' // 'бачт'є йє^ака ца ст'ройка ? // ста'р'єйє ўс'о /
 а о'на опст'райуйє'ца_ж // та^оке // ну 'в'ибралї м'ї це
 'м'їсто // 'їез'з'їл'ї м'ї с'уди го'доў два / по'ка ўже // ц'єї /
 дом нам пост'рой'л'ї / приїеж'зайут' мо^ашини / виїеж'зайут' /
 пр'ос'їм шоб м'їн'є нап'рїмер оста'валос' поў'года до 'пенс'її
 чоло'в'їку год / шо шче_ж с'є'їло йє / м'ї по'буд'єм // н'є //
 уїе'ж:аїт'є // 'к'їдайом м'ї свої двур / с ко'лод'аз'єм // ко^ал'їна
 то^ака здо'рова / 'їабло'н'ї // фс'є / і по'їїє'хол'ї на 'нов'є
 'м'їсто // ми пет'нацид' год прожил'ї ў 'хат'є ў сво'їєї 'нової /
 сво'їм'ї ру'кам'ї // сво'їм'ї 'с'їлам'ї ст'ройл'ї // 'хата ў
 наз_д'є'р'є'ў'їана / здо'рова / 'чистїї цєї брус / н'є було о'шул //
 ў нас було д'єр'є'во 'метроў о'д'їнацит' / с поло'в'їнойу / дл'їнойу
 на 'вус'їм' / 'хата сво'їа д'єр'є'ў'їана була з'робл'ана / са^ораї //
 да // н'є зо^абуд'єца те д'їло / н'їког'да ў 'жиз'н'ї // о'це / та'ка
 'наша була там 'житка // і^нце хто по'буў там / д'єн' / два / ў
 ко'го була сп'раўка / тої л'їк'в'їдатор / а йа одро'б'їла о'це о'там
 о'так / д'вацат' 'вус'їм год на тої 'почт'ї / ту 'воїну ўс'у /
 шчи'таї // проїшла // з успоко'їєн'їєм л'уд'єї // з опс'лугойу /
 і н'їх'то н'є даў м'ї н'є л'їк'в'їдатора / у'часн'їка л'їк'в'їдац'її //
 н'єма ў ме'н'є сп'раўк'ї шо йа ў 'зон'їє була // це н'є 'зона
 Д'є'н'їсов'їч'ї // от хто буў у 'Варов'їчах / он же л'їк'в'їдатор /
 о'д'їн раз із'їзд'їў / ту да // а ў Д'є'н'їсов'їчах хто буў /
 кома'нд'їрованїї / ну йа була на бол'н'їчном там / таг_бу'ла
 прикомо^анд'їрова'на д'євочка / по'удме'н'ала ме'н'є / ^ана
 л'їк'в'їдатор / ім сп'раўк'ї да'їут' / бо о'н'ї б'їл'ї за'д'єйствованийє
 ў стра'н'єн'її а'овар'її // та^ок'їє о'ц'є іс с'є^ала 'наш'ї
 соў'хозн'їє^а / л'єс'н'їчєс'к'їє^а л'уд'ї / ў 'кого орган'їзац'її
 'б'їл'ї та'к'їє^а тол'ков'їє^а / смогл'ї дат' л'уд'ам хот' ц'у ўже^а
 л'їготу / а йа пош'ла йак постра'даўша / ну н'їчого ўже^а
 дожи'ла // до тих у'же л'гот сво'їїг бо 'бачт'є_ж йак тут і з
 ро'ботойу і з у'с'їм / а проро'б'їт' у'с'у жиз'н' на од'ної ро'бот'є /
 а по'том_їт'ї шос' шу'кат' / ўно_ш 'тоже н'ї пр'їход'їце //
 то^аке // 'род'їни н'їх'то н'їє 'верн'є нам // за 'хати обєш'чал'ї
 поплот'їт' / за^о імушество йо^аке та^ом у'же ў наз_було / шо
 перє'вєз'л'ї / за^о перєїїзд / н'їх'то до 'ц'єїї по'р'їн'н'ї ко'п'їк'ї
 нам н'їє заплат'їў // 'хати тут / хот' м'ї тут у'же пр'їк'лал'ї
 с'кол'к'ї тру'да / н'є 'наш'ї по'ка / н'є'їма у нас н'їє на'логов на
 'з'ємл'у / н'є'їма н'їє штра'хоўк'ї / за 'хату / і^н док'умєнтоў н'є'їма
 н'ї'їак'їх на ру'ках / н'ї за^о сто^ару 'хату / за^о 'нашу ту_ш 'хату
 шо м'ї по'к'їнул'ї / н'ї за^о ц'у / хот' йа_ш ко'ажу / в'ї_ж
 'бач'їт'є^а / шо тут у'же тру'да н'їє'ї мало пр'їложено / тут жи_ш
 с'ц'єни бу'ли 'тол'к'ї обл'узан'їє^а о'ц'є і ўс'є // і то'му кон'ца
 н'є'їма // ну шо_ж / од'нє д'ругого по'ткрє'п'л'айєм // по'мо'гаї-

ем // да_ї так / йак чоло'в'їк мо'ї 'каже / м'ї 'тол'к'ї
 ш'часл'їв'їє^а т'їм шо нас с'уд'а перєс'єл'їл'ї / шо м'ї 'Бога
 поз'нал'ї / поз'нал'ї шо йє Бог на с'їв'єт'ї / пош'л'ї ў соб'ран'їє /
 'зарєз / пр'їн'ал'ї крєш'чен'їє / с'лав'їм 'Бога // о'ў'це та'к'є //

З.: А ви там не^а хо'дїли ў соб'ран'їє ? //

— У соб'ран'їє^а м'ї там н'їє хо'д'їл'ї / тут 'ход'їм
 ў соб'ран'їє^а // 'важко перє'жит' ц'є ўс'є / а^о от у нас та'ка
 й'кас' 'радос'т' полу'чилас' / шо / та^ок'ї / до 'Бога т'рєба
 обра'т'їца / ўкрє'п'л'айє^а у н'ємошчах у 'наших он // чоло'в'їк
 бол'н'ї / во'р'їкознє рoш:їрен'їє вен / 'їаз'в'ї / 'рани
 по:ткр'ї'вал'їс' / л'є^акарствоў н'є^ама // та'ке / о'ц'є м'ї
 ут'єшен'їє та'ке на'ход'їм / ў ц'ум д'їл'ї / 'може нас хто
 й_осу'ждає / а м'ї до'вол'нїє тим д'їлом //

8. — Шо йа 'можу ско'азат' за д'їцтво / д'їцтво було / ну
 йак ? // д'їцтво / бос'ногє / 'б'їднє / 'голе // ну о'но_ж було
 д'їцтво / там було нам 'добре / у пес'ку ў том // по'пробуї
 'босим'ї но'гам'ї про'бїг'ї о'тут по ц'ї ка'ме'н'уци // а^є йа'ке
 на^ом там доб'ро було // ну йа з'найу // ш'кола ў нас та'ка була
 мал'єн'ка / йа до'у т'рєїт'ого к'ласу у'чилас' у туй ста'руї ш'кол'ї /
 ну / 'в'їдно // 'посл'ї воїни була пост'ройє'на та'ка 'хата / у
 д'ад'ка / і й'її ўже забрал'ї пуд ш'колу // так // м'ї хо'д'їл'ї
 ў дв'ї з'м'їн'ї // 'вос'єм к'ласоў б'уло // да'р'ма шо ў нас та'к'є
 мал'є с'єло б'уло / а д'їток було ба'гато // от йа н'є з'найу /
 йа'к йа хо'д'їла ў ш'колу / с'кол'к'ї наз було // а йак йа ўже
 пош'ла 'першїї год на ро'боту / то шче було / сто д'вацат' о'д'їн
 'учєн' у ш'кол'ї буў / ба'гато було с'є'їмєї та'к'їх много'д'їтних //
 ну / к'ласи бу'л'ї н'є'в'є'л'їк'їє // 'в'їдно ў нас вос'м'їл'єтка
 д'єр'їжалас' 'черєс те шо / с'є'їло було од раї'єнтра п'їд'їс'ат
 к'їлометроў // кру'гом билоруск'їє 'с'ола / дак у нас у'же /
 'вус'єм к'ласоў було / с'їм / а по'том 'вус'їм // а по'том хто
 ўже хо'д'їў там у Тоўсто'л'їс'ку ш'колу / с'рєд'н'у / а йа 'л'їчно
 ўже хо'д'їла у По'л'їс'к'є / з д'є'ї'їа'того по о'д'їнац'її к'лас //
 'Тоўстїї Л'їс / пет'нацит' к'їлометроў / ту да пе'ш'ком хо'д'їл'ї /
 а ўже йак у По'л'їс'к'є / так нас во'з'їл'ї / ну йак / а'ў'тобусом
 м'ї ўже 'їїз'д'їл'ї / о'ў'тобусом_ї мо'шинойу грузо'войу і ўс'ак
 пр'їход'їлос' // ўрєм'їє^а 'важкє б'уло // д'єг'ї 'наши 'того н'є
 поз'найут' // ну^о нам таг_добре було / у'же / 'перша та з'м'їна
 й_д'руга / по'зб'їрайємс' / зан'їмайєм' сво'їм'ї д'є'ї'ам'ї^а /
 'їєс'л'ї до о'бїда з'нач'їт' / 'пос'л'єї о'бїда друз'їа / с
 к'н'їжкам'ї^а / ўже ў 'торб'ї ў туї полот'н'аной а'бо_ї под ру'кої /
 і по'шоў по л'їсу / по л'їсу гр'ї'б'ї_ш 'сам'є ў с'єнт'аб'рї ўже
 бу'л'ї // а д'їткам'ї^а шо_ж м'ї // д'їт'м'ї м'ї^а н'є з'нал'ї
 за'оботу // ну / ц'є_д'їцтво за'помн'їлос' тим шо // шо нам 'добре
 було // от:а'ке // 'заро'з

то^акого д'іт'ам н'а^ема ўдо^лвол'ств'іа // м'і / босо^нож зо^гу^с'ам'і / по с'т'ер'ну // по^сом гу^с'ей / 'мама ўже ж д'е^р'жала то^ам то^абун т'іх гу^с'ей / ц'е ўже була зо^абота то^ака / 'мен'шу с'ест'ру зо^а со^ббойу но^а п'л'еч'і / 'торбу полот'н'ану а^бо коше^л'а / іш'че ж 'пас'т'і гу^с'ей / до^дому т'реба було назб'і'рат' ку^р'ам ко^л'ос'а / ц'е зо^абота була ўже та^ака / в'і^з'б'ірувалос' ц'е ўс'е д'іло ў нас // ну 'ранч'е / то^д'и йа^к ў нас ц'е д'іцтво шче мо^йе про^ход'іло д'а^к / ж'мел'у н'е було / н'е було от'рав'і ў с'е^л'і / бо жмил' ц'е ўже ж'от'рава / ўже ж йа^го тро^а'в'ілі із верто^л'отоў / вид'но йа^го й'кис' і тл'а на^п'адала до^а й'кис' 'воши но^апо^адал'і / до йа^го берег'лі ўже ж / бу со^у'хозу г'рош'і т'реба^о 'бул'і / з'найе^т'е / ўже ш. при^ірода на^с'но^ам л'ісу хва^о'тало 'наче 'тойі при^іроди / а то^д'и 'добре було // н'е було ж н'і^ейакого н'е / йадох'і м'ікатоў тих н'е було / шче жу^к'а коло^р'ацкогo ў нас н'е було / у^же йа хо^д'іла мо то / чи ўже ш'колу йа 'конч'іла / йа^к по^я'в'іўс' ў нас 'перши коло^р'ацк'і й жук / це ўже йа^к йа о^д'інацо^а'т' к'ласоў 'конч'іла / до нас у^же іс со^у'хоза про^с'іл'і / шоб м'і ў с'п'ічечн'іе ко^р'опк'і да ў бутилк'і зб'і^р'ал'і т'ийе л'іч'инк'і / да^о в'і^і'копувал'і ўже там два чи тр'і кор^ч'і бо^у со^у'хоз со^а'д'іў кор^т'опл'у д'а^к / в'і^і'копувал'і ўже те / ту т'ер'ітор'ію д'е он ўже там / поро^а'жаў / і в'і^з'б'ірувал'і / но ўс'еро^а'ўно ж 'бачт'е йа^о'ка по^г'і^і'б'ел' / шо н'і 'можна^а йа^го н'іч'им н'і цейу / у^же 'х'ім'іа то^д'и на^ч'ацо^л'ас' приме^н'аца // а д'іцтво мо^йе було / до м'і шче н'е з'нал'і ц'о^г'о // ну ў на^с по с'о^л'у ж 'мало було / бо кру^л'ом л'із буў / жи^л'лі ми з л'ісу / ш'ч'і тай / і ў ш'колу к'н'іжк'і куп'л'ал'і зо^а те / шо м'і ўже зо^ароб'ім у л'іс'і / но^а 'жолудах / но^а но^а / зб'і^р'ал'і 'жолуд / су^ш'ил'і / тоўк'лі ў с'тупах / у пе^ч'и су^ш'ил'і / тоўк'лі у с'тупах / продо^в'ал'і / а зо^а'те ўже к'н'іжк'і со^б'и куп'л'ал'і // з'найе^т'е // й / но^адо^р'огу ўже ў наз^{бу}ло ў ш'колу йі^з'д'ід' зо^а шо // г'руш'і / д'ічк'і зб'і^р'ал'і / 'мен'ше са^о'доў було / т'е^а'пер у^же ш там са^о'ди / 'гарн'іе у нас по^{на}'сажуван'іе / д'е^р'ева кру^л'ом ба^г'ато / пош'т'і ў 'каждом дво^р'и сад 'гарн'і буў // ну та^к'е //

9. — Клуб у нас буў / там уже йак йа по^у'бул'ша^ела / т.о / на 'першом п'лан'і була ш'кола / до о^д'інацо^а'т'і к'ласоў / то^д'и ўже клуб буў к'іно нам при^і'воз'іл'і кру^т'іл'і / пу^т'ом у^же ў нас св'ой сто^а'ціо^н'ар буў к'іно / та ўже уста^н'оўка // сто^а'р'і клуб буў / по^т'ом пост'ройіл'і нов'і клуб / ну / йак о^ц'е ўже та 'йунос'ц' про^ход'іла^а 'наша / до^ак у но^з було ў с'е^л'і шче чи^м'ало л'уд'ей / 'зараж' жи^ш' тут' н'е^іма ц'о^м'у д'і^е'т'ат'і / н'і^йаког^о приста^н'ішча та^м у наз^{бу}ло 'даже т'рицад' два^о комсо^м'ол'ци / комсо^м'ол'ска орган'іза^ц'ія ве^л'іка була // х'лопци ў наз^{бу} бо^г'ато г'рал'і на^о га^р'мошка^х / хо^з'айн 'тоже^и мо^у'

з'найе^т'е на^о гар^м'ощи / граў // ху^д'ожеств'ена^о са^м'о^д'ейа^т'ел'но^а'з'д' була / в'і^і'ступ'ал'і до 'каждого ўже п'раз'н'іка / шче і / йі^з'д'іл'і по 'с'олах там то^а'ке ж то^а'ди 'на^о'ше по^к'ол'ен'іе 'мало шче / та^о'ку воз'можнос'т' со^у'хоз мо^а'шину в'і^і'д'е^а'л'аў / йі^з'з'іл'і з в'і^і'ступ'л'ен'іям'і по 'с'олах / ота^о'ке / б'у^л'о / вес'е^л'л'і т'рошк'і^і 'йако^с' / 'л'уд'і / м'і шче інт'ересо^в'ал'іс' і тим к'і^і'ном / х'і^і'ба ж то^а'к'і^іе^і 'танци 'бул'і йа^к о^ц'е 'зарез' т'ийе 'танци / шо ж о^н'и / ўс'і^і ў 'кучи то^у'ч'уца но^а од^н'ом м'ісци / а^о шо о^а'н'і^і та^н'цуйут' ? // чи то там вал'с / чи 'танго / чи 'бар'ин'а / чи 'пол'ка / аж н'е розбе^р'еш / од^н'е і те 'саме / ру^к'ам'і / но^г'ам'і мо^х'айут' к'і^івайут' / на^о'том і^і ко^н'ец / ну 'наше шче по^к'ол'ен'іе з'найе^т'е ц'і ўс'і та^к'іе / і 'медл'ен'іе 'танци / м'і танцо^в'ал'і ўже і хто буў та^о'ки сприт'н'ііши / д'а^к' і 'пол'ки т'ийе / бо йа н'е / н'е сп'о^у'субна була на та^к'е д'іло // а^о'та^к'е / ну а так с'л'ідом у^же за^о / за^о д'і^е'ч'атам'і / за^о х'лопца^м'і / н'е було о^ц'іх мо^а'т'укоў / н'е було п'йанк'і / пр'і нас н'е було та^о'кого шоп'х'лопци 'наш'і б'іл'іс' / шоб мо^а'т'укал'іс' шоп'там д'е^в'очку он мог о^б'і^і'д'ет' чи шо^с ска^о'зат' на^о йі^і / це б' д'іко^с'т' / о^ц'е йа 'зара^з' бачу / дак ц'е ж д'іко / ў нас та^о'кого н'е було / по^к'а м'і й^п'оже^н'іл'іс' / йа н'е з'найу та^о'кого / мо то шче і і 'пос'л'е нас бу^л'о шче то^а'ке ў^р'ем'е / шо бу^л'о 'йако^с' споко^і'н'іі а т'і^е'пер йа пережи^в'айу за циг^д'е^а'т'ей / йа бо^й'ус' ту^л'к'і / шоб н'іх'то н'і^е'д'е н'і по^б'і^і'ўс' // о^ц'е і ўс'е / ўс'а 'йіхн'а г'ул'анка / чи шо о^н'і шу^к'айут' // а нам 'добре було / йа н'е з'найу / йа і х'лопцам св'о^й'ім рос^к'азуйу / шо х'і^і'ба шче 'зарез о^а'ц'е 'житка / м'і ж'дал'і того 'вечора // шоб по^і'т'і / пообш'чаца нам / погу^л'ат' / шо^с' д'ес' роско^а'зат' / пошеп'таца / а^о 'зара^з' же ш йа з'найу / мо то йі^м' та^г' 'добре 'зарес //

10. — У^же та^к'іх йак в'ечор'н'іц по 'хатах м'і н'е зб'і^і'рал'іс' / м'і це 'ток'і та^к'е ўже / з'найе^т'е / йак о^т'о ўже / Нов'і^і Год йа^е'к'і буў чи шо^с та^к'е / на^о 'ма^й'а / м'і^і ўс'е^а'гда йшл'і ў л'іс у^же // у нас / була о^р'ел'а з'робл'ана на 'дуб'і там / за с'е^а'лом / та^о'к'іе ву^ж'оўк'і бу^л'і / йак / 'жертк'і / чи шо ? // ву^ж'оўк'і на йіх 'кажут' / це^а'п'л'ал'іс' на 'д'ерево / а 'том х'лопци йа^го 'йако^с' іш'че про^к'ручувал'і д'и^р'к'і / із двох сто^р'он / 'доску ту^д'и ўпра^о'ўл'ал'і / і о^т'о там у^же на^о т'их / о^а'рел'ах / до 'поўноч'і б'у^л'о коли^х'ан'а те // у^же ро^з'га^н'ал'іс' х'лопци // д'е^р'еу^і'янийе 'жертк'і / д'е^р'еу^і'янийе // то ўже л'ес'н'ік'і рубайут' т'ийе ў^ж'оўк'і а^о'бо й ба^т'к'і / бо^а бо^а'йа^т'ца це ж роз'гон ве^л'ік'і на 'д'ер'ев'і / з'найе^т'е дуб в'і^і'сок'і^і дак / о^н'і ж моло^д'ийе / за^л'ізу^д до^у пр'іцепет' йа^го / но^у йа бо^й'алас' ту^д'и 'лаз'іт' / 'може раз 'тол'к'і йа са^д'ілас' на ту о^р'ел'у / йа н'е мог^л'а / н'е в'і^і'нос'іла / а д'і^е'ч'ата та^к'іе бу^л'і б'істр'ийе шо //

таке / це ми^і уже весною^і саме та^оким за^омал'іс / а з'імою / з'імою^у ў клуб^оход'іл'і / ну ў осноўном це к'іно^і уже бу^і / репел'іц'і^і / бо^у / кому^іністи шче ж за^оста^оўл'ал'і / хто ўже і на роботах тих і ў ш'колах / шоб' іш'л'і ж іш'че ж го^отов'іл'і кон'церти / розвл'екат'ел'ні^іє прог'рам'і / до ўс'іх т'их вecho'роў д'а шче во^із'іл'і нас с'тим'і репел'іц'і^іам'і / аж у^і Варов'і^ічи / мо то к'ілометроў за^о сорок / на мо^ішин'і / н'е^а в'о^аўтобус'і / а мо^ішино^айу / і ц'е т'реба було й'іхот' путч'і^інатца ж репел'іг'ро^іватца і^і / с кон'цертом с'тим й'іхот' і^і по^ітчи^інал'іс' / с'о^ігон'і за^істаў^і вин по^іїд'е то^б репел'іг'ро^іватца й'о^іго ал'е ж й'іхоў та^к у гурт'і / до^а у ком'пан'і^і / до^а с'ц'і^ім'іхом / ну то^іке / а та^ік'іх вecho'р'ніц / шоб м'і^і отам у^іже зб'і^ірал'іс' // прас'т' йа н'е ў^імийу / йа то^ік'і помо^ігала ўже / ста^інок у нас^у буў / ма^іма на йом / т'кала і / пос'т'іл'к'і^і шче і м'і^ін'і он да^іла дв'і / ў^і мене^і йе он са^омо^іробнийе та^ік'і^іє // о / а йа йу^і ўже тол'к'і^і н'ітк'і^і мо^італа / ал'е / по^іїд'е ма^іма по^іраца да^ік йа ўже с'аду / тоўко^іну о^іц'ім б'ердом йа^ік н'і^ібуд' / а н'е^і полу^ічалос' / йа н'е ў^ім'іла ўже / ткат' // а так в'у^ічила ма^іма в'і^іши^іват' / в'і^іши^івал'і м'і^і з'і^іейу / до лам'п'і^і / ел'ект'рич'ества н'е було / то лампа го^ір'іт' і ма^іма в'і^іши^івайе і йа ўже з'і^іейу в'і^іши^івайу / по^іа^ітом у^іже но^ау^іч'іл'іс' ве^ізат' пот'роху кру^іже^іва // кру^іч'кам'і^і / та^ік'і^іє о^іце / кру^ічочком^і наче / по^іа^ітом у^іже дал'ше на с'п'іцах пош'ло т'рох'і^і д'іло / зо^ін'і^імал'іс' о^іта^ік'і^ім о // ну / о^ід'інацит' год у ш'кол'і / там ро^іб'іла / нап'ри^ім'ер у^іч'ілас' за^іочно у / т'ехн'іку^ім'і / да^ік ў^ірем'я мо^ало^івато було / ал'е в'і^ішиват' йа к'р'епко л'у^іб'іла / да ше і хрест'ом / шоб н'е г'лад'у / а хрест'ом // і ц'е ту з'і^іму то^іже бу^іла без ро^іботи / да^ік йа ўже / т'рох'і здо^авол'увалас' / та^ік'і^ім у^іже д'ілом за^ін'і^імаца // то^ік'і^іє / а то^ік'і^іх / ну йа^ік йа по^іна^ітур'і н'е та^іка б'і^істра бу^іла / шоб' йа там бу^іла за^іво^ід'іло^ам' й'і^ік'і^імс' / н'е / йа по^ітчи^інал'ас' / вс'єгда / по^ітчи^інал'ас' за^ід'і^іўчатам'і ўже шо / ку^іди й'і^іяк / о // за^ін'і^імалас' сво^ійейу ро^ібото^ійу //

11. — Йа^о н'е з'інайу / шо й'і^і го^ітує ма^іти^і / бо ўже ш та^ікого н'е було / у на^іс // ну йа / н'е^а з'інайу // то ко^іл'іс' ко^ізала м'і^ін'е мо^ійа ма^іма / шо ка^іже / йа^ік йа ўже йш'ла замуж / да^ік там' йу^і ўже пос'т'ілог' ба^іба да^іла т'рох'і^і / ко^ірову / це бу^іло за^ікон до^іват' // ну м'і^ін'е^і ўже ко^іров'і н'е до^івал'і / у^іже та^ікого н'е було ў на^іс / йа^о ўже зо^іб'рала сво^ійе по^іў^іжитк'і / шо^у ма^іла да / ну по^іўс'т'ел' у^іже сво^ійу да^о / ту ро^іботу шо о^іна м'і^ін'і пр'інадл'ежа^іло і чим у^іже там йа / шила на ма^ішин'ці / до^ік мо^ішинку зо^іб'рала з'і^ідому / зо^іно^ів'еск'і було обе^ізат'ел'но іт'і до с'в'ек'р'ух'і ц'е зо^іб'рат' зо^іно^ів'еск'і / шоб зо^іно^ів'еск'і по^ів'іс'іт' сво^ійі ўже но^а ок^іна^о / у^іт'іро^іч'і і

руш'нік'і^і ў хат'і / о^іце ўже ў но^аз бу^і то^ік'і зо^іа^ікон / і у^іже шоп сво^ійа по^іс'т'іл' у^іс'а бу^іла / по^іўдушк'і // це ка^іже ўже зо^іб'рала пр'ідане і пош'ла // пр'і м'е^ін'і ўже бачит'е йа^ік'е бу^іло шо / йа мо^ігла пр'іт'і до^і зо^іб'рат' шче / шо м'і^ін'е т'р'еба бу^іло // до с'в'ек'р'ух'і у т'е^і пер'іод / йа^ік йа іш'ла од ба^іт'коў / йа^о ўже бу^іла на ро^ібот'і / то шоб йа пр'іш'ла до чо^ілов'іка у хату / бо йа^о до^і йіх пош'ла^о жит' / то м'е^ін'е^і у^іже бу^іло п'с'т'идно л'ек'т'і^іно^а й'іхн'у пос'т'ел' / м'е^ін'і ўже на^ідо^а бу^іло ўз'ат' / ну шо^іб у м'е^ін'е ж бу^іл'і і пр'ос'т'іні сво^ійі^іє / і од'і^ійала / й по^іўдушк'і і в'у^іт'іро^іч'і і за^іно^ів'іс'кі шоб бу^іл'і на^о ук^іна^ох і по^іўсуда^о шоб сво^ійа бу^іла / там / і ло^ішка / й в'іл'к'і / ну н'еба^ігато / с'кул'к'і йа^а та^ім у^іже / шис'т' / с'кул'к'і та^ім у^іже м'і^ін'і да^ідут' чи дв'і / чи дв'е^інацат' // ну ўс'о ро^іўно / і то^ір'ілок у м'е^ін'е т'рошк'і^і та^ім було і^і / ну / вед'ра йа^о мо^ігла н'е брат' та^ім / ноч'ви / йа^ік'шо йіх н'е було м'і^ін'е д'ес' у^із'ат' / а о^іта^ік'е шоб / м'і^ін'е / бо було б м'і^ін'е^і с'т'идно о^іце пр'іт'і зо^іўс'ем' / йа^іг'б'і йа^і може бу^іла с'іро^ітойу да шче і / або пого^ір'ела / то ц'е було б у^іже н'е^а так / а йа^ік йа шла од ба^іт'к'оў / і на^о ро^ібот'і бу^іла / до^ік йа долж'на бу^іла мат' од'єжу дл'а с'е^ібе / і по^іўс'т'ел' дл'а с'е^ібе це ў осно^ів'ном і шкаф о^іс'о м'е^ін'е^і ма^іма по^іда^ір'іла / на^о замуж // руш'нік'і ў но^ас ка^іжут' / це те шо на с'т'іена^іх в'і^іешайут' // о^і у^іт'іро^іч'і^і це / ку^іхон'і^іє і тий^іє у^іт'іро^іч'і^і і / йа^ік бел'іо //

12. — Л'іс у наз^у бу^і кро^ісавец / і^і йе зарез^і о^іста^іўс'там // м'і^ішо^ін'і д'іс / бе^ірез'нік'і бу^іл'і спл'ош'ні^іє / х'во^ін'ік / у наз^у бол'ш'інст'во бу^іл'і по^ісадк'і но^іса^іже^інийе // шоб спл'ош'ні бу^і / а так бу^і х'во^ін'ік / а по йом / ну / йа^ік пуд'садка / йа^ік мен'ш'і д'е^іреўца ўже бу^іл'і і бе^ір'озк'і там / і дуб'к'і та^ік'і^іє ўже / шо йа^ін'і^і н'е в'і^іб'і^івал'іс' у в'і^ісок'е д'е^ір'е^іво / ц'е по х'во^ін'ікам / е^іге ж ? // та^іке було н'ізко^іросле / а так ў осно^ів'ном м'і^ішани / граб / шо шче ? // м'і^іяс'ен' / ол'ха // ў наз^у бу^і на т'ер'ітор'і^і с'ела л'ес'хоз / д'ок / д'е^іл'анк'і ўже од'вод'іл'і // в осно^іўном в'і^ір'ізувал'і йа^ік'е ж д'ерево ? // у^іже ш та^іке / шо пут'ход'іло до^у д'іло^ів'є / тийе ўже дрив'ес'іні // х'во^ін'ік х'во^ій^і реза^іл'і / в'і^івоз'іл'і ж / ну зо^ігатоўл'ал'і / і / та^іку дре^ів'ес'іну / о^іс'іну / то^іўс'ту / йа^і бачу шо во^із'іл'і та^ік'е // ал'е м'і шо ? // йа з'інайу шо це л'іс / до це по^ішоў / до^а но^ір'езо^іў / до^а но^іру^ібаў дроў / там бат'ко чи чо^ілов'ик да пр'іўйуз // до^а м'і зо^іботи н'е^а мал'і // до^а ше й хо^іт'ел'ос' шоп тий^і д'рова ро^іўн'ен'к'іє бу^іл'і і шоб було без су^ік'оў / йе^іно ж добре го^ір'іт' і пек'т'і м'і^ін'ці добре ў пе^ічи / бо ўже ш та^ік'і^іє л'уд'і л'есо^ів'іє з'інайут' і на йа^ік'іх дро^івах у^іже можна й х'л'іб лучи^і спек'т'і і м'і^ін'ца ўже ш то^іго лучого // ну / хл'еб в'ідно ж но^а ц'і^іг' ўже ж йа^іс'е^інов'іг да^о

на гро^абов'іх пек^л'лі / бо / бе^резов'іх у же ж н'е^і хо^т'лі / бо
 ў бе^резі 'бачт'е бо^агато д'огт'у до 'вел'ми зо^акур'іють чугу^н'ни /
 бо^агато тийе^і 'копот'і й 'саж'і ба^агато тру^с'іт' т'реба / о / а
 ў же ста^орал'іс' то^аке 'вол'ху / а ў г'руб'і до^ак дубов'іе ў же /
 добо^аў'л'ал'і дро^в'а / бо т'е на^акал 'добри да'іе //

13. — Ў ме^н'е опш'чен'іе с пр'и^іродої / чоло^в'ик. 'бул'ш / на
 то^к'іе п'ташк'і пов'ід'ірайе по^л'е^су / д'е йа^к'іе з'найе / д'е
 хто / д'е йа^к'а п'ташка / ко^л'і в'і'лупл'уєтца / ко^л'і йа^іец
 на^н'е'се / ко^л'і гн'ездо зо^й'іе / і пр'исл'ед'іт' і / і отп'рав'іт' /
 а йа 'наче мен'ш с пр'и^іродою опш'чалас' / йа бул'ш та^к'е от /
 на^о го^р'од'і // ну / в'і^іро^с'т'і ў 'л'іс'і до^а знат' до^ак так /
 ор'іен^т'іроу^к'і йа н'е / йа со^ама н'е мо^агла о^р'іен^т'іроватца /
 а / по^р'оду д'іреў розб'ірал'і бо / ну йак ? // жит' на^о о^чах
 йак о^н'о / о^це на^опр'і^ім'ер йак у го^р'од і д'еж до^аг з'най-
 еш. же ж / шо це пом'ідор / а це та^ок'і бур'іан / а це та^оке
 'з'ел'е / а це те шо т'реба / а це те шо н'і т'реба / так 'само і
 у 'л'іс'і // о^це / дубову 'доску йа ж поз'найу / бо йаг же ж
 т'и^і дуба н'е поз'найеш ? // к'р'епк'і / 'важк'і к'р'епко / бо
 но^с'іт' ст'ройіл'із' до^ак йа з'найу / йак йо^г'о пере^н'ос'іт' і
 з'ложува^т' // со^у'с'нова 'дошка смо^л'и ба^агато в'ід'ел'айе /
 л'іп'ка / 'сад'еж до^ак у'с'а 'буд'е і ў смо^л'і / і 'воз'мес'а дак
 смо^л'а // о^с'інова 'доска / дак йо^а'на 'кажут' 'с'іто^ава бо^г'ата^о
 йе / е'ге / прогн'івайе / 'с'ітова // з'начит' / с'ін'овата а'на
 й та^к'а 'наче тру^х'ойу бе^а'реца да^к 'с'ітова то ў нас 'кажут'
 а^і'на // 'с'ітова 'дошка / 'с'ітова / а ту ол'іхову 'доску поз'най' /
 бо йа^і'на йак роз'р'іж до^ак к'расне / ну к'расне са^м'е це д'ерево //
 ну а йа з'найу // з бе^р'ези / з 'йас'ена / і з г'раба н'е 'ризал'і ж
 'досток / е'ге ж н'е? // консул'т'іру'іус' / йа н'е з'найу / а так
 ст'ройіл'іс' м'і / уд'вох / і д'ет'і з 'нам'і горо^в'ал'і // до^ак м'і
 ў же ж роз'л'іч'і'м те ўс'е // з 'л'ісу 'л'уд'і / до^а ў нас п'ел'о^р'ама
 шче ж була ў с'ел'і / а ст'ройіл'із' / до^ак йаг же ж / йа н'е
 од'л'ічу дубов'и 'доск'і од сос'нов'и / дубову 'доску по^д'інат'
 уд'вох н'е^а 'можна да йак е'на шче доўга / 'важка та^к'а // 'ризал'і
 на кус'к'і на йа^і'к'і ? // на^о та^ок'і'йе йа^і'к'і'е ў хо^з'аїств'і
 т'реба / но кус'к'і / 'доск'і 'ризал'і ў нас чо^т'ири 'метри ў
 осноў'ном и п'ят' // е'ге ж ? // 'бил'ших н'е 'ризал'і
 'доўших ? // е'ге ж ? // і^і шис'т' ? // ну / мо п'ят' с по-
 ло^в'і'ної мо шис'т' // йа н'е^а з'найу // ну м'і^і бул'шчо^т'ир'і /
 п'ят' 'метроў н'е 'ризал'і // бо нам та^ока н'е^а т'реба була
 'доска / а но^а мо^у'л'енк'і ку^с'очки н'е роз'резувал'і / а нашо ж
 йо^г'о 'порт'іт' ? // а в'і^ікор'іс'товувал'і ўск'руз' // ў нас
 к'ірп'і'ча ж н'е^а було / м'і ж пр'і^ійеха^л'і до^к 'наче ў йо^а'ку /
 ко^а'зала ў нас од'на 'баба Йе^г'і'пту // ц'е ж о^д'ін 'камен' / а
 там же^і шо ? // м'і^і со^б'и / от но^апр'і^імер 'дома нам / зро^б'і'л'і

та^ом / зо^ашче п'і^іл'і ту 'хату / зв'ел'і с'ц'ени / хо^з'айін
 поко^м'андуваў те ўс'е б'и^ігом повиг'рибува^т' / но^а ў 'ворох
 спо^а'л'ілі со^б'и до^а і у'с'о // 'йаг жи ? // в'е^із'д'е 'досточка ж
 т'реба // і пул у наз буў дош'чаті^і ж / і пото^л'ок же буў
 дош'чаті^і / а по^т'ом у же шчико^т'ур'і^і хто / но ў нас м'і^і
 по^у'дб'івал'і шче там бу^імагойу // і 'доск'і ж но^а 'в'ішк'і ж
 ло^ж'ил'і ў ко^г'о була воз'можнос'ц' / а ў ко^г'о н'е^а було / до
 'жертк'і ло^ж'ил'і і шо^а'л'оўку там ло^ж'ил'і і 'доску / 'ну і
 с'в'і'нам же ж ло^ж'ил'і пул дош'чани^і / йак / із 'досток же ж
 і горо^ж'и / га^о'раж у наз буў і дро^в'ут'н'а з 'досток була / і^і
 по^у'дно^а в'іси ў'с'ак'і'йе / йак / і ко^р'іто зб'і^і / поро^с'ат'і з
 'доск'і / і 'лавочку зро^б'і з 'доск'і / без 'доск'і н'іку^д'и ж
 м'і. н'е 'год'нийе // у нас / у нас ко^л'іс' чоло^в'ик / йак м'і
 поже^н'іл'із' дак на^о йо^г'о 'бат'коушчин'і йо^н' / на^с'і^і із 'л'ісу
 ол'іховен'к'і'е та^ок'і'йе 'палочк'і' о^а'то / сам та^ок'і' / ну / ў
 ко^г'о була воз'можнос'т' до на пило^а'раму во^з'іл'і // а було ш
 та^оке шо н'е було зо^а шо йо^г'о й 'вез'т'і з'най'е т'е йак' йак
 ст'ройіс'е // д'а^к ун 'пуд'е со^б'и / нав'і^і ризуйе та^ок'і'х 'палочок /
 ол'іхов'іх / ст'ройн'ен'к'іх / то ў же йіх по^б'ск'і'дає ту 'кору /
 по^б'т'ісує / і т'и^і м'і / 'палочкам'і горо^д'і^і // а ў же по^т'ом 'йак
 м'і^і 'дома ст'ройіл'із' дак / м'і шти^х'ет'н'ік 'ризал'і / шти^х'ет'н'ік
 іс'х'войі // с'тоўб'ік'і за^к'опува^л'і / оу^ш'ули но^а во^р'ота / во^р'ота
 дош'чан'і'йе ро^б'іл'і / х'во^р'тк'і ў на^з' дош'чан'і'йі бул'і //
 во^р'утн'іц н'і було ў нас / во^р'ота 'тол'к'і були по с'елу 'мало
 ў наз бу^л'о / но^а Бело^р'ус'і'йі бо^г'ато було тих во^р'ог'н'іц / на^ч'е
 в'і'зди / то ў же у тих бело^р'ус'ких 'с'олах // а ў нас / н'е^і
 було / мо то в од'ном дво^р'і д'е ко^л'іс' у 'йавора та^к'а
 перек'лад'іна 'тол'к'і сто^й'ала над х'форткойу / а так н'е було ў
 нас // йак ко^м'у в'і'ход'іло^с' / ну од 'вул'іци ўс'і
 сто^а'рал'іс' шти^х'ет'н'іком у наз горо^д'іт' / у же з'най'іт'е та^ок'і'йі
 'тол'к'і / хто ў же зо^ж'иточни / дак у же сплош'ну ша^о'л'оўку
 зоб'івал'і / шоб н'е 'в'і'дно було / шо у дво^р'и там у же
 'роб'ітца // ну / м'і^і та^а'к'ім н'е за^н'і'мал'іс' / нам т'реба було
 шоб було 'в'ідно но^а 'ул'іцу //

14. — Н'і / м'і 'л'ісу н'і^е бо^й'ал'іс' у 'л'іс'і на^ом та^г' було 'добре /
 ну йа са^а'ма н'е хо^д'іла / со^а'ма н'е хо^д'іла / йа та^о'ка шо
 ориент'іроу^к'у т'і^е'рала / н'е мо^г'ла / хо^з'айін ў 'мене йшоў но^а
 пра^м'у / он в'і'ход'іў / знаў кудойу 'в'і'д'е / а йа н'е / йа з
 йім у же хо^д'іла / йак м'і ў же поже^н'іл'іс'а // а по^а'том йак
 у же х'лопци / д'а^к ха^і і мо^а'л'і'йе / ото^а'к'і'е^і о / а йак у же
 с 'йім'і дак йа н'е^і да^л'еко 'тол'к'і хо^а'д'іла / за^о го^р'од там / ну
 мо же ж о^т'ак / ого^р'од у наз буў / чо^т'ирнацат' 'соток / та^к'а
 'наче / бо^л'ото а^к ми ка^з'али / 'речка / там с'іно^к'ос буў / і
 з'разу і^і 'л'іс нач'и^інаўс' / і гри^б'і' і 'йагоди і ўс'е // та^о'ке / д'а^к'

йа со^ама бо^йалас' / м'і л'ісу н'і^е бо^йал'іс' / ко^л'іс' ко^азал'і
л'уд'і / йак у л'іс'е^а по^бачит' чо^ловика / дак 'раде од^не д'ругом'
було / 'може т'іпершн'ого ў'ремйа / да^к у^же л'уд'і бо^йал'іс' /
бо / 'бачт'е / ў'ремйа 'важ^ке та^о'к'е^а і^а дл'а / 'тиг^же^ж м'ист'
'важ^ке //

3.: А йак це ви бу^ли 'ради од^не 'одному ? //

— Ну йак ? // ўст'реч'и' / шо це^ж по^бачиў чо^ловика / дак
поопш'чайе^ас'а^ж у л'іс'і / до^ар'ма / шо ти йо^го й^не з'найеш /
там ок'ружнийе^а / шу ко^го з'найеш / ко^а'го н'е з'найеш / дак 'каже
шо 'радіи буў / бо ц'е ўст'реч'іу у л'іс'і чо^ловика / йе ба^гато
л'уд'еї і блуд'іло по л'ісу / а ў нас / йаг буў свої рад'іо'узел
дак сто^йало / ну / 'рад'іо на 'вул'іци го^вор'іло / на^осто^уў'бу /
таг до нас 'часто л'уд'і пр'ібувал'іс' / ну йак / пр'ібі^авал'іс'
за^облутш'іе на ц'ей звук / о / із л'ісу / ну / м'і^а йіх у^же там
пр'іучувал'і і роз'вожувал'і / а л'ісу л'уд'і 'наши н'е бо^айал'іс' /
а чо^ж // л'іс^же^ш ка^же йак / но^аго^дує / на^корм'ит' /
обо^р'рийе / пр'і'йут'іт' / но^апр'і'мер м'и^ж і жил'іо з л'ісу
ст'ройлі / і отоп'л'ал'і це жил'іо / і кор'м'і'л'із' бол'шинств'о
з л'ісу / у 'на^же^а по^л'ів там 'мало було / от напри^мер м'і^а
з'ер'на там с'тул'к'і^ж н'е^а мал'і / йа^к тут м'і ў ц'ей год нам
до^ал'і ўже 'сотк'і / да м'і намоло^т'іл'і з'ер'на // у нас там та^окого
н'е було / м'і^а тул'к'і куп'л'ал'і з'ер'но // а / ц'е / а то^ж
бол'шинств'о з л'ісу / м'і^а гр'і'бі' за^готоў'л'ал'і суш'іл'і д'а^к /
було та^о'к'е шо м'і^а н'е^а йіл'і то^го су^хого 'блого гр'і'ба /
'імен:о 'блого / бо йо^го^ж нам 'надо було про^дат' а мук'і
куп'іт' / да кру^пу / йак ўст'реч'нуу за^готоўку о^цу ро^б'іл'і //
'йагоди суш'іл'і / чер'ніку 'тоже здо^авал'і так 'само // а л'ісу
н'е^ама чо^го бо^йаца / там йак по^бачиш ко^гос' іздал'еку / до
захо^вайес'а за кор'чем / ду н'і^хто т'е^абе і н'е по^бачит' / ти
йо^го 'може^ж 'бачит' / а т'е^абе^ж н'е по^бачит' / це^ж н'е
'пол'е //

15. — М'і по л'ісу^ш пасл'і ху^добу // до^ак у^же^ш то^а'ке^ж
було уўл'а^ечен'іе / о^це ўже йак йа була / ўже й^д'іт'і ў
'мен'е^а бул'і // поже^ном із^ьйім ко^ров'и / аж ў По^дг'руд'а ў
нас там називалос' та^ке у^рочишче / там к'репко к'виток ба^гато
було / і то ў теї б'укет на^р'веш т'і^х к'виток по^у о^д'ної ота^ко /
шо н'е^а ух'ват'іш ота^ко ж'мен'о^ейу // да / 'тоік'і^а шо ну дру^г'іе
м'і но^аз'иван'іа з'нал'і / а дру^г'іх н'е^а з'нал'і / йак^ьйе^ани
на^оз'ивайутца / не розл'е^чал'і // сон^тро^ава // була ц'е 'пер-
ва / 'перва ц'а к'в'итка // по^утом м'і ко^азал'і / то^а'к'е йе^ано
й^тут рос'т'е / то^а'к'і ц'ве^точок 'наче ц'ибул'інка ў 'його /
ко^азал'і на йе^го ц'ибул'ка // йа н'е^а з'найу / йак^ье^ано
на^оз'ивалос' / ну^о м'і ка^озал'і на^о 'йег'о ц'ибул'ка / бо ў йом

ко^р'ен'ч'ік буў та^о'к'ій ц'ибул'іночка / і та^о'к'ім'і^а
с'ірен'ов'іен'к'ім'і / о^н'і та^о'к'ім'і ц'ве^точкам'і^а / та^о'к'ім'і
ц'ве^тлі // а по^том поз'н'ії по^хожийе на^о йіг бул'і /
дак^ьбел'ен'к'іе / 'розов'і^а і с'ірен'ов'іе / ну о^ни ўже
'бул'шийе / і по^уз'н'ії ро^усцв'італ'і / і // ну та^к'і 'біл'ин'к'і
ц'ей перво^ц'віт / да^к корос'л'іп м'і на^о йо^го ко^азал'і / ко-
рос'л'іп // к'в'иточк'і та^о'к'іе 'білен'к'іе й^жоўт'ен'к'іе бул'і
а^ни // а / по^том у^же^ш то^ж бул'і / то^а'к'іе з'вончк'і^а і //
ну / но^аз'иван'іа йа ба^гато йа н'е^а з'найу к'в'иточок / йе^ани
'разнийе / 'разнийе / 'разнийе бул'і / но^у м'і^а ўс'і йіх
'йако^с по с'во^йему 'тол'к'і / росл'ічал'і й^ото йа ўже пр'і^ду
чи там / 'между со^бой^у опш'чайемс' / 'кажу шо / росц'в'ела
ўже то^то^ака к'в'иточка / шо / м'і там 'бачил'і йе^ані / там
'бачил'і / ну / м'і н'е з'нал'і йаг йе^ана на^оз'ивац'а / бо к'репко
ба^гато було // тут 'тоже траў ба^гато // л'е^карствених / і
к'в'итог^ьба^гато // ну тут йе та^о'к'іе / шо ў нас там н'е було /
тут / по^утс'н'ежн'ік'і ц'іе / та^к'іх у нас н'е було / йак тут
'перв'іе росцв'ітайут' / о // от йа ско^ажу вам йа^о'к'іе^а м'і^а
р'вал'і т'рав'і^а // но^апр'і'мер м'і^а р'вал'і з'віро^б'ой / чеб'рец /
ма^т'ер'інку / во^л'ер'іанку / 'пужму / од зуп // то^а'к'іе
звончк'і бул'і / йе^ани і тут йе / ну ў нас йіх 'мало було /а
туд^ьба^гато йіх^ьйе // шо м'і^а шче р'вал'і ? // ну /то м'і л'іс'і
да^к су^н'ічн'ік^ьр'вал'і / йа^ш ко^ажу на^о зо^аварку / но^а чаї /
по^утом / од^ьпочок муче^ан'ічн'ік / р'вал'і по 'горах йе^ано то^а'ке
йаг брус'н'ічн'ік^ьначе / 'тол'к'і шо та^о'к'е / 'наче 'пост'іл'кою
рост'ілаєце / то^а'к'ім'і кус'там'і / по^утом / му^ро^г / тут 'кажут
на 'йог'о спо^у'р'іш / а ў на^с ка^озал'і п'росто му^ро^г / ну ў нас
йо^го 'мало / поз'вод'іўс' йон // ко^л'іс' / е-е / м'і шче ко^л'іс'
уўл'е^кал'іс' та^о'к'ім'і^а 'йагодам'і йак пос'л'он / пос'л'он 'жоўти
буў і^а пос'л'он буў то^а'к'і с'ірен'ов'і^а // ў нас там була 'ферма /
во^улуўн'ік' / і пот тим вулуўн'іком к'репко йо^го було ба^гато /
м'і^а / 'дет'і / р'вал'і йо^го 'тоже 'йел'і / он / со^лодк'іе бул'і
'йагодк'і // ну о^ц'е / йа^к'іе 'йагоди н'е^а 'можна / йа^к'іс'
та^о'к'іе йа^к / рас'ц'ен'іа^е та^о'ке л'іс'ц'а по^хоже йа^к на
'ландиш / 'тол'к'і шо то н'е 'ландиш'і / по йом та^о'к'іе
к'расн'ін'к'іе 'йагодк'і бул'і / йак йе^ано ка^озалос' ? // со^роче
'око чи йак ? // м'і йо^го н'е^а спожи^вал'і // по^утом / о^то на^о
крушн'і / 'воўч'іе 'йагоди м'і гово^р'ил'і // м'і 'тоже йіх / ну
пол'ешчу^к'і нас / там зна^кома 'баба була / дак а^на про^с'іла
м'і з 'мамо^й зо^аотоў'л'ал'і / йу^і во^з'іл'і / мо й^в'е^адр'о ко^л'і
о^так йак а^на шче була го^доў тр'і че^тир'і м'і^а йеї за^овоз'іл'і /
да^к и^на ка^озала шо ц'е ў^род'і^б'і йа^но йа^к 'важушче //ну
м'і^а йо^а'го дл'а 'с'ебе н'е за^готоў'л'ал'і / йі^ано нам / н'е було
нуж'ди нам у йом^ь і м'і^а йа^о'го н'е ўж'ивал'і / во^а'но 'тоже йак
'йагода йшло ў нас / на^о та^ком кус'тарн'іку^ж // а по^том /

іш'че йа'к'іх ? // йа_ї н'е 'помн'у ўже та'к'іх_йагут. / чи шче йа'к'іе / йагоди шо о'н'і ка'зал'і нам / шоб м'и н'е 'йіл'і ? // н'е / н'е / н'е 'помн'у / от_то'акого / б'у'ло ў нас_бол'шенство по л'ісу б'у'л'і та'к'іе 'йагот.к'і //

16. — 'Йагоди начи'найуца / із 'того / с_су'н'іц / і кон'чайуца ўже / шо там ? // су'н'іци / по'том у'же чор'ніка йд'е / по'том / ў нас 'кажут' буйа'к'і / ц'е голу'б'іка / буйа'к'і бу'л'і / о'жина / к'ісл'іци / мо'а'л'іна / л'е'а'сна_йа / брус'н'іци / журо'а'ў'іни / кл'у'ква / іме'нуיעца // к'ісл'іци це / йаг_жи_ж а'но наз'и'ва'еца ? // ну та'ке по'хоже на о'ж'ини / 'тол'к'і шо 'н'і'жшин'к'і та'к'і куст'арн'ічок / і о'ж'ина к'репко д'і'руч'ка та'ка / обд'і'рає / а зо'а тим 'можна бу'ло й_босим 'б'ігат_бо о'но н'і'е ко'лолос' по та'к'і'х йи'но 'наче о'боч'інках рос'ло і та'к'і'е' к'ісло'ват'і'е'н'к'і'е 'йагодк'і / по'хожийе на_о'жину / о'жина п'раўда та'ка 'наче в'ішн'о'вата а'на 'чорна аж / а то та'ка голу'бен'ка з на'л'отом 'йагодка // б'у'ла / і шче_ж / муї чоло'в'ик у'се ў'рем'а'е_ўспом'і'найе шо / ку'л'інк'і то'а'к'і'е' бу'л'і 'йагодк'і ў нас мо'л'ен'к'і'е но'а 'тон'ен'к'і'х 'ножечках то'а'к'і'е й_о'то ў'ос'ен' 'наче сухо'ват'ен'к'і'е со'лодк'і'е бу'л'і / й'он л'у'б'і'ў / зб'и'рат' йіх / ко'минчик то'а'к'і' ўс'е'ї'редин'і / ну / та'ке // із 'йагодами шо м'и' ро'б'ил'і ? // бед'нота_ж бу'ла / 'сахо'ру бу'ло н'е'а_ў'дово'л' / о'то те шо м'и' за'о'псал'іс' шчи'таї / с'в'е'ж'им тим п'робувал'і йо'го / те ўс'е / до шче_ж йак / 'поїдем по су'н'іци ўже / до'к н'і би'ром жи_ш н'і ста'кана н'і'чого н'і ў ж'мен'ку / а в'і'р'і'вал'і тра'о'в'ічку / то'а'ку і на'н'ізовал'і ўже на 'н'іза'ок'к'і / і'дом до'вол'н'і'е то'а'к'і'е' / шо це_ж м'и' н'е'а'сом у'же то'а'ку п'р'ибу'л' до'а'дом'у ўже_ш похво'а'л'іца_ж бо'а'т'кам / шо ц'е_ж ми' ўже_ш 'майем та'о'ке / удо'вол'ств'і'е // ну во'а'рен'а н'е во'а'р'і'л'і бо йак су'ш'ил'і // от йо'а з'найу шо м'и' о'то_ї су'н'іцу су'ш'ил'і / йе_ж бу'ло_ж бо'а'гато / 'зара'з у'же та'м пов'і'р'изувал'і л'іс / до'а_ї ў_нас у'же_ш та'м зо'а'по'в'ід'н'ік / с'в'ін'ей д'і'к'і'х бу'ло йно ўс'е б'у'ло пере'копане / переполо'соване / а 'ранше йак йа 'помн'у / до'к йе'го_ж бу'ло пло'ан'тац'і'о'м'і' ц'і'х су'н'іц // а мо'л'іна л'е'а'сна_йа / та_ж х'і'ба мо'л'іна' до'а'каже шо 'за'ра'з / о'на два 'рази 'род'і'т' ? // ў нас и' 'дома' о'а'на ўже бу'ла по'сажена і с'у'да м'и' йі'ї' пр'и'везл'і поса'д'іл'і / т.о'а'к ў йуї же_ш н'е'ї'ма 'того 'за_па'ху /шо_ў л'е'c'ної тої мо'а'л'ін'і'е / йе'ї'ї_ж йі'c'і і 'хочеш // ну м'и' су'ш'ил'і йо'го / су'ш'ил'і і по'том 'виточк'і тийе'ї' ўс'а'к'і'е' зо'а'гото'ў'л'ал'і // чаї ро'б'ил'і м'и' ш_чо'го ? // зо'а'варк'і_ж н'е'а' знал н'і'е'х'го / 'баба там 'каже / і'ї'д'і 'дон'ка да но'р'веш мо'їа ў'нучко коло 'хати / мо'л'ін'і'ку 'того / до йа 'чайу но'а'во'ру // 'пахн'е й_добре / й_по'лезної'е а'но_ї / то'а'к'е / т'ра'во'м'и' ўс'а'к'і'м'і' л'е'а'карств'еним'і зо'а'про'а'л'ал'і ту

ўже / чаї со'б'е'ї // мо'а'т'е'р'інку су'шил'і / з'в'е'а'ро'бої су'ш'ил'і / су'н'ічн'ік л'іст'а су'шил'і / от мо'л'ін'і'к_гол'ечк'і зо'а'про'а'в'л'ал'і / то'а'к'і ў 'на'о'з_бу'у чаї / м'и' то'ї'ї зо'а'варк'і н'е'а'з'нал'і / йа йе'ї'е'а_ї 'зара'з н'е 'хочу / н'е / до' та'о'к'е // су'шил'і / су'шил'і / зо'а'гото'ў'л'ал'і / п'рамо су'шил'і / на 'гору 'к'і'ї'дал'і та'м / то'а'м / на'о' в'і'ш'к'і'ї / йо'а'к у на'с 'кажут' / но прос'и'хало од 'в'і'тру / і'н' за'о'варувал'і чаї //

17. — Ну / на'о'ч'ном' м'і з 'б'ілого гр'і'ба // 'б'іли гр'і'б / па'о'том пудо'c'інов'ік / йа н'е 'можу йо'го так роско'а'зат' / бо це і 'тол'к'і // йак ? // 'кажному т'реба поко'а'зат' йо'го і'н' // і знат' // йак по'бач'і'ш 'б'ілого гр'і'ба / д'а'к 'наче 'с'ерце аж 'радуєца шо ц'е_ж т'и' йо'го наї'шоў йак о'то / ну йа н'е з'найу / м'і н'е о'хот'н'ік'і // ну 'кажут' шо / йак вел'ік'і'е о'хот'н'ік'і там за'о'т'ейу д'і'ч'иноу / так м'и' за т'им гр'і'б'ом / у'же т'і'хоу 'тейу о'хотойу зан'і'мал'іс' // ну // тої 'сам'і'ї'ї же'а' боро'в'ік / 'тол'к'і / боро'в'ік'и 'майут' по сосн'а'ках / е'ге ? // ну боро'в'ік'и / йе'ни по сосн'а'ках / і 'б'ілийе'а' гр'і'б'и' / ў йіх розц'і'вт'ка бу'ла / 'разна / но'у 'імен'о 'сушч'і'ї' о'т'еї боро'в'ік / у йо'го к'расна ш'л'апка та'ка / 'наче в'іш'н'ова аж кра'о'сно'вата / а та'к'і ўже / шо по дубн'а'ку / по бе'рез'н'іку / по 'межах // в'осно'ў'ном м'и' л'у'б'і'л'і гр'і'б'и'ш шу'кат' ў нас там бл'і'зко б'у'л'і по 'межах / йак 'кажут' / у нас бу'ў ко'з'он'ий л'іс і'н' свуї л'іс // свуї л'іс це теї л'іс по йа'ком жил'і 'л'уд'і ко'л'іс' по у'частках // у нас с'е'ла йак та'о'кого 'кажут' 'наш'и' ба'о'т'к'и' і'н' д'е'ди / шо н'е бу'л'і'н' оц'і'ї'е 'л'уд'і / шо 'наш'и жил'і ў с'е'л'і / в_од'ном 'м'і'сци / а жил'і по у'частках // од'не од одно'го / там у 'л'іс'і / 'мало сво'ї л'іс / 'коли ў том 'л'іс'і роскор'човане 'пол'е / і / ну там 'в'ідно / д'е 'ц'и'ї'е_ж у'частк'і 'бу'л'і / бо / гр'уш'и д'і'чк'і / і о'кац'і'ї'ї_ж_дак по 'межах по 'межах / к'репко 'добре рос'л'н'і / ўже гр'і'б'и' / і в'ідно йіх 'гарно / і то ўже з'найеш с'воє 'места і 'ход'іш по тих 'межах / у'же з'найут' х'л'опци ку'дойу йт'і і д'е йо'го наї'т'і // по'том по'удо'c'інов'ік / пудо'б'езов'ік_д'г_ба'бка ў нас ка'зал'і на йо'го // с'е'ро'ї'ї'ї'ж_ка / с'і'ро'ї'ї'жк'і 'жоўтийе і там 'с'ін'і'е_ї' к'раснийе // ну м'и' 'жоўтих і к'расних н'е' 'йіл'і / м'и' 'тол'к'і 'с'ін'і'е 'йіл'і / та'к'і а'ни б'у'л'і / йак / то'ўс'т'і'н'к'і'е 'на'че // по'том / о'пен'к'и' // з'е'л'унк'і / шче йа'к'і ? // пудо'б'олотушк'і 'бу'л'і_ж ? // пудо'б'олотушок йа 'мало з'найу / йе'а'ни 'наче на 'тон'ін'к'і'х 'нужках і'н' та'к'і'м 'коуш'иком / ну йак ? // йак о'то гур'ка роз'ризат' пополо'в'і'н'н'і / о'так над'воє і над'іт' о'так / ота'к'і 'зон'т'ік 'наче ў йо'го / бу'ў за'о'к'рити 'зон'т'ік / н'е роск'рити 'зон'т'ік так йак у с'і'ро'ї'ї'шк'і / а 'наче / за'о'к'рити // а шче_ж 'ран'о'ў'йу вес'ноу вес'ел'к'і бу'л'і / сморчк'і йо'а'ни по 'руск'і Nazi'вайуца / вес'е'а'л'к'і / 'може_то 'черес те 'тийе вес'ел'к'і' о'а'ни Nazi'вайуца /

шо о'ни о'то 'сам'ийе 'первийе проб'ивайуца йак 'тул'к'і // ну йак ? // йак про'лаз'іт' о'ц'а ж тра'ва 'перша і йо'є'ни с'л'і'дом зо'а'тойу тро'а'войу / до'к у'же 'наче / 'може шоб вес'е'л'ілі' ўже 'душу л'уд'ам ? // чи йа не з'найу / 'шо то та'ке / 'л'уд'і 'радийе ўже бу'л'і / ну і о'ни 'очен' ў'куснийе бу'л'і / іх одво'рит' / по'жарит' / бу'л'і 'добр'ийе к'р'єпко // і подожд'і / йа ше ж за'була за л'і'с'ічк'і / л'і'с'ічок же ж бо'а'гато / там у нас / по 'наших мес'тах / а шче ж / мо'хов'і'к'і // а о'то 'тийе ра'шота / ну м'і'н'і йіх н'е'а б'рал'і / м'і н'е'а 'йілі' йіх / так'ийе 'о'наче / з'верху 'с'іве та'ке / воло'хате / а по'д 'н'ізом та'к'і'м'і 'порам'і і в'і'си'палос' 'я'є'но йа'к ре'шота / здо'ров'ийе ц'і гр'і'б'і' // а 'може йа шче і за'булас' / н'і'є з'найу // йа'є н'і'чо н'і'є за'булас'а ? // ти св'і'н'ушк'і / м'і н'е' // до'а' нас ко'а'л'іс' прийеж'зал'і с' 'К'і'єва о'а'то о'а'ў'тобусам'і' л'уд'е'ї же ж ба'а'гато до су'с'ідоў / в'і'си'пл'утца т'р'і'це'д'ца два'це'д' душ іс' 'того о'а'ў'тобуса / перебе'жат' / а м'і'н'і с'л'і'дом і'дом за 'йі'м'і' / о'ни шо по'пало бе'рут' у 'тийе кор'з'іни сво'їі / раз там 'коло нас н'еда'л'єко ўже ж про'б'і'гл'і' те ўсе а'о' йа'о' ко'а'жу / шо ж ти но'а'брала ц'є ц'іх ву'жачок / пов'і'си'па'йа йіх пов'і'к'і'дала / а о'а'на на'зад поз'б'і'рала йі'є каже ти н'е'і'чого н'і'є 'там'іш / о'а'ни по'аш'л'і с' 'тим'и ву'жачкам'і' по'перед / а м'і'н'і со'би с'л'і'дом сво'їі гр'і'б'і' бе'ром / но'у / м'і н'е' б'рал'і / н'е 'йел'і ти' гр'є'боў / шо м'і н'е з'найем / о'то 'л'уд'і і шомп'і'н'і'йонам'і 'тим'і у'л'є'кал'іс' / но'у і'мен'о 'наша с'є'а'м'йа / м'і'н'і до'вол'ству'вал'іс' тим / ну / шо м'і'н'і з'нал'і //

З.: А от / йа чуў та'ке слово та'к'і' в'ира'с' шо гри'б'і'ў та'г' ба'гато йак черен'і //

— А / чере'н'і гр'і'буў / чере'н'ам'і рос'л'і / це черин' з'начит' н'е' о'д'ін гр'і'б' / бо йак о'д'ін до / 'каже т'реба шу'кат' йо'го б'рата / до шче ж 'д'іт'і 'кажут' у йо'а'ку с'торону ўже ш'л'апка по'в'єрнута / там 'буд'є тої брат у'же шу'кат' / т'реба йо'го с'є'д'іт' // а йак у'же чере'н'ам'і на'о'ход'а'д' гр'і'б'і' / док то ўже то'а'ка 'радос'т' / шо ва'м н'е'а 'можна'о' пере'дат' йі'ї // то ўже 'бул'ши / 'мен'ши / 'мен'ши 'мен'ши і 'ру'ўнийе / й'бул'шийе і 'мен'шийе й'ста'орийе / й'зо'ўс'і'м мо'л'ус'є'н'к'і'є' по'д л'і'с'точкам'і / то була воп'ше кра'со'та // н'у ў наз'буў там по'у'к'ос' / у 'вод'ном 'м'і'сци / до'к м'і'н'і он з'йі'м / по'йі'хо'л'і ўже ш мого'ц'і'к'лом / 'посл'і'є'р'оботи' по'бачит' у'же ж гр'і'б'і'боў / бо каже / по'йа'о'в'і'л'із' гр'і'б'і' // і ў 'кожного ш сво'їе 'м'і'сто / а ше ж і 'л'уд'і 'ход'а'од' / до'к т'реба шче ж і попе'ред'іт' / у'же ж / од'не д'ругого попере'жайе // до'к м'і ўже зайш'л'і на од'не 'м'є'сто о'так йак / мо йа'к на'о' наше под'вур'іє о'ц'є без го'рода / там та'к'і' бе'рез'н'і'чок / о'це так / 'наче аж 'радосно йак йа го'вору за'о' те 'м'і'сто // о'с'і'н'і'чок там то'а'ке'о

ў'с'ак'є'і'м'іша'онийе д'і'рева / і м'і пр'і'ш'л'і а'он 'каже / он гл'ан' гр'і'бок // а по'том пу'до'г'ну'є'с' / да 'каже / о'і 'Боже мої 'цилії че'р'ин' / е'ге че'р'ин' // ў'с'а план'тац'ія од'нийе гр'і'б'і' // дак м'і з'разу в'і'р'і'вал'і с' ко'р'ин'ем / од'р'изу'вал'і / а по'том н'е' бе'ре / 'сонце за'о'ход'іт' у'же / до'к м'і до'а'ваї но'а'ў'кол'інках да з'р'изува'т' // з'р'изуйем у ко'шил' тож о'зарт та'к'і' / ну н'е'хаї же ж посто'йіт' же / е'ге н'і'є 'можна уд'єржаца // з'р'изуйем у коше'л'і і он 'нос'іт' і с'и'пайе по'у'т' х'войойу ў о'д'ін 'ворох / і то ш п'н'і / у'же ж д'є'а'л'анка по'йа'в'і'лас' / п'н'і і до 'вечера йа ўже / при'ў'йоз он ме'н'є пут'с'є'ло чи ў с'є'ло // 'бат'ку каже / шо йа буду во'з'іт' а ти ж у'же / 'бат'а / в'і'ш'ход' но'а'ў'стречу / до'а' будеж зоб'і'рат' і на'с'іт' іс' по'у'т'с'є'а'ла да будем 'печ'і то'п'іт' / у'же ш су'шит' / по тих 'печах // на'но'с'і'л'і ж ти' гр'і'б'і'боў! / і по'тк'і'дал'і й'к'іну'л'і 'може с' ко'шел' 'йіх там по'у'т'ти' у'же н'є' пон'рав'і'л'іс' / сто'а'р'ийе // а но'а'з'а'ў'тре по'шоў у'же ш там су'с'ід із д'руге' 'ул'іци / да йак по'бачиў на'те ўже 'чудо / то же йо'го 'м'і'сто / гр'і'п' / йа'г'ри'б'ов'и'шче // д'к / ц'о'го ўже стр'і'ў / ну каже ти і зр'об'і'ў м'і'є'н'і тос'ку / і кор'і'н'а н'є' пов'і'к'і'даў // о'це та'о'ке / 'бач'т'є з йо'a'к'і'м о'зарт'ом / 'хо'чеца гово'р'іт' про 'тийе мес'та / а шо ж туд'буд'єш' гово'р'іт' йак тут 'того н'є'ма //

З.: Ви ска'зали 'сушч'і' гри'б' / йа'к'і' це 'сушч'і' з'гри'б' ? // — 'Сушч'і' це но'а'ту'рал'ний // ну / в'і'н'і су'х'і'є' гр'і'б'і' 'бачил'и ? // 'б'или'є' су'х'і'є' гр'і'б'і' ? // от у' м'є'н'є / йе і 'зарез іш'че йе 'л'і'то'а'ш'н'і'х т'рошк'і / ну по 'нашому це 'сушч'і'ї гри'б' / на'сто'й'ашч'і'ї гри'б' //

З.: А ц'і шо не 'сушч'і' / йак ви йіх нази'ваєте ? // — О'то ўже було ў нас губ'йак'і' / це к'роме 'б'і'лого гр'і'ба це ў нас на'зи'валос'а ўсе губ'йакам'і' / ц'є ўже 'каже губ'йак м'і на'сушим // а 'то 'сушч'і'ї гри'б' / у'же 'б'і'лії / це з'начит' 'сушч'і'ї гри'б' //

18. — З'реза'ол'і д'є'л'анку / от пон'рав'і'лос' нам там 'м'і'сто // у нас н'є' було но'а'пр'і'є'р по'коса сво'го // ў л'є'с'н'і'честв'і розре'шал'і нам / ну / бе'ри о'ц'у площ'чадку со'би уб'і'рай йе'ї' / о'на н'є' за'сажува'лас' по'садкойу / і м'і уб'і'рал'і о'те ўсе / пн'о'ў н'є' в'і'кор'човувал'і ж м'і пн'о'ў / п'росто зб'і'рал'і о'теї х'м'і'зн'ак / шо ос'та'ўс'є' 'пос'л'і з'р'изк'і / в'і'пал'увал'і / в'і'н'рубувал'і кор'ч'і' / з'нос'і'л'і на од'не 'м'і'сто / і йо'но там / у 'кого була воз'можно'с'т' / пу'дс'є'вал'і тра'в'і'чку // ну то'а'ку о'то т'імо'ф'є'йє'ўку а'бо кон'у'шину хто / а н'і' / то з'начит' проіз'вол'но рос'ла со'би тра'ва та но'а'ту'рал'на л'єсо'ва / і м'і'н'і ўже уб'і'рал'і 'с'іно // м'і'ш 'с'іно'м бол'ш'і'нство з 'л'і'са кор'м'і'л'і ху'добоу // о'те моло'ко йа'ке було по'хуче шо то / в'і'го'н'айє'ш 'першу /

д'ереу'їана 'ручка і по'том ота'к'е к'ругл'ен'ке / кру'жочок 'наче / шоб у'же пол'а'н'чка там са'д'їлас' / і то на ту ло'пату ўже на той л'їс'точок той хл'їб / і п'рамо на теї ўж' 'попел 'в'їгребенїї / і на ту гл'їну боу' / з'разу бул'ї 'печ'и' ў наз' гл'ї'н'анийїе' / то поу'том поча'л'ї ўже іс' 'цегли ро'б'їт' / а з'разу гл'ї'н'анийїе то / 'мама їїх туди ўже / буханок 'д'ес'ат' / 'вус'їм у ту ўже п'ич пос'тав'їт' / ну їа з'найу поу'том' 'їе'на ўже їе'го в'ї'т'агувала і во'дойу / хо'лодной во'дойу / но'а 'руку ц'е ўже бе'ре ту 'воду і пол'ї'вайє / дак ин та'к'ї ўже та / 'корочка аж рум'їана та ка 'добра / о //

3.: З'їв'їтки во'на з'нала / ко'ли т'реба було хл'їб вит'а'гати ? //

— Їа н'є з'найу її'її то'го іс'куства // їа з'найу їак п'їро'га п'єчу / дак їа ўже і по ў'ремїу з'найу. / і то ўже по'бачу там / 'пало'чку'їу чи с'п'їче'чку'їу їак н'є'ї 'т'агн'єца 'т'їсто / з'на-чит' 'го'тове // о // а то'го хл'їба їа н'є з'нала // но к'репко 'добрий ме'н'їе' теї буў хл'їб / о 'зарез у нас к'руглїї 'печут' / о'н н'є та'к'ї 'житн'її / а теї буў та'к'ї 'добрий / да шче'ї з'моло'ком / їаг було те моло'ко ў'волу' // а шче'ж до'вал'ї мо'лог'її / до / те'ж моло'ко т'реба було зб'ї'рат' пере'го'нат' на 'масло / до нам ўже 'тик'її сї'рово'атка'ж / по'лу'чалас' / а 'масло т'реба було о'дат' у но'алог' а'бо'ї про'дад' 'бо було ж 'важко жит' бо / жи'л'ї 'бидно //

21. 3.: Не було та'кої при'кмети 'їїсти ок'райєц' шоб хл'опц'ї л'убили ? //

— Н'є / їа та'кого н'є з'нала / ў нас вопш'ч'є 'мама їа'кас' та'ка н'єсу'їє'в'єрна була // д'ак / і 'баба ме'н'є та'кому н'є у'ч'ї'ла // 'баба / ў ме'н'є д'в'ї 'баб'ї бул'ї / ну'ї а'ни н'а'є з'нал'ї ота'к'їх у'с'аких примх // 'тук'ї / 'баба ме'н'є / у'чила / ц'є ўже 'мам'їна 'мама у'чила / шо ну ў їа'к'їє д'н'ї ўже там со'ад'їт' шо / це їа'на ўже ме'н'її ка'зала шо / ко'апусту ти со'ад'ї ў су'боту / і тр'ї 'рази до Т'роїци / їак а'це ўже а'на по'по'а'даїє ў су'боту бко'паї / з'начит' б'уд'є 'гарна ко'апуста // і їа ў ц'ом го'ду поса'д'їла ў су'боту і об'копувала її 'гус'ї'єн' і з'їла 'зоўс'їм // а то 'наче ўдо'валос' та'к'є / по'ка н'є було ц'о'го на'їшєств'їа // ну там кв'о'сол'у ко'а'зала со'ад'ї ў воў'торок ўже / а га'р'бузи / га'р'бузи / у 'с'єреду а'бо у п'їят'н'їцу / да шче'ї в'об'їд їак ко'ров'ї при'їдут' ўже с'пол'а да пол'ажут' у хл'є'в'ї / да'к о'то їак є'ни ўже успо'койа'ца / д'ак ти со'ад'ї д'ог'бу'дут' то'а'к'їє 'гарнийє га'р'бузи / здо'ров'їїє л'є'а'жат' по 'пол'у / їак ху'доба у хл'є'в'ї / ота'ке 'баба ме'ан'є ў'чила // а та'ких п'римхоў 'ч'ос' // ну їа чо'гос' пр'їслу'халаз' до то'а'ко'го хл'опци 'наш'її 'мабут' н'є'а 'хочут' з'нат' то'а'кого ї'т'є'а'пє-ришн'їє 'д'єт'ї / а м'ї вот л'уб'їл'ї / їа'ог' 'баба то рос'казувала нам шос' то'а'к'є / шос' хо'т'їлоз' з'о'ме'чат' їо'го // то 'баба 'каже

їак 'сонце ў х'мару 'по'їд'є / даг'дошч 'буд'є / а чи ўно'п'раўда чи н'є ? // бу'вайє сп'раўжува'ца / а бу'вало ї н'ї //

22. — Їа / 'ципом н'є'ї ў'м'їїу мо'ло'т'їт' // чо'ло'в'їк у'м'їїє / а їа н'є ў'м'їїу // їа н'є зан'ї'є'ї малас' / м'її об'б'очку об'ї'вал'ї ўже шо там було ў нас // а п'росо м'ї'їал'ї / ми по 'л'їсу с'ї'їа'л'ї п'росо / то ўже нам було та'к'є удо'вол'ств'їє / шо це ўже ба'гато було з'ем'л'ї / 'с'єїо'ал'ї бо'ат'к'ї там п'росо / з'воз'їл'ї ў 'хати і то м'ї їо'го ўже о'а'но там п'р'їїє 'добре / дак м'ї'їал'ї / помо'гал'ї м'їат' // но'гам'ї / а їак / це з'нач'їт' їа'ка 'важка ро'бота була / м'їат' п'росо / і їе'но'ш 'кр'єпко по'гано в'ї'м'ї'їналос' / а зо'сто'їл'ал'ї ж 'гарно їо'го м'їат' шоб / з'єр'на ж бо'л'ж'було / шоб н'є осто'валос' / ота'к'є // о'а'ц'є ў но'гах / но'гам'її м'ї'їал'ї ў но'гах / о'так' / бе'рут' сно'па ї о'та'ко трут' но'гам'ї / у но'гах / ру'кам'ї ж п'росо н'є 'в'їм'ї'єш / на'гам'ї / і н'є 'в'ї'ї мо'лот'їш їо'го // 'може то спец'ї'ал'н'їїє т'їк'їїє мо'ш'їни т'є'пєр'їє / бо ў нас п'росо ўже н'є 'с'єїє'ал'ї 'л'уд'ї / ц'є їа з'найу шо шче їаг'бу'ла ў бат'їкуў / у ш'колу хо'д'їла / д'ак м'її ў 'л'їс'ї 'с'єїє'ал'ї п'росо / п'р'ї'їкопува'л'ї ўруч'ну / там по д'є'л'анках ск'ї'дал'ї ўже теї 'тоже х'м'ї'з'ї'н'ак' / і пр'ї'їкопува'л'ї д'ак м'її м'ї'їал'ї їо'го / до'к о'ц'є їа з'найу / шоб о'а'но ўже було с'ї'паранє // ну / у'с'є з'нос'їл'ї ў 'хату / шоб о'а'но 'пар'їлос' со'а'ме по со'б'ї / н'є'во н'є'ї пол'ї'вал'ї ж к'їпет'ком / а їа'но їак упра'вало 'наче / пуд'парувало од'нє д'ругє / с'ї'парувалос' // таг'же з'єр'но їа'но їак с'ї'пар'їца дак и'но'ж сп'р'їїє / а п'росо 'л'уб'їт' ц'є // в'ї'їлузуйєца 'лучє // л'он їа ко'л'їс' помо'гала 'мам'її полот' / помо'гала // і / тож вє'зал'ї їо'го ї мо'ло'т'їл'ї на то'ку / п'ран'їкам'ї об'ї'вал'ї // бо н'є було мо'ло'тарок ц'їх / шо 'л'он мо'ло'т'їл'ї / а м'її ўруч'ну / п'ран'їкам'ї //

23. — Х'м'їл'у їа з'найєт'є не обр'об'л'ала / 'тол'к'ї шч'ї'пала їа їо'го і ўс'о // з'в'їткам'ї з'р'ї'ївал'ї / і 'с'єд'ачи ўже со'би ў кор'з'їнку о'а'то обр'ї'ївал'ї // о'це 'тук'ї те шо їа ро'б'їла // їа х'мєл'у н'є обр'об'л'ала // а ну / зо'сто'їл'ал'ї нас / з'найєт'є служ'боўцоў / і'т'ї ж помо'гат' / бо бо'а'гато ж було х'мєл'у ў со'ї'хоз'ї // дак нам ўже 'наче 'норм'ї їа'к'їє з'до'вод'їл'ї / туди на пуд'вур'їє на ро'боту привєзут' / о'то ўже наобр'ї'вайут' т'рактором / вин н'є'в'їгодно їо'го шч'ї'пат' ўже ш су'х'ї / бо он жи'ж'т'ї'р'ї'їє сво'їїї / с'в'їїства і / в'їс' ўже ж н'є та'к'ї ж / н'є та'к'ї 'зароботок ўже // дак' їїго нам ўже роз'воз'їл'ї / по'тк'ї'дал'ї там / там та'ка ро'бота була ўже з'нас / ну шч'ї'їпал'ї те шо нам ўже пр'ї'воз'їл'ї // ії на'о'пла'н'тац'їїу їа хо'д'їла шч'ї'пала / їак в'отпус'їку б'їла / бо'ї план жи'ж' до'вод'їл'ї / дак 'пос'л'ї ро'боти // а так с'х'мєл'ом їа /

опш'чен'їа н'е 'мала н'їакого / 'тул'к'і з'нала шо / во'н'айе¹ но¹
'ул'їци / це зна'чит' хм'ел' т'рав'ет' / у'же от'рута во'н'айе //

24. — С'е^ало ж 'наше зго'рило ўс'е ў 'воїну // ст'ройіл'іс' 'л'уд'і
'пос'л'і вої'ни // ко'л'іс' м'і'н'іе¹ 'мама й 'баба рос'казувала / шо
бу'л'і ў 'їїх' то'к'і' / 'гумна // гум'но / то то ўже д'е з'ер'но
'маб'їд' жи ж / е'ге? // о'ц'е / йї'ни ўже хро'н'їл'і // а / йа
ўже н'е з'най^у / 'тол'к'і з'найу кол'госпну ко'мору / то^аку здо'рову
ко'мору / ўже посл'е'воїен:у // о і / то^акого вел'ікого
от'л'їч'їя ўже н'е було / ну ўже з'наїет'е то^ак'їе¹ бу'л'ш
поста'ў'н'їшїе 'наче / хл'е'в'ї м'ї ст'ройіл'ї / у'же хто мо^алотшїї
буў / ну / ми 'ран'ше ст'ройіл'ї / ну / о'ў'шули зо^акопувал'ї
ў 'з'емл'у / а у'же о'ц'е хто поз'н'її ст'ройїўс'е і хто пересїпаў
у'же / перек'н'їдаў хл'е'ва сво'го / перек'н'їдаў ц'е / перест'рой-
ува'ў / з'нач'їт' / зо^аложувол'ї / у'ш'ч'еп теї ро'бїл'ї //
у'ш'ч'еп'ї ўже / на^о ор'цабах / н'е но^а о'ў'шулах / а на ор'цапах /
шче'пїл'ї / ор'цаб'їни с'тавил'ї / 'їакоc' / зо'т'їсувал'ї / зо^ари-
зувал'ї і ў ц'її пуд'вал'уго^ан'ал'ї ўже 'тїе ж ор'цаб'їни / і
по'у'том у'же ош'чїпл'ува'л'ї вер'ха / к'рокв'ї' с'таві'л'ї і то йно
ўже д'їр'жалос' // ну ў нас у'же со^ам'їм'ї со'к'ї'рам'ї шчи'таї н'е
ро'б'їл'ї пр'ї 'нашої 'памет'ї // п'ї'лойў ўже од'ризувал'ї і ўс'е /
вел'ікого от'л'їч'їя ўже при мої'їу 'памет'ї н'е було / ну ў 'кого
'бач'т'е ў 'кого ше теї доў'жишїї хл'їў / ў 'кого бу'л'ши ў 'кого
'мен'шїї // ну / йа шче 'помн'у / шо'у бу'л'ї к'р'ї'т'їе
й 'хат'ї / ну ўже 'мало йа 'помн'у шо'б' со'ломойу у наз бу'л'ї
к'р'ї'т'їе¹ // у нас 'їакоc' 'л'уд'ї ст'ройіл'іс' до'г'бол'шинст'во ўже
д'ранку д'рал'ї / ст'руж'ку 'реза'л'ї / ст'руж'ка ц'е та^оке йаг'д'ран-
ка 'тул'к'ї шо 'мен'ше // е'ге? // ну / ко^арот'ше йа^ено / було
'тойу у 'їїх' 'хата ст'руж'ко'їу була но^ак'р'їта у'же ў с'їв'екра мо'го
'наче // а со'ломойу ўже 'мало при 'нашої 'памет'ї к'рїл'ї / от
йа 'даже ўже 'дома н'е з'найу / 'їак' була со'ломойу са'раї у нас
к'рїтїї хл'їў / а ўже ша'ол'о'ўкойу буў нак'рїтїї у 'бат'ка з'разу
хл'їў / а по'у'том м'ї ўже к'р'їл'ї рубе'ройїдом / а 'їак' у'же
рож'н'ївал'із'дак то у'же 'шїф'ером пок'рїл'ї / ота'к'е // 'доўга
ко'мора ц'е о'бора ка'зал'ї // о'бора здо'рова // но'у йа 'тїе
о'бори ўже н'е з'найу // 'тол'к'ї йа 'чула ў ра'зго'вор'ї / це д'їд
у'же там ко^азаў шо / там о'бора була та^ока здо'рова / а йа ўже
н'е^а з'найу //

25. — У нас 'л'уд'ї йа^ок'їїес' бу'л'ї та^ок'їїе¹ вої'нойу
но^ал'акан'їїе¹ / і та^ок'їїе з'разу бу'л'ї д'ружн'їїе¹ // до-
бро'зичл'їв'їїе¹ 'їак' ско'зат' од'не до д'ругого // 'л'уд'ї помо'гал'ї
од'не д'ругому // у нас но^апр'ї'їм'ер / то'ке м'е'н'їе 'зарез но 'голову
на'б'їгло / н'е да'ї Боже / заго'р'їце по'жар / то ў нас н'ї од'їн
чоло'в'їк / роўно'душн'їм / от то^акого д'їт'ат'ї / ото^ак'її ўже

хлопчу'к'ї й муш'чїн'ї / н'е 'буд'е роўно'душн'їм / шо'б йун бил
без вед'ра / без бог'ра / хаї он 'босї / хаї он ро'з'ути / хаї он
з ро'боти / 'л'уд'ї ўс'е 'к'їдаїут' і го'р'ї'т' по'жар / у на^ос ўс'е
с'ело збе'гаїет'ца на по'жар // у нас у бело'рус'к'їх 'с'олах то'го
н'е було / ко^азал'ї шо 'їехо'л'ї через 'Хат'к'ї / то^ам су'с'едн'е
с'ело тр'ї'ї к'ї'їлом'етрї було / і го'р'їла 'хата ў су'с'їда // сто'їат'
у'с'ї / 'рук'ї поопус'кал'ї / а^о 'наші 'л'уд'ї 'їедут' / із ма'шїни
позс'какувал'ї муж'чїни / до^аваї ту'шїт' по'жар // у нас 'л'уд'ї
'бу'л'ї од'не до д'руго^{го} // 'їак? // 'л'убезнїїе / та'к'їїе¹ бу'л'ї /
хо'т'ел'ї помох'т'ї од'не д'ругому / доб'ром ро'б'їлосе те шо / у
ко'гос' чи скорб 'їак' / чи шос' то^аке / 'л'уд'ї помо'гал'ї од'не
д'ругому // було вел'їк'їм по'зором у на^ос / от / ук'рас'т'ї /
ук'рас'т'ї / вел'їк'їм по'зором було / ну шо / шо могл'ї 'тул'к'ї
'бабї 'тїїе чи мужїк'ї ук'рас'т'ї / це дроў у 'л'їс'ї ко'л'їс' 'їак' іх
н'е в'їп'їсувал'ї дак 'їїх' ук'рас'т'ї / а шо'б од'їн до д'руго^{го}
за'їшов у 'хату обок'раў / у на^ос ц'е було в'їел'їк'їм по'зором //
а так 'л'уд'ї в'основ'ном у нас та'к'їїе / с'ер'д'ечнїїе / у 'гори
чоло'в'їка 'мало хто оста'ў'л'їе / от і / пр'ї'їут'ат' / 'їак' ў 'л'їс'ї
заб'луд'їце чи шос' та'ке / а'бо ў ко'гос' 'горе із'роб'їце /
от'зїїч'їв'ї 'л'уд'ї 'їак'їс' на 'горе було //

З.: По в'їдноше'н'у 'ваше^а се'їло й су'с'їдн'е^ї се'їло / то 'їак'
ви / се'їбе назївали? //

— То 'каже б'їнду'л'ї / бу'л'ї о / ў Д'е'їн'їсов'їчах то бу'л'ї
б'їнду'л'ї //

26. — У 'бат'ка м'ї то'л'к'ї бу'л'ї ўд'вох // д'в'еї д'е'їк'ї // а
'бат'ко по'м'ер / пр'їшоў із вої'ни / с т'їїе 'даўн'е / до^а с'ем
год буў у пл'е'ну // до^а обво'л'їло'с'а но^а йо'го о'їта / з'ем'л'анка
та // до^а йон пр'ї'їшол то^ак'ї н'е'здо'л'ашч'ен'к'її // с'ем год то^ам
по'буў / і'ї / шч'еї но^ачаў і ст'ройїц'а / п'р'ї'їроб'л'ат' / так 'їак'
хо'т'е'ї п'р'їро'б'їт' 'хату і н'е 'кон'ч'ї'їў // і по'мер // а^о м'ї
осто^ал'їс'а / 'матка і'ї йа / і шч'е'дна с'е'аст'ра // і та с'е'аст'ра
ўже по^ам'ерла / та^ом іш'че ў Д'е'їн'їсов'їчах // ну і та'к ж'ї'їл'ї /
а^о по'том ж'ї'їла ўже / хо'д'їла по т'їїх / 'наїмах // 'бач'т'еї
'їак' т'ї'їїе¹ / шо жи'вуд' б'ез бот'коў? // хо'д'їла ж шч'е хо'т'а
'сонце н'е з'їш'ло / у'же до^а ме'н'е'а їдут' / а / а н'е'а 'буду
хво'л'їт'ца^о / 'ал'е со'ама йа ро'б'їла / 'добре ро'б'їла / і
'ч'ї'їсто / і 'хутко ўс'е / а^о 'зара'з йа ўже н'е'а спо'собна // і /
ну // ў 'наїм'її хо'д'їла / по'кам'ї'с' / с'е'ам'натца'д' год іш'ч'е
н'е'а було / ўже 'замуж'е йа пош'ла // н'е'а т'р'а'ба було та'к'
їт'ї: і с'коро 'замуж' // пош'ла 'замуж' / 'матка' та^ом осто^алас'а /
а шч'е 'бат'ко по'мер / до^ак'ї 'ї во'л'її остал'їс'а / і 'їа'їна 'тоже
чо'їт'р'її 'год'ї шч'е / з во'лам'її шч'еї і са'їма ў'їм'ела і о'рат'
і ўс'е // а по'у'том у'же н'е // брат 'їїїе ско'заў / 'їа те'бе
пок'рї'їу 'хату шо т'е'ч'е / о'д'аї м'ї'н'еї // м'ї ж' о'д'ал'ї // і

оуц'е так пошла ўже / чет'веро д'еат'т'ей було ў м'еан'е / д'ве
 д'еу'к'і / од'на таом зарез оц'е ж'ив'е туди ч'ерез д'ве хат' /
 ад'на ў К'ийев'і // м'і в'ішл'і // сло'вом в'ішла йа зоа
 дру'лого // то'го самого // і з'ем'ла ж' сотк'іи подоавал'і
 на'м // тог'д'іи з'ра'зу с'е'йе'л'і по т'р'і'дио'т' / а потом' з'ноу'
 но'м'е'раол'і / ну с'лоом' у нас' йак м'іи бу'л'і дома / док' у но'
 було т'р'іцо'т' / соток' пос'л'ед'н'е ўрем'яе / було бол'ейе / ол'іи
 на'ча'л'і дру'г'іе з'емл'е'м'ер'і / доа ўже п'ер'е'м'ераол'і //
 се'м'на'цо'т' н'е було / шче / тоїк'і но'сту'п'і'ў сем'на'ц'ат'іи //
 ўже пошла туд'и / ў вел'іку с'ем'ю // там було ч'еотири
 х'лопци і д'в'е д'еу'к'і / ал'е йад'на заму'ж пошла / оц'е мо'йа
 радом / оц'е од'о'го // ц'е йа'на / йа йе'йе шче зас'тала /
 іш'ч'е мо'лу то'ку // ма'тка ўже була / та с'в'ек'руха / хо'д'іла
 за' йе'йу / б'ралас'а за спод'н'іцу / зоа йе хо'д'іла / а йа
 горо'вала / ў та'оку с'ем'ю вел'іку мо'лода пр'іш'ла // д'в'е
 хат'і / а с'в'ек'руха бол'на / бу'ла / но'ас'ілу хо'д'іла / і
 по'м'ерла пр'іи м'іи'н'е // ну і та'оке го'ре було / доб'ра н'е'
 бач'ил'а йа то'го // горо'вала / по'том йа'на по'м'ер'ла /
 похоро'н'іл'і / ўже оста'л'іс'а м'іи сам'і / у'же з'ноу' чоло'в'ек
 ц'е'і мо'і / а-аі / то'ак'е'і буу' чоло'в'ек / н'еа хо'т'еу' ноа то'ку
 ро'боту' / а хо'т'еу' ноа та'к'іе / л'охк'іи'е // н'е' / йон н'е'
 хо'т'еу' хоз'е'ану'ват' // і йон тоїк'і так // ко'рова ў наз була /
 ко'рова й' по / і с'в'ін'а бу'л'і / по'боул'е'і бу'л'і / ал'е' йон
 н'е' / йон дл'ае хоз'аїства йон' н'е хо'д'іу' / йа ўс'е са'ома / а
 йон оц'е / ста'ў у центрос'п'і'рт / ко'ал'іс' буу' / у нас та'ом у
 с'е'л'е центрос'п'і'рт / а ў друг'е' с'е'м'ло / ма' ц'е п'ет'на-
 ца'ет' ? // те шо у на'з було ўже / То'ўст'іи Л'ес назива'йеца /
 ту'д'іи йез'зіу' по ту / це'нтрос'п'і'рт у теї брау' / ти'йе
 це'нтрос'п'і'рд буу' / пр'осто це'и'е там поро'б'і'ў / а по'том
 по'шоу' у'же / у кол'госп' / ц'е буу' ш'че з'но'ачала / у'же ў
 кол'госп'і буу' ко'морн'іком / а та'к'іи'м / шоб' ноа ро'боту' / о'а'то
 та' / да'к / н'е хо'т'еу' //

27. — Хо'д'іла ў ш'колу / ў нас / було с'і'м класоу' / у нас ў
 Д'е'і'н'сов'ічах / хо'д'іла до ш'коли // пот'і'ем к'ін'ч'іла с'і'м
 класоу' // по'йехала ў К'ийеу' / посту'п'іла ў т'ехн'ікум /
 посту'п'іла ў т'ехн'ікум / зо'т'ех'н'іческ'ий ц'е / зо'т'ехн'іком /
 зда'ла ег'замени / проїшла по конкурсу / пр'і'йехала до'дому /
 с' К'ийева ў'же / на / т'реба було йехат' у'ч'и'ца / пр'і'си'лайут'
 ме'н'і д'скумент'и шо ро'асфор'м'ірувау'с' т'ехн'ікум // ко'н'ешно
 це булоа н'е'п'раўда / т'ехн'ікум н'еа може расфор'м'ірува'ца /
 ко'гос' ўз'е'ал'і на' м'е'істо / а м'е'н'ае о'ас'та'в'іл'і // ну' йае
 н'еа по'йехала у'же ж' плака'т' та'ом да'о про'с'і'т'ца / шо
 пр'і'м'е'т' м'е'н'е // пошла на'о ро'боту' // пошла
 ву'ч'от'ч'іком // пр'і'ім'ала мо'локо / в'і'д / опшчим в'іт

соу'хозн'их / с соу'хозу' іи / в'і'д л'уц'к'і'х ко'р'іу' / л'уд'и'
 зда'вал'и // була / ро'б'ила у'чот'ч'іком // поро'б'ила
 ўчот'ч'іком два ро'к'іи / а то'ад'і захо'т'іло'с' м'і'ен'і ко'роу'
 до'йіт' // к'і'нула ўчот'ч'іка і п'іш'ла до'йіт' ко'роу' // мо-
 ло'да / н'е' було розуму' ў голо'в'е' / н'еа з'нала / шо 'рук'і
 в'і'рву ноа ўс'е сво'йе ж'і'т'а // до'йіла ко'роу' два ро'к'іи //
 до'йіла йа два ро'к'іи ко'роу' // пот'ім стау' у нас хме'л'соу'хоз
 Хабне // ко'ров'іи , за'б'рали / пр'ивезли нам те'і'л'ата на
 от'корм // у'же ж' п'ішла замуш / с'тал'и д'іти / с'тало ж'
 т'рудно / пошла хот' на те'і'л'ата // ро'аб'ила на те'і'л'атах
 два'ц'ат' ро'к'іу' // в'і'рвала с'во'йе 'рук'іи / гет' / в'і'рвала
 'рук'іи // а ко'аму с'о'гон'і во'но т'реба ? // йа'г'б'і ж'і'л'і' дома
 ў с'е'і'бе дак / і ўн'іман'іе'б йа'к'ез' було / боа н'аше
 но'ачал'ство з'нало нас / а ц'е ўсе чу' / л'уд'і чуж'і'йе' / нов'і'йе
 і м'і ў'йі'с'х' нов'і'йе // т'р'о'йе д'і'теї / д'і'теї ў 'мене т'р'о'йе //
 д'і'теї // с'таршій с'ін / к'і'н'ч'іу' ў Пол'іс'кому дес'а'т'
 клас'і'у' / в'і'ўч'і'ўс'а на / там / пішоу' у 'арм'і'у / ў
 Гі'р'ман'і'й сл'уж'і'у' / там в'і'н на п'рапорш'чика в'і'ўч'і'ўс'а /
 там слу' / п'ят' ро'к'і'у' в'і'н там ро'б'і'ў / п'рапорш'чиком // а
 то'д'і перес'лал'і йо'го ў Благо'в'іш'ченск / перев'ел'і / а'ж до
 Хо'а'бароу'с'ка // д'уже т'рудно було // в'ін пере'йіхау' с'уди /
 т'і'епер в'ін у Ва'с'і'л'ков'і // друг'і'и с'ін у'ч'і'ўс'а на'
 'шо'фе'ра // то'же дес'ат' клас'і'у' кон'ч'і'ў // ўс'іи тракто'р'и-
 сти / комбої'нер / шо зарез' роб'іт' о'с'о ў соу'хоз'іи // доч'ка
 у'ч'і'лас' у Пол'іс'кому / то'же' дес'а'т' класоу' кон'ч'і'ла /
 кон'ч'і'ла т'ехн'ікум ко'п'е'р'а'е'т'і'у'ніи / без ро'боти зарас'
 с'і'д'іт' / ро'а'боти на'і'т'і н'еа можна н'і'д'е / пото'му шо м'і
 ч'ор'нобул'ц'іи // йа'б' хо'т'іла / шоб' йа ж'і'ла ў Де'н'і'сов'ічах /
 шоб' мо'йі д'іти / шоб' там по'мерт'іи / бо то м'і'і краї бо то м'і'
 бо м'і та'ом рос'л'і / род'і'л'іс' / наш краї //

28. — Наш'іи л'уд'іи доб'р'і / бо наш'іи л'уд'іи з'найуд' / горе' /
 з'найуд' / горе // і вої'на / баб'і наш'іи / прабаб'іи наш'іи / о'то
 ре'во'л'уц'і'я це ўсе то / це ўсе ішло ч'ерез наше'и се'і'ло //
 іш'ч'е ма'ма' н'е' роско'азала' / йак у нас іш'ч'е до вої'н'і / до
 'сорок першого року / до вої'н'і / йаг була шче йа'кас' вої'на /
 од'на ж' о'то ж' / йа'к во'на наз'і'валас' п'рав'іл'но ? / гро-
 ма'д'анс'ка ч'іи йа'к' вона ? / це ж була в'ітчиз'н'ана / а то //
 на'гал'і і'з Гер'ман'і'й / з 'Аўст'р'ій / ко'пал'іи зем'л'анк'іи /
 жи'л'і ў нас там по'ста'вал'іс' у'часк'іи // це ўс'е наш'іи л'уд'іи
 пере'несли на сво'йіх пле'ч'ах // наш'іи прабаб'іи наш'іи
 д'ід'іи // во'н'іи з'найуд' / горе' // то'му во'н'іи доб'р'іи // у 'гор'і
 во'н'іи в'і'р'об'і'л'іи доб'ро // і л'уд'іи д'уже' доб'р'і /
 по'д'ел'ч'і'в'і // йа'о ж' ка'о'жу прої'д'и наше с'е'і'ло / ч'и то'б'е
 хто н'е дас'ц'т' по'йес'ц'і / об'е'зат'ел'но // наш'и л'уд'іи

іскл'у'чі'т'ел'но 'добр'ийе / пото'му шо / 'горе йіг зо'агторго'вало
і йо'а'ни с'талі 'добр'ім'і л'уд'м'і //

29. — Бу'л'і до'убо'ан'ийе то'а'к'ийе ко'лотк'і здо'ров'ийе та'о'к'і ў
на'с / то'а'к'і // одре'зайе'ца ко'лода / а'о ў ко'лод'і трух'ло о'т'е
в'і' / в'і'до'убуйут' йо'го / 'гарно та'м йо'го в'і'шк'р'іе'бу'ют'
то'д'і / т'вора'т' то'а'к'ім по'а'хуч'ім / ч'ім н'і'бу'т' / шоп ту'ди
ж п'ч'оли с'ідали / з'в'ерху 'роб'і'т' к'р'і'шк'у / йа ўже ж
'бач'ила / йа з 'бат'ком ці'я ж 'вулик'і / во'н'і на'о'з'ивал'іс'
у нас ло'у'вшк'і // це' йа ўсе'гда із 'бат'ком іс сво'їм воз'ком
на'о л'ес тийе' ло'вушк'і во'з'і'л'і // а ро'йі ж / іс. се'ла
на'п'р'і'кло'д / на'о л'ес л'е'т'ат' / куд'і л'убл'ат / ту'д'і і
ле'т'ат' // да'к м'і ўже з 'бат'ком с по'коїн'ім / в'ін у'же
з'роб'і'т' ту ло'у'вшку / ну во'а'на так на 'метр / 'мете'р 'буде
о'так / о'та'ка до'у'бана // і це ўже м'і на'о во'з'ок і ве'зем у
л'іс // із 'бат'ком // а то'д'і в'і'ро'ўкою 'та'гнем уд'вох йо'го
ту'да на'о дере'в'іну / но'а х'войу / о'бо'у'я'о'с'ково // 'лит'н'а /
на'о'з'і'валас' 'лит'н'а / о'та ве'і'ро'ўка шо 'та'гн'е на'о'з'і'валас'
'лит'н'а / во'на с та'о'к'ім круч'ком / йа 'добре за'опмн'і'ла //
до'а'к йа'к м'і з 'бат'ком йо'го т'агн / т'а'енул'і // це со'є'годн'і
пош'л'і зат'а'енул'і / у'веч'і'р'і / на'о'за'ўтра пош'л'і ўже с'е'м'йа
с'і'д'і'т' // у'же ро'і та'м / на'о'з'і'ва'ўс'а ро'і / с'е'м'йа // но'у і
так у'же ц'у ло'вушк'у зно'ў на воз'ку ве'земо до'у'дому // і 'бат'ко
ўже / йа з 'бат'ком коло п'ч'о'л / бо йа б'у'ла с'тарша ў с'ем'йе /
нас т'ройе / а йа с'тарша / да'к йа ўс'ег'да з' і'м коло 'вул'і'к'і
цих // у'же на'д'ен'е на'о м'е'а'н'а о'а'то ту ўже то'а'ку 'шапку /
іс' 'с'е'т'кою / і м'і ўже з 'бат'ком там уд'вох пере'са'зу'єм ці'я
п'ч'оли // на'хо'жу 'матку йо'с'іму / бо йа ж 'дуже 'бачу ўже /
'бат'ко ж ста'р'ішч'і'да шче ж і'нво'а'л'ід пр'і'шо'ў із во'ї'н'і /
до'а'к в'і'н не н'е 'дуже а'о йа ўже 'матку йо'с'іму на'о'ду / в'ін у'же
по'сад'і'т' у 'маточ'ш'нік / то'а'ка ўже із'роблене то'а'ке / із
'ручеч'кою 'нач'е 'с'е'точ'ка ту'да ўже / 'нач'е ко'робочка / ку'да
ўже 'матка за'о'са'жувалас' // і то ўже в'ін сто'а'нов'і'т' у 'вул'і'ка /
ро'і у'же по'ка пр'і'в'і'кн'е д'н'е'і тр'і //

30. — Ў ко'го бу'л'і то'к'ийе' сто'ў'к'і / ко'а'пал'і л'а'е то'а'го'а ўже /
л'е'а хат / до 'к'і'до'у'т' ту'ди ко'нопл'і / с'кол'к'і ўже то'а'м
у'рем'я ? / пр'і'кло'да'ют' то'а'к'ім'і по'л'ена'ом'і / 'моча'о'т' / то'а'
д'и ўт'о'а'га'ют' / 'сушо'а'т' йіх / і трут' // 'б'ели' / 'б'ела та
ўже / 'б'еле / н'е'а та'к'е ўже / йа'к о'то / н'е'і / н'е'і / н'е'і //

3.: А де ? //

— Л'он б'і'є'рут'ц' / ўже' л'он от о'ц'і'е у'о ц'у 'пору / Спас
ко'а'л'іс' ко'а'зал'і // Спас / о'ц'е ўже по'ї'д'е // ц'е л'он у'же
с'п'е'йе // а ко'нопл'і ж 'йак 'с'е'йут' / до'а'к уп'е'і'рот' п'лоско'у'н'і
ўб'і'райут' / а'о по'том мот'к'і // да'к 'тоже 'т'ийе так уб'і'райут'

і у 'с'ому в 'а'ўгус'т'і / 'т'і'йе ўб'і'райут' / а тийе шче с'е'і'д'ад' /
бо 'тийе з но'с'ен'е'м //

3.: А йак йіх мо'чили ? // ў сноп'ках ? //

— Ў сноп'ках / ў сноп'ках // ўп'е'род по'б'і'вайут' же йіх /
о'т'і'йе шо то / о'а'то с'е'і'д'ад' із на'о'с'ен'е'а'м / на'о'с'ен'е'
то'а'к'е // по'б'і'вайут' і пр'а'н'ікам'і та'о'к'ім'і / а по'том у'же
в'е'і'зут' у 'копонт'і / та'ом д'е та'о'к'ийе / пр'і'кло'да'ют' по'л'ена'м'і
йіх' / шоб йо'а'но ж н'е'і попл'и'ўло //

3.: 'До'ўго ле'жат' ? //

— Да // і йа'н'і'а ўже там / йа'о ўже і за'бу'лас'а / с'кол'к'і
йа'н'і'а та'ом // йа'н'і'а // в'і'т'ц'а'гу'є'і сноп'ка // по'л'е'а'ж'і'т' та'ом
с'ко'а'л'к'і // і в'і'т'ц'а'гу'є'і сноп'ка / по'с'та'в'і'т' на'о 'сонци'е'
по'бач'і'т' / йак' йон ўже 'гарно об / т'ц'е / а'о то'д'і'а ўже трут'
йіх' // 'т'ерн'іци то'к'ийе'а д'ер'е'ў'я'нийе роб'і'л'і // ну пр'осто
то'а'ка / сто'й'іт' / и / о'ц'е но'а'пр'і'і'м'ер / о'к'но / так / ц'е'
о'у'шула'о за'о'копуйе'а'ца'о д'ер'е'ў'я'на / тут проб'і'вайуца
та'о'к'ийе'о / д'в'е / а'о ту'ди ўже 'т'еше / пов'і'т'есуйе / то'а'к'ийе
'дош'ч'ек'і'а / то'а'к'ийе' д'в'е 'дош'ч'ек'і'а / та'к / с'уд'і'а
зо'а'б'іе / а'о ту с'то'уб'і'к'x сто'й'іт' / і тут у сто'ўб / а'о по'том
та'о'к'і'е / та'к 'уже т'рег'і'і йа'з'і'ч'ок / по'с'ер'е'д'і'н'е'і / об'т'еше
йо'го / оп'т'еше так / і ўже ц'і'е 'т'ерл'і но'а'т'е / 'т'ерл'і // о'ц'е
т'е'і л'он / у'же ц'е по'с'та'в'і'ў / і'а ц'е воз'м'і'а ў ж'м'ен'у / а'о
'ц'е'йу ру'кою'о ўже на'п'і'на'і / і ц'е ўж'е 'т'ерл'і т'е'і л'он і 'т'і'йе
ко'нопл'і / йак н'і'е бу'ло шче кол'госпо'у' // по'у'т'рут' / ко'нопл'і
'ц'і'е / м'йут' / і'а м'йал'н'і бу'л'і то'а'к'ийе'а / і м'йут' //
пр'осто роб'і'л'і на'о дво'а'р'е то'а'к'ийе' м'йал'н'і / то'а'к'ийе' сто'ўп
і ўже зо'а'к'руч'ува'л'і / м'йал'і // а'о м'і'а ўс'о ў'р'ем'я но'гам'і /
но'а'гам'і пом'іом / пом'іом йіг / до'а' то'а'ко'го п'і'л'ак'і ў 'хат'і //
а 'т'і'йе' ко'нопл'і то'а'к'ийе' 'до'ўг'і'йе / но'а' п'еч' н'е'
'м'е'с'т'а'ца'о / в'і'сок'ийе // по'уб'і'ю'м' йіх' то'у' 'т'ім / о'бу'хом /
со'а'к'ийе'ро'йу / а'о то'гди ўже йіх но'а' печ'ш / а'о по'том с печ'
з'най'е'т'е йа'о'ка ц'е п'і'л'ак'а' / йа'о'к'е ў 'хат'і // н'е'і'мо'
д'і'а'хан'а // ну і т'е'пер у'же м'і'а н'е' роб'і'л'і // ц'е роб'і'л'і
шче до кол'госпа // ну'о / із 'печ'і'а ст'ц'е'а'г'л'і / по'б'і'л'і / до'
ў 'т'ерн'іцу ж по'а'н'есл'і // ц'е'і ж' йа'о'ни на'о п'е'ч'і'е 'сохл'і //
од'а'г' ўже пото'ўк'л'і / пото'ўк'л'і / ўже йіх т'рох'і'а / кот'р'і'йе
то'а'к'ийе' ве'і'л'і'к'ийе / а'о то'д'і ўже ў 'т'ерн'іцу по'а'т'ерл'і / ўже
'гарн'і'йе ко'нопл'і / а то'гд'і'а зно'ў м'йат' // а то'гди м'йат' / у
'кого м'йал'н'і бу'л'і д'е'ар'е'у'йан'і'йе до'а' там до'а'к'уж'е / а м'і'
но'гам'і // до'а' шче т'р'е'ба н'і'е м'і'т' пол'ц'е'лу н'і'е'д'ел'у / шоб
бу'ла граз' / шоб м'йал'іс' ко'нопл'і / бо йак по'м'і'е'т'ца / до'а'к
н'е' м'йу'ца так // пом'йал'і / а т'е'п'ер б'е'і'ром / м'і'ко'а'йом
'м'і'чк'і // гр'е'б'е'н'і то'а'к'ийе' / то'а'к'ийе' гр'е'б'е'н'і //
'роб'а'ца / ну то'а'к'ийе' / о' то'а'к'ийе' д'і'рочк'і /
мо'а'л'ес'он'очк'ийе // і гр'е'і'б'енк'і / гр'е'і'б'енк'і та'к' йа'к дв'е

Денисовичі Поліського р-ну Київської обл.

пос'таў // ко'л'із' бу'л'і // а йак у'же кол'госпи на'чо'а'л'іс' / то ўже / ўже 'мало т'кал'і // с'е к'лоч'е / те шо ўже п'е'р'е'п'рал'і // поп'рал'і 'нітк'і / так ? // о'те 'в'іт'е'а'гл'і / а ц'е к'лоч'е'а ўже мо'а'ле / пре'д'ут' но'а 'ц'і'е 'пос'ц'ел'к'і / шо ц'е т'ч'ом у'же / до'а'к о'ц'е ц'е к'лоч'а'е / до шче те' к'лоч'а'е / т'ейе йо'а'к о'то 'пер'в'іі раз но'а'чешеш / на'о г'ребен' шче 'доўше / т'е но'а ос'нову // а т'е шо / ўже ко'ротш'е ц'е но'а ўток / а-аї //

3.: А те шо на ос'нову йак називалос' ? //

— Ну / 'нітк'і'а пр'осто //

3.: А ку'ж'ел'а / ку'ж'і'і ? //

— Ку'ж'ел' ц'е // 'куж'ел' ц'е ж л'он / хо'рош'і' // а ц'е н'е на'зи'вал'а пр'осто ц'е так / н'е / йе'а'но і н'е називало'с' / ц'е 'лучше пр'ал'і / но'а те / но'а ос'нову ц'і'е // а то 'кужел' ц'е ўже 'кужел' / ро'б'і'л'і ку'д'ел'і то'а'к'і'е в'ел'і'к'і'е / до'а ц'е'і 'кужел' пр'ал'і но'а полот'но / а'о к'лоч'а'е ж на'о пос'ц'ел'к'і / на'о с'е //

31. — Дес' зем'л'а в'ід се'ла мо'го 'бат'ка бу'ла к'і'лометроў три // а ч'о'го ? // ч'е'рес те / шо ўже д'ід ку'п'і'ў 'земл'у // ў нас там н'і'м'ці жи'ли / пан жи'і'ў // от // дак в'ін ку'п'і'ў там зем'л'і со'б'і // так і називалас' В'еп'раншчина // у'роч'ішче / В'еп'раншчина // ну в'ін дес' там ге'а'ктар'і'ў ч'о'т'ир'і'а ку'п'і'ў / ч'і д'ес'а'т'ін / да так і жи'і'л'і'а // це 'л'уди по ў'ч'астках жи'і'л'і // в'і дес' в'ід 'мене / або в'і м'іі брат 'р'ідніі / шч'е ў нас брат буў // дак м'і'а ўже дес' со'б'і заін'али у'ч'асток о'дин // так // пост'ройіли вам 'хату / одно'му б'рату / д'руго'му б'рату / т'рет'о'му б'рату // і по у'ч'астках так жи'ли // пон'і'маєте ? // аж до т'риц'ат' 'с'омо'го року // а ў т'риц'ат' 'с'омо'му 'роц'і у'же ў село с'тали із'возит' із у'частк'і'ў // у'же йак полу'ч'ілас' кол'ек'тив'ізац'і'а ў д'вац'ат' деў'і'а'тому 'роц'і / так л'у'де'і у'же с'тали з'возит' із у'частк'і'ў // ха'ти бу'ли / ха'ти бу'ли / ха'ти пере'т'агували / ц'і'л'ком пере'т'агували ха'ти / ц'і'л'ком // п'ід'і'мали / от / і во'лами т'аг'нулі 'хату // во'лами / во'лами т'аг'али 'хати // у 'село // о'це вам та'ке // і 'пот'ім у'же об'їед'нали 'земл'і / п'іш'ли у кол'гос //

32. 3.: Йа'кими зна'р'ад'ами воло'чили ? //

— 'Борони дереў'і'ан'і / дереў'і'ан'і 'борони //

3.: Хто ро'биў ? //

— 'Сам'і // буў 'маіст'ер / та 'маіст'ер // а хто ўм'і'ў сам / сам зро'б'і'ў // із брус'к'і'ў // посверд'ліў д'ер'е'в'інку / бол'шинст'во б'рали к'р'іп'ке 'дерево / дуб або бе'резу // пон'і'маєте ? // 'іасен або клен / о / це 'сам'і к'р'іп'ш'і по'роди / так із н'ого і ро'б'і'л'і // от бе'рец'а так / о'дин брус'ок і д'ругі'і брус'ок / з'їед'ну'юц'а брус'к'і'а і полу'чай'і'е'ц'а 'нач'е квад'рат /

пон'і'маєте ? / бру'соч'ками // 'пот'ім 'робл'ац'а перек'ладинки та'к'і / ў бру'соч'ки запус'кайуц'а о'т'ак / од'на ос' / д'руга і т'рет'а // так // і от тут м'і 'роб'ім / с'в'ерд'лім 'д'іро'ч'к'і ў 'ц'о'му бру'соч'ку / од'ну / д'ругу / т'рет'у / ч'ет'верту / п'і'ату / 'шосту / 'с'о'му / 'вос'му / ди'ў'і'ату / ди... / с'к'і'л'ки 'хочете / йа'ку вам т'реба велич'і'ні / ч'і'а сам'і будете т'а'г'ат' / воло'ч'і'т' со'б'і'ю кар'топл'у / бо то'му шо 'сам'і т'а'г'али // от // на с'к'і'к'і 'хоч'ете зуб'к'і'ў / на с'т'і'к'і і ро'б'і'т' // і ўсе // 'пот'ім ч'і'п'л'айуц'а ц'і'п'оч'ки / де ку'соч'ок наїде / ч'і'а ц'і'п'оч'ка / ч'і'а п'роволоч'ку йа'ку / ч'і'а в'і'ровоч'ку йа'ку // от // і до ц'і'х бо'ронок ўже / йак'шо ве'лик'і во'ни / з'нач'іт дв'і / шоб во'ли т'аг'нулі / йак'шо ма'лен'к'і / три // от // 'пот'ім 'роб'і'ц'а / називайе'ц'а ст'ел'вага / штел'вага // сте'л'вага // з'нач'іт так // до бо'ронок до ц'і'х 'роб'і'ц'а кру'ч'еч'к'і // до 'каждо'і бо'ронк'і / до 'каждо'і 'с'екц'і'і кру'ч'еч'ки // а 'пот'ім 'робиц'а стел'вага / і до ц'і'йе'і стел'ваги / напр'і'м'ер / йак тр'і бо'ронки / з'нач'іт' / то прок'руч'уйуц'а 'д'іро'чки ў попе'р'еч'но'му бру'соч'ку / ш'і'с'т' 'д'іро'чок прок'руч'уйе'ц'а / і 'тоже ўстаў'л'айе'ц'а ч'і'а шну'рочки / ч'і'а п'роволочка / ч'і'а шо там у 'д'ад'ка 'обш'ч'і'м йе / і за'гал'ніі з од'ного вуг'ла ц'і'йе'і / з перед'н'ойі стел'ваги / д'л'і'ній брус'ок і тут у'же із од'но'го 'боку і з д'руго'го 'боку ц'і'п'оч'ок або в'і'ровочка / і тут кру'ч'ок / у'же / шо ч'і'п'л'айе'ц'а за снас'т' / шо 'буде т'аг'нут' // і то во'лоч'іш со'б'і і ўсе // 'лехко // во'лам'и / а ў 'кого к'ін' буў / то ко'нем // а йак'шо во'лоч'ат' і ўже по'гано розво'лоч'уйе'ц'а / по'гано / пон'і'маєте / з'нач'іт' гру'зок йа'к'і'с' 'ложит' / чи 'кам'ін' / чи кам'і'не'ц' 'ложит' / чи по'л'іно од'р'ізаў / да по'л'іно поло'жиў / приў'і'азаў / шоб во'но г'лібше і 'луч'е розб'и'вало / пон'і'маєте // і ўсе //

3.: А ч'имос' і'нш'им воло'чили ? //

— Бе'резой // ди'ў'л'ач'і'с' йа'ку кул'туру 'сад'ат' / 'с'і'ют' / чи 'сад'ат' / чи 'с'і'ют' / нап'р'иклад / п'росо там ч'і'а шос' та'ке і'нше // зва'лі'ў со'б'і 'дерево / ну / п'раўда / ў нас де'реў хва'тало / хоч' йа'ке хоч' ва'л'аї // от // зач'і'п'і'ў во'лам'і / 'тоже / із 'в'іт'кам'і'а так со'б'і і пот'аг'нуў / і пригор'нуў / і ўсе // о'це вам та'ке // 'ле'г'кі кул'тури / йа'к'і на за'робку г'лібоко не по'в'ін'і' іти / там п'росо / ота'ке_от / л'он //

33. 3.: Розка'ж'і'т' / йак об'роб'л'али л'он //

— Йак л'он об'роб'л'али // по'с'і'яли л'он // так // л'он / нап'р'иклад / в'і'з'і'ем кул'туру // во'на тех'н'і'чна кул'тура // у нас в_осноў'но'му в'ін ішоў д'л'а о'деж'і / д'л'а о'деж'і // п'рали йо'го // ну по'ка до п'рали // по'с'і'е'м з'разу // по'с'і'ял'і'а // з'і'і'шоў л'он / з'і'і'шоў // а'га // у'же по'яў'л'айіц'а бур'і'ан //

ну бур'яан у нас та'кні / п'лос'куша / п'лос'куша б'іл'ш'іс'т' / і лобо'да // пропо'лоли / рос'те //

3.: А то по н'ому хо'дили // топ'талис'а ? //

— Топ'талис' і в'ін п'ід'імайец'а / ну так д'ив'іс'а ўже / а'ле ж в'ін п'ід'імец'а / йак невелич'кні / так в'ін п'ід'імайец'а / пон'імаєте ? / от // пропо'лоли / рос'те / по'йда'ви'ус' оп'йат' бур'яан // оп'йат' йо'го з'ір'вали / і ўсе // і рос'те ўже аж до 'самойі з'ір'лос'т'і / а'га / зац'в'і'у / от // л'он йе два сор'ти / куд'р'аш і доўгу'нец' // от // з'нач'іт' шо // ў нас л'он назі'вали вопш'ч'е // ко'нопл'і назі'вал'і^и у нас 'мотк'і^и / і п'лоск'ін'і / п'лоск'ін' // з'нач'іт' шо // л'он ўже зац'в'і'у / обра'зовує ўже ко'робочку і с'п'іє / с'п'іє // пос'п'і'у л'он // в'і'брали йо'го / у невелич'к'і с'ноп'ік'і пов'азал'і^и // от та'к'і с'ноп'іч'к'і // в'і'брал'і^и / поўйазали йо'го / в'ісох в'ін / по'сох / і пос'тавл'і'і йо'го у та'к'і невелич'к'і 'бабоч'к'і / а'бо ко'п'іч'к'і / т'ік'і ко'п'іч'ка 'лож'іц'а / так / а л'он ста'нов'іц'а / д'л'а 'того / шоб в'ін проси'хаў / пон'імаєте ? / шоб в'ін про'сох / с'ім'іна шоб про'сохли // ў нас 'бапк'і назі'вал'і^и вайец'а а'бо ко'п'іч'к'і / а'бо во'рох'і^и назі'вал'іс' во'бш'ч'е / назі'валос'а ворож'к'і // ў ворож'к'і пос'тавл'і'і і ўсе // 'куч'к'і пос'тавл'і'і і ўсе // 'куч'к'і пос'тавл'і'і / доз'р'іло ўже / у'же чу'тно / шо в'ін в'ісох / пон'імаєте / ўже ў 'бапках в'ін в'ісох / у ц'іх 'куч'ках / по'сох // бе'ре 'баба пос'т'ілку по 'нашому / 'пот'ім бе'ре п'ран'іка / п'ран'ік так і назі'вал'і^и вайс' // 'роб'іц'а із 'дерева / от:а'ка от тоўш'ч'іна / нап'риклад / о / а тут 'руч'еч'ка дереў'яна та'ка / од'р'ізує і 'роб'іт' 'руч'ку / шоб дер'жат' у руц'і 'можна було // 'пот'ім шо ? // бе'ре ку'сок 'доск'і^и і ц'ім п'ран'іком по го'лоўках об'і'вайє // об'і'у / о'це об'і'лі / с'ем'е'на забрал'и / про'в'і'яли // л'а'на / л'а'на по'лова і'де на корм с'в'і'н'ам / а с'ем'е'на / хто куди // хто о'л'і'у з'б'іє у до'машн'іх о'л'і'н'ах // у нас були до'машн'і о'л'і'н'і // от і ўсе // 'пот'ім / ко'ли це ўсе з'роб'і'д'і / йо'го ве'зут' дес' / там / де в'ін р'іс / ч'і^и там дес' бл'іш'ч'е і рос'т'ілайут' / де 'можна / рос'т'ілайут' / по з'і'м'л'і рос'т'ілайут' йо'го / шоб в'ін 'добре в'ілежаўс'а / шоп отста'вало волок'но от са'мойі кост'риц'і^и // ўз'аў у 'рук'і^и / пом'йаў / пом'йаў / пом'йаў / те в'іс'іпалос' / у'же волок'но оста'лос' / 'пот'ім те волок'но би'рут' / здо'ров'іє / уў'йажут' / 'сушат' волок'но / а 'пот'ім т'іпайут' // у 'терн'іцу // та'ка руч'іна 'терн'іца / у с'і'т'і'нку про'р'ізуєц'а 'дироч'ка та'ка / дв'і 'д'іроц'ки / ту'ди ўстаў'л'айец'а 'так'і дв'і 'дошч'еч'ки / на 'ношках і 'роб'іц'а 'верхн'а од'на // і п'ішоў 'терти / тре йо'го / тре / і тре / і тре / пере'тер / пере'тер / в'ітрусіў ўсе / і то'д'і ўже 'баб'і // а 'пот'ім 'робл'ат' іс'к'лена / йак же ж. во'но ? // те шо тре'пат' / трепло по 'нашому // це йак з'наєте / по'доб'іє / йак / кл'і'нок // і 'пот'ім йо'го ўже об'д'елал'і і

ўс'о / і то'д'і ўже 'баб'і оптр'і'пали йа'го // 'баб'і на г'ребен' / на г'ребен' д'і'елайут' йо'го / 'пот'ім / назі'вайуц'а / м'іч'к'і^и 'робл'ат' із ц'о'го ж у'же волок'на / зў'йазуєт' у та'к'і' / та'ку от 'ленту йіх і то ўже 'баба в'еч'ір / пи'л'уку га'н'айут' у 'хат'і / пр'а'дут' / пр'а'дут' // а ше ж так // це ж г'реба йо'го 'вечором ўп'лести ўсе / шоб в'іткат' / по'шит' со'роч'ку і шта'ни / і р'ад'ни-ну ўкри'вац'а / в'і з'роб'іт' у'же ўсе // у 'кого йе 'лампа / дак хоро'шо // а у 'кого не'ма 'ламп'і / прор'ізал'і ў с'тел'і ў 'хат'і / с'тол'у / м'іш'ка з'роб'ілі / об'мазал'і м'іш'ка / з'роб'ілі жа'л'іза / нару'бали сас'ново'го / лу'ч'іни / і то / 'пал'ат' це ўсе / і пр'а'дут' 'баб'і // і ўсе // 'пот'ім ўже поп'р'али / мо'тайут' у клуп'к'і із в'ер'е'т'он' // на в'ер'е'т'она п'р'али / от / 'пот'ім з в'ер'е'т'она / йе та'к'і йу'рок / ку'доў 'ниточку про'сажуєт' / шоб кост'риц'у об'и'ваў / йур'ком мо'тайє на клубок / змо'тала / у'же 'баба з'нає / с'к'іл'ки во'на ўже мо'тала // 'пот'ім у'же бе'рут' / змо'тали там йо'го / посу'ш'ілі / поро'бил'і / по'мили' / і ўже сну'йут' по 'хат'і // п'йат' 'губок / ш'іс'т' 'губок / с'к'іл'ки ўже з'нає / 'метр'і'у йак // а у нас гово'рили 'губк'і // це по'д'ілали / посно'вал'и і ўже нак'і'даєт' к'росна // абл'і'вайут' 'берда / та'к'іє бу'ли з'робл'ан'і об'плетен'і // бер'до / ту'доў про'ходит' 'ніточ'ка і це ўже / во'ни то'д'і ўже нач'і'найут' ткат' // йак'шо інтере'суйє / ў 'мене там ў Д'е'н'ісов'іч'ах ўс'а снас'т' оста'лас' / 'дома на го'р'і ле'жит' / с'у'ди не заб'раў //

34.3.: Йак ра'н'іше господа'р'ували ? / чи з'нали 'пеў'ні п'равила / шчо ко'ли с'іят' ? //

— Во'ни з'нали / 'добре / 'добре 'наш'і д'і'ди з'нали / 'добре з'нали // от у 'ц'ому 'роц'і по'с'і'яў / нап'риклад / кар'топл'у / ўже на теі р'ік не 'буде с'і'ят' кар'топл'і / а 'буде с'і'ят' йач'м'ін' / а'бо 'жито // те шо во'но уг'нойє'не / пон'імаєте ? / п'ід кар'топл'у // а 'пот'ім у'же с'і'є на д'ругіі р'ік 'жито а'бо шч'е шос' м'і'н'айє // а шоб ч'іс'т'іше було / шоб 'поле сор'н'а'ком не зарос'ло / г'реч'ку с'і'є / бо г'реч'ка ўб'і'вайє 'саме 'луч'е бур'яан // г'реч'ку с'і'яут' // да // пото'му / шо во'на б'істро с'ходить / і покри'иває з'емл'у / б'істро / і не да'є так бур'яану ш'в'ідко рос'т'и // ну б'іл'ш'іс'т' бур'яан буў / шо ў нас та'ке ? // ну йа вам го'вор'у / п'лос'куша і лобо'да / су'р'епка / с'в'і'р'епа //

3.: З сви'р'іпи не зби'рали на'с'ін'а ? //

— С'в'і'р'іпа // во'на н'іку'ди не пот'р'ібна ў нас // це 'дика сви'р'іпа / йа'койі с'ем'е'на на ход'ац'а ў г'рунт'і т'риста 'рок'і'у // с'в'і'р'іпа / 'йєст' / 'жоўти' р'і'пак о'з'іміи / по'хож'і'і на сви'р'іпу 'точ'но / шо о'л'і'у б'йут' // от тут у 'ц'ому 'роц'і 'тоже йа 'бач'і'у / по'с'і'яне було // а с'в'і'р'іпа то бур'яан / і 'дуже 'густо да'є с'ходи / і пога'шайє ўсе / заб'і'вайє // г'реч'ку с'і'яли не 'дуже 'густо / а'ле йак д'ід в'і'де с'і'ят' г'реч'ку / дак спо'чатку

по д'ів'иц'а на небо / а потім с'їє гречку // йак йе х'мара / каже / ўрожаї гречки буде // с'їє гречку // йак не ма х'мари / с'їят не с'їє // у нас знайете шо ? // так старі д'їд'ї // так // у нас була церква ў сел'ї / здо'рова церква була ў сел'ї / і п'є^ат'нац'їт' к'їлометр'їу від нас біло'рус'ке село / Біла Со'рока / Гомел'с'ка облас'т' / так тоже церква була // так / л'уди^е старі спо'чатку їйдут' у Білу Со'року / до цер'к'в'ї^и / там ба'зар / от / і це ўже куп'л'айут' там на с'їн'а / ог'р'к'їу / та'ке шос' інч'е / а потім / потім у'же с'їют' / на М'їколу // на'приклад / ба'зар же ж. там / ў Білої Со'рок'ї / і ше ж. / йак ба'гато воргу'ну / з'нач'їт' с'їют' //

3.: *А што та'ке воргу'н ? //*

— Це куч'к'ї хмар // о'це // ну а те'пер ўже д'руг'ї го'вор'ат' / шо те т'реба с'їят' на Йур'їа / а те т'реба / а Йур'їа шосто'го т'раўн'а / а те т'реба то'д'ї с'їят' // гур'ки / на'приклад / с'їют' шосто'го т'раўна / на Йур'їа // до'триму'вал'їс' стар'ї л'уди / і те'пер так // от // дал'ше / на'приклад / по'с'їаю / поса'дию йа картопл'у // у нас так гарбузи / не кавуни / а гарбуз / це // поса'дию картопл'у // ну картопл'у не са'дили / а ў борозну п'рамо / йа ору / а ж'їнка к'ї^идає / пе'ред мене к'ї^идає / а йа при'оруу во'лами чи к'їн'ми // от так // поса'дию картопл'у // а'га / добре // це ўже т'реба гарбузи са'дит' // ўже прош'ла по'ра / шо гарбузи т'реба са'дит' // це гарбузи са'дил'ї // пона'копує куч'к'ї по за'гонч'їках / т'ре коше'л'ом пере'гнойу нано'сит' обо'ўяз'ково ў ту луноч'ку / потім поса'дит' гарбузи // да ше ж. гарбузи то'д'ї / йак ху'доба при'їде з пол'а на об'їд / да ле'ж'їт' ко'рова у хл'їв'ї / о / то'д'ї ўже т'реба са'дит' гарбузи / шоб гарбузу було ба'гато / ле'жало на пол'ї / пон'їмаєте ? // ну об'їч'айї та'к'ї б'їл'ї // о'це вам та'ке //

35. — Гур'ки / ред'ка / ни рид'їска / а ред'ка / ка'пусту / пом'їдора / морква / бу'рак / ква'сол'а // ква'сол'а тич'кова і с'є^адуха наз'ївалас' / а чо тич'кова / по тич'ках ўїец'а // жи'ди б'їл'ше нада'їют' пере'вагу тич'ковой / да ше і б'їл'ї // це в'їн хоч'є куп'їт' ква'сол'ї / в'їн п'їде / пока'ж'їт' йо'му ту с'а'духу б'їлу і ту / в'їн з'разу росп'їзнає / і с'а'дух'ї не куп'л'али / а куп'л'али т'їл'ки тич'кову // йак йа ўже з'найу дак із д'їт'їнства к'ї^инах'ї са'дил'ї дома // по гр'атках не са'дили ў нас / ў нас з'ем'л'ї було так не дуже / у л'удеї ўже / йак ўже розд'їлили зем'л'у // дали уч'астки / от / л'уд'ам / так / так / хто по ро'зорах са'дию / по'над ро'зорам'ї / хто гур'к'ї о'б'сажуваў к'ї^иахам'ї / шоб холо'док буў // о'це вам та'к'є // сон тоже не ба'гато са'дили // са'дили так / т'їк'ї д'л'а себе / і пр'їч'ому в'їн не та'к'ї // йак от со'йаш'їк // тут о'цеї нач'є

ч'орнї / так / а то та'к'їє ра'б'ї / і доўг'ї з'їр'н'атка / а тут ўже др'їб'нен'к'ї / так / а то доўг'ї з'їр'н'атка // о'л'їю так / йак'шо ў ко'го йе / ну сон у нас не б'їл'ї / ў нас б'їл'ї с'л'ону і с'коно'пел' // ал'єїн'їц'ї с'вайє^ї бу'л'ї із дерева само^аробнїє // не ў ко'ждо'го ў сел'ї була ал'єїн'їц'а // у сел'ї / на'приклад / йак у вас йе / так ідем / да вам / о'там шос' да'їем / ч'ї ма'куху / ч'ї шос' там / ч'арку о'л'їю // о'це вам та'к'є // сам'ї б'їл'ї // краш'ч'а сама о'л'їа це с'коно'пел' // во'на зе'лена та'ка / аж // ну і о'л'їа // не пом'їн'ат' же ш ц'у о'л'їю / ну / на'приклад / на пот'солнушне 'масло // то в'їз'їмете в'ї до но'са / по'н'ухаєте носом / ч'ут'но шо то за'пах / пон'їмаєте / за'пах о'л'її //

36. — Ну в'їникнен'а се'їла так йа то'чно не ска'жу вам / так ? / пото'му шо йа ше ж не дуже і стар'ї // а в'їд д'їд'їу / в'їд бат'к'їу чуў та'ке / шо село / дес' йа'к'їс' там д'ад'ко жиў / от / і во'но п'їшло / мало назву в'їд того д'їда ч'ї^и п'рад'їда / ч'ї^и ко'го / в'їд Де'ниса / так во'но пош'ло назва Де'нисович'ї // ну ч'їм заїмал'їс' л'уди // л'уди заїмал'їс' б'їл'ш'їс'т' земле'робством // в'їс'ївали гречку / п'росо / жито / картопл'у / о'вес / йач'м'їн' // от // ну л'он / тех'н'їч'н'ї кул'тури / ко'нопл'ї с'їяли / сам'ї // це ўше аш до д'вац'ат' де'ўїатого ро'ку во'ни / було та'ке / заїмал'їс' та'к'їм // прац'ували л'уди б'їл'ш'їс'т' то'го / шчо / ну / т'а'глом / ж'ївотн'їм'ї / во'лам'ї //

37. 3.: *Ви зас'тали во'ли ? //*

— Во'ли / ше і с'к'їк'ї ро'б'їу на во'лах / Боже м'її // о'рали плу'гам'ї //

3.: *Запр'аж'їм' ме'н'ї во'ли сло'вами //*

— Йар'мо // верх'на час'тина наз'ївайєца йар'м'їна / тут ч'аш'к'ї та'к'ї дв'ї / на пару / на од'ного во'ла і на д'ругого во'ла // пос'єре'дин'ї з'роблене з жи'л'їза кол'їце / от // а потім / йак'шо до во'за ч'їп'л'айєца / до оглоб'л'ї / там кол'їце / устро'м'л'айєца с'тержен' та'к'ї жи'л'їзн'ї / ч'ї^и дубов'ї / ну дубов'ї / бо жи'л'їза то'д'ї / з' дуба ро'б'їли / с'тержен' та'к'ї / і там дироч'ка там прос'вердлена / просвер'л'айєца с'тержен' // і со'б'ї по'їхаю // при'їхаю на поле / в'їпраг во'ли з. то'го / з. во'за / во'за пос'тав'їю / во'їє так наз'ївайєца до плуга / плуг де'ре'їу'їан'ї / були де'ре'їу'їан'ї / т'їки сош'ник буў жи'л'їзн'ї / ўже з йа'когос' там жи'л'їза // зноў запр'агає во'ли і оре // в'їл' дуже слух'л'ан'ї / йїх же ж. учат' моло'дих бич'к'їу / во'ни дуже слух'н'ани // в'їн з'найє ку'да їти / ку'да у'се і шо // во'зи були / п'раўда / де'ре'їу'їан'ї //

3.: *Йак в'їн з'найє ку'ди йо'му їти ? //*

— А ма'лен'к'ий рос'те / со'б'і в'ірошч'уйе д'ад'ко / йак ко'рова приве'де ма'лен'ке те'л'атко // д'ад'ко в'ірошч'уйе йо'го і це / го'ворит' 'буде м'і'н'і на во'ла // 'пот'ім дес' два 'рок'і' йо'му м'і'на'є / запра'га'ють а'бо ч'іп'л'айут' ко'лоду / в'іро'у'коюу ч'и 'ц'іпом / ч'іп'л'айут' ко'лоду // т'а'га'ють во'ни / обу'ч'айе д'ад'ко / т'а'га'ють // ну б'іл'ш'іс'т' 'у'зимку т'а'га'ють / обу'ч'айут' йіх // от // і то 'уже на'у'ч'и'ус' // па'роч'ку со'б'і зап'р'іг і пога'н'айе со'б'і // с'і'у на 'воза д'ад'ко / 'у'з'а'у ба'т'іг і пога'н'айе / ксо / ца'бе / і пі'шо'у со'б'і / по'й'ха'у //

З.: *І во'ни те розр'із'н'али ? //*

— Да // т'іл'ки 'уже запра'га' / дак у'же так / пр'і'в'іч'ка / шоб о'дин бу'у п'ід ру'коюу / а дру'г'ий нази'вайеца / йа'кі'ї по ро'л'і' 'ходит' / п'ідру'чний і р'и'лен'ий // п'ідру'чного бе'реш на'лигач'а і і'деш со'б'і за 'возом / йак'шо ве'зеш та'ке шо 'важ'ке // ве'деш йо'го за 'повода / в'ін з'на'є / ку'ди йо'му повер'нут' / 'усе / го'вориш // с'і'дайеш на 'воза і пога'н'айеш // 'орут' / во'лочат' // 'бо'рони 'були дири'у'йан'і //

З.: *Плу'ги шчо викорис'товували ра'н'іше / йа'кос' в'ідр'із'н'алис'а в'ід тих / шчо н'і'з'н'іше викорис'товувалис' ? //*

— Ка'н'ешно в'ідр'із'н'алис'а // то де'ре'у'йан'і 'усе бу'ли / а 'пот'ім у'же //

З.: *Хто ро'би'у йіх ? //*

— Са'м'и ро'били / сп'ец'іа'л'істи бу'ли 'у' си'л'і // ро'били са'ми // а 'у' ку'з'н'у 'уже по'їдеш / бу'у у нас 'н'іме'ц' / от / ко'лис' К'ригер фа'м'і'л'і'а / от / то по'їде'ш до 'н'ого / в'ін з'робит' сош'ни'ка на низ / на са'м'і'ї і по'лиц'у / йа'ка в'ідки'да'є с'кибу / то у'же жи'л'і'зну з'робит' //

З.: *А ро'били шчо' та'ке шчо'б в'ін не 'ї'зди'у 'у'л'і'во / 'у'п'раво це'ї плуг / шчо'б 'р'і'уно 'у'шо'у ? //*

— В'ін не по'їде // тому // 'першу 'борозну прове'деш / хтос' прове'де / про'оре'ш 'першу 'борозну і 'уже ри'лен'ий бик а'бо в'іл / от / в'ін і'де по ро'зор'і / а те'ї і'де по ц'і'ли'н'і // і 'уже в'ін н'і'куди не з'і'де / у'же в'ін пр'і'в'ік у ро'зору // 'усе // т'іл'ки ска'за'у соб' / 'усо / в'ін на сво'є 'м'і'сто і пі'шо'у со'б'і пр'а'мо //

З.: *З йа'кого 'м'і'с'ц'а ви почи'нали ? //*

— Де м'і'н'і н'рав'і'ца / пон'і'ма'є'те ? // ос' так // о'це йа про'ра'у / од'ну с'торону ту'ди / с'у'да с'к'і'ба 'у'пала / р'і'л'а с'у'да 'у'пала // на'зад там зав'ер'ч'айус' с'у'ди / на склад / пон'і'ма'є'те ? // і так кру'гом хо'жу / пон'і'ма'є'те ? // от // і 'усе // це за'гонч'ики // то'му шо 'у' нас з'ем'л'а п'і'ш'чана / так / во'да б'лиз'ко / дак шоб не в'ідмо'кало / так м'і'н'і 'роб'і'м скла'ди / пон'і'ма'є'те ? / скла'ди // д'л'а ч'о'го ? // ш'і'р'і'на шоб була за'гонч'і'ка / кар'тош'ку / нап'рик'лад / са'дит' / от / дес' о'так / раз / два / ота'кі'ї от за'гонч'і'к ш'і'р'і'ни // от і 'можна так

ро'бит' // 'можна на склад і 'можна 'у' рос'ки'дку / пон'і'ма'є'те ? / 'у' рос'ки'дку // йа со'б'і ста'у // а'бо це мо'ї'е 'поле / к'і'не'ц' // ста'у // с'тудова нач'і'найу і там мо'ї'е 'поле / йа на од'ну с'торону ту'ди / а с'тудова с'у'ди о'ру / роски'дайу на за'гонч'і'ки // 'пот'ім заборону'ва'у / шос' по'с'і'я'у ч'і' не по'с'і'я'у / заборону'ва'у / проро'би'у / прог'на'у со'б'і ро'зори / і 'усе // шоб во'да с'т'і'кала / пон'і'ма'є'те ? / 'у' ро'зору / от / бо 'черес те / шо дош'ч'і' / во'да / дак во'но 'усе у во'д'і / так ро'зора / а там дес' со'б'і проко'па'у 'дал'ше ка'на'у'ку / йак у'же к'і'не'ц' йа'когос' 'пол'а / чи 'йа'моч'ку 'в'ікопайу / во'да зб'і'га'є ту'да / і 'усе //

З.: *Йак про'водили ме'жу ? //*

— О'дорували // у нас го'ворот' одо'рат' / одо'рат' м'і'н'і за'гон на о'дин 'поперек // 'отк'і'дка полу'ч'айи'ца // нап'рик'лад / о'це 'буде у 'мене за'гонч'і'к / о'дин / два / три / а там ост'а'лос' недо'оране / то 'уже ма'лен'ка полу'чилас' 'одк'і'дка / м'і'н'і наз'і'вайем //

38.3 : *А от ко'ли на'родит' ди'тину 'ж'інка / ка'зали ко'лис' / шо не'добре до 'нейі з'разу хо'дит' ? //*

— А це опш'ч'е / до д'і'т'ат'і опш'ч'е ма'л'ен'кого н'і'л'з'а // і н'е'а 'нада' йо'го і по'казува'т' / пото'му шо 'у'с'а'кі'є 'доц'а 'йе 'л'уд'і / і от на'пр'і'ме'р йа жи'л'і'ву / чи ти / от ти / жи'л'і'веш 'хо'ч'еш моло'да / ти от н'е з'на'єш / йа н'е з'найу / йе'а'к'і'є 'у' м'е'і'не 'оч'і' // бу'ва'є шо / бу'ва'є шо о'так г'л'ан'еш на' ч'оло'в'ека / і те'ї ч'оло'в'ек бу'ва'є 'каже / от м'і'н'е ти' погл'е'д'ела і м'н'е не'добре с'тало / от то'д'і те'ї ч'оло'в'ег з'на'є / шо 'у' йо'го та'к'і'є 'оч'і' н'е'а хо'рош'і'є / і йон і н'і'чого н'е 'дума'є / н'і'ч'о / а о'просто / то'а'к'і'є 'оч'і' // бу'ва'ю'т' бол'ш'і'нст'во 'у' тих 'оч'і' та'к'і'є по'ганий / у ко'го / от 'род'і д'і'т'а / так / і'н' одлу'чай'е от 'ци'к'і'н' / од груд'і / от 'ци'к'і' / от'лучит' йо'го / а йе'а'но п'лаче / 'ц'і'ц'і'н 'хо'че / 'уже посмо'к'тат' у'же ж / груд'і ну 'хо'че / посмо'к'тат' 'ц'і'ц'к'і' / а йа'на / 'жалко йо'ї с'тан'е / да' і зно'у дас'ц' // це 'уже 'хуже і н'е'а'ма // та 'уже д'і'т'а те / о'а'но 'уже к'р'е'пко 'буд'е / по'а'гано' // і г'л'ан'е на' ко'го // бо'рон' 'Боже / до'ват' // од раз'це'н' одлу'чайе / з'начит' одлу'ча' / а н'е то шо одлу'чила / по'том із'но'у дас'ц' / із'но'у отлу'чайе / по'у'том зно'у // то к'р'е'пко 'уже д'л'е'а' йо'го по'гано / і'н' д'л'а'о л'уд'е'ї по'гано // ш'п'і'л'ечку т'р'еба пр'і'ш'ч'епл'у'во'а'т' / 'тоже йа 'чула / і сто'рому і то'кому / о'а' йо'а'к от д'е хто н'і'бут' та'к'і'ї а бу'ва'ють 'у'рок'і'н' о'там / йе та'к'і'ї 'л'уд'і / шо с'каже там / ох / ох' йо'а'ка та'ом кро'с'і'ва / ч'і'н' та'ом / і це н'е'а м'і'н'і найеца / це 'тоже / це та'о'ка л'уд'і'на 'йе / та'о'ка / йа'на і н'е / йа'на і н'е'і в'іно'а'вата / а о'т та'о'к'е 'у' йі'є / та'о'к'е // а 'м'і'жду п'роч'ем о'ц'е 'ц'і'є ота'к'і'ї 'е'ростут' / ко'тор'і'є одлу'чайут' і зно'у приву'чайут' / о'це / 'саме

наїхут^чше // ну і зароз^а каж'є ба^огато йе то^ак'іх шо учач:а / оц'є на^о ч'орно^у маг'і^ию^ж оц'у^о / йа^о чула // йа дон'ка ц'ого ўс'ого н'є з'най^у / пото^ому шо^а йа йо^{го} і знат' н'є хочу // ц'є в'єл'ік'ії гр'єх / доц'а // в'єл'ік'ії пр'єв'єл'ік'ії гр'єх // 'єто^о Богом н'є^а с'каза^{но} / ц'ого / от / н'і^йак / шо ц'є роб'і^{ца} та^оке но^а с'вет'і // н'єл'з'а //

З.: Шчоб дитинка шчасливоюу гарноюу росла / шчоб іїї л'убили / купали ў тра^в'і ? //

— Купайут' у / ў ро^машк'є^і купайут' / купайут' ў ч'єр'єд'є^і / купайут' оц'є^ж / по^у нашому кажут' по ме^ди-цин'і ч'єр'є^д'їа / а по^у нашому во^уч'к'і^и / во^уч'к'і^и / купайут' // д'є в'єр'ба о^{то} йа^єкас' / та^ока т'ц'іа / сто^йт' в'єр'ба^ото / в'є^итк'і^и / в'і^ис'ат' / у в'єр'би / в'єр'ба^ото / ло^майут' в'єрбу шо то там ро / йа з / н'є^а з'найу //

З.: Вєрбу бе^ирут' т'іху / цє шоб н'є^и хво^р'іли чи шо ? //

— Ну шоб йе^ано і було спо^коїне^и / шоб тамо^ака / кажут' / і йот йа^о н'є з'найу / ўже м'н'є^і і гово^р'іл'і / пото^ому шо ў ме^ан'є^а тоже д'євоч'ка так плакола і Во^лод'а плакоу / шоб йа ішла вер'б'і^и нало^мала / ну^о йа / н'є ло^мала / йа^о ўже зо^була / шо т'рєа ро^бит' / йа^о цє ў голо^ву н'є бе^р'у // Богу мо^л'ус'а^є / про^шу ў Бога / оц'є і ўсе мо^йа та^ка мо^л'ітва //

39. З.: Ко^лис' от / баба була / йа^ка н'уна в'ідр'і^зала / йак' іїї називали ? //

— Баба / баба // баба / прамо баба // поз'веш' бабу / баба пере^бабит' // м'н'є^а тоже баба / баб'і^ила // тоже ро^жал^а / л'єжала ў бол'н'іцє а^о пр'ієхо^ала до^дому до^дома ро^д'іла // цєлу н'є^ід'єл'у х'лопц^а / Во^лод'у ро^жала / цєлу // мамко мо^йа / йа ўже йа^к ро^жала / до^ак' йа^к т'рудно було і у баб'і / і була м'єд'іч'ка там / з бабою в м'єсц'і^и / і кру^гом сто^ла м'єн'є / лаз'іла / і / а-аї / шо тол'к'і н'і було // тр'і^и раз'і^и / йа лаз'іла / і шч'є йі^к'іс' і / і н'іт теї б'рал'і і / а Бо-оже мої / шо було // баба гово^р'іла / і^и йа йєл'є^є йєл'є^є аж на п'яті д'єн' у^жє ро^д'іла йа^{го} // а н'іт йак'с'а так от / і^и н'ітом ме^н'є^а об'вод'іл'і і / Бог'йо^{го} з'найє / йак' йо^{го} // а йа / йа^к род'іла / до^а ўже / д'єд буў ў то^{му} шч'є ў Кийс'в'і^и / а йа ўже хо^жу хо^жу / да^о ко^жу / пр'і^иєд'єш т'и / йа те^пер б'орон' Боже / ти ўже до ме^н'є^а н'є пр'і^ступ'іс'а^є / н'іч'ого // а баба ўже / ох / ўнучко мо^йа / ц'є ж ти тол'к'і так. го^воріш / а с'каже ўже / прос'ці м'і^н'є^а дон'ка^о / ка йє^но^ж / бо^ул'уч'є^а да^о н'є^а ко^л'уч'є^а // баба так / а ц'є так' і праўда^о // а / так йа^о ка^зала / йа ш т'є^іб'є н'є отпуш'чу / йа ж Боже / йа і о^бойє ро^д'іла дома // о^бойє ро^жала дома // і^и ў бо^ул'н'іцє була / пр'і^иєду до^дому / там л'єжу / л'єжу / те род'іт' / те род'іт' / а-а но^а йо^{го} ко^жу М'ішо / заб'і^ираї м'єн'є до^дому /

йа буду л'єжат да цє погл'адат' та^оку кат^оргу ? / да за^об'і^ираї / пр'і^иєду до^дому / да^о дома і ро^жайу / о шч'о // і^и д'євоч'ку ро^д'іла і^и //

З.: А ко^ли дарували баб'і йа^кіс' подарунок ? / були та^к'і дн'і ко^ли йіх шанували / ў йа^к'і дн'і ? //

— А йа:г^же / а йа:г^же / а йак х'рис'ц'ад' д'іт'а^ж / а йа:г^же^ж // у^жє^ж х'рис'ц'ад' д'іт'а / звуд' бабу / баба вар'і^ит' кашу / о шч'о / ў горш'чику / і д'є-є / н'є^с'є кашу зо^а с'п'і^инойу / от / попото^уч'є ўс'іг' добре / кумо^у б'є т'єйу кашо^у //

З.: А шо во^на каже ? //

— Ну йак' йє^ана каже / йа ўже і зо^абулас'а / йак' йє^ана каже // пр'і^д'є / ўже пр'ос'ці:а ў хату // шо йа ж із до^ал'окого к'райу / пус'ці^єт' м'єн'є ноч'оват' / от у м'єн'є / а йа^ни ўже спрашуйут' у ва^жже док'умент йє ? // йа^на ўже і бу^магу йім // йє і док'умент // йє^ани і погл'ад'ат' // каже йє / йє / по^жалуста / от йа^она ўже то^ди ід'є по^над б'єр'єгом і кумо^аў тим / і йє^ана ўже т'ро^ах'і^и прито^аўч'є того горш'ка / шоб' йон рос'кол'єніи буў / а по^том у п'л'єч'і^и бу^т'бу^т / до^а пос'тав'і^т' // да^о ўж'є т'і^иє кум'і^и ўже^ж / хто ўже куп'і^т' / уў'с'і / хто куп'і^т' у^жє кашу / хто бол'ш'є по^лож'і^т' // і^и то ўже ўс'і^є // а кум же с'є^ад'іт' / с'є^ад'іт' / с'є^ад'іт' / гл'а^єд'іт' / хто с'кол'к'і / а кум то^ад'и ўже на^овєрх' / ло^жит' / і кум у^жє розб'і^вайє кашу і^и то^ди р'єжут' і то ўже йє^д'ат' //

З.: А ко^ли розб'ивали кашу / то йак ка^зали ? / по^били кашу чи шчо ? //

— Ну^о по^б'і^л'і кашу / куму / оц'у / бє^р'і^єжок но^а голо^ву на^д'є^авайут' / кум'і^є над'є^авайут' бє^р'і^єжок но^а голо^ву теї / вє^ночок теї / шо н'із горш'ка / оц'є таке^о / но^ад'є^авайут'ц' //

40. З.: А йак'ш'чо кажут' шо дитину зурочено / іїї шос' ро^били / л'ічили ? //

— Л'єч' / л'єч'є^ат' / йє то^ак'іє шо л'єч'є^ат' / йє / йє / л'єч'є^ат' / л'єч'є^ат' / баб'ки л'єчат' // у^жє і моло^дийє по^на^ову-чувол'іс' тоже л'єч'і^т' / д'єт'і^и // д'єт'єй йа но^ас'і^ила са^ма л'єч'і^т' // так шо нач'є б'і^р'є в'і^икачує // йа во^з'іла / у Хатки / там тр'і^и к'ілометр'і^и так во^з'іла / д'іт'а / д'євочку во^з'іла // дог б'єр'є йак'с'є в'і^икачує / на воск в'і^ил'і^ивайє / йак то так о^так шос' роб'і^т' так'є^{го} // ну йа ў ц'ом д'єл'і / мало шо т'амл'у / бо йа йо^{го} / просто н'є / а^но м'і^н'є н'є / н'є пр'і^дна л'єж'і^{ло} //

З.: А йак пє^л'є^инали / спов'івали дитину ? //

— Йак спов'і^ивал'і ? // о-о // т'є^апєр н'є^а спов'і^ивайут' / т'є^апєр просто так йа^но / а ко^л'іс' о^атак воз'м'єш у пє^л'оноч'к'і^и / ото^к'і / йак но^а йо^{го} ? / спов'і^ивоч' / то^ак'і^и

м'як'ен'к'ий / о // ў нас спов'і'воч' / гово'рил'і / м'якин'ке то^аке із мот'ер'ялу іл'і то^аке ч'ї^н л'ента ч'ї^н там шо // и^і то ўже йї'їє ў пе'л'онку / 'ручки там / м'ї'жду 'ножок / 'ножки так шоп п'раме'н'к'ї'ї / бо кол'лі / шоб н'е 'бул'і кр'ї'вен'к'ї // от т'е'п'ер ба'гато^а / йак н'е' спов'ї'вайут' / ба'гато^а д'еток / шо 'ножк'ї' ота'ко в'ї'х'ї'л'уйуца // і 'ход'їт' та^ок'е по'кам'їс' йе^ано / і так йа'но і бу'вае // а йа'к' йа'го ўже спов'ї'вайеш / док йа'го 'лож'ї'ш 'ношк'ї 'ро'ўн'ен'ко / 'ручк'ї' ота'к 'ро'ўн'ен'ко / ў йа'го / і ск'руч'їєш і ск'руч'їєш / і ўс'о / і хоро'шо // і йа'но то'ди // і 'ношк'ї' п'равил'но ідут' / і' 'ручк'ї' / і ўс'е // от а ку'пайеш 'тоже бе'реш / по'ложеш йа'го ў но'чоўк'ї / там у та'ке ку'па / ну ў но'чоўк'ї / і' ку'пайеш йа'го / і бе'реш 'ножечку на'о'ўхрест / 'ножку бе'реш ту / от нап'ри'мер ота'к от / ц'у 'ножку / кол'енце і' до ц'о'го кол'енца так о' / з'м'їруєш / йак шоб йе^ано ўже н'е / йак мо бу'вае / мо і сх'ї'т'н'е-єца сп'ї'нка / а по'том бе'реш ц'у 'ношку кол'енцем 'тоже та'ко ро'ўн'айєш / от / то од'ну то д'ругу // і ота'к поку'пайеш йа'го / і зноў споў'їєш йа'го / кол'їс спов'ї'вал'ї 'зараз то н'е / 'зараз і' д'етк'ї' йа'к'їєс кр'ї'в'ї'їє 'роб'аца //

З.: А йак постри'жут' дї'тину / те во'лос'а куд'їс' хо'вали ? //
— Хо'вайут' / йа' н'е з'найу сво'їх' / йа н'е / н'е то / а ў'нукоў йе шч'е і 'зараз / у ме'н'е л'е'жат' // ну там у ме'н'е л'е'жат' 'коск'ї / і од'но'го і д'руго'го / л'е'жат' //

З.: А нашо ка'зали ? //
— А йа н'е са^ома н'е з'найу на'ш'ч'о / са^ама дон'ка^о н'е з'найу на'ш'ч'о // л'е'жат' 'коск'ї' ота'к кол'лі 'бачу ў с'о'го т'ї'пер' іх у'же / то то^ак'ї'їє 'б'ел'ен'к'ї'їє 'коси бу'л'ї / а 'зараз у'же 'ч'орнийє / дак йа ўже кол'лі ц'е т'реба / йак у'же при'їєд'е / до'к поко'жу / л'е'жат' 'коски //

З.: От коли наро'дилас' дї'тина / у йа'к'її во'на спо'чатку кол'лисочк'ї ? / коли шче у 'вашої' ма'ми ? //

— Ў кол'соц'ї'ї ? // а м'ї та^ок'е 'роб'ї'м / зб'ї'вайуд' 'б'ї'ла та'к'їє / із 'палок / ну з та^ок'ї'їх' / на'т'агуєм м'єш'ка / ну то'ке / 'ш:їємо / м'єш'ок / так / на'т'агуєм / і' с'уда ве'ровочку / но^а ч'е'тире т'їє / і то 'тамака 'так'е з'робе'нт' кол'їце / ч'еп'л'айом там зо^а те кол'їце / і' там ўже 'ложим по'кам'їс' йа'но по'удро'стайо' ўже / йа'му ш та'г же ж го'дайєш / йа'но ж по' 'воздуху ід'е / от / і кол'ішом йа'го / по'кам'їс' йа'но шче ў спов'ї'т'ку / а йак йа'но ўже во'рушица / то ўже 'роб'ї'м у'же т'ї'їє / то^ак'ї'їє сто^айачк'ї'ї //

З.: А йак ви примоў'л'али до сво'їх' д'ї'теї ? // йак ви ка'зали до н'ого / ти м'її / йак ви йа'го називали ? //

— О-ох / 'Боже мої // і' мої го'лупчик' і мо'їа п'ташечка / і 'кошечка мо'їа / і' золот'ен'ке мо'їє / а-аї / ўс'ак / у'с'ак / у'с'ак / йак 'можи'єш / і соло'вїєко мої і' / і' 'род'н'ен'к'її мої

ї' / ну ўс'ак / у'с'ак / у'с'ак / йак у'же 'можєш так' і 'кажєш // со'ло'вїєко / соло'вїєко / п'ташечка мо'їа / со'ло'вїєч'ик мої 'род'н'ен'к'ї'ї / шчебо'тун'ч'ик мої // 'каж'ом / 'татко мої / і' 'род'н'ен'к'ї'ї мої / хо'рошек'ї'ї мої / н'е^а плач' / н'е^а плач' //

З.: Йак називали те / шчо доп'ом'а'гало дї'тин'ї хо'дїти ? //
— Ходу'н'ец' / ходу'н'ец' / ходу'н'ец' //

З.: А йак ви примоў'л'али до дї'тини з'райучис' з нейу ? //
— Та'к йа і / йа н'е ў'м'єла / шоб там шос' / ро'б'їт' // гово'р'ї'ла до йа'го / коли'хала / коли'хала / о'ї л'ул'ї / л'ул'ї / сп'ї' мої с'ї'нок / сп'ї' мо'їа до'ца / сп'ї' / 'ход'їт' к'ї'ц'а кру'гом 'хат'ї // ої зо'було'с'а'є ж' із'ноў // а / н'е хо'д'ї' к'ї'ц'а кру'гом 'хати / да^о н'е^а буд'ї ж мо'го д'ї'т'ат'ї / бо мо'їє ж д'ї'т'атко 'хо'че с'патк'ї / с'пат'ї // о'ц'е та'ке о' //

З.: Йак кажут' йак дї'тинка мал'ен'ка ? //
— Йак мол'ен'ка ? / 'ангол'їк ти мої мо'ле'н'к'ї / д'ї'т'атко ж ти мо'їє мо'л'ен'к'є / золо'те / п'ташечка ж мо'їа / і'д'ї суда / йї ота'к / от у'же / о-ох / і то ўже го'вориш там у'с'ак'їє йа'му прид'м'єти //

41.3.: А ў йа'к'ї 'їгри з'рали кол'їс' д'ї'ти ? //

— Ў 'хово'лк'ї г'рал'ї / і ў 'гус'ї г'рал'ї // і' г'рал'ї по'у'том і ў / а по'у'том пудро'сл'ї / г'рал'ї ў с'коколк'ї // йак то'бе с'кокоўк'ї ? // о'ц'е по'лож'ї'ш' то'ак'їє по'л'єно / а по'у'том но^а по'л'єно 'доск'ї' / і' то ўже і пош'л'ї м'ї / ч'ї'сто п'єти по:дб'ї'вайєм / і' од'на од'ну бах / бах / бах / бах / та пут'с'кочид' 'бохн'є та пуд'л'є'т'їт' / та 'бахн'є йа пуд'л'єту'йу / це називал'їс' с'кокоўк'ї // х'лопци ў кр'є'г'л'ї гу'л'ал'ї та'к'їє / ў ко'бил'у гу'л'ал'ї // криг'л'ї ото'ак'їє / т'о'к'їє т'ї'їє / от'їє 'палочк'ї та'к'їє і ото 'палкам'ї'ї 'йакс'а там гу'л'айут' х'лопц'ї'ї // у ко'б'ї'л'у / а ў ко'б'ї'л'у ото ўже та'ке з'роб'ї'т' ото / у'же / ку'да / ч'ї'є 'бол'ше і 'дал'ше по'п'д'є / о // но^а о'р'єл'ї ко'чал'їс'є го'дал'їс'а'є / н'є го'дал'їс' / коли'хал'їс' / у нас називал'їс' // ро'б'ї'л'ї х'лопц'ї'ї о'р'єл'ї / іс та'к'ї'їх' / с та'к'ї'їх' 'палок / но'пр'ї'м'єр і там / і ц'є м'ї'н'є соб'ї'ї'райємос' і на т'ї'є о'р'єл'ї д'в'є / с'таном а'бо х'лопец із' д'є'ї'юкоу / і он с'ц'ї'є сторо'ни с'тан'є ота'к^о но'гам'ї'н' / од'на но'га тут / од'на тут / од'на мо'їа там / од'на тут / і кол'ішомос' // у'же ч'ї'мал'їє бу'л'ї // о-о / то ўже 'чудно було // о / так у'же ў л'єс'ї / аж 'лаж глас ід'є // о-о / кол'їс' гу'л'ал'ї // х'ї'ба ш так 'заро'з гу'л'айут' ? // 'каждїї / от у н'ї'д'єл'у / та'к'є // п'рот'їу н'ї'д'єл'ї // там 'разн'їци н'є' було // 'разн'їци н'є було // ц'є ўже ў ме'н'є о'ц'є т'реба в'ї'нос'ї'д' / бо 'чу'йу / шо п'рел'у 'пахн'є // це ц'є от // 'разн'їц'ї н'є було / 'дон'ко^а мо'їа 'Л'утко // н'є було / н'є було 'разн'їц'ї / і ўс'є / о'ц'є та'к'є от // 'матка / 'поїд'єж гу'л'ат' / йа^о ўже йа'к пудро'сла

ўже / до^а поїду гу^л'ат' / погу^л'айу / 'матка б'е^лре / 'в'ен'іка /
а^лбо б'е^лре там 'палку йа^о'ку / і^л'д'е і 'гон'іт' м'е^л'н'е / ти ку^л'да ? /
й а^л'ну ід'і до^л'дому // кр'і^л'чит' / го^л'наїе // о н'е так йа^о'т'
'заро^а'с //

Рудьки Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Рудькі (за джерелами серед. XIX ст. — Рудякі) розташоване за 3 км від с. Річиця і за 33 км від районного центру м. Чорнобиль. Село невелике, своєї церкви не мало, було приписане до Свято-Воскресенської церкви с. Товстий Ліс; пізніше с. Рудьки адміністративно входило до Річицької сільської ради.

У 1986 р. переважна більшість мешканців с. Рудьки переселена у с. Аркадіївка Згурівського р-ну Київської обл., де також мешкають окремі сім'ї з сс. *Нові Красниці, Красне, Стечанка та Роз'їждже* Чорнобильського р-ну; частина мешканців с. Рудьки переселена у сс. *Гаєрощина, Плахтянка, Королека, Ліпівка* Макарівського р-ну Київської обл. У с. Аркадіївка для переселенців збудована нова частина села. Господарська діяльність, самоврядування та навчання дітей переселенців з с. Рудьки відбувається разом з жителями с. Аркадіївка.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Рудьки здійснено у с. Аркадіївка у серпні 1994 р.

42. — Це ж бу^л'і д'а^л'ди / ну / д'а^л'ди у^л'же ж ў нас / о^л'б'ічно
йе / ну то та^л'ка йе / д'а^л'ди йе ў / щч'і^л'тайеца там п'йатн'іца
там / о^л'ц'ііе м'і^л'хаїлоўск'ііе йе д'а^л'ди / 'сами^л' г^л'лаўни^л' /
м'і^л'хаїлоўск'ііе // ну ми^л' нага^л'тов'іл'і на сту^л'л / з'ат' буў / по
чут' / чут' в'і^л'на йа йум вл'і^л'ла / і нара^л'б'іл'і ми^л' / с^л' того ж /
в'ін'іг'рету // ну / з'ат' 'каже / йа щч'е н'і на^л'йіўс'а / йа ка^л'жу /
ну / то і би^л'ри да йі^л'ж / в'ін заб^л'раў ту м'іску ж // щч'е йа н'і
зас^л'нула / 'тупот і^л'д'е // 'тупойут' // 'думаю / ну це ж / і
зак^л'рил'і д'вер'і / м'і^л'н'і ж плотно / йа тут у с^л'пал'н'і спл'у //
ну / шо во^л'но 'тупоїе / 'д'і^л'сти^л' 'ход'ат' // 'тупойут' / 'тупойут' і
чут^л'но / 'л'апайут' 'ложк'і ўже / і ха^л'з'айін мої ба^л'лакаїе // так
ба^л'лакаїе / ну / до ік'із' баб / а 'ти^л'йе ба^л'би^л' ми^л'н'е б'і 'л'ечат' /
ота^л'ко^л'о / ше^л'печут' // фу-у-у // і йа аж так зак^л'ри^л'вайус' і
ха^л'лодним та^л'к'ім 'воздухом дуйут' ми^л' // фу-у-у // а 'поті^л'м
ла^л'ж'іца мн'е на 'ног'і / 'важке та^л'ке / 'важке / йа не п'ідн'і^л'майу /
та^л'ак брика^л'ну на^л'гам'і / а^л'но бу^л'бух да^л'долу // ну / так йік о^л'то
са^л'бака здо^л'ров'і ўпаў // йа 'думаю / ну шо / і бах две^л'рима /
і паш^л'ло 'тупот // ну по^л'бачила йа час / та^л'ки засв'е^л'т'іла / ну
ж у^л'же ж паш^л'лі / і две^л'рима 'бахнуло / і ўткри^л'вало й
зак^л'ри^л'вало / а д'вер'і н'іх^л'то н'і откри^л'ваў / н'і зак^л'ри^л'ваў / а
д'вер'і так і йе зак^л'рити^л'йе // до^л'ваї йа 'бабкам ка^л'зат' // то 'кажи
буў да^л'ма^л'в'ік // а н'е / то / 'кажи / ха^л'з'айін / шос' н'е ўго^л'д'іла /
то 'каже заб^л'рал'і / в'ін'ег^л'рет / па^л'йел'і / а йі^л'му ни ос^л'талос /

ну то це таке було д'іло м'і'н'е тут // а там 'часто було на 'ногі ла'ж'іло // то 'кажи / кра'ват' пос'тав'іш на й'іго 'м'істо / де йон йе / йон же ў 'кожном 'дом'е йе дама'воі //

З.: А в 'а'ких м'іс'ц'ах в'ін 'л'убит' ле'жати ? //

— Д'е йі'му пана'рав'іца / бу'вайе кра'ват' на та'кої 'м'істнос'ці сто'їит' / шо йун там сп'іт' // от іму 'м'іста ни'ма і ла'ж'іце / йе та'ке / шо но г'руд'і / ди'хан'йіа н'і'ма / 'али бол'ш'іст'во на 'ногі / в'ін 'кажи / йак л'у'д'іну 'л'уб'іт' ц'у ж ха'з'айку / ч'і там ха'з'айіна / на 'ногі ла'ж'іци / на 'ногі / ну / 'важке та'к'е / ни 'можна пуд'н'ат' 'ногі // ну / в'же чут'но йак 'бухн'е да'долу / ўже з'л'ізе с' 'того 'м'еста // мн'е та'к'е було 'часто / і та'к і рос'казувал'і / і було та'к'е //

43. З.: А в'с'ак'і 'в'і'д'ми там були в Руд'ках ? / Йак роз'казували ? //

— Ну / 'в'і'д'м'і бул'і / ко'тор'і ка'л'і з'нахар'к'і бул'і / шо йа'ни / 'м'ел'і 'кала худ'оби там / да / ка'л'іс' же ка'зал'і / йак о'це ж І'вана Ку'пала / Йури // це ж у'с'і з'мейі 'ход'ат' / ка'рови до'їт' там / в'ін у'же ж це ж з'нахар'к'і / ви'дойт' у 'тебе ўже не 'буд'е мала'ка / а ў йіх у'же 'валом буд'е / ну / та'к зам'і'кайут' / 'борону ту / шо во'лочат / пос'таўйа / ту'ди / кра'п'іви на ... шоб об'жарила 'руки / не пус'кайут' / та'к а'на йе та'ка зме'йа / а там же бул'і сала'м'йан'йе к'ри'ши' / да'к а'на з вуг'ла с' 'того / шо о'тудо'ва / д'е за'ход'іт' // в'іс'м'ік'н'е сала'мом'і та'йе / це ўже па'бач / йак сала'ма па'т'агнута / з'нач'іт' у'с'о / дн'оу три не'майе мала'ка / то ўже п'рос'іш / там 'бабк'і та'к'і'йе з'нахар'к'і бул'і / шо над'л'ечу'ют' / па'л'ечат' у'же // ну / бул'і //

З.: А чим л'і'чили ? // ве'ли ту ко'рову до 'баби ? //

— Н'е // 'баба са'ма пр'іход'іла / бул'і ў во'д'е / да'к по'м'і'еш йі'йе / 'м'ежду руд' по'м'і'еш і ўс'у с'пи'ну з'м'і'еш / і да'с'і па'п'іт' йа'го // ад'л'еч'іш // о / а та'к'е було / шо // ў нас ад'на там у'м'ерла // з'нахарка була / у йі було 'с'ем'еро д'е'т'е'ї / і ка'рову йа'на са'ма ад'на до'ї'ела йе'йі // н'іх'то ў не'ї не да'й'е'у ка'рову / ну / на т'ре'т'і д'ен' / йі'йі ж заха'вал'і / на т'ре'т'і д'ен' і ка'рова с' па'ш'і па'б'ігла і ўна 'ти'жден' ха'д'іла і ре'у'ла на ма'г'ілци / і н'іх'то не па'дойт' / к'роме йе'йі / то'му шо йа'на була 'в'і'д'ма / і ре'у'ла / ко'пайі над 'йейу і ре'в'е / і та'к то'ї ха'з'айін йі'йі зда'у на м'йасо // та'ке було шо / ўна була з'нахарка // л'удз'іке моло'ко б'рала / і ў йе'йі фа'тало / ў йе'йі було 'с'ем'еро д'е'т'е'ї / і ўна в'іх'вал'увалася / це пр'ін'е'се ў мо'лошну / мала'ка вед'ро / йак па'дойла / і д'і'тк'і та'к'і'йе іду'т' і ше й бале'мена і а'на ўже вед'ро та'ке / йак о'то 'воду 'нос'іш // мала'ка н'і'с'е // от'куда ш' тейе во'на б'рала // та'ка сем'йа // а ў нас та'к'і ка'рови бул'і / ну / три 'л'ітри / дв'і 'л'ітри / ну то ж ни моло'ко було // а то т'і бул'і з'мейі / і

ба'гато та'к'іх було // і та'к'і'йі бул'і / шо з'робит' і л'у'д'ін'і / да ўм'і'райі // ка'л'іс' 'мойіму 'бат'ку з'робл'ано на го'р'ілци / ну / от 'чарку пудго'тов'іл'і ми 'матци / а ў йо'го була ни'в'іста / а'на пр'іга'тов'іла / 'думала 'матци / а та 'чарка по'пала 'бат'ку / і 'бат'ко ўм'і'раў // да'к бу'у у нас та'к'і у 'Хатках / з'нахар та'к'і бу'у / шо ту'ди йу'му у'с'у ноч да йа'го і в'ін 'каже / о'це б'і час про'їшло / в'ін б'і / 'каже / 'ум'ер з'разу / і хто / 'рудни 'д'ат'ко о'то // там з'робл'ано / 'рудни 'д'ат'ко пере'да'у і на'л'і'у йі'му / 'д'ат'ка // та'ке було ка'л'іс' / ну а т'і'п'ер га'д'ашчого не з'найут' // а та'к'е буду знат' //

44. З.: А в 'л'іс'і була йа'кас' не'чиста 'сила ? //

— Та ў 'л'ес'і та'кого не' 'було ў нас / шоб та'ке_о / ота'к'іх га'д'ук бо'гато / ву'жо'у / було / це на Зд'в'іже'н'е / ўни ж 'сам'і 'тійе ву'ж'і с'поўзуйуци до'куч'і / та'к йіх ота'ко ад'ін через ад'ін пл'е'туци вара'хами / це хто нас'коч'і да'к о'туда ни 'можна 'в'ібраци / д'е йіх / 'м'іс'ці на йіх йе // це йіх 'нач'е с'вад'ба ўже // це на Зд'в'іже'н'е / а то'ди розбе'гайуци ўни ўже там по бала'тах / там ўни ўже роз'ход'аци та'г'ди // о'так / а та'к / шоб та'к'е / ў нас та'кого ни 'було / шоб там йі'к'і'йе // ну бул'і ж во'у'к'і / во'у'к'і бул'і / ну йіх 'мало хто 'бач'і'у //

З.: А йа'к'і з'в'і'р'і шче були ? //

— За'ї'ці та'к бул'і да во'у'к'і бул'і / а та'к не було та'к'іх_о / с'в'ін'і 'д'ік'і'йе бул'і / от 'зара' ў нас там с'в'і'н'е'ї / от го'вор'ат 'наш'і 'йезд'ат / шо с'в'і'н'е'ї 'каже по / у том да'їже у хл'е'вах пов'і'вод'іл'е пара'с'ат // 'зараз се'ло 'наше пе'ре'ер'іте 'пол'нас'ц'у / с'в'ін'і ж'і'вут 'д'ік'і'йе там // на а'хогу ха'д'іл'і / це ж а'хота атк'р'іта тут 'качк'і / на ц'і'йе ж / а ў нас же на с'в'ін'і атк'р'івал'і // 'во'у'ка хто ўб'іе / ну шо / 'лос'і // ну на 'лос'а було за'кр'іте / шоб не / 'лос'а ж н'е уб'і'вал'і // 'ол'ен'і за'в'ез'л'і бул'і / д'ес' н'е з'найу от'кудова / с' К'риму чи от'кудова / да'к 'ол'ен'і ў нас н'е / н'е 'ж'іл'і / па'дохло ба'гато / но бул'і // ў нас же бул'і запа'вед'н'ік'і бул'і ў 'л'ес'е // о'це ж це'ї Н'е'б'есни' там бу'у // 'Гал'а там була ц'а // ўна ў запа'вед'н'іку ж'і'ла / там у Кара'б'і'йе'у'к'і / ота'ке_о // кар'мушк'і 'делал'і па 'л'есу / кар'мушк'і та'к'і'йе ка'р'ніта / там нас'і'пал'і пша'н'і'цу там та'к'е / 'ход'ат там ла'с'і 'тійе йа'д'ат' // 'кози' бул'і / ка'зли' там і 'кози' та'к'і'йе // а то та'к'е / шо не пу'жайіца л'у'д'е'ї // а та'к па 'л'есу ў нас л'у'ба 'йагада була / і су'н'іца / і а'ж'іна / і ма'л'іна / і чер'н'іца / і буйа'к'і / і / і бру'с'н'іка // 'о'п'ши'м шо / шо йе на с'в'і'т'і / то ў 'нашом 'л'ес'е було //

З.: А да'леко в'і'д' се'ла до 'л'ісу ? //

— Да 'л'есу // по'у'к'і'лометра // з'разу л'ес / ми'ж у 'л'ес'і ж'і'л'і // з'разу й л'ес // а йак 'хоче'ш 'дал'ш'і по'ї'т'і / шоб

'йагод наб'рат' / дак 'дал'ше^н і 'д'еш // йак с'тал'і ўже П'р'іп'іет' / то'ди в'іб'ірал'і // бо ўже йак а'це су'бота і н'е'д'ел'а п'р'іп'іецк'іх ма'ш'ін // і оў'тобусам'і і ма'ш'інам'і / л'у'з'е'й бу'ло // бу'ло / то ми' та'к'іх гр'ібоў і н'і б'рал'і / йа'к'і л'уд'і / ми' то з'найім б'ілого гр'іба / там л'іс'ічка / та'к'е / с'іро'йежка / мас'л'ата там / з'ел'у'нка / а о'ни б'рал'і л'уб'і'іе / ну / мухо'мори' 'ту'л'к'і ни б'рал'і / а то ўс'е б'рал'і // о'ни од'варувал'і у'с'е / 'жар'іл'і // то ж о'но бу'л'і ў'с'ак'і'е і ка'цап'і бу'л'і / і х'тозна от'кудова л'у'з'е'й / о'ни і у'с'е й б'рал'і //

З.: А ў 'л'іс'і ви не блудили, блуд вас не нап'адаў чи л'ісо'виш во'диў ? //

— Бу'ло / дак то ж / то та'к'е бу'вайе йно / йак ту'ман а'бо дож' і'д'е // так з'найем і па 'сонцу / бо ў нас 'сонце с'ход'іт' / 'наче так із Руд'коў / а ми' ж і'д'ом ту'да // а ўже йак 'сонце йд'е ту'дойу / то ўже з'найім / шо це ўже вечо'р'іе / і нам т'реба с'у'да і'т'і // а йак х'марно а'бо ту'ман / то н'е з'найім ку'ди / да й бу'ло та'к'е / ў нас там бу'ла та'ка л'і'н'і'а ви'соко'вол'тна / стоў'бі нум'е'ровани'іе / 'даж'і йд'еш / н'е ў ту с'торану і стоў'бі сто'ят' / по'кам'іс н'е пас'і'д'іш т'рох'і / шоб од'ійшло то / пу'том і по'йд'еш / бу'ло та'к'е / і ба'гато / йа са'ма с'кок'і рас // при'ду на те 'саме 'м'есто / 'потім п'л'уну / по'том зноў паш'ла / і оп'ят' йго об'ішла і на том 'самом 'м'есци / бу'ло та'к'е / зак'ружойце чала'в'ек от //

45.3.: Шчо ви'рошчували у вас у кол'госп'і ? //

— У нас у кол'госп'і ви'рашчувал'і л'он / бу'рак / карма'в'і 'токи' / і 'ж'іто / а'в'ес / йеч'м'ін' / ота'к'е га'рох // га'рох / та'к'е / 'с'ейал'і та'к'е л'а худоби' 'ток'і // кака'рузи' / це л'а худоби' 'с'ейал'і // а нам 'ту'ки' шо на хар'ч'і 'с'ейал'і / шо 'ж'іто / йеч'м'ін' / та'к'е / ну / пша'н'іца / ўже пос'л'едн'е ў'рем'я і пша'н'іца бу'ла / а так 'ж'іто во'з'іл'і ў 'Іануў / об'м'ен'івал'і на пша'н'іцу нам / пша'н'іцу раш'ч'ітувал'і нас / це 'ж'іто 'с'ейал'і / а так ўсе / ў нас там та'к'і'е м'ес'та / шо / ў нас ад'ни'іе бала'т'анк'і / ў нас 'мало та'кого л'есу / 'того / шоб 'с'ейало / а ўс'е по'коси' / у нас ўс'е бу'л'і х'в'ерм'і д'ар'жал'і / ў нас ад'на бу'ло / а'ди'н скот буў / ў нас ба'гато бу'ло 'дуже худоби' / а'в'ечак бу'ло // нас аку'в'ірувал'і / дак бу'л'і у нас у Бура'коўци' а'в'ечк'і / там у'пало ту'ди 'саме ш те 'облако / дак 'ти'іе а'в'ечк'і ў 'Л'іпоўку 'наш'і'е / шче на 'пашу ни в'іго'н'ал'і // то ў 'Л'іпоўку пр'і'в'ез'л'і / во'ни с'тал'і 'падат' // 'воўну ауст'р'ігл'і 'воўну / па'в'ез'л'і / ў йі с'ку'л'к'і рад'і'ац'ійі і н'е пр'і'н'ал'і ту 'воўну / от і в'ікапал'і пагр'е'бен'а^е і растра'л'ал'і йіх і зака'пал'і //

З.: Ба'гато йіх бу'ло ? //

— Ба'гато бу'ло / на'в'ерно / да 'ти'с'ач'і йіх / і ўс'і ту'да у 'йаму / і зака'пал'і // ту'му шо ўни ўс'і // йаг'бі'ни ў'мести' / ни з 'наш'і'ми руд'коўс'кі'мі н'е пам'е'шал'і / ў нас бу'л'і і там Бура'коўка // це а'д'ін буў кал'хоз // да н'е паме'шал'і ў'мести' / дак у нас бу'л'і ч'іст'і'е шче / бо 'наш'і н'е бу'л'і на 'паш'і / а 'ти'іе ўже бу'л'і / ту'ди 'облако ў'пало / ше і / то три д'н'і / бо ше Бура'коўку нас аку'в'ірувал'і ў па'с'олок шче за 'ти'жден' упе'род / шче нас д'ер'жал'і 'дес'ат' д'н'е'й д'ер'жал'і тамака шче на том / шче 'наш'і ха'д'іл'і на ра'боту / кор'тошку переб'ірат' / там 'само 'облако ў'пало / шче наш гала'ва і 'зараз в'ін жи'в'е он'д'о ў Гоў'роншч'і'н'і / 'кажи / да н'і'ма н'е'чого с'трашно'го / переб'ірайт'і // ос' о'ц'а 'Л'іда / чут' н'і ў'пала / сом'л'іла там / на том / на кор'тошци на то'й / пе'ре'б'ірал'і ка'гати' 'ти'іе кор'топл'і / 'ка^н / н'і'ма н'е'чого с'трашно'го / шо ви' / 'ка^н / 'пан'іку пус'кайт'е / от / у'же ўс'е аку'в'іруу'ца / а йон шче н'і пус'кайе // н'і'ма н'і'ко с'трашно'го // 'лучи'е б'і н'е в'і'в'ез'л'і нас / там н'і'х'то н'і па'м'ер'бі' / у нас там н'е бу'ло рад'і'ац'ійі / у Руд'ках н'е бу'ло // у Д'е'н'ісови'ч'і / ше 'тук'і Д'е'н'ісови'ч'і ў нас два'нац'іт' к'і'ломитроў / дак ше 'то'к'і п'рошлі' год йіх в'і'в'ез'л'і о'с'о / у те / Йага'тин'с'кі' ту'ди ў Йага'тин'с'кі' ра'йон // 'ту'к'і ш'е в'і'в'ез'л'і / а то ж а'ни ж'і'л'і 'сам'і'е там / так би' й ми' ж'і'л'і //

З.: А 'зараз у Руд'ках н'і'х'то не жи'ве ? //

— Н'і'ма н'і'кого // там 'ти'іе 'с'ола ўс'е Рож'йі'жа / у'с'е там попа'л'іл'і / Ре'ч'іцу ба'гато спа'л'іл'і / Ш'е'п'ел'і'ч'і спа'л'іл'і / ц'е ж с'тудова попа'л'іл'і / х'во'ін'ік'і па'л'іл'і / д'е к'лад'б'ішче^н ў П'р'іп'ет'і спа'л'іл'і / там у'с'е та'к'е / бо там бу'ло ба'гато рад'і'ац'ійі // а Руд'ки' 'наш'і'е сто'ят' / 'тил'к'і та'к'е ўже пара'біл'і / та'ка 'банда ха'д'іла па 'с'олах / у ка'го шо бу'ло // у нас бу'ла ш'кафа з 'з'еркалом / роз'бі'ло 'з'еркало / 'рамка 'ти'іе пов'і'б'і'вало / шо 'були' жи ж пат'рети' / ст'ірал'на ма'ш'і'на / аж на 'вул'і'ц'і / бо ми' ж н'і'чого н'е паб'рал'і / ва'л'алас'и / на'гам'і 'в'ішм'ел'і // 'окна пов'і'б'і'вал'і д'в'ер'і пов'істаў'л'ал'і // а хто то ра'бі'ў та'к'е // хто ни 'хоче д'іла ра'бі'т' // 'банда зан'алас'а / то 'ти'іе вахтов'ік'і / шо 'ти'с'ач'і / да м'і'л'они' полу'чайут' / то ўни' там і 'ж'і'л'і // ота'к'е ў нас пара'біл'і // там 'зараз н'е'ма ку'да па'йехат' / хоч би' й па'йехоў / там ўже так зарас'ло / шо ўже н'е в'і'дно н'і хат / ў нас там бала'та / там 'р'і'бі'бу'ло х'тозна с'кук'і //

З.: А йа'ка 'р'іба бу'ла ? //

— У нас ка'рас' буў / 'окун' буў / і ш'ч'учк'і бу'л'і / в'іу'ноў бо'гато / ў нас бо'гато 'р'і'бі'бу'ло / о'ц'е йак 'ток'і на в'і'хад'ни'іе д'н'і / дак іс П'р'іп'ет'і і 'йідут' / ма'ш'і'ни сто'ят' по'над ба'лотам'і / 'уд'ат' 'р'і'бу 'жар'ат' / 'вар'ат' // ну / спраў'л'айут' ў'же там в'і'хад'ни'іе са'б'і //

3.: А у вас були та'к'і м'іс'ця на боло'тах / де л'удей за'т'агувало ? //

— Бу'л'і / ў нас там бу'л'і та'к'іе м'ес'та / дак там йа'го пака'пал'і торх / там буў / дак пака'пал'і / пов'іва'з'іл'і на пал'а / а там у'же т'в'ерда с'тала ўже з'ам'л'а / бо торх в'іт'егл'і // а там у нас 'гало 'було / йа'го раз'д'елал'і / а н'е в'іт'егл'і / дак ка'рови' та'п'іл'іс'а / ну в'іт'агувал'і йіх / ну так ту'ди 'зайд'еш і па 'ши'йу бу'вайі / ну та ж н'іх'то н'е ха'д'іу ту'да / бо ми' з'найім / шо там // а торх о'ц'е ўже цеї / п'ід 'ос'ен' йак за'пал'ат' / дак йон га'р'і'т' і н'е бо'йца н'і то'го / н'і даш'чу / н'іх'то йа'го ни' ў'туши'т' / йон у'же га'ри'т' і в'і'гаруйе три' м'етри' у'н'із // ў нас та'к'іе бала'та там / ад'ни'йе бала'та //

3.: А 'нашчо йо'го н'ід'пал'ували ? //

— О'так / йе'к'іс' ур'е'д'ет'ел' / п'ід'пал'іт' / да йа'но' і га'р'і'т' там //

46.3.: А 'с'іно у вас в'і'ажут' ? //

— Чо'го ж те 'с'ено в'і'ажут' / 'с'ено ж н'е'а в'і'ажут' / 'с'ено-о / гре'бут' / кла'дут' у 'коп'і / гре'бут' і кла'дут' у 'коп'і / а по'том у'же із'воз'ат' і скла'дають у вод'ну с'к'ірду // с'т'агуйут' ва'лам'і 'коп'і / ад'ну 'копу ст'аг'нут' / і д'ругу // ўже дв'і ўпа'радк'е //

3.: А йак во'ни во'лами т'а'гли ? //

— Ве'роўкойу обк'і'дає кру'гом ка'п'і // так аб'ход'іш // і зачеп'л'айеш ту ве'роўку за ва'й'е / там же йе кал'це / за це те / а'бо у ва'й'е / там йе / че'п'л'айеш // ста'нов'ішс'е 'з'аду / стоноў'л'ус'а на ве'роўку / ту'ди стоноў'л'ус' / а йун т'а'гне / а йа д'ер'жу там на'гам'і / ата'ко на ве'роўц'і і за 'копу д'ер'жус'е і ге-ей // ти' ўже / 'ка'е / там 'добре д'ер'жис'е // 'добре / і йун ге-е-ї / і-і / шоб н'е ст'аг'лас'е ве'роўка па'в'ерх ка'п'і / да паш'ла хара'шо / папат'а'гла пу'пуд н'і'зом / пат'а'глос' хара'шо / ас'тал'не шо там чут' ас'талос' на 'в'ілк'і / на'в'ерх іс'к'інула і пот'а'глос'е і от вам // прит'ог'ла / ад'на 'копу пос'тав'іл'і / д'ругу 'копу пос'тав'іл'і // ча'тири ко'пи настаноў'л'айемо ўже / ас'тал'ни'йе ста'нов'ім ц'ім 'боком і ц'ім 'боком і ск'і'р'туймо у'же // там о'д'онок йе ўже з'робл'ани // о'д'онок / шоб у'же так ту'ди і'с'ун'еце / шоб о'но у'же там / а верх за'в'ершувал'і п'рамо хара'шо / та'ди 'гарно за'в'ершуйут' // а ў ба'лот'е аса'к'і на'кос'імо / аса'к'і / шо йа'на та'ка 'р'ізка аса'ка / ба 'с'ено ж ха'роше / дак аса'к'і на'кос'імо / хот' і з'ел'енка'вата / н'е'а'д'асо'кла / 'ал'е в'ерши'м // а та'ди ўже гам'ц'а / гам'ц'а / з'найете шо та'к'е гам'ц'а ? // ла'зи' нару'байеш / наск'р'учуйеш / і укла'даєш на в'ер'ха / шоб в'ерха не / н'е раз'нос'іло / о // ми' 'кажом гам'ц'а / гам'ц'а // гам'ц'і іди' нару'баї / шоб у

в'ер'ха / ну хре'бец / це ўс'ораў'но // хто кла'д'е кру'гом / а м'і ка'л'іс' к'лал'і ча'ти'рох'ратни' / г'ратни' / сто'жок ча'ти-рох'ратни' / от... йак с'к'і'р'дачка ў'род'і / от б'і нап'рот 'ваша ма'шин'ка / йак 'ваша з'робл'ана / так ста'йіт' / так м'і' с'к'і'р'дачку та'ку к'лал'і / о // ча'тирох'ратни' / а ста'г'і к'лал'і м'і' х'л'ебни'йе к'ругло // к'ругло к'лал'і ста'г'і //

3.: А ко'ли 'с'іно к'лали / то шо ро'били ? // йо'го об'чесували 'йако'с' ? //

— Ну а'йакже / 'ч'і'сто гет абшкр'е'б'еш / 'ч'і'сто гет абшкр'е'б'еш і ўс'о кла'д'еш на'в'ерх / на'в'ерх шоб дошч по'шоў / шоб ва'но н'е за'д'ержувалос'е / шоб так і абт'е'кало / абт'е'кало // так 'с'ено 'робет / а'йакже // а ти'ди [взимку. — Ред.] ўже запра'гають ва'ли ў 'сан'і / ўже 'сан'і йе / у 'кого ва'ли' / у 'кого 'кон'і / накла'дає в'у'з і при'возит' да'дому / бо 'дома ж т'реба кар'м'іт' //

47.3.: А 'сан'і йа'к'і були ? //

— 'Сан'і бу'л'і / палоз'е та'к'е в'і'копувал'і д'ер'еў'йанийе / да ўже з'робет / в'і'аз'е пог'нут' // у'с'е д'ер'еў'йане бу'ло // ве'л'ік'іе / накла'дає ха'рошо / йа'к'і хто 'хоче / та'к'і з'роб'іт' / йа'к'і су'м'еє та'к'і і з'роб'іт' //

3.: А йа'к'і були 'вилка ? //

— У'же бу'л'і же'л'езни'йе / та'к'іе / а то 'робет' 'в'ілк'і із 'д'ер'ева / на два 'рог'і / дак 'доўг'іе у'же держа'ноў ў йом / дак із'н'ізу кла'дом у'же ц'іми жи'л'ізім'і ўже / а на'в'ерх / на 'сам'і ўже / пода'йом 'тим'і 'в'ілками д'ер'еў'йаним'і / бо 'дуже ўже т'реба 'в'ісоко пада'ват' дак 'тиє д'ер'еў'йани / дак у'же наб'е'реш на 'ти'є 'в'ілк'і д'ер'еў'йанийе / да п'ерш у'же у 'з'емл'у застр'ік'н'еш / а та'ди зн'і'майеш / із'н'і'майеш / а у'же пу'д'імеш да пу'д'імеш / да і шиб'а'н'еш ту'ди на ст'уг //

3.: А чи були дереў'ян'і гус'т'і 'вилка та'к'і ? //

— Йе // бу'л'і // на п'ят' ра'гу'ў / п'ят' ра'гу'ў // п'ят' // а ў та'ку йак ма'лот'іш / дак та'к'іе шче і йак поза'г'ін'ен'іе т'і'є / дак 'дуже хара'шо са'ломку пу'дк'і'дат' // така'в'іє 'в'ілка / шо дл'а 'тока / дл'а 'тока // така'в'іє 'в'ілка // бу'ли' ота'ко / ота'к'іє 'в'іли / д'ер'еў'йанийе / ота'к'іє 'рог'і' / йак'раз та'к'і 'рог'і' та'к'е рас'те / ви'расте / чала'в'ік знаї'шоў / а / а'но на 'в'ілк'і га'д'іца / чала'в'ік зру'баў і в'і'лк'і // і на два 'рог'і' // так // то ўже ту'л'к'і два / тих у'же 'родствен'іх / шо в'і'рубайе а 'с'іє ўже і з ц'о'го 'боку / і з ц'о'го 'боку / прираб'л'айе / гн'е та'к'іє / в'і'рубуйе та'к'е д'ер'еў'це шо йо'но г'н'еце і с'уди ўже при'робл'уйе / тут пра... / пра... / ну / йа вам н'е ска'жу / ну та'к'ім далат'цем / далат'цем та'к'ім йа'го папра'рубуйе і ту'да ўже упроў'л'айе та'к'е д'ер'еў'це зноў / і

йа'ни зноў так у'же / тут та'ка позв'язуєце і в'ілачки та'к'іє // л'ог'ен'к'і та'к'іє //

З.: А були та'к'і ма'лен'к'і сапки ? //

— Бул'і / бул'і / бул'і ма'лен'к'іє / це шче сна'чала та'к'іє н'є з'нал'і / йак раб'іт' / дак та'к'іє па'ган'ен'к'іє бул'і сна'чала па'ган'ен'к'іє / та'к'іє капа'н'иці та'к'іє бул'і капа'н'ічк'і та'к'іє сапачк'і ма'лен'к'іє / да та'к'іє шо л'уд'і тол'к'і муч'іл'іс' да рук'і ўб'івал'і / па'ка це ўже с'тал'і ўже / н'ємци' йак на'йхал'і бул'і / дак о'це ўже раз'в'іц'є дал'і / ў с'таре ўрем'є тоже бу'ла ва'на / з'найете / ў с'таре ўрем'я бу'ла ва'на // дак та'д'і ў с'таре ўрем'я тоже н'ім'ці бул'і паприйеж'зал'і / да закуп'л'ал'і з'емл'у / б'рал'і саб'і з'емл'у / раз'с'іл'уваліс'я / ну пра'мишл'ен'иє бул'і л'уд'і // м'ел'н'иці с'тройл'і / ўс'о с'тройл'і //

З.: А грабл'і йак робили ? //

— Грабл'і робет із д'ер'ева робет г'рабл'і / у нас із д'ер'ева // ну от брусок / д'ер'еў'яни брусок / йест' сп'ец'і'ял'н'і та'к'і с'в'ердл'ік / шо в'ерт'іт' у том бру'сочку д'ирачк'і // заст'ругуйут' калочк'і та'к'іє // йа вам пу'йду прин'єсу // зист'ругуйут' / в'і'колуйут' та'к'іє калочк'і / калочк'і в'і'колуйут' сп'ец'і'ял'но із маладого дуба // ма'лад'ен'кого дуба на'р'езуйут' / в'і'с'т'ругуйут' йіх і йа'ни засн'хайут' / і та ж калуд'учка / шо з'д'елана ўже / тоже засн'хайе / і йіх хара'шо абд'елуйут' / і заб'івайут' у'же ў тийе д'ірачк'і / запл'є'а'ховуйут' // а тут та'ка ўже ў ц'у' калодач'ці / прадоўбуйут' д'в'і д'ірачк'і / а граб'ілно ўже прига'тоўл'ане з б'є'реси / в'і'рубане граб'ілно / прига'тоўл'ане і раз'колене ва'но ўже за'сохло / тут його запраўл'айут' / зач'іш'чайут' і ту'да ў г'рабл'і / заб'івайут' у г'рабл'і / і от у'же г'рабл'і / ўсе д'ер'еў'янає / г'рабл'і і гре'билно д'ер'еў'янає і з'убк'і д'ер'еў'янає / ўс'о д'ер'еў'янає / і г'рабл'і гре'б'ут' стопроцен'тово // ў нас буў та'к'і д'ерж / та'к'іє раб'іў грабел'ка / вот у ме'н'є ва'ни шче йе / шо ваз'м'і дак т'уол'к'і йім'і раб'іт' х'очеца / а йа д'руг'іх бачу / тут ў ар'кадію'цоў / дак йа йак ўз'ала ў рук'і / да так і шиба'нула //

З.: Як ви пек'ли хл'іб ? //

— Сп'іці'ял'но ди'жа / ди'жа / л'єце т'епл'ен'ка ва'д'ічка / чут' чут' т'епл'ен'ка / йак на сонці нагр'елас'я / с'ипл'єце т'рошк'і сол'і / му'ка / учи'н'айєце / разби'вайєце / ста'йіт' а'но ук'ісайе / пуд'ход'іт' / це нана'ч разби'вайєце / у'тром / йак хто х'оче / хто х'оче кар'топел'к'і т'рошк'і пуд'т'ерт'і / кар'топел'к'і чут' пуд'т'ерт'і і за'м'ешуйе / дак д'уже м'йак'і / с'машни хл'єб / а хто пра'мо му'койу м'єс'іт' / за'м'ешуйе / і зноў в'і'н пуд'ход'іт' / в'ігар'іло ў печ'і / у'же т'рошк'і сту'хайе / жар л'єти да'лої / в'і'качуйут' пол'єн'иці /

хто х'оче пол'єн'ицам'і му'ку / ма'чайе р'учк'і / дак пол'єн'иці кла'д'є по' наст'ул'н'іку / а хто / л'іст'ік дубов'і / зб'ірайом з'імої / у вос'єн' да ўже наст'р'і'кайом на д'возд'іка / даї в'іс'іт' / дак л'іст'іка кла'дом на лапату і мочи'ш р'ук'і ў в'оду і бе'реш ц'у пал'ан'ицу / в'і'качала і на теї л'іст'ік на лапату нала'жиў / бах / пак'лаў / і ў п'єч / і ў п'єч // і от так у'же пе'чеца хл'єб / попе'чеца так ви'майеш із печ'і / дак йон на тум л'іст'іку ўже та ска'р'іначка жоўт'єн'ка / жоўт'єн'ка і хл'єб кра'с'іви / кра'с'іви / вот так пе'чеца хл'єб і ўс'є // йа ўс'єгда за'гатаўл'ала з дуба / у нас // і к'л'єнаваго б'рала л'іс'точк'і / бо йа йду з д'рот'іком у'же аж посл'є Пак'рові / пу'зно / да ўже нан'іжу / та'к ўже саб'є нан'іжу / ш'отк'і йа ўже р'вала та'ди да х'очу йак пу'зно бру'сн'ічок у'з'ат' і л'іст'іку'ў назб'ірат' / о'це та'к'є //

З.: Що то та'ке ш'отк'і ? //

— Шо хату бе'л'іт' / дак тра'ва та'ка сп'ец'і'ал'но йе ў л'єс'і // йак м'і шче ўже сам'і саб'є п'єк'л'і / дак йак хто / хто х'оче на скава'роді пакла'д'є / а хто х'оче на жар'у'к'і / жар'у'к'і / тийе / бл'ашечк'і йак м'і кажом на бл'ашк'і пакла'д'є да п'єк'л'і / а от у'же ма'йа сем'я бу'ла ў м'єне / дак л'уб'іла шоб на л'іст'іку хл'єб буў / бо с'машна ска'р'іначка ка'же / о'так //

З.: А йак ви з'нали / шо у'же можна са'дит' хл'іб ? //

— А йон же пуди'шоў у'же / у'же йон у д'і'ж'є хара'шо пуди'шоў / ка'же / нада ўже хл'єб са'жат' / бо ўже хл'єб пуди'шоў / а йак у'же буд'є йон пуди'шоў / да буд'є апа'дат' та ўже п'єр'єк'існ'є да буд'є кал'єц на ска'р'іниці / за'кал'єц буд'є / та'к'є / с'ад'є на ска'р'інку за'кал'єц буд'є / бо ўже ка'же пуди'шоў да шче і апаў / а теї хл'єб доўго буд'є йак апа'дат' шо йон жи'то прарас'т'є бу'вайе / дак та'ди т'реба шоб йон і пуди'шоў і шче йапаў / бо с'ладаст'і ба'гато // о / а йак с х'арошай му'к'і / так хл'іб тик'і шу пуди'шоў і са'жаї //

З.: А д'в'єр'има не можна бу'ло с'тукат' ? //

— Н'є / н'є нада с'тукат' йак хл'єб са'жайеш / н'єа нада с'тукат' / шуб хл'єб пуд'ход'іў і шуб в'ін хара'шо уп'іокс'а / н'єа нада атчи'н'ат' і н'єа нада с'тукат' //

З.: А чо'го бе'рут' хл'іб і с'тукайут' ? //

— То ж ви'майє с'печ'і / іс'печ'і ви'майє і с'тукає / ну вам іска'зат' у ска'р'іначку / пу'додну ска'р'інку / ни ў в'єрхн'у / а пу пу'додну / йак так в'і'н бух / бух / бубе'ніт' / то ўже в'ін хара'шо в'іп'іокс'а //

З.: А з'в'ідки ви з'нали / шо у'н'ч у'же можна са'дит' хл'іб ? //

— Бо ўже йа'на нага'р'ієла / пагл'ад'єла / а н'єбо ўже / ну от / та'к'є б'і'єлє ўже / х'ароше / дак у'же т'реба / шоб ва'но т'рошк'і жар адгар'нут' іш'че с'уди / адгре'б'т'і // с'уда / с'уда

адгар'нут' і шоб там шче побу'ло жар'ку / шоб йон хара'шо зага'р'іу / зап'юкс'а // була ла'пата / шо хл'і'б са'жат' // ну спец'іал'но з'робл'ана са'жат' у п'еч // д'ер'еу'їана ла'патка / шо хл'і'б са'жат' // та'ка сп'іц'і'їал'но з'робл'ана к'ругл'ен'ка ла'патка / в'іт'есана / із д'ер'е'в'іни в'іт'есана / із д'ер'е'в'іни / кал'іс'ус'е із д'ер'ева ра'б'іл'і бо м'і ж у л'ес'і / із д'ер'е'в'іни / да ладн'ен'ку в'і'т'еше ла'патачку / д'ержен'це д'уже та'к'е ха'роше / д'ел'і'катн'ен'к'е і ўже на те ж у'же саж'ат' на ту ла'патачку і... йак у'же ж л'іст'іка ж л'ожіш / л'ожіш л'іст'іка / дак н'і'чим н'е^а паси'пайеш / а йак л'іст'іка н'а'ма / дак паси'пайеш та'кою муч'аюч' / б'і наче шо йак пра'с'ійеш му'ку / до ў'род'і тийе в'іс'івочк'і^н / дак т'и'ми в'іс'івочками поси'пайеш да і са'жайеш так пол'е'н'ці / о //

З.: А з'верху чимос' змазували пал'ан'іцу ? //

— То ўже йак побачи'ш шо йон т'рошк'і наче 'хоче за'гаруват' ў'род'і / 'хоче за'гаруват' / хл'ібец' наче за'гаруват' / дак у'же атслон'уйеш п'еч / п'еч у'же атслон'уйеш / не заслон'уйеш / а атслон'уйеш і чутачку там / у нас та'к'е було прилад'е / шо / чутачку по йом ва'д'ічкой па'п'і'рскайеш / шоб йон та'к'і буў // ну та'ка / т'рубочка та'ка / до ва'д'ічк'і туди 'воз'миш да по хл'і'бцу там пих / да шоб м'йак'ен'ка ско'ри'нач'ка і не так за'гаруйе //

49. З.: А йа'ка була ніч ? //

— Ну п'еч аб'і'кна'в'ен'айа п'еч / із'робл'ана п'еч аб'і'кна'в'ен'айа п'еч // ну п'еч 'робице із 'цегли / із 'цегли 'робица / да / з 'цегли 'робица / а йак 'цегли 'мало / дак а п'еч 'робет із д'ер'ева / із д'ер'ева 'робет / а та'ди це ўже ўс'е із 'цегли 'робет / а 'цеглу ж ра'б'іл'і 'сам'і / бо н'е було та'к'е ку'повани 'цегли / ме'с'іл'і гл'іну ў 'ног'і і ра'б'іл'і 'сам'і 'цеглу / і 'сам'і ра'б'іл'і 'печ'і із сва'їі 'цегли / си'руўка наз'і'валас' // да / із си'руўк'і ўже 'роб'іш ту п'еч // з 'цегли / тул'к'і си'руўка / сво'го рука'д'іл'а //

З.: Як наз'і'валас' а о'ц'а час'тина де ў'ходить н'і'би ў н'іч ? //

— Це 'перве че'ал'есн'ік // це че'ал'есн'ік / че'ал'есн'ік // а то туди ўже п'еч / у'же ж пош'ло / шо 'топ'іце / то п'еч // а тут же з'робл'ени 'ком'і'н / де ід'е д'ім //

З.: Нап'ра'му / ў'гору ? //

— Там іш'че з'робл'ани і л'е'ажак / дак йон у'же ў л'е'ажак / бо йак напра'му / дак йак в'ет'ер дак ус'о'ї д'ім 'буд'е ў 'хату / дак із'робл'ани л'ажачок / йа'на ід'е ў л'ажачок / а та'ди заво'рочуйеце і йд'е ўже туди //

З.: А о'то з'верху йак наз'і'валос' ? //

— 'Ком'і'н //

З.: А о'ц'а час'тина попе'реду 'печ'і ? //

— 'Тоже 'кажут' 'ком'і'н //

З.: А о'ц'а час'тина / де з'верху н'іч ? //

— То 'кажут' ко'аб'іла / шо з'робл'ана так на п'еч так то ко'аб'іла 'каже / ўже ко'аб'іла з'робл'ана та'д'е ўже ч'е'р'ен' в'іст'ілайеце / шо то йак н'ебо з'робл'ане / так то 'кажут' ко'аб'іла з'робл'ана // ўн'і'зу ч'е'р'ен' //

З.: А 'д'іти де с'пали ? //

— На 'печ'і / на 'печ'і / на 'печ'і / во'на ж 'роб'іце ко'аб'іла / а та'ди ўже 'руўн'ен'ко там в'і'кла'дадут' 'цеглайу і 'робет 'руўн'ен'ко і там 'детк'і спит' //

З.: А прост'ранство невеличке м'іж с'т'інкойу і н'іч:у було ? //

— 'Йесц' та'ка / йе // шоб там / шоб дух ішоў тудойу / дух спіц'і'їал'но атпус'кают' / шоб дух ішоў //

З.: А та'ке 'коло 'печ'і / де 'можна було л'а'гат' спат' ? //

— П'р'і'печок / то п'р'і'печок //

50. З.: А вигор'тали жар ? //

— Спец'і'їал'но ж остаўл'айут' 'йамачку ос'уди'во так / загра'байеш і йун там пере'гаруйе 'ч'істен'ко // ну прамо 'кажут' шо т'реба в'і'гр'еб'т'і жар ў 'йаму / у'же в'і'гр'і'буйут' / у ту / у 'йамачку //

З.: А чим вигр'і'бали ? //

— Кув'е'н'ейу / а кув'е'н'і йак н'е'ма же'л'езной / дак із'роб'іш д'ер'еу'їан'ен'ку / наб'йеш на 'палачку // ўс'ероў'но кув'е'н'а // д'е'ар'жак із'роб'і'ш / та'ку 'дошчечку в'іт'ешеш / да туди д'е'ар'жак заб'йеш да це так і в'і'гр'а'байеш жа'рок / йак н'е'ма же'л'езних / там же ж н'е було 'ж'ізні та'кой / існа'чала / па'дума'іт'е ж в'і'н / п'раўда //а 'попел ўже та'ди в'ібе'райеш / да си'пайеш у йа'ке ўже там / па'суд'іну йа'кус / у шос'і:н'і'пайеш / бо то ж т'реба п'лат'е за'л'іт' йім //

З.: А чим ви горш'ки пода'вали / ви'мали ? //

— В'ілачк'і / в'ілк'і / в'ілк'і та'к'і'е / спец'і'їал'но в'ілачк'і та'к'і'е / в'ілк'і // ро'аб'іл'і ўже із то'го / з та'к'і'х і д'рот'ікоў ро'аб'іл'і / і ўже с'тал'і купл'ат' у'же / с'тал'і кал'іс' во'аз'іт'і / йак вам іска'зат' / ўже крама'р'і бул'і / да' ва'з'іл'і ўже / да' прада'вал'і / да'к купл'ал'і //а д'ержен'е м'і 'сам'і ро'аб'іл'і //

З.: А чим ви б'рали сково'родку ? //

— А спец'і'їал'но ж у'же та'ка 'йомочка наз'і'вайеца / 'йомочка / або чапл'е'йка / 'хочеш ка'жи 'йомочка / а 'хочеш чапл'і'йка / бо с'ковороду бе'реш // пуд п'р'і'печком // туди п'р'і'нос'ім д'рова / л'ож'імо // шо 'кури' там / то 'кучка з'і'мойу 'холадно / до зага'н'айеш 'кури' / док у 'кучку // у 'кучку там / спец'і'їал'но там ота'ка ўже там к'л'ета'чка і там д'іра'чка

з'робл'анийе / ун у же т'реба 'кури заб'ірат' у 'кучку / бо ў же ма'роз йа'к'і 'буд'е / па'м'ерзнут' 'кур'і^м ў же //

З.: *А йа'кш'чо мо'розу не'ма / то де 'кури ? //*

— Ну / у хл'е'в'е / там // було йім / ат'д'ел'но 'м'істо // ку'ратн'ік // йа'ни у'д'ен' / дак а'так 'ход'ат' са'б'е / па з'ем'л'е / а 'нанач на 'с'едало з'л'ету'йуце / із'робл'ана та'ка пл'е'н'ічка і на 'с'едало з'л'ету'йуце // та'ка з'робл'ана пл'е'н'ічка ад'не на д'ном і на том па'с'ели //

З.: *А не бо'йалис'а шо там 'може йа'кас' тва'рина за'л'ізти та поду'шит' йо'го ? //*

— Так а'н'і ж закр'івал'іс'е / шо ж / це 'тол'к'і тут та'ка 'гади / к'р'іси / йа йіх там / по'к'і 'дома ж'іла так у 'у'очі^н н'е^а 'бач'іла / а тут йа'к'ес' на'казане / 'л'іхо / кр'іс бо'гато // он ка'хала / ка'хала ци'пл'ата / а йа'на ад'ну ухва'т'іла / 'курачку та'ку / 'чорну // к'р'іса //

51. — Ка'р'топл'у так обробл'ал'і / йа вам раска'жу / по'с'ейут' йе'йе^о / у 'кажну 'борозну 'к'і'дал'і / у'же пуд плуг 'к'ідал'і / м'і н'е^а са'д'ілі 'дома кар'тошк'і / н'е^а са'д'ілі / а 'с'ейал'і ў 'боразну / во'ли ідут' / 'ор'ут / а там два тр'і чала'в'ек'і 'к'ідає / поп'е'рот два ўгре'байе на'воз / а тр'і женшч'іни 'к'ідаєут' / із'ка'ш'ел'і / 'ч'ерес пл'еч'і / і 'к'ідайом / по'с'ейал'і / ту кар'тошку / йак 'мало пі'р'іу / дак заборо'нуєут' / раз боро'нуєут' / і д'руг'і раз боро'нуєут' / аж тр'і 'рази йі'йі боро'нуєут' / шоб а'на з'іл'ам бур'я'ном н'е зарас'тала / а йак ў же йе пі'р'еї / ста'нов'імос' м'і / і копа'н'іцам'і ўс'е 'пол'е пере'роб'ім / і йо'го з'роб'ім / у'с'еї пі'р'еї в'іт'агн'ом / йо'го п'ере'суши'м і с'пал'ім або зв'ез'е'ом / і та'ди забора'нуєц'а і так у'же о'на рас'т'е / по'ка йе'йа ап'кучуват' / копа'н'іцам'і / копа'н'іцам'і оп'кучувал'і / ру'кам'і оп'кучувал'і / н'е обга'нал'і / н'е 'борувал'і / а копа'н'іцам'і / так у нас було сна'чала ж'ізн'і / йак 'дал'еї у'же / ка'пал'і ж у'же йе'йе / йак в'ірост'е о'на / дак ка'пал'і / да да'одому во'з'іл'і / шо на з'іму хра'н'іл'і так / а шо в'і'копуйе'ом 'йам'і / а'обустаў'л'аєм ку'л'ем / со'а'ломо'а'йу ш'че 'луч'е на з'іму кру'гом / і за'копувал'і на з'іму / йам дв'е за'копуєц'а / с'в'ін'і ж д'ержал'і / худобу д'ержал'і / дак д'робна зноў 'тоже хра'н'іц'а шоп було шо і худоб'і ж до'ват'і / худобу ж 'д'ержат' тре / с'ім же ш'це худобку годо'ват' / 'метроў поўто'ра 'йамку ко'пайе'ом / отаку'о / 'метра поўто'ра ў 'з'е'амл'у ў нас / 'з'е'амл'і ж пост'а'н'ійе / ни та'к'і йак / н'е т'аже'ло ж ка'пат' у нас / н'е т'аже'ло / 'метроў поўта'о'ра / а хто м'етр ка'пайе / а хто / йак у ко'го з'е'амл'а грунт по'казуйе грунт / у ко'го н'іже з'е'амл'а 'м'ен'шен'к'у / м'ел'ч'е'ішу ко'пайе / а ў ко'го з'е'амл'а / та'ка / 'б'іто / груда'о'ва / дак ко'пайе г'либшу / а ў ко'го / та'к'іи грунт / шо н'ізка з'е'амл'а / н'ізка / дак / там

йон у 'м'етр'у / да і м'етр'і ш'ч'е н'е ко'пайе / о / а бо 'зараз 'буд'е во'да / на в'ес'н'е ж у'же во'да / раста'йе сн'ег і пр'і'бу'вайе ж во'да / по ў'с'ом с'в'ету / пр'аўда / так 'буд'е ш' 'тима во'да у 'йамках 'тих пуд кор'тошк'ої / о'тако було / було і 'густо'й 'часто було //

З.: *Шчо роб'или / шчоб во'на не за'мерзла ? //*

— Шо ра'б'іл'і / йа вам раска'жу / і от йа'йе ж у'же пр'іко'пайе'ом / перш ку'л'ом об'горн'еш / та'ди м'йата'а'йу са'о'ло'ма'а'йу ў же / м'йата'а'йу са'о'ло'ма'а'йу абкла'даєш //

З.: *Йа'ка р'із'ниц'а / кул' і м'йата со'лома ? //*

— А кул' 'роўн'е'нк'і / кул' / кул' / шо мо'ло'а'т'іл'і 'ц'епом / дак 'кул' 'роўн'е'нк'і / так // а м'йата со'а'ло'ма ў же к'личан'іца та'ка м'йака йак от і д'е з' ко'а'м'баїна са'о'ло'ма / о'абкла'даєш 'тейу / перш 'кул'іком об'горн'еш / а то'д'і^м к'личан'іцайу со'а'ло'моєу так і за'к'ідаєш з'ем'л'еєу / а на з'іму ў же на з'іму / а так йак на 'ч'етв'ерт' кру'гом з'ем'л'і шоб' було / а н'і'зом дак іш'че і 'бол'еї / а н'і'зом іш'че і 'бол'еї / по'том у'же / ой 'Боже мої / по'том у'же на з'іму 'зоўс'ім / або 'л'іст'а на'воз'імо / ну бол'шинст'во м'і 'л'іст'а н'е во'з'іл'і / н'е во'з'іл'і 'л'іст'а / а вс'е^о во'з'іл'і сос'нову 'г'ілочку / 'йедом до / г'л'іцу гре'бом / ста'нов'ім та'к'іє на 'воза / а'обста'ноўку та'к'ім'і / да наг'р'ебує'ом 'тейе г'л'іци / та'к'і воз пр'і'в'ез'е'ом / і об'кри'вайе'ом у'же на з'іму бур'ти / сво'єу кар'топл'у 'йам'і сво'єє прикри'вайе'ом шоп н'е по'м'ерзла / н'е / н'е 'пар'ілас' / н'і'кол'і / йа н'е з'найу у'кого / ў нас і раз н'е с'пар'ілас' / н'і'е / бул'і ў л'у'д'еї погра'ба / йе і погра'ба / дак у то'го 'каже по'м'ерзне 'воз'ме ў 'поўгреб'і / бо з'імі ж 'разнийе за'о'ход'іт' / з'ем'л'а у 'погр'і'еб 'тоже за'ход'іт' мо'а'роз / дак там же 'добре 'погреба о'абкри'вайут' / о'абкри'вайут' 'погреба / 'добре шоп н'е заі'шоў мо'а'роз / а це ў м'е'н'а от'бач / д'ед / йак йа по'палас' //

З.: *Шчо найк'рашче 'с'іят' по картоп'лін'у ? //*

— Найк'рашче там 'саме 'с'іят' по картопл'і / йак 'хочеш у'же / т'реба по'с'іят'і / 'хочеш шоб л'он 'гарн'і по'рос / це ж л'а сво'го ха'з'аїства / дак 'с'ейац'а л'е'нок / на том картопл'ішч'і ў же / 'с'ейац'а т'рох'і ко'но'а'п'ел' бо це л'а с'е'бе / і 'с'ейе'це шче пр'амо по пр'аўд'і ска'жу / в'ес'н'ана пше'н'іца / в'ес'н'ана пше'н'іца 'с'ейац'е на картоп'л'ішч'і / а ў же йач'м'ен' / да о'а'в'ес дак 'с'ейац'е і так / і без картоп'л'ішча / дак те порос'т'е / а це та'ка рож шо 'нада на картоп'л'ішч'і шоб м'йака з'е'амл'а була і в'гноєна //

З.: *Йак назі'валос'а те / шчо лі'шалос'а 'н'ісл'а картоп'лішча ? //*

— Те ўсе загра'балос'а і с'пал'увалос' / на 'пол'і / гич / гич ізгребл'ал'і ми //

З.: *Це все не при'копувалос' ? //*

— Н'е / н'е загребайемо ўсе / с'пал'емо / 'чиста п'лошча шоп бу'ла //

З.: *Як називають с'а м'ісце / де буў л'он ? //*

— Те ўже м'ісце йа'но 'оріц'а на з'іму ста'райуц'а йо'го зо'рат' / на з'аб / на з'аб ста'райуц'а зо'рат' / на градс'коўйі / на л'н'ішч'і / на ко'на'п'л'ішч'і йо'го 'ор'ут' на з'аб / шоп у'же на це'і с'л'едуіущі год по'с'ейат' на том з'абу / разво'лчат' хара'шо нав'ес'н'е на'воз уг'нут' / у'же 'с'ейат'і ка'р'тошку / дак а'на в'же на 'новой 'род'е з'ем'л'е / дак 'дужа хара'ша 'род'іт' //

З.: *Так о'це 'кожен ха'з'айін дививс'а де шчо рос'ло ? //*

— Да / да / да / да ішло по'новому / да / да //

52.3.: *Як убірали ко'ноплі ? //*

— Ко'но'плі 'перші / йа'ни ж мо'т'к'і / йест' та'ка п'лоскун' і / і мо'т'к'і / п'лоскун'і б'е'руц'а поп'е'род' / а мат'к'і шо ў'же с'ем'е'на йест' та'ка / п'лоскун'і в'ібі'райемо / і с'т'ел'емо / ў по'косі ско'с'іл'і сво'йу тра'ву / і с'т'ел'ом по по'косу / 'йасно вам // так же л'он поб'йом да с'т'ел'ом по по'косу / в'іл'ежу-йец'а / збі'райем' / в'йажем' у ў'йазк'і і з'воз'ім да'дому / і з'іму ў'же йо'го перера'батуйом / а мот'к'і бе'ром / і ста'нов'ім ос' та'к'іе сто'ў'к'і ста'нов'ім / а'бо ў'же д'е до'а п'лотика / н'е ў'се м'і на 'пол'у ў'стоў'к'і / бо ў'нас бу'ло т'рошк'і отдал'а'ка 'пол'е / а та'ди йа'но по'сохн'е / при'воз'ат' / 'ти'е ко'ноплі да'дому / за'воз'ат' у ток / у к'лун'у / у к'лун'у / і мо'лот'ім це'пам'і / помо'лот'ім / а ў'же аж ота'ко 'ос'ен' / с'ен'т'абр' / м'ес'ац' / да'ок у'же 'моч'імо мот'к'і ў'воду / д'е ў'же во'да дак 'моч'ім ў'воду / бо'лото / ў'нас ка'залі 'гало / 'доўге бо'лото / у 'гал'і мо'ач'іл'і / ў'гал'і мо'ач'іл'і / бол'шинст'во ў'гал'і ма'ч'іл'і / ко'ал'к'і поб'йем' та'к'іе / да ти н'е пе'реб'іва' / шо ти пр'ішла ў'же / з'ноў / і / 'моч'імо / 'моч'ім ко'ноплі / прикла'дайом у'с'акім бур'я'ном / н'е бур'я'ном / а калут'ем / шо'б о'а'ни н'е з'бубн'ували / і у'же йа'ни пол'е'жат' йа'к'іх дв'е н'е'д'ел'і / в'и'т'агуіом / там йіх із'ноў ста'нов'імо / йа'ни пост'е'а'кайут' / пр'і'воз'ім до'а'дому 'ти'е ко'ноплі / і раст'рушуйем' по'над за'бо-рам'і / по'над за'бори раст'рушуйем' / і йа'ни 'сохнут' у'же по'сохнут' / в'йажом у та'к'іе в'йазк'і / хра'н'ім / а з'іму ў'же т'ро'м / м'ном у 'ног'і / ў'ног'і м'ном / і з'іму ў'же пр'а'д'ец'а / л'он дак це хара'шо / а ка'ноплі дак / а ко'ноплі дак / 'важко / бо т'реба м'йат' йіх у 'ног'і т'реба м'йат' / і ра'ботат' //

53.3.: *Як били ц'і'нами ? //*

— Ну шче ж не'а бу'ло ко'ал'госпу дак / це'пам'і 'ж'іто мо'ало'т'іл'і це'пам'і / ци'пам'і у'се / і йач'м'ен' мо'ало'т'іл'і

це'пам'і / і ў'се 'ч'істо мо'ало'т'іл'і це'пам'і / о'во / 'наші 'бабі'а і тут пома'ло'т'іл'і ў'же це'пам'і і пше'н'іцу //

З.: *Це'пи с'уді прі'везли ? //*

— По'йхал'і да'дому 'йезд'іл'і йак на / да так попр'і'воз'іл'і / і мо'ло'т'іл'і / та'ко 'цепом мо'а'лот'іш //

З.: *Як 'робит' с'а цеп ? //*

— Цеп / 'палка та'ка / б'іч та'к'іі іс 'палк'і б'іч / це ко'а'ротши / це б'іч називаец'а / а це це'п'ілно 'доўге / ў'же 'доўгайа / там 'кап'іца та'ка з'робл'ена ц'а 'кап'іца шо на б'ілш дак із'робл'ена із с'і'р'іци / із с'і'р'іци із ш'курк'і з с'и'р'іци / а ц'а ў'же 'кап'іца г'н'ец'а з б'е'розк'і / г'н'ец'а з б'е'розк'і / па'роб'іца та'ке ў'же // от йа по'їду вам прин'есу / а це туди б'іча ў'же пр'іч'епл'уват' т'реба б'іча / та' ў'же а'дор'валос' / пор'валос'а / і ста'йеш і ма'лот'іш / тут ў'ме'н'е буў ў'Руд'ках / йа б' вам у'се пока'зала //

З.: *Це та'ке н'ридане / шчо не'а можна в Руд'ках зали'шати ? //*

— Да / да / це та'ки нас же пр'і'везлі без н'ічого в 'Л'іпоўку / 'тол'к'і 'душ'і м'і пр'і'везлі / а по'том / же 'дал'і нам хот' на пе'т'ох се'м'е'і мо'ш'і'ну / і м'і у'же со'б'і в'з'ал'і вт'і'рал'н'ік'і і пос'т'ел'ку ў'з'ал'і / а то ж м'і ота'ко пр'і'везлі нас / а то ў'се так 'наше'і ос'талос' / да в'і з'найете йак бу'ло 'к'ідат'і / в'і 'тол'к'і по'дума'т'е / дак хто пон'імае і хто с'у 'жизн'у пер'е'ж'и'ў / йак йа 'с'аду са'ма се по'думай / існа'чала ў'са'му рево'л'уц'ійу ме'н'е 'матка ра'д'іла / ў'рево'л'уц'ійу і про'жит' та'к'іе т'а'жоліе 'годи / а на ко'а'н'ец зав'ер'шит' 'тол'ко по'думат' / і пр'і'ў'с'ом с'в'ет'е // йон н'е'с'е 'цепа н'е'с'е / а це з'вали / а це з б'е'р'ези 'кап'іца / а це з с'и'р'іци / ш'кура с'и'р'іца це та'ка / із ш'кури с'и'р'іца / із 'кож'і / чи з ху'доб'і'а чи йа'к'іі там //

54.3.: *Ми шче не за'к'інчили обробл'ат' 'земл'у //*

— Ну дак м'і ў'же обра'бото'к 'конч'іл'і ж у'же / йа вам раска'зала йак нач'і'найут' з вес'ни 'с'ейат'і / і на ч'ом на з'імну ў'же 'конч'іл'і / а з'аб у'же от пуд 'ж'іто / пуд 'ж'іто / з'нач'і'т' убі'райут' 'ж'іто / д'е д'умае зноў 'с'ейат'і / 'ж'іто ў'же йо'го 'ор'е зноў / пу'дга'та ў'л'айе шо'б на 'ос'ен' о'ц'е ў'же пе'ре'ор'уйут' і 'с'ейут' ў'же йаро'ві на з'іму / на з'іму / з'імі'ну н'е йа'рем'іну / а з'імі'ну а та з'е'ам'л'а ў'же йа'ка йо'го шо по ха'з'а'іству йа'му / во'на з'нае д'е шчо ў'же йе'му 'с'ейат'і //

З.: *Як 'с'і'яли ? //*

— У руч'ну / 'с'ейал'і / коше'л'а 'ч'ерез п'л'еч'і / і у ко'аш'ел'і нас'і'пайеш 'ж'іто чи там шо / і ў 'руки' 'с'ейа'ш / йа са'ма л'ічно 'с'ейо'ла //

З.: *Йа'койу ру'койу 'с'і'яли ? //*

П'равою ру'кою 'с'ейат' 'нада / п'равою / а йак хто на л'еу'шу / тої на л'еу'шу 'к'ідає / л'еу'ша ка'залі / а с'кол'к'і м'і ўдоб'рен'а ру'кам'і п'ер'есипал'і / п'ер'ес'ейал'і / на сво'йуї с'п'ін'е^а п'ер'енос'іл'і у кол'хозах / у ко^ал'хоз'і ўже йа п'ер'ес'к'ідала йо'го / дак у'же ўдоб'рен'е / і 'цейу ру'коюу 'к'ідаюу і 'цейу 'к'ідаюу / і ц'е'йейу / і ц'е'йейу / а'б'едв'ім'і ру'кам'і 'к'ідаєш / а ко^ар'обка і'д'е с'п'ер'еду / а 'з'ерно 'к'ідаюу п'равоюу ру'коюу //

З.: А йак во'на дер'жалас' та ко'р'обка ? //

— Ну / 'Господ'і пудожд'іт'е / ко'шел' насипайеш / пр'іход'іш / і 'Господ'і 'Боже помо'жи / 'Господи / бе'ре'ш і по'шоу / і по'шоу / і по'шоу / 'бач'іл'і йак 'с'ейал'і //

55.3.: О'це шчо та'ке ? //

— По'чу'пка / по'чепка на кошел'е / а це ко^аш'іл' у нас / а це вуш'ко шо 'роб'іш 'шоби дер'жало вуш'ко / 'Га'спод'і 'Боже 'Гаспад'і //

З.: Хто роб'иў це ? //

— Хто ро'б'иў там у 'нашом с'ел'е^і / із са^ос'ни йа'го д'е'рут' / у нас пош'т'і 'кажди муж'ч'іна ро'б'иў / із сос'ни д'е'рут' / із сос'ни д'е'рут' / із со^ас'ни д'е'рут' / із со^ас'нове / це са^ос'нове^а / а це о'аб'руч'ік дубов'і устан'оу'л'айец'е / в'іст'ругуец'е з мо'ло^адого дуп'ка / в'іст'ругуец'е ўстан'оу'л'айец'е шоб буў к'р'іпен' //

З.: С'к'іл'ки 'рок'іў с'лужит' ? //

— Йак у хо'з'аїк'и / йак хо'з'аїки / йак гл'ад'іт' 'добре шоб йон н'е_г'н'іў / шоб йон д'е зра н'е_ўпаў / шоб н'е по'б'іўс' / да 'буд'е тр'і 'годи д'е'іствоват' / а 'може_і_п'ят' / а йе та'ка ха'з'аїка шо з_1_году н'е побу'ває до ўже й н'е^амаєе // б'рала ў_л'іес це був п'ер'в'еіши ў м'ен'е ка'шел'ік / за гр'іп'кам'і / і па'шоу / ка'шел'іка заштрик'нуў / 'нож'іка / і по'шоу / а ўже пр'іш'ла у л'ес / дак у'же шу'каї гр'і'бочка / бе'реш на_д'н'е пл'е'че / с'у'д'и / с'у'д'и / с'у'д'и і туди от у'же_і_гр'і'б'к'і о'т'там бе'реш / одр'е'зайеш у ко'шел' / по'шоу / а ўже д'е 'бол'еї пос'тав'іў / наб'раў / наб'раў / нап'р'іносиў / нак'лаў / у при'пул на те нак'лаў / на'р'езуваў / йак набе'реш ба'гато / ба'гато набе'реш гр'і'боў / у'же ст'р'ікаєш 'дубч'ік'і кру'гом / і обв'язу-йеш і оп'л'етуєш д'руг'ім'і д'рубч'ікам'і / йак прин'е'сеш / атако'во 'воз'меш на дв'і пл'е'че дак аж 'виш'че^а го'ло^ав'і / 'виш'че го'ло^ав'і 'кажут' / ўже пон'ес'ла / й_в'і'ш'че го'ло^ав'і наб'рала / у'с'у вам 'т'ехн'іку сво'йу расказала / ох 'Боже_мої / о'це д'ед та'ка м'і'н'е ра'бота / о'це ў'чора д'ен' це ў'чора / заў'чора шче 'в'ечер'і / 'каже_і_з_п'ятн'іци / з_п'ятн'іци // мо'а'йа 'матка в'іт'і'кала по сто 'губок кра'с'он / в'і не з'найет'е та'кого полот'на / кол'хоз / по п'ід'і'с'ат 'губок на меш'к'і т'кала / о / шоб ви

з'нал'і / йа'ка мо^айа 'матка т'ружен'іца бу'ла дак і м'і 'тоже л'а сво'йеї 'матк'і добра н'е 'бач'іл'і / 'с'іл'но га'р'ованиє / йа ўс'е 'ч'істо з'найу / йа_і за 'оранку з'найу / йа_і за с'е^аў'бу з'найу / йа_і за ўс'о з'найу / бо йа так прож'і'ла / а 'л'уд'і / в'і п'і'тайт'е л'уд'еї / шо / 'тийе 'л'уд'і йак о'а'на за вал'о'вуд н'е дер'жала л'а во'а'ла н'е^а була / а м'ен'е брат / во'а'ли в'еду / а йон бато'гом по 'ножках б'є / бо ти н'е так во'ла пов'ела / із бараз'ни 'в'іішоу в'ол / чо'го з бороз'ни 'в'іішоу / а мн'е бу'ло / с'ем год / пуч'т'ет' // ба'тут / 'пуга пога'н'ат' //

З.: Це 'сам'і роб'или ? //

— А шо там то'го бато'га / йа вам 'д'ес'ат' ізроб'л'у бато'гоу //

56.3.: А йак мо'ло'тили ? //

— Ну о'це_ж мо'ло'т'іл'і / о'це_ж та'к'і по'радок буў / о'це / у'вос'ен' о'це ўже ста'райемос'а / ста'р'айуц'а / 'дуже мо'ло'т'іт' 'ж'іто / а 'с'ейат' т'р'еба_ж / 'с'ейат'і / на пос'е^аў'ну т'реба 'с'ейат'і / т'реба 'с'ейат' / дак ста'райуц'а мо'ло'т'іт' 'ж'іто / 'тол'ко об'ко'лочуйут' / бо ско'р'еї_же т'р'еба 'с'ейат' / по'с'ейат' т'реба / шоп с'е'ізону н'е^а п'роїшло / с'е'ізон 'ето 'нада 'с'ейат' 'м'іжду Пр'е'ч'і'стам'і / от м'інула 'перва При'ч'іста / Спас у'же посв'ет'іл'і хл'е'п / 'нада ўже 'с'ейат' 'йо'го 'м'іжду Пр'е'ч'і'стам'і / дак о'но 'тоже об'еско'ровуєтца і ха'рош'і хл'е'п / 'род'іт' / ско'ро'а'да ўже а'с'ен'а ха'роша / а йак ўже 'позже т'реба 'с'ейат' / дак бу'л'ш 'нада ўкла'дат' с'ем'е'ноу / і бу'вайе 'в'ім'ерзн'а^е / бо о'а'но н'е скоро'д'ілос' / 'а'на н'е наб'рала са'б'е_ц'е^ап'ла //

З.: А йакш'чо 'вимерзне ? //

— А на_в'ес'н'і 'с'ейемо / по_йом д'ругу се'ў'бу 'с'ейе'мо / йеч'м'ен' от'с'ейом / 'сурж'і'к у'же так полу'ча'їеца / 'сурж'і'к полу'чайеци ўже 'сурж'і'к / і теї 'колос йе / і теї 'колос йе / м'і год отс'е'вал'і у'же пше'н'іцу / отс'е'вал'і йач'м'ен'ом / йа год отс'е'вала й_д'ед / у'с'е'і 'л'уд'і отс'е'вал'і / 'в'ім'ерзла пше'н'іца / отс'е'вал'і йач'м'ен'ом //

57.3.: Йа'ке зер'но б'рали дл'а с'іў'би ? //

— Дл'а 'с'іян'а к'рашче зер'но / са'д'ітса у та'ку / у та'ку_ж мо'ло'т'іш к'лун'а / мо'лот'іт' і згр'е'байе ў_ворох / у 'воро'ах / те'пер же та'ка ло'паточка // ну ло'паточка 'наче / 'в'і'ялочка / ка'зал'і / 'в'і'ялочка / са'д'ітца на та'ком же сп'ец'і'ял'но ко'лу'дочка там йе / с'і'ед'іт' сотр'а'сайе / с'к'ін'е сво'го пуд'жач'іка 'с'ад'е шоп м'аг'ч'еї / і 'Господ'і 'Боже помо'жи / почи'нає ўже 'в'ейат' і 'в'ейе / ло'паточкої бе'ре і 'к'ідає по'дал'еї / з'ер'но л'е'т'іт' 'дал'еї по к'лун'і / а по'лоўка 'год'е'о 'падає / з'ер'но зб'і'райе к'рашче 'дал'ше одл'е'тайетце / а пус'т'еїше бл'іжеї

падає / а к'рашче ўс'єгда / л'єгч'є с'уда / а к'рашче шоп на по'с'єў ішло / от йак с'єйал'і //

3.: *Куди іде з'їше зерно ? //*

— По'м'єл'ут' да св'і'н'єї го^адуйут' / о^ат'ходи / о^ат'ходи / попа'дає з'єр'но і попа'дає та'ке кало'сок / теї шо н'є 'в'імолот'їўс'є / буў'н'єйшиї / а др'іб'н'єйшиї н'є 'в'імолот'їўс'є / це 'тамака / по'лоўку от'д'єлно / те на по'с'єў і'д'єт' / те йд'є на корм / бу'л'і ж ко'мор'і / у к'лун'і там же у туї 'самої к'лун'і / у туї 'самої к'лун'і / наси'пайут' у м'єш'к'і і сто'їт' там та'ка / ка'н'єшно ў нас бу'ла 'лавачка ў к'лун'і / і по тої 'лавочці ста'нов'ат' м'єш'к'і / ко'л'і ўже с'єйат' там накла'дають / і в'єзут' с'єйат' шоп йт'і да'дому / бо к'лун'і н'є бу'л'і л'а то'го // н'є бу'л'і л'а то'го / н'є бу'л'і к'лун'і кал'а 'хати / н'є 'бол'є м'єтроў т'р'і'ста / а м'єтроў п'ат'сот от с'єла / то і'д'є ше'р'єнга к'лун'оў / то'го хаз'айіна / то'го й то'го / ц'є ж у'же / шо у'ход'їца ў з'єр'но / п'єр'ємолот'їл'і / шо т'р'єба на 'ос'єн' / а те скла'даєца ў засто'ронк'і / скла'даєца уз та'к'їє сто'аж'к'і / а 'з'їму ўже / ўс'у 'з'їму мо'лот'ат' / і йач'м'єн' / і а'вес / і п'росо / ўсе тади мо'лот'ат' / ц'єлу 'з'їму / і 'сам'і са'б'є це / це так 'в'їйалкам'і і 'в'єйут' і так і мо'лот'ат' і 'в'єйут' / те мо'лот'ат' / і так і 'в'єйут' / ў 'засторонку ўсе н'є ў'м'єст'їца / пото'му шо і йач'м'єн' / і о^ав'єс / і г'р'єчка / ўсе / дак кла'дут' у сто'аг'і там же л'а к'лун'і ста'їут' у ста'г'і / а к'лун'а ж дак обго'рожєна / ў нас бу'ла 'тином обго'а'рожєна / а ў то'го дак пло... // а ў нас тин буў та'к'і дубов'і / 'тином бу'ла обго'а'рожєна / по'коїни 'бат'ко груш наса'д'їў / груш'ча бу'ло / ба'гато / бо там і во'ли сто'їат' / л'а к'лун'і / і са'рай єст' / шо во'ли там сто'їат' // дак і во'ли там сто'їат' ўже / а те ўже на'воз дак по'пуд д'єр'євам'і кла'д'є / шоб д'єр'єва 'добре рас'л'і //

58. 3.: *Пєр'є мо'лочували пот'роху чи в'їд'разу ? //*

— Пат'роху / по^ат'роху мо'лот'їл'і / аж пос'л'єдн'є ўже мо'лоц'є йд'є г'р'єчка / о / йак мо'а'роз 'добр'і / дак 'добр'є г'р'єчка мо'лот'їц'є / в'їб'ївайєца во'на / во'на 'дуже одл'агає / мо'роз / ма'роз / дак 'їа'на в'їм'єр'зайє 'добрє / то'д'ї ўже так мо'лот'їш / йа'на так і 'си'пл'єце / н'є / н'є 'порт'їца / ста'райєс'є су'ху зв'єзат' / су'ху із'вєст'і / су'ху іск'ласт'і / у сно'п'ї / ўсе ў сно'п'ї //

59. 3.: *Шчо робили шоб нє зат'їкали сто'ги ? //*

— Ро^аб'їл'і ж та'к'їє а'д'єнк'і / 'їасно вам // о'д'є'нк'і та'к'їє / ра'б'їл'і і на 'тїє о'д'є'нк'і к'лал'і / і та'к'їм сто'ж'ком за'в'єршуйє / за'в'єршуйє / за'в'єршуйє а та'ди ўже ста'райєце те / в'с'єка со'а'лома і'д'є на'в'єрх / в'єр'ши'ц'є / на'в'єрх в'єр'ш'їц'є / закр'ївал'і //

3.: *А вєрх не зат'їкаў ? //*

— Н'є / н'є / так т'р'єба ск'ласт'і шоп не за'т'ок //

3.: *Вєсе так скла'дали ? //*

— А 'їакже / у'сє так іскла'дал'і / ўсє // а шо та'ке / і засто'аронок же скла'дають / два заста'аронк'і / дак он нап'р'їм'єр шо та'коє п'росо ўже ж т'р'єба м'їат' / дак у засто'аронок іскла'дають / м'їат' / а по'том ако'лоти' перемо'лочуйут' / а то но^агам'і обм'їнал'і //

60. 3.: *Дє з'рєчку / зєр'но дєр'жали ? //*

— 'Бочк'і бу'л'і здо^аров'їє / ка^одушк'і та'к'їє бол'ш'їє бу'л'і та'к'їє / шо ру'кой не дос'тат' / так шо 'може мєш'коўў на п'їат' на 'д'єс'єт' мєш'коў / уў та'к'їє 'бочк'і ізси'пал'і і ста'їт' у ко'мор'і //

3.: *З чого ро'били ? //*

— З к'л'єпк'і / з 'д'єр'єва / з к'л'єпк'і //

3.: *Чи закри'ваўс'є вєрх ? //*

— Н'є / так і нас'їпайут' / так і нас'їпайут' / так і нас'їпайут' //

3.: *А 'миш'ї шчо ? //*

— 'М'їш'ї бу'вайут' / то бу'л'і ж ко'ати' / бу'л'і ка'ти' / 'гон'ат' же йїх / ко'ати' 'гон'ат' / а т'рох'ї зйє'д'ат' / то там же н'є^а б'є'а'ди' //

3.: *Чи ко'пали 'їаму дл'є зер'на ? //*

— Н'є / н'є / н'є / тут єст' та'ка / ў нас та'кого н'є ро^аб'їл'і пото'му шо / ў нас та'кого х'л'ї'ба н'є бу'ло / с'тол'к'і / шоп у 'їаму / і ў 'їамах в т'єч'єн'їє трох м'єсацоў 'тухн'є йа'но / пропа'дає ба'гато / ота'к'і слої пропа'дає от спо'да / от спо'да ота'ко дє бол'ш / на 'ч'єтвєрт' пропа'дає / 'тухн'є 'дуже / 'тухн'є / а тут дак а'нє ж у 'боч'ках / сп'їц'ї'їал'но 'бочк'і ра'б'їл'і но ў'с'ї'їп'їшчє / но ў'с'ї'їп'їшчє / і так і назї'ївайєца / і 'бондара п'рос'їт' / ізро'б'єт' м'їн'є 'бочку но ў'с'ї'їп'їшчє / н'є на ра'со'л / шо к'ласт'і по ка^опусту / а но у'с'ї'їп'їшчє / єто он 'роб'їт' та'кує 'бочку / шо пу'доў на п'ат'надцат' / на д'вдцат' / а то і д'вдцат' п'їат' пу'доў / о'д'на 'бочка ўс'у г'рєчку ў'с'ї'їплє / да 'бочка та'ка на йач'м'їн' / да 'бочка та'ка на г'рєчку / да 'бочка та'ка на п'росо / от йї'к'їє бу'л'і 'бочк'і / це назї'ївалос' 'бочка //

61. 3.: *Чи були 'бочки на 'сало ? //*

— Бу'л'і / та'к'є спец'їал'но / 'бондар' з'роб'їт' то'б'є та'ку 'бодн'у ішчє із ву'шам'ї / за'сувочкоу / за'сун'єш і зам'ком замк'н'єш / кру'жок з'робл'аний / так пу'доў на три / на чо'тїр'ї 'сала / от та'к'їє бу'л'і / то спец'ї'їал'на му'ка та'ка / 'н'їзк'їє / ў нас 'кадоўб буў 'в'їдоўбани' / мої по'коїни д'єд 'в'їдоўбаў 'кадоўба та'кого / ота'кен'ї'во / доўгєн'є 'д'єр'єво 'в'ї'доўбаў / упус'т'їў

же дно / це сп'ец'і'ял'но було л'а му'ку / на му'ку / а на г'рецьку му'ку було / менш'я буў 'кадоўб / це буў на г'рецьку му'ку //

62.3.: А што та'ке г'рецька му'ка ? //

— Із г'речки м'ел'еш / із г'речки м'ел'еш / г'речка м'ел'ец'е / г'речана му'ка / г'рецька му'ка / це сп'ец'і'ял'но но мл'ін'ц'і / да / г'речка м'ел'ец'а на мл'ін'ц'і // а хто шче 'хоче / дак 'суш'ім йач'м'ен' на п'е'ч'е / у с'тупах об'тоўкуйом прапалом і м'ешайом у г'речку / із г'речкойу м'ел'ат' ц'ей йач'м'ен' / дак 'дуже ўже бухонийе мл'ін'ц'і та'к'і'е ўже / шоб в'я то'го г'рецького мл'ін'ца / йо'го ў д'е'ж'і ў'ч'ін'іш да ў пе'ч'і спе'чеш / дак он та'к'і йак гу'ба / да йе'ж і 'хочец'а / од йо'го сто с'іл пр'ібав'іца / з 'салом 'с'іл'но 'добре //

З.: А што та'ке гу'ба ? //

— Йак гу'ба м'ягк'е та'к'е / та'к'е м'ягк'е / м'ягк'е / у м'ел'н'іцах мо'алол'і / у м'ел'н'іцах мо'алол'і //

63.3.: Чи буў у вас млин ? //

— Н'е / ў нас н'е було / ў нас Ст'рахман израб'іў / у с'ел'е / за с'елом / буў Ст'рахман до зраб'іў в'ет'рак буў / в'етром мо'алол'і / в'ет'рак буў / в'етром мо'алол'і / а по'том те ўже вет'рак 'зараз да пр'і'ехал'і у Кл'ос'ін 'немци' з Н'і'меч'ини / до ўже то'д'і во'з'іл'і мо'лот' там // 'б'елу ту вал'цавал'і му'ку / шо то б'ел'ус'ен'ка ўже та'ка / кра'с'іву ўже там у'с'у у'с'аку / ну / ц'е було од нас д'вадц'ат' п'ат' к'ілометроў / ну с'о'раўно наклада'е в'оз / меш'коў ч'е'тир'е кла'д'е г'речки' ўже на в'оз / і меш'коў ч'е'тир'е 'ж'іта кла'д'е / і меш'коў два йеч'м'ен'у / це ве'зе ўже / ве'зе ма'лот' ту'да // йак на'мел'е ўже 'ц'ого х'л'еба / дак на 'ц'елу 'з'іму 'йест'і / от //

64.3.: Йак рос'те'лі'али сно'пи ? //

— На цеп по'саду / це назива'ецца по'саду та'ку йак у ко'го / ну к'лун'а 'яко позвол'айе / у нас пр'ім'ером бол'ша була / с'ім 'боком 'лож'ім тр'і с'ноп'і і т'ім 'боком тр'і с'ноп'і / шест' сно'поў із'разу / і роспус'кайом 'тон'ен'ко / і ста'нов'іца два ма'лотн'ік'і / 'колас до' 'коласа / 'колас да 'коласа / 'вузи'р туди' і 'вузи'р туди' / а 'колас да 'коласа / і рост'ілайеш йо'го ўже д'роўбно / п'ерш у сно'пах апка'лот'іш / н'е розв'язуеш / а по'том у'же роспус'кайеш / ч'і од'на ма'лот'іш / ч'і уд'вох / йак уд'вох // дак од'на з та'йей сторо'ни сто'йіт' / од'на з та'йей // да о'так //

З.: А 'пот'ім пе'ре'в'ерт'али йо'го ? //

— А по'том із'ноў пере'вертуйеш / перевер'тайеш / із'ноў на те'й бок мо'лот'іш / йак 'ж'іто / так шче ж ку'л'а в'ібі'райом /

ку'л'а / шо йа вам ка'зала / ку'л'а в'ібі'райом / а к'р'ілі'ж пост'ройк'і / 'ш'іх'веру'ж н'е було / да ку'л'ам'і к'р'ілі' / п'раўда //

З.: Як з'в'ец'а 'сил'но по'бита со'лома ? //

— По'бита / то к'личан'іца назива'йеце / а та са'лома у'же скла'да'ецца ў 'копу / во'ли'ж йе / худоби ба'гато / йак н'едах'ват от у'же / 'мало 'с'ена м'ешайеш йі'йі із 'с'еном і да'йеш худоб'і //

З.: Чи 'йіла худоба ? //

— 'Йел'і / 'йел'і / во'ли' йа'д'ат' / во'ли' 'та'гло'ва 'с'іла 'йест' //

65.3.: Йа'ка була шче ро'бота ў 'хат'і у вас ? //

— 'Господ'і / а праў хто // а к'росна ткаў хто // а заш'івал'і // а 'ш'іл'і со'рочк'і / а ўсе // це ж у'се ў 'хат'і / це ж уруч'ну / те'пер'ека з'найет'е йак / с'ед'іт да т'ел'е'в'ізора гл'ад'іт' / т'ел'е'в'ізора гл'ад'іт' / ра'бота / т'ел'е'в'ізора гл'ад'ет' / а т'реба за 'веч'ір три ру'чайк'і нап'раст'і так / нап'раст'і / да 'лаг'і да два ча'си пост'пат' да у ча'тир'і ча'си з'нову ўс'тат' / да то'б'і до'св'ета дв'і ру'чайк'і нап'раст'і / шоп за ноч' полу'ч'іло'с' фунт п'раж'і / о / 'чулі' йак / ка'н'ешно //

З.: Чи 'важили п'ражу ? //

— П'ят' ру'чайок фунт полу'чайеца / на вере'т'ено'ж пра'д'еш на вере'т'ено / ўс'о руч'на / ўс'о була руч'на / ру'кам'і 'ш'іл'і / ру'кам'і / со'рочк'і 'сам'і 'баб'і 'ш'іл'і / і йа са'ма са'б'і'е / і 'матка ма'йа са'ма / і шта'ни 'ш'іл'і 'сам'і / ўсе / а там у'же д'е те'й ўже кра'в'ец' да 'йав'іца / шо ўже пуд'жака із' сук'на по'ши'йе / з само'роўбно'го сук'на ви ж н'е з'найет'е / а в'ечк'і'ж д'ер'жал'і / п'рал'і 'воўну / ту ўже т'калі' 'воўну / т'калі' з п'раж'і / у во'л'уш'і во'л'іл'і сук'но // у во'л'уш'і во'л'іл'і сук'но / 'к'іп'еток л'ут' і 'вал'ат' / 'к'іп'еток л'ут' і 'вал'ат' / із'вал'ат' а з йо'го ўже 'ш'і'ем те / а з йо'го 'ш'і'ют' пуд'жак'і / пуд'жак'і' 'ш'і'ют' у'же та'к'і'е / ну йак кух'вайк'і то та'к'і'е пуд'жак'і //

66.3.: Як з'роблена 'ваша копа'н'іца ? //

— Ко'па'н'іца те ўже д'елана'на ў ко'вал'а // д'елана а'на ў ко'вал'а / шоб ви з'нал'і / ко'вал'і 'роб'ет' / йе'йе 'дуже л'огко роб'іт' / те'й ко'вал' / шо йе'йе 'може зро'б'іт' дак йе'йе 'дуже л'е'гко / нам / ну те'пер же ўже р'е'сори 'бачт'е / разп'л'ешт'е р'е'сору / т'рубочку / з'д'елайе / од'нак ка'зал'і / у нашом с'ел'е од'нак ка'зал'і / це у нас назива'ецца / шо з 'ру'жкам'і / дак копа'н'іца / а то 'сапка ўже / то 'сапка / шо са'пат' / шо са'пат' / йе т'рубоч'ка 'тоже ж 'каже / це т'рубочка / 'вухо // дак шо с'е ж 'вухо / йа не з'найу / шо с'е 'вухо //

З.: А йак назива'йец'а те / што ви в ру'ках 'держите ? //

— Д'ер'жин'ину ў руках д'ер'жат' / бол'шинств'о м'і 'кажом о'то йак у со'к'іри / дак то^апо^ар'ішч'а // дак то^апа'р'ішч'а / а ўже копа'н'іци дак 'кажом д'ержа'но / д'ержа'но //

З.: А йак називалос'а у ко'си ? //

— Ко^асаў'іе / у ко'с'е / ко^асаў'іе / касаў'іе //

З.: Чи вам до'водилос' ко'сит' ? //

— М'і'н'е // ра'ска'жу йа вам ко^асу / о'це ко^асаў'іе / на ко^асаў'іе наб'івайеца та 'ручка / де пр'ів'йазана / так / там же зноў д'е 'косу / т'реба там на ко^асаў'іе за'р'езат'і / за'р'езат' / і та'ку д'іре'оче'чку продаў'бат'і шоп ту'ди / а на ко^ас'е йест' та'ка вуш'ко / шоп те вуш'ко ла'ж'ілос'а ў ту 'йамоч'ку / так / і наклад'аеце та // ну вам ска'зат' // 'баначка / і запл'а'ховуеш йе'іе / кл'і'ночкам'і / кл'і'ночкам'і / йа по'їду 'косу вам пр'ін'е'су пока'жу / а ка^ос'іт' в'і 'каж'ете / са'ма ка^оса ну пр'амо ка^оса //

З.: Як називаютьс'а то'нен'кий к'і'нец' ко'си ? //

— Сп'іц'і'ял'но ка'са // так і пер'ел'а'т'ела / йак у'жар'іш у п'ен' / так і пер'ел'е'т'ела / ко'са йак д'орнуў на дв'і част'і // йак ха'роша ко^аса / дак 'тол'к'і паг'н'еце / а йак су'ха ка'са / ха'роша да ж'іў'ца / дак 'тол'к'і зен'к'і пер'ел'е'т'ела / йак су'ха ко^аса / дак о'на 'с'іл'но ха'роша да ж'іў'ца / так йак покл'е'а'пайе йе'іе теї 'маїстер / шо ў'м'іе кл'е'а'пат' / шо лапа'тух н'е^а на'роб'іт' / у ко'с'е на'роб'іт' лапа'тух / дак йак 'кос'іш / дак 'тол'к'і / дир / дир / по тра'в'е / дир / дир / по тра'в'е //

З.: Що та'ке хо'роша до жив'ца ? //

— Ха'роша до жиў'ца / ну гоїстра 'с'іл'но йа^она / гоїстра / та'ка 'бістра / та'ка гоїстра // а йак же м'йакка ка^оса / дак так і г'н'еца йак 'ли'ко мал'еїшу тра'ву йе'іе / а йа'на ўже иза'нулас'а й н'е^а 'кос'іт' / кл'е'а'пайут' / а 'бабка / 'бабка йе і моло'ток / кл'е'а'пайут' йе'іе / покл'е'а'пайут' / і то^ади б'русом у'же йе'іе 'гострат' / мен'тачиш на цеї бок на / йа по 'сорок 'соток в'і'кошувала ў 'кол'госп'і тра'в'і / в'і 'каж'ет'е йа ка^оси' не д'ер'жала//

З.: А ман'тачит' чим ? //

— Сп'іц'і'ял'но йе ме'н'тачка // шо з'роб'іш мен'тачку // сп'іц'і'ял'но / і йа не ра'о'біла мен'тачк'і / йа ўсе б'русом мен'тач'іла / б'русок / брус'к'і // ми'н'тачку з'роб'іт' / мен'тачку з'роб'іт' ту / пошкре'бе йе'іе ту мен'тачку 'нож'іком / 'вар'іт' с'молу / ж'і'в'іцу 'вар'іт' / ме'шайе ту'ди пе'сок / та'к'і пе'сок 'р'езк'і там у нас на Бо'р'еўце буў 'р'езк'і^и / ме'шайе ту'ди / на ту м'ен'тачечку на'мазуе із с'о'го 'боку / то'го ж на м'ен'тачч'і і із то'го / бо м'ен'тачит' / шаў / шаў / шаў / шаў // мен'тачица / 'косу / дак шоб і на том 'боци та'ке ж було і на том / і а'но в'іс'і'хайе / дак у'же та мен'тачечка бру'сок / а йа'іе у м'ен'тач'ечч'і у'же прадоў'б'е д'ірочку та'ку / у'же чети'роху'гол'нин'ку а'бо прок'рут'іт' / із'суче моту'зочка / мо-

ту'зочка пр'ив'йаже / і от то'б'е пом'ен'тачиў / а тут у йо'го 'гуз'ік / йон / хоп / на 'гуз'ік по'в'ес'іў // 'кос'іт' а м'ен'тачечка в'іс'іт' / а бол'ши'ств'о ў нас д'ержат' мен'тачку / д'ерж'іт' / за 'руч'ку д'ержица і м'ен'тачечка в ру'ц'е / і 'кос'іт' // а ко'т'ри' ўже та'к'і / з'найете / ка^осар не ў'с'ак'і д'нак'і // дак о'то ўже н'е^а варт д'ержат'і із 'ручечка'і / дак о'то ўже по'в'іс'іт' у'же на //

З.: Що ро'били дл'а то'го шчо'б ко'ли ко'сит' не роски'далос'а ? //

— Ну пр'амо 'кос'іш 'гарно от / 'кос'іш так 'наче ко'соіу пудгор'тайеш // це йак д'е ко^асар / ў а'д'ін ва'лок / 'кос'іш і шоб е^ано подгор'нут' // а йак от у'же ж ко^асоіу т'і'и коса'н'еш / йе'но ж пудко'с'ілос'а так // а д'руг'і раз / ма'хайеш те пуд'р'езеце те пудб'івайеце //

З.: Чи спец'і'ал'но шчо'с' на 'косу ч'ін'л'али йак зе'р'нов'і ко'сили ? //

— Граб'ки та'к'і'іе на п'ят' 'палцоў / граб'к'і^и бу'л'і / граб'к'і / 'ти'іе граб'к'і 'тоже / тра'ву / тра'ви н'е граб'к'і^и на гр'ечку / на о'вес / і ої вот ха'з'аїка 'буд'е дна / а по'с'ева мно'го / дак ха'з'аїн помо'гае на граб'к'і йе'ої ско'с'іт' і йе'а'ч'мен' / і йа'вес і гр'ечку / а ха'з'аїка ўже 'тол'к'і ў'йаже / а 'ж'іто 'важко ко'с'іт'і / ру'кам'і ве'зал'і / ру'кам'і / набе'реш ж'м'ен'у 'ж'іта / пере'весло обве'заў і зве'заў / пере'весло зве'заў і зве'заў //

З.: А чи була та'ка спец'і'ал'на 'палочка шчо'б 'йако'с' пе'р'евесло закру'тити ? //

— А то ж 'цурка називалас'а / 'цурка / дак то ўже йак сно'п'і на'жати'е / да до^а ла'ду / дак у'же / йо'го із'гортуеш / і тако'во ск'ручуйеш / і тако'во ск'ручуйеш / а то'д'і^и ўже ту 'цурочку ту'ди да крут' / да то'д'і / трах / то'д'і / ўже 'буд'е сну'п / це йак 'ку'сто'а'чка // цеї сну'п у'же зв'язаний 'каже йак 'ку'сто'а'чка // бо це 'цурко'а'йу поў'язаний / на во'зи клал'і да й во'з'іл'і //

67. З.: На во'зах бу'ли дра'бини ? //

— Дра'б'іні / дра'б'іні / н'е / ў нас н'е в'і'сок'іе дра'б'іні / 'тол'к'і 'воза раз'воруйут' / шоб воз буў дл'і'ни / раз'воруйут' 'воза / шоп дл'і'ни буў / і кла'д'еца у дра'б'іні а'д'ін шар / два ша'р'и / тр'и / ч'е'тири ша'р'и / на 'задку / шоп бу'л'і / ст'е'рон / шоп н'е буў 'колос ус'ер'ед'ін'е / а у'з'ір на'зад // так у'се 'гарно на'ложи'ца / а по^атом у'же / це нак'лал'і м'і^и / ста'нов'іца ўже хо'з'аїн на ву'оз // а йа йе'му пода'йу / йон кла'д'е ту'да / гуз'і'р'і ту'да / ўс'ере'д'ін'е 'колас / 'колас / 'колас // нак'лал'іса / ўже нак'лал'і / і зноў кла'дом м'і / ту'ди сно'а'пок / ту'ди / ту'ди / ус'ер'ед'іну / шоп н'е роз'вал'увалос' / і кла'дом так / шо коп дв'е скла'д'еш йак во'ли ха'рошиїе і ву'оз

на д'ожни / дак коп / коп дв'є зложуйем на о д'ін вуз / коп дв'є ж'іта по сто двацат' снапоў // копа була шест'д'ес'ат снапоў / да / копа то щ'і тайеца шест'д'ес'ат снопоў / ізложуйом м'і / йак ха'роші вуз / на д'ожни і воли ха'рошийе / дак дв'є коп'і зложено / пудожд'іет' / ве'роўка с'переду / поперед на'роб'іш / а з'аду ж л'еж'іт' руб'ел' / па'доўжні руб'ел' / подайу й'ему руб'ла / чеп'ла'йу ж ту'го / попередна за ве'роўку крут'ну / а то'ди тутака круч'ок із'аду при'верче'ани / к'ідайу йа ве'ре'оўку через / подайу йа'ему руб'ла то'го / там закру'т'іла йон с'уди ўже пож'імае ту'ди / а йа к'ідайу ве'роўку через руб'ел' / чеп'ла'йу за то'го круч'ка / с'уди зноў ко'наца к'ідайу і пов'ісайу / і он зноў по'том в'ерх к'ідае / там ўже по'том к'ідае / бо ўже падалос' о'ано / йон і с'ову'еца / по'туждаіце / за ту ве'роўку да ўдвох ўже пр'ікрут'ім і / дай 'Боже / до ўже й по'йехал'і / о'так складал'і / поскладал'і //

3.: Було та'ке / што роз'с'овувалос' ? //

— Було та'ке шо і пере'верн'ес'е / ве'роўкою то'же пов'іазане / було та'ке шо і пере'верн'еш'с'а / на косо'гор по'йед'еш / бах // вуз і пер'ев'ернуўс' / йон здо'ров'і / т'а'жолі // воли по'т'агну воли / го / по'т'агнут' / а йак ўже ж в'ед'еш же воли / йак йа раз ўже ви'ела во'али / а брат мої с'ед'еў нав'ер'ху / дак йа чут' н'е так по'в'ела / дак йон пере'вер'нуўс'а во'з //

68. 3.: Розка'ж'іт' буд'ласка йак вас пере'сел'али н'ісла а'вар'іі ? //

— Ох муї с'інок йак нас пер'есел'ал'і н'еа даі 'Боже н'ікому // н'еа даі 'Боже н'ікому йак нас пер'есел'ал'і // кажут' ізар'валас' атамна / у м'е'н'е шест'еро д'ет'еї / два с'і'ни в'арм'ейі с'луж'іт' / а д'ін ва'йен'і / пол'коўн'ік // ізар'валас' / цеї же в'ін пр'іехоў ўфо'т'іў дв'є бабуш'кі / дочку ўфо'т'іў / поўйуз на К'ійоў / ўже через тр'і суб'ірайуце / П'р'іп'ет' в'езут' / Шапел'іч'і в'езут' // С'тарийе Р'ечи'ці ви'воз'а / кажу'т' суб'ірайс' / йа у'борш'чіцейу ро'аб'лу ў клуб'і / йа то'кі от т'ел'ех'вона до т'ел'ех'вона б'егайу / це ж н'еп'раўда шо то / шо нас ви'воз'іт' будут' / ўже суб'ірай'ес' / гру'з'ет' ка'ров'і / гру'з'ет' с'в'ін'е / ўже будем в'і'еж'зат' / а йа ўс'е ж н'е в'ер'у до думайу шо це н'еп'раўда // б'ега'йу / голо'шу // с'і'на пудо'гнал'і іс са'л'датам'і пут П'р'іп'ет' / Зо'ал'ес'е ко'зал'і та'мо // ку 'Боже мої / йа ж ка'ожу н'ікуди н'е по'йеду / йа с'аду на ре'акта'р хаї м'е'н'е разор'ве да шоб / шоб йа ад'на па'г'ібла / шоб у'с'і д'ет'і жи' / бо с'і'н мої же там іс сол'датам'і // ну і шо / пудо'гн'айут' оў'тобус'і / б'ер'і кру'жку ло'жку і по'га'на'аї / з'дал'і ко'ров'і / с'в'ін'е по'здо'вал'і / адно'го ко'ба'на зо'р'езала та'кого / бо це ж с'і'ні

поп'р'іход'ат' мо'й'е два / а'дна'му д'вацат' ш'іс'ц' / а д'ін у д'вац'ат' ш'іс'ц' гот па'шоў / о д'ін у вос'ем'націт' // ох 'Боже мої / так м'і і по'йехал'і / ўс'іх / ўс'і по'йехал'і по'йехал'і / а йа ўже с'во'йім ста'р'і'м молоко'возом посл'едн'ійі йез'д'... / йехо'ал'і / то нас і м'ілі по до'роз'і / і ку'пал'і / і шо нам н'е ро'б'ілі // м'і пр'іехал'і ўже ўс'іх порос'е'л'ал'і перес'ел'ал'і... / йа ўже сто'йу до а п'лачу / ку'ди ж на м'е'н'е ўже д'ец'а ? / то м'е'н'е ўже за'брал'і / там у Л'іпоўці'а хо'з'аїка / там і жи'лі а по'том ўже о'це ц'іі ба'рак'і пост'роїлі на с'уї Го... с'уї Гоў'ронш'ч'іні / та так і го'руйом // ко'рову сво'йу із до'му за'брала / іш'ч'е і т'еп'ер йа'на жи'в'е / да шко'адуу / ўже і ста'ра а йа й'іі шко'дуу // го'руйом / те м'і н'е жи'вом мо'йі д'ет'кі до а гор... / а до'дому 'хо'чу аж до 'хо'чу // кол'і б і с'а'одн'і пус'цілі до'дому / то м'і б по'йехо'ал'і / і 'наше / 'наше с'ело у Йа'гоги'н'е / ў Гоў'ронш'ч'іні / у Плох'т'анці'а / ў Коро'л'уўці'а / ў Л'іпоўці'а йе / та'к'е // ну сто дво'руў у наз було / це рас'к'ідал'і на п'ат' с'о'ул / так з'найт'е йак ду'ша бо'літ' / то'кі п'лачом // о'це та'ке / ота'ке //

3.: Оце ко'рова у вас ста'ра / і ви й'іі д'ержите ? //

— Д'ер'жу іш'ч'е до'ма йу'і ўже було чет'веро т'ел'ат' / і ўже о'с'о д'ев'ат' год / і н'е'ма н'ічо'го / ка'ут' рад' / тут іш'ч'е бо'л'ше мої с'інок рад'іацейі йак там у нас / П'р'іп'ет' жи'в'е / д'ет'і ма'лі ж ра'б'ілі там на П'р'іп'ет'і / і з'ара с'і'н ро'бі на с'корої по'моч'і / а // а чо'го нам н'е 'можна жи'т' ? // дак н... / по'б'ілі шо і / по'глу... / м'і ж у'с'е ўс'е так ду'шам'і по'йехо'ал'і з до'му / хто шо н'е'буд' у'з'аў / бо ўже ма'ш'іні опос'ла йез'д'ілі до зо'б'ірал'і шо / а т'еп'ер а шо ? / л'іш' к'епство / о'кна по'б'ілі там / ўс'е пов'івоз'ілі / ўс'о по... / ал'е шоб в'іпус'цілі до'дому / і с'о'одн'і / п'еш'кі пош'ла б / ду'ша бо'літ' / то там же д'еди і пра'б'о... д'еди / пожи'лі д'е / і йа / і д'еди і бот'к'і жи'лі / ўс'ех буду гово'р'іт' там / а ро'д'іна ж йе ро'д'іна //

69. 3.: А ви сво'го д'іда пам'іа'тайете ? //

— А чо'ж / паме'атайу // д'ед / х'реш'ч'ік ду'бов'іа на к'лад'б'іш'ч'ах вос'імд'іс'ад год сто'йіт' / з ду'бового д'ере'ва // а бат'ка на ф'ронт'е ўбіто / н'е з'найу д'еї / д'еї мо'а'іла йо'го / б'ез'в'ес'ці' про'паў // так / д'ет'і пов'ічу'вал'іс' / п'йат'еро д'ет'еї у К'ійев'е / о д'ін у Чо'рнога'роц'е // д'ет'і у м'е'н'е ха'рошийе ко'н'ечно / покон'чал'і по д'ес'ат' к'ласоў / дал'ше у'ч'іліс' / кал'і б о... / ал'е ж / шо м'і н'е на ро'д'іні // у нас / н'ерв'і потра'с'он'іе' с'і'лно / пото'му шо з'найет'е йак к'інут' ўс'е на с'в'ец'і // а тут пр'ів'ікаеш до ўс'о'го / до ўс'о'го пр'ів'ік / до то'го шо йа ўже поса'діла д'ере'во / думала шо це мо'йе / а це ўс'о'дно н'е 'наша ро'д'іна // та'к'е //

3.: А р^оска'жит' про сво'їх д'їтей / хто де ўч'юс'а ? //
 — Ої / с'тарш'и у'ч'юс' у во'їен:ом / т'е'п'ер у'же пол'коў...
 путпол'коўн'ік / а ну д'ругі / Саша / у / н'е'м'ецк'і йа'зі'к
 кон'чаў / дак т'е'п'ер в'ін 'роб'іт' 'тоже // доч'ка про'даў'цом
 була / ізро'біл'і зоб'йў / во'на на Пр'іп'ет'і ро'біла да'к по
 зо... / дома ўже на п'енціі^е / г'рупу йў'дал'і // а о^ад'ін с'і'нок
 'роб'іт' у 'тому / на Пр'іп'ет'і на с'короі // а^од'ін у Чо'рно'
 га'роц'и 'роб'іт' / у вайен... у том / у м'і'л'їцейі / у'ч'іце'
 'дал'ш^а / і доч'ка ш'че м'ладша ў 'К'їй'о'в'і / ў оп'т'ец'и' //
 го'руйут' / а баба п'лаче з д'едом уд'вох / по 'род'ін'е по
 д'ет'ах //

3.: О'нук'іў да'ўут' на 'л'їто ? //

— Пр'і'їедут' / йак пр'і'їедут' / то 'поўна 'хата с'лава 'Богу //
 а по'їедут дак м'і ўже ўдвох // 'важко тут хоз'ойно'ват' нам
 д'етк'і / 'важко // ў па'огане м'есце нас пос'е'л'їл'і / і кол'госпу
 нашому по^агано / і нам по'гано / пото'му шо н'е'ма д'е чо'го
 ўз'ат' // от ко'зал'і кол'їс' / 'голод буў да'к на Ук'раїн'е
 поўм'ірал'ї бул'ш а ў нас 'л'уд'ї ж'ї'л'ї / по'ум... / пото'му шо ў
 нас йе там на чо'м ж'ї'т' / а тут / т'е'а'же'ло / шо гово'р'іт' //

70. — Та к'і ко'ро'а'бочок / д'їў'чата / шче й м'едом 'пахн'е /
 ска'ж'іт' / м'едом / пото'му / шо он проп'іто'ваўса м'йодом //
 о / м'йодом проп'іто'ваўса //

3.: С'к'і'л'ки с'ї'мей було у 'вашого 'бат'ка ? //

— Тр'і'цат' се'мей / це бул'і 'вул'їк'і цї'їе^а / йак йа'ни'
 з'вуца / от у'же забулас' // 'рамачн'їе / 'рамачн'їе / 'рамач-
 н'їе / а то бул'і ка'лодачн'їе на^о ду'бах у 'бат'ка // нас 'семеро
 ў 'бат'ка // му'ї же 'бат'ко б'їз на'г'ї // 'мама йшла за б'їз'ногого /
 йшла за б'їз'ногого / б'їз на'г'ї // йе і хвото'граф'їа йе'го / і
 ўс'о / в нас / да / дак в'ін 'лаз'їў па дра'б'їн'е / і кара'бочок
 со'б'їс з рем'ен'ца із д'ела'ў // там пол'ез'е / а ро'її ка'торн'їе
 о'це ж л'е^ат'айут' / о^ани шу'кайут' / п'чоли в'їпус'кайут' ро'ї /
 шу'кайут' ўже со'б'їе гн'ез'до д'е с'ес'т'е // б'ї д'еўка 'замуж'їд'е
 ж / м'есто наї'т'ї / да / і во'нн'ї ж у'же на'ход'ат' со'б'їе м'есто //
 а вн'ї ўже на дош'цец'ї отак'їе'го л'їс'точ'к'ї 'воску нак'л'ейт' / і
 во'нн'ї ўже с'л'ет'у'ют' / ска'л'у'ют' / с'кал'ї по'п'ереду в'їдв'їгайут'
 у раз'в'едку н'ескол'ко п'чуол / а'ни на'ход'ат' і та'да в'едут'
 'матку з ро'їем ту'да // бу'ва'їе і 'матка з і'м'ї йе / да /
 пота'му / шо б'ез 'матк'ї ро'ї н'їкаг'да н'е^а поїд'е^а / б'ез 'матк'ї
 ро'ї н'їкаг'да н'е^а поїд'е // о'це ро'ї з'ва'ца // із в'їўс'а буў ро'ї
 раз у нас / о / ос' тут у'же з'в'їўс'а / ну / вун тут у 'вул'їку
 с'еў / тут буў с'еў / ну / п'лохо с'ї'ном покор'м'їл'ї / так а'ни'
 і пра'пал'ї / пра'пал'ї //

3.: А чим ви йїх го'д'у'єте ? //

— 'Сахар / 'робет' / це 'солод 'робет' / 'сахар поўк'рушеч'к'і
 ва'дн'ї / йак поў'л'їтри' ва'дн'ї / дак поўто'рн'ї 'сахару / о'це 'солод
 та'к'ї 'роб'ат' // поўто'рн'ї то'дн'ї 'нада 'сахару / і ў к'їп'а'ч'ону /
 шоп хара'шо п'ер'ек'їп'а'ч'она ва'да і та'дн'ї 'бат'ко у кор'мушк'ї
 та'к'їе спец'їал'но поп'лаўк'ї та'к'їе кар'мушечк'ї / ў тн'х
 кор'мушках / та'к'їе кор'мушечк'ї / там поп'ла'вок і д'їро'чк'ї
 прок'руч'енн'ї / а'ни се'да'їут' на поп'ла'вок / і з т'їх д'їро'чок
 наб'ї'райут' 'солод цеї / і на'нос'ат'^ц у цї'їе / у 'чашк'ї / у
 'чашач'к'ї / у ваш'ч'їну т'а'гнут' / о'т'агн'ївайут' ваш'ч'їну а'ни'
 ж по'п'ереду ваш'ч'їну т'а'гнут' / шоб бу'ло ш'ку'да на'с'їт' //
 ад'нн'їе 'нос'ат' ваш'ч'їну д'е'лайут' / дру'г'їе 'нос'ат' м'ед /
 кла'д'ут' і п'ер'їгу 'ложет' і чер'отк'ладу'ют' / ну / й т'ру'т'ен' йак
 увоп'р'ец'а й ту'дн'ї ўже 'бат'ко прав'е'райе / по'дн'їме 'рамочку / і
 прав'е'райе / йесл'ї трут'н'ова 'чашечка / о'на бол'шайа / а
 пче'л'їна мал'ен'кайа //

3.: А шчо ро'б'їлш б'їзоли / шчо'б там у 'вул'їку не було за'зор'їў ? //

— А'ни ж / а'ни ж о'б'д'елу'ют' про^апол'ус / про^апол'ус /
 про^апол'усом обл'епу'ют' / із в'ерху 'рамачк'ї зал'епл'у'ют' / а
 'пот'їм 'бат'ко пон'ем'но'жку 'нож'їком / 'нож'їком // сп'ец'їал'но
 'нож'їк / 'тол'к'ї скла'данн'їе 'нож'їк'ї / в'ї з'найет'е / о'то
 кар'ман'їе скла'данн'їе 'нож'їк'ї / і в'ін ото 'нож'їком сме'сову'їе
 йо'а'го і ў та'ку бу'лабушочку к'ру'т'їт' // і та'к'ї буў йак ла'патка /
 ста'м'езка / назн'їваласа / о / ста'м'езка / назн'їваласа ста'м'ез-
 ка / ко'торн'ї а'бо ста'м'езкою зн'їма'їе / ста'м'езочка назн'ївайеца
 ў нас / о'на та'ка //

3.: А йа'койі 'форму 'вул'їк ? //

— Чотн'роху'гол'нн'ї / а з'в'ерху м'енш'ї / чотн'роху'гол'нн'ї
 м'енш'ї / чотн'роху'гол'нн'ї ос' нас'тул'к'ї м'енш'ї // да^одан
 з'ївеца / да^одан / да^одан / і шо так / там / у гн'ез'д'е йе
 'рамк'ї / на^о 'вос'ем 'рамок / а у до'дан'ї / на'в'ерно / шесц' /
 'їл'ї / ну / сокращ'чон:о / дак м'енш' / м'енш' / там / н'е / на
 два'нацат' / на два'нацат' / і на д'ес'ат' 'рамок гн'ез'до йе // бо
 це ж у м'ен'їе і на 'рамках бу'ло / ну / 'рамк'ї ўже / то йа
 порозда'вала / позаб'їрал'ї 'вул'їк'ї / ўз'ал'ї / шче он два 'вул'їк'ї
 л'е'ж'їт' / йа вам н'е пока'зала 'вул'їк'ї там / на том / о'це
 та'к'е //

3.: А йак б'їзоли зал'ї'тали у 'вул'їк ? //

— У 'вул'їку ж та'ка д'їра'чка / от'а'ка / на два 'палцн'ї / на
 'пал'ец / на 'пал'ец // а йак слу'чайно бу'ва'їе ж / дак а'ни'
 зал'е'а'т'айут' і в'їл'е'а'т'айут' / а йак із дру'гоїе сто'ро'анн'ї іс'н'їмеш
 'вул'їка / іс'н'їмеш / п'їр'їмеш з то'го м'еста / а'ни' 'будут'
 вс'о'дно на те м'есто л'е'а'т'ет' // нада 'тол'к'ї 'ночу / 'ночу:
 ізн'їмат' / нада 'тол'к'ї 'ночу / 'ночу: і 'вул'їка занос'їт' на
 дру'ге м'есто занос'їт' / дак о'ни то'дн'ї 'будут' ад'ку'да в'їл'ет'ел'ї
 ту'да 'будут' ізноў о'братно й зал'е'а'т'ат' // а т'ру'т'ен' ж'е н'е

'нос'іт' / т'рут'ен' ж'е га'тові' м'ед йес'ц' // йон же га'тові' м'ед йес'ц' // с'е^адає у то'го / ту'да за'ход'іт' // 'бат'ко ж б'е'р'е й_в'іко'в'ірує йо'го і т'рох'і йо'го ун'ізто^ажайє / ну / бу'вайє йак с'ілна сем'яа / дак а'на йіх в'іга'н'айє^а / да / да / в'іга'н'айє^а //

3.: Йак називаєт'с'я та б'зо'ла / що 'носит' мед ? //

— Медо'носна / ра'боча пчо'ла // 'есл'і ра'боча сем'яа / о^а'на 'дуже йд'є у те // о'так 'бат'ко с'аде 'коло 'вул'іка / погл'адає^а / 'каже / от кра'с'иво / 'каже / п'чоли і'дут' у 'пол'є / ў'з'аток йє // ў'з'аток йє / о // так кра'с'иво за два і за три к'ілометри л'є^атайут' / да'л'єко л'є^атайут' // а у нас же л'єс' / ў' нас л'єс' / о / дак у нас 'разни'є цвє'ти / 'разни'є // і 'л'іпа / і кру'ш'іна / і / а це ж с'ілна пад' та'ка йє на йіх / га'ворат' / н'є^а м'єда'в'іт'і год / а д'руге / а д'ругі год йє м'єда'в'іт'і м'єда'в'іт'і / на 'л'іс'т'а^е та'ка пад' падає л'і'пуча / во^аз'м'іс' за граб 'л'іс'т'а^е / дуб 'л'іс'т'а^е / дак л'і'пуча / і с'ілно п'чоли ж ту'да йдут' на пад' / пад' йа'кас' са'лодка // да / да // пад' / пад' / пад' / о'це так поста'р'іно:ому називалася / пад' / дак п'чоли ў'з'аток йак ха'рош'і / дак ба'гато ж м'єду на'нос'ат' / дак шо ж / 'бат'ко / бу'л'і ў'з'атк'і ха'роши'є в'ін по 'пуду на'качуваў з 'кожної сем'їє / дак та'к'їє кадоўб'ц'і йє у нас / із 'ос'іни 'роб'іт' / із ал'х'і / із 'ол'х'і / су'хойє ал'х'і // йак б'і в'і 'бач'ілі // йє'к'їє ж / 'посуд йє'к'і страш'ни кра'с'ів'і / да / да // в'ідаўбане / кра'с'іве / йа ос' йак 'хоч'іте / м'іну-точку / не йа 'можу пока'зат' вам / а'га / і то в'ін пр'їє'жайє гала'ва с'єл'іпо / да йє^аго / і 'роб'іт дого'вуор' / па ч'ом у'же / па п'ат' руб'л'єй к'ілаграм м'єду / 'бат'ко / зда'ваў у с'єл'іпо / зда'ваў / і о'ні / і в'ін та'ди ў'же пр'їє'жайут' / і з б'і'тонам'і пр'їє'жайут' / і матка м'їєє качар'гу / м'їєє качар'гу / ва'дойу / ц'у / шо у п'єчку жар в'ігр'є^абайє / і ў'же в'ігр'є^абайє з 'д'єжок / бо в'ін ту'г'і / поло'майєт'є ло'патқой та'кой / ну / й_ч'ім / ту'г'і м'єд / у 'вос'єн' в'ін 'роб'іца гус'ти / гус'ти / і в'іт'агу'йт' йо^аго і на'ложу'йт' йо^аго у у'ц'їє^а / у б'і'тони / з'важу'йт' / 'бат'ку г'рош'і то^ади ў'же 'оптом отда'йт' //

3.: А йак називалос'я те / чим ка'чали мед ? //

— М'єда'гонка / м'єда'гонка / йак во'на ўст'роєна // та'к'і / 'боч'ка та'ка же'л'єзна / ос' та'ка 'д'є / ос' тако'го 'боч'ка же'л'єзна / так // пос'єр'єд'ін'і та'к'і шт'ір / та'к'і шт'ір / ста'їт' так / тут 'ручка / у ба'ку 'ручка на в'іход 'боч'к'і / і к'рут'ат' / а тут та'к'їє г'н'озда / шо 'рамочк'і б'єр'єш / і застаноў'л'айєш отако'го 'рамка застаноў'л'айєш і на с'у / на два 'бок'і / д'в'і 'рамочк'і з'разу / застаноў'л'айєш і 'ручкою к'рут'іш / гон'іш ураз'гон / а в'ін та'ди по 'боч'ци раз'л'єту'єца іс'чашєчок / і 'л'отайє / це з'найєтє 'черєс шо м'єд ка'чал'і / 'черєс те / шоп ваш'ч'іна н'є 'порт'ілас' / ваш'ч'іна ж об'ратно /

'бат'ко в'ікачаў / с'у м'і'нуду в'ікача^оў / 'б'істро ста^онов'іт' у 'вул'ік / і п'чолам йє ра'бота / а'ні заінт'єр'ісован'їє / а так во'ні ў'же / йак на'нос'ат' у 'рамк'і м'єду покр'і'вайут' 'б'єлі'м палат'ном / 'б'єлі'м палат'ном на^о два 'бок'і зап'єчатуйут' / у'же 'чашєчк'і у'же йа'ні та'ди б'є'рут' в'іше 'рамок / йак н'є^ама ў'же ку'ди / дак в'іше 'рамок у'же н'є^ас'ут' м'єд там / 'мост'ат' со'б'є йєк йє д'і ў'же 'м'єсто / да / о // ну / о'це так же ж 'бат'ко та'ди см'єсовуйє в'єр'шок у 'рамках / в'ін см'єсовуйє це полот'н'ішче / шо 'усланє / о / а та'ди ў'же б'є'р'є да і в'і'кочуйє / і в'ін в'і'л'отуйє т'є м'єд / в'і'л'отуйє / опт'є^акає по 'боч'ци на^о дно // а 'пот'ім у'же йак пуд 'ц'ого ветра'ка ў'же м'єд доста'є / ў'же ба'гато нака'чайє і за'л'о^є ў' коро'бочок і об'ратно зноў ка'чайє / це ж так в'ін ка'чаў / а воск / а ваш'ч'іну / йак у'же ста'райа ваш'ч'іна 'чорнайа так і бу'вайє ба'гато з'чєром 'бат'ко в'ір'є^азайє / дак в'ін б'є'р'є 'вар'іт' / 'вар'іт' / у чигу'н'і / ў' нас не бу'ло тако'го препа'рата / у чигу'н'і / 'робєт к'іп'аток / і ў' чигу'н'і нак'ладуйут' воск // поўч'ігунч'іка так шоб н'є б'єгло / бо воск йак ко'гда йон к'і'п'іт' // йон так йак мала'ко / в'іб'єгає / да / да / йон поўди'майєца ў'гору / ну йон м'єдл'єно 'вар'іт' / так із поўча'са і час 'вар'іт' / а 'пот'ім та'к'і с палат'на васка'в'ік / йак 'баб'і сир' / ат'саўуйут' та'к'ім восков'ічок та'к'ім от у'гол'н'ічком / да / да і в'ін та'ди ў'же б'є'р'є в'іл'івайут' га'р'ач'їє чигу'н'і і заў'їязуйє і над 'цебром // 'цебер та'к'і д'єр'єў'їяні / і 'бат'ко та'ди над 'цебром б'є'р'є 'дошчєчку / на 'дошчєчку цєй воско'в'ік / жи'во'том на'л'агає на йо^аго / і ў'же ка'чолочку та'ку / ну / палка / ка'чолочка ў' нас з'вєтца / та'койу на'даў'луйє в'ідаў'луйє / в'ідаў'луйє / ну / йє ц'а ж сп'єц'ї'їал'но йє / шо 'вар'іт' / ну / ў' нас н'є бу'ло / н'є бу'ло ў' нас / у'же ку'п'ілі / да 'позно / ў'же 'бат'ка н'є бу'ло / йак у'м'єр 'бат'ко / і це та'ди ў'же во'ди на дно на'л'є / ў' 'ражку ў'л'є / воск та'ди спл'івайє ж на'вєрху / н'є^а ча'єпайут' йо^аго / в'ін зас'т'їн'є / в'ін спуд'н'ізу отб'єр'є 'мусар там / обшр'єб'є 'нож'іком / а 'пот'ім ізноў сп'єц'ї'їал'но са'м'і ву'ск п'єр'є'варуйє / п'єр'є'варуйє // йон іш'чо о'садку даст' тот воск / тот воск / а 'пот'ім у'же б'є'рут' та йо'го у к'руі / у вед'ро в'іл'івайє га'р'ач'і / із кост'рулі / із чигунч'іка / ў' нас чигу'н'і гавар'ілі / да / ну / бо ў' кост'рулі / можна / ну ў' кост'рулі це на га'зу т'рєба / то'ди 'газу н'є бу'ло ў' п'єчи / да 'жару // 'бат'ко ва'рил'і 'пєрєд п'єчу тут да 'жару / бо там же да'л'єако / дак поб'є'ж'іт' / тут бл'ізко / і то'ди во'ні в'єзут' на стан / д'є це ж ваш'ч'іну да'йт' / ваш'ч'іну / о / ў' мєнє шчє йє ваш'ч'іна / й_воск із 'дому пр'ів'єз'ла / йє / йє // в'і шо // то б'ратов'є / б'рату / ну / йа йє^аго спо'сайу / н'є^ахаі б'рату 'буд'є / мо йа'но / йє ў' м'єн'є ба'гато йо^аго / йє / йє о'це та'кего //

З.: А як пор'ядкували із вуликами доубаними ? // як називається та планочка / куди с'їдає б'ж'ола ? //

— Во'на с'є'адає / л'є'ток з'вече^н / л'є'а'ток / ота'к'і л'є'точок / дошечка кала 'вул'іка / ота'к'і л'є'точок / а ў том же / у 'тому / шо на 'дуб'і 'вул'ік / ота'к'іє 'очка / ота'к'іє 'очка / н'єв'є'л'ічк'іє / прок'руч'єн'іє с'в'єрд'л'іком / і во'на / як пр'і'л'є'тайє / так с'є'адає на б'єр'є'жок / і пошла ў сво'є гн'є'з'до / і пошла ў сво'є гн'є'з'до / о'це во'на так / теї там во'бш'че і ж'і'в'є / з'і'мой в'ін н'є 'м'єрзн'є / пото'му шо в'ін же ж 'тоўста с'т'єнка в'іого / во'ни н'є 'м'єрзнут' / а / в'єрх там ут'єп'л'он'і і ц'іє ж / на 'ос'єн' / на 'ос'єн' до'дани з'н'і'майут' із ц'іх 'рамочн'іх 'вул'ікоў / да'даниє з'н'і'має / а'т'єц і на га'р'ішче / там у йо'го йє та'ке пр'і'ст'ройство / в'ін там йіх / до'дани ц'іє скла'дає / во'ни пуд нум'є'рам'і / 'вул'ік'і пуд нум'є'рам'і / шоп н'є по'путат' бу'ває / 'рамоч'ка н'є'а пудойд'є ў гн'є'з'до / о'це ж та'ке / а 'пот'ім в'ін у'же б'єр'є і сокращ'чайє ж / о'це ж гн'є'з'до / на д'в'є / на тр'і 'рамк'і / сокращ'чайє / сокращ'чайє^а на д'в'є / на тр'і 'рамк'і сокращ'чайє^а і ўт'є'п'л'айє^а с'т'єнк'і // а 'вул'ік'і ц'іє 'рамачн'іє н'є ўт'єп'л'он'іє / двохс'т'єначн'іє / і дно ут'єп'л'он'є //

З.: Як можна н'ідн'ати та'к'і важк'і вулик на 'дере'во ? //

— Ай 'Боже мої // ну / як пуд'нат' // по в'єроўк'і / в'єроўкайу за'чеп'л'уйут' / в'єроўку / і муж'ч'ін же ж гу'кає і с'т'агнут' йо'му 'вул'іа туди / с'т'агнут' / пос'таўят' там та'к'іє / гн'є'з'до от йак 'в'ішка / 'начє 'в'ішка / йак 'д'єт'і на 'д'єр'єв'і 'робєт' 'в'ішку / са'б'є / 'начє 'в'ішку са'б'є / гн'є'з'до та'к'є / і во'ни там / 'вул'ік у'же ста'їт' / в'ін ста'їт' / в'ін йа'го зак'р'єп'іт' да 'д'єр'єва / шоп бу'ває 'в'єт'єр / а'бо й хто н'є'а с'к'інуў / ну / як //

З.: А сам як лазиў туди ? //

— Па дра'б'ін'і / па дра'б'ін'і / йа ос' вам пока'жу кара'бочка / 'хоц'єтє 'зараз //

З.: А було та'ке пристосу'ван'а / шоб са'мого се'бе н'ідн'і'мати на 'дере'во ? //

— А / ну / йє / це хто з два'мам'і на'гам'і // це ж б'єз'ног'і чала'в'єк / б'єз на'г'і // па 'д'єр'єву / па 'д'єр'єву / муж'і'к'і / шоб йак із'л'ізе до^а 'вул'іка // па 'д'єр'єву 'лаз'іл'і / ну / по^а 'д'єр'єву / йак йє ж там д'є / пр'і'м'ірно з 'д'єр'єва з'н'ізу йак 'л'єз'т'і / а це ж на 'руўне 'д'єр'єво / то йак же ж 'йо'го / 'руўне йак 'д'єр'єво // дра'б'іна та'ка була / дра'б'іна / он йак на га'р'ішче^а ў м'є'а'н'є дра'б'іна ота'ка д'л'іна була / 'в'ісоко 'дуже н'є'а с'т'ав'іл'і / шо там у'же на 'сам'і в'єр'шочок / а так на по'лу 'д'єр'єва / на по'лу 'д'єр'єва / гол'іа нач'і'найєцє / о / так //

З.: А шоб не ку'сали б'ж'оли / шчо над'івали ? //

— А над'є'вал'і / ка'н'єчно / це ж над'є'вал'і / 'с'єтка / 'с'єтка / ди'мар / о'це от пч'ал'і / 'єсл'і пч'ал'а напад'айє^а / 'бат'ко ди'м'ком о'це ж 'йак у 'рамочн'іх 'вул'іках і у 'л'уб'іх 'вул'іках привє'райє / в'ін ди'ма'ра за'пал'уйє / ў 'п'єрву 'оч'єр'єд' за'пал'уйє ди'ма'ра / з 'трух'л'авоє 'д'єр'єва / з 'трух'л'авоє 'д'єр'єва / ко'тороє гн'і'лоє / 'трух'л'авоє / су'хоє д'єр'єў'це / в'ін за'пас'іт' са'б'є / і це ж в'ін распал'іт' йє'а'го / і д'мухайє ди'м'ком / ди'м'ком зл'єх'ка д'мухайє / д'мухайє / о'ни с'ход'ат' із 'рамок / ос'а'дають / а в'ін та'ди / то так у ро'а'йу й 'матку шу'кає^а / о'це ру'і собрал'і ру'і / со'в'іўс' ру'і / при'шоў в'ін / при'шоў зар'із оп'р'іскаў йє'а'го водої / на'сосом оп'р'іскаў водої / обмо'ч'іў / шоб в'ін н'є зн'а'ўс' / н'є пол'є'а'т'єў // пото'му / шо в'ін з'н'імеца / пол'є'а'т'іт' // 'йєсл'і 'мокра пч'ола // о'на н'і'куди н'є пол'є'т'іт' / о // в'ін йо'го оп'р'іскаў / а 'пот'ім б'єр'є п'єр'іну гу'с'ачу / п'єр'інку / і ко'ропка та'ка ў йо'го спец'і'йал'но / і в'ін обгрє'байє / обгрє'байє і з то'го д'єр'єў'ца з'н'є'має / йак 'н'ізко / дак хара'шо обгрє'байє і струх'н'є у'с'є ў ко'робку / во'ни в'пал'і / йак 'матка ўже туди ўпад'є / то во'ни ўже ўс'і з'н'імайуца да йдут' туди / да / і в'ін об'трах'н'є ж у'же йа'го / а 'пот'ім в'і'ход'ат' так на дво'р'є ста'ноўят' / о'так / в'ін тут на простор'і / ста'нов'ат' ту ко'ропку і ўже пр'і'с'є'дає^а 'бат'ко з 'маткайу і пр'ігл'а'даєца / д'є ж пчє'л'іна 'матка / а во'на ж / прє'а'бач'т'є / доўга'жоп'єн'ка / то 'матка доўга'жоп'єн'ка і доўга'ш'йа / йа'на адл'і'чайєца ад пч'ал'і / пч'ал'а 'м'єнша / а 'матка 'бол'ша / і в'ін та'ди ту 'матку б'єр'є у 'маточн'ік і на тр'і дн'і іс пч'о'лам'і / а за 'т'ийє ўже пч'оли' 'матку ўз'аў у 'маточн'ік / за 'т'ийє пч'оли' / пуд'ход'є до 'вул'іа пу'стого // пу'ст'і 'вул'єї у'же ў йіх о'там 'рамк'і пас'т'ав'іл'і / ваш'ч'іні нал'є'а'п'іл'і / пас'т'ав'іл'і 'рамк'і / і во'ни та'ди ўже п'єр'єга'н'айут' йіх туди / ну / б'єр'є ст'є'а'рушуйє с ко'робк'і так п'єр'євор'очайє^а над 'рамочн'іми і туди ст'є'а'рушуйє / і туди ц'у ж у 'маточн'іку 'матку пуд'в'єс'іт' йє'йє там і во'ни то'ди туди ўже йдут' / они н'є вт'є'а'чут' / н'є 'к'інут' 'матку / н'є'а'поїдут' / ка'н'єчно в'іх / у йіх же свої разго'вор / ка'н'єчно / ў йіх же свої разго'вор // да //

З.: А ў т'рутн'іў йє 'матка ? //

— А труто'вайа // це ж вам у'же за це / ка'н'єчно / шо / ну / та хто й з'на / то ж т'рут'єн' йє т'рут'єн' / да і у'с'о / в'ін же 'м'єду н'є 'нос'іт' / аї 'Боже мої // о'це та'ке 'д'єло / н'є 'даром на йо'го й 'кажут' т'рут'єн' / дак о'це та'к'іє д'єла //

З.: Чи кра'дут' б'ж'оли мед у д'руго'му 'вулику ? //

— Крадут' / крадут' / йак же от / да / да / бу'ває с'лабєн'ка сем'йа і напад'айє^а на ту / шо йє ў йє'йє м'єд / 'бат'ко н'єм'ножко п'єр'єкрєш'чайє л'є'а'тка наполо'в'іну / чут' / чут' / шоц' йа'на н'є так напад'ала / бу'вайє^а чу'жа сем'йа напад'айє^а /

і чу'жа сем'я / і чу'жа сем'я напа'дає^а / ну / дак в'ін т'рох'і пер'екр'івайє^а / а пот'ім наче ж то ўже собл'удайє^а / а так у'же йак во'ни там на'рошчаца ц'і'йє ж малад'н'ак / пча'ли' маса / і во'ни со'б'е по'л'от д'елайут' / уд'і'райут' / уд'і'райут' / о'це 'саме / 'саме пер'ед жн'і'вам'і / пер'ед жн'і'вам'і / у'же ст'ер'е'ж'і / шоп ру'і н'е ўт'ок / а'бо бу'вайє ба'гато 'маток йє ў 'ул'іку і пча'ла нав'е'д'е / на_тк'ладуйє 'маток / то у кот'рой сем'ї'и 'матк'і н'е^ама а'бо с'лаб'ен'ка 'матка // 'бат'ко б'е'р'е з 'того 'вул'іка ха'рошу 'матку і пер'е'сажуйє ў д'руг'і 'вул'ік // ту ўн'ішто'жайє //

3.: А с'к'і'ки бу'вайє ро'й'і? //

— Ра'і'юў / ра'і'юў і два / ра'і'юў два 'в'іпуст'іт' / йа от за це / то йа н'е ўт'м'іла / це ж 'бат'ко му'і по'м'ер у 'с'емд'ес'ат д'е'ў'ї'атом га'ду / то йа 'мало ж і ўн'і'ман'ї'я обраш'чала / з'найєт'е / йак малад'ож / малад'ож н'е^а 'хоч'е / ну / а це ж йа ўже / ў нас тр'і сем'їє мої хо'з'ай'ін д'ер'жаў / дак о'то ж вже / нада_ж і 'ч'іст'іт' йїх / 'мусор же бу'вайє 'мусор там ун'і'зу / дак 'ч'іст'іт' же / шоп ха'рош'і / ха'рош'і по'л'от буў п'чо'ул'к'і / шоб н'е ме'шало і по'п'ер'ед л'от'ка / шоб н'і 'жи'то / н'і д'ер'ево н'і'йакє тут / ну / пер'ед л'ет'ком / шоб не ме'шало // йак кар'тошка ўже подрас'т'е^а ч'і'мала / то а'т'ец 'возме та йї'ї раз'вал'іт' / раз'вал'іт' / с'уд'и туди / шоп о'на н'е ме'шала / шоп о'на н'е ме'шала / шоп пча'ла хара'шо па'л'от д'елала / о'це та'ке //

3.: А во'дичку йїм йак да'вали? //

— А ва'д'і'чку / ва'д'і'чку ж во'ни ў нас бл'і'зко там ва'да / дак во'ни п'їут' / і йє^а ў нас сп'і'ц'і'ї'ал'но д'ер'е'ў'ї'анє та'к'є д'ер'ево і 'в'ідо'убанє ка'р'і'то у том д'ер'ев'і / ота'ка ро'з'орка / ну / с'і'л'но / так ми' туди на д'ен' пол'і'вайєм 'воду / і 'бат'ко по'в'ерх са'ломку по'к'ідає^а / шоб бу'вайє п'чу'лка 'с'ела / кат'ра за'топ'іца / так в'ін йє'їє на 'руку // н'е б'їєт' / н'е б'їєт' же п'чу'лк'і / он 'дуже жа'л'е'ў пчо'лу // 'дуже // о'тож во'ни ку'сайут' // дак / ах / 'каже уку'с'іла йак м'е'н'е 'бол'аче / і це за йє'їє пра'гон'іт' / шоб а'бо йак ког'да пчо'ла 'жало уса'д'іла ў 'ваше т'ело / о'на ўже н'е ж'і'в'е / за жо'лом в'і'ход'ат' 'к'ішк'і у йї'їє / в'і'ход'іт' та'ка п'л'оночка / п'л'оночка в'і'ход'іт' за жо'лом / бо о'це_ж во'на м'і'н'е уку'с'іла за 'руку / жало с'ед'іт' у ру'ц'є / во'на ўже ж пам'і'райє / во'на ў 'Бога пра'с'іла / шо / шоп / так уку'с'іла і чала'в'ек у'м'ер / а Бог ска'за'ў / н'е / ти' ў'кус'іш чала'в'єка / ти' са'ма ўмр'єш / а чала'в'ек буд'є ж'іт' / о / так / о'це так ста'р'їє л'уз'і гава'р'іл'і / да // у нас од'ну 'женш'ч'їну заку'сал'і / ў'м'єрла // 'бабушка ў м'е'н'е була ста'ра парал'і'зована / ат'цова 'мама // о'на була надво'р'є / 'в'ішоў рої / а во'но ж ста'ре і н'е^а ўт'е^ач'є / а рої уз'а'ў да на'паў на йє'їє // пчо'ла на'пала і да'ваї зайє^адат' / то во'ни' за йє'їє /

да ў по'п'інку / ну / 'пост'ілка ў нас 'кажут' / ў нас 'пост'ілка 'кажут' / ума'тал'і ху'ч'єї / в од'і'йало / да^о ў 'хату ў'н'єсл'і / то во'ни' / в'і з'найєтє / йак 'б'і'л'і ў_окна / 'тим'і 'жолам'і / страш'не / страш'не / і на'с'ілу_т'хайл'і / дак о'це ў с'і'р'оватку / с'і'р'оватка / із мала'ка с'і'р'оватка к'вашеного / ў с'і'р'оватку ма'ч'іл'і трап'їо і обк'ладувал'і т'ело / от // м'є'н'а йак уку'с'іт' / за'гон'іт' 'око / отакє'го / 'око / а 'бат'ка 'інши' раз о'пу'хайє / от йак ч'і'їє т'ело не ўс'є_д'нак'є / дру'г'є п'л'ами'ца / за 'с'ер'ц'є хва'тайє / д'руг'є н'є з'нос'іт' уку'са пча'л'іногo / да / йа ка'жу / хот'бі' ти' ку'сала / да н'є з'иж'чала / а то з'іж'ч'іт' / ну / хаї би' ж ти' ўку'с'іла да 'моўч'ік'і / а то йак з'іж'ч'іт' / то заб'ажу краї 'б'є'лого с'в'єта / б'є'ажу й ма'хайу / а йак ма'ши' ру'койу / то во'на ши' 'хуже напа'дає^а / во'на ши' 'хуже напа'дає^а / о'це та'ке / ну о'це так // ра'ї'і бо'гато ут'є^акайут' / ну / о'це ж рої ут'ок у ка'гото тут у с'є'л'є / с'є'л' м'є'н'є 'вул'ік / пр'ів'єз'л'і / пр'ів'їоз м'є'н'є^а із Ал'єксанд'роўк'і пуд 'К'ї'євом / там ма'ла і в'є'л'іка Ал'єксанд'роўка / мо'їє с'єст'р'и чала'в'єк / б'рал'і ў нас 'вул'ік'і / 'бат'ко по'м'єр / а м'і' п'чо'ли под'є^ал'і'л'і / п'чо'ли ўже под'є^ал'і'л'і / од'но'му 'з'ат'у п'ат'єро / д'руго'му / а 'с'ї'ну ўже й о'стал'іс' / бо^а ўже ж 'бачт'є / н'є^ама 'бат'ка / да_ї н'є'ма ж у'же 'того ў'ходу / у'же ж н'є ўс'є те на 'м'єс'ц'ї' / то ўже ж 'бат'ко буў / то йон л'уб'ї'ў / йон даро'ж'ї'ў / йон з д'єст'ва і йон 'с'і'л'но порт'ні' ха'рош'і буў / о / ха'рош'і буў / дак то'го / дак то'го / дак / о'це ўже во'ни м'є'н'і 'вул'ік'і пр'ів'єз'л'і / так хло... / мо'їє с'ї'ни йїх 'в'і'к'інул'і / о'там на площ'і'чацє тож на с'фал'іт пов'ік'і'дал'і / 'мамо / на^о д'рова пору'байєм йїх / ну / н'є'хаї на д'рова м'є'н'є_ж н'є'ма / бо во'ни ўже с'тар'єн'к'ї'є / с'тар'єн'к'ї'є н'є'ма_ж м'є'н'є кол'і йїх / йа_ї 'в'їду н'є йду / 'сон'ах'ї парас'л'і там у'с'є / ту'д'ї н'є^ама д'ї'ла / шчє картопл'і н'є^а ко'пат' кал'і йа ту'да за'хожу / п'чо'ли л'отайут' // йа пр'ї'л'алас' / з 'вул'іка п'чо'ли л'отайут' / шо та'к'є // йа раст'є'ралас'а / йа па'б'єгла там пазво'н'іт' / шоп пер'є'дат' 'с'ї'ну / шоп с'ї'н пр'ї'їєха'ў / до^а ўже ж у нас п'чо'ли' // тут через два дн'і с'ї'н пр'ї'їє'жайє // с'ї'н у двор / ма'ш'їно'а'йу / цєї 'менши' / не цєї / 'менши' / цєї т'рошк'і л'убо'п'їст'вуйє пчє'л'ї'ма / цєї 'начє бо'ї'ца йїх / а'га / йа гава'ру / 'Воўка / ў нас у са'райї ка'ров'і зав'є'л'іс'а / а в'ін // а йа'к'ї'є / 'мамо // а йа ка'жу // ха'д'ї'єм с'ї'нок по'бач'іш // пр'ї'ход'і'єм м'ї // і-і // шо ж ра'б'іт' / а ў йо'го там 'вул'ік ц'а / пудга'тоўл'є'ан'ї на п'чо'ли' бу'л'ї / но^у пчол н'є бу'ло / йа / 'ка^є / па'їєду / 'мамо / га'тов'і з 'рамкам'і / на'ло... / у'же ж нак'л'є'їєн'їє ваш'ч'їна на 'рамках йа ўже пр'ів'єзу / по'їєха'ў / пр'ї'в'оз 'тєїє м'ї'н'ут'ї / да тут п'ід'і'с'ат к'ї'лометроў / пр'ї'в'їоз 'того 'вул'іка і ди'ма'ра ўз'а'ў там у'же ж у су'с'єда / і м'ї 'т'ї'їє п'чолк'і / а во'ни' пус'т'ї 'вул'її / пер'є'в'єрнут'ї дага'р'ї на'гам'і / а во'ни' / ў'з'ал'і до

патал'ка с'уда со'б'е ота'к'і йак о'це да'лон'а / ваш'ч'іну / ізра'б'іл'і ваш'ч'іну з'разу ваш'ч'іну й чашеч'к'і / б'ел'ухен'ке та'к'е йак о'це ж 'кохта / б'ел'ухен'ке та'к'е / і м'еду у'же ж туди нано'с'іл'і / і м'еду / і м'ед отк'ладу'ют' / а тут гречка 'саме ўже отцв'іла / радушком / а йа ка'жу / си'нок / т'реба пудкар'м'іт' бра йіх // і 'добр'і р'ої // в'ін же за йа'го / п'ер'ег'нал'і ў 'вул'і / а ту ўже ваш'ч'іну / м'е'док теї у'же даў свой'му х'лопч'іку / 'каже / на 'си'ну / с'в'ежен'к'і м'е'док по'смак'ч'і а'га / а йіх туди п'ер'ег'нал'і / і тийе ж іш'ч'е лі'точ'к'і із м'едом туда п'ер'естано'в'іл'і / і во'ни' це ж со'б'е ўже на'с'іл'і / побул'і ти'жден' / м'и' 'зараз з'д'елал'і 'солад / постано'в'іл'і 'соладу / була у м'е'н'е кор'мушка / дак м'и' у / шче з'дому була / шо йа пр'і'в'езла / дак 'кажу / си'ночок / а ти' л'от'ка зро'б'і / і м'і ўже ў'з'ал'і да туди у 'вул'ік устано'в'іл'і / 'соладу зра'б'іл'і / йіх т'рошк'і пудкар'м'іл'і // 'ос'ен' / д'е ж а'на воз'іме / п'ч'олка / д'еж та / сем'яа йа'ка 'жен'іца / д'е йа'но з'разу 'йест'і 'воз'іме / так же ш і пча'ла / а ўже та й у'се ж та'к'е / о от'це ж так м'і ўже ў'з'ал'і посто'йал'і / си'нок / заб'е'р'і на з'іму туди / там у т'е'б'е ж т'ест' / дак хоч муж'ч'іна / а то / ка'жу / ў м'е'н'е йа'к'ес' моро'д'орі п'р'ідут' / да / да / 'лучше і б'і йа і н'е отда'вала / 'може йа і 'б'ол'ш 'сахару йо'му да'ла да іш'ч'е пудкар'м'іл'і / 'мало пудкор'м'іу / дак йа'ни' ж по'м'ерл'і // ну / за з'іму / н'е п'ер'е'з'імо'вал'і / ад'си'пал'іс' / ад'си'пал'іс' / ну шчи'тайт'е / чи' во'ни' ат 'холоду / чи ат 'голаду / ну / а це ж так / за ў'с'ем же 'нада ў'хажуват' / ну / ну / а це ж 'муха / ну про'пал'і / про'пал'і / да по'м'ерл'і / ну / 'вобшчем по'м'ерл'і ў'з'ал'і з 'голоду по'м'ерл'і / це ж пчо'ла / пчо'ла ца / л'е'туца / йе'йе н'е 'корм'іш / 'с'ена йої н'е да'йеш / х'л'еба н'е да'йеш / 'надо 'тол'к'і л'уб'іт' труд свої / туди пр'іло'ж'іт' / о / і во'ни / во'на ж 'дуже та'ке смач'не 'нос'іт' / шо / йак запаш'не да смач'не / йак б'і ж в'і по'п'робу'вал'і // он 'в'ер'ес у м'е'н'е сто'йіт' на о'кошк'у / а з 'того 'в'ер'есу йа'к'і гус'ти' м'ед во'ни 'нос'ат' //

71. — Он на ок'н'е 'в'ер'ес у м'е'н'е сто'йіт' / с'е'ст'ра з 'К'і'йева пр'і'в'езла / на / 'каже / мо ти' за'булас' у'же йа'к'і 'в'ер'ес дак на / пр'іпом'інаї / йа'к'і 'в'ер'ес із 'род'іни / а'га / а'га / да / да // а гр'і'б'і по 'в'ер'есу йа'к'і'е рас'лі / в'і'шо / д'е ўже п'ер'ерос'тут' / дак ота'к'і'е копшук'і / здо'ров'і'е / то ж во'ни' ж ч'ер'в'і'в'і'е / ка'жу / на шчо в'і йіх пр'і'н'есл'і / дак а 'корен' тоўс'ти' / дак 'гарн'і'е / да чаре'нам'і та'к'і / ча'р'ін та'к'і / та'к'і ча'р'ін / йак заїд'еш / дак з'разу на м'ес'т'е ка'робку на'р'ежеш / на'р'ежеш на м'ес'ц'е ка'робку / а на дуб'і'н'е / на дуб'і'н'е / по дуб'і'н'е о'це ж та'к'і йе' гр'і'бов'і год / дак 'сам'е по дуб'і'н'е / по н'і'зах / по н'і'зах / л'і'сц'а

прогр'е'байе'аш / а во'ни' / та'к'і йе б'ел'ога'лов'і'е черно'га'лов'інк'і / с'е'д'ат' / аж 'л'убо / йак разгр'е'б'еш 'дак аж ду'ша 'радуїец'а / ох / уг'л'анеш / ох / на 'того насту'п'іу / ох / 'ног'і по'ди'майеш с'уди / туди / н'е д'ер'жайеш і наб'е'ра / і зда'вал'і гр'і'бов'ару / це було / було / по два руб'л'і к'ілаграм / 'ранше / це у 'сорок 'шостом га'ду / у 'сорок 'шостом / 'сорок 'вос'мом га'ду / о / о'це та'ке // дак у нас буў му'й 'д'ад'ко на гр'і'бов'арн'і / ва'р'іу / ва'р'іу гр'і'б'і / дак йа'му на'с'іл'і л'уд'і гр'ош'і / 'д'ен'г'і 'нада зароб'лат' / о'так поб'е'жат' 'ранком / 'ранком 'саме / то чут' на св'і'т / хто ко'го по'п'ер'ед'іт' / од'не за'д'ни'м / тиї тим м'ес'том / йа тим / ну ў'с'е'дно гр'і'б йе гр'і'б / за'губ'іца і м'і'н'е дос'тан'еца / 'наїдеца / то і л'і'с'ічк'і пр'і'мал'і / л'і'с'ічк'і пр'і'мал'і / с'і'ро'й'еж'к' н'е пр'і'мал'і / мас'л'ата пр'і'мал'і / мас'л'ата ў нас пр'і'мал'і / гр'і'б'і 'д'ад'ко ва'р'іу / му'ої 'родни' / 'д'ад'ко / кон'с'ер'в'ірувал'і // у 'бочк'і / 'бочк'і изда'вал'і на 'ц'і'е'а / на с'ел'по / 'через с'ел'по йшло / на с'іл'по / а во'ни' т'праў'л'ал'і / у ст'рани' / гр'і'б'і / л'і'с'ічк'і / мас'л'ата / а'п'ен'к'і ка'л'і / ка'дато / у нас 'с'ел'но було а'п'ен'коў ба'гато / 'с'іл'но о'п'ен'коў кало п'н'оу / 'с'іл'но ба'гато / було / і л'і'с'ічк'і / і л'і'с'ічк'і / це гр'і'б 'б'ели' / мас'л'ата / а'п'ен'к'і / с'і'ро'й'ежк'і це дл'а с'е'ба / і краснов'і'к'і бо'ро... / та'к'і'е от пудо'с'інав'ік'і ў нас го'вор'ат' к'расн'і'е // то це дл'а са'б'е л'уд'і б'рал'і / да / 'жар'іл'і / йа'ни' от 'дуже ўкусн'ийе ха'рош'ийе / і су'ш'іл'і л'уд'і / а гр'і'б'і і су'ш'іл'і / су'ш'іл'і / су'ш'іл'і л'уд'і / 'бели'йе і 'чорн'і'е / і 'ц'і'е'ж га'ворат' / ста'р'і'е / ну і 'чорн'і'е гр'і'б'і / ну йак йіх / 'бели'йе ста'р'і'е гр'і'б'і // 'бели'йе / йе мала'д'і'е гр'і'б'і / а ста'р'і' гр'і'б / 'жоўт'і'е / да / да / 'жоўт'і'е'а / у боршча'в'і'е во'ни' 'дуже' ха'рош'і'е'а / а 'ц'і'е' 'бели'йе су'ш'іл'і / і загото'в'і'тел'і 'йезд'іл'і / нам загото'воўку пр'і'воз'іл'і / шо 'хочеш / му'ку там плат'к'і / шо хто 'хоче / з'найет'е / ізгото'в'і'тел'і / н'е / н'е / н'е / 'жоўт'і'е гр'і'б'і / з'вут' 'жоўт'і'е гр'і'б'і / су'ш'іл'і загото'в'і'тел'і і пр'і'еж... і зда'вал'і на'о' загато'вачн'і' пунт / зда'вал'і на загото'вачн'і' //

З.: Це гр'і'би 'інш'і / не 'б'іл'і ? //

— Н'е / то соў'с'ом дру'ге / то соў'с'ом дру'ге / дру'гого 'с'орту гр'і'б'і / груз'ди / то та'ке / то н'е йшло ў нас у ре'зонт / н'е / н'е / те н'е йшло ў нас ў ре'зонт / а це но ў нас хо'а'до'в'е / це 'б'і'ли' гр'і'б на 'п'ервом х'вонт'е' / 'б'і'ли' гр'і'б / 'бели' гр'і'б / а то / а ўже ж цеї гр'і'б / то ўже ж д'руг'і сорт / там т'рет'і сорт / 'п'ерш'ім 'б'і'ли'йе шл'і / гр'і'б'і л'і'с'ічк'і / п'росто л'і'с'ічк'і гава'р'іл'і / мас'л'ата //

З.: Йак ка'зали на ў'с'і гр'і'би / кр'ім 'б'і'лих ? //

— Губ'яче / губ'яче / губ'яче / да / о'то ўже ў'с'аке су'ш'іл'і губ'яче га'ва... / 'ти'йе махо'в'ік'і / махов'іч'к'і та'к'іе / пудо'с'інав'іч'к'і / о / це та'к'е ў'с'ак'е / о'це та'ке от' /

З.: А 'ягади були у вас ? //

— 'Ягади чер'н'іка / була страш'не / о'це ц'а ст'роїка йак ізро'білас' у'же / П'р'іп'ат' / то ма'ш'ні' йш'л'і калонам'і брат' / ну / 'Боже мої / 'л'уд'і посл'е ра'боти_ дра'біло / і 'йехал'і_ж брат' ц'у че'р'н'іку / че'р'н'ік'і 'дуже 'маса / і заго'товочна пр'і'мала ў нас че'р'н'іку / і м'і_ж б'рал'і да' во'з'іл'і на П'р'іп'ат' п'родат' / п'родал'і ста'канч'ікам'і / 'д'ен'г'і_ж тре за'раб'іт' / дак і л'і'с'іч'к'і ва'з'іл'і і ў'с'е' / а 'ягод у нас 'дуже / пото'му шо ў нас цеї л'ес //

72. — Наш л'ес / ад 'нашого с'ела / поў_к'і'лометра / н'е^{а1}ма поўк'і'лометра л'ес / м'і пуд са'м'ім л'есом / і це_ж ід'е^а аж до П'інск'іх бала'туоў / а'ц'а л'есас'муга / л'ес у нас 'дуже в'ел'ік'і / 'дуже в'ел'ік'і / о / сас'на / дуб / б'е'р'еза / граб / 'йолк'і ў нас 'мало / 'йолка 'тул'к'і була па па'садках / ко'тору ў л'ес'нічеств'і пр'і'воз'іл'і нам семе'на / і с'ейал'і м'і п'і'томн'іч'к'і / йа у л'ес'і прара'біла / 'вос'ем год йа прара'біла / із 'сорок 'шостого 'году да' п'ід'і'с'ат чет'вертого 'году / 'замуж пош'ла / дак йа ў л'ес'нічеств'е ра'біла / дак м'і там так / л'ес в'і'р'е'зал'і / л'ес в'і'р'е'зал'і / ст'руїни / л'ес / страй'е'ва сас'на / дуб / дуб'і та'к'іе воб'яг'а: а ўдвох чала'в'ек / та'к'е дуб'я / тоўшч'і'на дуба / і 'сосни' та'к'іе_ж бул'і / йіх 'р'езал'і / йіх 'р'езал'і / ну / 'д'ето на ст'роїк'і / на ст'роїк'і ж в'езл'і_ж на ст'роїк'і / на ст'роїк'і ж в'езл'і_ж на ст'роїк'і / м'і ж уруч'ну 'р'езал'і і ўруч'ну гру'з'іл'і 'ран'ши / в'і шо / і уруч'ну 'р'езал'і / паї'мет' / з'і'мойу / просв'ет'лен'е ра'біл'і ў л'ес'і / ну / от 'густо / а'га / це 'д'ер'ево ме'шайе / 'нада йо'го ўда'л'іт' // л'ес'нік 'ход'іт' / понаме'чайе йа'ке 'д'ер'ево 'нада ўда'л'іт' // в'і'н на'т'есує // а м'і та'ди шо // ч'і ў 'рубанц'і йд'е / ч'і там у дро'ва йд'е / ч'і там д'ело'в'е / так у д'ело'в'е ід'е // ну / 'рубанц'і це 'коле 'може ід'е на ц'е / на о'кутуван'е ка'нала бала'та / а'сушуйут' д'е / 'ранше_же_ж / дак та'к'е ж ра'біл'і / ап'л'етува'лі па Б'ела'рус'ейі / дак о'то на 'кол'е мо на йа'к'е // а 'пот'ім же мо на 'шахти' на йа'к'іе / д'е 'тоже ж т'реба було / ну а'йакже // о / так о'це ж то / а м'і то та'к'е ж ра'біл'і / а п'і'томн'ік'і / б'е'ром / то'ди' та'к'іе мо'т'ігі бул'і / б'і со'к'іри мо'т'іга / во'на хва'соном б'е'з са'п'і / і м'і ма'ти'гам'і 'ти'м'і ка'пал'і 'земл'у / пото'му шо пн'і / т'е'п'ер же тракто'ра пов'і'р'і'вайут' / а м'і та'ди ма'ти'гам'і кру'га то'го пн'а ко'р'ен'а: поб'рубуйом / пов'і'к'і'дайом і п'лошчу ту гра'бел'кам'і пере-гре'бом / ру'кам'і перебе'ром те ко'р'ен'а:чко / за'глад'ім / а 'пот'ім б'е'ром же ж / 'ши'шк'і_ж ір'вут' ра'боч'іе / йіх 'сушет'

у су'шар'ні / 'сушат' / семе'на / 'ти'йе семе'на м'і та'ди б'е'ром / у бу'ти'лочк'і наси'пайем / із бу'ти'лочк'і хара'шо с'ейат' / із бу'ти'лочк'і / о'так / ад'на йд'е / та'ка ку'в'ен'ка / та'ка 'палка зог'нут'ен'ка б'і качар'га / ід'е до'рожку 'роб'іт' / ро'зурку 'роб'іт' / а йа йду з бу'ти'лочкой о'тако'го пос'е'йу / пос'е'йу / а дру'га йд'е / раз / раз / раз / і загре'байе^а / ос' так / раз / раз / і загра'байе^а ру'кам'і / загре'байом / а 'пот'ім це м'і с'ійом вес'нойу / а 'вос'ен' / во'на л'етує / а ўже в'ес'но... / аж на дру'гу в'есну м'і в'і'капуйом / і 'сад'ім по ра'дах д'е ўже / ну / пудга'тоў'лана п'лошча / на пудга'тоў'лани' плашча'д'ах / 'сад'ім / ну / о'це та'ке / да / і 'жолуд' так із дуба / на дуба / і 'жолуд м'і с'ейал'і / а т'е'п'ер у'же_ж / йак у'же йа н'е ра'біла / дак 'дажи і 'яблока с'ейем / с'ем'е'на із 'яблок / і із груш / дак у'же п'і'томн'ік'і 'тоже ра'біл'і / моло'д'ож / це ўже посл'е м'е'н'е //

З.: Чи 'казали бор ? //

— Н'е / н'е / н'е ка'зал'і / л'ес / л'ес / у нас / н'е / н'е / н'е ка'зал'і ў нас // м'і па 'соснах л'аз'іл'і ір'вал'і 'ш'ішк'і / па 'соснах / мала'д'іе 'сосни' / та'к'іе бул'і / ну / на йа'ку_ж 'можна зл'ез'т'і / ір'вал'і 'ш'ішк'і / і здо'вал'і / нам пла'т'іл'і па п'ід'і'с'ат ка'п'ейок к'іла'грам / па п'ід'і'с'ат ка'п'ейок к'іла'грам пла'т'іл'і // 'ш'ішк'і // дак о'це ж м'і 'штат'ні'е бул'і / штат'ні'е / м'і ўже ж ў штат праш'л'і / та_ж м'і бул'і мо'л'іе / дак ў штат н'е пра'вод'іў // а 'пот'ім пров'ел'і / дак м'і бул'і штат'ні'е / дак м'і... сп'ец'і'ал'но су'шар'на йе^а / 'топ'ат' кру'гло'суточно да ста г'радусоў т'емп'е'ратури' / шоп було / а'ни' / а 'ш'ішк'і заси'пайут' у та'к'іе ре'шота / та'к'іе ре'шота в'і'с'ашч'іе / і та'да у'же_ж д'е'журні'е по 'очер'ед'і д'е'журет' / 'топ'ет' д'е'журет' / д'іў'чата по 'очер'ед'і і тра'сут' 'тіе ре'шота / йак у'же 'чуйут' / шо 'лускайут' у'же тра'сут' / семе'на в'і'сі'пайуца / та'ди йіх мнут' / бо у семе'нах к'р'ілушко та'к'е на кон'ц'е йе / у семе'нах к'р'ілушко // о / дак а'ни' чут' пр'і'мочут' / м'йут' д'іў'чата ру'кам'і / шоп йо'го / допа'лайут' та'да / на'чоўк... / та'к'іе на'чоўк'і д'ер'еў'яни'йе сп'ец'і'ал'но па'лайут' / та'ди ж у'же зда'йе / у л'ес'нічество //

З.: А йак па'лайут' ? //

— Ну / так ру'кам'і / о'так па'лайут' / па'лал'і так / так /

З.: Йак тр'ас'ли ? //

— Йак тре'се //

З.: Йак цв'і'те сос'на ? //

— Ай сас'на йак цв'і'це / а'на 'жоўт'ен'к'ім та'к'ім те / п'і'лок у йу' та'к'і йе 'жоўт'ен'к'і / ха'роше то л'е^акарствене 'дуже / п'і'лок / ад л'огк'іх / да / хто л'огк'ім'і бо'л'еє / і 'можна / о'ц'іе_ж ка йак сас'на в'іпус'кає ц'іе 'ш'іпух'і / сас'на рас'т'е^а / о'на в'іпус'кає / в'ер'ха да'йе в'ер'ха да'йе / да шче

молод'єн'ка / дак тїє / да шче молод'єн'ка / дак тїє ж палачк'ї в'єршк'ї із'ломуйут' / а'ни та'к'їє 'к'їсл'єн'к'їє ў'кусн'їє / а'ни та'к'їє ў'кусн'їє / 'к'їсл'єн'к'їє / дак йїх ір'вут' / і то йїх ір'вут' / і то йїх бу'вайє 'р'єжут' / 'р'єжут' на 'дол'к'ї / на 'дол'к'ї о'т'їє от / із 'м'єдом мє'шайут' / з 'м'єдом / з 'м'єдом напалам п'єр'єм'єшуйут' і то буд'є гадам'ї сто'йат' / і це ад 'л'охк'їх / ад 'л'охк'їх / хто то бран'х'їтом бол'єє / це йа ж н'є з'найу йак і називат' / 'Боже мої / йа ж нї меди'ци'на і о'це та'к'є //

З.: Чи можна з'їрати сам цв'єт ? //

— Цв'єт / де цв'єт ну чо'го // пї'лок 'можна абт'рахуват' / і на йа'ку то ба'мажечку / наобт'рахуват' со'б'є на л'є'а'карство / л'уд'ї ж хо'д'їлі то обт'рахувал'ї / ну / йак же // 'можна ж обт'рахуват' / спїц'ї'ал'но да // а 'ш'їше'а'чк'ї што на'ростуйут' / дак 'ш'їшк'ї 'лаз'їм по 'соснах і р'вом 'ш'їшк'ї а та'да / це ўже 'вос'єн' ўже 'ш'їшк'ї р'вут' / з'ї'мойу / аж з'ї'мойу / м'ї з'ї'мойу 'ш'їшк'ї ў'се р'вал'ї / пото'му шо о'на ж з'є'л'она н'є с'п'єла йак с'п'єла / з'ї'мойу / ха'д'їлі м'ї по с'н'є'а'гу / і так йак о'тож в'є'а'сноу / 'рано в'є'а'сноу / дак іш'ч'є хо'д'їлі да р'вал'ї // а 'жолуд по'пуд ду'бам'ї хо'д'їлі / л'їст'а ру'кам'ї прогр'єбеш / л'їст осї'пл'єц'а 'жолуд пос'п'єў / а'сї'паўс'а да'долу / ну / йак же ж йо'го ўз'ат' / 'надо л'їст ру'кам'ї / прогр'єбом / і зб'їрал'ї 'палцям'ї / 'пал'ч'їкам'ї зб'їрайом у ка'робку і ў мє'шок зда'вал'ї / зда'вал'ї 'жолуд / а 'ран'ше й'с'в'їн'ам су'ш'їлі і с'в'їнам ма'лолі / і'а' сн'ї'ри св'їн'ам / о / і ха'роше 'сало рас'ло / па сн'є'а'гу / по сн'є'а'гу ха'д'їлі //

З.: Як хо'дили по сн'ї'гу ? //

— По цел'їку ха'д'їлі / то цел'їк з'вєца / по сн'є'а'гу / по цел'їку / бу'вайє н'є в'г'рузн'єш / а д'є прог'рузн'єш / аж по 'пояс / аж по 'пояс да / да / цел'їк / о'це ў нас називал'ї цел'їком / з'ї'мойу / ха'д'їлі на просв'єт'л'єн'їє / ру'бал'ї / по сн'є'а'гу ха'д'їлі / на просв'єт'л'єн'їє л'єс 'р'єзал'ї з'ї'мойу / а ў'л'єтку па'садк'ї па'лолі / 'сосну в'є'а'сноу са'д'їлі / в'є'а'сноу / а'ц'у сас'на ка'тора ў пї'том'н'їку рад'кам'ї в'їросла гус'тайа так йак о'то ци'бу'лу с'єйанку по'с'єйат' / разб'їрайєт'є / о / м'ї'а' ла'патам'ї ко'пайом 'сосну і прї'капуйом йє'їо ў г'радачк'ї та'к'їє / а 'пот'їм йє'аздов'ї прї'я'а'зайє / на під'воду г'руз'їт' / і вє'зе / нам ту'да ўже ў д'є'а'л'анку за'воз'їт' / м'ї йє'їо прї'капуйом об'ратно / і йак с'кол'к'ї 'нада нам / у в'є'а'др'о / наб'рал'ї / о / ну / т'є'п'єр же шо // т'є'п'єр же / ма'ш'їні / са'жалк'ї / т'є'п'єр же 'наш'ї ос' 'цїєє шо ха'д'їлі д'їў'чата / то йа'ни ўже са'жалк'ї 'булі та'к'їє шо на са'жалц'ї сє'д'їт' / сас'н'їні пус'кайє / а м'ї ж йак са'д'їлі / сас'н'їні пус'кайє / а м'ї ж йак са'д'їлі / мє'чом / праб'ї'вайєш 'д'їрку / мє'чом / та'к'ї йак ла'пата / м'їєч та'к'ї проб'ї'вайєш 'д'їрку / а йа йду із вє'д'орком

із сас'ноу і ту'да / ў'сажуйу сас'ну / запраў'л'айу 'йамачку / а 'пот'їм во'на заж'ї'має м'є'чом / об'ратно ту 'д'їрочку сас'ну / і б'їтапкуйом о'так на'гам'ї //

З.: А поливали ? //

— Н'є / н'є н'є / ба'ран' 'Боже / 'баран' 'Боже / і це так 'радом йа па ра'ду йду 'задом / 'задом з ма'чом і'ду / раз / удари'ла / 'д'їрку зра'б'їла / та йд'є наг'нута / паса'д'їла / пр'їтап'тал'ї ўдвох / во'на о'т'ул' / йа о'т'ул' / за'жал'ї / м'є'а'чом йа'на за'жала с'уд'ї / ту'д'ї // с'уд'ї / ту'д'ї / так от / за'жаў і дал'ш / і дал'ш / так на поў'м'єтри' / на поў'м'єтри' сас'на д'сас'н'ї / о'так мї' о'це ра'ботал'ї //

З.: С'к'ї'ї'ки можна за ден' поса'дїт' ? //

— Г'єк'тар 'в'їса'д'їш / г'єк'тар / ну во'ни ж н'є'а' густо ра'дї / ра'дї / два 'метри' рад ад 'рада / о // і б'є'р'єзу / і б'є'р'єзу і на'с'єн'є / да / да / да / ўсє ота'к'є / це уже план буў л'єсн'ї'кам / л'єсн'ї'к'ї / а м'ї'а' ўже та'к'їм 'мало зан'ї'мал'їс / м'ї'а' це 'ш'їшк'ї / прасв'єт'л'єн'є ра'б'їлі / о'це ж та'к'єго / с'молу б'рал'ї / ка'н'єчно / пуд'сочка бу'ла / пуд'сочка / та'к'їє же'л'єз'н'їє л'єйчк'ї / же'л'єз'н'їє л'єйчк'ї / і'а' та'к'їє ж ц'ї'є / йак йо'го ска'зат' / ну / н'є'а'можу йа прїд'став'їт' / на 'палци' / ну / ста'м'єзка та'ка // і'дут' і ў 'йолочку пра'д'оргуйут' / у 'йолачку / у 'йолачку / па сас'н'є / і пудстаў'л'айут' л'єїку / це зара'н'єї в'є'сноу 'роб'ат' / о / пудга'таў'л'уйут' пуд'сочн'їк'ї / ну йа н'ї зан'ї'малас'а / ну ха'д'їла ж па йїх / ну / ха'д'їла ж / 'Боже мої / ўс'у ж'їст' / ўс'у ж'їст' ха'д'їла / а та'д'ї ўже ж ва'на с'т'єкайє ў ту л'єйє'а'чку ўже і ва'ни ж ўже набл'удайут' / 'ц'їє / шо 'роб'ат' по пуд'сочках / хто ўже ў'часток / ч'її у'часток / во'на 'ход'їт' / соб'ї'райє з ци'х л'єйочок / соб'ї'райє у 'бочку / же'л'єз'н'їє 'бочк'ї йїм прї'воз'ат' // во'но / ата'к'є во'но / шч'ї'тайт'є'а' / йак см'є'а'тана / 'т'ол'к'ї ж т'а'гуч'є / л'ї'пуч'є / ну йак м'єд / ну / йак м'єд / к'рашче / йак м'єд / йак м'єд / ота'к'є //

З.: Як'кого 'кол'ору ? //

— В'ї з'найт'є / што пуд м'єд і под'хоже ота'кого цв'єту / да / да / да / то жи'в'їца / жи'в'їца / соб'ї'райут' жи'в'їцу / о / це жи'в'їца / от йа ўже ж вам і н'є ска'жу с'кол'к'ї зн'ї'майут' / а н'є / га'доў т'р'ї / чо'а'т'їр'ї б'рал'ї / га'доў т'р'ї ча'т'їр'ї б'рал'ї / бу'вайє пуд'ор'гуйут' 'чуточку шче 'в'їше / 'в'їше / 'йолачку та'ку д'є'лайут' о'ц'їє ж ра'зорк'ї / да / да / про'р'єзуйут' п'рор'єз' / да / да / йа н'є 'можу ж с'помн'їт' йак же з'валос' у'же ж по'думайт'є с'кол'к'ї год / ви'шо / ви'шо / с'кол'к'ї год у'же прош'ло / йа н'є 'можу / ну / хара'шо шче 'помн'у / пото'му шо йа'но / йа 'в'їросла на йом / ну / шо йа 'можу збрє'хат' йак йа 'в'їросла на йом / на ц'ом ў'с'ом //

З.: А йа'ка сос'на к'рашча на буд'ї'нїцтво ? //

— Аї стр'їж'н'овайа / в'ї шо / стр'їж'н'овайа сас'на / смал'а'ніста / стр'їж'н'овайа //

З.: А коли з сос'ни ўз'али смо'лу ? //

— Все д'но во'на стри'ж'н'ова / все д'но во'на / х'їба во'на в'їда'їе ўсе / во'на ж ўсе н'е в'їда'їе / н'е / стр'їж'н'овайа / йак роз'р'їзат' / во'но ж в'їдно стр'їжен' / у котрой абалона т'рошечк'ї абалони / а котора стр'їж'н'е'овайа / йак ха'роша стр'їж'н'овайа сас'на / йе'їе б'е'рут' / о'ц'їе ж а'хотн'їк'ї та'к'їе ў нас йе / шо пл'е'атут' ка'робк'ї / ка'робк'ї // а ў нас з'вуца каше'л'ї // на д'ранку / п'робуйут' на° д'ранку / д'е'рут' д'ранку / поўто'ри' м'етри' доўж'їни д'ранка / а пот'їм йе'їе тонко / тонк'ї сл'у'ї / тонк'ї сл'у'ї / д'е'рут' / ну / на поўм'їл'їметра / йа з'найу / йак іска'зат' / да / тонко / он ка'робка ж йе ў м'е'н'е / йа б мог'ла б і пока'зат' вам 'зараз / а'га / і та'ди' ж у'же б'е'рут' ва'ни' в'їажут' / а аб'руч ду'боў 'робет' / та'кого дуб'ца дубового тоўсто'ватого / сан'т'їметроў 'д'ес'ит' і йа'го заг'їнайут' / с'ї'їрого і на йо'го //

73. — Ц'їмо / сма'лойу ж нап'їтована / а'га / сма'лойу //

З.: А обол'она не нап'їтована смо'лойу ? //

— Н'е / н'е / в'ї шо / а'д'е ж муост пас'лани' у'хат'ї в'їн же н'екра'с'їв'ї п'їд'лог'ї / п'їд'лог'ї ж н'екра'с'їв'ї ў мас'ту / у нас з'в'еца пуол / пуол / мас'ти' / муост / муост / дак йак па'м'їйеш 'вен'їчком б'е'р'е'зав'їм / паша'руйеш на'гойу да па'м'їйеш дак в'їн 'жолт'їн'к'ї / а йак абалон'їста / дак 'с'їн'а / а'га / абалон'їста ж 'с'їн'а / чо'го ж а'на буд'е 'жолта / а'га а та йак на'л'їхвена / а'га / да / да //

З.: І та 'доўше 'держ'їца ? //

— Та в'ї 'шо / кан'ца і к'райа н'е'а'ма / в'ї шо / да ст'р'їжен' йун і ва'ди' н'е ба'їйца / йун і н'е так же гн'ї'їе / а абалона шо / год-два паста'їяла / пас'їн'ела / пачер'н'ела / пача'ла трух'л'авит' і ўс'о / о / пата'му шо / а сма'ла / сма'ла ж н'е да'їе'а заг'їбат' / гн'ес'т'ї / 'порт'їце / да-а //

74. З.: А коли будували 'хату чи буд' 'шчо / то йа'ке 'дерево на'самперед б'їрали ? //

— А-а / стри'ж'н'ове // а-а йа'к'е 'д'ер'ево // 'дуба / 'дуба на пуд'вал / 'дуба / 'дуба / 'р'ежут' в'ел'їкого на штан'дари' / це з'вуца штан'дари' / шоб п'їд'логу ла'жит' і пала'жит' же св'їаз' / св'їаз' 'хати' шоб пала'жит' / св'їаз' / пуд'вал пала'жит' / о / дак штан'дари' па'п'ер'еду ла'ж'їл'ї / а пу'том пуд'вал / пра'дол'не 'д'ер'ево 'поп'ер'ек і подоўж і пос'е'р'еди'н'ї св'їязку ра'б'їл'ї / а йак у 'чисти' ву'гол / дак так про'дол'н'їе па'л'ена на ўс'у 'хату і ла'ж'їл'ї / 'чисти' / ву'гол / це з'в'еца 'чисти' ву'гол / йак це о'з'о с к'їрпе'ча по'ложени' 'чисти' / о'то 'чисти'

ву'гол / а йак / а йак так / дак то ўже в_ор'саб'ї шче ра'б'їл'ї / с'тав'їл'ї ота'к'їе гот ор'саб'їни / ну / па'л'їна та'к'їе с'тав'їл'ї і в йїх тут рез'їба була та'ка за'р'езане / шо так / круг'л'ач'ка зат'е'ши' і зак'їда'ї в с'т'енку / і зак'їда'ї / це у м'е'н'е 'дома так із'робл'ана 'хата ў ор'саб'ї і абшел'е'вал'ї м'ї' / тейе / 'доскайу абшел'е'вал'ї ў 'їлоачку / ха'з'айїн пара'б'їў та'ку 'їлоачку / покра'с'їл'ї галу'бовайу к'раскойу / дак у нас у вар'саб'ї 'хата з'робл'ана і 'того / і абше'л'ована // і абше'л'ована //

З.: А к'роме в ар'саби / йак шче ро'били ? //

— Йак 'то / 'чисти' ву'гол іш'че ж 'їако'с' з'ваўс'а / так йа н'е при'думайу йак теї з'ваўс'е //

З.: А б'їрали в основ'ному / ви 'кажете / дуб ? //

— Дуб / це л'уба 'хата / л'убе ўсе / шо зв'їазу'їеце / дуб / дуб дол'жон на па'чаток 'хати' / дуб // а 'в'їш'еї сас'на / і а'с'їну / ну / б'е'р'езу н'е 'очен' то / а т'е'пер і б'е'р'еза / ўс'о ж і'д'от у'же т'е'пер //

З.: А тут / де д'вер'ї с'тавили ? //

— Вуша'к'ї / а це вуша'к'ї / вуша'к'ї стр'їж'н'ов'їе / сас'нов'їе і дубов'їе стано'в'їл'ї і стр'їж'н'ов'їе сас'нов'їе стана'в'їл'ї 'тоже //

З.: А це з'верху йак з'в'еца ? //

— Ну да / да / ну це з'в'еца ўсе 'шапка / то 'шапка з'в'еце / 'шапочка / 'шапка з'в'еце / ну то вуша'к'ї / а 'пот'їм то з'в'еце з'верху 'шапка / 'шапка з'в'еце //

75. З.: Розка'ж'їт' / йак ру'салки гу'л'айут' ? //

— А 'їак же у нас ру'салк'ї / а 'їак же у нас ру'салк'ї гу'л'айут' / у нас о'це у поне'д'ел'н'їк у нас ру'салк'ї // а'га / начи'найеце З'ел'ена Н'ед'ел'а / субота / ми' ўже м'їйом / пуд'мазу'їом у'же 'кала п'їечок / пр'їб'їрайом / ну там же і в'е'черу га'тов'їш / у'же ж ба / це ў п'їятн'їцу в'е'черу / бо ў п'їятн'їцу пр'їход'ат' ру'салк'ї / так в'е'черу ўже га'товет' та'ку / ўже / ну / пас'н'ен'ку / пас'н'ен'ку в'е'черу га'товет' і у'же ж / бо 'кажут' д'е'ди' пр'їдут' же і ру'салк'ї і д'е'ди' 'наш'ї пр'едк'ї / пр'їдут' у'же ж 'їест'ї / так 'їест'ї га'тов'їм попр'ї... / ну / це ж ўже пов'е'черал'ї / а ў суботу ми' ўже м'їйом / 'мажом / ну ўже ла'год'їм і і'дом по та'тарку // а на ста'л'ї / 'ложечк'ї остаў'л'айом / і ўсе / 'харч / харч / і га'р'їлачку у 'чарачку нал'ївайом і с'в'ечачку ж за'па'л'уйом йак в'е'черайом / о / 'пот'їм у'же на'заўт'р'е / на'заўт'р'е ўже м'ї' пр'їб'їрайом і ўже 'ти'жд'ен' м'ї' Т'ру'їцу три' д'н'ї спраў'л'айом / н'е'а'роб'їм 'кажут' Т'ро'їца / гр'їх / ру'салк'ї ўже пр'їш'л'ї / а'н'ї ж у'же 'ти'жд'ен' ка'тайуца на а'рел'ах / 'должен' дош'ч'їк і'т'ї / а йак 'дош'ч'їк н'е йд'е'а на Ру'салн'їн 'ти'жд'ен' / дак х'лопци гла'дишк'ї пок'радут' у 'бабок по за'борах до ў ка'лод'ез' паўк'їда'їут' / до 'воз'їк'ї / о'ц'їе / то'чанк'ї па'в'ешайут' на 'оч'їп'ї на кру'к'ї у'в'ерх / а'бо ў ка'лод'ез'

позапус'кайут' / лавачк'і пазр'івайут' / лавачк'і пазр'івайут'
с'е^адушк'і / д'е^ас'е^адат' баб'і попуд пла'там'і / позр'івайут' /
поўк'ідайут' / та'к'і вр'ед ра'б'іл'і / а то'му во'рота раск'р'і'йут' /
'воза вкра'дут' дес' 'вікат'ат' у ба'лото за'кот'ат' / о'це та'к'е
ра'б'іл'і / вр'ед ра'б'іл'і та'к'і / шоб дошч ішоў // а'га / а та'ди
ж у'же це ж ти'жд'ен' прай'шоў / у пан'ед'ілок у'же т'реба
пра вод'іт' і ру'салок / м'і^н ўже так к 'в'ечеру / ча'суў у'же к
шес'т'і / ну / йак на 'заходом 'сонца / ба_ра'бота_ж / ра'б'іт'
т'реба / а'га / та'ди ўже прібі'райемос'а / в'е'черу там же
зга'тов'іш 'кажна 'дома пав'е'черала ўже і ўже_ж у па'ход у'же_ж
ру'салк'і ўже / в'е'ночк'і в'яжом із ц'в'е'ту'ў / у нас а'с'іна / із
а'с'іні м'і^н в'яжом в'е'ночк'і / ну / хто й_цв'е'точк'і й_б'е'ре-
зав'і / ну / і вс'о употреб'л'айом в'е'ночк'і і йдом / прібі'райемос'
і'дом ўже 'вул'іцейу і сп'е'вайом // *пров'еду ру'салачку в 'ч'істи
бор / а са'ма вер'нус' ў 'таткуў дв'ор / пров'еду ру'салачку да
'бору / а са'ма пай'ду да'дому /а'бо да 'йамк'і /а са'ма пай'ду да
'мамк'і / о'це так у нас сп'е'вайут' кра'с'іво / а'га // б'ур / ц'е
ж / ну л'іес / л'іес / б'ур о'це у нас так сп'е'вайут' / о'це у
нас так сп'е'вайут' да і це ж м'і^н ўже йдом 'вул'іцейу / ба'б'і
пуд'ход'ат' сп'е'вайом / сп'е'вайом / 'разом уже 'попуд 'ручк'і і
йдом / прі'ход'ім у'же ж аж ту'ди і там //*

З.: 'Т'і'л'ки ба'би йдут'? //

— Ну / хлопч'ук'і / мала'д'ож / і'д'е_ж / хто 'хоче / да /
да / ба'б'і / д'еў'чата і х'лопци / а х'лопци у'же а'гон' наст'ройіл'і
і у'же та'к'і а'гон' /кал'ос нана'с'іл'і / і ў нас же сас'на / дак
із сас'ні 'тейі да_і шче йак п'іда'л'ут' сал'арк'і / а'гон' пуд
'н'ебо га'р'іт' / а'гон' пуд 'н'ебо га'р'іт' // м'і^н да'ход'ім да_г'н'у /
пуд'ш'ібуйом в'е'ночк'і ў'гору // пере'кул'у'емос'а і ўже ж
сп'е'вайем / *пров'еду ру'салачку / у'же ж у 'ч'істи б'ур //*

З.: А пере'кул'у'йу'ца / чи перевер'тайу'ца? //

— Да / 'через 'голову / 'через 'голову / дар'ма шо се ж от /
і тут про'вод'іл'і м'і^н о'з'о с'уда про'вод'іл'і / 'с'іе н'е
про'вод'ат' / а м'і^н про'вод'іл'і / да шче й_папас'е'д'ел'і 'кала
аг'н'у / а тут д'етк'і 'наш'і / 'наша наш з'в'ічаі / дак ва'ні
а'гон' нала'ж'іл'і нам / нала'ж'іл'і а'гон' / дак м'і_ж / ва'ні_ж
дагавар'іл'іс'а у'же / дага'вуор у йіх / па два'рах там с'ед'ат' /
д'е калад'аз'і / із 'в'едрам'і і к'ружк'і / і д'еў'чат абл'іват' / із
в'ед'ра п'рамо / пабл'івайут' 'ч'істо гет' / 'д'еўк'і 'мокр'і'е
і'дут' / прі'с'еі'богу п'раўда / да / м'і^н 'кажом / ста'р'іх н'е^а
ча'пайт'е / а д'еў'чат / 'тийе д'еў'чата / кат'р'іе 'х'іт'р'іе / то
жи'там'і поўт'е^акайут' / с'е'лом н'е^а йдут' / да жи'там'і /
'т'емні'м 'ходом // а м'і^н 'вул'іцейу прі'ход'ім да'дому і ўже ж та'ди
ад:и'хайом / о'це ж так у нас / та'к'і у нас о'б'ічаі / так м'і^н
про'вод'ім // м'і то н'е 'бач'іл'і ж ру'салок / ну / га'ворет' шо /
ой / 'каже ой там д'ер'ево кали'халос'е / ру'салка / 'каже /

кали'халас' / а'на ж н'е'в'ід'іма / а'на н'е'в'ід'іма / а йе ка'му_і
ув'іж:айеце / у гла'зах ув'іж:айеце / да / йе / гавар'іл'і /
гавар'іл'і / шо ув'іж:айеце у гла'зах / у'б'і'елом плат'і / 'косі
рас'пушчани'е / о'це ж та'к'е / о / а д'е ва'ні б'рал'іс'а / от
га'ворет' / ат'кул' ру'салка по'яў'л'айеца / ру'салка по'яў'л'айеца
а'т:ул' / хто на Ру'салном 'тижн'і ум'і'райе / хто на Ру'салном
'тижн'і ум'і'райе / от у нас 'ж'еншч'іна //

З.: А во'на хреш'чена? //

— Ха'т'а би' ва'на йа'ка н'е_би'ла / ха'т'а йа'ка н'е_би'ла /
ва'на перетвар'айеца / 'есл'і а'на на ру'салном 'тижн'і / а'на
ру'салкайу / ру'салкайу // і ста'ра й_мала'да і муш'ч'іна // хто
би то н'е би'л / хто би то н'е би'л // да / у нас ос' 'тутака ўже
о'це ж йак м'і^н п'ере'йехал'і с'уда два муж'і'к'і ўто'п'іло'с'а / да /
а'д'ін із 'Ровенск'і 'област'і прі'йехоў до с'е'ст'ри ў 'гост'і і по'шоў
ос' у 'Мойку ку'паце і ўто'нуў / на'в'ерно йо'го 'судорга ў во'д'е
ўз'ала і уто'нуў // йо'го шу'калі / шу'калі 'комл'ад'у // а 'пот'ім
'волака за'к'інул'і і та'к'і ж па'мал'і / па'мал'і / да / і та'к'і
па'мал'і // а а'д'ін ос' с'л'еду'йшче с'ело С'ер'е'доўка / прі'йехаў
на с'вад'бу да с' 'К'і'ева да 'родств'ен'ікоў пагу'л'ат' і прі'йехал'і
с'уди ж два к'і'лом'етра на 'Мойку поку'паце і 'тоже на Ру'салном
'тижн'е ўто'п'і'ус'е / хлап'чак / і во'но ж то та'ке / на Ру'салном
'тижн'е і це ж з'в'еца / шо ўже ж ва'на ру'салкайу і хто пом'ре /
хто би то н'е би'л / ч'і муж'і'к / ч'і д'і'т'а і 'каже йак на'род'іце
то те ўже шо нарож'зайеце ўже на 'тижн'е Ру'салном / то буд'е
ру'салкай / ну це аб'і'чай та'к'і ж л'уц'к'е гавар'ашч'і / хто йо'го
з'найе / о / о'це та'к'е / да / дак о'це ж так у нас і ру'салок
нази'вайут' / ру'салк'і // 'кажут' / шо то'го / шо ўже ж гр'ех
в'е'л'ік'і йак ва'на ж у'м'ерла н'е'а'х'р'ішчана / ста'райуци йак
д'і'т'атко на'род'іца дак ста'райуци ху'ч'іі йо'го п'ер'ехр'ес'т'іт' /
п'ер'ехр'ес'т'іт' ста'райуци / бо бу'вае ж у'с'акого / хто йо
з'найе / ц'е ж мал'утка / ну / мал'е д'і'т'атко шчо ж ви' з
йо'го / о / дак ста'райуце б'іст'р'еі п'ер'ехр'ес'т'іт' / бу'вае
й_хва'роби' ў'с'ак'іе і пал'е'ч'іт' д'і'т'атко ж т'реба / пале'ч'іт'
к'р'ік'сі йа'к'іе ж о'то / д'і'т'а кр'і'ч'іт' / дак к'р'ік'сі / л'ечат'
же шоб с'пало д'і'т'атко / о / дак ста'райуци ж йо'го п'ер'ехр'ес'т'іт' /
о'це та'к'е //

З.: Бу'ло та'ке / шо йа'кихос' по'коі'ник'іў не хо'вали на
к'ладбишч'і? //

— А-а / це 'в'ешел'н'ікоў / хто со'б'е см'ерт' із'роб'іт' сам /
па сва'йеі 'вол'е / дак йіх іск'райу к'лад'б'ішч' хара'н'іл'і // на
к'лад'б'ішчах / на к'лад'б'ішчах / ну / ўже ни 'радом з ус'і'ма /
а так із / іск'райу нач'і'найуце к'лад'б'ішча / так / йіх і
хара'н'іл'і / 'бат'ушко н'е п'ечатайе / н'е йак з'найе / н'е-е ба'ран'
'Боже / н'е-н'е / 'бат'ушко н'е / н'ізаш'чо 'бат'ушко н'е 'буд'е
п'ечатат' / н'е / н'е / 'в'ешал'н'іка / ко'торі за'в'ес'і'ус'а а'бо

за'р'езау'с' або заст'рел'іус'а / то ж н'еха'роши' чала'в'ек / н'е
ч'іста ду'ша в йа'го / о / о / н'е'ч'іст'ік / йа'го н'е'ч'іст'ік
пудстер'ну'ї і в'ін сва'їу 'душу пагу'б'їу / о / дак в'ін у'же да
'Бога н'е принад'л'еж'іт' / о //

76. — Йа Гел'е'нок Га'л'іна / Х'в'едара'їна / п'ер'ес'е'л'енка із
Чер'ноб'і'ла / йа з т'ри'цат' п'ер'шаго 'году д'вацат' с'омого
с'ент'аб'ра м'і'н'е о'д'о д'ен' на'роджен'а бл'іско / йа ча'тири'
к'ласи' кончи'ла у сва'їом с'е'л'е / с'е'ло Руд'к'і / с'е'ло
Руд'к'і // п'ере'їхал' м'і' с'у'да у 'вос'імди'с'ат' шостом га'ду /
с'у'да // і з того 'часу м'і' тут і жи'вом / нас пр'і'нал'і очен'
хара'шо / м'і' благода'р'ім у нас М'і'кола / Л'і'хацк'і М'і'кола
Гр'і'горав'іч гала'ва / очен' пр'і'ятни' чала'в'ек он / спа'с'ібо /
бал'шойе спа'с'ібо йа'му / шо в'ін да'їе нам 'кажен год на
к'ладб'ішча б'есп'латно а'ў'тобус / м'і' йа'му 'дуже блага'дарни'їе //
каг'да м'і' бн'імайом / сво'їй 'родни'їе 'хати / це'луйом /
зе'м'ел'ку це'луйом / і'дом на к'ладб'ішча / пом'і'найом сва'їих
рад'ни'х // це / ў с'ом га'ду було д'е'ї'йатого / па'б'еда / і на
д'ен' па'б'еди' в аку'рат у нас було пон'е'д'ел'н'ік к'ладб'ішча бу'д'і
і нам гала'ва да'ў т'ранспарт п'рамо із с'е'ла аж да 'сами'х 'наши'х
'р'ідних ха'ту'ў //

77. 3.: А йак ви у сво'їему с'е'л'і пом'і'нали 'ран'ше ? //

— М'і' йак м'і' пом'і'нал'і / ми' ўсе'гда у ча'со'ї од'і'нацат'
'ранку і'дом на к'ладб'ішча / б'е'ру'м пра'дукту ў'с'аку і п'і'че'н'а /
ў'с'ачи'ну / к'рашанци' б'рал'і / ў п'ер'ву 'очирид' к'рашанци'
с'в'ечку б'рал'і / за'пал'ім с'в'ечечку на ма'г'ілк'і / шоб ди'мок
па'шо'ў / пр'і'воз'ім 'бат'ушка / пр'і'воз'ім 'бат'ушка / на час
д'н'а у нас дага'ву'р / пр'і'воз'ім 'бат'ушка / 'бат'ушко
пап'рав'іт' / да рад'ни'х / да ма'г'ілок пуд'вод'ім / 'бат'ушко
пап'рав'іт' / по'п'ереду 'бат'ушко аб'ход кру'га ма'г'ілок із'роб'іт'
тр'і 'рази' і м'і' ўсл'ед за 'бат'ушком аба'ї'ду'ом тр'і 'рази' і
сп'е'вайом / сп'е'вайом / да / п'е'ўча і 'л'уд'і / хто 'може /
те'ї і'де ўсл'ед і сп'е'вайе // це м'і' з'д'елал'і тр'і аб'ходи' кру'гом
к'ладб'ішч / а 'пот'ім пуд'вод'іт' 'кажде да ма'г'ілк'і / ну / там
гру'пу'їуце душ по п'їе'т'ох / да'їут' сва'їй гра'мадк'і і 'бат'ушко
ўже пап'рав'іт' / 'кала'дн'і'їей ма'г'ілк'і душ за дес'а'т'ох у'же
пап'рав'іт' / г'рош'і 'лож'ім с'кул'к'і хто / хто с'кул'к'і н'е
шка'ду'їе г'рош'е'ї / покла'д'е і це так в'ін у'же пап'рав'і'ў / 'пот'ім
м'і' раст'е'л'айом нас'е'р'ед к'ладб'ішч у нас та'к'е йе пра'странство
на тра'в'і / на т'равушк'і п'рамо / у нас н'е'ма там / зарез
та пара'б'лі' с'тол'ік'і / ну а 'ранше н'е було с'тол'іко'ї так м'і'
раст'і'лайом 'ц'їе скат'ер'т'і / с'кат'ерк'і і ста'нові'м пра'духту //
хто ўже пр'і'н'ус там і 'жаране і 'варане і 'паране і м'ї'асо й
ка'ў'баск'і і хр'ен і ну / ну / ўс'о і 'йаблак'і й'гу'рочк'і

й'са'лати' / ў'с'ак'їе / растана'ў'л'айом / о'це так йак ст'ул'
'роб'ім і ўс'і на'ў'кол'енцах у'же пр'іс'а'дайом п'рот'і / п'рот'і сва'го
стала 'кажде і ўже час'туйом ад'не'дн'аго час'туйом /
ад'не'дн'аго час'туйом // о'це ж пачаста'вал'і / 'б'ат'ушко
заб'і'райеце 'їед'е на су'с'ідн'е с'е'ло / Реч'іца у нас йе / бо
це ж 'разом у нас к'ладб'ішча / о / 'їед'е ту'да пап'рав'іт' /
їун па'їе'ї і б'іст'ре'ї па'їехо'ї / а м'і' ўже н'есп'е'ша / і'дом /
хто ка'л'і 'хоче / хто нап'і'ўс' / той л'е'ж'іт' да 'в'ечера там /
їак муш'ч'іні' нап'ї'уца / йа'к'і / а м'і' у'же їдом са'б'і н'е
сп'е'ша да'дому пр'і'ход'ім //

3.: Сп'і'ват' 'можна на к'ладб'ішчи ? //

— Н'е'е / ба'ран' 'Боже / сп'е'ват' н'е / н'е п'ер'ехрест'і'л'іс'а
і ска'зал'і / 'царство н'е'б'есне пуст' па'койаца / 'л'ег'ен'ка
з'е'м'ел'ка над рад'ни'м'і 'буд'е м'і' ў'ход'ім да'дому / і так м'і'
ў'ход'ім да'дому // ў пан'е'д'ел'н'ік / ў пан'е'д'ел'н'ік // а це
ўже 'Рада'ўн'іца / 'Рада'ўн'іца / а це ўже у во'ў'торок /
на'за'ўтре / пон'е'д'ел'н'ік / на'за'ўтре роз'д'вїа'ни' д'ен' / ц'е
у нас у'же с'е'ло 'То'ўст'їй Л'ес / 'То'ўст'ї Л'ес с'е'ло / дак
це там у'же роз'д'вїа'ни' д'ен' 'тоже ж 'Рада'ўн'іца / ц'а 'сама
'Рада'ўн'іца / 'то'л'к'і роз'д'вїа'ни' 'же / ўс'о к'ладб'ішча ўже
п'р'і'краш'чайуца / у'же н'ї'д'е у'же / н'ї'д'е / да // ка'л'і ма'г'ілк'і
ўже с'їе' / кан'чайут' пам'і'нат' / кан'чайут' пам'і'нат' / о /
ка'л'і кан'чайут' пам'і'нат' //

3.: А йак ви пр'їш'ли на к'ладб'ішче попра'ў'л'а'їете мо'гилки /
шчос' там 'робите ? //

— Ну да йак же пр'ї'дом / то м'і' ж загре'байом
позагре'байом / попр'і'б'ї'райом / в'е'ночк'і / рушн'і'к'і по'в'еша'
їом //

3.: Йак ви 'в'їшайете ? //

— Рушн'і'к'і ос' так 'в'ешайом на хр'ест на в'ерх //

3.: /А йа'кий у вас хрест ? //

— У нас д'ер'е'ї'їани'їе хрест'ї // н'е'а'ма п'ланок / н'е'а'ма
ў нас п'ланок //

3.: А рушн'і'ки на шо 'в'їшайете ? //

— Дак йа ос' так же ж / вистрем'л'а'їеца ц'е ж ст'вуол'
с'е'р'ед'н'і / 'через с'е'р'ед'н'і ос' так ст'вуол' і 'в'ешайом
рушн'і'чк'і / і 'в'ешайом і рушн'і'чк'і // м'і' і так і под
оста'ў'л'айом / то по'в'ешайом дак аж б'е'л'е'їе на к'ладб'ішча /
'нач'е там жон'к'і ўже //

Річиця Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Річиця розташоване за 45 км від районного центру м. Чорнобиль, поблизу с. Товстий Ліс. За даними середини XIX ст. відомо: «Части села (Товстий Ліс. - ред.): сѣверная за рѣчкою называется Рѣчицею» (Похилевич Л. Сказанія, с. 156). Своєї церкви село не мало, було приписане до Свято-Воскресенської церкви с. Товстий Ліс.

Пізніше с. Річиця було центром сільської ради, до якої належали сс. *Буряквека, Нова Красниця і Рудькі*. На поч. 70-х рр. XX ст. у селі було понад 700 мешканців, була початкова школа.

У 1986 р. село частинами переселено у сс. *Гавронщина, Плахтянка* Макарівського р-ну, частково у с. *Нечипорівка* Згурівського р-ну Київської обл.; для переселенців збудовано нові частини сіл. У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі здійснюється спільно з корінними жителями сс. Гавронщина і Плахтянка та вихідцями з інших польських сіл.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Річиця здійснено у с. Гавронщина у грудні 1994 р.

78. — Да це ж іш'ч'е було йа та'ка / ну с'к'ік'і там м'і'н'і було ну / йа н'е 'можу ска'зац' / ну з'ес' було год п'ат'нацат' 'може так / мо ч'е'тирнацат' / шч'е йа була та'ка со'б'е / ма'ла // ну шч'е 'бат'ко ра'б'і'ю сам нам ка'ч'ел'і з'а та'го шоб ц'о'го / шоб м'і н'е по'падал'і / бо з'найе шо м'і йіх н'е м'і'ном // ну то^а ко'л'іс' у нас на 'ц'ому / ну до'йарках о'то ж ко'ров'і віга'н'ал'і на це на л'ес з'найіш йак 'пасл'і / ро'б'іл'і ка'шари' л'е... у л'у... 'л'ес'і там у'же ро'б'іл'і 'ти'йе кура'н'і / і там у'же ж на л'ес о'то віга'н'ал'і ка'ров'і шоб во'ни там 'пасл'іс' і там і ста'йал'і // ... // з'найіш с'кол'к'і та'ди ка'ро'у було у да'йарк'і / по^а два'нацат' по тр'інацат' / чо'тирнацат' / йак у йа'коїі до^айарк'і / б'а'ре // ну мат'ка ж ма'йа да'йіла та'ди ка'ров'і / а м'і йе' по^ама'гал'і бо ў 'матк'і ш ха'з'айство було / то м'і йе' пома'гал'і // на т... на ру'сал'ни 'ти'жден' паш'л'і м'і ўже пас'ц'... те / паш'л'і за 'матку 'в'еч'ером / 'тук'і от йа н'... за'була йа'кого^а дн'а / йа н'е ска'жу йа'кого дн'а це було / ну^о йа з'найу шо на ру'сал'ни 'ти'жден' // паш'л'і м'і ту'ди ж у'же це // ка'ров'і да'йіт' у'в'ечар'і / пада'йіл'і м'і ка'ров'і / ну там же от ти' з'найеш мо П'ет'ра П'л'ушку ? // е'г'е / ну да // ну йа ўс'іх же з'найу / ти'х сво'йіх у'с'іх з'найу ко'тори' / ну та'к'і'йе пастуш'к'і ко'тори'йе 'пасл'і ка'ров'і / так / і м'і ш та'к'і'йе ма'ло... ка'тори'йе па'б'егл'і 'матак зама'н'ат' / дак 'тоже там бу'л'і / ну паш'л'і ж на 'ти'йе

ка'чел'і кали'хаца так у'же ў с'торону л'есу / ну ка'лишемос' м'і / а ста'р'е'ш'и'йе ж з'найеш йак / папр'іеж'з'ало да йа'но ш 'хоче за'ран'е'ї л'... да 'л'егт'і да пас'па... а'д'ихад' же / бо ў'ранци' 'рано ўста'ват' т'реба да'йіц' / а нам шче ш 'хочеца па... / паг'рац' / там же і х'лопци шче дак йаг же н'е / н'е поб'е^ажиш / на 'ти'йе ка'чел'і // ну і так у'же 'сонце с'тало за'хо... ўже заіш'ло а м'і іш'ч'е ка'чайемс'а на ти'х ка'чел'ах / г'райем па ти'х / па том л'есу // і йа'ни' да'ва'ї на нас кр'і'чат' шо і'д'іт' ла'ж'іт'ес' спат' бо ц'е^ап'ер у'же ру'сал'ни 'ти'жден' дак ру'сал'к'і 'хозац' / а П'ет'ро П'л'ушка так н'і 'с'ул' н'і 'с'тул' / ру'сал'к'і мол гу / і'з'іц' 'с'у'да / на'ча'у гу'кат' 'і'х по^а л'есу // да / на'ча'у гу'кац' / ну м'і / а 'ти'йе нача'л'і на нас кр'і'чац' / то м'і ўже зо'аб'рал'іс' паш'л'і ў ку'р'ен' да і па... і па'л'егл'і / а йа'но па'том йак нача'ло гус'ц'і // пан'і'ма^н / йак нача'ло гус'ц'і так от 'йаг'бі' йа'кас' 'наче 'шарга та'ка і'з'е і 'наче йак с'м'е'й'ец'и / пон'ім... 'от_шо / 'наче йак с'м'і'й'ец'и / та'к'і'йе 'наче палу'чайеца так гу'ло гу'ло па'том 'нашого кура'н'а так 'доск'і раск'ри'ло / пос'ер'е'з'ін'е бу'у а'гон' / те'ї а'гон' раск'іну'ло пату'ши'ло / за'си'пало / б'і'тони' поп'ерев'ер'тало / 'в'едра поп'ерев'ер'тало ўс'е та'ко / там була і 'баба К'л'і'м'і'ха і та'к'і'х от ста'р'і'х ба'гато баб / да'ва'ї васк'р'есні'йе ма'л'ітви' ма'л'іца / да'ва'ї у'же хрес'т'іца ўсе / а м'і / у'же паха'вал'іс'а за 'іхн'і'йе с'п'іни / у'же з'найеш йаг ба'йал'іс' / 'думал'і шо це наз 'будуц' б'іц' / ну ка'н'ешно нас 'ток'і 'б'іл'і 'баб'і / кр'і'чал'і ад'ни'йе 'баб'і / а то ўс'і мо'у'чал'і / 'ток'і чут'но шо 'кажне 'мол'іца^е / ста'р'е'ше / па-ма'л'і'л'іс' // ... // да / пама'л'і'л'іс'а йа'ни' / да / і / ну це ж та'ке 'обшче... ж н'е мо^айа 'в'ідумка / це було обш'ч'еств'ен'е та'ке 'д'іло / 'от_што // і йа'но та'ди пагу'ло зно'у і пагу'ло і пагу'ло так йак о'то на 'ти'йе / на 'Хатк'і / ў ту с'тора'ну / ну ат'кул' 'йе'хало ту'ди і па'йе'хало / і та'ка 'шарга та / 'от_шо // 'утром нас пади'ма'ют' у'с'іх / це 'каже 'ваша в'і'на / бе'р'іц' 'м'і'це 'зараз 'в'едра б'і'тони' го'рш'к'і ка'торийе 'йес'ц'і вар'і... // да'ва'ї м'і це ўсе / ра'б'іц' / 'цели'ї 'ранак м'і там шч'і'ка тур'іл'і йа'го по'ка / н'е було нам ў'р'ем'ен'і і т^о ка'р'о'у да'йіц' //

З.: А ста'р'і шчо гово'рили ? //

— Ну шо ста'р'і'йе // шо ста'р'і'йе 'баб'і гавар'іл'і / 'баб'і гавар'іл'і шо це / от / н... на це'ї / у ц'ом / на це'ї 'ти'жден' та'кого^а н'е^а 'нада ра'б'іц' / шоб н'і'кол'і н'е ра'б'іл'і // бо це 'каже ру'сал'к'і / ў йіх н'ел'з'а та'кого^а ра'б'іц' / ну м'і 'бол'ше / у'же ха'т'а і пр'і'ход'іл'і 'в'еч'ером на це'ї 'ти'жден' / ту'да ўже / 'тук'і шче 'сонце нач'і'найе за'ходи'т' м'і ўже у ку'рен' хавал'іс' // та'к'е було // це було при' ма... при' ма'йе'ї 'пам'ац'і та'к'е / а шо то та'к'е було н'е з'найу / н'іх'то йо'го н'і'чого^а н'е 'бач'і'у / 'тик'і 'бач'іл'і 'шаргу //

З.: А шчо це та'ке / 'шарга ? //

— Ну / ну шум та'к'і / 'в'ет'єр та'к'і йа'к'іс' / ну з'на'ш // з'найіт'і / ота'к'і_о йак / шум'іт' гуд'є та'ко аж / аж кур'єн' аж та'ко ка'ло... ка'лот'іца / і н'і'чого^а н'є^а 'в'ідно^а та'ко ўс'є к'рут'іца і зем'л'а і п'є^асок і цеї ди'м і / і ўс'є отако_о було / позаси'пало с п'єс'ком гец' //

З.: А шо ста'р'і 'л'уди розпов'ідали / ру'салки / йа'к'і во'ни ? //

— Ну ста'р'і'є 'л'уд'і ж ро^азпов'єда'ють а'л'є м'і н'є 'бач'іл'і йіх / йа н'є з'найу но ка'за... / це предста'їл'айуц' / м'і так предста'їл'айем шо ру'салка це / ў йі'ї'ї коси расп'лет'є^ани / шо во'на це / ну / ў ве'ї'ночку 'ход'іт по^а 'жит'у / ў жи'тах о'соб'єн:о ка'зал'і ба'гато йіх йє / ў 'жит'о н'є пус'кал'і // ну і во^ав... на це / на ру'сал'ни 'ти'жден' же шо ра'б'іл'і? / д'єт'єї са'м'іх 'дома н'є к'ідал'і бо бо^айал'іс'а шоб ру'салк'і н'є залоско^атал'і / ка'л'із' же та'к'є було / 'от_шо // ну і 'сами' н'є ха^оз'іл'і / у 'пол'є // то і нас стра'хал'і і м'і ка'за... і м'і 'тоже н'є / ба'йал'іс' іт'і / а^осо'б'єн:о^а йак 'жит'... йак о'це ру'сал'ни 'ти'жден' шоб іт'і з'єс' у 'жит'о з'єс' у га'род сам ба'йал'іс'а п'росто^а і ўс'о //

79. З.: А розка'жіт' про кор'дон з Біло'рус'і'єйу //

— А з Б'єла'рус'єйєї кар'дон / ну йа'к'і в'ін бу'ї / так / ма'л'єнка ка'навачка п'руго^ам про^айехата 'через л'іс / йак хто йє^айє н'є з'найє / то в'і 'буд'єт'є і і па до'роз'і / то в'і йє'го і н'є по^аз'найєц'є / ну там шч'є про^авод'іл'і ка'л'іс' / во^а в'р'єм'а ва'їні 'н'ємци' ха'ц'єл'і паст'ройц' да'рогу со^ашєїну аж на це / на са'ми' Б'єр'л'ін / от у нас назива'єца а'на вузко^ака'л'єїка / то во'ні 'тики з'д'єлал'і 'насип / ну йа'ни н'є ус'п'єл'і йа'го у'с'є зра'б'іц' / так во'но і 'зараз там йє //

З.: Во'на ши'рока ? //

— Ну йак ши'рока / та'ка от / н'є 'оч'єн' ши'рока / з'єс' 'м'єтро'ї три' // та'ка 'буд'є // ну а'но ж рас:о'р'іло^ас'а у'же за ка'тори'є 'годи' / т'рошк'і роз'їехала^ос'а / ну йєс'ц' та'ка шчє до'рога ко'торайа ... //

З.: А о'ц'а с'муга / шчо ви 'кажете на кор'дон'і / во'на пер'єор'уйєц'а чи йак ? //

— Ої / ка'л'іс' йа'йє хтос' там прац'а'ну'ї / а'но са'б'є поза'ростувало і 'л'єсом і ч'ім на с'л'єц'і^є / йа ж гово'ру / йак'шо ви' н'є з'найєц'є / то в'і'н н'є 'наїз'єц'є Б'єло'рус'єйї із те / із Укра'їни' / кар'дону то'го // да йєш'чо ж во'но по 'л'єсу / то так йак от м'і ўже там з'найєм / то це нам од'не пока'зало / дру'г'є пока'зало / так м'і ўс'є з'найєм з'є це во'но //

З.: А то д'ів'чата / ви 'кажете / приї'їж'зали до вас і ви хо'дили по'казували йїм //

— А ну то ма'йа дач'ка була ў інсц'ітуц'є ж у'ч'ілас'а / і пр'їєж'зала до'дому 'самє 'осєн'у / гр'іб'і 'гарно^а ро^ас'л'і / ну

ва^они заха'т'єл'і ў л'єс / па'том і 'кажут' / а зав'є'д'іт' нас шоб м'і по'бач'іл'і б'єло'рус'ку кон... ту / ну кар'дон Б'єла'рус'єйї з Укра'їно^аї / ц'у ж / йа паш'ла / дак во^ани пасм'є^айал'іс' ка'н'єшно^а / 'кажут' шо / тут п'росто та'ка ма'л'єн'кайа ну / ка'навачка / та'ка йак 'можна ска'зат' / л'і'н'єїка та'ка //

З.: У вас 'кажут' кор'дон ? //

— Та ў нас н'є 'кажут' ко'р'дон / це п'росто так м'і / ну 'кажут' шо це по ц'є / у'же б'єло'руска / л'єс / а це по ц'є наш л'єс //

80. — Ка'л'іс' ў нас йак С'єр'єг'єї бу'ї / так / ну дак йуон же то так па'жи'ї / і на ц'є ха'з'і'ї / на ч'єр'дак спац' / о'то там на ц'є на 'гору / спа'ї / па'отом га'вор'і'ц' 'каже з'найєц'є 'ц'отко шчо / йє'на 'ка^жє шчо? / ча'си' 'чахкайуц' / от йа йак н'є прас'нус' і'дуц' ча'си' / і ат'куда йє'ні' там ў'з'ал'іс'є / от 'матка 'ка^жє ц'є^акаї с_т'єйї га'р'і' бо шчє 'тєйї ча'си' п'є'дуц' т'є'б'є і за'душац' о / і з'і сп'і ў_хац'і / х'іба ў_хац'і 'м'єста н'є'ма / ну йуон па'шо'ї ў_хату / да_того йуон йак 'начє ад'ну н'юч' н'є 'чахкал'і / д'ругу н'є 'чахкал'і / па'том 'начал'і зно'ї 'чахкац' ча'си' / і 'даже було та'к'є шо так от 'сонцє с'хоz'іц' / Хар'і'тонов'іч ў_хац'і ў_нас і'ван / так 'бац'ко мої стр'і'же Хар'і'тонов'іча так / йуон с'і'з'іц' і йа с'і'жу і ўс'є 'чуйєм ча'си' 'чахкайуц' / бу'з'іл'н'ік і'з'є / було та'к'є / а шо тут і...

З.: А буд'іл'ника не було ў 'хат'і ? //

— Н'є було / ну 'ток'і н'є ўс'єг'да / 'йакоc' ў_йа'к'єс' апр'єд'єл'он:є ў'р'єм'а // апр'єд'єл'он:є йа'к'єйєс' ў'р'єм'а / то 'сонцє с'хоz'іц' / бу'вайє за'хоz'іц' / бу'вайє за то 'н'юч'у ка'л'і_то / но' бу'з'іл'н'ік і'шо'ї / йо'го ўс'є 'чул'і ў нас / ад'на 'матка н'є 'чула // да / ад'на 'матка н'є 'чула / 'матка н'є 'чула / а то ўс'є 'чул'і / а чо'го 'матка н'є 'чула / ну 'ка^жєм с'лухаїц'є от і'зє бу'з'іл'н'ік / пади'в'ілас' / 'ка^жє н'є'ма н'і'чого / було та'к'є // і па'ка йуон н'є па'шо'ї і н'є же'н'і'с' і н'є 'в'ібра'їс'є ад нас / 'в'ібра'їс'є і н'є с'тала 'таго^а бу'з'іл'н'іка / 'матка 'ка^жє то д'єс' 'в'ідно тва'йа д'єс' 'мати' / а йо'го 'мати' па'м'єрла так / дак 'ка^жє то 'в'ідно тва'йа 'матка с'л'їєдом за та'бої 'хоz'іц' / а йє'на / а йуон наш'чо йє'на мн'є зда'лас'є і з' сва'йїм бу'з'іл'н'ікам йа_ї сам ус'тану йак за'хочу //

81. З.: А ви роз'казували / йак 'ваш'і'ї 'баб'і ци'ганка воро'жила //

— Сва'йї 'баб'і вара'жила дак ўс'є ў'гадувала / дак пр'ін'єсі шчє 'курку / на 'курци' а'на ўже ўс'є ў'гадає / ну та пр'ін'єс'ла ўже ту 'курку пр'ін'єс'ла / і х'лєба да'ла і 'сала да'ла ўже тої ци'ганци' ба'гато шо / ну так та шчє і 'курку заха'ц'єла да ўна ўже с'тала да ўже на 'курци' ва'рожіц' / ат'куда ў'з'а'їс'є д'їєд да йак па'бач'і'ї шо там у'же пол'торби' ў 'тєйї ци'ганк'і панаскла'дала

да шче ї курка з'верху / дак йуон йак па^огон'ец' ту ци^іганку і бабу^іразам / а йе^{на} с^л'їedom б'е^жіц' да каже тайа тайа п'ідо^уж'д'і п'ідо^уж'д'і о^{но} шче курка тва^йа //

82. З.: Розка^ж'іт' / йак вас пересел'али / йак ска^з'али шчо а^варійа на чор^нобил'с^к'її //

— Ну це ж у суботу сор^валос'е / з да^йаркам'і ш паш^л'лі на ра^боту / йак ус'ег^да / л'уд'і на ба^зар па^йехал'і / пав'ер^тал'і ма^шіні / н'е дапус^т'іл'і / а шо шо каже атомна сар^валас' / ну м'і п'ерв'е з^начен'е і наче н'ічого а там / да к^аб'їеду ўже пуд^ход'ет' / ўже те та^к'е рас^казуйе те та^к'е рас^казуйе туше^т / а шчо туше^т / ну так м'і цели^і ти^жден' так бу^л'і // ўс'ак'е рас^казуйут' / йак ту^шіл'і / йак шо / йак н'е бачіш то думка та^ка шо може дасц' Бог і добре буд'е / хто йе^{го} з^найе / па^туша^т' даї / ти^жден' с'е^д'ел'і там / аб'я^віл'і ўже в'і^воз'ет' Ші^пел'ічі Ста^рийе / ч'ерез наше с'е^ало / так ст^рашно бу^ло ої / гл'ад'іш ма^шіні ти^йе йедут' / га^лос'ац' / аў^тобуси^і йедут' п'оўни^і за^б'іт'їе / це йак^раз ў^красну суботу / п'ер'ед п'аскаї в'і^воз'іл'і Ші^пел'ічі / а нас у^же / ска^з'ал'і шо це ж у^же на п'аску / будут' в'і^воз'іц' / ну ўже гала^с'іл'і / худобу пазда^вал'і / с'в'ін'і пазда^вал'і ўс'е / а шо ас^талас'е ўже та^ко ў хат'і / ска^з'ал'і б'е^р'іт' даку^м'енти / ну ўз'ала з^разу даку^м'енти / ну шо ж даку^м'енти / а шо ж брат' на тр'ї^і дн'і / ну а йест'і шо / ну кажут' йест'і б'е^р'іт' / ад^не од^н'ім шо це н'е н'е на тр'ї^і дн'і нас в'і^воз'ет' / б'е^р'іт' шо н'еабха^д'їме // аў^тобуси^і ідуц' ка^лонам'і / ст^рашко / йак с^т'ал'і ўже гру^з'іце дак і гала^с'іл'і / ну ўс'ак бу^ло ж / жиў^же до л'ак^же із то^го^а м'їста / шче з^разу думка та^ка шо це на^зад в'ер^н'ес'е / ста^рал'іс'е і па^хац' / па^б'сажувал'і га^роди^і і ўс'е / шоб на^зад же пр'і^йехат' / а йак в'і^везл'і до^а ака^залос'е шо н'е бачіт' н'е бачіт' то^го ўже м'їста нам / так і ос^т'ал'іс'е //

З.: А вас в'ід'разу с'уди пер'евезли? //

— Н'е / у Ко^ро^ал'оўку нас пер'евезл'і / там разм'ес^т'іл'і па хатах ўже / хто куди па^паў / хто ў пус^т'у хату / а хто до по^амес^т'іл'і да ха^з'айна / йак там жи^л'ос'е / йак / йак у чу^жії хат'е жи^в'оце / тр'ї^і м'їс'ац'і м'і там б'ї^л'і / да ўже ч'ерез тр'ї^і м'їс'ац'і пер'евезл'і с'уда ўже / шче ж н'е в'ер'іл'і / думал'і по^жіў... потім ўже паз^нал'і шо ўже н'е т'е шо м'і тут ас^т'ан'емос' наўс'ег^да / ну т'е^ап'ер у^же ўр'ем'я пра^ход'іц' то ўже так пр'ів'ікайем наче / ту^д'і по^ашоў а ід'еш куди ід'еш? да^дому / наче ўже т'реба ж пр'ів'ікат' бо ўже з^найеш шо то^го ўже н'е в'ер^н'ут' ка^н'ешно шо ў нас бу^ло / там ў нас дуже добре бу^ло л'аса в'ел'ік'іе с'іл'но йагади^і гр'їб'і ўс'ак'їе / йагади^і б'ї^л'і і ка^н'ешно ўже то^го н'е в'ер^н'ут' / бо дома буў ха^з'айка / а тут у^же шо / о^с'о / пуста^одумо^ак / тук'і хата

да і у^с'о / ну н'екатар'їе майуц' ска^ц'їну ўже ка^тор'їе хаз'ай^нуйе да йе ка^м'у с'їено^і кас'іц' / а йак н'е^{ма} ка^м'у хаз'айна^вац' до^і так у^же і с'е^д'ім / ос' о^т'ак і пер'ев'езл'і так і ас^т'ал'іс' м'і тут... //

З.: А йак вас л'уди зуст^р'їли? //

— Ну йак / л'уд'їе же то^же / рас^казивал'і л'уд'ам шо т'реба шоб ст^р'іл'і добре / шоб і ад^нос'іл'іс' добре / да л'уд'і і ад^нос'іл'іс' добре / а по^ас'е^д'ел'і ж т'рохі то ўже ж і надо^йело / з^найец'е йак гас^т'їе стр'е^ч'айуц' // стр'е^ч'айут' добре / а ўже д'ен' два надай'дадут' / да ўже думка та^ка ка^л'і б у^же і г'ос^т'ї па^йехал'і / так і нам / о^ц'е і нам бу^ло / ну да н'екатар'їе ас^т'ал'іс'е у^же нач'е рад'ї^і чайуц'е д'е хаз'ай^н'і бу^л'і д'е на квар^т'ір'е ста^йал'і / л'уд'і так у^же і рад'ї^і чайуц'е / йез^д'ац' ад^не до^а ад^н'о^го / да так і жи^в'ом //

83. З.: А от ми про ру^салок зга^д'али з ва^ми / ко^го у вас ру^салками називали? //

— Ну ў нас ру^салкам'і називал'і / це ка^л'іс' бу^ло ж та^к'е л'уд'і шо бачілі ру^салок за / ну н'е пр'ї^і ма^йої пам'ат'і це шче рас^казивал'і там ба^б'і //

З.: А шчо роз^казували? //

— Дапус^т'ім ка^л'іс' на / мої д'їед дак бачіў / ру^салку / на ру^сал^н'і це ти^жден' у^же н'їх^то н'їкуди н'е ішоў / з^раз м'і от н'е бай^м'ос' у пол'е іц'і там д'е жи^то д'е пш^а'н'їца / а ран[']ше / ран[']ше дак це / бу^ло та^к'е шо м'і мали^йе ба^йал'іс' іц'і у пол'е / д'е жи^то / бо жи^то йак ка^л'іше в'їец'ер / дак от кажут' шо це ру^салк'і ка^л'ішуц' жи^то ру^салк'і хоз'ет' па жи^ту / і м'і ў жи^то бара^н'і Бог н'е ха^з'іл'і / ба^йал'іс'е / д'їед мої ка^л'іс' рас^казивал'і шо ц'е / бачіў ру^салку / па^казувалас'е / йа н'і / от шо шо ру^салк'і так йак / са^м'у хоц' н'е бачіц' дак чуйе / га^лос'іц' от ўночі / наче^бто д'їц'а п'лаче ма^л'е / та^к'ім голасам кр'ї^ч'іц' / о / та^к'е бу^в'ало / у пол'е у нас йак ідуц' ра^б'іц' л'уд'е на аб'їед у^с'е ідуц' на аб'їед н'е аста^йеце ў пол'е н'їх^то / бо ба^йаце / бо може ру^салка / наче^бто зла^кочуц' ру^салк'і / за^злака^т'ат' //

З.: Йак називайеца с'в'ато / йак про^ходит'? //

— У нас це ру^сал^н'і ти^жден' / м'і пра^воз'ім це / тут то назива^йу зе^л'онн'і ти^жден' / да? / а ў нас ру^сал^н'і ти^жден' м'і та на йе^{го} / д'їеді он у п'їатн'їцу пр'ї^іход... / ну ўже м'і кажем д'їеді / це тра^йецк'їе д'їеді / м'і вар'ім в'е^ч'ер'у / там це ну пас^н'е на д'їеді ж ўс'е пас^н'е / вар'ац' //

З.: А шчо саме? //

— Ну боршч з гр'ї^ібам'і да с^ал'ейем там дапус^т'ім / на^л'іс'н'ік'і / хто з гру^ш'ам'і хто та^к'е^{то} / ну ўс'е шоб бу^ло с^ал'ейем / ўс'е пас^н'е / к'їс'ел' / каша / ка^л'іс' гр'уші

бул'ї ж сади бул'ї да сушил'ї сушка / дак г'руші 'вар'ац' ну та'к'е шоб було пас'не було // це ўже д'їедам в'е'ч'ер'ат' 'вар'ац' / це ўже от пас'тав'ім на стол' у же сад'їмос' у'с'а с'ем'їа це ўже д'їе'ди' / гу'кайем шо д'їе'ди' ід'їц' да нас в'е'ч'ер'ац' / о'це ўже ўста'йуц' ру'салк'ї ў нас на на / у п'їатн'їцу / о'це д'їе'доў / м'ї пов'е'ч'ер'ал'ї з д'їе'дам'ї / це ўже шчї'тайем шо ру'салк'ї паўста'вал'ї / о / і це так у же су'бота / ў су'боту м'ї ўже пр'їб'їрайем ў 'хатах там ўже та'тарка ў нас з'ел'є та'тарка ста'нов'ім у же кру'гом / кл'он кру'гом / кл'он да? // ну а ў аснаў'ном м'ї 'хоз'їм ўже ў су'боту / ў су'боту ўже по'ав'їм'ївайем м'ї ўже та'ди' / це та'к'ї малим кал'їс' же д'їе'ц'ї н'е гу'л'ал'ї так йак 'зараз' / от су'бота нач'їнаї шоб да аб'їеда ж у 'хат'ї папр'їб'їраў іш'че і з'ї за та'таркаї да л'еко у нас за та'таркаї у те / у Бур'акоўку ха'з'їл'ї / балото у те балото ха'з'їл'ї па та'тарку / у же панастаў'л'айем па 'окнах там ўже за парт'ретн'ї кру'гом / це шоб ру'салк'ї кал'ї'хал'їс' / да / це так у же 'це'л'її 'ти'жден' пра'хоz'їц' / а ў по'ав'їд'елок у же сха'д'а 'ти'жн'а у пон'е'д'елок у нас ўже пра'воз'ац' ру'салок / це ўже ка'н'ец' / ру'салкам х'ват'їц' у же гу'л'ац' / м'ї ўже с'ход'їмос' ў в'е'ч'ер'ї в'е'ч'ером та'ко па'доџац' ка'ров'ї в'ї'хоz'їац' на 'ул'їцу ўс'е / ўс'е шоб ў 'хац'ї н'їх'то н'е ас'таўс'е / да'пус'т'їм кал'їс' д'їе'ц'ї ма'л'їе бул'ї / дак і д'їе'ц'ї на 'ул'їцу в'ї'нос'ац' / бо шоб те н'е н'е зазлака'тал'ї ру'салк'ї шоб н'е заб'рал'ї ў же мол'їс' са'бої / це ўже в'ї'хоz'їац' ўс'е на 'ул'їцу / хто ў же ід'е / бо ў нас с'е'ал'о то здо'рове було / доўге / а к'ладб'їшча аж ў кан'це / дак да л'еко іц'ї / то ў же ўс'е хто 'може іц'ї ідуц' на 'могілк'ї а ў же ка'торн'їе ста'р'ен'к'їе там там д'їе'ц'ї ма'л'ен'к'їе 'т'їе ў же прав'ел'ї і ўс'о / та'з'ї о'на 'маїе пра'во у же іц'ї у 'хату ў же н'е'ма ру'салок / а ў же м'ї пов'е'д'ом іїх аж на 'могілк'ї / там на к'ладб'їшча там ў же по'а'погу'л'айом / тан'к'ї 'воз'їм кру'г'ї мо'гїл сп'е'вайом ру'салн'їе 'п'есн'ї // ну там по'а'пагу'л'айом т'рох'ї / па'том у же в'ї'хоz'їм іс' к'ладб'їшч / у нас там 'ран'ше дак було ну / 'зараз тут ос' н'е права'д'їл'ї ну шо ж ў же ж у'с'е ста'р'їе а мала'д'їе ў же ц'о'го н'е 'нач'е н'е інт'ер'е'суйуце цїм / а то 'дома ў нас було зав'ед'е'но шо па'ка іш'че да 'того' / да 'захода 'сонца да х'лопц'ї пана'рубуйуц' 'жерт'ок да пас'таў'л'айуц' 'цїе 'факел'ї па / на бе'р'еск'ї нак'руц'ат' а'бо кух'ваїку да ў са'л'арку на'моча'т' / да аб'їаже д'ротам / да в'їсо'чен'їе та'к'їе ста'нов'ац' на 'могілках у же / па к'ладб'їшчах / шоб було 'в'їдно / а па'том у же йак па'д'хоz'їм дак а'н'ї бе'гом бе'жац' і за'пал'уйуц' / да там у же гу'л'айом м'ї / 'в'їдно / а'но ж кру'гом га'р'їц' то ў же там пагу'л'айом / в'ї'хоz'їм у же із' к'ладб'їшч да'дому іц'ї / у же ў нас т'її 'п'есн'ї у же бу'л'ш н'е сп'е'вайут' це 'тул'к'ї йак пра'возат' ру'салк'ї іїх сп'е'вайуц' / а ў же в'ї'ход'ац' із' к'ладб'їшч у же ўс'о / у же м'ї нач'їнайом л'у'б'їе 'п'есн'ї йа'к'їе з'найом /

та'к'їе і сп'е'вайом / па'ка да'дому 'доїд'ем дак как' раз і разв'їд'н'айе / йак на да'йарках дак з'разу п'ер'е'д'еўс' і па'шоў на ра'боту //

З.: А ми 'чули / шчо 'їакоc' там пере'качувалис' 'через мо'гил'ї шчо'б с'п'їна не бо'л'їла? //

— Кал'їс' було та'ке / це ж н'е 'зараз а кал'їс' / бо йа і са'ма пере'кул'увалас'е 'ток'ї шоб йак пере'кул'уйес'е 'через ма'гїлу да ўс'тан'еш / дак н'е з'найеш ку'да і'ц'їц' / а кал'їс' буў та'к'ї за'кон шоб с'п'їна н'е ба'л'ела бо т'р'еба ж ра'б'їш' / йак 'пуд'еж' же на д'ен' ў 'їагад'ї дак с'п'їна ж 'вел'м'ї ба'л'їт' / дак 'кажде ста'ралос'е шо це ж шоб с'п'їна н'е ба'л'їла 'через ма'гїлу пере'к'їнуце дак та'д'ї н'е 'буд'е с'п'їна ба'л'їт' / дак а'то ста'їш це ў же це шче йа з'найу ў 'д'ец'в'ї ста'р'еїшїе ўс'е ж сп'е'вайуц' там / а нам же т'р'еба у'с'е ма'гїли отако'го / пуд'їд'еш 'тук'ї ка'в'їл' і 'через ма'гїлу пере'к'їн'ес'е шо ўс'тан'еш да н'е з'найеш ў 'їа'ку с'торану ў же іц'ї / бу'вайе ж ўс'ак же було / а па'том зав'ед'е'но було та'к'е шчо шче і х'лопц'ї 'б'їл'ї / із' да / тот ка'торага паї'майут' да 'добре ад'убас'ат' а па'том у же от у же і м'ї так паста'р'еїшал'ї дак у же н'е було та'кого / у же 'тул'к'ї та'к'е пав'е'д'енцїя була шо н'е'ма даш'чу от 'цїел'е 'л'їето дак 'кажут' шо от йак ру'салк'ї пр'їїдуц' та'д'е 'буд'е дошч / а бу'ва шо і н'е'ма на ру'сал'н'ї 'ти'жден'ї н'е к'рапн'е дошч / дак шо / га'тов'ец' / із' 'могілок 'буз'еш і'ц'ї дак га'тов'ец' х'лопц'ї на 'каждом ка'лод'аз'ї там те / в'ед'ро ста'нов'ат' і це йак да'хоz'ец' ў же йак і'дуц' із' к'ладб'їшч / абл'ї'вайуц' ва'дої шоб дошч і'шоў / було і та'к'е / і було та'к'е шо шо і д'еїст'в'їт'ел'но чї ат та'го чї н'е та'го йак руба'н'е дошч / н'е було н'е було па'том йак руба'н'е дошч дак да'дому пр'їїд'еш 'мокри' / було та'к'е о'це та'к'е ўс'ак же м'ї ра'б'їл'ї кал'їс' //

З.: Нам ка'зали / шчо у вас на мо'гїлах рушн'їки ў'їажут'? //

— Да ў нас і тут ў'їажут' / м'ї і тут ў'їажемо на с'е'ал'ї / 'нашейе к'ладб'їшче н'е ат'д'ел'но а ў'м'ес'т'е / дак гд'е 'наша стара'на гд'е чар'ноб'їл'с'к'їе л'е'жат' / бо ў же ж ба'гато праїш'ло с'вос'ем' год за'полн'їл'ї ў же / 'дал'ше н'е'ма ку'д'ї і ла'жїт' / а 'л'уд'ї ўс'е мрут / дак гд'е 'наша стара'на а'на атл'ї'чайеце / ў нас раз у год / це 'посл'е' 'паск'ї / 'через 'ти'жден'? / ў нас до ў пон'е'д'елок було ў'дома / а тут м'ї ў н'е'д'ел'у 'хоz'їм 'через / 'посл'е' 'паск'ї 'через 'ти'жден' / ў н'е'д'ел'у 'хоz'їм / на 'могілк'ї / йак ска'зат' граб'к'ї / ў нас так назн'ївайеце / а ў пан'е'д'елок ў нас / ну за'купл'уйут' аў'тобус і ў 'Р'ец'їу 'їез'д'ат' / дак у нас да / ў нас аб'а'зат'ел'но шоб йа пр'їшла і / бо ц'е 'нач'е йак н'е'ма рушн'їка на хрест'у чї н'е'ма нї'ч'ого дак 'нач'е н'їх'то там н'е буў / дак 'наша о'так стара'на атд'ел'їаеце ад 'їїхн'еї / у іїх тут в'ен'ка зач'еп'їу і ўс'о а м'ї 'в'ешайем в'ен'ка і рушн'їк' //

3.: А от у вас л'уди не роз'казували / не було так що хтос у родині або взагалі помирайе / а тоді цей мертвий переслідує когос чи приходит' до н'ого? //

— Це кал'іс' так рас'казивал'і та'к'е шо шо хто ха'з'іл'і да 'хоз'ац' / нам та'кого н'е било кал'іс' рас'казивал'і шо ха'з'іл'і // кал'іс' рас'казивал'і та'к'е шо па'к'ін'е д'і'ц'а груд'не 'матка шо там забал'ела ну ум'ірайе і мале ў'с'ак'і'е ж ну 'кажут' шо пр'і'хозіц' кал'іше / кал'іск'і кал'іс' у нас в'і'с'ел'і ж на кр'уч'ках... / дак 'кажут' шо от кал'ішеце кал'іска йак прас'н'ец'е дак кал'іска га'дайтеце / ну 'кажут' шо то з'начіц' 'хоз'іц' 'матка кал'іше / а 'бачіт' же до н'іх'то н'е 'бачіу //

84. 3.: А ко'лиску з чого ро'били? //

— Б'іл'ц'а ра'б'іл'і та'к'і'е / ну йак / доўге да 'метра даўжі'ноі дв'і'е 'паличк'і / і дв'і'е 'паличк'і кал'ротші'е / ну і кал'іс' 'рад'на шіл'і да ў'м'іш'к'і / ў'м'іш'ок ук'і'дал'і / 'т'і'е 'б'іл'ца ну шо у те у м'іш'ок ну 'во'бшем т'кал'і ж рад'но п'рост'ін'ке / дак от іш'іла м'іш'ка / да та'ди' ўже 'б'іл'ца за'д'ела / да за'шла / ну то ўже в'є'рочкам'і по ч'є'от'і'р'і стара'н'є за'в'аз'ивал'і / і кру'чок 'роб'іца та'к'і' / там гвозд' чі ше там за'б'іте та'к'е / ну то ўже чіп'л'айе на теї гвезд да і кал'ішем / а гвозд'а н'еа'б'і'якага / а зра'б'іл'і та'кого кру'чка шоб о'на ж і н'е у'пала / бо з гвозд'а о'на ж може / паг'н'ец'е гвезд да упа'д'є чі і так 'може абар'ваце / а кру'чок та'ки' ра'б'іл'і заб'івал'і ў'пата'лок / да і йун у'же там с'є'д'єў кал'і'хал'іс'є н'є 'тук'і кал'іск'і а і 'т'і'е в'є'роўк'і ч'єп'л'ал'і да ра'б'іл'і кал'чел'і да і кал'чел'ам'і кал'і'хал'іс' на ту'м гвезд'у ўже / це 'зараз ўже н'єма ў шчо зач'єп'іт' 'хоз'б'і і бу'вайе і д'і'ц'а і 'раде да там л'єгше д'і'ц'ат'і ў тої кал'іс'ц'і чим 'с'одн'і ў тої л'ул'ц'і //

85. 3.: А 'воду де б'рали? //

— 'Воду? Калад'а'з'і кал'пал'і //

3.: А хто ко'паў? //

— Са'м'і'є // от да'пуст'ім за'хоче ха'з'айін от у два'р'є / шоб у 'с'єб'є / і пап'рост'іт там ка'го су'с'єда чі ко'го шо пр'і'д'і ко мн'є пама'жі / да са'м'і'є кал'пал'і / кал'пал'і кал'із' же д'є'р'є'а'в'ан'і'є а н'є було ж кру'гоў о'ц'і'х / йак от 'зараз 'т'і'е кру'г'і 'робл'ат' / кал'іс' н'є було / кал'іс' д'є'р'є'а'в'ан'і'є / та'к'і'е / от стоўп / іл'і стаўб'і дубов'і'є / абр'є'а'з'айут' да ста'нов'ац' / уг'є'р'єд ві'ложуйц' д'і'є'т'інца / ў кал'од'аз'і на'зи'вайеце д'і'є'т'інец' / це на дн'і там ві'ложуйе п'лахі та'к'і'є дубов'і'є / ші'рок'і'є / ста'нов'а'це так п'лахі ч'є'т'і'р'є п'лахі / 'ц'і'па 'нач'є'гто на ші'пах йє'н'і / і ші'рок'і'є а па'том у'же на 'в'єрх та'го ста'нов'а'це ч'є'т'і'р'є стаўб'і 'ц'і'па у'хоз'іт' ў с'у п'лаху стоўп / ну 'в'і'д'імо зар'є'зал'і // і то ўже 'дал'і п'лахам'і да стаў'ба

пр'іту'л'айе ад'ну п'лаху / д'ругу / ч'є'т'і'р'є 'нач'є на ч'є'т'і'р'є 'бок'і / і заси'пал'і з'є'а'м'л'о'ї і а'но ўже та'ди' д'є'р'жалас' // і то ўже ж аж на'в'єрх ц'є ну кал'із' же н'є 'рубл'єн'і'є ж бу'л'і ну аб'рубл'єн'і'є так шоб н'є 'падало ж н'і'чого н'є нак'р'і'т'і'є 'б'іл'і а па'том у'же так с'тал'і луч'шеї жіц' / у'же с'тал'і нак'р'і'вац' к'р'і'шк'і ўже ра'біц' // і шче ц'є ж жура'віл' / жураў'л'і стана'в'іл'і / 'зара'ж'є калава'роти' к'руц'ац' / а кал'іс' н'є було ц'і'х калава'роти'ў да жура'в'єл' ста'йаў / стоўп та'к'і' із 'в'іл'каї рас'ход'іце і там це і ц'а д'є в'єд'ро в'є'а'с'іц' / да то ўже ж б'є'реш 'ц'агн'єш йє'го так апус'кайєш а на'зад та'ди' йє'но са'м'є б'є'а'жіц' / бо там на кан'ц'є у жураў'л'а та'ки' 'кам'єн' пр'і'в'азан'і' / важ'ке шоб а'но на'зад в'іц'а'гало / о'це та'к'і'є калад'є'з'а кал'іс' бу'л'і //

3.: А ко'пали де? йак м'іс'ц'є шу'кали? //

— Ну ўже к'і'дал'і с'кова'раду / на нуч' с'кова'раду / да йє'а'к'шо скавара'да 'мокра / 'потна / от п'є'р'є'в'єрн'є от да'пуст'ім йа 'хочу о'тут пас'тав'іц' кал'од'аз'а а чі 'буд'є бл'ізко'а ва'да чі н'і'є / па'бачіт' же т'рєба / дак п'є'р'є'в'єртал'і с'кова'раду на нуч' к'і'дал'і там на то'м м'і'єс'ц'є / на'заўтра ў'ранци' с'кова'раду поди'майє йак 'по'тна скавара'да / ра'са ста'іт' на скавара'д'є / з'нач'іц' бл'ізка ва'да / ка'пац' там кал'од'аз'а т'рєба //

86. 3.: А шчо ва'рили? //

— Н'є було чо'го 'йєс'ц'і / шчо по'пало те і ва'р'іл'і / ну а шчо боршч да // ка'жу кал'іс' ма'йа 'матка нап'є'ч'є д'єру'ноў / 'зараз м'і д'єру'н'і п'є'ч'ом ў 'сал'є на два 'бок'і / а кал'іс' у 'п'єчі п'є'к'л'і / скавара'да 'ток'і па'мазала шоб д'єрун' у'стаў да і у'с'о / нап'є'ч'є д'єру'ноў / це ўже на а'б'і'єд та'к'і 'йєжу 'вар'іц' / кар'топл'і нак'р'і'ш'іт' ка'зан' / па'том 'ложіц' д'єру'н'і 'ц'і'є / в'і'в'єр'тайє ту кар'топл'у зноў кар'топл'єйу нак'р'і'вайє йіх / йак м'йасо ўже йє дак ку'сочок м'йаса па'ложіт' і за'жар'іт' / і ў п'і'єч пас'тав'іт' / да це на а'б'і'єд 'т'і'є д'єру'н'і 'нач'є распл'ивує / палу'чайєце у'же 'маса та'ка адна'родна 'разом у'с'є / да і йє'мо / 'йєл'і / у'с'є 'йєл'і / шо по'пало / с'о'годн'і 'тук'і боршч 'вар'іш' / да то та'к'і то та'к'і'є то ўже от галу'б'і да йаг'б'і кал'л'єт'і / а кал'іс' шо по'пало те і 'йєл'і //

87. 3.: А ў чому ра'н'іше д'і'ї'чата 'зам'іж ви'ходили? //

— Ну 'ран'ше ў нас це в'і'ход'іло / це ўже пр'і'нашеї 'пам'ат'і / у'же ж і м'і в'і'ход'іл'і / і ну то так ад'і'вал'іс'є а'д'іца / дак ну ў 'кого ўже шчо було / там да'пуст'ім п'лат'є / а на те / на гала'в'є у нас була та'к'і за'кон шо па ўс'єм с'єлу 'л'єнт'і пазб'і'райєш / л'єнт'і бу'л'і кал'іс' / ў'с'ак'і'є ў'с'ак'і'є ж цв'є'та і це йак у'же с'вад'ба ў ка'го / це ўже ат 'хат'і да 'хат'і 'ход'іш да 'л'єнт'і з'б'і'райєш / ну кал'із' же 'жіл'і

н'є так шоб у'же свайе 'мал'і / а це 'л'єнти' 'тоже 'тоже т'реба куп'іц' шоб йе'на ж н'є 'м'єтер була а 'м'єтроу трі' / дак о'то ат 'хаті' да 'хаті' 'хоз'ім па'ка 'л'єнтоу назб'ірайем / в'єнок буу' / воско'в'і в'єн'к'і бу'л'і / в'ісок'іє та'к'іє / воско'в'іє з 'воску //

3.: А де їх робили ? //

— Ну ра'б'іл'і йіх / на ба'зар'і йіх куп'л'ал'і / у' аснау'ном / а 'зараз йа у'же і н'є 'бачу то на ба'зарах бу'л'і / кра'с'ів'іє ж / в'ісок'іє аж с'уди'го доста'ва / і це ўже йак в'єн'ка то'го за'в'азує / а па'том із 'л'єнтоу ра'б'іл'і та'к'іє 'макау'к'і / на два 'пал'ці' так от на / 'буз'є д'єр'жат' / ну зб'ірал'іс'є 'д'єу'к'і мала'ди'є ка'тори'є ўже ў'м'єл'і а йак 'може н'є бу'ло шоб хто н'є ўм'єу' дак ўже і ста'р'єіш'іє 'д'єу'к'і / ну ўже і за'мужн'єє пр'іход'іл'і ўб'ірат' мала'ду / да о'ці ра'б'іл'і та'к'іє ўже 'т'іє так от на два 'пал'ці' / це ж 'каждага 'бан'т'іка пр'іші'вал'і да да в'єн'ка да за 'коси' / і о'так ра'б'іл'і шо в'є'нок о'так і ў'с'а гала'ва аш с'уд'є'го да па'ти'ли'ц'і це ў'с'а ў 'макау'ках / бу'ла / л'єнт т'іх / це йак 'м'єн'ше сара'ка йіх н'є бу'ло / а то шо шче і 'бол'ше / 'вобшем це ж 'кажду т'реба пр'іші'т' аж да кан'ца да шче і 'коси' йєі аж да т'іх пур пр'іші'вал'і йіх / да та'ди' ўже йак зави'ват' пр'ід'оца мала'ду да по'а'шчупайє па'ка 'кожду ту 'л'єнточку ад'їйаже / н'є то шо 'зараз / раз два да зн'а'ла хва'ту да ва'на ж пр'іші'та да і у'же ў'с'о / а та'к'є так бу'ло / а ад'є'вал'іс'є та'к'є 'може ка'л'іс' бу'ло там укра'їн'с'ке / йа'ка ўже ж 'мода / ну пр'і 'нашем шче хто ў чом / ў ко'а'го шчо бу'ло / хто па'ш'іє / йа да'пуст'ім от 'шіла / ну та'к'є н'є 'б'їєл'є а галу'бе ў м'є'н'є бу'ло п'лат'є //

88. — Ро'с'казувал'і шо ка'л'іс' же / 'кажут' сабо'тажк'і / на І'ванове ці на Анд'р'ієве ста'йан'іє у'в'єчер'і 'п'єред Анд'р'ієм / дак 'д'їєу'к'і ка'л'іс' у'же рас'кази'вал'і а ці йє'но бу'ло та'к'є хто йо'го з'нає / шо п'є'чут' 'д'їєу'к'і сабо'тажк'і / 'кажут' сабо'тажк'і / це йа'к'ієс' 'шішечк'і та'к'іє / ну с'т'їєста шо в'іп'є'кают' а па'том пус'кают' па ва'д'є йіх / це нази'вайєце Анд'р'єєве ста'йан'іє / шо 'д'їєу'к'і ўже п'є'чут' або ва'р'ожат' ўже на т'іх у'же сабо'тажках 'йакас' //

3.: А ви не знаєте / хтос' со'б'і шчос' 'виворожиу' ? //

— А йа 'думаю шо хто йо'го там 'в'іворожиу' / йа н'є 'в'єр'у ц'є'му шо ва'р'ожіт' / йак н'є ма ш'час'т'а дак т'є н'є пр'іворожіш' / 'кажут' 'род'іца чала'в'їєк і Бог ш'час'т'а да'їє / дак в'ін йа так шчі'тайу шчо / о'но та'к'є а ўже йак йо'го пр'іворожіт' ат'куда т'і йє'го 'воз'м'єш йак йє'го н'є бу'ло / а йак йє йє'но дак йє'но і пр'іворожіє //

3.: А йа'к'і шче св'а'та св'атку'вали ? //

— Ну це на 'нови' год ці на 'кол'аді' / це ч'є'тирна'ц'ато'а' йанва'р'а дак о'це ўже 'д'єу'к'і гу'л'айут' гу'л'айут' ну так ўже бу'вайє шо скла'дайєце там с'ход'аєє ў ад'ну 'хату / дак хто шчо 'маєє пр'ін'є'с'є / да ўже гу'л'айут' / а па'том у'же пов'іс'каку'йут' на 'ул'іцу / хто с'кул'к'і ух'ват'іц' шта'хет / о'так йак ўже ух'ват'іш с'кул'к'і / а па'том у'же шчі'тайєш / ці с'параі ці б'єс 'пари' / ці т'і 'буд'єш іс' 'параі ці б'єс 'пари' // 'в'їд'єш у ц'ум га'ду 'замуж ці н'є 'в'їд'єш // і 'чоботи' 'чєр'єз 'хату п'єр'єк'ідал'і / ку'ди' йун ўже ўпа'д'є ту'ди' 'замуж 'поід'єш / ку'ди' ўже нас'ком ўпа'д'є / па'казує ўже ці ў ту с'торану ці ў ту с'торану ку'ди' ўже па'па'д'єш 'замуж // д'рова на'с'іл'і // д'рова це ўже пана'нос'ім у 'хату дроу' шо на 'цілі' ти'ждєн' хва'тайє / 'от а'собє'но б'є'жац' та'ди' ўже 'шурка'ш дроу' л'є'жіт' / дак о'так н'є шчі'тайут' шоб там с'параі бу'ло / а так с'ку'к'і зах'вац'іш / захвац'іу' там с'ку'л'к'і пр'ін'єс' / 'к'інуу' / а па'том ўже шчі'тайєш / с'кок'і / ці с'параі ці б'єс 'пари' / йак с'параі ўже па 'пар'є з'начіт' 'буд'єш іс' 'параі / це та'к'є // шче це 'брал'і / 'воду / ста'кан ва'ди' пас'та'в'іц' / на с'т'ол / ну н'є пов'єн там ста'кан / і абру'чал'є кал'іє / от у ка'го ўже / і на кас'м'іну / ад'ну кас'м'іну в'ір'і'вайєш і за'чіпл'уйєш 'чєр'єз кал'іє і 'д'єр'жиш над ва'доі' кал'іє / н'є ў ва'д'є / над ва'доі' / 'поў'н'єн'ко / і о'но о'то ўже ці ў с'кул'к'і год 'в'їд'єш 'замуж / і йє'но ка'чайєце ка'чайєце / так йє'к 'даід'є а' сам'є па са'б'є / н'є так шоб там йє'го разга'дау' а 'д'єр'жиш 'тук'і над ва'дою о'так во 'пал'цєм і а'но то ўже ка'чайє / ка'чайє / к'рут'іц' / к'рут'іц' / па'том бух у те / аб ста'кан / то ўже шчі'тайє а'з'ін год / у с'кул'к'і год 'замуж 'в'і'хоз'іц' / да ну бу'вайє шо о'те / шо ад'гадує / а'це кал'іє с'кул'к'і / йє'но і па д'вац'єт' па 'бо'л'ше с'тукаєє раз //

89. 3.: С'о'годи'ні зи'ма / с'н'іг 'випау' / а ко'ли ви бу'ли моло'дими / то не та'ка зи'ма бу'ла ? //

— Оі йак м'і бу'л'і мала'ди'є хі'ба та'к'єє / та'ка з'і'ма бу'ла / та'ка з'і'ма бу'ла шо ід'єш па 'вул'іци' / ту'нел' та'ка шо н'є 'можна ў 'гору г'л'ануц' / за'в'єрн'є с'н'іг'ом шо рас'копувал'і ад'нє адна'го / да ка'л'іс' бу'л'і ка'л'іс' та'к'іє 'з'ім'і бу'л'і шо рас'копувал'і ад'нє адна'го / от ма'йа 'матка ка'зала / шо те / шо д'їєд Ст'є'пан / паўста'вал'і ў'ранци' дак сам' же / ну це ж 'добре шчо шче у ка'го ла'пата там бу'ла у / йа'к м'і ка'зал'і ў 'с'єнцах / ну у ка'го н'є бу'ло там д'єс' у пр'і'чолку / йак же ту'ди' да'браца / ну йун раска'пау' сам с'є'б'є да 'вул'іци' і рас'копувау' ўже / е / ц'є / там д'є м'і н'єда'л'єско 'жіл'і / дак ўже рас'копувау' 'матку ма'йу ўже / 'матка ўже' 'в'їшла да там йак йє'на да'ї'бала т'рохі ат па'рога аж ўже і д'їєд 'каже пуд'і'шоу' / т'і жі'ва тут 'ка'же / да жі'в'іє / бу'л'і та'к'іє 'з'ім'і ну це шче ос' / йа йа ўже ж

жіла іс ти́м / ўже ж а́т'д'і́лно́ йа жіла / йак з'і́ма та́кайа
бу́ла с'н'і́жна шо так ба́гато с'н'і́єгу бу́ло 'роўно с пла́там'і /
ўже мала́ко ва́з'і́д'і / кал'госп ва́з'і́ў / дак т'ра́кта'о́ром / дак
так 'пов'єрх гус'є'ни́чни' т'ра́кта'о́р так 'пов'єрх то́го 'го'ри́ та́к'і́є
бу́ла 'роўна с пла́там'і / дак так 'пов'єрх т'ра́ктор ха́з'і́ў //

З.: А на кон'ках ка'таліс'а ? //

— Ка'л'іс' сама'катк'і бу'л'і / 'тул'к'і н'є кан'к'і а сама'катк'і /
а та́к'і́є ра'б'і́л'і 'ціпа 'санак да те / ну прут / п'рут'є йє та́к'є
'тонк'є дру́т та́к'і / 'тонк'і / ота́к'і_о на 'пал'єц тоўшчи́но́ї /
дак аб'ковувал'і 'т'і́є 'санк'і абгі́нал'і / да от з'верху ўже заб'йєш
г'воз'д'іком і д'єс' там і з'н'ізу / бо йа́к за'б'йєш тут д'є 'йєз'д'і́т'
так 'буд'є ч'єп'лат' л'уд да н'є 'буд'є 'йєз'д'і́т' / дак там н'є
бу́ло / і то так шче і са́д'і́це а ў 'палках г'воз'д'ік'і за'б'і́т'і́є /
і йє́к 'йєд'є дак у л'о́д г'ваздам'і гвазди́ за'га'н'айує і йо́н
пап'і́райєце / і то сама'каткам'і 'т'і́м'і 'йєз'д'і́л'і / так назі́вал'іс'
сама'катк'і // йа ос' вам раска́жу / о'с'о га́ра та́ка 'д'єц'і́ йак
'ту́л'к'і та́к'і́м л'о́д на'м'єрзн'є дак за 'санк'і і на 'гору / і це аж
с'у'ди́ 'йєдуц' з'га́ри / так йа ка́жу йаг'бі ка'л'іс' на сама'ка́т'ц'і
на ту́ї / дак да'йєхаў би́ аж да гара́жа / до то́ї йа́к то 'с'і́лно
д'є 'горка дак по / 'т'і́м'і 'ручкам'і по'п'єр'н'єце і то 'то'д'і́ л'є'т'ц'
йак //

Товстий Ліс Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Товстий Ліс розташоване за 42 км від районного центру м. Чорнобиль і за 7 км від залізничної станції Товстий Ліс. Село давнє, згадується у документах з 1447 р.; церква Свято-Воскресєньска, дерев'яна, збудована і освячена 1760 р.

Пі́зніше с. Товстий Ліс було центром сільської ради, якій були підпорядковані сс. Буда і Красне. На поч. 70-х р. ХХ ст. у селі було понад 800 мешканців, була середня школа.

У 1986 р. с. Товстий Ліс частинами переселено у сс. Липівка та Плахтянка Макарівського р-ну Київської обл. У с. Липівка також мешкають вихідці з сс. Старі Красниця, Нові Красниця, Річниця, Рудькі, Буда, Бурякака; для переселенців у сс. Липівка і Плахтянка збудовані нові частини села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідцями з с. Товстий Ліс здійснюється разом з вихідцями з інших поліських сіл та с. Липівка.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Товстий Ліс здійснено у с. Липівка у жовтні-листопаді 1995 р.

90. — Ва'сил'і́ї Пет'ров'і́ч Гл'у'за // ро'д'і́ўсє од'на 'ти'с'ача
девет'сот ш'єс'т'ом го'ду / чет'вертого ап'рел'а //

З.: А в йа'кому се'л'і ? //

— 'Тоўсти' Л'єс //

З.: А бат'і́ки 'ваш'і́ там жи́ли ? //

— Там 'ж'і́л'і / прож'і́вал'і в'с'уйу ж'іс'т' сво'йу // у ш'колу /
у 'перши́ клас по'ш'оў / а ўто'ро́ї по'ш'оў / о'т'єц по'мер / дак
йа й не буў 'б'о́л'ше / 'вобшем 'малограмотни́ / так / 'дал'єє //
о'т'єц м'о́ї по'мер / брат од'є'л'і́ўс' / 'сестри́ 'замож пош'ли́ /
д'в'є / і брат на од'є'л'є буў // а йа ос'таўсє із 'мамо́у / ста'рушка
бу́ла / бу́ло 'пара 'в'о́л'ікоў у 'мам'і́ / д'в'є ко'ру́к'і / і йа с
т'рі́нац'ат'і год по'ш'оў за п'лугом / па'хат' хл'є́б // а го'доў
чоти́р'нац'ат' м'і́н'є бу́ло / по'ш'оў в'є под 'косу ко'с'і́т' / о'так
прож'і́ваў // а по'том по'д'р'ос / ок'реп н'є'мно́жко ўже / і ме'не
оже'н'і́л'і / да / 'мама мо'йа м'і́н'а же'н'і́ла / 'каже / б'і́з
м'і́н'а / м'і́н'а 'дома не бу́ло // то факт / 'єто 'йасно / да //
ну / й 'дал'єє прож'і́ваў йа / хаз'а́но'ваў пот'і́хон'ку / а по'том
да'ваі́ 'з'ємл'у д'є'л'і́т' / с'тала со'в'є́цка 'ўлас'ц' // да'вал'і
'з'ємл'у / розб'і́вал'і на кат'є'гор'і́ї л'у'де́ї // перва
а / без'є'мел'ні́ / перва бе / 'єто ди'с'а'ти́ну / д'в'є зем'л'і маў //
фто'ра а / серед'н'ак // фто'ра бе / потку'лач'н'ік / а т'ре́їта

бе // кулак // в'ї знайет'е / сел'ани йа'к'їе кулак'ї бул'ї / ку'сочок х'л'еба одби'ваў / до ўже й кулак // от так було / ну і што же / розд'ел'їл'ї 'земл'у / розд'ел'їл'ї 'земл'у / бедн'їшїм 'лучш'їе 'земл'ї подо'вал'ї ўже пр'їбл'їзно / а кулак'ам ўже пес'к'ї дал'ї / да / а по'том у'же на'лог'ї в'ел'їк'їе пуш'л'ї / да / зїш'оў кол'хоз / кол'хоз / з'начит' / імен'ї Л'ен'їна / орган'їзо'ваўс' / йа з'разу не по'шоў у кол'госп / а йа ра'ботаў от К'їеўского дереўпромсо'їуза / ар'тел' л'ес'найа про'мшл'ен:ос'ц' / ў л'есу / йа по л'есу буў / то йа там ра'ботаў у л'есу ўсе ўрем'їе // а по'том у т'ри'цат' де'ў'їятот год'у / чо'тїрнацатого с'їнт'аб'ра моб'їл'їза'ц'їа була / да / моб'їл'їзо'вал'ї / по'паў йа ў сто дев'яности чет'ворт'ї полк / ше'с'атой д'їв'їз'її / с'танков'ї пул'ем'отч'їк проїшоў йа 'запад-нуйу / а по'том наш полк на'праўл'ен'ї буў на Фїл'ан'д'їю / на петрозавотске на'праўл'ен'їе / ну / йа вам 'ето так ўс'о й'роска'жу / йак м'їн'а 'ж'їз'н'а с'лажувалас' була / і йа буў с'танков'ї пул'ем'їотч'їк / кан'ечно / што йа не щча'д'їў сво'їеї 'ж'їз'н'ї / а вой'е'ваў йак о'т'еч'ества / і буў т'ри'цат' першого йанва'ра сороко'вого 'года 'ран'ен'ї / м'їн'е п'ер'еб'їло л'еву'ю 'ногу / 'берцов'їа кос'ц' розб'їта ўса була / мн'е дал'ї с'коруў 'помощч' / у Петрозавотску йа прол'ежаў дев'ят' 'суток / загип-со'вал'ї / по'том ме'не на'прав'їл'ї аж у Башк'їр'їю / 'город Ух'ва / ул'їца Цу'рупи / дом дев'ят' / пал'ата с'ем // там йа прол'ежаў чо'тїри м'ес'аци на од'ної коїци / дал'ейе // ко'м'їс'їю проїшоў і на'прав'їл'ї нашого..... у Крїм / на гр'аз'е'воїе л'е'чен'їе / і йа пр'їїе'хаў о'т:удова на 'міл'їц'ї і на 'пал'їц'ї // а ку'да ж іт'ї // 'баба ўже мо'їа пош'ла ў кол'госп / ха'з'аїка // а м'їн'е ку'да // йа по'шоў у ку'зн'у молото'бойем // хо'д'їт' нел'з'а було // а по'том подн'аласе та ж воїна // із' 'н'емц'ами // а ў ме'не 'рани' отк'р'їл'їс' / св'їшч'ї на но'гах // ме'не кан'ечно / ос'тавл'їл'ї / о'так 'можна ска'зат' пол'їт'їческо / так б'роше'н буў под'пол'їй / ну / і йа зве'заўс' із' парт'їзанами / да // передо'ваў со'бш'чаў / бул'ї 'нужн'їе с'в'ед'ен'а / о 'н'емцах / о / пол'їцаїах і буў про'водн'їком 'ет'їх груп // а ко'гда 'наша т'ер'їтор'їа освобод'їлас' / то йа зноў буў моб'їл'їзо-вани' / не 'помн'у / ў йа'ку час'ц' по'паў о'тул' так ... і по тей б'ок Іл'вова / з'найу йа / з боїами шл'ї через 'Коростен' с'удойу гд'е йшл'ї 'наш'ї 'час'ц'ї / йа 'помн'у / йа з'найу / 'ет'ї / йа по тей б'ок Іл'вова буў пр'ївал'ани' з'емл'еї / бом'бїў / і пр'ївал'їло ме'не / то ме'не то'вар'їшч'ї отко'пал'ї // йа л'е'жаў / на'в'ерно / у Л'ївов'ї / а по'том у'же ў К'їев'ї / н'ет // а по'том на'прав'їл'ї ме'не на войенко'мат свої / і йа по'паў на свої войенко'мат / войен'ком ме'не / войенко'мат на'прав'їў ме'не у нас / на'прав'їў ме'не ку'да // стої же // нарко'мат ору'жен'їа ў К'їеў / на за'вод с'ем'сот 'вос'емд'ес'ат чо'тїр'ї / і йа там

прора'ботаў / а по'том мо'їи 'рани' зноў йак отк'р'їл'їс' / то йа по'паў у 'госп'їтал' о'т'еч'еств'еної воїни / ул'їца Рат'манского .. і там мн'е з'делал'ї опе'рац'їю ў но'з'їе / о / і йа пр'їїе'хаў на кости'л'ах / о'так мо'їа по'хожд'ен'їа мо'їеї 'ж'їз'н'ї було // ўс'о'го ж не 'можна споме'нут' // а те'пер б'о'л'ши / шо йа вам 'можу гово'рїт' //

91. 3.: А ви пам'їа'тайете т'ридц'ят' т'рет'її р'їк / йак 'голод буў ? //

— О-о-о // ска'жу / у т'ри'цат' т'рет'ом год'у з'начїт' / була 'моча в'ел'їкаїа / а'на / 'земл'ї н'їзк'їе / ўсе по'дмо'кало // а по'том госу'дарство ўсе заб'рало / шчо було // ўсе позаб'їрано / хто не ў кол'госп'ї / 'вол'їк'ї позаб'їрал'ї / і ко'ру'їк'ї по-заб'їрал'ї / н'їчо'го // ў ме'не са'мого заб'рал'ї 'пару 'вол'їкоў і ко'ру'їк'ї заб'рал'ї / і то'го доїшло / што йа по'шол іс' сво'їеї по'койної хо'з'аїкою ў л'ес і нар'ваў л'їпового л'їс'ц'а / да 'в'їшоў на с'ено'куос / д'їк'ї с'ено'куос / кл'ев'ер та'к'ї д'їк'ї кл'ев'ер / не кл'ев'ер / а д'атлоўн'їк / так йак кл'ев'ер / дак йа не доїду / ха'з'аїка т'агне / а йа зомл'їў // а йа зомл'їў // да ка'жу / ско'т'їна ж то па'сеца / поп'робуйу йа 'того кл'ев'ера 'їес'ц'ї / то йа ра'зу'ї тр'ї коўто'нуў ... і так йа доїшоў до'дому / пр'їшоў йа до'дому / да й л'уг у'же ўм'їрат' // на'тоб'ї / їде к'расна мет'ла / так назї'валас' / в'їметувал'ї ўже / шо було / ў гла'дишч'ї зер'но йа'к'е було / у гла'дишечку ў тї'їну / і то заб'їрал'ї / а ска'жї шо'небуд' // да / а тї' кулак / 'хочеш шче й жїт' / та'ке / заб'рато ўсе // а голо'ва зїр'нуў на ме'не / да 'ї ка'же // у йо'го не'ма н'їчо'го / і йо'го ўже не'ма // што 'делат' // соў'сом йа ўже н'їйак'ї // но тес'ц' м'ої буў у Моск'в'ї / і йа ўз'аў 'адрес да по'їїе'хаў у Моск'ву / 'їел'ї йа ту'да до'б'їўс' // мо'роз / 'холод / неш'час'т'е // пр'їїе'хаў йа на 'К'їеўск'ї во'г'зал йа ў 'город'е 'мало буў / незна'коми / попи'таў / то'дї назї'вал'ї / те'пер трам'вай / а ко'л'їс' / 'конк'ї назї'вал'їс' // йа пр'їїе'хаў тейу 'конкою ўже / д'е Кат'е'р'їна Вел'їка шестер'їком по Л'ен'їнград'е 'їїез'д'їла / тї'їе та'к'їе / да / п'їшоў дїс'ати трам'ваї / і йа на чет'вертом трам'ваїе зл'їез / і про'їуда / йшоў о'д'їн гражда'н'їн // а йак же те'бе наз'ват' / а мо'роз / а ўже 'їел'е тупайу / да 'ї п'їтайу // с'лухаїте / то'вар'їшч' // а в'їн на ме'не зїр'нуў / да ка'кой йа т'їб'е то'вар'їшч' / с'в'їн'а // от і'д'от фто'рой йа сп'раш'ївайу / ува'жайеми' гражда'н'їн / розр'їш'їт'е вас спро'с'їт' // цеї мн'е поїас'н'їў 'ето ўсе / і йа заїшоў у тей ба'рак / то л'їк'ї 'курочк'ї / то йа пособ'їраў / мої тес'ц' із' йаў'рейами ро'б'їў / а йаў'реї 'ето 'нац'їа 'х'їтра на'рода / да / ока'залос' / не даїе ме'н'е тес'ц' х'л'їба 'їес'ц'ї ба'гато / од'р'їже ота'к'ї ку'сок дак і ў ру'ц'їе не'ма і ў рот'е не'ма / і с'упу 'їес'ц'ї

'хочу / о'ни і умно 'делалі / йаг'бі йа на'йе'с' і з'разу пус'ц'іл'і ме'не до 'йеж'і / то м'ої б'і ж'елудок 'лопну' / да / ну / шо / после 'етого із 'мес'ац / по'том йа ста'у попра'у'лаце // пої'ду у мага'з'ін / полто'ра руб'ла к'іло п'ран'іко'у з'добни'х / 'булк'і та'к'іе / з'начит' / ле'жат' у мага'з'інах / йак заго'р'іла 'булка / це ўже брак бу'у хл'іб у Моск'в'і йак заго'р'і'с'а / або 'да'у'л'анайа / брак / то йа пої'ду ў мага'з'ін / да за де'с'атку руб'л'у'о'у / ме'шок 'булок пр'інос'і'у / ко'н'а годо'ва'у // а 'дома 'голод а'йакже / йа'к'і 'голод бу'у // ка'н'ечно / у ко'го шче 'дома ко'ру'с'ка була / то но'с'іл'і ў мо'лочну / моло'ко 'некотр'іе то йа сам пер'в'і моло'чар / з'начит' / перего'н'а'у на пере'гон сепарато'ром / сл'і'у'к'і ў госу'дарство дпра'у'ла'у / а теї пере'гон і'л'і на муко'р'іци / і йа йак поро'с'а пи'у / о'так жи'лос' / у'с'ак було // а те'пер / шо йа вам ска'жу // сво'йу б'іогр'аф'і'ю 'ж'із'н'і йа роска'за'у / йак йа ж'і'у // а те'пер / поста'р'і'у / 'бапка мо'йа ў'мерла / си'н по'мер в'іку'ваці'йа с'у'да //

92. — Йак пере'воз'іл'і // а йак же пере'воз'іл'і / із 'вечора / н'е / 'утром / 'утром / з'начит' / в'і'хожу йа с / пр'ітс'і'дат'іл' кол'хоза Н'іко'лай Н'іко'лайев'іч / моло'дої ч'ело'в'ек пр'от'і'у ме'не жи'у / йа го'ру 'добро'го 'утра / Н'іко'лай Н'іко'лайоч // 'д'едуш'ка / што // а'вар'і'я // а што за а'вар'і'я // 'каже / зор'валас 'атомнайа / ну / а йа з'найу / што за 'атомна / нам хто по'яс'н'а'у 'ето / ка'н'ешно / ми 'чувствова'лі / от / 'нате вам / дож'дал'і 'вечора / л'у'ог йа од'и'хат' / у'же с'а 'бапка ў ме'не була // ос' за'ходит' во дво'р 'гонш'ік'і / наїшло ма'ш'ін 'поўне се'ло / ізго'н'ал'і ско'т'іну до кол'хозного / до кол'хознойе 'бази і гру'з'іл'і сеї наш скот ко'ров'і у ма'шини / 'тол'к'і за'п'ісува'лі фа'мил'і'ю / йа'ка ко'рова і ўсе // а на 'заўтр'ішні ден' / було ў ме'не поро'с'атко й 'тел'атко гру'з'іл'і / зап'і'сат' зап'і'сал'і / а то про'пало // не до'б'і'ўс' йа н'і'чого / ну і за 'с'іе 'наші ко'ров'і пла'т'іл'і нам по' вос'ім'сот руб'л'еї / о'но пошло ўсе на госу'дарство / госу'дарство / сеї наш скот // а нас по квар'т'ірах перес... насе'л'ал'і / дак нас 'л'уд'і бо'йал'іс' // а'йакжи / 'дажи не хо'т'ел'і пус'кат' / но по пр'іка'зан'у в'ідно пра'в'іт'ел'ства було от / 'даж'е од'еж'і 'некотри'х у 'хату не розре'шал'і но'с'іт' н'іку'да / та'к'е ж було / а по'том / м'і о'ж'іл'іс' / да спа'с'ібо госу'дарству / поро'б'іло нам 'дом'ік'і / поросе'л'ало нас / а те'пер приме'н'аїтес' / йак хто 'може ж'іт' / те'пер бе'р'і земл'у / па'ш'і йе'йе / а'би' су'м'е'у // 'али' ч'ім йа йе 'буду па'хат' / ко'па'н'ічко'у х'іба / ўсе / о'так / так ж'і'веца / но йа не 'буду ка'зат' / шо 'зара / 'можна ска'зат' / 'нашім 'некотри'м а-а-а / 'д'ен'г'і полу'чайут' / моло'ди'йе шче 'л'уд'і на ро'боту н'е 'хочут' / а ў га'р'елку по'п'і'вал'іс' / а-а / о'так / ўс'ак / но йа н'іку'да не хо'з'усе / 'тол'к'і до су'с'еда 'в'і'ду / да і по'сіжу / да і у'се //

о'так / 'д'еточка / 'ж'із'н'а с'ложуйеце / на в'е'ку / йак на 'до'ўгої 'н'ів'і // іс'торийа // з'малку то йт'і бо'йа'ўсе / з'дума'ю / йак і ж'і'лос' // е-е / ўсе було //

3.: А 'н'іс'л'а рево'л'уц'і'ї і 'церкви закри'вали ? //

— Церк'іа // йак рево'л'уц'і'я була / дак кру'гом 'даж'і / кру'гом 'церк'ві хо'д'іл'і / п'рав'ілос' // а се ўже ў по'том / зак'р'іл'і церк'іа // позакр'і'вал'і бу'л'і церк'іа / 'дажи йа бу'у на род'ном к'райу ў ц'ом го'ду у нас 'церква сто'їт' т'р'іста л'ет / да / і ре'монт йі'е з'делал'і / і от ког'да нас в'іку'ірова'лі / то м'і ж побро'сал'і ўсе / а йа 'йез'д'і'у / пр'і'йе'ха'у йа / пр'і'йе'хал'і м'і от'с'удова / на св'іі 'р'ідни' краї / все зарос'ло бур'я'нам'і / ла'сам'і // храм откр'і'ти сто'їт' // 'л'ево' сторо'на двереї о'дорвана / 'може й 'в'ітер / йа ж не мо'гу ска'зат' хто / заїш'л'і м'і ў нас гороц'к'і храм на тр'і 'кумпол'і / да / в'і'сок'і // заїш'л'і м'і ў зво'н'іцу // пан'ека'д'іло / гд'е 'опш'ч'і зал / ту'ди ўже 'дал'е'йе / це зво'н'іца коло'кол'н'а / пон'і'ма'ет'е / с'у'ди ўже пан'іка'д'іло пере'т'аганате на п'роводу / в'і'с'іт' / заїш'л'і м'і 'дал'еї / ту'да гд'е 'опш'ч'і на'род соб'і'ра'ўсе // к'р'ілас / т'р'іста л'ет за'делани / гд'е 'пе'ўча спе'вала / йа і 'зараз у 'пе'ўч'і / у м'е'н'е 'голос / з'іл'ну'у йа / з'начит' / к'р'ілас теї по'рубани топо'рами / по'ломани / з'начит' / гд'е 'царск'і воро'та / гд'е 'бат'ушко п'рав'іт' / 'царск'іе 'ти'е воро'та / по'ломани'е / і'кони істо'р'ічес'кі в'і'сел'і / 'тул'к'і 'рама і ст'ек'ло 'дол'і / а то ўсе по'б'іто / ну / што ти 'можеш ска'зат' // н'і'чого // погл'ад'ел'і м'і / гд'е Спа'с'іт'ел' л'е'жа'у у гр'об'іку / дак там хтос 'паску постано'в'і'у / то не'ма н'і'чого / то йа volta'т'і'с' / дак із к'і'лометр м'і'н'е до сво'йе квар'т'і'р'і іт'і / йа / з'начит' / поре'ш'і'у пешо'ходом // пр'і'хожу йа до сво'го дво'ра / до сво'го дво'ра / а ў ме'не / на мо'йой з'ем'л'е кол'хозна кан'тора сто'їт' / п'рамо о'так / так йа ўже сво'йе квар'т'і'р'і не позна'йу / зарос'ло ўсе / 'т'ол'к'і по кан'тор'і / з'дан'іе в'е'л'іке / дак йа і поз'на'у / а це кан'тора / з'начит' / тог'да йа пово'рачу'ю ўп'раво / вот му'й дво'р / сто'йал'і ў'шуй / ду'бови' та'к'и б'рама / л'е'жит' 'боком / по'ломане ўсе / пот'рош'чене / ў'мурзайе / із'дало на го'род ту'да / поло'мило ўсе // да / пр'і'хожу йа до двереї / до ха'лупи сво'йе / о'так бади'л'н'ак росп'і'хайу / д'вер'і роск'р'і'ти'е / роск'р'і'ти'е д'вер'і / хара'шо // за'ход'у йа / назі'вайеце ў нас 'с'енци / первона'чал'но 'ето / з'начит' / 'с'енци / тут 'поўно х'ламу / шо се та'к'е'йе // за'хожу йа ў кла'дову / а шче мо'го 'д'іеда та'к'іе 'бочк'і бу'л'і то ку'л'іс зер'но 'с'і'пал'і стар'і'к'і та'к'е ро'б'іл'і / сл'епку та'ку / да та'к'іе ка'душк'і / по п'ят' цент'неро'у / на жи'л'езни'х обру'чах // ўсе по'рубане / шо на 'полочках було / ўсе по'б'іте // тог'да йа пид'ход'у до двереї / д'вер'і роск'р'і'ти' у 'комнату 'первуйу / сто'йала скр'і'н'а / 'в'і'ско о'дорване / так йак сун'дук / о'дорва-

на / ну / там н'ічого не було / ста'р'ини'є 'латк'і йа'к'ейіто
бу'ли / погл'ед'іу йа // сто'йау стул / стул л'е'жит' дого'р'і
но'гами / 'нушк'і пови'ломувани'є / а 'засланка / та шо п'іеч
закр'івайут' / аж на 'ул'і'ці 'в'ік'інуті / і ход'б'і одне ст'екло
було 'ш'ібочка / ўсе по'б'іте / так // і што ж йа мо'гу то'гда //
по / п'раўда / шо зап'лакаў к'репко і ўда'л'іус / і ўсе // шо йа 'можу
вам / д'еточк'і ска'зат' //

93. — Воло'чайеу Воло'ди'мир Ти'мох'вейев'ич / р'ік на'ро'жен'а /
'ти'шча д'івет'сот д'вац'ят' д'еу'йатого / дв'е'нац'ятого с'і'чн'а /
наро'ди'ўса йа / се'ло 'Тоўсти' Ліс // жи'ў йа там до н'і'мецк'ой
во'їни' // йак м'і щч'і'тайом до 'сорок 'первого 'року / а то'ди
'н'емец нас захва'ти'ў вс'іх от оку'п'іруваў / о / і м'і йак то
гово'рат' / бу'ли там / жи'ли пр'і н'і'мецк'ой оку'паци'ї / жи'ли
йак хто м'іх / йак хто м'іх так хо'ди'ў / так оде'ваўс' / от / а
ми' мал'і бу'ли ше та'к'іє / подл'етк'і / от / то хо'дили' з'і'моу
й 'боси'є пош'т'і / пош'т'і шо 'боси'є / от / і / полу'голи'є /
'али не бо'йал'і'с' н'і мо'розива / н'і'чого не бо'йал'і'с' / от то'д'і
на 'сорок д'руг'і год пой'ав'ілі'с' у нас парт'і'зани' // так йак йа
сам 'ж'іт'ел' се'ла Тоўс'того 'Лісу / от бу'ли ўже та'к'іє
муж'і'к'і / ко'тори'є пош'ли ў парт'і'зани' / от / і йа 'тоже не /
бу'ў так йак с'яз'ни' ў йіх / у ц'іх парт'і'заноў // от / 'етот
да'ваў йім с'в'ед'ен'е про 'н'імцоў / де на'ходили'с' 'н'імці /
йа'к'іє час'ти'ни' бу'ли розпо'ложени'є / шо во'ни 'роб'лат' /
от / пото'му / шо йа дн'ом мали' бу'ў / хо'ди'ў по се'лу / по
с'во'йому Тоўс'тому 'Лісу / ў нас 'н'імці сто'йали / ре'монтна
'база // дак йа хо'ди'ў так і розгл'а'даўсі і до'лажуваў це ўсе /
'етім парт'і'занама // не за'пи'суваў / все ў голо'в'і було ў ме'не /
ўсе ў голо'в'і 'зап'іс' була / то'ди за'п'і'с'уват' не тре' було /
'ан'і'чого не т'реба було / бо за'п'ішеш / спо'ймаут' 'н'імці /
розде'вал'і дого'ла і / шо'небуд' та'ке / дак с'разу по'в'іс'ат' да'ї
ўс'о / і не гово'ри // од'ного 'разу да'жи м'і'н'е було / по'тому /
шо с'яз'ни' пр'ішоў із 'лісу / і пр'ішоў до нас / п'рамо до
'хати' // а ў мо'їє 'мам'і було нас аж 'семеро де'те'ї / от / ну /
йа так йак бу'ў з' 'йім'і с'йаз'ани' ўже с парт'і'занама' / то йа
ў'ранці пос'н'ідали / йа йо'го не пус'каў / ка'жу / да'ва'ї
подо'ждеш т'рошк'і / по'куда нач'нут' то'вар го'н'іт' // ну / скот /
йак по 'нашому го'ворат' / на 'пашу / м'і 'будом гнат' так йак
па'сту'х'і / 'в'ідом'іс'ц' / 'етого / се'ла / а в'ін не пос'лухаў /
'токо до'ва'ї мн'е // то мн'е 'екстрено т'реба / от // ну / ў йо'го
ў 'сумк'і бу'ў п'істо'л'ет і дв'і гра'нати' / ... йа за ц'у 'сумку ў
'рук'і / переш'ли' через 'вул'іцу з' 'йім / пош'ли ў го'роди' / ў
го'родах ше ква'сол'а була рос'ла та'ка здо'рова / се там да
к'йа'х'і // да ўсе та'ке / го'роди'на / йак 'в'ішли' з ого'роду з
ц'о'го / 'дал'ш'і на го'род / а 'н'імці йак'раз 'саме ме'н'ал'і пос'ти'

ў'ранці / і тут / на нас // рус' / рус' / ком / ком / ку'ди' ж
ком / йак о'с'о ў ру'ках 'сумка ў ме'не з гра'натами' / і п'істо'л'ет
л'е'жит' там / і в'ін 'тожи / йа ка'жу на йо'го / д'ед Ма'кар /
те'ка'ймо / ку'ди хто 'може // 'разом не бе'ж'ім / ка'жу / ти' ў
од'ну с'торону / йа ў дру'гу // в'ін по'б'іг ў од'ну с'торону / йа
ў дру'гу // так во'ни' за 'нами' / йак у / с'аўто'мату'ў йак
у'лупет' / да ў'лупет' по нас // от / аж 'іскри' / так і ў од'ного
'д'іда та'к'і 'загород' була та'ка / ду'бов'іє п'лах'і та'к'іє /
'метра два / дак йа / ту'да 'через цей за'бор / йак / п'рамо йак
к'от // та'ко / раз / переп'лигнуў / а'ни' с аўто'матоў по ме'н'і
дак / аж 'іскри' лет'ат' ду'бов'і та'к'і ти'н бу'ў / ну / йа
переп'лигнуў там / ў дру'г'і дв'ір перес'кочи'ў / з дру'гого дво'ра
ў т'ре'т'і дв'ір і по'шоў / по'шоў / і вс'кочи'ў в св'і'ї дв'ір // от /
то йа 'той'і 'сумк'і не мог з ру'к'і 'в'ік'інут' сам // 'мати' пр'і'б'ігла
до ме'не і р'вала 'сумку / не могла рошче'п'іт' 'рук'і м'і'н'і /
шоб 'в'ірват' 'сумк'і з ру'к'і / ну / й так м'і / п'раўда / ту
'в'ірвала 'сумку / за ту 'сумку / да там в нас за хл'е'вом кри'ни'ца
була та'ка / дак а'на ў ту кри'ни'цу ўто'п'іла / шоб 'н'імці не
наш'ли' с'л'іду // йа зап'р'ог ко'рову / б'іст'ре'ї / бо ўже ко'рови'
йшли' на 'пашу / т'рошк'і 'жита' / так с ко'ропку / 'борону /
п'луга / в'оз / і в'і'я'зайу з дво'ра / шоб 'йіхати' м'і'н'е / так
йак йа 'йіду па'хат' 'шого // ну / во'зи / на / там неда'леко на
'вул'і'ці мос'ток бу'ў / ка'нава йшла // йа 'в'і'єхаў на те'ї мос'ток /
а мос'ток д'рахл'ен'ки бу'ў і пол'е'н'ака 'падає 'в'оду / а тут
'н'емец сто'їт' посто'во'ї / йак закре'чит' на 'мене' / ну / а шо
ж йа / па'дан бу'ў / шо там йа / от / подб'е'гає і по'казує /
'арба'їтен / на 'мене' кри'чит' / 'арба'їтен / 'арба'їтен / к'індер //
о / ну / шо ж / йа то не поди'му 'тиє п'лах'і / то он ми'не
п'л'отк'ой йак пот'а'нуў / так йа / про'бачте' / чут' і не помо'чи'ўс'
ра'зоў тр'і / ну / пр'і'б'ігла 'мати' / там су'с'ітка ўсе / та ту
п'лаху подн'али / пос'та... / поло'жи'ли' / он по'казує / шо
пр'і'б'і'ї ж'і'є / от / а то'ди ж гвозд'е'ї не було / н'і'чого / йа
йа'койіс' п'роволки' на'шоў пр'і'б'і'ў ти'м / пол'е'н'аку / он
похо'ди'ў / потанцо'ваў / от / о / гут / гут / го'ворит' / йа
сл'о'зами' заб'раўс' по'їєхаў б'іст'ре'ї / пр'і'їєхаў а ц'о'го ж /
ц'о'го ж Мака'ра д'еда спо'їмали' // от і це / і ц'о'го д'іда
спо'їмали' / а йа 'в'і'єхаў со'б'е / аж у кус'ти' ту'ди' / ко'рову
'в'іпрог / пус'ти'ў у с'тадо / а сам бе'гом у ліс до парт'і'заноў /
от / собш'чи'ў парт'і'занама / шо та'ке й та'ке 'д'іло / шо 'д'іда
Мака'ра спо'їмали' // от / ну / в'і'є'в'аче'ї два / 'ноч'е'ї д'воє не
було / 'оп'шим / но'чо'ваў у 'н'імцах // у од'но'ї с'тебочку поса'д'іл
йа'го / і о'дин д'і'жури'ў / чи не 'н'імец / а 'буде д'і'жури'ў 'саме
на д'і'журств'і це'ї / и-и-и / чех і'лі' / і'лі' сло'вак йак йа'ни /
с'етого госу'дарства / і на ц'о'го ж д'іда Мака'ра / 'кажи / вас
'заўтре' 'будут' 'в'ішат' / от / то в'ін прод'раў у с'тебочки то'ї

с'тел'у / кришу / і у того ха'з'айна д'л'ни та'ки са'райі бу'ли пост'ройени хот' і не с'тари / но д'л'ни / так / мо 'метроу сто бу'л'і та'к'іе / так / баз о'цеї / ко'лишн'іе / за'можн'іе та'к'і ха'з'айн бу'ю // а то'да в'іл'ез на 'теїе на ту с'тебочку 'тіхен'ко // то'ди / с'тебочки там от са'райа 'метра 'може^н / 'даже^н 'метра не бу'ло / перес'кочи'ю на / на хл'і'ю і по к'риш'і по'шо'ю / по'шо'ю / 'тіхен'ко / і 'ю го'роди / вс'кочи'ю / і та'ки 'йт'ік теї д'ід / от // то до 'матер'і / 'н'імц'і 'уже 'з'нали / шо / де 'яа на'хожус'а / 'яа бол'ш до'дому не по'я'л'а'ус'а 'усе / так набл'уда'ю 'яа / а / ну / 'яа зна'ю / шо ме'не спої'ма'ют' ц'і / а'бо 'уб'ют' / а'бо по'в'іс'ат' // от / то 'яа / и-и / там у 'л'іс'і пош'т'і на'ходи'ус' / от / і на теї 'веч'ір / шо 'уже он 'ма'уса 'утек'т'і / парт'ізани' окру'ж'іл'і се'ло / ко'упа'ко'ус'кі от'рад / і от / 'яак 'уже по'яа'в'і'ус' цеї д'ід / ну / шо / 'етот / ну / окру'жони це бу'ло се'ло / ну / 'йд'ід в'ішо'ю 'йо'го / 'думал'і / шо 'н'імец / пої'мал'і парт'ізани' сво'го ж чо'лов'іка / в'ін роска'за'ю / шо 'яа 'уже у'т'ік іс'туда / от / с'разу 'дал'і пр'іказ отсту'п'іт' / от / парт'ізани' / і 'яа / 'яа / пр'а'уда / не^н з'на'ю / 'яак і'ни там собш'чал'і / ч'і там шо / шо отош'л'і / шоб се'ло спас'е'ни' н'е спал'іт' / ну / а 'дал'ши 'яа то / так 'само / 'дал'ши 'яа продол'жа'ю / то 'н'емци' 'уже //

94. — 'Яак 'уже 'наш'і засту'п'іл'і / 'яак м'і 'каж'ім к'расн'іе / і но'ача'ю зно'ю хаз'айно'ват' 'ю кол'госп'і / от / 'ю кол'госп'і с'тали / обу'чал'і / хто ма'ю 'яак'е 'вол'ік'і сво'іе / позда'вал'і 'ю кол'госп' / от / і но'чал'і хоз'аїну'ват' у кол'госп'і / до'ваї поди'мат' і це 'усе ж ха'з'айство кол'хозно'е / с'і'яти там / а по'том в 'сорок шес'том го'ду 'яа 'уже по'йха'ю в 'К'іе'ю в фезе'о / в 'сорок шес'том // по'йха'ю в фезе'о / обу'ч'і'ус' в фезе'о / у 'К'іе'в'і / на за'вод'і К'расн'і ска'ватор / у'же 'ю 'сорок с'ед'мом го'ду / 'яа на'ча'ю ро'б'іт' у за'вод'і Бол'шо'в'ік // ну / до тих пор доро'бі'ус'а / шо пр'а'уда / 'йісти' по'гано годо'вали' нас / 'дажи 'н'емцо'ю пл'ени'х / 'лучше годо'вали' / чим нас // ма'ліх де'теї / 'яак м'і шчи'та'ємос' / шче ж 'дет'і ж то'ди бу'ли / шо там // от / до'вали' так / п'і'с'ат ч'і п'ят'сот грам хл'іба на 'сутки' / от / і у'ден' до'вали' так // суп і пом'і'дор зе'лени' 'ю 'йом п'лавайе / а то во'да / і 'ложечка пот'солнечно'ї о'л'ії // о'це'йз'і'ю / і 'лошку там 'яа'когос' / пош'т'і 'можна ска'зат' / шо не^н 'лупл'ана кар'тошка бу'ла / п'ур'е називалос' / 'ложе'чку / і 'усе / і бол'ш ти не по'луч'іш // то 'ю мени на'чал'і 'уже ног'і 'пухнут' / от / 'яа по'бач'і'ю / шо д'іло по'гане^н і к'іну'ю / 'можна ска'зат' / шо к'іну'ю це / ц'ого за'вода / не^н / 'бачу / шо 'яа по'мру там // от 'голоду // к'іну'ю ц'ого за'вода і по'йха'ю у 'Запа'дну / спа'сат' сво'ю 'душу // у 'д'ад'ка одно'го // а то'ди пр'і'яха'ю зно'ю ду'дому / і зно'ю на'ча'ю у кол'госп'і ро'б'іт' // от / ро'б'і'ю в кол'госп'і у сво'їему ж ц'о'му се'л'і То'ус'том 'Л'іс'і // до 'самої

'арм'ії // аж до 'сорок д'і'ю'йатого 'года / а 'сорок д'і'ю'йатом го'ду 'яа по'шо'ю в 'арм'ію от / по'шо'ю в 'арм'ію / 'арм'ію отслу'ж'і'ю / то'ди при'шо'ю 'з 'арм'ії / от / пр'а'уда / 'ю 'сорок д'е'ю'йатом го'ду 'з'з'а'ю да оже'н'і'ус' / 'яак 'кажут' / іздур'і'ю // от / пр'і'шо'ю 'з 'арм'ії / 'тоже 'ю кол'госп'і ста'ю ро'б'іт' / у'же на ма'ш'ін'е ро'б'і'ю 'яа 'ю кол'госп'і / от // а то'ди 'бачу / шо / ну / не 'можна пот'а'нутис' н'і'яак // те / шо бу'ло на ми'н'і / 'з 'арм'ії при'шо'ю / то / под'ра'ю / а зароб'іт' / не зароб'і'ю в кол'госп'і / по'гано пла'тили со'ус'ом // то 'яа к'іну'ю же / у / так / п'ід'іс'ат д'ругом 'яа при'шо'ю 'з 'арм'ії / п'і'с'ат т'ре'т'і 'яа 'ю кол'госп'і ро'б'і'ю / п'і'с'ат ч'ет'верти' 'яа 'ю кол'госп'і ро'б'і'ю / а то'ди^н рошчи'та'ус' у кол'госп'і і по'шо'ю у л'ес'но'е ха'з'аїство ро'б'іт' / от / там полу'ч'і'ю 'яа ма'ш'іну / і так 'яа ро'б'і'ю / 'яак то го'во'рат' / аж до 'самого / по'куда по'яа'в'ілас' 'атомна 'ю нас // а по'том до з'ри'ва / до ц'о'го / і / посл'і з'ри'ва пересел'іл'і нас іс' се'ла 'То'ус'того 'Л'есу у се'ло 'Лип'і'юку Ма'каро'уского ра'йона / от // і тут 'яа 'тоже ро'б'і'ю у л'ес'хоз'і / от / на ма'ш'ін'і / до 'само'їе п'ен'с'і'ї / проро'бі'ю 'яа / на / шо то ше три' 'годи' оста'валос' м'і'н'і до ш'іс'ат'і год / доро'бі'ю 'яа до ш'іс'ат'і год / по'шо'ю на 'пенс'і'ю і ост'а'ю со'б'і 'уже домохо'з'аїном / шч'і'та'й'ус'а // от / со'б'і 'уже 'дома / тут у 'Лип'і'ц'і / шо 'небуд' та'ке в'ідум'л'айу / та'ке роб'л'у / хаз'а'їну'ю / на зем'л'і / 'яак то го'во'рат' / 'пашу 'сотк'і сво'іе / уб'і'райу / о / і так і жи'ву 'дал'ши // от 'ето і 'усе у 'мене та'ке //

3.: А 'яа'ка у вас ос'в'іта ? //

— Ос'в'іта 'ю 'мене до во... / 'яак ми' го'ворим до во'ни' до н'і'мецко'ї / 'яа 'кончи'ю чоти'ри' класи' / і 'посл'і в'і'ни' 'тожи 'конч'і'ю п'і'яти клас / і на ц'ом у 'мени ос'в'іта о'конч'ілас' // то'му / шо о'хота бу'ла уч'і'тис' і 'дал'ши / ну / ни 'можна бу'ло / ни 'можна / у 'матири бу'ло 'семеро де'теї / т'реба 'ус'і / т'реба бу'ло годо'вати 'їх / а уро'жайі не'важни бу'ли / от / 'ю кол'госп'і б'іл'ш не до'вали зем'л'і / 'яак т'ри'цат' 'соток / а / на т'ри'цат' 'соток / це т'реба в'і'годоват' 'вос'ем душ / поп'робоват' / 'яак 'їх в'і'годоват' / а / то так / бу'ло та'ке / шо ден' па'су / в'ер'н'еї / ни'д'іл'у па'су / 'ц'ілу ни'д'іл'у па'су скот / у кол'госп'і те'л'ата / ма'лим бу'ю шіе пас 'яа / от / а у суб'оту в'ечер'і 'уже приго'ну' / да 'вечер'і 'йду / да учите'л'ам зда'ва'ю ек'замен за 'целу не'д'іл'у / от / за 'целу не'д'іл'у // а п'і'сал'і ми' на чом // на га'зетах / а т'іт'рад'еї не бу'ло / н'і'чого ж не бу'ло на га'зетах / 'между га'зетко / о'то ст'рочка'ми по'падеш / да 'уже ту'л'іш 'ї'ї 'усе / от / 'дуже 'яа л'уб'і'ю ма'т'е'ма'т'іку / 'дуже л'уб'і'ю ма'т'е'ма'т'іку // по ма'т'і'ма'т'іке д'ік'танти / то ж не бу'ло та'кого 'яак 'зараз / д'ік'танти / ме'не / так бу'ло / на / 'яак ка'за'ю на в'ід'м'іно / 'усе 'урем'яа / і конт'рол'ни' п'і'са'ю се от // н'і'мецку 'мову не л'уб'і'ю 'яа / бо б'іл'і 'н'емци ме'не / дак 'яа

н'імецкої мови не на / мог би мог би учит' її / все ч'исто / і багато й зараз азбуку їсу знайу / н'імецку / і слова знайу н'імецк'их багато / і / ну / не л'уби'ю за те / що во'ни ме'не б'і'ли к'репко га'ди / от //

З.: А роска'жит' як били ? //

— О! // б'і'ли ст'рашно б'і'ли / о-о / даї Боже вам не бачи'т' так // і зараз от тих ре'з'інових пл'отках ос' потис'курни'є / ц'іє нарослі / ну / було раз о'дин раз / йа по'шоў / е-е / до дно'го сус'іда там / от / погу'л'ати / а йа не знаў / шо в'ін у пол'іцій буў / теї д'ат'ко / дес' у Черн'ігову чи де / не з'найу / дес' у йа'коїс' сторо'н'е тут // а по'том у'т'ік од йіх / да прі'шоў до'дому / ну / н'емци ўсе та'к'и знайшли йо'го / окру'жили хату ў'ранци / йа ў'ранци прі'шоў / ти до йа'го / от / ну / а ўже ж йак / не говори'т' / а то'б'і ўже ш / кур'іт' / то кур'іли ж ми / паца'ни / о'дин од'ного подбук'ройш да і кур'іш / от / так / теї д'ат'ко прі'нос га... / тийе к'н'іжок цих же ў'с'ак'іх / так йа прі'шоў / а йо'го доч'ка була / дак йа прі'шоў да йа'го / да ўна роска'зала / шо бат'ко кн'іг прі'нос / дак йа прі'шоў / шоб он даў бу'маг'і кур'іт' // он одор'ваў м'і'не л'іс'коў десет' та'к'іх йак'раз са'ме йа дер'жаў у ру'ках ту бу'магу / от / і тут н'емци окру'жилі хату йо'го / і пол'іцаї й'н'емци ў хату ў'с'акуйут' // оў'чарка та'као / мо з 'мітер в'ісо'тою / от / ус'коч'ілі / зас'коч'ілі до йо'го ў хату / дак йа хо'т'іў же з 'хати ўте'кат' / о / а н'емец ме'не сфа'ти'ў а 'руку і на'гайкої той йак ут'ануў / та'ка ко'ротен'ка на'гаїка / йак по'т'ане / дак мо разоў трі' обк'ружує ме'не / от / то п'робачти за г'рубос' 'можи / шо йа ни так ска'жу / так йа і у'п'іс'аўс' / от / а о'дин пол'іцаї / та на 'мене / каже // с'ад' / си'ди' / каже / а то ўб'ют' / а оў'чарка на ме'не ла'пами та'коо с'перлас' і / то йа ў с'л'ози' / те'чут' з о'чеї / не то шо / во'но то й'бол'но було ўсе ч'істо ж / а с 'того ст'раха / от / ну / це та'к'і о'д'ін буў с'лучаї / от // то йа ўвечер'і / то'го д'ат'ка заб'рали' / праўда / то йа ўвечер'і по'б'іг // куди ж йа по'б'іг // йа ж по'б'іг у л'іс і роска'заў це д'іло / от / от'рад / д'е от'рад на'ход'іўса парт'ізанск'і / дак йа ўже знаў / куда б'ехт'і і роска'заў / шо та'ке / й та'ке / й та'ке д'іло / так і так / ну / кажи / пулу'чи'ю / то і добре / на ме'не с'тарши з от'рада / кажи / було / кажи / л'учше ро'бит' і х'іт'рейє / а ти' раз нех'іт'рейє зро'би'ю / то й пулу'чи'ю / а д'руги' раз пулу'чи'ю за ц'ого мос'та / о'це д'руги' раз / два 'рази ме'не б'і'ли / от к'репко так б'і'ли / от / ну / а остал'нойє / опшем тру'дилис' к'репко / голодо'вал'і к'репко / от а ў д'етств'і ше помн'у т'р'іцат' т'рет'і год / пере... / помн'у / шо йа пережи'вали от / шо йіли і л'іс'ца із де'роў / р'вали' / ў'с'аку гадос'ц' йіли / а'би' токо спас'т'і душу / і сорок с'оми' год посл'і воїни ўже ж добре йа

'помн'у / буў ха'з'айіном / шчи'таўс' у 'матер'і / от / 'тоже багато голодо'ўки' було / от / о'так оп'ше т'рудни'є годи' були' / а 'зара с'тало непо'гано / 'добре 'жити' с'тало / о / то ўже здо'роўйа не'ма // у'же ш'і'с'ат с'оми' пош'т'і / ш'і'с'ат шес'ц' / ш'і'с'ат с'оми' о'д'о на но'су //

95. — Бу'ла хата / гарна хата бу'ла / от / ота'к'іх хат / йак о'це тут йа жи'ву / то мо полто'ри' ў'л'ізе ў од'ну хату / са'раї к'ір'п'ічни буў / 'тоже здо'рови' са'раї буў у 'мени з'робл'ани' / ко'лод'ац у дво'р'і буў / сад буў / от ого'рожено було 'тоже хоро'шо / кра'с'іво / шта'хетн'іком ого'рожено / от / пал'іво ў нас було ўсе там дро'в'іма / ми' пал'ілі дро'в'іма / с / йа ў л'іс'і ро'б'і'ю / то в'іп'ісувал'і так 'норми' нам / пал'іва фа'тало / о / 'заре' за'бути' не 'можу / от'ут жи'ву йа / тут йа жи'ву / а йак 'токо л'ег спат' / так йа у'же 'дома там / мн'е с'н'іца / шо йа 'дома ўсе роб'л'у // не 'можу за'бути' // а 'перв'і годи' йак о'то с'у'да нас пересел'ілі от / шо ў ме'не / праўда / йа ку'п'іў ма'ш'іну со'б'е от / то так прі'гас'кує / шо заб'е'рус' / 'утром і по'й'хаў ту'ди // ден' там по'буду / по / поза'метайу / пов'іч'іш'чайу / там попр'і'б'і'райу / шоб у'се було оку'ратно // бо йа л'уб'л'у оку'ратнос'ц' // дар'ма / шо 'заре'з на'д'і'ў шта'ни' та'к'і г'разни / то он 'пораўс' о'с'о ў дво'р'і // і / це 'вечер'і до'дому прі'йду // так з ду'ш'і б'і 'наче з'ла'же т'рошки / ад'ла'же од ду'ш'і так / от // 'важко / ста'рушка / 'тоже бо'л'іє 'часто / 'часто бо'л'іє / к'репко голо'ва ў йе бо'л'і'т' / от //

96. — А наш краї пре'красни / пре'красни / пре'красни краї / от // раз йа йіду ў оў'тобус'і / у / у 'етом із 'дому / с'уди ж у'же / йак м'і шч'і'тал'і / у 'Йануў / де 'атомна розпо'ложина / і 'йідут' / 'в'ідно з Ро'с'ійи 'л'уди' / дак о'д'ін і го'вори'т' / 'кажи / йа св'ої в'ік про'й'їзди' / ну / ше та'кого ку'точка кра'с'іво'го йак тут / каже / о'це прі'й'їхаў с'уди' / йа ше не бачи'ю / кажи / от // у л'іс'і росло багато ў'с'ак'іх 'йагод / гр'ібоў / 'етот / ў'с'акого 'з'іл'а росло / и-и / ну / с'кажом ко'ри'сного / ко'ри'сного 'з'іл'а / л'е'а'карственого 'з'іл'а росло / от / а тут не те / шо / шо там // от / так от і йак і не ску'чат' по 'йому // 'дуже 'добре там було 'жити' // 'дуже 'добре / і ўсе росло / ўсе росло / і пше'н'іца росла / і 'жито росло / і кар'тошка росла / і л'он р'ос / і да'ж'и йа 'кажди' год із с'воєю ха'з'айікою у го'род'і / ка'зали' / шо ў нас не рос'тут там каву'ни' / а йа 'кажди' год са'д'і'ю / м'і са'д'і'лі зе 'ж'інкою / і на д'вацат' с'оме с'інт'аб'ра / це наш прі'с'тол'ни' п'разн'ік / Зд'в'і'жен'е / от / ў нас с'і'да каву'ни' були' с'в'і'ж'іє сво'є / о // то / шо 'нада було / і ў ме'не / праўда / 'тоже ў нас сем'йа 'тоже вел'і'ка / 'али було 'дуже 'добре / ўс'і та'к'іє д'іти' ў ме'не були послу'х'н'ані / от /

с'лухали / і малими були / дак с'лухали / і мат'ір і мене с'лухали / о / ў мене було / ў нашої сем'ї / ў мене трі сина було й трі дочк'і / от / і заре́з ўсі жо́нат'і і за́мужн'і / і майу йа заре́з у с'їх три́нацат' унук'іу / от / молод'и й майу три́нацат' в'нук'іу / от пошч'ітаїти / ў то́го двоїе / ў то́го троїе / от / ў то́го четве́ро / от і пошч'ітаїти / то / будити / от // і йак із'їдуци ўсі с'уда ў ц'у ха́тину / от / дак сво'їа ц'їла бе'седа // і йа йім і ради / і во́ни м'но́ю ради / ўнук'і ўсі ради / ўсі д'їду й бабо / ўсі / от // а си́ни там у́же зросли були / сво'їїх д'їтеї мали / али те / шо йа скажу йім / то во́ни ўсі́да с'лухали ме́не // попр'їе́зайут' / те / шо йа загада́ю / з'робл'ат' / от / і не скажут' ми́н'і н'їколи / по'гано / шо це ти / тату / там то сорва́ў нас ч'ї з гул'н'і / ч'ї там шо // н'їколи та́кого ни гово́рили м'їн'і / от // д'їти до́бр'і були / от // а те́пер роз'їхалис' // д'їд і баба ос'талса / от // тїе ж'ївут' у Б'єлої Церкв'ї тїе ў Че́ркасах / тїе й Іванофранк'їу́скої о́бласт'ї жи́вут' тиї / так / поро́жїї за́лиса //

97. — Ми́ ўдвох із бабої тут // го́руїем тро́шк'і // али йа та́к'ї заў'з'ат' / шо йа ни роста́йс' іс сво'їім жи́л'їзом / роб'л'у шо́небуд' / то йа́когос' мото́рол'єра з'роб'л'у / шоб л'єкше гн'ї во́з'їт' було на го́род / то / от / то ше / шо́небуд' та́ке / то плуж'ка / то йа́когос' плуж'ка з'роб'л'у шоп / от / ко́н'а попр'ос'їти ў де́да / шоб св'її буў / до зо́рати / да се та́ке о́та́ке / от / і так жи́ву //

З.: А йак ви робите плужок ? //

— Плуж'ка роб'л'у сво'їїми ру́ками роб'л'у / ну / нач'їнайу йа / ну / наїду там дис' / поїду на метало́лом / от / наїду ку́сок та́кого жи́л'їза подо́д'ашчого со́б'ї / от / ну / це поїде / сам со́б'є думайу / це буде стре́ла у плух / от / то л'їсто́вого жи́л'їза наїду ку́сок / то́же йо́го в'їрубайу зу́билом / обру́байу / от / на / та́к'ї ў ме́не ста́ночок йе / шо о́б'точуват' / ну / то́чило ми́ кажом на йо́го // о́б'тчу йо́го / шоб во́но було оку́ратнен'ко / о / в'їгну йо́го / мо́лотом гарно / в'їр'їхту́ю ўсе / о́б'ч'їсту / от / купи́ў йа со́б'є ел'єктросва́рочку ў мага́з'їн'ї / от / пос'варуйу / от / це ўсе до куч'ї / о / а то ў су́с'їда йе к'їн' / попр'ошу / в'їйеду на го́род / пров'їру то́ди / от / оре́ добре / з'начит' / пус'каї йо́го ў се́р'їне проїз'водство //

З.: А гартуєте зал'їзо ? //

— Н'є / н'є / ў мене не́ма де гартува́ти / а / ў кол'хоз іти́ ў кузн'їцу / там йе сво'її про́бл'єми / дак йа / йа та́к'ї метал шу́каю / шоб не гартува́ти // де от / от плуга од тра́кторного / йак м'ї кажом / л'єм'їш ўже з'робл'ани́ в'їн / во́ни в'їк'їнули / йа подо́браў йо́го / от / йак'раз подо́хо́з'їт' //

в'їн до мого плуга / обру́байу йо́го ку́сок / йак он д'л'їн'ї і пр'їстро́йуу йак'раз так йак //

З.: Чим обрубуйте ? //

— Зу́билом // зу́било / да // зу́билом обру́байу йо́го і / от / ну / т'реба поси́д'їти / з'найете / нас'то́ч'ївос'ц' та́ка / от / на́чаў ро́б'їт' от'тєто / о́це / йа до́лжен йо́го з'роб'їти до к'їн'ц'а / от / не т'реба у́же к'їдати́ йо́го / шо це йа / і не думати́ то́го / шо йа не з'роб'л'у / раз за́думаў / то з'роб'л'у / до́лжен ізро́б'їт' йо́го йа / от / і так йа роб'л'у //

98. З.: А хату там ви са́м'ї ставили ? //

— А хату там / да / ўже посл'ї армії / йак йа ўже пр'їшоў // то ў л'єс'хоз'ї стаў ро́б'їти / от / то ўже хату там / пра́йда / ў л'єс'хоз'ї да́вал'ї л'їс м'їн'ї / в'їп'їсувал'ї / от / за мо́йї грош'ї / но то́ко в'їп'їсувал'ї / і йа во́зиў / пра́йда / ма́ш'їну да́вал'ї / йа єтот л'їс во́зиў / і то́ди на п'їло́раму ма́ло о́п'їлували́ / а ўсе ўруч'нуйу о́п'їт'осувал'ї / л'їс о́б'т'осувал'ї са́к'їрами́ / помо́гали су́с'їди там / і са́м'ї ст'роїли хату // з'роб'їли хату гарну // с'разу йа наво́зиў л'їс єто под'вал / ў нас' робл'ат' дубови́ / от / це при́в'їз / дуба на под'вал / а то́ди наво́зиў л'їсу сос'ни́ / сос'на ў нас' бо́л'ши́ час'ц'ї / сос'ни́ ро́б'їл'ї хату / сос'нов'ї / от / і це то́же наво́зиў сос'ни́ / поте́сали ц'у сосну / от / пра́мо метра́ / йа́ка д'л'їна хати́ / та́ку й во́зили́ ўже / ў ме́не було так / дєто́ / метроў дв'їнацат' д'л'їна хати́ і девєт' с поло́в'їної ш'їр'їна хати́ була та́ка / от / і та́к'їє ко́лоди́ йа во́зиў / і те́сали ўруч'ну / і те́сали́ йо́го т'є ко́лоди́ от / наво́зиў / нате́саў / у́же ж там з'найеш / с'к'їки ко́лод т'реба то́б'є на с'тену на́дну / д'єс' дв'єнацат' ко́лод т'реба на́дну с'тену / на́пр'їм'єр на дру́гу / по дв'єнацат' / скроз' в'єзд'є та́ко / о / і поте́саў / нате́сали́ ўже / а то́ди да́ваї / погу́каў маї́стр'їу / ко́тор'їє ўже спец'їал'їсти́ та́к'ї по / да йа разо́м с' н'їм'ї / з'роб'їл'ї зруб / йак м'ї каж'їм зруб / то́ди / пос'тавіл'ї к'рокв'ї / о́п'їл'уб'їл'ї йе / от / ўже на́р'їзал'ї ша́лоўк'ї на за... / там у за́вод'ї / на п'їлоце́ху / о / а кри́т'ц' не було ч'їм / на́кр'їт' к'ри́шу / то йа по́йїхаў аж у райо́н / у Чорно́бїл' то́ добре / шо там у ме́не / мо́го бат'ка род'н'а була / да́д'к'ї ж'їл'ї / так о́д'їн да́д'ко о́даў м'їн'ї ста́ре жи́л'їзо / але ше ко́лишн'є жи́л'їзо д'л'їної д'єс' метра́ мо́же два с поло́в'їної було і метра́ на полто́ра ш'їр'їно́ю було / та́ке здо́рове жи́л'їзо / то йа йо́го при́в'їз до́дому / по́груз'їў од да́д'ка / да при́в'їз до́дому / да о́бр'їзаў йо́го / те / шо не го́дне у́же по́гн'їло́ / і так на́кр'їў хату йа ти́м жи́л'їзом / ст'арим' / от // а ўсе́ред'їн'ї ў хати́ то́жи так са́мо по́ли с'тел'у́ц'а йак вс'є́да / п'єч'ї // п'єч'ї йа сам роб'л'у / ро́б'їў / по́ли на л'єга́ра / ну / ло́жац'а л'єга́ра //

ў по'ли там / с'разу уму'ровуйуца л'ега'ра і ў'о / і с'тел'уца з
 'досток по'ли / ў нас не смо'л'л'і / ц'ого не 'робл'ат' / не
 'робл'ат' у нас 'р'іжеца сос'нова дос'ка та'ка хо'рша в'іб'і'райеца
 стриж'н'ова і 'р'іжица / на по'ли ўже в'іб'і'райеш ха'рошу дос'ку /
 от / л'ісу фа'тало ж там / у нас так 'р'ізали / де л'учше 'дерево /
 от / і по'ли с'лалі так і ўсе й так с'тел'у с'лалі / от / а ту'ди
 шчоко'тур'л'і ўсе'реди'ни і хара'шо так полу'чалос' / т'опло / а
 г'руби п'еч / це ўсе йа сам ро'біў // і'ес'лі пол с'тел'еш / йак
 в'і хоште знат' / пол с'тел'еш / то т'реба так / дос'ку / с'разу
 об'т'о... 'ето / ў нас не б'ре'зали / а об'т'осували кра'йя са'к'роюу
 аб'т'осуйеш под шнур / а то'да пр'ілож'іш дос'ка до дос'кі і
 но'жоўкойу прорезайеш й'і / про'р'ізаў аж с кон'ца ў ко'нец
 но'жоўкойу / ст'ануў т'рошки / де щч'і'л'іна йе зноў про'р'ізаў /
 от / і сту'ліў / ст'ануў / д'в'і с'коб'і / клин'ки / раз / і
 подог'на'лос' / і подог'на'лос' та'ко / і так подог'на'йці'а / шо
 по'ч'іст'іш то'ди / так не в'идно й да'йже / де так сл'і'ди мос'ниц'і
 з мос'ниц'ейу // обпл'нту'совували ўже йак / запос'телеш у'се
 'полност'у от / а то'ди опл'нту'суйеш йо кра'с'івен'ко / шоб во'на
 ж була / от / і в'ід'ілайеш та'к'іе пл'нту'са / от / та'к'ім'і
 'разни'м'и ка'наўками з'роби'ш кра'с'іво / о / а то'ди ўже
 к'рас'іш / посл'і ўже йак в'ісохне / ў'со пок'рас'іш 'цейе по'ли //

3.: А на чому ро'били пл'нту'са ? //

— Ўруч'ну / ўсе ўруч'ну / ўсе ўруч'ну було / ўсе 'разни'йе
 ста'мезки / ц'і 'разни'йе ру'банк'і / 'разни'йе фу'ганк'і / 'разни'
 ўсе в'іборк'і / це ўсе / це ўсе ўруч'нуу / ўсе руч'нуу // ў
 'ти'йе 'годи не було стан'к'іў та'к'іх / у'се ўруч'нуу / сам йа
 ро'біў / ... а знад'вору ўже 'хату / на'р'ізаў із ше'л'оўкі / от /
 і обше'л'овували 'хату // ў нас та'ка була 'мода // обше'л'уйеш
 'хату / от / под в'ікна іде дос'ка / пр'іб'і'вайеци / от /
 унах'л'ост / в'іборку нах'л'ост пр'іб'і'вайеци по в'ікна / так 'р'іўно
 із / із в'ікнам'і / а то'ди 'между в'ікнам'і ўже х'воікойу і дут'ц' /
 в'ір'е'зайеш х'воікойу / а то'ди в'іше в'ікон зноў нах'л'ост / і
 зноў дос'ка / а то'ди к'рас'іци' / і кра'с'іво // а в'ікна / це ўсе
 в'ір'е'зайеш / ў'с'ак'і 'разни'йе та'к'іе ўруч'нуу / ...та'ка
 п'ілка / ка'зали м'і на йе лобз'д'ік / от б'е'р'еш і в'ір'е'зайеш
 йейу йа'ку хош ф'ігурку / ўна п'ілочка 'узен'ка / дак куди
 в'ернеш / о'на йде со'б'е / нар'і'суйеш і в'ір'і'зайем со'б'е / от /
 та'к'іе 'разни'йе //

3.: А шал'овочн'і дос'ки з чого ро'били ? //

— 'Тоже сос'на / 'дерево / 'р'іжеце / 'р'іжеце з 'дерева на
 п'іло'рам'і / а то'ди б'ст'ругуйеш ўруч'ну ру'банком / фу'ганкам'і
 і 'токо ўруч'ну //

3.: А даўн'іше ха'ти шал'ували ? //

— Н'і / то'да не шал'ували / то'да йа ше / йа ше 'помн'у
 сво'го да'йжи / н'е то шо / а ше 'помн'у сво'го д'іда / от / то

'хати ро'били да'йжи / йа ше з'найу / 'хати дак не були і
 шчоко'турин'і ўнут'ри / ше йа 'помн'у / та'к'і були 'хати / шо
 так / зро'біў зруб' / от / нак'риў / со'ломн'ана к'ри'ша / от /
 ну / с'тел'а / по'ли / це були / а да'йже / а то й і по'л'оў
 да'йже не було / г'л'інойу в'іб'іут' / і / йак хто б'іднен'ко жиў /
 так соў'с'ім / о / в'ікна не були здо'ров'і / 'дето / 'може /
 'мет'р в'ісо'тойу в'ікно / і на сан'т'іметроў 'с'ем'іс'ат / так це
 ўже і 'дуже 'добре в'ікно / от // а в'ікна / скло ўже було
 то'да / було скло / рами ро'били / от скло було / бо йа
 з'найу / шо рами б'уил'ша част' і так були / так 'етот / и-и /
 хрис'тови в'ікно / о'це було / п'ланка так і п'ланка так /
 хрис'тови в'ікно / от / то / а так шо / йа ж ка'жу / шо були /
 'хати 'р'ітко / це ўже ка'зали / о-о-о / в'ін бага'т'ір / пото'му /
 шо ў йо'го по'ли ў 'хат'і / от / і пошчоко'турина 'хата // а мо'го
 д'іда / йа ше з'найу / 'хата була неошчоко'турена / 'токо
 'мазана / от / пото'му шо ше ў тої 'хат'і і йа сво'йе д'ітство
 т'рошки й заз'наў // то були с'тени / та'к'і л'іс буў / йа не
 з'найу / де в'ін браў / ска'зали ко'ли'с' / шо на м'ісци ру'бали /
 і на м'ісци 'хату ст'ройили ў л'іс'і 'тому / та'к'і с'тени були /
 шо / ну / ш'ір'іной д'ес' так сан'т'іметроў / п'ід'іс'ат / та'ка
 п'лаха була / от / рос'кол'ени сос'на рос'кол'ана була / от / і
 т'осана / од'на сторо'на / та / шо ў 'хату / т'осана / а д'руга
 сторо'на / шо на дв'ор / була так к'ругла / йак 'дерево було
 к'ругле / так і оста'лос' / от / то ше / йак у'же при ме'н'і ўже
 ж розк'ідали ту 'хату / ше д'ідову / то та'ка смо'л'іна була /
 шо са'к'іра не б'рала // ру'бати не 'можна було / п'рамо так
 аж / тақ йак 'дуже про'тешеш / дак аж к'расне 'дерево та'ке от
 смо'л'іни / та'ка к'репка дере'віна / от //

3.: А на шо гонту дожат' ? //

— 'Гонту // 'тешут' / та'к'і те'сал'і / 'резат' же не було
 чим / те'сал'і та'к'іе так йак брус'к'і / ну / 'жерд'і м'і ка'зал'і /
 і пр'іб'і'вал'і до ц'іх 'жерд'ей гонту / а 'жерд'і на к'роkv'і к'лалі /
 да / 'жерд'і пр'іб'і'вал'і до кро'коў і то'д'і гонту пр'іб'і'вал'і //

3.: А на го'ришч'і сте'лили шос' ? //

— Н'і / була 'мода та'ка / шо заси'пали пес'ком / на'воз'іл'і
 ту'да / ну / з'емл'у / в'ер'н'ей / заси'пали от / з'емл'ей
 заси'пали го'р'ішча / от / н'іх'то / не / це не було 'моди' да'же
 там / шоб г'л'іной в'іб'іт' так йак точ'ка там / чи шо не було /
 а ўсе було за'си'пане пес'ком / от // бо йа ше з'найу / у ц'ой
 'хат'і д'ідової / так було 'може сан'т'іметроў д'вац'ат' тоўшч'іни
 пес'ку на'си'пано / і 'тепло було / за'те тепло було у 'хат'і /
 от / со'ломл'ана к'ри'ша / да по'с'іпено було пес'ком / у'же
 мо'роз / то ка'зал'і ко'ли'с' / со'ломл'ана к'ри'ша / 'ето ко'жух
 на 'хат'і // а ш'іфер 'заре'з / он то 'добре / от / а мо'роз в'же

не ўд'ержит'ц' / мо'роз про'ходи'т' кр'оз' його // 'печ'і бу'ли / 'печ'і / г'руб'і бу'ли // 'бу'л'ши 'час'т'у 'токо 'печ'і й г'руб'і // і так і / йа ж ка'жу / шо ота'ке жи'т'о бу'ло ко'лишн'е / ко'лишн'е жи'т'о бу'ло / шо ж // сво'їй ў'часточк'і зем'лі бу'ли / от / ну хто йо'зна'є / йа не ска'жу / 'можи й 'добри бу'ло ко'ли'с' жи'т' йім / 'можи й бу'ло 'добри / во'ни' бу'ли со'б'і 'вол'ні / н'іх'то йіх не ко'мандуваў / шо ро'бі'ти йім / ку'да йти / от / а нам 'зарез / ну йак у'же ми'с'тал'і з'росли'ми' то ўс'ак бу'ло / ми' 'вол'і не 'бачи'ли / от / 'вол'і не 'бачи'ли // а ку'ди застаў'л'али / ту'ди і / ту'ди і пога'н'али нас //

3.: А ви сво'го 'д'іда пам'я'тае'те ? //

— Пом'я'тайу так йа кру'з' сон / так йа кру'з' сон / ше пам'я'тайу // ста'рен'к'і та'к'і буў д'і'док / от // п'раўда / рос'казували ўже су'с'ид'і там / і роди'ч'і рос'казували / шо н'с'іл'но кра'с'іво бо'ндари'ў // 'бо'чк'і ро'би'ў кра'с'ів'іе / 'д'іжк'і кра'с'ів'іе ро'би'ў / от / к'л'опку ро'би'ў кра'с'іву на к'ри'шу / к'ри'шу кри'т' / це / 'гонту / 'гонту / в'ер'н'еї / не к'л'опку / а 'гонту / кра'с'іво ро'би'ў / от / йак пове'зе ў Чорноб'іл' прода'ват' / дак жи'ди' 'каут' / о / д'ед 'іван'ка пр'ів'і'юз 'гонту / заб'і'раїмо / бо це / 'даїжи й 'н'ічо'го гово'ри'т' / так кра'с'іво ўсе ро'би'ў в'ін // ...бу'ло ба'гато к'ри'ти'х 'гонтами' хат / ба'гато ў нас хат бу'ло ше / от / це буў за'можни' 'д'ад'ко / шо под 'гонто'йу 'хата бу'ла к'ри'та / це буў за'можни' і 'д'ад'ко ўже шч'і'таўси // а то со'лома / со'лома к'ри'ша бу'ла ўсе //

99.3.: А йак ро'били н'іч ? //

— П'іч ро'би'ца ў 'хат'і / 'йесл'і в'і'а 'хоч'іте знат' п'іч 'роб'іци ў 'хат'і / 'роб'іци с'разу в'іре'зайци там де / п'іч / де ста'нов'іци / буде п'іч ро'би'ти / дак в'іре'зайци под'лога / та'ка 'дир'ка / а то'ди / 'ранше ж не' бу'ло та'ко / шоб пр'і'вести 'камн'а / ч'і шо / от / а 'йідут' у л'іс і пр'і'возет' / зре'зайут' 'дерево та'ке ду'бове / ду'бове 'дерево / і 'р'іжут'ц' його на / на / мет'роўки / куск'і та'к'іе / пр'і'возет' до'дому / а чим пр'і'возет' // а'бо во'лами пр'і'возели' / йак 'мали' во'ли' / а'бо 'к'ін'ми' / пр'і'возет' / і за'капу'ют' на том 'мі'сц'і / де 'майеш п'іч / називали'с' штан'дар'і / штан'дар'і / за'капу'єци / а та'да ўже в'і'тесу'ют' з ду'бови'х ро... 'кол'ут' 'дуба 'тоже / в'і'тесу'ют' та'к'іе п'ла'х'і / от / і 'робл'ат'ц' / 'ложат' на ст'іл' / нап'р'ім'ер / на 'дуба / на ц'і'йе чи'ти'р'е ду'би' / штан'дари' 'ложет'ц' пад'вал'інк'і та'к'іе / а та'ди 'ложет' п'ла'х'і / от / і об'і'вайут' ц'і'ми' ш 'тоже' п'ла'хам'і так йак ск'ри'н'ку та'ку 'робет' / йак 'йашч'іка / в'ер'н'еї / а то'ди заси'пайут' ту'да пе'сок // заси'пайут' пе'сок / от / а та'ка / к'і'р'п'іч буў / не бу'ло ж па'л'еного к'і'р'п'іча / а 'сам'і ро'би'л'і к'і'р'п'іч / цеї са'ман називаўси вин / от / і нач'і'нал'і ро'би'т'ц' о'п'іч'е / з'роби'ш

о'п'іч'е / а то'ди 'роб'і'ш / 'тоже ў нас ка'зал'і ко'б'і'ла та'ка / ну / так ак бара'бан / та бара'бан назива'ют' / ну / так у нас гово'рили' ко'б'і'ла / з'робет' ко'б'і'лу / а та'ди ўже ц'у ко'б'і'лу облажу'єш ўже ц'ім к'і'р'п'і'чом / 'роби'ш 'р'і'єнн'ко там / 'р'і'єно / а та'да 'роби'ш че'л'ес'н'ік / ў нас назива'єци' / о / че'л'ес'н'іка в'істаў'л'айеш його ўже там / в'і'л'епл'у'єш / йак хто 'хоче з в'ізе'р'ункам'і йа'к'і / а хто 'хоче прос'того та'кого / от / а там 'дал'ши' ўже 'кажут' 'йушки' ў нас / це за'сову'єца а'бо 'засоўка / а'бо ту'ди 'ложи'ца кру'жок там / 'ложи'ш ту'да / ўму'рову'єш його / де закр'і'вайеш на'н'іч у'же п'еч' / йак ко'л'іс' з'роби'ш / і про'води'ш у'же ди'ма'ра / ўже на / на чер'дак / а с черда'ка ўже аж на к'ри'шу ту'да / от / і то'да в'і'робл'у'єш тру'бу со'б'е / 'тоже в'і'лажу'єш / і так начива'єци' ў нас ро'би'ти' п'іч / от / ну / й п'іч го'това / то'ди обшчи'ко'ту'райиш йо'йе / 'гарнн'ко об'мазу'єш / от / ну / й з'роб'іш п'іч / і ўс'о / й то'ди ўже 'баба 'пол'зу'єца п'іч'у // а про'ві'райеш / на'лож'іш дроў у п'іч / за'пал'у'єш / ну / обе'ремок / о'так / о / 'добри' обе'ремок / шоб на'лож'іт' / шоб наго'р'іло / і про'ві'райеш і да / йак у'же розго'раци' д'рова 'добре' / 'добре' розго'раци' д'рова і 'полом'іе там / цеї о'гон' теї так ка'чайєци' так у йу'ї / у 'печи' / от / йак ка'чайєци' 'полом'іе ў 'печи' / а не в'іс'каку'є с'уда до 'йушо'к / з'начи'т' / то ха'роша писч' / 'буде ха'роши' хл'іб і зап'і'кати'с' і мли'н'ц'і / йак 'будеш пек'т'і / ч'і гре'чан'і / ч'і / там / и-и-и / пше'н'іч'ні мли'н'ц'і будеш пек'т'і / буд'е 'баба пек'ти' / от в'ер'н'еї / 'ж'інка / то / з'начи'т' 'будут' ха'роши' в'кусн'і мли'н'ц'і // от //

100. — Ше до з'ри'ва гово'рили' / шо т'р'іста год / т'р'іста год / у'же 'церкв'і наш'і // от / найшл'і доку'менти' аж у 'Пол'шч'і на й'і'ї / то'ди розре'ш'ілі' отк'р'іт' 'церкву // ... 'пос'л'і рево'л'уци'ї с'разу ўс'о / дак ци'їе крест'и' позди'мал'і с 'церкв'і / от / і ту'ди / так ак ко'мору з'робил'і' / ту'ди зер'но си'п'али' / от / бо йа ше з'найу / паца'ном буў / дак із 'хороў пли'гал'і у п'росо / от / йак пли'го'неш / дак ота'ко за'грузнеш у п'росо / п'роса ве'ли'к'і 'ворох / от / і це пли'гал'і ў п'росо м'і' / і 'хороў / там 'хор'і в'ісо'ко так / через вс'у 'церкву так от / воб'ше кра'с'іва 'церква / і при'чом дереў'яна / там брус та'к'і / шо смо'ла те'че с'того б'руса й 'зарез / от // зн'і'мали' з'вони' ў 'церкв'і у нас / зн'і'мали' / з'вони' бу'л'і позди'мал'і / це ўже 'пос'л'і пр'і 'н'імц'ах / те / ну да ж / з'вони' с'н'ал'і / а пр'і 'н'емцах йа'к'іес по'пр'і'воз'ілі' і по'в'ешал'і / і так а'ни' остал'і'с' у'же // а зди'мал'і' / йа з'найу / йак зди'мал'і' з'вони' / йа 'саме' буў то'ди йак хрест'и' ск'і'дал'і' / дак йа буў / вес'веї 'церкв'і / от / ну / пши'м / 'наша 'церква бу'ла ше обго'роже'на / йак ска'зат' вам / та'к'ім'і / парка'ном / назива-

йеще пар'кан / та'к'йе по'л'н'е / так йак хл'ѣу о'то зак'ида-
йут'ц' / у'шули с'тавеца і / і пар... / і / це / і б'роуна та'к'е
за'лажуйце / дак та'к'ім парка'ном буў заго'рожени' / от / ну /
й_пос'л'і ўже ж це ж револ'уци'яа / ўже це д'ес' у тр'іцати'йе
'годи' / ўже тр'іцати'йе / д'ес' та'ко / іл'і т'р'іцат' / н'ет /
ота'ко т'р'іцат' д'руг'і год / т'р'іцат' / от 'ето ў ц'іх го'дах /
ота'ко ў ц'іх го'дах / шо йа 'помн'у ўже / бо йа паца'ном б'егаў
ма'лим / дак з'найу / шо з ве'ли'коіе / 'саме із с'ред'н'ойе /
с'ред'н'ого 'кумпола / от / 'к'ідал'і баг'р'іа та'к'йе ве'ро... / на
ве'роўци' / шоб заце'пит' за йо'го / дак нех'то не док'идае / так
о'д'ін д'ат'ко // по 'ул'ічному ка'зал'і на йо'го Кли'нок / от /
дак / ўс'ото'к'і по'л'із / до'вал'і г'рош'і / ч'і пла'т'іл'і г'рош'і /
за шо / йа не з'найу / н'е / он по'л'із / он по'л'із / і ў ц'іх /
і за'йаз / и'ше 'помн'у / за те / за шта'ни' / н'е / о'це на цеі /
на ц'у се'ред'н'у / йа не з'найу за остал'ни' / о'то за с'ред'н'у /
в'ін 'лаз'іу // за шта'нам'іа / шо йа з'найу ве'роўка пр'іу'йазана
бу'ла / ч'і поп'руга бу'ла ў йо'го / чи' шчо / от / бо ве'роўкоі
по'л'із в'ін ту'ди' / дра'б'іни' та'к'йе поз'йазувал'і / поз'йазувал'і /
он по'л'із / і 'цейу ве'роўкоі заўйа'заў за хрес'та / от / а то'ди'
спус'ти'ўс на'зад і муж'і'к'і йак рво'нул'і / ве'роўкоі 'цейу і сор'вал'і
цеі хрест / йа ше і 'зараз йак у во'чах м'і'н'і сто'йіт' / йак он
в'і'с'іу тей хрест / от / так йа з'найу 'добри' / ... шо цеі 'лаз'іу
і заце'п'іу йо'го одно'го і сор'вал'і ц'о'го крес'та / і зво'ни' 'тоже
ск'ідал'іа / от / то йа з'найу с'уди' йак 'к'інул'і з'вона через
ок'но / 'меншого йа'кого / то с'уди' де / перед 'саме йак у'ход'іш
у 'церкву / на по'р'ог / дак он про'б'іу о'ц'іе мос'н'іч'ни'
попроб'іваў і роско'лоўс' так / он доўго л'е'жаў так 'воз'л'е
ко'н'ушн'і там / д'е 'кон'і бу'л'і / тей зв'он // ... в'ін 'йако'
пр'ішоў / пр'і 'н'імцах пр'ішоў до'дому / от / йак 'н'імц'і ўже
за / за / оку'п'ірувал'і т'ери'тор'ію / а в'ін пр'ішоў от / то в'ін
то'го хрес'та / зро'біл'іа ўже дереў'яного / то йо'го зас'тавл'і
то'го хрес'та / шоб в'ін с'таўл'аў // оп'йат' же ж / на теі'саме
'м'есто / де в'ін с'к'інуў / пос'тавл'іт' / і 'пос'л'і то'го / 'шос'_оң
'черес мо / через поў'года чи' 'менши й_по'мер / от // при'
'н'іемцах а'на ро'біла / а то'ди' ўже 'пос'л'і 'н'іемцоў / йак
'н'іемцоў дог'нали' / от // у'же 'йако'с' так / н'е бу'ли т'рош'к'і
так / м'йали'с' // то зак'р'і'ют' / то не зак'р'і'ют' / то / то
роз'р'ішет' йа'ку ни'д'іл'у откри'ват' / а то не роз'р'ішет' / а то /
отаке'о бу'ло / отаке'о / ну / ўс'е те / а 'том та'к'і по'йехал'і
о'це доку'м'енти' наіш'л'і ц'і'йе ў 'Пол'шчи і розре'ш'іл'і / нача'ла
во'на ро'біт' / і ро'біт' / і ро'біт' // запреш'чал'і 'токо
зво'ни'т' / шоб не зво'н'іл'і / от 'роби'т' // н'е / н'е / н'е / н'е
зво'н'іл'і / це за / йа ўже 'добре з'найу / це / ти' м'і'н'і ни
переб'іваі' / бо йа ўже 'добре з'найу // 'паск'і 'тоже св'ат'іл'і
шос' го'доў і'ше го'доў два ч'і тр'і не розр'ішал'іа зво'н'іт' / не

розре'шал'іа / не розре'шал'іа / 'Л'ена / ти' м'і'н'і не гово'р'і //
не розре'шал'іа / от // ше з о'цеі Крук б'егаў / от // дак не
розре'шал'іа / от а по'том у'же 'года так 'через тр'іа / і'ше
покру'тил'іс' / а то'ди' розре'шил'іа ўже зво'ни'т' / от / і то /
бу'ло та'к'е / шо / нап'р'ім'ер так // 'паску св'ат'іт' / шоб до
ут'ра / і 'утром у'же 'л'уд'і шоб на ро'боту шл'і / от / йак
'хочеш / а с'ораў'но на ро'боту ти' доўжен і'ти / от // а
ни'д'іл'а // ни'д'іл'а це 'тожи'е / ве'ч'ірн'а ж долж'на п'рав'іце /
і 'утром долж'ни п'рав'іце'а / то так // 'вечер'і ўже 'пос'л'і ра'боти'
ти' можеш поп'рав'іт' у 'церкві / хаі 'л'уд'і од'віду'т' / а у
ни'д'іл'у / а ў'ранци' / а ў'ранци' / ти' / шоб 'доўжен / а ў'ранци'
до ро'боти' / шоб_тп'рав'іу і шоб 'л'уд'і шл'і на ро'боту // от
с'коко по'п'у'бу'ло ў 'церкві ў 'нашей / ме'н'ал'іс' // да с'коко
йіх не бу'ло ц'іх по'п'у'бу' / так / то йа йіх вс'іх пере'вози'ў // йа
на ма'ш'ін'і ро'біў / дак ў кол'госп'і не да'йут' вез'т'ц'іа / а це
ж по'па пере'возиш / а йа у орган'ізац'ійі ро'біў / от / ну /
дак до 'кого / до Воло'чайсва 'п'у'дем // пр'і'дуд'ц'а, у'же ц'і'йе ж
та'к'йе / ко'тор'і у 'церкві там муж'і'к'і ч'і там хто ро'біў /
от / Во'лод'а / до'ваі с'і'ез'д'ім / пр'ів'ез'ом 'бат'ушка с та'кого
то се'ла / ну / ка'жу / до'ваіте по'йедом 'на_ноч / ка'жу /
переве'зом / 'токо йа 'на_ноч / ка'жу / пото'му / шо мн'іе дн'ом
же на ро'боту 'нада / ну це / по'йедом 'на_ноч / переве'зом за
'н'о'ч по'па то'го с'уди' ў се'ло і 'роби'т' / от // і так і обеспе'чаў
і дро'в'іма йіх / от / на 'з'іму ш т'реба д'рова / на квар'т'ір'е д'е
с'едіт' / дак йа ма'ш'іну дроў / заго'тов'ім с х'лопц'амі / от /
попро'шу ўже л'есо'рубоў ц'іх / ка'жу / шо та'ке й_та'ке д'іло /
'нада 'бат'ушку д'рова за'вез'т'ц'іа / 'ном / п'раўда / пр'ив'езу /
дак он / на мого'р'іч ўже х'лопцам дас'ц' г'рошей / дак йа
по'йеду / да ўже само'гонк'і куп'л'у / да ўже пр'ив'езу ў л'іс /
ка'жу 'нате х'лопци' / це вам 'бат'ушко даў на мого'р'іч / о //

101. 3.: *Йак ви знайш'ли со'бі та'ку ха'з'айку ? // Йак ви
позна'йомил'іс'я ? //*

— А ми' рос'ли' ў'м'ес'т'і / ў од'ном се'л'і / от / рос'л'і ў
од'ном се'л'і / у'ч'іліс' ў од'ном клас'і / ни ў од'ном / а'на у а
клас'і / а йа ў бе клас'і / да / да / та'ко / ну / дак ўс'о до
шут'куйом / от / ву'ч'ілі'с' у ш'кол'і / от / ко'лис' же ж 'баште
йак бу'ло / не так йак 'зарез до к'луба бе'жат' у'с'і / а ко'лис'
так // 'роби'ш // 'роби'ш / 'роби'ш / от а 'вечор пр'ішоў / от /
йак на'томи'се / йак / от ну / 'думайеш / вже не поі'ду гу'л'ат' /
на ве'ч'ірк'і / ка'зал'і ко'л'іс' на ве'ч'ірк'і / н'і / с'ороў'но / хтос'
заг'рае на бала'лаіку там / чу'тно // а'га // н'е // п'і'ду /
зоб'раўс' / по'шоў / ко'лис' же ж на 'вул'іцах гу'л'ал'і // і
'д'і'учата й_х'лопці / і / та'к'йе ба'б'і / жон'к'і / і муж'і'к'і /
от / на 'вул'іци о'то к'ладочка йес / 'воз'л'е дво'ра / і це

собі'райуца на кладочках / на кладочках / на кладочках / по
 'ул'ици / і гул'айут' 'вечор / от / т'е до 'часу 'ночи гул'айом /
 от / і це так позб'ірайис / там у'же бул'і гур'та д'іу'чат / д'іу'чат
 с'тарш'іє о'д'ел'но / ше с'тарш'і 'тоже о'д'ел'но гул'айут' /
 'менш'іє 'тоже о'д'ел'но гур'туיעи / х'лопци так 'само гур'ту-
 йеци / ўже з'найут' свой гурт // до вели'к'их / 'менш'іє до
 вели'к'их 'пойдут' х'ло... / до вели'к'их д'іу'чат х'лопци 'пойдут' /
 'менш'іє х'лопци / прого'н'айут' с'тарш'іє х'лопци 'менш'іх /
 шоб ни ход'или / от / а йак ўже с'тарш'іє до 'менш'іх пр'ідут'
 гул'ат' / дак і д'іу'чата і х'лопци ўб'е'гайут' / от / 'к'ідайут' 'йіх
 і ўб'е'гайут' / от / та'ка гул'н'а була / шо до бала'лаіки
 натан'цуйеси / а 'боже / наспе'вайеси / от / це ў нас було гурт /
 шо то йак так / йа ўже мо й_ни пр'іпомн'у 'полнос'ц'у / ну /
 д'іу'чат / на'в'ерно / із 'в'іс'ім було / і х'лопц'іу так / це ўже
 гурт буў_нас / от / і гул'али' так / йа ш ка'жу / гул'али' це
 ўс'о / с'к'іки нас було так / пр'ім'ерно / д'іу'чат гул'ало ў 'гурт'і
 ў 'нашому // д'іу'чат 'вос'ім було да ж // о'д'інацат' о 'дажи /
 'башти // от / і х'лопцоў с'токо було / і це так м'і^и по-
 зна'ком'і'л'іс' / о / хо'д'іл'і на ве'ч'ірк'і ўсе і / і це та / та'ку
 на'шоў со'б'е й_ж'інку // хоч ма'лен'ка / а'л'е ж //

З.: А йак с'ваталис'а ? //

— А с'ваталис'а // 'Боже мої // гул'али' / то'ди' ж с'т'ідно
 було / це шо / це ска'зат' та'ке с'лово по'гане / ч'і шо ст'ід //
 куда там / от // спе'вайеш / гул'айеш / тан'цуйеш у'м'іс'ц'і
 прове'деш / і ўс'о / от / пого'вори'ш та'к'е / ну / там / а шоб
 шо'небуд' та'ке скр'омне с'лово ска'заў / та'ке 'Боже мої / це
 са'мому со'б'е с'т'ідно було / от / і 'п'р'ієдеш до'дому / а то'ди'
 ўже ну / ўже 'перед 'армийсі / м'і'н'е / йа б 'може і н'е же'н'іўсе
 б іш'че до 'армийі / ну / м'і'н'е ска'зал'і два вар'і'анти' пос'тав'іл'і
 войенко'мат / от / і ска'зал'і так а'бо же'н'іс' / а'бо забе'ром на
 Дон'бас / ме'не с'ем раз б'рал'і на Дон'бас і йа не по'шоў // в'і
 ме'не ка'жу / с'ілої бере'те / шо йа не з'найу до'рог'і ту'ди' йак
 йа 'хочу / ка'жу / добро'вол'но 'йехат' / на'шо / на'шо в'і ме'не
 бе'рете 'с'ілої / от / а'ни' ме'не 'с'ілої б'рал'і / а йа не по'шоў /
 от / дак а'ни' так / 'в'ізвал'і / да ска'зал'і так / а'бо же'н'іс' /
 а'бо забе'ром на Дон'бас // то йа по'думаў / по'думаў / не 'буду
 же'н'іца / хтос' ук'раде мо'йу 'ж'інку // да'ваї да погово'р'іу з
 'мат'ір'у / от / ка'жу / та'ке й_та'ке 'д'іло / 'мамо / поїду йа
 ў с'вати' / ну / 'кажи йак 'хочеш / йак 'хочеш / то йди' ў
 с'вати' // то йа ўз'аў д'ат'к'іу сво'йіх там / ну / ўже йої ска'заў /
 шо йа пр'іду увечер'і ж ска'заў / шо і'д'іт' / і'д'ет' го'туїтес /
 та / ка'жу / йа пр'іду ў с'вати' / ўна ше не по'в'ірувала / а йа
 ка'жу / пр'іду оби'зат'ел'но / от по'бач'іш / ни приго'туїеси /
 'буде то'б'е с'т'ідно / ка'жу / от / йа по'шоў до д'ат'к'іу / ска'заў
 йім / о'ни' / хо'д'ім 'кажи раз та'ке 'д'іло / пош'лі' // в'з'ал'і

хл'і'біну / само'гонк'і наг'наў / само'гонка була / ўз'аў са-
 мо'гонк'і / бо го'р'елк'і не 'можна / не було за шо ку'п'іт' / о /
 да_ї пр'іш'лі' / 'може / д'ес' ча'са ў дв'е'нацат' 'ноч'і /
 пр'іш'лі' // 'ноч'у 'тол'к'і / пр'іш'лі' / от / д'ат'к'і погово'р'іл'і
 там ўже з ста'рої із'_йеї 'тоже да із' сестрам'і / о / то 'сестри'
 ше т'рох'і ка'зал'і^и / шо 'може ше і 'рано / на'хаї б'і ше / от /
 то 'думаю / н'е же'н'ус' на то'б'е / то ўже н'е / поїду д'ругу
 шу'кат' / йак ти' не за'хочеш / бо с'ороў'но ж забе'рут' на
 Дон'бас / а на Дон'бас йа не хо'т'еў // ка'заў / заб'і'раїте
 'вармийу / ку'ди' 'хочше / ну / на Дон'бас йа не по'їеду // і це
 так йа / йа'на / пр'аўда та'к'і / 'дали' сог'лас'іє / м'і^и по-
 же'н'іліс' / от / росп'ісали'с' пош'лі' / а то'ди' ў 'церкв'і
 повен'чали'с' / от / по за'кону / йак то 'кажут' / по 'Божему
 за'кону //

Буряківка Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Буряківка розташоване за 49 км від районного центру м. Чорнобиль. Село невелике, згадується у джерелах середини XIX ст.: «Буряковка в 10-ти верстах отъ Толстого лѣса по дорогѣ въ Чернобыль. Жителей обоого пола 326» (Похилович Л. Сказанія, с. 157). Своєї церкви не було; село було приписане до Свято-Воскресенської церкви с. Товстий Ліс.

Пізніше с. Буряківка входило до Річицької сільської ради. У 1986 р. село частинами переселено у сс. Гавронщина і Королівка Макарівського р-ну Київської обл.; для переселенців збудовано нові частини села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідцями с. Буряківка здійснюється разом з вихідцями інших поліських сіл та сс. Гавронщина і Королівка.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Буряківка здійснено у с. Гавронщина у грудні 1994 р. та у с. Королівка у жовтні - листопаді 1995 р.

102. 3.: А ви можете розка'зати в'ід по'чатку до к'інц'а / йак у вас ве'с'іл':а гу'л'айут'?

— Ну ў'обшчем х'лопец д'ієўку пас'ва с'ватайе / ну / нап'р'і'мир / атпраў'л'айе бат'ка з'маткоі / і'дут' у с'ваті' / ну дага'варуйеца ж // йун же н'е тошо ўже с'каже шо / нап'р'і'мир / н'е і / йе'на н'е 'хоче і'йун за / паш'л'е / це кал'іс' та'к'е було / шо н'е хат'ел'і ад'авал'і / а т'а'пер у'же н'е так // йа / це ў'маі'іс' год'і' йа з'найу / дак і'дут' у с'ваті' / бе'рут' хл'ієб / йак аб'ічно / це йдут' у с'ваті' / разр'езайут' теі хл'ієб / у'же йак д'ієўка сагласна / з'начит' у'же пр'і'маіе / а йак н'е сагласна до н'е пр'і'ме / ал'е ж у'же йак це ж па саглас'і'ю то сагласн'і'е // ну там то'д'і' ж п'іут' / гу'л'айут' / д'ієўка у'же йак / аб'ічно да'йе па'дарк'і / сва'там / сва'тоў переў'іазуйут' / там і св'ек'рус'і да'йе па'дарка / там у'же і с'в'екру / шчо ўже йе'на там 'маіе / ну а па'том у'же назна'чайут' с'вад'бу / кал'і та ўже с'вад'ба ў'і'х буд'е / га'тов'еце // і от йак у х'лопца / то це ўже так / зб'ірайуце да х'лопца 'пер'ві д'ен' / це йун сва'і'іх / сва'йу ўс'у рад'н'у з'і'вайут' / от'ак йак м'і ў'чора ха'д'іл'і / і м'і ідом да рад'н'і / да х'лопца // там м'і у'же бе'ром / ну це там же 'бачте 'в'ел'це ўйут' / кал'іс' у'же зб'ірайуца ў'вече'р'і' 'в'ел'це ўйут' / дак спе'вайут' ў'с'ак'і'е 'п'есн'і да ўсе пр'і / ну йе ж та'к'і'е 'п'есн'і // кара'ваі пе'чут' спе'вайут' / а т'а'пер же ўс'е у том / у пе'карн'і / за'бот'і н'е'ма // ну па'том на'заўтра ўже / зб'ірайуца са'д'аца за стуол /

пап'і'л'і / і це ўже іду'м м'і ў'ба'йари / 'в'ел'це та'к'е ўйут' у те ж у'же ж / мож в'і 'бачи'л'і д'е / к'в'етк'і та'к'е ўже ж / ну х'войу чи' шос' та'к'е 'воз'мут' / укра'шайут' / і ідом / йак ідом ўже с... // пап'і'л'і / на вел'іку да'рогу скла'дайт' г'роши' мала'дому / бо ц'е ж у вел'іку да'рогу 'йедом м'і / пані'маіет'е / дак скла'дайт' г'роши' / на та'риелку да'йут' / хто с'кок'і 'хоче / ну а па'том у'же ж ідом / і'дом спе'вайут' з'найет'е там у'же / 'п'есн'і та'к'і'е ўс'е ве'с'ел'н'і'е ж / ну кал'іс' же з'му'зі'койу шл'і а т'а'пер / йа о'с'о / шл'і м'і / дак ка'жу / ну 'Боже м'і ход'б'і ж йа'ку гар'мошку ў'з'ал'і / а н'е було / так іш'л'і / а па'том пр'і'ход'ім да мала'доіе / йе'ни' ўже стре'чайут' / йак і'дут' па да'роз'і'е ўс'ег'да в'і'нос'ат' от нап'р'і'мир су'с'іед'е чи' там хтос' с'та'ват' стала і хл'ієб на стуол / це йак за'кон / і суол' // і па'том у'же 'доўже'н і маладі' / це пе'ре'п'і'найут' да'рогу ж у'же / даро / маладі' ві'і'маіе га'риелку там і ві'і'купл'уйеце / у'же да'рогу шоб' / пра'дал'і йім // а па'том зноў на па'роз'і'е чи' на ва'рот'ах у мала'доіе зноў с'таўл'айут' стала і хл'ієб / і там у'же ві'купл'айут' да'рогу са'б'е / ну там 'доўго ўже га'ворат' / та'ді' спе'вайут' у'же // оі с'ваха с'ваху ж'дала / там у'же та'к'і'е ў'с'ак'і'е пр'і'казк'і // т'і'е шо сва'т'і' / с'вахі / хл'ієбом / а ц'а с'ваха бе'ре мала'дога хл'ієб із'са'бойу / і мала'доіе із'хл'ієбом ста'йт' / жд'е на па'роз'і'е / ну м'е'н'айуца там у'же хл'ієбом ці'м / та то'го заб'ірайе а та'теі заб'ірайе // па'том у'же шчо / ну 'сад'ат за стуол же ж / йак аб'ічно / н'е / а ну то ўже т'реба було з'разу / йак пр'і'ход'ат' дак та'ді' бе'рут' же мала'ду / ві'купл'уйут' // х'лопці' з'д'ієўкам'і і сва'т'і' / йіх же ж об'і'райут' там / переў'іазуйут' ці'х шо с'ватал'і ж й'і' / на с'ватан'і'е / ці'і'е сва'т'і' ві'і'купл'уйут' мала'ду / г'роши' п'лат'ат' // там же ж д'ієўк'і ж н'е да'йут' / п'родайт' й'і' / а т'і'е ві'купл'айут' / а па'том і'дут' да 'розп'іс'і чи' да в'ен'ца / йак у'же хто 'хоче / а па'том у'же пр'і'ход'ат' ад в'ен'ца / са'д'аца за стуол / п'іут' // ну і шо / пап'і'л'і / па'даркам'і аб'мен'уйуце / у нас йак аб'ічно ўс'ег'да мала'да да'р'іла мала'дому рад'н'е ўс'ім па'дарк'і // н'е то шо там у'с'ім хто ў'с'вад'б'і а та'к'ім 'родн'ім / бо ц'е ж 'с'іл'но ба'гато т'реба / бра'там / там 'с'естрам / у'же бат'кам / хре'ш'чен'і'м / бабам / ота'к'ім // ну а па'том у'же гу'л'айут' гу'л'айут' / і ў'вече'р'і мала'ду зав'івайут' / ц'е зн'імайт' із'йе'йе хва'ту // кал'іс' в'ен'ка распл'етува'лі ўс'е / заў'іазуйут' йе'йе йак 'бабу ўже ста'ру / і та'ді' д'ел'ат' йе'йе кара'ваі / і йе'на 'д'ел'ет' кара'ваі / у'с'і сва'йу рад'н'у з'гукуйе / а т'і'е ўже ўс'е йоі 'ложат' па'дарк'і / г'роши' / хто шо 'маіе // ну кал'іс' з'найет'е йак / г'рошей 'мало було / па'даркоў ціх н'е 'с'іл'но бо 'бе'дн'і'е бу'л'і / то шчо / кур'і' да'р'ілі / пані'маі-

ете / с'в'ин:е / хто шчо маў // то шче на том на карава'йе 'каже / да'руйу т'а'бе ка'рову шо гра'б'е са'лому / це 'куру / 'н'еслі / а це ўже / а та'д'и н'е'сут' у'же 'ц'іе па... / 'куру да ўс'е на т'рег'іи д'ен' с'вад'бі' / о'це нап'р'і'мир с'а'годні / о'це н'е'сут' / па'том гарш'к'і б'йут' / ата'к'іх ста'р'і'х гарш'коў / ну т'а'пер же ж н'е'ма гарш'коў у'же / а то та'к'іе ста'р'і'е че'р'еп'яа бе'рут' б'йут' / і с'качут' // і то ўже д'ен' гул'айут' / т'е'пер 'кажут' ба'р'і'ло / на ба'р'і'ло / а ў'нас н'е було / ў'нас гарш'к'і 'б'іл'і / о'це та'к'е о // і то ўже па'том / че'р'еп'яа / і 'босийе раз:у'вайемос' / с'качом / йак мала'д'і'е бул'і / і це так у'же у мала'дойе гул'айут' // а на'заўтра зноў бе'рут' / це ж у'же мала'да ўгаш'чайе 'тук'і мала'дого^а руд // у'же 'сад'ат' / па'бол'шч угаш'чайут' / а на'заўтра ўже зноў зб'і'райуте у мала'дойе / і ідут' 'чесні'е / ц'е ўже назі'вайеце 'чесні'е / ідут' да мала'дого^а на'зад / там 'в'ел'це те заб'і'райут' а'т'удава / у'вечер'і то ўже йак ідут' да'дому дак т'реба шоб сва'т'і ўк'рал'і і заб'рал'і / бо 'можут' ук'рас'т'і і н'е дат' / дак 'буд'е в'і'купл'уват' га'р'иел'каі ч'і' ч'ім у'же / ч'і' г'роши' пла'т'іт' / і то хва'тайут' і ідут' пр'і'б'і'вайут' у мала'дого^а на 'хату / те 'в'ел'це // а па'том на'заўтра ўже ідут' 'чесні'е / 'тоже пр'і'тва'ра / ка'л'іс' же пр'і'тва'рал'і / і он ў'чора ў'нас там та'к'е шо вам раска'зат' то ж 'буд'ет'е сме'йаце // ўра'чам'і паза'д'елувал'іс' / праве'райут' ч'і' 'чесні'е пап'р'і'ход'іл'і без с'п'іду / шп'р'і'ці' га'тов'іл'і там у'с'е / йа т'рош'к'і була бал'на / та'к'е / ну шо // і та'д'і п'йут' ізноў / гул'айут' / па'том у'же мала'дого^а кара'ва'й' д'ел'ім / і па'том у'же рас'ход'і'мос' / да та'ка / так гул'айем / а т'а'пер же йа т'е'перешн'е' гул'н'і н'е л'убл'у / так йак па'с'ел'і за стуол / мала'дож / то ўже 'сутк'і н'е 'в'ігон'ім / а то ж йа'к'ес' та'к'е пр'і'тва'рал'і / гул'ал'і / да шос' та'к'е ж у'же йа'но ж йа'кас' інт'е'рес буў // т'е ту'д'і йд'е т'е ту'д'і / то 'чесні'е то ба'йари да ўс'е / да і а'но гул'н'а йа'кас' інт'е'ресна була / ну о'це та'к'е / шчо шче вам //

З.: Ви 'можете розка'зати / шчо 'можна ва'г'ітн'і'й 'жін'ц'і / шчо не 'можна / от йак і'ї' т'реба по'водити'с'а / шчо ро'бити // йак 'пот'ім д'і'тина на'ро'зуйе'ц'а / йа'к'і об'р'ади? / йак у 'церкв'і хрест'ам'? //

— 'Бачт'е / ц'е т'реба було ста'р'е'ш'і'х та'к'іх у'же п'і'тат' / а то шо ж йа ж / н'е та'ка то ста'ра / дак / ну шо // йак 'ход'іт' ва'г'ітна д'і'ўка / нап'р'і'мир / да і а'на н'е даўж'на от на та'к'е ўс'ак'е н'е'гарне гл'а'д'ет' / бо це 'кажу'т' б'і 'наче на д'і'т'а ўс'е 'буд'е атра'жаца / пан'і'майет'е // і от о'так / шос' та'к'е па'бач'іла з... / н'е'гарн'е / дак н'е т'реба шоб ужа'халас' так і / ісп'л'овувала / н'е 'нада шоб та'к'е / сп'л'овувала йе'на / бо то па'ган'е // 'воду шоб із'вед'ра н'е п'і'ла / 'тук'і з'к'варт'і / ота'ке 'бачт'е / ну так ка'зал'і / а так йа з'найу / шчо шче //

ну бо^а па'том йак заб'е'рут' йі'їи у рад'ом / то ка'л'іс' же ўс'е 'баб'і / пав'і'тух'і і бул'і / 'баба пр'і'ход'іт' / пав'і'вайе / а т'е'пер же ўс'е ж у рад'ом // йа ж у'же н'е з'найу та'койе / йа ж у'же са'ма ў рад'ом'е рад'і'ла / ну заб'і'райут' та'д'і з рад'ом / пр'і'ход'ат' б'і 'наче на рад'і'ни //

З.: Це з'разу 'н'ісл'а на'ро'жен'а д'і'тини? //

— Ну да / йак от пр'і'воз'ат' із бал'н'іці' / дак пр'і'ход'ат' // а ка'л'іс' же ж йак н'е ва'з'іл'і ў бал'н'іцу то і так пр'і'ход'іл'і / ну то ўс'ег'да н'е доўж'на і т'і' так шоб н'і'чого н'е 'н'ест'і / ўс'е ж доўж'на пр'і'н'ест'і / шос' ч'і з'йе'д'і / там у'же хто шо 'маіе // угош'чайут' / о'тутака ўже / ў Кара'л'оўш'і тут / тут муш'ч'і'ні' н'е 'ход'ат' / ад'ні'йе 'тук'і жан'к'і / б'і 'наче 'кажут' да па'родух'і / н'е ідут' муш'ч'і'ні' / а ў'нас ха'д'іл'і / і муш'ч'і'ні' і жан'к'і // ну а па'том / та'го / ўже хр'е'с'т'і'ні' назна'чайут' / ка'л'і ўже хр'е'с'т'і'ні' / ідут' / ідут' да та'го / да хр'е'с'та // пр'і'ход'іт' ус'ег'да 'баба / пов'і'туха / спав'і'вайе д'і'т'а / ўс'ег'да да хр'е'с'та 'баба / спав'і'вайе / бе'рут' хл'і'б' / г'роши' кум бе'р'е / 'буде 'наче кум же ж пла'т'іт' / за хрест // дак кум г'роши' бе'р'е / а хреш'чена бе'р'е / ну / 'бачт'е тут у'же йа 'чуйу 'кажут' к'р'і'жму / йа та'кого^а н'е 'чула / к'р'і'жму / це йе'на до'ўж'на д'ер'жат' д'і'т'атко на сва'іом том па'дарку шо йе'на пр'і'н'есла / і йе'на пах'р'і'ст'іт' і ад'а'йе ўже б'і 'наче кум'і йе'го // а ўже кум'а бе'р'е та'д'і і да'йе / у нас ка'л'іс' ва'р'іл'і 'кашу / 'баба / це пав'і'туха / 'вар'іт' 'кашу / і ўже йак от зб'і'райуте ра'б'іт' у'же хр'е'с'т'і'ні' / п'йут' гул'айут' / а па'том у'же / п'і'л'і п'і'л'і 'кажут' / у'же да'вайт'е 'кашу // і ўже 'баба ту 'кашу ж пр'і'нос'іт' / уб'і'райе там у ка'л'іну / ўс'е / ка'л'іс' у гарш'к'і / у'с'е гарш'ка гл'і'н'аного^а / ў го'рш'ку / а па'том кум 'доўжен 'в'ікуп'іт' ц'у 'кашу // ну йак ўже там йе х'лопці' та'к'іе шо 'хочут' із 'кума пот'а'г'т'і / да 'каже / йа / та'го / в'ікуп'л'айу / кум па'ложит' там г'роше'і т'рохі а йон хоп / рубл'а па'ложит' із'верху / ўже йе'го 'каша / з'начит' кум 'доўжен ізноў ла'жит' // ге'і ізноў переб'і'вайе / і так тар'гуйеце / ота'ка гул'н'а була ка'л'іс' / інт'е'ресно / с'м'і'шно було / т'е'пер та'кого н'е'ма // а / і да т'і'х пор датар'гуйеце / шо з'кума ўс'е г'роши' 'в'іт'агнут' // ну кум у'же йак з'найе / пуд'казуйут' же ста'р'і'е 'л'уд'і / шо т'і' ж з'разу шо 'маіеш н'е ла'жи' / а б'і 'наче йе'го рас'та'гн'і на 'бол'ше / ну в'ікуп'л'айе // а тут іш'че 'можут' і та'к'е зра'б'іт' / о'так 'зам'іс'т'і 'баб'іна 'каши' / да пр'і'тва'райут' у нас та'к'і / 'воз'ме каст'рул'у йа'кус' ч'і там у'же шчос' та'к'е да на'ложит' а па'том пр'і'к'р'і'йе 'тейу 'самайу 'баб'інайу пр'і'к'расайу / пр'і'н'е'с'е / і ўже 'бабу 'дур'ат' // 'бабо / тва'йа 'каша ч'і н'е? / 'баба / мо'йа // а тут па'бачат' і н'е 'баб'іна 'каша / ад'а'ва'і г'роши' / в'ікуп'л'а'і 'бабо / т'і' н'е з'найеш шо тва'йа 'каша / так см'е'йал'іс'е // ну па'том у'же бе'р'е кум /

з'начит' ун у́же ж па'б'іу / у'с'іх у́же / переба'роу / б'є 'кашу ц'у // а б'є о'так у́же ўс'єгда / гарш'ка та'кого^а / в'і'м'ешуйеш у' гарном же ж / каст'рул'і там / а ў'та'к'і ў́же л'і'хен'к'і ў́же гарш'чок с'таўл'айеш шоб' 'добре ж було б'іт' // на рог у́же та'ко на стуол / він ўс'єгда пас'тукайє пас'тукайє / і то ў́же теі ў́же череп'к'і по'а'падал'і / 'каша ста'йіт' / о / з'начит' 'баба 'добра 'кашу спек'ла / ту 'кашу ў́же разре'зайут' / і / разре'зайут' на та'релк'і / і та'д'і ў́же // та'го / шоб' куп'л'ал'і ў́же ж і'т'і'є шо на хре'с'т'і'нах / бе'рут' 'каши' о'тєі вер'шок ізре'зайут' на та'релку і н'єсут' па'тум / па ўс'іх ста'лах / і г'роши' 'ложим м'і / хто г'роши' хто шо / па'дарка йа'кого^{ас} чи шос' та'к'є // ка'л'іс' же хре'с'т'і'ні гу'л'ал'і / па 'д'єс'а'т' ста'лоў було / дар'ма шо 'б'єдні'є бу'л'і / да / о'так / ну і так та'д'і ў́же зап'лат'ат' 'цїє ў́же г'роши' / та'д'і ў́же да'йут' па'чарц'і // а д'руга ў́же 'хоче пр'і'тва'р'і'т' / да ох / уда'в'ілас' йак / 'кашу ж ту 'баб'іну йєд'ат' / і ўда'в'ілас' / пака'т'і'лас' / хут'чєй ра'туйт'є бо ў́же 'баба ўда'в'ілас'є / 'кашейу / і то ў́же да'йут' га'релку / пр'і'тва'райут' // о'це так гу'л'ал'і м'і / і шчє ж н'є ўс'є / та'д'і кум пере'вод'іт' / о'ц'у ж ц'у 'саму бе'с'єду ўс'іх л'уд'єі / да с'єбе / га'тов'іцє / ну 'л'уд'і / пані'майєт'є / разб'і'вайуцє / а ку'ма да с'єбе / а 'баба да с'єбе // цє разб'і'вайєцє на тр'і' г'руп'і і 'т'і'є 'л'уд'і 'самі с'єбе разб'і'вайут' / ага / йа да 'кума / пр'і'л'і'вайуцє / цє б'і 'начє ка'зал'і пр'і'л'і'ўка ў'нас / так / бе'рєш / 'л'ітру га'р'ілк'і / йак йа нап'р'і'мир уд'вох / 'л'ітру га'р'ілк'і / ш'тук тр'і' чє'т'і'р'і та'релк'і доў'жна йа нага'тов'іт' хар'чи'ў / і о'це та'ко // і та'ка гу'л'н'а бу'ла / па тр'і' дн'і гу'л'ал'і / о / а т'а'є'пер н'є 'можна саб'рацє / те'перєшн'а жи'с'ц' о'та'кє / 'б'єдні'є бу'л'і а гу'л'ал'і 'гарно / і 'вєс'єло бу'ло / ўс'о / так гу'л'ал'і //

103. — 'Бабу 'в'ігнал'і з'хат'і / ма'йу / йак 'д'єда раз-кур'кул'ілі / 'бабу 'в'ігнал'і з'хат'і / і 'матка ж ма'йа там ж'іла з'д'єт'м'і / і 'в'ігнал'і йіх із та'й'є 'хат'і // і ў'тоі 'хат'і / 'обшєм пас'тройлі' ш'колу / а ма'йа 'баба ў́же там на а'кол'іц'і та'ку ма'л'єн'ку ха'лупку зро'б'іла / ну шо ш у́же 'шєс'т'єро д'а'т'єі і йа'ни' ўдвох / 'вос'єм душ / і та'ка н'євє'л'ічка 'хата / йак там же йє'но ст'ройіло са'мо // да па'том у́же йак с'тала ва'йна / 'бат'ка ж заб'рал'і / і ў́же ж нача'лас' ва'йна / ш'кола ж у́же разбєглас'є / н'є бу'ло ш'коли / так 'матка с'ц'і'м'і з'д'єт'м'і з'нам'і ув'ішла ў'ц'у 'хату // так у пр'і'... / ц'є ў́же пр'і' н'їємцях / дак 'н'їємц'і пр'і'їєхал'і туд'і і зан'ал'і зноў ту 'хату / і зноў нас 'в'ігнал'і з'т'єйі 'хат'і / і пас'тав'ілі там 'кухн'у / пані'майєт'є? / там мост згна'йілі ў'туі же ж 'хат'і / бо з'найєт'є йак 'кухн'а бу'ла дак і м'ілі і ўс'є // ну па'том та'к'і адаг'нал'і / пр'і'ш'л'і 'руск'іє і 'в'ігнал'і ж йіх /

'баба з'маткаі зноў зас'є'л'іліс' у ту 'хату / аж у́же йак с'тала ў́же ц'а 'наша ўлас'т' 'посл'і'є вай'ні' / дак у́же 'матку пр'і'ход'ілі з'района / па шєшч чала'в'єк і в'ігнал'і з'хат'і // із ц'і'їє / ку'д'і ж і'т'і' ? / 'шєс'т'єро д'а'т'єі / 'бат'ка ў'б'ілі / ну д'є 'д'єц'є? / 'шєс'т'єро д'а'т'єі / і а'на ў'кал'госп'і т'а'л'ата / ка'ров'і па'с'є / а д'а'т'єі ў'кін'є ў'хат'і / йє'ні' пр'і'ход'ат' в'ігнал'айут' / ку'д'і і'т'і' ? // та 'хата у́же ж запус'т'єла / там ма'л'єс'єн'ка та'ка ка'нурочка / ну шо та'ка йак о'цє о бу'ла / дак с'а'д'ім м'і на 'п'єч'і ў́же ўс'і ў'шєс'т'о у' шєс'т' / шєс'т' нас // цє ж шч'і тайт'є мє'н'і бу'ло то'д'і мо го'доў тр'і' / о'та'к'є / а то і 'можє і два 'год'і бу'ло / пр'і'ход'ат' пр'і'ход'ат' і в'ігнал'айут' / в'іб'і'райт'єс' із 'хат'і ўс'є // 'матка і 'кажє / йак йє ў́же та'ка ўлас'т' / да ў́же за'кон / 'в'ік'інут' йіх / 'кажє / в'ік'ідайтє ц'і'х д'а'т'єі / із 'хат'і / да хаі вам у́же ц'а 'хата / дак 'можє 'д'єс'ат' год ха'д'ілі пас'л'а в'ігнал'ат' / а па'том та'к'і ў́же і ас'тав'ілі нас / у т'і'і 'хат'і / о'цє 'самє г'лаўнє н'є ска'зала / 'самє ба'л'учє / шо 'д'єда н'є'ма / н'і 'бат'ка н'є'ма н'ішо / шчє даў'жн'і // а'га / дак шчє ж 'матка па'їєхала ў' Маск'ву / хтос' йє'іо / пудка'заў / да С'тал'іна / даб'ралас'є / хтос' йє'іє та'к'і ж г'раматні чала'в'єк пудка'заў / да ў́же та'д'і адчє'п'іліс' ас'тав'ілі нас ў'туі 'хат'і // о'та'к'є / да ў́же с'тал'і 'д'єт'і пуд'ростат' / там же пагна'йілі ўс'є на с'в'єт'є // ш'кола бу'ла да з'найєт'є йа'к'є бу'ло / а па'том 'кухн'а та бу'ла н'є'мєцка / дак йє'ні' сагна'йілі ўс'є на с'в'єт'є / дак та'д'і ў́же 'матка / стаў брат мої мен'ші у'тум у'кал'госп'і / на 'кон'ах / да на ва'лах / да да'ваі ў́же ва'з'іт' л'їєс да ўс'є да ч'і'н'іт' ту 'хату / да ў́же так і ас'талас' / а 'баба ў́же паш'ла туд'і / о'цє та'к'є о / так м'і ж'ілі // і т'а'є'пер н'є'майє н'і'якої бла-годат'і //

3.: Шчо бувайє на Зд'єжен'а ? //

— А на Д'в'і'жен'є / то йа вам разка'жу / от йак в'і 'буд'єт'є ж'іт' дак д'вац'єт' с'омого с'єнт'аб'ра / ус'єгда йак 'сон'єко с'ход'іт' / от в'і паінт'єрє'суйт'єс' йак 'сонцє возд'в'і'гайєцє / йа год у год гл'а'є'жу // о'цє ў'нас тут ус'єгда о'цє / дак йа йє'го / с'ход'іт' о'так о'цє 'п'рамо / і ўс'єгда гу'кайу / гл'а'є'д'іт' / п'росто йак с'ход'іт' / дак йак н'є'ма хмар да с'в'єтлє / дак о'та'к'іі кру'жок па'тум 'сонцу // перш перел'і'вайєцє та'ко 'т'ємно та'к'є к'раснє / па'том бур'ач'ков'і / і кру'гом йє'го та'к'і 'жоўт'і кру'ж / і так м'іг'ат'іт' / н'є 'можна / а так от на 'сонцє н'є 'можна гл'а'є'д'єт' / а та'д'і от гл'а'є'д'і / і н'і'чого та'б'і ў'гла'за н'є атра'жайє н'і'шо / от 'в'ід'і / йак 'буд'єт'є ж'іт' па'башт'є / ў'с'і'помн'іт'є ма'й'їє сла'ва // йа 'тожє з'разу н'є з'нала / па'то'ум же так / ста'р'і'є ж 'л'уд'і да 'кажут' / 'сонцє возд'в'і' здв'і'гайєцє / 'сонцє здв'і'гайє-цє / а йак йє'но здв'і'гайєцє шчо // а па'том шчє йак м'і бу'л'і 'дома дак о'так ка'рову в'ігнал'і м'і дак 'баб'і 'кажє гл'а'є'д'іт'

гл'а^ед'іт' йак 'сонце здв'і^и возд'в'і^игайеце // йа 'тоже с'тала / і п'раўда // і це д'тих поур йа ўже ўс'ег'да йа от н'ема х'марі^и / йак 'йасне 'сонце / йак возд'в'і^игайеце 'сонце // йе'но д'ен' вазд'в'і^игайеце но 'тоу'к'і нап'р'і^имер / у'же у ден' н'е так 'в'ідно / а на за'кат'і^е і у'ранці^е / а'собено ў'ран'і^е от та'к'і'м'і ў'с'ак'і'м'і цв'е'там'і перел'і'вайеце / і так ка'лот'іце от па'бачт'е / йак 'буд'ет'е ж'іт' / да // от за'помн'іт'е / шос' то ў'п'р'і^ирод'і^е йе / це зд'в'і^ижен'е / та'д'і^и н'е йе'д'ат' ў'тей д'ен' ска'ромного / пан'майет'е / ў'с'е пас'не / на зд'в'і^ижен'е ц'е тр'і^и дн'і та'к'і'х у га'ду 'кажут' шо т'реба аб'а'зат'ел'но пас'т'іт' // га'лодна ку'т'а / ц'е 'перед ражд'ест'вом о'то йе га'лодна ку'т'а / 'перед / н'і ц'е н'е перед 'нові'м 'годом / с'тарі'м // та'д'і^и / і на галава'с'ека / галава'с'ек йе та'к'е / та'го / с'в'ато / а'д'інацатаго с'ент'аб'ра / 'тоже н'е 'нада // ка'л'іс' і ў' 'арм'іі га'ворат' н'е да'вал'і та'го ска'ромного / сал'датам / і ц'е зд'в'і^ижен'е / ц'е тр'і^и дн'і ў' га'ду / т'реба пас'т'іт' //

З.: А хтос' 'бачиў ру'салок ? //

— Йа н'е з'найу / а була ў'ме'н'е 'т'отка / 'родна / і гава'р'іла / шо 'каже / ха'д'іла ка'л'іс' у л'іес / да 'каже паш'ла ў'ліес / о'це на ру'сал'ні 'ті'жден' // і 'бачіла га'вор'іт' / 'каже за 'рук'і паб'рал'іс' на га'л'ав'іні / д'іеў'к'і / і ска'калі / ну то^а з'найет'е ба'йалас'е / ка'зала так у'же ў'т'е^акала / б'іегла // і ос'о'го ма'го чало'віека 'бат'ко / рас'казуваў / йон ка'л'іс' то ў'нас іш'че там гра'барк'і бу'л'і // а йа'к'і гра'барк'і / са'шу 'сі'пал'і / са'шу 'сі'пал'і ка'л'іс' 'кон'і // от нап'р'і^имур у йе'а'го ку'он' буў / у йе'го 'бат'ка / йе'го застаў'л'ал'і / ті^и доўжин сва'йім ка'н'ем і'т'і ра'б'іт' / там насі'пат' ва'з'іт' же ж' піе'сок / бо ц'е ж' н'е бу'ло ма'ш'ін а ка'н'ам'і ў'с'е // дак йон га'вор'іт' ту'д'і с'ем к'ілометроў Ста'ра К'расн'іца ў'нас була / да 'каже па'йехал'і м'і ў'ту гра'барку / а па'том га'вор'іт' / йа 'йеду / і с'е на ру'сал'ном 'ті'жн'е // 'каже 'йеду па да'роз'і^е / а па'перед ме'н'е 'каже в'іс'какуйе д'іеў'ка / та'ка / б'і'ела^и / у б'і'елом п'лат'і / 'каже с / ка'са та'ка зда'рова / і ха'пайеце за бе'резу / і 'каже йак кач'н'е / па'перед ме'н'е / мол на тої бе'рез'і^е / і 'каже о-о-уў / о'це 'каже тр'і^и 'раз'і^и / за'укала і д'е'і д'елас' / це так с'в'екоп пере'казуваў му' / м'і н'е 'бачілі //

— Нам ўс'ег'да да'йут' на граб'к'і / аў'тобус'і^и / і м'і 'йез'д'ім ўс'ег'да на мо'гілк'і / п'лат'ім / да'ремного ж' н'е'майе ж' / п'лат'ім // ўс'ег'да о'це ў'нас 'посл'і 'паск'і 'перва н'е'д'ел'а / то назі'вайеце 'йаркушна н'е'д'ел'а / і м'і ўс'ег'да 'йез'д'ім ту'д'і^и // ну 'наші'м ті'м бі'і 'наче с'ел'са'в'етом ве'зут' нас / у ту 'Реч'і'ц'у ве'зут' / К'расн'іцу / Руд'к'і / і Бура'коўка // ц'е ўс'ег'да нас ве'зут' / ту'да / м'і 'йедом ўс'ег'да / па с'і'ем аў'тобусоў 'кажд'і^и раз / ў'с'ак'е 'хоче па'бачит' / на сва'йе к'ладб'ішче / ал'е 'наше с'е'ло / у'же Бура'коўку / пала'віну разбу'р'і'л'і // 'нашу

'вул'іцу / у нас дв'е 'хат'і аста'лос' там на той самої 'вул'іці^и дв'е та'го / разбу'р'і'л'і / то йа п'р'і^иду да папагала'шу кру'гом ті'х хат / шо папагаре'вал'і / да 'л'уд'і ідут' у 'хат'і^и / ў'кого ж' пааста'вал'іс' / а йа кру'гом папахажу да паїду 'ток'і ў'с'в'ек'ру'ши'ну / йо'го 'матк'і / да там пахажу / скруз' / кру'гом // а то так / 'Боже / 'шахва ў'га'р'і^е / та'к'і / у нас же бу'ла на дв'е'нацет' 'метроў та'ка ж' зда'рова ж' / дом буў / дак і бух'вет' і 'шахва і ши'н'ел' йак на га'р'і^е в'і'сел'і ў'с'е на тум / на ті'х аш'чеп'інах о'тако 'в'ішче // 'Боже мої / п'ат' 'метроў у'гору і с'е та'к'е / у с'е'р'ед'і'н'е у нас була ў'дво'р'е 'йаблан'а / і г'руша / дак йа п'р'і'ш'ла / а на вес'н'е ж' це / дак йак іс'т'ег'лі / хл'е'ва / са'раї / і 'хату / і 'кухн'у ж' там у'с'е да 'м'іеста // дак пас'е'р'ед'і'ні' ста'йіт' та г'руша і цв'е'т'е / у тум хла'му ў'с'ум у / пас'е'р'ед'і'ні' цв'е'т'е / шч'е жи'ва / б'една / а ка'лод'аз'а ў'з'ало да сарва ісар'вало і згреб'ло / о'ц'ого 'первого к'руга // на'шо ж' в'і та'к'е зра'б'ілі ? / йа с'еї год па'йехала / у'же йа'кас' та / ута'піўс'е йа'к'іс' зв'ер / йа так па'гл'а'д'ела г'лі'бако дак / чи' 'зайец чи' 'може ка'за / так па'хоже на ка'зу бі'і 'наче / п'лавайе // і хтос' 'буд'е іт'і / упа'д'е і чала'в'іек ту'да / ну нашо в'і ад 'вул'іці^и так от з'разу / та'к'е о' пара'б'ілі / хаї бі'і а'но ста'йало / от 'л'уд'і 'йедут' у сва'йе 'хат'і / п'р'і'ід'е да'і і па'бачит' // а то паїду да н'е'майе / ну на'шо в'і пала'жил'і / 'бурту та'ку / 'вул'іцу о'с'у звер'нул'і о'так от йак о'то ка'гат' / зра'б'ілі та'к'е шо 'л'уд'і п'р'і'ход'ат' н'е разб'і'райут' д'е чи'йа ў'же і 'хата // 'тук'і так / д'ес' йа'к'ес' 'дерево аста'лос'е / дак па 'д'ереву пазна'йут' / ну ў'нас так пас'л'ед'на 'хата була с'уд'і^и на краї а'д'ел'но так і л'е'жит' у'с'е / н'е 'нада бу'ло йім та'кого ра'б'іт' //

З.: А ви пам'ятайте той ден' / ко'ли з'ір'валос'а / у вас не бу'ло ні'якого передчу'т'а ? //

— Н'е / ні'шо / па'л'еглі спат' / а чала'в'іек шче д'е'жур'і'ў / а па'том у'ранці^и п'р'і'ход'іт' / да і 'каже / ті^и з'найеш / 'атамна сар'валас' // йа ка'жу / о 'Боже / то'і м'і ж' 'такого ні'чого шче / он у ме'не ў'нучка була да м'і шче ті'х д'ет'ей пав'іпус'калі / да ті'йе д'ет'і 'бегайут' і м'і 'бегайом // ал'е з'найете так 'йакос' так т'м'ано бі'і 'наче 'йакос' так бу'ло / м'і йак та'к'і ту'маном йа'к'імс' пат'а'гло па'тум // ну так ні'чого / 'йез'д'ат' 'танк'і / 'йез'д'ат' кру'гом / сама'л'от'і^и в'ерта'л'от'і^и 'ті'йе ад'но к'ружаца^е кру'гом / а м'і ж' з'найет'е / ін'т'ересно / ад'но ж' у'же 'бегайем кру'гом да гл'ад'ім // ну а та'кого ні'чого 'наче н'е ашчуш'чал'і / а па'том у'же с'тал'і П'р'і'п'ат' в'іс'ел'ат' / дак с'тал'і хто ку'дойу т'е'а'кат' / то так йак о'то ў'воїну 'кажут' / бу'ло / так у нас та'д'і^и бу'ло // і / ел'ект'р'ічка ж' / у нас н'е ел'ект'р'ічка / у нас д'із'ел' / 'ход'іт' 'саме с'уд'і^и / о'так нап'рот'іў 'наше 'хат'і стана'в'іце // 'Госпад'і / о то до теї

ел'ект'рiчк'і / у же д'етк'і / так йак о'то ў_воіну / ўт'е'калі
йак о'то / н'іем'ец / па'казуйут' у т'ел'е'в'ізор'і / гнаў / так
та'д'і // хто ка'го ха'пайе / б'егайут' / хто ку'д'і / га'лос'ат' /
'матк'і т'і'іе в'ідпраў'лаіут' / ку'д'і / шо / м'і паса'д'іл'і
н'е'в'естку із т'і'м / із д'е'т'атком / йед' / ку'д'і ? / да сва'йей
'матк'і / ку'д'і і шчо? / ота'ко / с'і'на та'го н'е'ма / та'го 'тоже
н'е'маіе / а ту атп'рав'іл'і у же йед' бо / ут'е'каіт'е хто ку'да /
а м'і паста'вал'іс' / 'ход'ім ата'ко йак о'то пл'ен'ііе йа'к'ііе //
з'найет'е / о'так / о'так було йак о'то бі'н'аче / нам була о'це
с'а евакуаці'я йак о'то у т'е / у 'воіну н'іем'ец га'н'аў / о'так
нам // 'сутк'і нас 'везлі ў_т'і'х аў'тобусах / 'Боже мої / 'Боже
мої / а у же йак пр'і'везлі нас с'уд'і' да м'і шу'калі сва'йу
ка'рову / да йа пайшла ў_Плах'т'анку / д'е ху'доба ста'йала / то
'Боже мої // йа ка'зала ка'жу о'це ка'жу / ху'доба п'ерва
стра'даіе / а па'то'м і нам та'к'е бу'д'е // та л'е'жит' ка'роўка
'тук'і ач'ком ад'н'ім / у п'іес'ку так а та'д'і 'саме 'в'іет'ер та'к'і
пуд'н'аўс'а / дак л'е'жит' 'тук'і ач'ком ад'н'ім к'і'вайе // а то а
д'руга рас'т'ел'ана / т'е'л'атко за'гребене і са'ма за'гребена і
та'к'е_о / ху'доба та'ко / ад'на на_дну / дак йа шу'кала ту
ка'рову сва'йу / дак та'к'і у ме'н'е ш_ч'ірваі ка'рова була / на
ла'бу ч'ірвачка та'ка б'і'ела / дак йа / о / це ма'йа ка'рова //
с'тану да'йіт' / дак та ху'доба ўс'а от д'е'реце да ме'н'е шоб йа
да'йіла / 'тук'і доі / бо йе'но_ж н'е 'дойене було // страст'
бу'ла / Гас'подн'а / о / дак йа ка'жу / Бог у же ка'жу на ху'добі
пака'заў / а па'том і нам та'к'е // так і нам т'а'е'пер / ої йа н'е
'можу пере'дат' йак та'д'і м'і ў же йіх адгру'жал'і ту ху'добу /
та'к'ііе ка'ров'і / с'ку'к'і ка'роў пра'пало / 'Госпад'і / с'кук'і
св'і'н'ей / д'воіе св'і'н'ей о'т'і'х / папр'і'возі'лі_ж 'л'уд'і та'д'і_ж
там же_ж у нас 'бачт'е л'е'са / да ўс'е 'л'уд'і жі'лі / с'кок'і
'мал'і // 'тутака на ўс'ом с'е'л'е н'е'ма на та'ком ве'л'іком / йак
у нас ма'л'е с'е'ло було / с'кук'і було ху'добі і св'і'н'ей / так
а'но й пра'пало / страст' 'Божа була //

3.: Чи не було передчу'т'а / шчо 'буде ве'лика тра'гед'ія
н'і'чого не с'нілос' ? //

— А в'і з'найет'е / а ме'н'іе сон і пр'і'с'ні'ўс'а / хоч у же_ж
'може і 'будут' сме'йаце з ма'йіх ці'х разга'вораў а йа разка'жу //
с'н'іце ме'н'іе сон / шо йа бі'н'аче то д'ес' у йа'комс' та'ком
'л'іес'і зда'рова'м / і це 'перед а'вар'ііей ц'еі // і ў_том 'л'іес'і
ста'йіт' п'іеч / п'іеч / в'і з'найет'е 'руска п'іеч' ? // і йа на тої
'п'і'еч'і / пан'і'маіет'е? / на тої 'п'і'еч'і / бі'н'аче та п'іеч'
пра'вал'уйеце і на тої 'п'і'еч'і с'ем'іе 'л':ане / із 'л'ону /
з'найет'е? // пра'вал'уйеце та п'іеч' і йа ў_тум л'е'ну а'тако па
'горла / і а'так пагл'адаіу ў'гору / да 'думайу / ої 'Боже мої /
'л'уд'ей с'ток'і і кр'і'чу 'л'уд'і ра'туіт'е і н'і'х'то ме'н'е н'е ра'туіе
а кру'гом л'уд'ей л'уд'ей // так йа 'тук'і т'рошк'і 'бачу л'уд'ей

кру'гом / та'к'іх / і ве'рш'к'і 'тук'і та'кого 'л'іесу / йа 'бачу / і
'чуіу разга'вор'і // га'вор'ат' га'вор'ат' бі'н'аче і бі'н'аче йак
'муз'і'ка г'раіе / і йа кр'і'чала кр'і'чала шо ра'туіт'е ме'н'е /
н'і'х'то ме'н'е н'е пар'ата'ваў / так йа і аста'лас' у тої 'п'і'еч'і /
йак о'це сар'валос'е / та'к'е // дак ме'н'і ма'йа йат'роўка і
га'вор'і'т' / о'це твої сон / 'каже / о'це 'в'іс'ел'іл'і нас / на
чуж'і'ну / і ўск'руз' 'л'уд'і / га'вор'ат' / а л'іес / чуж'і'на / ц'е
'кажут' йак с'н'іце / а йак га'вор'ат' муз'і'ка ц'е разга'вор'і //
дак 'каже / а т'і' у п'е'чал'і і ў_с'ем'іі / ў_сл'е'зах / і аста'лас' /
так йак п'іеч' ц'е п'е'чал' // о'так ста'р'і'іе 'л'уд'і га'вор'ат' / дак
п'іеч' п'е'чал' а с'ем'іе с'л'оз'і' / і так йа п'лачу і па с'еі д'ен'
і ў_п'е'чал'і в'і'к ас'танус' / отак'е_о //

104. 3.: От ска'жіт' / йак ви діз'налис'а про а'вар'ію / йак ви
з'в'істку по'чулі про це ? //

— Ну йа'ку м'і 'дон'ка з'вістку па'чулі / у су'боту м'і у'ранці'
по'ўста'вал'і / і за нас паг'нал'і на ра'боту // паш'л'і м'і на
ра'боту / с'е'ял'і е бу'рак / а м'і у су'боту д'ен' суб'і'рал'і па
'пол'у 'кочк'і / ну па 'пол'у суб'і'рал'і да з'нос'іл'і ка'роўкам / і
з'нос'іл'і т'і'іе 'кочк'і // а та'д'і 'кажут' шо шос' на П'р'і'п'ат'і
зра'білос'е / шос' ізра'білос'е / ну і шо там зра'білос'е / 'кажут'
шо і 'л'уд'і па'г'іблі / 'кажут' шо і те і те // ал'е_ж м'і_ж н'і'чого
н'е з'нал'і / у н'е'д'ел'у д'ен' пережі'лі / а ў пан'е'д'елок за'гада'лі
на ра'боту на ка'гатне 'пол'е / дак м'і паш'л'і на ка'гатне 'пол'е //
у же кар'топла ў_нас була пе'ре'брана / дак м'і 'тамака /
пр'і'б'і'рал'і ка'гатне 'пол'е / салому зг'ре'бал'і / да це ўс'е на
с'вет'і // аж паа'беда'ўші 'в'ішлі м'і с_а'беда аж па'беда'ўші
пр'і'і'ехал'і ва'йен'ііе / а 'бачім шо сама'лот та'к'і ра'бім'і
'латкам'і л'етайе / верта'лот і л'етайе і л'етайе / а ча'го в'ін
'л'етайе // аж пр'і'і'ехал'і ва'йен'ііе / да з'мерал'і на том гд'е
м'і ра'білі рад'іа'цейу / і за нас да папра'гон'увал'і // ну
папра'гон'увал'і / м'і паш'л'і да'дому / паш'л'і да'дому і да
'вечара / а 'вечарам у же у пан'е'д'елок ад'но верто'лот'і' т'і'іе
кру'гі 'хутара са'д'аца / ад'но са'д'аца / а м'і ад'но д'е теї сама'лот
'с'ад'е / дак м'і ад'но ту'д'і бе'жім да гл'ад'ім / ад'но бе'жім да
гл'ад'ім // да 'кажем шчо йе'но та'к'е / шчо йе'но та'к'е / а
йе'ні' 'кажут' н'е 'боіт'ес' спец' спа'коіно / о'так нам іска'зал'і /
ну і с'пал'і спа'коіно // аж у п'ят' ча'соў 'чуіом с'і'г'нали с'і'г'нали
па с'е'лу / аж бе'жат' за'гадуіут' / собі'раіт'ес' / собі'раіт'е
даку'мент'і на тр'і' дні // і за нас саб'рал'і у воў'торок / у же
м'і до два'нац'ет' ча'соў 'наше с'е'ло аслаба'н'іл'і / н'е ста'лос'
н'і'кого і 'душечк'і // заб'рал'і ка'ров'і заб'рал'і с'в'і'на / а те ўс'е
астал'іне шо ў_хат'і було / те па'к'ідал'і / і 'в'і'везлі нас за
вас'ем'нац'ет' к'і'лометроў у К'расні' па'с'олок / і там м'і бу'лі
аж да чет'йортого чіс'ла // а чет'йортого чіс'ла 'вечарам нас

пагру'зіл'і / папрі'їе'жа:ал'і здара'вен:ийе ау'тобусі / да пагру'зіл'і / дак л'уд'і ж у'же йе'хал'і із 'дому / то ў'же ж з'нал'і шо йіх ве'зут' у'же / бо 'кажут' шо ве'зут' у'же д'ес' да'л'еко нас // то ў'же л'уд'і так б'рал'і / і кар'топл'у б'рал'і / і а'д'ежу шчо 'луч:у б'рал'і / ўс'о на с'вет'і / а м'і так / прі'їе'везл'і нас п'ятого чіс'ла с'уд'і / то унас н'е було а н'ігд'е н'іч'ого / да ў'с'е / прі'їе'везл'і да с'к'інул'і пуд п'лотом у 'Л'іпаўці' / нас у 'Л'іпаўку прі'їе'везл'і / і с'к'інул'і під п'лотом / да м'і там с'і'д'ел'і / а та'д'і ў'же нас раз'везл'і / па 'хатах / дак пас'ел'іл'і нас да д'наїе 'женшч'іни / м'і там бу'л'і // а ў' мене с'і'н / да служ'іў уў 'армії / до буў йон аж у Красно'їарском к'райі / ну і так у'л'етку прі'їе'жа:ў йун / ц'о'го л'ета прі'їе'жа:ў у 'отпуск / і дагавар'іўс' на Чор'нобіл' у ва'їеншч'іну / пере'їт'і // ну і ті'м у'рем'їам посл'аў кон'теїнер'і / і ті'м у'рем'їам іск'лаўс'а / і здаў у'же ўс'о на с'вет'і / і адгру'зіл'і / і па'сел'і ў'п'ойезд / і ў'п'ойезд'і аб'їа'в'іл'і а'вар'ію // ну і йе'му н'е було ў'же пава'роту / бо ў'же йе'му і ту'д'і н'е було н'ікуд'і / до нас прі'їе'везл'і у'же п'ятого чіс'ла ў 'Л'іпаўку / а йон до 'ман'е ме'н'е наїшоў д'еў'їа'того на д'ен' па'б'ед'і / наїшоў у 'Л'іпаўці' // і 'жонка із два'їма д'ет'м'і / ну а та 'женшч'іна са'ма іж чала'в'іеком ж'їла / а у'же с'ем'їа ў нас / дак н'е 'хочет нас у'же // от м'і паш'л'і да гала'ві с'ел'са'в'ета / дак там нам 'дал'і таку ста'рен'ку пус'ту 'хату / дак м'і пере'брал'іс'е ту'д'і / да там у'же і 'жіл'і // 'пок'і ў'же жі'л'і 'пок'і ў'же нам і с'е ў'же с'їх 'дом'їкаў н'е пара'біл'і / да та'д'і ў'же с'уд'і зас'ел'іл'і нас / да це і та'ка наша жі'ц' н'еш'часна / ал'е шчо ті' з'робіш //

З.: А ви ка'зали / гри'біў ба'гато було / от шчо ро'били з гри'біў ? //

— Су'ш'їл'і / с'їл'но 'добре 'сушен'їе грі'їбі' і борш 'добрі'ї / ўс'е на с'вет'і // і у'же і консер'вірувал'і / зак'ручувал'і / і зе'л'онкі зак'ручувал'і / і 'б'еліе грі'їбі' зак'ручувал'і / а 'Боже мої // і к'вас'їл'і ў'же ті'їе зе'л'онкі / бо ў'нас с'тол'к'і було шо / д'ен' 'робім а 'вечорам од'о па'бе'ж'ім да па вед'ру набе'ром да і / да с'е та'к'е //

З.: А як ви йіх су'шили ? //

— Прі'їе'су'о 'б'еліе грі'їбі' / д'ед нара'біў та'к' іх ме'н'і з'п'рова'л'кі / ра'жонч'їкоў / п'рова'л'ку за'гостр'уваў / наст'рі'їкуйу на ту п'рова'л'ку ті'їе гр'їбочк'і / так / а та'д'і кла'ду // вігребу жар на подло'ж'у са'ломку / а на са'ломку 'ложім с'їе грі'їбі' / на та'к'їх на д'рот'їках на та'к'їх // і йе'ні' 'сохнут' / та'д'і ў'же йе'ні' 'б'ел'ен'к'їе / йе'ні' ў'же н'е чер'н'ейут / нїш'чо на с'вет'і //

З.: С'кл'їки во'ни 'сохнут' ? //

— От йа'к 'добре нато'пл'у дак у'ранці' / прі'їе'с'е д'ед чі'їа / да накла'ду ў п'їеч' / а на заўтра ў'ранці' в'їт'а'гайу / у'же

су'х'їе // чут' чут' там мо д'е ва'дка'ват'ї / дак на'в'ерх на п'їеч' / на чар'їн' / па'ложім / і йе'ні' да'ход'ат і ўс'о //

З.: Розка'ж'їт' про л'їс / шчо там шче рос'ло / йа'к'і там пташ'ки / тва'р'їни ? //

— А Бо / йа'к'їе пта'шк'ї // і 'козі' 'бачім і а'сли 'бачім / 'б'егайут' та'к'їе зда'ров'їе йа'к' кон'ї / 'бачім / каба'ні' д'їк'їе 'бачім / і ці'х о ба'гато тут у 'л'ес'ї ці'х / м'і 'кажем карша'к'і / шо ку'р'еї к'радут' / дак тут 'в'ел'м'ї ба'гато ў 'л'ес'ї йес'ц' //

З.: А ви розка'ж'їт' / як у вас там було ? //

— О / ў'нас там ус'о'го було / ус'о'го ў'нас / і бус'лоў було і 'качок' було і і жураў'л'оў було / у'с'акаїе д'е йа'к'е п'таство у'с'е ў нас було у'с'е було / а па'том у'же йак с'тал'і о'с'їе 'хімеї / да стаў о'с'еї кара'лацк'їй жук 'чортоў / дак с'тал'і тра'в'їт' / дак ата'к'їе 'мен'ш'їе п'ташк'і паз па'гїнуло ба'гато / ал'е ж було і ва'роні' і са'рокі / ча'го 'хочеш було та'кого ўс'о'го ў нас було / д'їк'їх каба'ноў дак да са'міх хат та'кімі чере'дами прі'їе'ходіл'і шо 'Госпаді / і заї'цоў було і 'б'елок' було і / мед'в'ед'оў ад'н'їх н'е 'бачіл'і а 'воўк'і 'бачіл'і і 'воўк'і бу'л'і 'даже ў 'нашам 'л'ес'е а мед'в'ед'оў н'е було //

З.: А 'олен'ї ? //

— І ал'ен'а н'е 'бачїла / а а'сли дак а'так ху'д'обу па'сом дак да ху'д'обі' пр'їїдут' дак с ху'д'обайу 'ход'ат' // ла'с'ї ла'с'ї та'к'їе зда'ров'їе на ка'н'еї па'хож'їе та'к'їе зда'ров'їе / було ў'с'ачїна //

З.: А от ви ка'зали / шо посе'ред Бур'а'к'їўк'ї / 'р'їчка була чи ста'вок ? //

— Та'ка прат'е'а'кала а'на ў'роді'бі' ну йак ка'нава //

З.: А 'рїба була там ? //

— Кал'їс' була / була кал'їс' 'дон'ка 'рї'бі' було 'море / а та'епер у'же пав'їс'ї'хал'ї у'же асу'шїл'і кру'г'ї ў'же с'ела асу'шїл'і / у нас 'с'їл'но бу'л'і страш'н'їе бала'та / кал'їс' йак була ваї'на дак м'і паўт'а'кал'ї ў л'їс / дак там с'тол'к'і пагру'зі'ло 'кон'еї да с'тол'к'і ў'же па'гїбло ска'та да ўс'а'го на с'вет'і / шо ў нас та'к'їе бу'л'і н'епрахад'їм'їе бала'та // дак була і 'рї'ба та'д'ї а йак у'же ж асу'шїл'і / да с'тал'і д'е ў'же бу'л'і бала'та / да там с'тал'і рас'т'ї хл'е'ба да л'он да бу'ракі' / дак у'же і 'рї'бі' н'е с'тало //

З.: А / у в'ї'ї'ну н'їмц'ї бу'ли ў с'ел'ї ? в'ї'ї'ну пам'їа'тайете ? //

— А шчо ж / пам'їа'тайу 'добре / добре / гад а'д'їн па'ранїло дак м'ї папана'с'їл'ї йе'му 'їес'т'ї ў'а'коп да в'їгадавал'ї / а йон 'н'їемц'ї прі'їш'л'ї дак йон да 'н'їемцоў па'шоў / йа'к'їс' ма'д'ар чи хто йо'го з'наїе шчо гад та'к'ї буў // з'наїу 'воїну з'наїу йак п'їат' 'пал'цоў сва'їїх / бо наш 'бат'ко ж кал'їс' 'бачт'е ж йа'к'їес' бу'л'ї ж ак'т'їв'ї / 'бат'ко мої буў то гала'вої кал'госпу то гала'вої с'ел'со'в'ета дак йе'го 'н'їемц'ї ад'но хва'тал'ї / дак м'ї і ад'но па 'хатах / 'дома н'е нача'вал'ї / да д'но па л'е'сах

плуталіс' да па жі'гах нача'вал'і да скруз' на с'вет'і / а та'кі
 ўс'ад'но н'е ўст'ерег'лі / ўс'ад'но прі'шлі у'ночі да схва'т'іл'
 зв'азал'і 'рукі' і па'везлі //

З.: А што шче ви памй'а'тайете про в'і'ну ? //

— Ўс'е / воіну ўс'о памй'а'тайу / ну 'наше с'е'ло даў Бог так
 шо дар'ма шо ў нас бу'ла с'ейу стара'ной бу'ла же'лезна да'рога
 поўз 'наше са'мен'ке с'е'ло ішла / а ка'мен'а т'раса бу'ла
 кі'лометроў два с пала'віноі ад 'нашого с'е'ла / ал'е так Бог даў
 шо 'нашм с'е'лом ваі'на н'е ішла / кру'гом іш'лі 'воіні' а нас
 так абм'інуло разоў два на'л'е'тал'і сама'л'оті' дак 'мабіт' хат
 два'нацет' пабам'біло да спа'л'іло / а та'койе ўже ваі'ні' кр'е'п'кайе
 м'і н'е 'бачілі // от ў 'л'ес'і с'е'д'ел'і дак а'так йак насту'п'іл'і
 дак йе'но за ноч 'віматалос' 'вібралос' / ал'е 'нашого с'е'ла н'е
 па'л'іл'і / 'тук'і о'це 'тол'кі та'к'е бу'ло шо ізбам'білі / дак 'мабут'
 хат два'нацет' спа'л'іл'і / а та'кого страш'койе ваі'ні' м'і н'е
 'бачілі / бо 'нашм с'е'лом н'е шла та'ка ваі'на шоў ўже 'тамака /
 а ў 'л'іес'і 'мабіт' 'мес'ацоў палта'ра с'ад'ел'і 'пок'і ўже / у'же
 'вібрал'іс'е о'с'е аж а'ці'м ў'ремйам / у'же ж атсту'п'іл'і з 'нашого
 с'е'ла / дак м'і ўже та'ді' 'вібрал'іс'е із 'л'есу / да да'ваі ўже
 кар'топл'у ка'пат' да да'ваі ўже шчо //

З.: А парті'зан'іў не бу'ло ? //

— Бу'л'і / бу'л'і і парт'і'зані' / бу'л'і ўс'е //

З.: У вас ў с'ел'і буў же йа'к'іс' с'тароста чи 'н'імці' ? //

— Бу'л'і / с'тароста буў і 'н'іемці' бу'л'і / йа ж вам роз'казуіу
 шо м'і ота'ко с'пал'і у'ранці' / аж с'тукаіут' / м'і адч'і'н'іл'і аж
 прі'шлі / ад'і'н буў пал'іцаі' чу'жі а то два 'нашіх бу'ло / і
 прі'шлі і зв'азал'і 'бат'ку 'рукі ма'йему на'зад / і адна'го 'нашого
 су'с'еда ас'тавілі за с'тоража / і йон 'тоже па'шоў за 'н'іеца'м'і
 ас'тавілі за с'тоража / і йон ст'е'руг / а 'бат'ко 'каже / йо'го
 'Паўлом з'вал'і / 'Павел атпус'т'і т'рошкі 'рукі бо кр'е'пко 'с'іл'но
 п'ровалкаі с'т'ісл'і / а йон 'каже ат'пуст'ат' там та'бі / йак ті'
 'буд'еш 'йаму сам са'бі ка'пат' / от // і заб'рал'і заб'рал'і і
 па'везлі аж у 'Кораст'ін' і там йе'ні' ў 'Кораст'ін'і йіх ўже
 д'ер'жал'і / ад'і'нацет' дн'еі / йе'ні' ўже га'лодні'йе бу'л'і і ад'но
 'парт'іям'і йіх рас'тр'ел'увал'і / а на ад'і'нацат'і д'ен' йіх у'ранці'
 'вігнал'і / у'же 'думал'і шо йіх 'будут' рас'тр'ел'уват'і / аж
 йа'к'іес' там ўже бу'л'і да да'біл'іс'е два бра'ті' бу'ло і за тих
 два бра'ті' дабі'вал'іс'е і па тих ба'магах і апраў'дал'і ўже і 'бат'ка
 ма'го / дак прі'шоў да'дому ўже а'пуклі' та'к'і ўс'е на с'вет'і /
 ал'е ж прі'шоў да'дому //

З.: 'Н'імці' в'ідпус'тили ? //

— Да / в'ідпус'т'іл'і // а та'ді' ўже ад'і'шоў / до ўже йак
 атсту'п'іл'і ўже да заб'рал'і на 'воіну / дак праі'шоў у'с'у на
 с'вет'і 'воіну / 'пок'і н'е 'конч'ілас' ваі'на // два 'разі' буў

'ран'ені' / ал'е ж спа'с'іба 'Богу да'дому прі'шоў / да па'том
 па'жіў т'рохі да па'мер 'дома ўже / да це'і у'с'е //

З.: А 'ваше с'е'ло зали'шилось' ? / не спа'лили ? // от ми 'чули /
 шчо там попа'лили 'дейак'і 'с'ела / шчо т'і'кали 'л'уди ? //

— 'Нашу / 'наше с'е'ло ад'ну 'вул'іцу бул'доз'е'рам'і
 разв'ер'нул'і і п'еском за'с'і'пал'і / та'к'іе вара'хі / а 'хутар наш
 і ад'на стара'на с'е'ла аста'лос' // се с'у в'есну 'йез'д'іл'і да'дому
 ту'ді' на к'ладб'ішча / дак д'ед моі 'йез'д'іў і дач'ка 'йез'д'іла /
 йа н'е 'йез'д'іла / а йе'ні' 'йез'д'іл'і дак 'наша 'хата ста'йіт' /
 ал'е ж йа'к'іе ўже там 'хаті' 'дон'ка / 'окна пав'ірі'вал'і
 пала'мал'і / 'рамі' па'білі патраш'ч'іл'і ў 'хат'і ўс'е на с'вет'і /
 м'і ж так па'йехал'і м'і ж ні'чого н'е ў'з'ал'і з 'дому / йак нам
 у'же ат'с'удава / ўже нас у тр'і' 'мес'аці' па'везлі да 'дал'і ад'ну
 ма'шину на на на два'нацет' да на п'ат'нацет' чало'в'іек / шчо
 'можна бу'ло заб'рат' ? / 'тук'і ўз'аў та'к'е шчо н'еаб'хад'іме / то
 па'к'ідал'і і кра'ват'ці / па'к'ідал'і і 'шахві' / па'к'ідал'і і д'і'вани /
 па'к'ідал'і ўс'е / а ў 'кого т'ранспорт буў то'і забі'рал'і ўс'е йак
 йак у ка'го па'палос' //

105. З.: Це ж вам бу'ло два'нац'ат' 'рок'іў ко'ли голод буў / ви
 памй'а'тайете шчо ? //

— Ўс'о'го так 'тошно н'е те / памй'а'тайу / ме'н'і шче та'ді'
 те / йа йак з'найу у нас 'Бун'а бу'ла ка'н'ака та'ка зда'рова / йа
 йі'йі 'даже'і 'пасла / і навер'ху 'йез'д'іла на ка'н'аці' і то'го / і
 'бат'ко ра'біў / са'ша ў нас пра'ход'іла / у нас і же'л'езна да'рога
 ішла і па д'ругу с'торану са'ша ішла / дак там ўже і ра'білі
 дак йім да'вал'і / 'гаікі / хто ра'біў на са'ші / ну 'бат'ко палу'чаў
 шо / і 'з'ел'е р'вал'і да ва'р'іл'і і в'ер'е' / шо бу'ло / ал'е ж
 ка'рова бу'ла дак 'в'ід'ержал'і / а ў 'кого ка'рові' н'е бу'ло дак /
 ба'гато і па'мерло ж у нас / ўс'о на с'вет'і / о'це та'к'е //

З.: А йа'ке 'зіл'а ва'рили ? //

— Ва'р'іл'і йа'к'е 'з'ел'е ? / ш'чав'ел' о'то пут'ч'еі д'е
 тоўк'л'і / гн'ілу кар'топл'у / бу'ла ў нас у тум / кар'топл'а у
 тум / оі / у П'р'іп'ат'і да зака'пал'і / а'на прі'дохлас' / дак аж
 ту'ді' ха'ділі па ту кар'топл'у да 'ладк'і пек'л'і да 'йел'і / о'це
 та'к'е да 'хочеце шоў м'і бу'л'і 'дужіе да зда'ров'іе / 'ладк'і
 пек'л'і 'вер'ес ірв / в'і н'е з'найет'е шо та'к'е 'верес / у 'л'іес'і
 рас'т'е / дак к'і'с'ел' із йе'го ва'р'іл'і / та'к'е д'е йа'ку па'лову
 'йел'і / д'е йа ж ка'жу / гр'ечку ту зацве'т'е цв'ет / а'каці'ю
 ір'вал'і да 'йел'і / шо з'найет'е / йак хто су'м'еў так / так і
 в'іга'доўс' //

З.: А 'йагоди бу'ли ў 'л'іс'і ? //

— 'Йагаді' ў нас н'е / дал'еко'вато ну т'еп'ер ўже і ў нас
 с'тал'і 'йагаді' а то т'реба бу'ло за Руд'к'і іт'і / ал'е і у нас /
 'тук'і ў нас 'мало / ў нас гр'і'бі' бу'л'і / гр'і'боў ба'гато / 'р'і'ба

д'е па стаў'ках дак р'ібу ла'в'іл'і / дак хто су'м'еў да / хто йак су'м'еў так в'іжі'ваў //

З.: А ви ру'салок бачили са'ма ? //

— А в'і з'найет'е / от н'е з'найу чи то ру'салка чи може н'е / у нас так ма'йа хата па ту с'торану була / Вал'од'а о'ц'е с'уді'н Н'е'чи'поріу хл'еў тут у'сад'ба ў нас була і л'он у нас буў // ота'к'і о л'он буў / і / йа шче ма'ла була / а це ж Й'ова па'коїна і ўс'е бу'л'і / шо / 'кажут' о'но ру'салка ру'салка і м'і ж ўс'е туд'а / ну ў 'б'елом та'ком так йак от н'е'в'еста т'е'пер / і йак м'і пр'іш'л'і / дак йе'но н'е з'найу ку'да і 'д'елос' // ну 'бачил'і / ста'йал'і і ўс'е 'бачил'і / і о'це 'тул'к'і так йа 'бачила бо'л'ш н'ет' // і шче ме'н'і ад'на була / ма'шина ж у нас була / а дач'ка у тум / ої / ў П'р'іп'ат'і жі'ла / дак йон ма'ші о'цей же мойі Вал'і чала'в'іек / цей 'шохвер / і йон с'еў за рул' / ўже 'бат'ко ад'іхайе / а йон сам же 'тоже 'шохвер / і йон с'еў за рул' і да'йе'жайемо с'уді'н / Вал'од'а / да 'того / п'рот'і х'верм'і / і па'переду нас так йак о'то 'женш'чіна пакат'і // м'і йак рам'нул'і ў'тої ма'шін'е ўс'е / бо ц'е ж Вал'а була Ха'менко йа і Г'р'іша / м'і ма'шіноу так і з'разу астана'в'іл'і / 'в'ішл'і / гл'а'д'ел'і гл'а'д'ел'і / гл'а'д'ел'і ц'е ме'н'і гл'а'д'ел'і і ўс'е туд'і паш'л'і у те / на с'торану бо це ж у л'іес'і / і паха'д'іл'і скруз' / н'і'ма н'і'д'е / і так же по'пуд ма'ші / так йак о'то Вал'а / ох н'е'ма 'женш'чіни // і так йак о'то хто ўз'аў да / і ўскруз' абха'д'іл'і н'е'ма да і па'йехал'і / дак на тум м'іес'ц'і йак раз'б'іліс' / мата'ці'к раз'б'іў / х'лопці на л'іса'п'ет'і йез'д'і йехал'і / ўс'е'ло до 'мен'е / ої / дак мата'ці'к йіх / мата'ці'к'ліс' у'б'іў / у'б'іўс'а нас'м'ерт' / а йа'н'і 'тол'к'і по'ц'а по'ц'арал'і саз'нан'іе^а і ў'бал'н'іцу заб'рал'і // і жі'в'іе с'лава 'Богу теї шо і у'мер і цеї / а мата'ці'к'ліс' раз'б'іўс' / йе'хаў без с'в'ета / а'н'і л'еса'п'етої йехал'і / і йон / йе'н'і йехал'і па сва'йо'ї л'ін'е / а йон н'е па сва'йо'ї а па то'ї йехаў / і раз'б'іўс' / о'це / на то'м 'самом м'іес'іц'і // о'це ме'н'і та'к'е було за в'іек раз' / а так йа н'е з'найу //

106. З.: Розка'жит' / йак ве'с'іл'а гу'л'али ? //

— Рас'п'ішуце / пр'ігатаў'л'айуце / за'гукуйт' л'уд'ей / мала'д'іе 'ход'ат' / там да вас пр'іш'л'і // і 'гарно було / т'е'п'ер н'іш'чо так / а то ма'л'одуха та'ка / л'енти л'енти / т'е'п'ер хва'та / а та'д'і л'енти та'к'іе бра шо п'ішут' / да ід'е та'ка кра'сав'іца / ст'р'іла ос'о вас по / наў'кол'енцах упала / пак'ла'нілас' / пр'ігла'шайе на с'вад'бу / о'то було //

З.: А што во'ни ка'зали ? //

— Шо йе'н'і ка'зали ? / п'рос'ат' 'бат'ко і 'матка пр'ігла'шай-ут' / п'рос'ат' 'бат'ко і 'матка і м'і / пр'ігла'шайем на с'вад'бу //

от пр'ігла'шайут' там ра'д'іт'ел'еї там зна'ком'іх / саб'і'райце на'род' / му'зика / н'е та'к'е 'д'ітки' було / ох і 'гарно було //

З.: Розка'жит' про д'і'д'іу //

К.: — То п'рав'ім д'е'ди / су'бота / о'ц'е ў ц'у су'боту 'буд'е ра'д'іт'ел'с'ка су'бота // ну це та'к'е / пам'і'найут' / м'ертвих у'с'іх //

Б.: — А'це так / ка'ж'ін'а с'ем'іа / там йа сва'йіх рад'іт'ел'оў і йа'на сва'йіх // вар'ім в'е'ч'ер'ат' / ба'гатоїе / 'добр'е / 'мало / хот' ва'д'іч'к'і наг'р'еї шо'б 'пара паш'ла / ну аб'а'зат'ел'но шо'б на ста'л'і хот' 'пара паш'ла // і п'рос'іш / сва'йіх рад'іт'ел'еї / с'пал'іш с'в'еч'ку / і памал'іўс' там і / за'прашуйеш / пра'шу сва'йіх і ўс'іх чу'ж'іх пр'іход'т'е да нас в'е'ч'ер'ат' / са'д'іс'а пав'е'ч'ер'айеш і ўс'о / і с'е та'к'іх д'е'доў 'маб'іт' штук п'ат'еро йе / мо і бол'ш //

К.: — Да н'е / ну о'ц'е 'зараз 'йак'іе це / шче ж //

Б.: — Ну дак це м'і'хайлоўск'іе //

К.: — Ц'е М'і'хайлови / а М'і'хайло ц'е ж ў нас д'вацат' п'ер'вого / 'того м'іс'ац'а /

Б.: — А то тра'йецк'іе // ну 'вобшем та'к'іх д'е'доў / о'с'о так 'тул'к'і йіх п'рав'ат' / бе'рут' йак 'церква о'це т'е'пер адк'рита / бе'рут' тамака шчо да н'е'сут' там 'сахару / х'л'іба / чо'го / бе'рут' да'же і п'л'ашку /

З.: А з'і сто'ла при'б'ірайут' чи н'і ? //

— Н'е / з'сто'ла н'е пр'іб'ірайут' / так і на'чуйе / шчо в'е'ч'ер'ал'і м'і так / пр'іб'ірат' н'е 'нада // мн'е 'д'етк'і було ка'л'іс' / мої брат 'Кол'а пр'ішоў із хв'ронту / а йа пав'е'ч'ер'ала / і 'дура ж ста'ра / л'уд'і ж о'то 'вил'ут' у 'чарочку га'р'ілки да ста'новет' шо'б йа'на ста'йала / а йа трах да і п'л'ашку зак'р'іла / так же та п'л'ашка на ста'л'е й ста'йіт' / с'о'год'н'іе з'найу // аж с'н'іца мн'е шо ід'е мої брат / ц'еї Г'р'іша шо на / з хв'ронту / і н'е пр'ішоў / заш'ч'епаца н'е па'лож'ено / ту но'ч / н'е па'лож'ено заш'ч'іпаца д'в'ер'і / а йа пазаш'ч'іпалас' / л'ег'ла // аж с'н'іца мн'е сон же / шо пр'ішоў мої брат да адк'р'іў / а ак'но н'е заш'ч'іпнуте було / адк'р'іў ак'но да і ул'ез у 'хату / ув'іішоў у 'хату да і 'каже на 'мен'е / от ма'йа с'ест'ра / та'к у'с'е 'добр'е 'тол'к'і п'робка на ста'л'е / хаї б'і ска'заў шо г'і п'л'ашку зак'р'іла / у'с'е 'каже 'добр'е да п'робка на ста'л'е / йа ўс'тала дак / 'Бож'е мої / наш'чо ж йа с'у п'л'ашку зак'р'іла // от та'к'е йе'но 'шо то йе / хоч у с'н'е пр'іс'н'іце ну ўс'ед^{но} / 'хоч'еце 'в'ерт'е 'хоч'еце н'е / йе шчос' на с'в'іт'і // ето ж пра'ж'іў да і же ж снам йак з'думаеш / йак сон йа'к'і сп'раўд'іт' та / та'д'і з'думаеш шо йе шчос' на с'в'іт'і / мн'е йак ум'ер ка'л'іс' па'коїні ха'з'айін / так у м'е'н'е / аста'лас' з п'ат'ер'ма 'д'ет'м'і / ц'е ў шей'с'ат т'р'ет'іем га'ду // то йа у'же п'лакала / 'думаю шчо ж йа ўж'е з 'йім'і 'буду ра'б'іт' / ну ку'ди

та'ка труд'н'еча три^і рубл'і ^ў м'ес'ац у кал'госп'і па'луч'іш / т'реба ^ж а'бут' т'реба і'з'ести / йа н'е плачу / йа рас'казуйу / бо н'е можна в'ід'ержат' / да йак на'с'аду да папап'лачу / л'ажу / л'ажу йа зда'йеце ^і н'е спл'у / о'ц'е так / тул'к'і шо ^ўс'ед'но ба'йалас' // ад'не д'і'т'а ту'ди пакла'ду па с'у с'торану / а дне па с'у / са'ма ^ўс'ер'ед'и'н'і / бо 'кажут' д'ет'і йанголи / ахра'н'айут' / да л'ажу // ну йа ^ж н'е спл'у // чуйу йд'е мої чала'в'ік / чоўг чоўг ла'таткам'і / йа в'ікладу 'очі / л'а'жу л'а'жу / ну то ўже йа ка'н'ешно зас'нула / йа так па'думайу шо йа ўже да'с'нула / дак с'н'іца ^ўс'е / пр'і'д'е да так л'аже л'а м'е'н'е за о'так рукої аб'н'ім'е / а йа так за 'руку да ат'к'іну / да ка'жу / н'е аб'н'і'маі м'е'н'е / бо ти ^ж ка'жу бал'ни / ти ^ж буў на гра'барц'і / н'е ў'род'е б'і н'е м'ертви // а йун 'каже / дар'ма / хот' 'руку сва'йу на т'е'б'е пакла'ду / ну ^ўс'ед'но та'б'і ^ж т'еп'л'еі 'буд'е / ус'тану на'заўтра л'уд'і 'добри' / шо н'е'буд' да 'добр'е ^ў м'е'н'е па'луч'еце / аб'а'зат'ел'но то йа'к'іес' г'рош'і то шчо дапа'могу йа'ку то / ну ^ўс'ед'но ра'б'іў мн'е с'тол'к'і пр'і'ям шо мо йа ^і н'е з'найу // от о'ц'е ^ж та'к'е / от і йе йе'но на с'в'ет'е / йа в'іру ^ўс'е'му / в'іру / а год дак а'д'ін йа іш'ла / о'ц'е іду а йун 'кашл'айе а'так / дома ^ж шче ка'л'і / о'то 'буду іт'і дак і'з'аду ід'е да 'кашл'айе / і чуйу шо йун 'кашл'айе / йа а'так аг'л'анус'е / н'е'ма н'і'д'е н'і'кого / н'е'ма н'і'д'е н'і'кого / п'росто пр'іду'мави'лас' 'с'іл'но і м'е'н'і йе'но с'н'ілос' / бо йа 'дуже ўже плакала / то ^ж 'с'ем'йу та'ку / у та'к'е труд'не ў'р'ем'я^е / 'ето ^ж 'ужас //

З.: А ку'рили чолов'іки ра'н'іше ? //

— Мої так ку'р'іў шо / ої 'Боже мої //

З.: А шчо ку'рили ? //

— Та'бак 'с'ейал'і / 'с'ейал'і т'у'т'ун 'воз'ме / пару'баў / па'сох / ба'дил'е те / л'іс'точк'і 'ти'йе ізн'і'мае / в'і ^ж з'най-ет'е / і паў'йаже ^ў та'к'іе па'кушк'і / істрам'буйе йо'го / шоб йон йе'го із'л'ежаўс' / так йак о'то плаха // а таг'ди те ба'дил'еїко па'р'еже 'тон'ен'ко / па'кол'е да ^ў п'еч па'суши'т' / да ^ў с'тупу да пата'ў'че те ба'дил'е / да пра'с'еіе йе'го 'гарн'ен'ко а та'ди 'того л'іс'т'а нам'еша / дак 'думает'е та'к'і т'у'т'ун йак о'с'е 'кур'іт'е / н'е / о'теї буў соў'с'ім і'начи / і дух і'начи / а ц'е / ц'е та'к'е / йа'койес' / там йе'но дагл'а'дало йе'го / а тої йон сам са'б'і з'роб'іт' / о'то ўже т'у'т'ун //

З.: А завер'тали ^ў шчо ? //

— З'найет'е шчо / шо при' 'н'емцах / ки'я'ха і о'с'іе шо м'і 'сад'ім / дак о'то 'б'елие л'іс'точк'і // йак ки'я'ха 'луп'іш да 'б'елие л'іс'точк'і / то ўже Лек'с'еї мої 'воз'ме на'н'іже на'н'іже на'н'іже на'н'іже у 'ти'йе л'іс'точк'і бо ^і ба'магі н'е було / дак у 'ти'йе л'іс'точк'і зава'рачувал'і да ку'рил'і / а йак було шо н'е було т'ут'у'ну дак д'е в'іс'еў т'у'т'ун / дак то та'к'іе було

'б'ешечк'і на йіх / дак 'лаз'іла на 'гору да 'с'ейала / і'д'е да на 'гору наї'ді / дак паї'ду дак 'ти'йе с'ем'е'на атпа'дут' дак йа 'р'ешетом пуд'с'ейу / пр'ін'е'су / у'ж'е йе'н'і і па'кур'ат' / і йа с'еї год ба'д'і'л'ін д'вацат' паса'д'іла //

— Ка'му ти / дак шо ти / ти ўже 'хочеш заку'ри'т' мо //

— Ої / гр'і'ха 'рад'і // а ти шчо / пр'і'еж'і'зайе от 'Сан'а / от паст'ребуї / н'е'ма / а так у'ж'е пр'і'ед'е дак у'ж'е свуї / йа ўж'е он д'е па'в'ешала // ^ў м'ен'е свуї т'у'т'ун у'ж'е йе / дак пр'і'ед'е н'е'хаї б'е'р'е да / н'е 'хоч'е тоўк'т'і дак н'е'хаї к'р'іш'ит' да м'е'шайе / йа ц'еї год тої / то йон / н'е сам 'мамо паса'д'і / ну йа ^ж і паса'д'іла // дак теї ка'мандуваў бан'д'іт теї шо ^ў м'е'н'е / 'т'от'ко на 'гору / йа 'думайу / е'ге / ти' м'е'н'е н'е п'руд'еш / ти' на га'р'е йе'го пак'рад'еш да / дак йа за йе'го да ^ў хл'іў / па'в'ешала ^ў хл'ев'е / пуд за'мок // ку'р'іл'і д'етк'і / а шчо ^ж //

Чистогалівка Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Чистогалівка розташоване за 22 км від районного центру м. Чорнобиль, за 5 км від залізничної станції Янів. Село невелике, згадується у джерелах середини XIX ст.: «Чистогалівка лежить среди поляны на половинѣ дороги изъ Шепеличъ въ Корогодъ, въ 8-ми верстахъ отъ того и другого селенія. Жителей обоого пола 529» (Похилевич Л. Сказанія, с.153).

Пізніше с. Чистогалівка було центром сільської ради. На поч. 70-х рр. XX ст. у селі було понад 1000 мешканців, була восьмирічна школа.

У 1986 р. село компактно переселено у с. Гавронщина Макарівського р-ну Київської обл., де мешкають також вихідці з сс. Річиця, Красниця, Буряківка Чорнобильського р-ну; для переселенців збудована нова частина села. Окремі сім'ї виселено на Миколаївщину.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Чистогалівка здійснено у с. Гавронщина у грудні 1994 р. та у м. Южноукраїнськ Миколаївської обл. у січні 1996 р. (тут же мешкають також вихідці з сс. Старі Шепеличі, Нові Шепеличі, Усів, Степанка, Копачі, Залісся Чорнобильського р-ну).

107. — Йа рад'ілас'а // м'н'е ўже с'кол'к'і с'е ўже ? // тишчу д'іуят'сот д'іу'йато'го го'ду // с'е с'кол'к'і буд'де год ? // д'еўйа'носто год у'же ? / г'е ? / ну / о'так // і сама йа с'Чіста'гало'ўк'і / з'д'е'р'еўн'і // о'с'е та'к'е ў 'м'ен'е у'рож'ен'а // про сва'йе 'біт'а т'е'б'е рас'казоват' / шо йа жі'ла / ч'і н'е т'р'еба ? // т'іл'ки про'а а'вар'іу рос'казоват' ? //

З.: Усе роз'казуйте / де ви наро'дили'с'а / у йа'кому се'лі / хто йо'го засну'ваў / нас'к'іл'ки во'но 'даўн'е ? //

— За с'е та'б'е йа н'е рас'ка'жу // йа рас'ка'жу / у'же ж'м'і рад'іл'іс'і'е / дак у'же с'е'ало / нас'е'л'ен'йа в'е'л'ік'е було // там т'ік'і / ка'л'іс' наш а'т'ец ро'с'казоваў / шо / д'е 'наше с'е'ло було / Чісто'гало'ўка / дак там буў л'і'с // і там же та'ка до'ал'іна / і 'наше с'і'ло ў та'ко'й йа'мце 'нач'е // дак буў л'і'с / да л'і'с раскарчо'вал'і / і с'тал'і 'л'уд'і раж'и'вац'а // л'і'с буў // і с'тал'і жі'т'ц'і тамака // там н'е'то шо'то ч'і'сто / там бог'йо'зна / т'е а'т'ул' пр'і'йхало'а / т'е о'а'т'ул' / так йа с'е с'у / на Укра'йіну нас по'а'в'іг'ан'ал'і а'бо у те / ў 'К'і'ейу / т'е а'т'ул' / т'е а'т'ул' / да с'е'ло собраз'н'іло'с'а // да с'е'і с'е'ло було та'к'е // бо там л'і'с буў / там та'к'і'і л'і'с буў н'есха'д'ім'і'й // йа'го 'в'ікарчавал'і / бо там н'і'за та'к'е / н'і'з'в'ено'а с'і'л'ен'а // 'наша д'е'р'еўн'а / ви ў Чісто'гало'ўц'і н'е були ? / н'е з'найет'е ? //

там н'із та'к'і'і / шо так йа'к от 'нач'е йа'мка / 'наш'е с'е'ло / бо йа'к іс'пол'о'ў та'ко о'а'т'ул' і'д'е во'а'да / дак у'с'а і'д'е с'е'алом / да ў нас там бо'алото йе / так йа'к с'е тут Буг / так у нас бо'алото йе / так ўс'е ў бо'алото і'д'е во'а'да // і с'тол'к'і 'р'і'бі там було // о'с'е та'к'е'от / так 'наша / а йа'к о'на собасна'валос' / йа ўже н'е з'найу / бо йа ўже ж' / 'л'уд'і ка'зал'і // а ма'йа 'матка дак йа'на н'е'с' Чіста'гало'ўк'і / а'с' С'ем'і'хот / С'ем'і'хоти з'найет'е ? / мо'а'йа 'матка с'С'ем'і'хот / а 'бат'ка ч'іста'гало'ўск'і // 'бат'ко ма'го 'бат'ка / мо'і 'бат'ко / дак йіх було с'кол'к'і бра'тоў ? // Йеў'дак буў / Ха'ма буў / На'зар буў / і мо'і 'бат'ка 'Сава / с'е ч'і'тир'і б'рати і ад'на с'е'а'ст'ра була Ма'ура // о'с'е та'к'е / с'е з'найу та'к'е // а так йа н'е з'найу / йа'к о'а'на собразо'валас' // а йа'к'е 'тол'к'і 'бат'ко рос'казоваў / шо л'ес буў / да с'е с'е'ло зро'аб'іло'с' //

З.: А чо'му во'но так нази'валос' ? //

— А Чісто'гало'ўка / а там же л'і'с буў / так ч'і'сто там у'же зро'аб'іл'і / да'і Чісто'гало'ўка / там же ч'і'сто ўже було / пос'е'л'іло'с'а с'е'ло / дак Чісто'гало'ўка / ч'і'сто / Чісто'гало'ўка // і тут так д'е 'наш'і 'л'уд'і пас'е'л'іл'іс'а в А'р'ешках / дак і там пала'в'іну 'Р'еш'ек / дак Чіста'гало'ўка наз'вал'і / а пала'в'іну 'Р'еш'ек / А'р'ешк'і // і там наз'вал'і 'наше с'е'ало / шоб' н'е за'буц'а сва'йе'і Чіста'гало'ўк'і // йа там наро'ад'ілас'е / і 'в'і'шла йа 'замуж / 'доч'ка ў м'е'н'е ад'на / а муж мо'і на х'ронт'е па'г'іб / на 'Вол'г'і / 'бат'ко па'м'ер мо'і / 'мат'і па'м'ерла ма'йа / брат мо'і ў парт'і'занах по'а'г'іб / с'ест'ра ма'йа ў парт'і'занах по'а'г'ібла / а йа аста'лас'а у'же с'ц'і'йейу 'доч'кайу // 'замуж там ад'ала // йа'н'і па'жил'і ў м'е'н'е 'вос'ем год // ў м'е'н'е дво'іко 'д'еток ў йіх на'ш'ло'с' / ў м'е'н'е 'жі'л'і // 'дал'і йім квар'т'іру на П'р'іп'ят'і / і йа'ни п'ер'е'іш'л'і на П'р'іп'ят' / а йа у д'е'р'еўн'і жі'ла // о'так // а жі'ла з'найет'е йа'к ? // старцо'а'вала / дак тут пр'ішла дак н'і квар'т'ір'і н'е 'дал'і / зв'і'н'іт' м'е'н'е / 'можна 'мата заг'нут' ? // расту'ди йіх мат' // ха'д'іла / ха'д'іла / дак с'е у йіх жі'ла / дак н'е 'дал'і м'н'і квар'т'ір'і // там па'м'ест'іт'ес' // а нас було п'йат'еро / а с'е а'н'і т'рошк'і роз'іш'л'іс'а / ас'талос'а т'ро'йе // квар'т'ір'і н'е 'дал'і / д'е йа н'е ха'д'іла / і ў ра'іспал'ком ха'д'іла / і на саб'ран'йа пада'вала / а квар'т'ір'і н'е 'дал'і // о'с'е так йа ас'талас' і жі'ла // і старца'вала / по старцо'х ха'д'іла / і дач'ку атпраў'л'ала па старцо'х // ў т'р'ідцат' т'рет'о'м га'ду // на Пал'ес'і ўсруз' буў 'голад // т'р'іц'ат' т'рет'ом / т'р'іц'ат' ч'ет'в'ерт'ом / т'р'іц'ат' п'йатом / т'р'іц'ат' 'шосто'ам га'ду / 'голо'ад буў // а ў т'р'іц'ат' т'рет'ом дак т'е'і ше буў 'голад да 'в'ел'м'і / а ў т'р'іц'ат' д'ругом / да т'р'іц'ат' т'рет'ом / да т'р'іц'ат' ч'ет'в'орт'ом дак так / гд'е хто йшоў / ка'л'ужка во'ад'іч'к'і / л'ог

ч'ала¹в'ек / хо¹т'єу нап'ица / там заснуў // та¹к'їі 'голо^ад у нас буў //

З.: А што 'йіли ў 'голад ? //

— Шо 'йел'ї ? // шо хто д'є шо попад'є // і'дут' у л'єс / гр'іб'к'ї / с'ї'рога гр'їба / там с'їра'їежку ч'ї шос' та¹к'є / спа'сайсека л'у'д'їна / шоб, шос' з'їєст'ї // а 'їєст'ї то н'є^а було ча'го // ка'ри н'є 'їел'ї //

З.: А не було тако́го шоб л'удеї 'йіли ? //

— Н'єа / у нас та¹кого^а н'є було // сли'хат' то слы'хала йа / шо д'єс' 'мама сво'їє д'єт'ї 'їела ў 'голад // н'є / ў нас та¹кого н'є було // д'є 'наша д'є'реўн'а була / ў нас та¹кого н'є було // шоб, 'мама сво'її д'єт'ї / н'єа // са'ма ум'їрайє і д'єтк'ї ум'ї'райут' / но 'їєст'ї н'є 'їел'ї д'єт'їє // а та¹к'є сл'їхала / д'єс' було та¹к'є / ну йа н'є з'найу д'є // ў нас та¹кого н'є було ў с'є'л'є / ма'їа доч'ка / ў нас 'голад буў / ал'є д'їт'їнк'ї сво'їєї н'їх'то н'є йїу // нашо бр'є'а'хат' ? / йа н'є 'хоч'у // та¹кого н'є з'найу / йа ч'ула / шо та¹к'є було д'єс' / шо 'мама сво'їє д'єт'ї б'їла і 'їїла // дак йа 'ка / х'їба 'можна сво'їу д'їт'їну ўб'їт' та з'їєст' ? // дак са'мої ў'м'єрт'ї і д'їт'а н'єхаї ўм'їрайє // о'так же // за'помн'їт'а т'р'їдцат' т'рєт'її год ? // йак л'уд'ї м'єрл'ї на хо¹ду // дак доч'ка по стар'цох / дак н'їх'то н'є 'хоч'є да'р'їт' же // а ў м'єн'а 'тожа н'їд'є н'їч'ога н'єма'їєка / йак то 'ка // с'є'ло зга'р'їло / н'єт н'їч'а'го // дак йа'на пр'їн'єсла ж'м'єн'ку п'рєса / й ад'нога бурач'ка / і дв'є кар'топл'їнк'ї / дак йа ўс'є по'скреб'ла / да те п'рєса ў с'ї'пала / н'ї тоўч'анє / н'ї'їаке / н'є пша'но / а п'рєса // за'помн'їт'є ? // да с'є зва'р'їла / да с'єл'ї да по'їєл'ї з дач'кої так уд'вох // с'є так йа йє'а'їє гада'вала кар'м'їла // а та'ди даїшло да та'го / у кал'хоз'ї ўже ра'ботал'ї м'ї ўже // дак по'їду ў кал'хоз'є кар'тошку абра'батуват' / дак там же та'ка кар'топ'єл'ка // дак зв'їн'їт' мн'є / дак йа с'єб'є по'т'їлу по 'голо^ам / по'д'ї'їажу 'торбач'ку л':ану / то'д'ї'а / обаб'їу / обаб'їу / да нака'пайу там г'єї / дак у 'торбач'ку / да с'єї і так і ха'жу с'їєї / а пр'їїд'є ж бр'їга'д'їр / дак 'бач'їт' же то у нас / н'є 'тол'к'ї ў м'єн'є / у ка'ж'їної / н'є 'тол'к'ї ў м'єн'є / бо 'голад же буў ў т'р'їдцат' т'рєт'ам гаду / дак пр'їд'є бр'їга'д'їр да 'каже / о'ї 'баб'ї / 'баб'ї / 'баб'ї / шо в'ї роб'їт'є ? // да 'ка / кар'тошку 'пол'єм / шо ж. ? // пр'їн'єсу ту кар'топ'єл'ку / да с'є за йє'їє / да пошкр'єбу / да с'є так 'вод'їчк'ї / сол'она 'т'їк'ї / н'ї'їак'їх / н'ї зас'мак / н'їшо / зїї'мо з доч'кої // о'с'є так йа йє'їє го'да'вала // а д'в'їоко^а було ў м'єн'є / т'їєє по'а'м'єрл'ї ма'л'єнк'їє // с'є ў м'єн'є т'р'їоа було / т'їєє по'м'єрл'ї / а с'є с'а ад'на аста'лас'а // йа йє'їє 'в'їгада'вала і с'є з. йєї йа ж'їву // йа н'є 'буду / йа'н'ї'а м'єн'є і тут аб'ї'жайут' / ал'є йа н'є 'буду с'о'а'го рас'казоват' // а да а'вар'її // с'є та¹к'є // а йак ж'їла йа ў с'є'л'є / дак і

дв'є ка'ров'ї 'мала / і д'в'їєє св'їн'єї / і кра'л'єї / і ку'р'єї / а 'пот'ї'м йак пр'їшло о'с'є да нас / па'г'їнуло ўс'о // дак с'є ўже 'нач'є йа 'посл'є а'вар'її // 'посл'є 'воїни с'єї дак йа 'добре раж'ї'лас' // дак йа 'добре ж'їла / 'нач'є і ха'з'аїна за'була / ха'з'аїн па'г'їб на 'Волг'ї / да дач'ка падрас'ла / йа'на ўже в'є'л'їка / зара'ботк'ї 'ход'їт' / г'рош'и зараб'л'аїє // ўже нам 'добр'є ж'їт' // на та'б'є / зноў 'гор'є палу'ч'їл ос' // м'ї а'т'ул'єка 'в'їшл'ї / йа та'ко / 'токо т'рапку ўз'ала // н'їч'а'гол'єч'ко / н'ї 'латач'к'ї / н'ї 'тапач'к'ї / н'їч'а'гон'ко н'є ўз'ала йа // да то'д'ї пр'їшл'ї с'уд'ї 'голийє ж // йа н'є тут / а м'ї бу'л'ї / нас 'в'їс'єл'єл'ї ў Бара'д'анс'к'її ра'їон / а по'с'є'л'їл'ї м'єн'є / 'Нова 'Буду з'найєт'є ? / йєс'т' там та'ка / о'с'є ў 'Нову 'Буду м'єн'єа по'с'є'л'їл'ї // а дач'ка ма'їа / ш'є по'п'єр'єд йєї 'в'їс'єл'єл'ї с П'р'їп'їят'ї / йак а'вар'їа по'лу'ч'їлас'є // дак йєї по'п'єр'єду 'в'їс'єл'єл'ї // дак йа н'є з'найу / д'є йа'на // а'на да'ла м'їн'є / йа шч'є 'дома бы'ла / да'ла т'єл'єг'раму / шо йа / д'є'р'єўн'у з'найєт'є Сукач'ї ? / дак дач'ка ма'їа ў Сукач'ах // 'б'їто да'ла ўже т'єл'єг'раму // дак т'ї м'єн'а ўже в'їс'єл'їаут' // йа з'найу д'є т'ї Сукач'ї ? // ку'ди йа т'рап'лу / ку'ди йа паїду ? / ку'ди йа паїду ? // пр'їїєхала йа ту'ди ўже ў то / ў Нову 'Буду / п'єрнач'а'вала / с'є'а'жу да 'ї думайу // да 'ї так же с'є йєк'раз на 'Паску // на 'Паску с'є / 'п'єрво'го^а д'н'а / 'л'уд'ї разгаў'л'аїуц'а / сп'є'а'вайуц' / а йа / н'є йа ад'на / а м'ї там ба'гата / та'к'їм'ї сл'єз'м'ї / йак 'бобом 'с'їп'єм // т'єп'єр' йа з'думайу / н'є 'можу т'є'р'п'єт' // да 'їєст'ї так 'хочу / да н'є'а'ма ч'а'го з'їєст'ї / а та ха'з'аїка шо да / нас пас'єл'їл'ї ўже / аж трох / ма'їу ад'ну пл'а'м'ан'їцу / і д'ругу пл'є'м'ан'їцу / П'рост'у пас'єл'їл'ї і 'Наст'у / дак ота'ка 'паска на сто'а'л'є / і кру'га йа'їєц' і сц'єг'нок 'п'єч'анїї / а йа да ка'жу / от хо'т'а ка'жу м'ї па'їємо / 'може дасц' нам // дак йон пр'ї'в'ол нас ў ту 'хату / йа н'є з'найу хто йон та'к'її / дак йо'на хоп / да 'ї по'хо'а'вала // с'є'а'д'їм м'ї / так 'їєст'ї 'хоч'єм / а мо'а'їа пл'є'м'ан... ка / у 'м'єн'є 'їєст'ака 'сала / л'їт'рєва 'банач'ка // а ў 'м'єн'є х'л'ї'ба ку'соч'ак йє // да с'є 'в'їшл'ї на двор / да па'с'єл'ї л'а кал'їдєра / да так йак йє'а'мо / так і пл'ач'є'а'мо // с'є на'заўтра пр'їїєхаў да син заб'раў П'рост'у / 'б'їто син заб'раў з. н'є'в'єстк'їоу / а та ў 'К'їїаў па'їєхала да 'сина / 'Наст'а // йа ж н'є з'найу / ку'ди 'їєхат' / ў м'єн'є дач'к'ї н'є'ма / д'єс' із'їєхала і н'є з'найу / д'є ? / д'є 'тїєє Сукач'ї ? // там з 'нашаї д'є'р'єўн'ї 'їєд'є 'В'єра з 'нашаї д'є'р'єўн'ї 'сина шу'кат' сво'а'го // йа ка / ку'ди ти 'В'єрєко 'їєд'єш з Ал'єк'сандром ? // йа'на 'каже / па'їєду 'сина шу'кат' // йа ка'жу / ваз'м'їт' і м'єн'є // м'ї ка по'їєд'єм // йо'а'ни м'єн'є ўз'ал'ї // 'в'їшл'ї на т'расу / і дар'ма шо с Ч'ар'ноб'їл'а / та'ди а'вар'їа була / 'гор'ко було / н'їх'то н'є'а' б'є'р'є // йа'к'єс' 'л'уд'є ма'ш'їнамі 'їєхал'ї / дак м'єн'є в

одну / ма'ш'ину ў ка'б'іну ў'з'ал'і / а Х'в'одора ў дру / а то
 'В'еру ў т'р'ет'у // пр'і'ехал'і м'і там / д'е Сука'ч'і / дак там
 йе ста'ноўка / йест'ака шо ў Сука'ч'і 'йехат' / дак йа'н'і 'кажут'
 м'і по'йед'ем ўже на 'город шу'кат' / а йа ка / а мн'е куди
 'д'ец'а ? / йа ж н'е з'найу куди / йа н'е г'раматна / н'е з'найу
 куди мн'е іт'і // а йа'н'і ка стої 'тутака на аста'ноўц'і // йа
 ста'йу // йак с'е вам рас'казуу і п'лачу // п'ід'ход'іт' до м'і'н'а
 м'іл'іц'а'н'ер // зд'растуіт'е ба'бу'ла // зд'растуіт'е // а ч'о ви
 п'лач'ет'е ? // йа ка / н'е з'найу / д'е 'т'і'е Сука'ч'і / шоб йак
 даб'раца ў 'т'і'е Сука'ч'і // а ча'го вам ту'ди ? // йа ка / ат'кул'
 ви ? // с Ч'ар'ноб'іл'а // ка / с'тоіт'е 'бабо тут л'а м'е'н'е / а
 йа вам наїду ма'ш'ину і вас до'в'езу ў Сука'ч'і // а йа ўже
 с'тайу / ста'йу да і п'лачу із. 'палкоі / ў м'е'н'е кацу'ба / б'ез.
 'палк'і н'е ха'жу / ў м'е'н'е кацу'ба / с кацу'боі / да і п'лачу /
 п'лачу та'ко ста'йу / а ку'сочка х'л'еба н'е'ма і г'рошеі н'е'маіе /
 ход' йа б'і д'е шос' ку'п'іла на т'еі с'танц'іі / дак г'рошеі н'е'ма /
 бо ше м'і там н'е полу'ч'ілі г'рошеі за 'хати за 'т'і'е // там та'к'і
 г'рош'і бу'лі // кал'і та'ко м'і'н'е за п'л'еч'і / хап // дач'ка і
 з'ат' // дак йа'на так п'лач'е / з'ат' мої п'лач'е / йа так п'лачу //
 дак йа'на / 'мамо йак с'е ка до'б'ілас'а ? // з. 'В'ероі да с
 'Ф'едарам / с'е с'у да'б'іліс'а / Л'ак'сандер / да с'е па-
 даб'і'вал'іс'і // дак йа'на 'каже / т'е'п'ер по'йідем ў Сука'ч'і //
 пр'і'шоў ан'тобус / м'і па'с'ел'і / м'і / і па'йехал'і ў Сука'ч'і //
 а'на / ў Сука'ч'ох йе'йе пас'ел'ілі / там і 'д'ет'і бу'лі / 'наши
 'т'і'е ўже / йі'йі д'воіе / с'е 'Вал'ка і 'М'іша // дак йа'ни 'тамака
 па'с'ел'і // йа ка / ти мн'е н'і'ч'ога н'е шу'каї / т'і мн'е даї
 ку'соч'ек х'л'і'ебу / бо йа 'йест'і 'хоч'у // дак йа'на мн'е 'каже
 на ха'з'аіку / 'мама ма'йа 'йест' 'хоч'а // дак та сто грам м'і'н'і'е
 да'ла і да'ла м'і'н'е / 'сала пас'таві'ла / с'і'рога / і х'л'еба / дак
 йа так у'же на'йелас'а // та аж 'добр'е м'е'н'і // а ў йеі дв'е
 ка'ров'і / ў теі ха'з'аік'і // ма'йа дач'ка 'каже / паїду ка'роў
 пада'йу йі'йі // бо йа'на паш'ла д'ес' там ч'і р'ед'іск'і йа'коіс' /
 рват' / н'е з'найу ч'ос' паш'ла рват' / дак паш'ла // а'на паш'ла
 ка'роў да'йіт' / а йа 'п'ішла / йа п'ішла // д'воіе т'і'л'ат / там
 і т'е'л'ата і с'в'і'н'е там // і ка'ров'і там йа'на пада'йіла // йа
 'кажу ха'д'ім 'Ман'о да мо па'йед'ем до'а'дому // так о'а'на 'каже /
 н'е па'йед'ем до'а'дому / а па'йед'ем ў те / ў 'Нову 'Буду // там
 же / ў м'е'н'е там спо'д'н'і'ч'ка була / 'хустка була / йа за'булас'а
 ўз'ат' йе'йс' / і там 'сумо'чка була / ч'о м'е'н'е тої 'сумачк'і н'е
 ўз'ат'і ? / і там бу'ло 'тол'к'і'во 'сала бу'ло / х'л'еба н'е
 ўхва'т'іла / так / а 'тол'к'і // дак // да йа'на 'каже / ай / ка /
 'дон'ка н'е'хаї про'па'даіе // вот м'і н'е па'йехал'і ту'ди // так
 йа'на ка куди ж нам 'д'ец'а ? // по'думайт'е / куди і то //
 'с'ел'і да 'д'ет'і і пр'і'ехал'і м'і то / л'а 'К'і'йе'ва / 'Орз'ел' / а
 там д'ер'е'у'на / йа за'булас'а йак с'е йе'йо зват' // там ма'го

б'рата дач'ка і син там // м'і ту'ди пр'і'йехал'і / шоб нас пр'і'н'ал'і
 ўже // м'і пр'і'ш'лі ту'ди ўже / д'е'т'еі заб'рал'і / і Ва'с'іл' і йа /
 шоб йа'на нас пр'і'н'ала / 'б'іто ма'го б'рата / шоб йа'на пр'і'н'ала
 нас // дак / йе'йе ч'е'ла'в'ек / шо ч'у'ж'іі да 'каже / н'е'хаї
 ж'і'вут' / а д'е'ж' йа'на 'д'ен'еца с та'кого 'гора ? // а м'і так
 і п'лачом / ўс'е // 'Ол'а да 'каже / дак с'ем'йа 'в'ел'м'і в'ел'іка
 і йіх д'воіе і нас т'роіе / п'йат'еро / а ў йіх же да'м'іна та'ка /
 шо тут да'м'іна і на 'в'ерс'і да'м'іна / да і н'е 'хоча // а 'Кол'а
 да 'каже / 'Ол'е / н'е'хаї / н'е'хаї 'будут' / н'е'хаї 'бабушка
 ж'і'в'е / н'е'хаї 'д'ет'і живут // от а'н'і паж'і'лі / паж'і'лі / а
 та'д'і за з'е'т'еі / да заб'рал'і в Ар'т'еку да 'мор'а / т'іх
 ч'е'р'ноб'іліц'еў д'е'т'еі / і па'в'езлі // ну м'і ас'тал'іс'а / а'на в
 Ірп'і'н'і / ў бал'н'іце / а з'ат' паїшоў ў кал'хоз на ра'боту /
 н'е'ма ч'а'го 'йест'і / дак йон ў кал'хоз на ра'боту па'шол / дак
 а'т'ул' ўже пр'і'д'е с парн'і'коў / дак агур'коў два тр'і ук'рад'е
 да пр'і'в'ез'е / дак і йа ўже па'пай'ем // ўже 'дал'і нам
 г'рош'і // 'дал'і мн'е с'ко'ул'к'і ? // ў м'е'н'е буў дом на тр'і
 'комнат'і / мн'е 'дал'і 'вос'ем'сот / т'е'п'ер же м'іл'йоні / а
 та'д'і ж. 'сотн'і бу'лі / дак во'с'ем'сот 'дал'і // і 'сад йа'к'іі
 ў м'е'н'е / і са'раї йа'к'іі ў м'е'н'е / і с'е та'к'е мн'е 'дал'і /
 ну та с'лава 'Богу / шо і т'е 'дал'і // п'ер'е'хр'ес'т'ілас' / с'лава
 'Богу шо і т'е 'дал'і / ўже ў нас г'рош'і йе // паш'ла йа / да і
 ка'жу / шо м'і 'буд'ем Ва'с'іл' 'йест'і ? // а'на ў бал'н'іце а в'ін
 ка / т'р'еба д'ес' 'сала ку'п'іт' / а йа 'кажу / там 'да'д'ка 'буд'е
 б'іт' каба'на / дак йа пу'іду ку'п'л'у 'голаву // да ку'п'іла
 'голаву / тр'і'нац'ат' к'і'ло па палта'ра ру'б'ла // дак йа ку'п'іла
 ту 'голаву / пр'і'н'есла ту 'голаву / пр'і'та'гла са'ма ту 'голаву /
 дак по'а'р'і'зала / дак 'сала так ба'гата да і м'йаса // от с'лава
 'Богу / ўже йе ў нас шо йі'ст' / хот' у'же в'ін пр'і'д'е // а
 кар'топл'і н'е'а'ма ў м'е'н'е // 'л'уд'і / н'е 'буду ка'зат' / 'л'уд'і
 то те т'рошк'і даст' / то те даст' // о 'господ'і м'іліі // дак йа
 ка'жу шо т'і'п'ер нам ж'іт' Ва'с'іл' // да ўз'ала ту 'голаву / ўс'у
 'ч'іста зва'р'іла / на с'туд'ен' // тр'і'нац'ат' 'м'ісак с'туд'н'у
 нава'р'іла // йа ка / ої шо т'і' 'мамко // йа 'ка по'а'рошк'у 'буд'ем
 'йест'і // йа'но ка / шо там / йа'но про'па'д'е // йа ка н'е
 пра'па'д'е / па'сол'ім / да 'буд'е л'е'жат' // к'лопати то св'е'к'рус'е
 йа'на да'ла / а то 'йел'і / а то'д'і на зда'роўяа йім / дар'ма шо
 йа'н'і нас н'е пус'калі / йа на йіх н'і'ч'о н'е 'маіу // пас'таўл'у
 дак а'ни так па 'м'іса'ц'и / цум / цум / цум / 'ложку ваз'іму /
 ў м'е'н'е бал'іц' у'же // на'жар'у так йак о'ц'е шквар'коў / 'ці'елу
 с'ковараду / дак йа'ни 'с'адут' / дак Н'іка'лаї с'еі так / хруп /
 хруп / хруп / так / б'ес х'л'іба // даї бог йім зда'роўяа // т'е'п'ер
 з'думала йа'к'е с'е с'е'ло // Руб'е'жоўка // йак пр'і'е'жайет'е /
 дак то аста'ноўка да с'е Руб'е'жоўка с'е'ло // там м'і ўж'е
 паж'і'лі // д'е'т'еі атп'рав'ілі в Ар'т'еку ў ту // па'йехал'і

д'ет'і // м'і ж'і'вом да і ж'і'вом // 'бол'ше м'ес'аца ж'ілі / у
 йіх // да так йа'на шо з'вар'іт' да так і дас'т' 'йі'ст'і / а хл'єб
 с'е н'е'годні / н'е йе'йе хл'єб / а мої хл'єб // по'а'ду у те / у
 'Орз'ел' / там та'ко йак аста'ноўка / дак с'е на аста'ноўці / та'ко
 мага'з'ін і та'ко мага'з'ін дак йа по'а'ду да т'іх бу'ханок штук п'ят'
 ваз'му / дак то ж. мої хл'єб за ма'йі д'ен'г'і // та'д'і ж йон
 д'еш'е'в'єі буў / н'е та'к'іі йак с'о'годні хл'іб // дак йа с'е ад'р'єжу
 дак йа'на с'е йак і д'е куді / дак йа'на ў бал'н'іці ра'біла /
 у'боршч'іцею / О'л'а / пл'е'м'яйца ма'йа / а дач'ка м'ед'ічкайу
 ра'біла / йе'йе / Вал'а / дак йа'на с'єі хл'і'б пана'м'ечує /
 панар'азайе / шоб йа ж н'е то // а йа ж йест'і 'хо'чу // дак йа
 с'уди ту с'к'ібку / а йа ту ці'бул'у с'ейі са'жала / дак йа па'ду /
 д'ес' по'удбно / де па'ган'ен'к'єйе п'ер'це / да ш'е так по-
 а'пр'і'с'і'пайу п'ес'ком / шоб. о'а'на н'е паз'налас'е / с'аду ў
 ма'л'ін'іку / да з'йем / да пр'іду // йа'на ка / т'і йела шо ? //
 йа'на н'е ка'зала т'ітко / т'і йела шо / бабо ? // йа ка / н'і'ч'о
 н'е йела // т'рошк'і / хл'іба з'йіла // мої хл'єб і м'ет'іла от
 м'е'н'е'а / н'е да'вала // ма'його'а рідно'го'а б'рата дач'ка / і н'е
 да'вала йес'т'і // о'с'є так йа ж'іла // добр'є // ўже да'йут'
 квар'т'ірі / з'ат' мої ўже / дак йон по'а'йехаў ўже / ўз'аў г'роші
 і по'йехаў квар'т'ірі шу'кат' // дак па'йехаў / дак н'е'ма ўже дв'є
 н'е'д'ел'і // дак м'і 'каж'ем / с'є ўже хтос' г'роші'а заб'раў і йа'го
 ўб'іў ўже н'е'ма г'рошеі / н'е'ма йа'го // г'роші ч'орт йіх б'єри /
 дак та'д'і'і г'роші дара'г'іе ж бул'і / н'е та'к'і'є / йак
 с'а'год'ні // шо т'є'п'ер м'і'л'іон ? // дак т'і г'роші / а'бі ж'іў'
 буў // а да'йе т'ел'є'раму / полу'ч'іў квар'т'іру трох'комнатну ў
 Н'іка'лайє'скої 'облас'т'і // о'с'є с'у квар'т'іру // да м'і та'к'і
 'нач'є до'а'вол'ни / 'раді / хвал'іт' Госпада шоб та к'р'іша над'
 'нам'і була // а 'гол'ен'к'іе м'і н'і на ком н'е'ма н'і'ч'ога / н'і
 на д'ет'ах // н'і'шо // пр'і'йехаў йон сам / па'йехаў в Ар'теку /
 да д'ет'єі н'е'ма / 'в'іслал'і ўже в Ар'л'онак / да 'мора //
 пр'і'йехаў йон / йа ка / шо ж с'є ти н'є пр'і'в'оз д'ет'єі ? // а
 йон да 'каж'є / н'е'ма там / ўже йіх 'в'іслал'і / 'в'і'в'єзлі в
 Ар'л'онак // йа на йе'йе ка'жу / хо'а'д'ім 'дон'ка б'і'є'л'ети брат'
 у 'К'і'єв'є / да по'а'йед'ем в Ар'л'онок за д'ет'м'і // по'а'йехал'і
 м'і // у 'К'і'єв'є пл'є'м'яйан'ік йе // йа ка / ў М'і'хал'л'а
 п'єр'єна'чуйом / б'і'л'ети паб'і'ром / та'д'і пр'і'йедом до'а'дому / да
 ск'лод'ємс'і'є / да і по'а'йед'ем за д'ет'м'і // йа'на 'кажє да'ваі //
 паш'л'і // дар'ма от і пл'є'м'яйан'ік / дак в'ін с'єў да 'булач'ку
 йес'т' // с'є йак раска'зат' дак в'є'л'іка іс'тор'ія // дак в'ін с'єў /
 да 'булач'ку йес'т' / і же'на там / і 'жонц'і да'йє / і малач'іко /
 а йа так ўже паг'л'а'даіу і дач'ка ма'йа паг'л'а'даіє / шоб із'йес'т'і
 шо // дак йа 'думайу / мо'і'нам дас'т'і'ц'і ? // дак м'і пр'і'ш'л'і
 да там п'єр'єначал'і да на заўтра 'ран'єн'ка ўс'тал'і да г'єі / в
 'Орз'ел' / да пр'і'йехал'і у Руб'є'жоўку / да заб'рал'і сва'йі 'тийє

'в'єшч'і / наб'рал'і йім на д'іт' шо / дак по'а'йіхал'і / да заб'рал'і
 с'є ў том / в Ар'л'онку ўже д'ет'єі / да заб'рал'і / да пр'і'йехал'і
 до'а'дому / а та'ди ўже Ва'с'іл' па'йехаў із'ноў да с'у от квар'т'іру
 палу'ч'іў / да то'а'д'і'ка / пр'і'є'жаі // да йак же пр'і'є'жат' ? //
 нам н'є'ма ч'а'го гру'з'іт' // шо м'і 'будом гру'з'іт' ? / на п'л'єч'і /
 да і // а йа на п'л'єч'і / ў м'є'н'є'а 'зараз 'хустка та та'ка /
 'шал'а / дак йа на п'л'єч'і'а / шо йа ўз'а'ла ? / кух'ваіку ўз'а'ла /
 і вал'онк'і / йа'ни м'є'н'є'а 'дав'ат' / і 'гал'ош'і'а // дак і тут же /
 заб'рал'і гал'ош'і'а 'тийє / г'лу'бок'іе // дак в'ін пр'і'йехаў / да
 'кажє / по'йедєм ўже / і д'і'т'єі м'і пр'і'в'єзлі з 'Ман'аіу ўже //
 пр'і'йехал'і да па'йехал'і с'уди ўже / да с'є палу'ч'ілі квар'т'іру /
 тр'ох'комнатну // дак йак м'і 'ж'ілі ? / м'і тут н'є 'ж'ілі / а
 страдал'і / с'є ж // н'є'ма шо пас'лат' // дак с'є так / пас'лал'іс'
 у 'зал'і / н'є'ма ч'а'го пас'лат' / н'і пас'т'ел'і / н'іч'а'гон'ко н'є'ма
 у нас // дак пас'лал'і / йа сва'йу спад'н'іцу с'к'інула / да
 пас'лала / да с'є так Вал'ка л'є'а'гла і М'і'хал' л'ог // йа с' 'тога
 'боку / а Ман'а с' 'тога 'боку / а йон ўже ў гала'вах л'а д'ет'єі /
 шоб д'ет'і н'є па'м'єрзлі // о'с'є так м'і тут раж'и'вал'іс' / о'с'є
 так м'і раж'ил'іс' 'дон'ко // а 'тол'к'і с'є м'є'н'є'а 'горе / шо йа'ни
 н'є 'дал'і м'н'є квар'т'ірі // от у'с'є йа раска'зала т'і'б'є 'дон'ка /
 йак ж'іла / йак раж'и'валас' / йак 'голадам і 'холадам прама'ра-
 ла // йак пр'і'йехала с а'варийі / дак 'т'і'є пр'і'н'єсл'і нам та'кога
 полбу'ханач'к'і хл'і'єба / і та'ко во два с'ково'роч'к'і 'сала / дак
 м'і по'д'є'л'ілі / с'є'л'і да і с'йел'і // о'с'є так м'і тут 'дон'а
 раж'и'вал'іс'є // а т'є'п'єр хвал'іт' Бога йє ўже / йє шо 'йєст' /
 'дач'а / сва'йє / йє шо 'йєст'і / ка'заў тої / і 'можна / т'і'л'к'і
 шо г'роші н'є'важн'іє // шо 'с'і'є г'роші ? // от йа по'а'лу'чайу
 'п'єнс'і'ю / шо там м'н'є 'п'єнс'і'ї ? // два м'і'л'іони
 ч'є'тир'єс'та // шо йа за них ваз'му ? // ска'жи 'дон'ка //
 кар'топл'а 'с'одні на ба'зар'і'є с'єм'сот 'тис'ач в'є'д'єрце / 'сало
 пої'д'і да т'р'іста п'йад'іс'ат / а м'йасо / 'р'єбра / по дв'істі
 шис'д'і'с'ат // ўс'о та'б'є йа раска'зала // та'ка ма'йа ж'іс'т' //
 а т'є'п'єр м'є'н'є ўже і 'добр'є ж'іт' / дак т'і'п'єр м'є'н'є з'ат'
 н'єзна'в'ід'іў ўже / ста'ра да н'є ўм'ірайу // а йа да 'ц'єркв'і
 ха'жу / йа мо'а'л'ус' 'богу / ма'йа рад'найа //

108. — Кал'іс' с'ватан'а'є бу'ло / нар'мал'но'а / хара'шо бу'ло
 с'ватан'є / кал'іс' // а йа в'є'н'чалас'є / у в'єн'ку / ст'роч'к'і /
 в'є'н'ч'алас'є'а // з'ч'о'а'го та'б'є м'н'і па'чат' ? // там ў м'є'н'є
 йє з'ч'о'а'го па'чат' / 'тол'к'і // йак пр'і'ш'л'і да м'є'а'н'є'а сва'ти /
 'бат'ко йа'го / хр'є'аш'ч'єніі йа'го / 'матка йа'го // йа так н'є
 ха'т'єла за йа'го іт'і // а'л'є ж. паш'ла //

З.: А чо'му ж ви не хо'т'іли ? //

— Ну / з'найа'єт'а йак ? // йак ж'і'вут'ц'і / ш'є'мо'йє
 к'рашч'і йє ? // да как пр'і'ш'л'і / пас'ватал'і м'є'а'н'є ўже // дак

с'є^ажу до^а у 'ком'їн 'палцом колу'пайу / г'л'їну абд'їрайу // та'б'є та'к'є було ч'ї'н'їе ? // а йа / 'руска 'п'єч'ка і 'ком'їн / так йа 'палцам'ї о'бд'їрайу // а с'в'єкар ўже ж. мої да 'каже / н'є абд'їраї // н'є абд'їраї / а ўс'є ад'но да'нас пр'їд'єрес'ї // йа ка'жу / пр'їд'єрус'а // с'є ўже пр'їнос'ат 'ч'арку м'є'їн'є / а йа 'бат'ку да'йу / 'бат'ко в'їп'ївайє // со'г'лас'їє // нал'ївайут' другу 'ч'арку м'є'їн'є / йа по'д'ношу 'мам'є / 'мама б'єр'є 'ч'арку // со'г'лас'їє // а та'д'ї ўже м'їн'ї по'д'нос'ат 'ч'арку / йак йа ўже п'їу / то ўже з'нач'їт' / йа сог'ласна ўже / і та'д'ї мала'ди п'їє ўже / та'д'ї мої муж / Х'в'єдарав'ї / йон п'їє і 'йа / 'в'їп'їл'ї 'ч'арку // і то'д'ї п'їом з'мов'їни // йа'го рад'їт'єл'ї / ма'її рад'їт'єл'ї соб'рал'їс'є^а / да поп'їл'ї / ка'заў'тої / 'водк'ї // дак м'ї соб'рал'їс'є да погу'л'айєм // п'їом / гу'л'айєм // до'ж'дал'ї м'ї / да в'є'ан'ца 'йєхат' // с'є да Кр'єш'ч'єн'а / н'є / н'є / н'є в'єн'ч'айут' // ва'да пас'в'єт'їца / а та'д'ї в'єн'ч'айут' // с'є на Кр'єш'ч'єн'а / с'є Кр'єш'ч'єн'є ва'да св'є'ат'їца / і м'ї да в'є'ан'ца па'йїхал'ї // па'йїхал'ї м'ї да в'є'ан'ца / пав'є'ан'ч'ал'їс'є^а / ў 'ц'єркуву // нас в'єн'ч'алос'є^а / із' С'їм'їход' / С'ї'єм'їхоти з'най'єт'є^а ? / дв'є с'є'аст'рї 'рад'ом в'єн'ч'ал'їс'є / 'замуж 'в'їш'л'ї / і 'разам с'в'ад'б'ї / і йа // тр'ї 'парї в'єн'ч'ал'їс'є // пав'єн'ч'ал'їс'є^а ўс'є // а йо'го брат буў / ж'їў ў 'Ша'п'єл'їч'ах / дак м'ї за'йєхал'ї ў 'Ша'п'єл'їч'ї / да там із'ноў пагу'л'ал'ї пав'єн'ч'ал'їс'є^а // а та'да'дому 'йєхал'ї і о'б'єр'нул'їс'є^а // 'л'єсо'ам / ў 'нашом л'єсу н'є бул'ї ? / н'є з'най'єт'є^а ? // і та'д'ї ў'л'єсу та'ка ка'нава / пазам'єр'зала ва'да / а м'ї / 'нач'є рас'тала / м'ї 'возам 'йїхал'ї / та ша'рахнул'ї ў ту ка'наву // дак йа ка / ж'їт' н'є 'будом // от м'ї і н'є ж'ї'вом // йо'го на хронт заб'рал'ї / у'б'їл'ї / а йа са'ма ад'на ас'талас' // шо ? // тр'їє // о'с'о'а 'п'єрво / о'д'н'є і 'друг'є / с'є а'на 'п'єрва / с'є друг'є / с'є тр'єт'є / да н'є'а'ма йїх // так і ас'талас' йа 'д'на // а'отак // ўс'о т'є'аб'є йа раска'зала / йак от йа 'замуж шла / а т'є'п'єр то'б'є йа ро'ска'жу // с'в'ад'бу д'гу'л'ал'ї // м'є'н'є 'в'єл'м'ї св'є'ак'руха л'у'б'їла / л'у'б'їла 'дуже 'в'єл' // йа'на м'є'н'є і с'у'дї / і с'у'дї пац'єлуйє / а ў 'ц'єркуву н'є пус'кала //

З.: А чо'му ? //

— А 'з'єт'ї ? / а ху'доба ? / а скот ? / а тр'є'аба до'гл'адат' / а с'в'їн'є / а 'оўци / а тр'є'аба прага'н'ат' // а в'їн'ка / 'Пан'у / і'д'ї / а йа ўс'о до'гл'єжу // та 'зам'їс'т' / паш'ла да 'матк'ї / а йа // а йон і пав'їга'н'айє / а йа 'тол'к'ї по'да'йу / ху'добу ў'л'їтку по'да'йу / а йон пов'їга'н'айє / і 'т'ї'л'ата на'пойт' / с'в'їн'ї 'пора / і з'ї'т'єї // л'є'ка / а д'є с'є йа'на 'д'єлас'а ? // паш'ла да 'матк'ї // а йа ўже ла-ла-ла / ўже ў 'Ша'п'єл'їч'ї їду // Ша'п'єл'їч'ї з'най'єт'є^а ? // ад 'нашаї д'єр'єўн'ї Ша'п'єл'їч'ї 'д'єўйат' к'їлом'єт'р'оў було // 'л'єсам і'т'ї // т'є'п'єр же тр'єса 'йєст'ака // са'ша була / і з'є'л'єзна да'рога // а та'дї ж. н'є

бу'ло / йак м'ї шч'є 'ж'їл'ї / то'д'ї н'їч'о н'є було // о'с'є та'к'є / вам ўс'є раска'зала // а шо йа вам шч'є ро'ска'жу ? //

З.: А хто їшоў на в'їн'чан'а ? //

— У 'ц'єркуву / 'тол'к'ї ад'н'ї мала'дїє / і д'ружка і кн'а'ж'ї / і сват / і 'с'є на в'єн'чан'є^а їдут' / да 'ў'їс'о // а йак із' в'ї'єн'чан'а / та та'д'ї в'їп'ївайєм / та'д'ї рад'їт'єл'ї / та'д'ї ба'гата ўже 'йєст'ака // а на в'єн'чан'а с'є тр'єба тр'ї 'парї 'кон'єї запра'гат' / да шоб. 'йєхал'ї / т'є'п'єр же ма'ш'їнам'ї / а та'д'ї ч'їм ? // 'кон'ам'ї / 'кон'м'ї 'йєзд'їл'ї / 'вол'їкам'ї ра'ботал'ї // о'с'є та'к'є о // і пр'їє'їжайєм до'а'дому / с'в'ад'бу о'д'гу'л'ал'ї / і па-аш'ла 'баба ж'їт' //

З.: А шчо мо'ло'да о'д'а'гала ? //

— Ну 'йупка та'ка / йак о'с'о на м'н'є / 'зараз / 'тол'к'ї^н / с'є 'расна / і та'д'ї 'расна була / і ж'то'д'ї'ж. н'є та'ка / йак с'є там / с'є ж. ў м'є'н'є буд'єн'є / та'к'є / шо йа на'шу // а то та'ка йа'кас' кра'с'їва 'йупка // і та'д'ї так ст'рочка 'дна / о'с'є так / з'є'л'она ст'рочка / і с'є з'є'л'она / пос'єред'н'ї ч'єр'вона / ап'шито ў'кругал'а / і та'ко ў'складк'ї ск'лад'ан'о^а / о / ота'ко о / ота'ко ў'складк'ї ск'лад'ан'о^а о / і та'к'їє / йак разв'єр'н'є / та'к'ї ск'ладк'ї так і сто'їят' // о'с'є так мола'да над'є'валас'є^а // хва'тї 'тєйє^н н'є було // в'є'ан'ок буў / лой'в'її в'є'ан'ок // з'най'єт'є^а ло'й'а'в'ї в'єн'к'ї ? // лай'а'в'ї в'є'ан'ок / і 'л'єнти / да так а'т'ул' по'п'р'їша'вайут' / о'т'са'м'єн'кага 'тога / да с'у'дї в'є'с'а / да 'ї кра'с'їва да 'ї гарна / так / йак т'є'п'єр / 'марл'у по'а'ч'єп'є да 'ї ўс'є / та'д'ї було хара'шо / о'с'є так мола'да над'є'валас'є^а //

З.: А мо'ло'дїї ? //

— А мо'ло'дїї 'тожа так // ко'с'т'ум 'гарнїї 'ч'орнїї / к'в'ї'єтку пр'їш'ї'вайут' //

З.: А к'в'їт'ку ку'дї йо'му ? //

— На 'г'руд'ї / на 'п'раву 'руку к'в'єтку пр'їш'ї'вайут' / о'д'о'а'го // а кн'а'жуму на 'л'єву // а д'ружкам / т'є'п'єр бач / 'л'єнтам'ї п'єр'є'т'агу'їт' / а та'дї 'л'єнтам'ї н'є п'єр'є'т'агу'вал'ї / та'дї 'л'єнтоў н'є було / к'в'єтку пр'їш'ї'їт' / ўс'є з'найут' / шо с'є мала'дїї // со'рочка в'їш'ївана / в'їш'ївана о'тут ма'н'єжка / ко'ў'н'їр в'їш'їванїї / ч'о'а'х'лї по'в'їш'їванїє // і над'є'вайє со'а'рочку ту і 'галст'їк / і с'є мала'дї пр'їб'їраўс' так / і кас'т'ум ха'рошїї // і та'д'ї над'є'вал'ї 'галстук'ї // бул'ї йа'к'ї ка'му н'рав'їца // бал'ш'їнст'во на'с'їл'ї 'ч'орн'єн'к'їє^а // і ў'мо'а'го / ў'мо'а'го ха'з'айїна 'галстук 'ч'орн'єн'к'її буў // і с'є так над'є'вал'їс'є^а мала'дїя // і 'п'єсн'ї та'дї ўже йак зав'є'вайут' / от ўже м'є'н'а зав'є'вал'ї ўже // с'є ўже пав'єн'ч'ал'їс'є^а да с'в'ад'ба ма'йа ўже їд'є / і с'є са'жус' йа за стол / і мала'дїї мої са'д'їца за стол / і кн'а'ж'ї / і д'ружка / і сп'є'вайут м'є'н'є 'п'єсн'ї // ну сп'є'вайут' / ну н'є з'найу / т'є'п'єр же н'є / а ка'дас' то

ўс'е'агда малада плакала // плач'е малада // а йа / а йа н'е^а
плакала / йак'б'і йа ішла н'е па_л'уб'і / дак йа / йа б. 'тоже
плакала // а_то думайу а ч'о'го ? / пагл'ажу ота'ко на йа'го
із'боку / йак с'е^агодн'і по_думайу йак м'і с'і'д'ел'і // ота'ко_о
с'і'д'ел'і м'і // с'е йон с'і'д'іт' / іск'райу йон с'і'д'іт' / а ц'е йа
с'і'е'жу / а 'тамака с'і'д'іт' кн'аж'і / а тут д'ружка ма'йа с'і'д'іт' /
і с'е м'і с'і'д'ім / і с'е м'і / с'п'е^авайут' м'н'е п'ес'н'і / а йа
ўже / м'н'е к'і'вайут' там / ў нас / та'ка йе / а'на ў'м'ерла ўже /
С'ера'фімка / дак йа'на сп'е^авала 'гарна / дак йа'на 'каже //
'Пан'у / плач' // дак йа ка'жу / ч'о'а'го ? // кавал'ер
та'к'і_с'і'д'іт' / пац'алуу йа йа'го / дак ча'го йа 'буду
плакат' ? // йа ж йа'го л'уб'л'у_ка // дак йа'н'і сп'е^авайут'
м'е'н'е / да ст'рочк'і ск'і'дайт' із_м'е'н'е ўже / да сп'е^авайут'
'п'есн'і // с'к'ін'т'е ст'рочк'і / с'к'ін'т'е к'і'т'а'к'і /
да ну^од'к'ін'т'е ну^од' л'а'ўк'і / да на'д'ен'т'е на м'е'н'е н'е'м'е'цк'і
к'а'ханк'і // то ўже 'хустку на м'е'н'е // 'хустку на'д'енут' на
м'е'н'е ўже / да заў'йут' м'е'н'е ўже // дак йа_ка ... //
на'д'енут' 'хустку да заў'йут' // йа йі хап да_і с'к'іну // а:х_ти
н'е ск'і'даі / йа зноў / д'руг'іі раз / йа і_зноў хап да_і с'к'іну //
так т'р'еба / да // с'е за'кон та'к'і // і до трох раз / і т'рет'іі
раз. 'к'іну / а ў т'рет'іі раз дак йа'ни ўже // а та'д'и 'в'і'еко /
з_то'го / д'е хл'іб п'е'ч'е / о'то т'е 'в'і'еко / к'р'іш'е'а'ч'ка та //
дак там 'масло / шо то в'і'е'а'лоўку 'маж'е'а'т'е'а / дак 'масло
'тамака / і_гра'е'б'е'а'шок 'тамака / 'ч'ешут' / ўже / і пр'ікла'дай-
ут' к_гала'в'і'е / і та'д'і заў'йут' м'е'н'е / та_йак 'бабу ста'ру
ўже заў'йажут' / о'с'е та'к'е о'б'іч'а ка'л'іс' у нас було // шоб.
н'е спам'і'л'іц'а / йак с'е йа'но 'іш'е було / бо то ўже шо
забу'вайус'а ўже //

З.: А ви можете засп'іват' м'і н'іс'н'і шчо сп'івали вам на
ве'с'і'н'і ? //

— 'В'ел'м'і ў'ч'ора та думайу / ч'о йа йеі ў'ч'ора н'е
пас'п'е^авала сва'йі с'е п'іс'н'і / ка'л'ішн'іе / так как ка'л'іс'
мала'дайа була // сп'е^авала // ка'л'ішн'іе ста'р'ін'іе п'есн'і //
за ста'лом уже // с'е ўже йак пач'і'найут' а'н'і' ўже / с'к'ін'т'е
ст'рочк'і / с'к'ін'т'е к'і'т'а'к'і / да ну^од'к'ін'т'е ну^од' л'а'ўк'і / да_і
на'д'ен'т'е / до^а_і на'д'ен' до^а_і н'е'м'е'цк'і ко'ханк'і // то ўже
'хустку на м'е'н'е за'в'і'л'і / о'а'на наз'і'вайеца там т'ер'нова / ч'і
так ота'ка_о / йа с'е на м'н'е' // о'с'е так м'н'е п'ес'н'і
сп'е'вал'і // і то заў'йут' м'е'н'е / йак 'бабу // а с'вах'і
сп'е^авайут'ц' з'боку / да 'кажут' / сп'е^авайут' с'вах'і / дак 'с'і'е
шо 'д'і'е'к'і сп'е^авайут' л'а мала'доі // 'наш'і с'вах'і 'н'ем'і / 'наш'і
с'вах'і 'н'ем'і / з'р'е'цку 'муку 'йел'і / з'р'е'цка 'мука с'олотк /
пазал'і'нала з'лотк / с'е п'е'рес'п'івуйут уже 'б'іто т'і'ем с'вахам /
шо зав'і'вайут' м'е'н'е // да там же а'т'ул'ека дв'е ста'йіт с'вах'і
і а'т'ул' дв'е с'вах'і ста'йіт / і з. йа'го ру'к'і і з. ма'йеі ру'к'і

ста'йат' // і а'ни ўже п'ер'е'ход'ат' // ад'на аста'н'е'ц'а / да_ка /
да с'вах'і 'н'ем'і / да с'вах'і 'н'ем'і / з'р'е'цку 'муку 'йел'і / з'р'е'цка
'мука с'олотк / пазал'і'нала з'лотк // а а'н'і' ўже с'вах'і
ад'в'е'ч'айут' // а в'і з 'нам'і да 'йежт'е па'лову с_с'в'і'н'ам'і //
с'е ўже с'вах'і дв'е'чайут' 'д'е'укам ўж'е та'к'е / о'с'е та'к'е ў нас
а'б'іч'е' було // йа вам ўс'о та'к'е ро'ска'зала // і так заў'йут'
м'е'н'е / і та'ди да св'е'к'рух'і в'е'а'зут' // св'е'к'руха в'і'нос'іт'
'д'ежу / та'кого стол'ца / і 'д'ежу в'і'нос'іт' // і м'і са'д'імс'а
з_йім так / ота'ко са'д'імс'а з_йім / так от в'і с'і'д'іт'е і_йа
'радом на д'е'же // нас пас'і'пайут' 'з'ерно'ам / 'ж'і'то'ам /
йач'м'ен'е'ам / г'р'ечкайу / д'ен'і'гам'і / ко'а'нх'в'етам'і //
і_то'д'і / шоб м'і 'ж'і'л'і ўже 'добре' / шоб м'і 'мал'і і хл'еб / і
канх'в'ети 'мал'і / і 'д'ен'г'і 'мал'і // с'е нас пас'і'пайут' // а
'л'уд'і зб'і'райут' те / а те з'ер'но 'курк'і пайн'і'д'ат' // с'е ў
св'е'к'рух'і так йа ж'і'ла ўже //

З.: А йа'ким зер'ном не 'можна поси'пат' ? // чи ў'с'аким
'можна ? //

— У'с'ак'ім 'можна / ад'н'ім п'росам н'е т'р'еба //

З.: А чо'му ? //

— А с'л'ози // т'і' по'а'думаі / п'роса / т'і п'роса ў_том /
ў_боц'и / так как ка'л'іс' ў_б'очках ота'к'і_о 'б'очк'і / п'росо^а
понас'і'пайут' / дак чо'ла'в'іка ўк'ін' / дак йон же затх'н'е'ц'а /
у'топ'іц'а ў п'рос'е // то ж. с'л'ози // п'росам н'ел'з'а // а
г'р'ечка / йач'м'ен'о'ам / аў'сом / йак_то_ка / г'лаўно 'ж'і'то /
йач'м'ен' / от г'лаўно с'е_о / пше'а'н'іца / о'с'е г'лаўне // а
п'росом н'е-е / о'т'ак по'а'думаі // йа та'б'е та'к'е ска'зала
а'б'іч'а //

З.: А моло'дого і моло'ду са'дили п'росто на 'лаўку / чи
підсте'л'али шчо'с' ? //

— Ко'ажуха // бо ўс'е'агда / йа н'е з'найу т'е'а'п'ер / а ка'л'іс'
ка'жух на 'лаўци / ка'жуха та'кого^а ўже / от ў ма'го 'бат'ка буў
ка'жух / дак заст'і'лайут' ка'жух / дак м'і на ка'жуха са'д'імс'а /
шоб н'е на 'голо'ам / шоб м'і н'е бу'л'і 'голийа / шоб м'і бу'л'і
с'а'д'етийе / са'бутийе / дак на ка'жух са'д'і'л'іс'е'а //

З.: А 'н'ісл'а 'того йак ви одру'жиліс'а ви с'пали у свек'рухи ? //

— Да / у св'ек'рух'і / та ше_і у ка'мор'і' //

З.: А розка'ж'іт' йак вас у ко'мору ве'ли //

— Б'е'рут'ц' мала'дого^а і м'е'н'е // от зў'йазуйут' / ус'у'ди
'руку / 'вашу 'руку і ма'йу 'руку / 'б'і_то мала'дого^а 'руку і
ма'йу 'руку / да 'хусткаі / тут ўз'ал'і / а то'д'і за ту 'хустку
в'е'а'дут' у ка'мору / 'б'і_то 'нада ж спат' уже // а там же
'холодно^а / 'холодно^а // 'л'і'е'то'ам то хара'шо / а зі'мойу / з'і'мойу
йак там ж'іт' ? //

З.: А ўсе од'но ў ко'мору ? //

— У ка'мору / ўс'е ў ка'мору / йак а'б'ічна ка'л'іс' ў ка'мору // ну а т'е'п'ер же ж / т'е'п'ер же 'бач'іш йак / шоб квар'т'іра була // те'п'ер же н'е то / шо ў ка'мору / 'поід'еш там / а т'е'п'ер же даі квар'т'іру / шоб ў квар'т'ірі було / ота'к'е_о //

З.: А што було на другій ден' ? // 'н'ісл'а ко'мори ? //

— В'іп'івал'і / гу'л'ал'і / сп'е'вал'і / па'п'іл'і ў св'ек'ра / та'д'і з_с'в'єкра да ма'го 'бат'ка // 'ц'і'елу'ю н'е'а'д'ел'у гу'л'ал'і с'вад'бу ма'йу / 'ц'елу'ю н'е'д'ел'у // 'бат'ко м'н'е даў ка'рову / даў м'і'н'е д'во'є о'а'в'єчак / даў м'е'н'е каба'на // і та'д'і буў / м'і 'сам'і сама'ст'іна 'жил'і / 'росліі хл'іб_буў / 'рослін'к'і' / та'ко по'а'ж'ном' / дак 'в'ел'м'і 'росліі хл'іб буў / дак хл'і'ба м'е'а'шок даў / кар'топл'і м'е'а'шкоў ч'е'а'т'ир'і // каба'на ў'б'іл'і да з'й'ел'і // а 'в'єч'єч'ка / та_в'єч'ка да та_в'єч'ка / да шч'є пр'ів'єла па дв'є 'в'єч'ач'к'і / у'же ў 'м'єн'є 'йєст'є'а'ка 'шєст'є'ро о'т'ак // і ка'рова т'є'а'л'іч'ку пр'і'є'в'єла / ўже ў м'є'н'є ху'доба 'йєст' / 'я ўже раж:'ил'ас' // ў с'в'єкра н'і'єч'а'во н'є було // о'с'є мої 'бат'ка на пр'і'дане даў //

З.: А што да'вали шч'є на пр'і'дане ? //

— Так / по'а'душ'ка ў м'є'а'н'є була / так йак о'с'о ма'т'рас / двох'пал'на / та'ка йак о'с'є ма'т'рас / ш'і'рока / так шо ўдвох 'можна спат' / і та'к'іх дв'є 'дал'і / тр'і па'душ'к'і 'дал'і / з'най'є'ш ка'л'іс' же ад'і'ял с'іх н'є було ж / а ка'л'іс' же 'радна / дак р'є'а'д'он ш'тук п'ят' да 'пу'ст'ілку да ўт'і'рал'н'ік'і та'к'і'є / сво_т'кан'а 'дал'і // та'кого ўс'о'го нада'вал'і м'і'н'є // 'бат'ко даў // дак 'я дар'ма шо ка'зала / шо 'я 'б'єдна ў 'бат'ка була / 'я н'є була 'б'єдна / а'л'є тр'єт'ої кат'є'горійі м'і бу'л'і / н'є ў 'б'єдної кат'є'горійі м'і бу'л'і а ў тр'єт'ої кат'є'горійі // а'л'є 'бат'ко даў м'н'і'є / бо 'я са'ма ад'на пасл'ед'н'а'я ішла ўже / дач'і'ка / шла / так в'ін с'є даў //

З.: А што ви са'м'і со'б'і готували на пр'і'дане ? //

— На пр'і'дане м'і'єн'і хва'тало // ох хва'тало // так о'то і в'і'ш'іван'іх і рушн'ікоў / ка'л'іс'_же н'є так йак т'є'п'ер / ко'а'л'іс' ота'ко шар / йак о'то 'карто'а'ч'к'і 'наш'і / так о'то шар сто'й'іт' і'кон / 'б'і_то і_ў_св'і'є'к'рух'і так і 'дома / а тр'єба ж рушн'ік'і / шоб по'а'в'єшат' на 'йіх // дак рушн'ік'і і з' 'л':ану / шо 'я то па'казувала 'ш'іл'і / і на 'п'єркал'і в'і'ш'івал'і / і та'д'і 'в'єшайом 'т'є'є рушн'ік'і // а то'а так 'є ў м'є'н'є і спо'д'н'іца і 'коф'та / і та'ка і та'ка / а в'і'ш'іван'і'є со'а'роч'к'і у м'є'н'є / дак / н'є та'к'є йак т'є'п'ер / гала'бурда / с'є гала'бурда / а ка'л'іс' була са'роч'ка в'і'ш'івана / да ка'л'іс' і па'долак т'єї / да ід'єш / так ота'ко 'йу'пач'ка / а 'йє'то'а са'роч'є'а'ч'ка / а тут в'і'ш'івана о'с'є_о_о / дак ід'єш / дак ўзор тої в'ід'но'а / да так кра'с'іво'а_ка / а т'є'п'єр ? //

109. — А по'а'т'ім йак_то_ка / н'є зга'д'ілас'а ў св'єк'рух'і / дак м'і да ма'й'єї 'мат'к'і п'є'р'є'а'ш'л'і / ў 'мат'к'і ў ма'й'єї ж'і'л'і // 'бат'ко мої у'м'єр / а м'і с' 'мат'кої ж'і'л'і / мої ч'о'ло'а'в'ік ж'і'ю і_йа ж'і'ла // і с'є с'у 'доч'ку ўже ра'д'іла / а т'і шо 'посл'є 'йє'йє іш'ч'є д'во'єко було / т'і 'я так / од'не 'б'ід'то зв'і'н'іт' т'є'п'єр / паш'ла та_і_ў_бал'н'іцу / да ст'рат'іла / а ад'н'є ра'д'іла н'єж'і'в'єн'к'є / дак х'лопч'іка і_д'і'є'уку / с'є б_у_же 'йім / с'є б_х'лопцу було с'кол'к'і ўже год' ? / ма'й'єму с'і'ноч'ку було с'кол'к'і ? // с'є було б_йє'му тр'і'ц'ат' тр'і 'годи // а 'д'євоч'к'і 'я ж н'є з'най'у / бо 'я ж п'є'р'єтру'б'іла / і:з'єла шма'ток м'й'аса / то 'я 'йо'а'го 'буду 'йєст' на том с'в'і'т'є // да / хто 'д'єт'і п'є'р'є'а'вод'є'а / на том с'в'єт'є 'йєст' с'є м'й'асо // да // от нап'р'і'м'єр / пр'і'м'єр 'я та'к'іі / ка'жу // 'я п'є'р'є'в'єла / п'є'р'є'в'єла д'і'т'а 'я / так от 'я п'і'є'р'є'в'єла 'або ти п'є'р'є'в'єла / дак ти на том с'в'єт'є 'буд'єш 'я'го 'йєст'і / 'або 'я п'є'р'є'в'єла / 'я на том с'в'і'т'є 'буду 'я'го 'йєст'і // да // д'і'т'іну сво'а'й'у // н'є д'і'т'іна / то м'й'асо / там ш'є д'і'т'іни н'є було / то ад'не м'й'асо // так Бог да'йє // а п'є'р'є'вод'іт' н'єл'з'а / н'є 'нада п'є'р'є'вод'іт' / скол'к'і 'можна / с'тол'к'і і_ра'д'і //

З.: А йак'ш'чо н'і'ч'ого не ро'б'іў / а во'но не наро'д'ило'с'а ? //

— Дақ то ўже так Бог да'йє / то ід'є до'а 'Госпо'а'да 'Бога / то Гас'под' заб'і'райє 'я'го / б'є'р'є 'душ'ку 'йо'а'го к са'б'є / ота'к'є_о / 'або 'янго'л'ат'ко / от ум'рє ма'л'єн'к'є // так 'я'но ід'є_у_цар'ство н'є'б'єсне / у раї / да 'Госпа'да 'Бога // а ти н'є п'є'р'є'вод'іла ? //

З.: Н'і //

— Пр'ів'є'а'д'і шє с'а'б'є д'є'т'а / ра'д'і с'а'б'є д'і'т'іну шч'є //

З.: А чо'му ви так 'кажєтє ? // то'му шч'о од'на 'т'і'л'ки д'і'тина 'є ? //

— Шоб д'і'т'іну шє ра'д'іла ти / дак шоб даў Бог / шоб 'д'євач'ку ра'д'іла ти / ра'д'і д'і'т'іну / пас'лушаї т'і' м'є'н'є // а та'д'і ўз'дума'єш 'бабу / мо 'я ўмру / д'єс' т'і 'буд'єш ж'іт' / дак ти м'є'а'н'є з'дума'єш та'ди / п'раўду 'баба ка'зала // шо с_то'го / шо ў т'є'а'б'є ад'ін / ад'ін о'с'єї / а йак 'буд'є ш'є ад'ін / йак ў т'є'а'б'є буд'є 'гор'є / дак ти паш'ла да с'о'го / с'єї н'є с'хоч'є'а / дак паш'ла да с'є'йі / а та'ди / так с'є 'гор'є / та'ди ку'ди ? ід'і / ід'і ў п'ру'ч'к'і / о'с'є так ма'йа дач'ка / о'с'є шоб ти з'нала //

З.: А де д'і'м'єї ро'д'или ? //

— 'Дома // с'є т'є'п'єр по'а_бал'н'іцах // а 'я 'дома // 'баба була ў м'є'а'н'є та / пр'і'роду / шо 'я д'і'т'інку ра'д'іла // 'я ра'д'іла ноч' і д'єн' ра'д'іла // і там за'б'іла те / шо то ка'л'іс' / 'б'іло та'к'є д'єр'є'у'й'анє / д'є 'в'є'ашал'і / 'жєрд'к'і / ка'л'іс' ка'зал'і / ч'є'а'п'л'ал'і 'йу'пк'і / там / 'ху'ст'к'і / дак 'я / за ту 'жєрд'ку / зач'є'п'іл'і ўт'і'рал'н'іка та'кого / дак 'я за

ўт'рал'н'іка / зв'і'н'іт' м'н'е / і-і-і / шоб. 'в'ішло / і 'баба пара'д'іла м'і'н'е // о'с'у же 'д'і'ўку // а т'іх ж'е йа ма'л'ен'к'іх // там н'е було н'і'ч'о // а с'у ўже / дак йак 'в'ішла / дак йа'на ў са'роч'ец'і // с'е' ма'йа дач'ка // а 'баба та ўже ма'йа / шо йа'на са м'нойу б'іла ў пр'ірод'і / да'ка / ра'д'і'ўс'а х'лопч'ік / да йа'ка / да'долу ш'і'баіт'е х'лопца // х'лопца н'е'а ха'т'е'а ла йа // да'долу ш'і'баіт'е // а'на / пада'ж'и / пада'ж'и / ў'нуч'ка / йа'на сл'е'па'вата т'рошк'і / дак йа'на ка / пада'ж'и / йа разар'ву // ў пл'і'ўци / ў са'роч'ец'и ра'д'і'ўс'і // дак йа'на разар'ва / да йа'на'ка / д'евач'ка ў т'е'б'е // дак йа'ка / да'вайт'е // на м'н'е са'роч'ка п'ерка'л'ова / та'ка йак о'с'е т'е'а'п'ер / да в'і'ш'івана / дак йа так на б'е'р'емак уз'а'ла / дак йа'на так у кра'в'і та са'роч'ка і ўс'е / а йа ўз'а'ла йе'іе / дак так і це'а'л'уйу с'у дач'ку / шо 'доч'ка ў м'е'н'е ўже йе // йа 'рада / шо 'доч'ка / а х'лопца н'е ха'т'ела йа // с'лава 'Богу / шо 'доч'ка / йак б'і х'лоп'ец' / то йа б н'е ж'і'ла / а так 'доч'ка / так от ж'и'ву // ка'заў тої н'е с'ак то так так і ж'і'ву // с'е та'к'е'о // так йа ра'д'іла сва'йу д'і'т'іну //

З.: А йак та 'баба назі'валас'а ? //

— Пр'іродуха // а то 'баба та шо 'кашу 'вар'іт' / то 'баба ўже / а то пр'іродуха / а с'е 'баба пупо'а'р'ізна // та / шо 'кашу 'вар'іт' на хр'іс'т'іна / с'е 'баба пупо'а'р'езна / йа'на ўже і пуп'ка заў'йазуіе //

З.: А 'пупа хто 'р'ізаў ? //

— Н'е-е / 'пупа н'і'х'то н'е 'р'езаў // 'пупа заў'йазуіут' ота'ко'во / заў'йажут' л'а пуп'ка / дак те / по шо заў'йазуіут' / т'е отпа'д'е / а так т'е 'воід'е / у то ўс'о / ўс'е'редину // назі'вал'і пупо'р'езка / бо йо'а'на ж. заў'йазуіе пуп'ка //

З.: А коли т'реба було д'і'т'іну хр'ес'т'ит' ? //

— По воз'можност'і // йак йе дост'атност' / дак і ў дв'е н'е'д'ел'і кр'іс'т'ут' і ў тр'і н'е'д'ел'і // а т'е'п'ер же по'а'гаду / по'а' д'ес'ат' год і по д'ва'ц'ат' год н'ех'р'ішч'енийе // йе / йе та'к'іе // ну а то'а'д'і чи так // та'д'і' так / дв'е н'е'д'ел'к'і / тр'і н'е'д'ел'і 'в'іід'е / і да хр'е'ас'та в'е'зут' / да 'ц'еркв'і // с'е ж йак м'і сам'і са'б'і сама'с'т'і'но жи'л'і // с'е йак 'церкв'і раз'рушил'і ў нас / та'д'і н'е було д'е хр'ес'т'іт' // дак і па д'ес'ат' год / і по'а' п'ят'на'ц'ат' год // а та'д'і йак 'церкв'і с'тал'і / пахр'і'с'т'іл'іс' у'с'і // ота'к'е'о //

З.: Розка'ж'іт' буд'ласка йак 'кашу ва'рили на хр'ес'т'іни / хто йі'йі ва'риў і шчо з 'нейу ро'били ? //

— Йа са'ма / ў м'е'н'е п'ят'еро ўнуч'е'н'ат / йа 'бабоі була // а ку'ма так // йа ос' хр'ес'т'іла ўнуч'е'н'ат / б'е'ром 'кума і ку'му б'е'ром / і в'е'зут' // с'е м'і 'Вал'ку хр'ес'т'іл'і ў 'Тоўстом 'Л'ес'е зда'йец'а // ў Тоўстом 'Л'ес'е / там ма'ла 'церкоўка // і зда'йец'а і 'Вал'ку / 'Вал'ку і 'М'іха'л'а ў 'Тоўстїі 'Л'ес м'і

во'а'з'іл'і хр'ес'т'іт' // а 'баба ўже 'вар'іт' 'кашу / бе'ру йа 'бабу / б'рала // дак йа'на 'вар'іт' 'кашу ў та'ком гарш'ку зда'рав'ен'ам / гарш'чок та'к'іі / н'е ча'гу'ни ж / а 'тїе гл'і'н'анийе / з та'к'ім в'ер'хом / і пр'інос'іш ту 'кашу і та'д'і' так / ізд'і'ї'маіе 'баба в'ер'ха / кла'д'е ў 'м'іску / кла'д'е 'баба / та'д'і' ж. з'найеш йа'к'е було / 'баба / кум / ку'ма па д'е'с'а'ц'і' // йак йа сва'йе д'е'т'ц'і хр'е'ас'т'іла / па д'е'с'а'ц'и / а там хто руб'л'а / хто п'ід'і'с'ат ка'п'ейак / хто тра'йачку / хто два руб'л'і / і та'д'і кла'дут на ка'шу / ну с'е т'р'е'а'ба шоб кум б'іў 'кашу / о'с'е д'е 'нож'ка / 'нож'ка д'е / 'кашу б'іт' // ну хто 'бол'ше п'ер'е-кла'д'е / теї бїе 'кашу // кла'д'е теї б'ол'ш'і'еї / там муж'ч'і'ни / там 'женшч'іни // 'женшч'іни муж'ч'іни кла'дут' // кум і ш'е п'ер'ев'і'шайе бул'шеї // кум дак'лаўс'а ў'же да 'сотн'і // да / та'д'і 'сотн'а 'дорага 'в'ел'мі с'тойала / ц'е ж н'е т'е'а'п'ерака / т'е'а'п'ер м'і'л'йон н'і'шо н'іпа'ч'ом // да і 'тїий 'кашу 'гахн'е // 'каща з. та'р'илач'к'і і ра'с'ипал'іс'е // от с'і'д'ат' мала'дїе // там тої 'к'ідаіе ў б'е'р'емак тої / шоб у'же ти д'і'т'а ра'д'іла / тої в о'б'е'р'емак / в о'б'е'р'емак / 'к'ідаіе ўже 'л'ішку ту ўже / а 'тїе г'роши ўже бе'а'рут' / б'е'р'е ўже 'баба і да'йе ўже б'іто м'і'н'і / б'іто ма'йі ўже г'роши і в'ерх м'іі // йа то'а'го в'ер'ха ха'вайу йо'а'го / шо зїе'мо / а те ха'вайу і так 'д'етк'и парас'тут' у'же в'ел'ік'і'е дак / йа йім пана'мочуіу / да'йу ту ўже 'кашу ўже / 'баб'інову 'кашу дак // с'е та'к'е / то'д'і п'іут' і гу'л'айут' / спе'а'вайут' // о'а'б'іч'а у нас та'к'е було //

З.: А д'ла 'чого ту 'кашу да'вали 'д'іт'ам ? //

— А так шоб 'д'етк'і бу'л'і зда'ров'іе //

З.: А розка'ж'іт' шче про п'иро'ги йа'к'і нек'ли за х'лопч'ика чи за 'д'і'ч'инку //

— 'Мама п'е'а'ч'е п'іра'г'і // та'д'і ж н'е було так б'ілого'а 'с'о'а'го / а гр'ечани / пше'н'ічн'е' / дак 'маку накла'д'е туди / дак с'е йак йа за д'е'ўку ўже / дак йа ўже 'бабам на'с'іла ўже / і 'баб'і на'с'іла / і 'баб'і пупо'а'р'езнаї на'с'іла / і 'куму на'с'іла / і ку'м'е на'с'іла // дак ўжс / йак'то'ка / по'а' с'ем п'іра'ж'коў / по'а' с'ем ў'с'ім // с'е так 'баб'е пупа'р'езної дак с'ем / і тої 'баб'е шо пр'іроду бу'ла / с'і'ем / і ку'м'е с'ем / і 'куму с'і'ем // па с'ем п'іро'а'ж'коў // а за х'лопч'іка д'ев'ат' т'р'е'а'ба п'іро'а'ж'коў 'н'ес'т'і / і 'баб'і д'ев'ат' / і 'куму д'ев'ат' / і пупа'р'езнаї д'ев'ат' / і пр'іроду д'ев'е'а'т' // п'іро'ж'коў п'і'ч'і і 'с'е н'е'с'і // 'ц'елу 'хустку / 'ц'елу 'хустку н'е'с'еш // 'ц'ела 'хустка // і там же канх'в'ети н'е'с'еш / шос' та'к'е д'руг'е шос' 'воз'меш да і н'е'с'еш // а а'т'ул' т'е'б'е на'зад п'іра'ж'ка кла'дут / на п'еч'ку / п'ечка 'руска / на п'еч скра'йечку / дак 'тога п'іра'ж'ка у пала'т'енце кла'дут скра'йечку // т'і д'е н'е'с'ут' п'іра'ж'к'і / дак а'ни кла'дут' на п'ечку у пала'т'енце адна'го / адна'го п'іра'ж'ка // і йа їду да'дому / м'е'н'е то'га п'іра'ж'ка на'зад ад'а'йут' / ма'го

м'і^сн'е на'зад ад:а'йут' // і баба так ад:а'йе / і ку'ма так ад:а'йе /
і пр'іродуха так ад:а'йе / і ку'ма / і кум так ад:а'йе / дак йа
ч'і'тир'е п'іраж'коу' ше на'зад до^адому пр'іношу //

З.: *І що ви то'ді з ними ? //*

— Йе^амо //

З.: *А т'реба з чимос' спец'і'ал'но пир'іж'ки робит' ? // йа'ку
на'чинку к'лали ? //*

— Мак // так н'і'ч'о на'ч'інк'і н'е / мак // а шо ти ту'ди ? /
н'е пакла'д'еш с'иру і так н'і'ч'о н'е / а 'ток'і маку // а з 'маком
же п'іраж'к'і // дак п'іраж'к'і н'е та'к'і / так'і'є_о / ота'к'і'є
'доу'г'і'є / і та'к'і'є 'тоу'с'т'і'є / а ўс'е'редин'і дак н'е так йак
т'е'пер / то по'маже і на ба'зар'і п'роду'є / па'маже з'в'ерху мак
тої / по'доу'б'є да'ї по'с'пл'е 'то'а'го маку / дак доро'г'і'і в'ін
та'к'і'і / а то от:а'ку г'рудку воп'р'еш 'маку то'а'го //

З.: *А ў чому д'і'т'ей ку'пали ? //*

— Йак 'д'євач'ку дак 'кажут' п'р'іказку / ку'паї м'і'н'е 'мамко
ў ду'б'і'н'е / шоб м'і'н'е х'ло'п'ци л'у'б'і'л'і / а йак х'лопч'ік / ку'паї
м'і'н'е / 'мамко ў кру'п'і'в'і / шоб м'і'н'е 'д'єўк'і л'у'б'і'л'і // у
кру'п'і'в'і / с'є та'к'є о'б'і'ч'а ў нас бу'ло / а так йа т'і'б'є н'і'ч'о
не ска... //

З.: *А ду'б'і'на ? // що це та'ке ? //*

— Дуб / ду'б'ов'є 'л'і'ст'є // а на Ку'палного І'вана дак пу'к'і
ў'йажом // а Ку'палній І'ван 'тоже ў к'ладб'іш'ч'ах кла'дом а'гон' /
да та'ди і'дом 'ч'єр'є'з а'гон' сам переп'лигу'єм і цв'є'ти 'к'ідайом
'т'ийє // та тої // та тої // так 'б'і'то йа с та'бої уд'і'вох / ти
мо^аго ла'ви / а йа тва'го п'і'мала 'ч'єр'є'з а'гон' / а ти ма'го /
а йа тва'го 'ч'єр'є'з а'гон' // і та'д'і'н'і 'т'ийє цв'є'ти ўже / ка'л'і'с'
так 'наша 'матка 'казала / шо на Ку'палного І'вана / от 'д'і'т'к'і
на'род'аца / дак у тих цв'є'а'тах 'д'єтк'і ку'пат' 'можна // 'д'єтк'і
зда'ров'і'є'н'к'і'є 'будут' // да // і так ка'л'і'с' / от с'є ўже да
в'є'н'ца 'йєдут' / от тут на 'росп'і'с' / ка'л'і'с' да в'є'а'н'ца 'йєхал'і /
дак бра'сал'і 'д'єн'г'і / 'м'єло'а'ч' / так зб'і'раї ту 'м'єло'а'ч' / да ту
же 'м'єл'ач' / 'б'і'то д'і'т'атко на'род'і'ца / дак у тої 'м'єло'а'ч'і
д'і'т'атко ку'паї / шоб та'к'є бу'ло к'р'єп'і'н'к'є // о'с'є та'к'є_о //
н'і'шо н'є ха'паї / ха'паї 'м'єл'ач' / 'м'єл'ач' ту / і то ха'ваї //
йак д'і'т'атко^а на'род'і'ца / ў нас так ра'б'і'л'і / і та'ди на'род'і'ца /
дак у'же так / хто н'є у'з'ау' / дак мо п'рос'і'т' / мо ў ко^аго йє /
дак да'йут' там // дак д'і'т'атко^а ку'пайут' / та'к'є д'і'т'атко
к'р'єп'і'н'к'є / йак те з'є'л'і'зне //

З.: *А йак ду'тин'і ви'поў'н'уваў'с'а р'і'к ії'її ст'р'игли ? //*

— Да //

З.: *А хто стр'иг ? //*

— Хр'єш'ч'єнії // а йак не'ма хр'єш'ч'єного / 'сам'і стр'і'гут' /
'бат'ко / 'мама і стр'і'же //

З.: *А што з тим во'лос'а'м робили ? //*

— А н'і'ч'о // 'в'і'к'інут' і ўс'о //

З.: *А у вас не да'вали в'і'д'вару з 'макових го'ловок 'д'і'т'ам ? //*

— У нас 'тол'к'і ко'л'і'с' да'вал'і з'найш шо ? // в'і'дун мак //
за'помн'іш в'і'дун мак ? // а йон рас'т'є / а ў йом / ў ма'ку том
дак 'д'і'р'ачк'і та'к'і'є із'в'єрху / йон сам в'і'с'і'пайє'ца // да то
теї / мако'в'і'н'а те / дак у ко'го 'д'єт'і н'є сп'йат' / дак те
мако'в'і'н'а б'є'рут' 'топл'ат' і 'д'єткам 'пойат' / н'єба'гато / 'чайну
'ложечку / і 'д'єт'і сп'йат' // да'ї там же 'маку не'а'ма ўже / а
'ток'і пус'та //

З.: *А йак жу'в'іт бо'лит' у ма'лих д'і'т'ей / що 'робл'ат' ? //
ў х'лопчик'іу / особ'ливо до тр'ох 'м'і'с'ц'яў ? //*

— А с'є шо / ж'і'вот бо'л'і'ц' ? // то ў йа'го д'і'т'і'нч'ік
с'ход'і'ц'а / то д'і'т'і'нч'ік // т'і'з'найш д'і'т'і'нч'іка ? // л'є'чу йа
д'і'т'і'нч'іка / от йак л'і'є'ч'у йа д'і'т'і'нч'іка // д'і'т'і'нч'ік
ра'д'і'нч'ік // йак с'є м'н'є по'а'ч'і'нат' ? // йак і'ду йа /
нап'р'і'м'єр / х'лопч'ік 'Вас'ка // і'ду да 'Вас'к'і / да ра'ж'єного
хр'єш'ч'єнаго / д'і'т'і'нч'ік л'є'ч'і'т' // д'і'т'і'нч'ік ра'д'і'нч'ік н'і
с'ход'є'а т'і н'і малад'і'ком н'і стар'і'ком / у стар'і'ку дак буд'
стар'і'к'і // а ў малад'і'ку дак н'є буд' малад'і'к'і // а у малад'і'ку
дак д'і'т'і'на разд'ра'жайєца // малад'і'ч'ок старав'і'ч'ок / ма-
лад'і'ч'ок старав'і'ч'ок / буд' т'і' старав'і'ч'ок малад'і'ч'ок / н'є
буд' т'і малад'им / а буд' ти ста'р'і'м / у 'Вас'іка ра'ж'єнага /
хр'єш'ч'єнага буд' ти ў спо'а'коїст'в'і'ї у йа'го ў жи'вотику //
жи'во^ат'ок зо'латн'і'ч'ок стана'в'і'с' на 'м'і'ст'єчко ў зала'том
к'р'і'є'слє'ч'ку // тут та'б'є н'є ста'йат' / 'вопуху н'є га'н'ат' /
ч'єр'воно'а'го і 'жоўтаго н'є... / пуд'с'єрце н'є пудл'а'гат' / у гор'ачку
жар ў кос'т'ах / ў сус'тавах / у 'Вас'іка ро'а'ж'єнага хр'єш'ч'єна-
га / Пр'є'ч'і'ст'аїа 'Мат'і л'а т'і'б'є буд'є ста'йат' з зала'тим'і
к'л'у'ч'ікам'і / зала'тим за'моч'кам буд'є на 'м'і'ст'єчко тво'а'йє
залатн'і'ч'ка падн'і'рат' // с'є ма'л'і'тва / йак о'то ж'і'вот'ок
ба'л'і'г'ц' у д'і'т'атка // і п'єр'єста'йє //

110. З.: *А йак л'уд'єї хо'вали ? //*

— А йак л'уд'і'ну ха'вал'і ? // л'уд'і'на ўмре / і 'соїдуца
'л'уд'і // у нас там у с'є'л'є так йак т'є'п'єр же / 'ран'ч'є та'кого
н'є бу'ло // т'є'п'єр же йак у с'є'л'і'є бу'ло ў нас // йак л'уд'і'на
ўмре дак іс'ход'а'ц'а 'баб'і / сп'є'а'вайуц' / о'с'є ма'л'і'тви / шо йа
т'є'а'б'є ма'л'і'лас'і л'а па'кої'н'іка // сп'і'є'а'вайут' ма'л'і'тв'і'н'і'ц'є'лу
ноч' / йак на'ч'у'є // а от с'є йа вот / йак і'ду ўже л'а
по'кої'н'іка // йак да па'кої'н'іка іду ўже на'нач' / ўж'є гу'кайут'
м'є'н'є там на'нач' // 'м'і'єм / да'ї на'ч'у'єм // дак с'є
'мол'і'мс'є мо'а'л'і'тв'і' ўс'є там // ў м'є'н'є ше а'д'на' баба та'ка
йє // йа'на ч'і'тайє 'гарна / а йа н'є ў'м'і'ю ч'і'тат'ц' / дак йа'на
нач'і'тайє / а йа та'д'і'н'і нара'с'п'єу' с'є ма'л'і'тв'і' // дак о'с'є //
дл'а ўс'і'х 'сонце с'в'є'т'і'т' а / дл'а 'м'є'н'є н'є / йа л'є'жу й у

з'робі да_ї н'е в'іжу св'ет // йа л'ежу й у з'робі в у'йутної т'іш'і'н'е / н'е п'лач'т'е рад'ниє 'оч'ен' 'т'ажка м'н'е // н'е п'лач'т'е рад'ниє 'оч'ен' 'т'ажка м'н'е // сп'і // от йак там зват'?' женшч'іна там / ч'і 'женшч'іна // сп'і / 'Ман'у л'уб'іма н'епра'будним сном / ти к нам н'е в'ер'н'ос'а / ми к т'е'б'е пр'і'дом // н'е х'л'д'і пр'і'хоже // н'е топ'ч'і мої прах / бо йа_ї у'же 'дома а ти_ї у г'ос'т'ах // с'лав'ім 'Госпада 'Бога за Гас'под'ну ма'л'ітву // с'е сп'і'вайем / ... і с'е отч'е'наш нараc'п'е'у сп'і'вайем / і в'еру'ю 'Бога во йе'д'інаго' 'у / 'Госпада От'ца Хр'іc'та / нараc'п'е'у сп'і'вайом // с'е л'а па'коїн'іка 'уc'е сп'е'вайут' // йак л'е'ж'і'т' на 'ла'уц'е // а на'з'а'утра ха'рон'ут' / йе / і та'д'і / 'у нас н'е було та'кого / а т'е'п'ер c'тало і 'у нас / п'ер'е'у'йазу'ют' т'і'х / шо нача'вал'і / плат'кам'і / 'хусткам'і / шерc'т'анім'і ч'і 'л'анім'і / т'іх / шо нача'вал'і / ба'гата л'у'д'е'ї / п'ер'е'у'йажут' / і т'іх шо гроб 'будут' 'н'ес'т'і / дак п'ер'е'у'йазу'ют' / і д'е і 'кон' і гроб в'е'з'е / ал'е 'уc'е о'д'но л'уд'і 'ідут' іш'ч'е // а 'у нас же / д'е йа ж'і'ла / к'ладб'ішч'е бл'із'ен'ко було / 'у с'ел'е / н'еда'л'еко // була ш'кола / а та'д'і' було к'ладб'ішча / за ш'кола'і було к'ладб'ішч'е // і та'д'і' ха'вайут' 'йе'йе / і та'д'і' 'ідут' із' к'ладб'ішча / 'ідут' на 'похарани / з'но'у сп'е'а'вайут' ма'л'ітви // да та'д'і 'ідут' па'б'еда'ют' / да і сп'е'а'вайут' ма'л'ітв'і' //

З.: У шчо 'мертвого од'а'гали ? //

— А шо 'у 'кого було // йак у м'ен'е 'йе шчо / 'йе ха'роше / дак над'е'вайут' 'гарна / краc'іво'а / а 'у 'кога н'е'а'ма / дак так / йак Бог даст' //

З.: А на 'ноги ? //

— На 'ног'і ба'т'інк'і / ч'а'бот н'е ад'е'вал'і // ба'т'інк'і // а т'е'п'е'рака 'уже / йак c'тал'і / дак 'уже 'тапач'к'і // у м'ен'е бач' 'тапач'к'і на cм'ерт' / там і 'хустка / там і сп'од'н'іца // т'е'п'ер 'тапач'к'і / а ч'а'бот н'е ад'е'вал'і // а ба'т'інк'і // 'тухл'ік'і // 'тухл'і / ч'е'ра'в'ік'і / а'бо так ба'т'інк'і //

З.: А шчоc' спец'і'ал'не на 'ноги не 'шили ? //

— Н'еа // а йа сва'йу 'маму / йак у м'ерла ма'йа 'мама / дак йа c'іла / да поc'толи з'найет'е' // а 'мама ма'йа 'у м'ерла у га'лодний год / н'е'чаго було 'йес'т'і / н'і'х'то н'е ішо'у 'даже шоб. шо звар'іт' у м'ен'е / а м'і'н'іе ка'л'хоз да'у г'р'еч'к'і / да'у гр'е'чанойі му'к'і / да'у пше'а'н'іч'найі / так пампуш'к'і сп'е'ку / так пайе'д'ат' 'л'уд'і / а н'е сп'е'ку / так д'ет'і / бо 'голад бу'ю // н'і'ч'ога йа н'е ка'зала / 'даже хара'шо шо так // а йа папл'е'ла паста'ли да разад'рала // йа і 'л'аніх так / йак вам па'казовала палат'но / 'уб'еланайе / 'л'ане палат'но // са'роч'ку ад'ну і д'ругу / да паста'лі були 'йе'йе / ма'м'і / пас'тол'ік'і / і на'д'іла // а 'хустка та'ка шерc'т'ана йак / о'с'о на м'н'е / 'т'ік'і ч'ер'вон'ін'ка c'к'іт'іц'ам'і / сп'од'н'іч'ка ч'ер'вон'ін'ка / йак

с'о'а' год'н'і з'найу / ч'ер'вон'ін'ка / г'рато'а'ч'кам'і та'к'ім'і / х'вор'тух 'ч'орн'ін'к'і' / 'ч'орній / а та'ко ко'лонка / і тут / а тут пос'ер'е'дин'і ст'роч'е'чка у кварту'c'і // так йа 'маму на'д'і'ла //

З.: А у фарту'c'і обо'у'аз'ково було ? //

— Йа'к'е 'йе / н'е т'р'еба / йа'к'е 'йе / йа'к'і воз'можност'і //

З.: А шчоc' к'лал'і з со'бойу ? //

— То'а'д'і' н'і'ч'ого н'е к'лал'і / а 'тол'к'і к'лал'і с'в'еч'еч'ку / с'в'еч'еч'ку к'лал'і / шо 'бі_то / йак 'буд'е ст'рашній суд / дак 'буд'е 'мама 'уста'ват' / на ст'рашній суд / да с'в'еч'еч'ку т'р'еба па'л'іт' // т'е'п'ер бач' / йак ум'р'е муш'ч'іна / так і пап'і'роси кла'дут' / і т'е'ї / б'р'ітву кла'дут' / а то'а'ди та'кого н'е було //

З.: А не було у вас 'ігор 'коло 'мертвого ? //

— 'У нас та'кого н'е було / йа н'е з'найу та'кого // йа'к'і ж 'ігри ? // йа та'кого н'е з'найу / н'е'а'п'ра'уда // мо ка'л'іc' було та'к'е / ше н'е пр'і ма'йої 'пам'яат'і / у'же ж м'е'н'е / о'а'но було // йа н'е 'хочу брe'а'хат' / та'кого йа н'е з'найу // йа'к'і ж л'а 'м'ертвого 'ігри будут' ? // от подумайт'е так ? // хто с'е вам та'к'е ска'за'у ? // 'ігри йа'к'і ? // 'у м'ен'е п'е'чал' // 'у м'ен'е па'коїн'ік л'е'ж'іц' // йа п'лач'у / да_ї 'л'уд'і п'лач'ут' // йа'к'і'е ж 'ігри ? // н'е / йа та'кого н'е з'найу // от і 'бат'ка ха'вала і 'матку ха'вала // н'е / 'бат'ка н'е ха'вала / бо н'е була 'дома / була 'у Кр'і'вої Га'р'і / 'у с'е'а'ст'ри / а 'маму ха'вала / бра'т'іху ха'вала / б'рато'а'ву 'ж'інку ха'вала / а та'кого' //

З.: А шчо сп'і'вали ? //

— Йак у м'ерла ма'йа 'мама / дак н'і'х'то н'і'ч'ого' н'е сп'е'а'ва'у / бо с'е бу'ю c'і'л'ен'о так 'голад // а йак бра'т'іха 'у м'ерла / дак 'тоже так / йо'а'н'і 'б'едно ж'і'л'і / а йо'а'то н'е було 'дома / а д'ет'і бу'л'і / дак так йа нага'тов'іла 'дома / дач'ка 'уже ма'йа з'найе'а / да з'н'ес'л'і ту'ди / да 'похарани зра'б'ілі / да ц'е_і_у'с'е // 'л'уд'і па'б'едал'і // мо га'р'ілку c'та'у'л'ал'і ? // н'е було н'і'яка'ї га'р'ілк'і / па'н'ат'і'я н'е 'м'ел'і / с'е т'е'п'ер га'р'ілку c'та'у'л'ут' / та'д'і' н'е було // та'д'і' 'тол'к'і 'тому га'р'ілку да'йут' / хто 'йамо ко'а'пайе / і хто гроб 'роб'іт' // т'е'п'ер же бач 'роб'ат в'ел'ік'і гра'ба / а то'а'д'і' ж так / о'то та'ка / ка'робку з'роб'іт' / ота'ко в'ісоко / ота'ко на'к'р'і'ют' п'лажма / да с'е_і_гроб. //

З.: З 'чого йо'го роб'или ? //

— З 'досток / у нас хва'тало 'досток //

З.: А йак поми'нали ? //

— То'а'д'і' н'е було д'е'у'ят' дн'е'ї / 'у нас н'е було / у нас так с'е / 'похарани // с'е сарака'в'іні і гада'в'іні //

З.: А сороко'в'іні йак роб'или ? //

— Так 'сама йак і 'похарани / л'уд'е'ї / с'е 'у нас так / с'е 'уже пр'і кан'це 'п'ер'ед с'е'ї а'варийе'ї / дак там у нас од'нийе / та'к'і' йа'ні 'уже 'наче йак бага'мол'нийа / дак йа'н'і 'уже ра'б'і'л'і

д'еўйат' дн'єї // дак йа'н'и н'є гу'кал'і н'і'кога / дак так т'іл'к'і н'ішч'іх / стар'цоў / і та'к'іх б'едн'іх / на д'еўйат' дн'єї гу'кайут' / а т'і н'ішч'іє ўже так б'огу по'мол'аца о'с'є і ўс'є // а на с'орак дн'єї дак с'є шоб було с'орак чала'в'і'к / а на год / с'кол'к'і хоч' с'кол'к'і і гу'каї //

З.: А чо'го с'орак ? //

— А с'орак дн'єї // і с'у нарас'п'еў сп'і'вайом / шо д'е ти ду'ша м'іла // о д'е ти ду'ша м'іла ха'д'іла / шо ма'г'ілу зал'іш'іла ? // йа ж була ў ра'д'іні // д'е спраў'л'айут сара'ч'іні // с'є ўже на о'б'єд'є / йак паха'вайут' //

111. — Йа ў'м'єйу і л'а'ч'іт' / йа ў'м'ію і л'ак л'є'а'ч'іт' / йа і д'і'т'ін'ч'іка л'є'а'ч'у / йа і ка'роў л'є'а'ч'іт' //

З.: А йак ? //

— Йа н'є раска'жу та'б'є / дон'ка / бо т'є н'єл'з'а // йа / йак ро'аска'жу дак / у'же йа то'а'бі ка'зала / йак / йа_ка / л'і'ч'іт' / йа'но н'є пама'гаец'а // і з'уб'і л'є'ч'у йа / і з'уб'і л'є'ч'у йа / і йак то 'кажут' / і з'уб'і л'є'ч'у / і л'ак л'є'ч'у / д'є'а'т'ін'ч'іка л'є'ч'у і с'кулу л'є'ч'у // с'є с'кулу пач'інайу // ску'ла скула'в'іца пр'є'красна д'є'в'іца // с'є тол'к'і та'б'є два с'лова ска'зала / да к'ін'ца н'є раска'жу // а с'є з'уб'і л'є'ч'іт' і с'є // ішоў д'ед Лека'мул да стр'іў бабу Лека'мул // с'є ро'аска'жу // ку'ди ти / бабо / ід'еш ? // ў бур' м'єду йєст' // н'є ід'і ти ў бур' м'єду / йєст'і / да ід'і ти // там // йак т'є'б'є зват' ? //

З.: Л'і'ла //

да ід'і ти да Л'і'лі / да ра'женої / хр'єш'ч'єнаї / г'р'із'і г'р'ізт'і // баба г'р'ізла / г'р'ізла / адг'р'ізла // от у м'є'н'є йа'ка була гр'із' / н'є'майка // йа л'у'д'є'а'м ба'гато пама'гла // гр'із' / то та'к'є йак пав'і'ростуйут' // баба г'р'ізла / г'р'ізла / н'є зг'р'ізла // і д'ед гр'із н'є зг'р'із // пр'іш'ла Пр'і'ч'істайа Мат'і / тр'і раз'і гр'ізнула і зг'р'ізла / с'лав'ім Господа Бога за Гас'подн'у ма'л'іт'ву // с'є гр'із' // і з'уб'і йа з'найу л'є'а'ч'іт' // малад'і'ч'ок краса'в'і'ч'ок / ч'і т'і буў на т'ому с'в'єт'і ? // буў // ч'і'і т'і ба'ч'іў м'єрт'в'іх ? // ба'ч'іў // йак м'єрт'в'і пазам'і'рал'і / так шоб ма'йі з'уб'і пазани'вал'і // тр'і раз'і // Пр'є'ч'істайа Мат'і буд'є ста'йат'і і буд'є з'уб'і ўгавар'ат'і // і з'уб'і пазани'вайут' // с'є йа та'б'і раска'жу / а т'є н'є / н'є раска'жу // йак раска'жу та'б'є / дак йа ўже // пр'і'д'є до'а м'є'н'є / хто л'є'ч'іца / дак йа ўже буду л'є'ч'іт' / дак у'же н'є пама'гаец'а //

З.: А хто вас наў'ч'іў л'іку'ват' ? //

— Бат'ко'а / бат'ка / і ў нас там баба кал'іс' у с'є'л'є була // іна то'же л'є'а'ч'іла / так ўс'є бул'ше // мої бат'ка ба'гата ча'го знаў //

З.: А з'м'іі у л'іс'і во'д'илис'а ? //

— Ву'ж'и // тол'к'і ву'жи с'і'б'є / ў нас хто д'є с'с'єнам пр'і'в'є'з'є з л'і'єсу // дак іс' с'єнам пр'і'в'є'з'є / дак йа'ни і зав'єду'ца / так а'на ўпаў'зайє да ў ба'лота // ў нас ба'лота та'к'є було / йак о'с'є Буг // дак о'ни ў бо'лот'є ж'ил'і / а там хтос' по'а'ймає / ўб'є //

З.: А з'м'ііў не було ? //

— Н'єа // ў л'є'су хва'тало'а // ў л'є'су м'нога було // ў л'є'су так йак пр'і'д'і / да кал'і сонца / дак так йак / о'то ма'л'єн'к'і / йак черўйа'к'і / і по'л'оз'ат' / з'м'єйі т'ийє //

З.: А л'у'д'єї ку'сали ? //

— Ад'ну там у нашо'а м'є'а'л'є паку'сал'і // шо ўку'с'іла ? // га'д'ука // дак адл'є'ч'іла / йа'на і т'є'а'п'єр в О'а'р'єшках ж'і'в'є // ну ў бал'н'іцу // дак 'кажут' пр'і'казку / йак у'кус'іт' га'д'ука / дак л'є'ч'іт' то д'ед / то баба / а ў'кус'іт' ву'ж / дак гроб / ла'пата / в'єч'на хата // йак ву'ж у'кус'іт' / чо'ла'в'єк н'є ож'і'вайє ў'же // а га'д'ука ў'кус'іт' / м'ожна адл'є'ч'іт' // так ў нас там Наст'а з'і'ўка була / дак йа'на паш'ла ў л'єс // ч'і па йагади / здайєц'а па йагади // па йагади паш'ла // да йл'єйє га'д'ука ўку'с'іла / ру'ка а'пухла / п'єр'єўйа'зал'і / пал'є'ч'ілі / йа'на й'ас'талас' ж'і'ва / ў бал'н'іцу / да і ж'іва / зараз ж'і'в'є //

З.: А л'у'д'єї не було та'ких / шчоб л'і'чили в'ід га'д'ук ? //

— М'ожє і бул'і / а л'є н'є'а'х'то н'є ха'т'єў б'рац'а л'є'ч'іт' //

З.: А чо'го ? //

— А та'го // шоб н'і'є'х'то н'є знаў //

З.: А йак же ж так ? а йак же ж л'у'д'іну спа'сат' ? //

— Да // о'так / то нало'ванк'і спа'сат' //

112. — От мої бат'ко'а знаў от во'ў'коў... // мо'ї бат'ка ба'гата ча'го знаў // мої бат'ко'а од во'ў'коў знаў / мої бат'ко'а во'ў'ком ск'і'даўс'а // а йа н'є ў'м'єйу // а йон н'є ха'т'єў л'у'д'ам ро'ас'казоват' // с'є тол'к'і о'д'на ма'йа ма'ма з'нала // з'нала шо йон та'к'є роб'іт' // а йон ід'є у л'і'єс // йон н'і'кога н'є ба'йц'а / н'і в'ужа / н'і во'ўка / н'і'кога / бо йон йіх з'найє / н'і'х'то йа'го н'є ваз'і'м'є // а йа п'асла п'ят' л'єт / п'ят' год п'асла ху'д'обу // йа же'а'ну ху'д'обу ў л'єс / йа н'і'ка'да т'єй ху'д'оби н'є гл'ад'іла // пу'ст'іла / па-ашла па бала'тах // а йа тол'к'і іду / д'є вара'б'єйко'а в'є йа'ц'о / д'є тол'к'і йа'ц'є хоч'у заб'рат' / вара'б'єйко'а в'є // і ма'йа ху'д'оба ўс'а ц'єла / да ма'йєй ху'д'об'і н'і'х'то н'є пад'с'туп'іц'а // іду йа на б'є'р'є'а'г / в'і'хожу / і ху'д'оба ма'йа ўс'а на б'є'р'є'а'зі / ід'є до'а'дому // йє'йє же'а'нут' у'же / ху'д'обу ма'йу // бат'ко та'к'є мої знаў // а так йа / а шо йа'но / йа н'є ска'жу / шо з'наў / йа н'є ска'жу / йон за'с'ікаў ху'д'обу // от напр'і'м'єр / тва'йа ка'рова / загу'б'іліс' т'вайі ка'ров'і // ти пр'іш'ла / кажеш на ма'го бат'ка / д'ад'ко'а Саво / н'є'а'ма ма'йіх

ка'роу // а йон 'кае / і д'і ла'ж'іс' спат'ц' / ток шоб. 'заўтра
ч'е'а'тв'е'артушка була ў м'н'е // йон п'іу га'р'іуку / мої 'бат'ка //
он 'ка / 'заўтра прі'н'е'асу // по'а'ка в'ін прі'шоў до'а'дому /
ка'ров'і ўже 'дома // і воўк н'іка'да н'е за'ч'еп'іт' //

3.: А йак в'ін м'іг так поро'бит' ? //

— В'ін мо'а'л'іт'вайу та'к'еі мо'а'л'іус'а //

3.: Шчоб не роз'ходила'с' по 'л'ісу ? //

— Да // і йа'на / ма'яа ху'доб.ка ўс'о ў 'куч'і 'ход'іт' // а
йа / йак ж'е'а'ну ў л'ес ху'добу / дак мої 'бат'ка та'ко / с'е
д'в'ер'іа / кла'д'е со'а'к'іру / дак н'е 'бухо'ам / а 'л'озо'ам / т'ім /
шо ру'байут' д'рова / по'а'кла'д'е с'у'ди / шоб. ху'доба ўс'а в'ішла /
ў хл'іу // 'дома буд'е // йа'і паш'ла // а йа ж н'е з'найу /
ча'го // йа па'нат' н'е з'найу / шо // йа'і паш'ла с'ху'добаі /
йа в'ік 'туйу ху'добу ў л'ес'і н'е гл'ад'іла / і 'пасла / н'іка'да
в'ек н'е гу'біла // і та'ка була ху'доба кл'ач'а / ж 'д'ус'ку
ху'добу 'пасла // ка'ров'і // а'но та'к'е ху'де / та'ка кл'ач'а ід'е /
так та'к'е / йак т'ен' ад'н'е ід'е / ал'е 'тагн'еца за ху'добайу //

от так // було та'к'е ў нас //

3.: А 'л'езом у хл'іу ? //

— У'гу // т'ім шо д'рова ру'байеш //

3.: А йак це в'ін 'воўком ски'даўс'а ? //

— Н'е ска'жу йа 'ц'о'го / н'е з'найу // от по'шоў у до'л' іну
там ч'і шо н'ебуд' / да ўже ід'е / н'е муж'ч'іна / а ўже воўк
ід'е // пла'н'ети та'к'іе / от так 'бат'ко мої //

3.: А д'а 'чого в'ін це ро'біу ? //

— Йон н'ікому зла н'е ра'біу н'ічого // та'к'е йон ўс'е знаў
та'к'е / йон і ад 'воўка знаў / і ад 'гаду знаў / ну йа ад 'гаду
н'е з'найу / н'е роз.ка'заў м'і'н'е // йон же // йа ж 'дома н'е
була / йак 'бат'ко'а па'м'ер // йа була у с'аст'ри / у 'тейі шо
за ра'койу 'замужем / і йа'на ра'д'іла с'і'на с'о'а'го / М'ішу /
шо т'а'п'ер ў 'К'іа'в'іе же'а'в'е // дак // а на'в'есн'і йа ха'д'іла
ўже пама'гат' кар'тошк'і 'к'ідат' // дак йон у'м'ер / а та'д'і
с'і'лен'а ва'да була / дак м'і'н'е прі'ход'іла 'біто ма'го б'рата
'ж'інка / да'і йа'на н'е даішла да м'е'н'е // ва'да в'ел'іка /
н'іх'то н'е п'ер'еу'йоз // На'гурци з'найет'е ? // з На'гуриц да
Кр'и'войі Га'ри // н'іх'то н'е п'ер'еу'йоз / так 'бат'ка і за-
ха'вал'і // а йа ўже прі'шла / йак 'бат'ка ўже / на т'р'ет'ій д'ен'
да'дому // прі'шла / на кладб'ішч'а 'тики ха'д'іла // дак от //
йа і н'е'а 'бач'іла / 'бат'ка йак ха'вал'і / а 'матку ха'вала / от
так / от та'к'е ма'яа дач'ка // йон ра'біу те / шоб йа'му ж'іт'
'добре було на с'в'і'т'іе // йон чу'жого'а н'е ха'т'іу і сва'го н'е
ад'а'ваў / мої ат'ец' // ка'л'іс' у Ст'ц'а'ч'анц'і / с'е йа то'а'бі
ка'зала і н'е дака'зала / ў Ст'ц'а'ч'анц'і п'разн'ік на Пр'е'а'ч'исту /
на п'ерву Пр'е'а'ч'исту / з'найет'е п'ерву Пр'е'а'ч'исту ? // там
же 'ц'ерква була ў Ст'ц'е'ч'анц'і // Жо'а'у'н'іроўка / Ст'ц'е'ч'ан-

ка / Роз'йіж:е / по'аш'т'і 'радом // а ма'йе 'матк'і с'е'аст'ра була
ў Ст'ц'е'ч'анц'і / у 'тому / ў Жо'а'у'н'іроўци // по'аш'лі йо'а'ни
на Пр'е'ч'істу // со'с'едка там / 'баба На'талка була / дак йа'на
'каже / по'а'ду і 'яа с та'боі К'с'ін'а // 'матка 'каже / ід'ем /
по'абуд'ем ў 'ц'еркв'е / да 'зайд'ем да ма'йе с'е'аст'ри / да 'Гани //
і 'бат'ко па'шоў // па'булі ў 'ц'еркв'і / у нас з'найеш йак ў
'ц'еркв'і ? // да двох ча'соў / да там по'а'б'ідайт' да да'дому т'ікаі
ска'р'еі / бо ўже н'е'а'ма ч'о там гу'лат' // дак йа'ни прі'ш'лі да
'т'отк'і / да там па'б'едал'і / да да'дому ідут' // На'талка / та
ўже / 'баба / і ма'яа 'матка / і мої 'бат'ка 'Сава // с'е нам
'матка рас'казовала // йа ж н'е з'найу с'а'го / прі'ш'лі // мої
'бат'ка 'каже / йа па'іду на двор / ап'рау'л'ус' // па'шоў //
ч'е'ра'да а'в'еч'о'ак 'ход'іт' // там же пас'тух па'с'е 'наш'і
'в'ечк'і / 'біто ўс'ейі д'е'р'еу'ні // йон 'каже / па'іду
ап'рау'л'ус'а // по'а'шоў да в'ед'е сва'ї а'в'ечк'і / 'шест'еро /
хвос'том по'ц'окуе 'заду / падга'нае і в'ед'е / 'бат'ко мої / і:
'мама мо'а'яа 'каже / ох / др'у'ч'ок // а йон ка'л'іс' буў 'б'едн'і
'в'ел'м'і / ма'яа 'матка з ба'гац'ва / а мої 'бат'ка з 'б'ідн'іх / а
йон ка'л'іс' стар'цоў ва'д'іу // ох па'ганіі др'у'ч'ок / с'тарец' / д'е
ти д'еу'с'іа ? / он д'е воўк на'ши 'в'ечк'і в'ед'е // 'матка так //
дак он прі'в'ол да пака'зал / да'і / а т'і 'в'ечк'і па-а'б'егл'і /
пас'тух / пас'тух за 'йім'і па'шоў // ў нас там д'ід Іван буў /
наш сват Ш'ч'і'р'ін'к'і // па-а'б'егл'і / і д'ед за 'т'им'і
'в'ечкам'і // дак йон за 'т'ійі 'в'ечк'і / заг'наў у с'тада // да
'каже / дак а'на д'е ти старце'а'вод буў ? // 'мама ма'яа // і та
На'талка да 'каже / ох 'Саво'ачко / ох го'алу'б'ец мої / 'кае /
тва'їі ж. 'в'ечк'і ўс'е / в'ел' там шо / па'р'ізаў воўк // дак в'ін
'каже / н'е б'еспа'коїт'ес' // с'е 'бат'ко мої // да на 'маму 'каже /
ч'о ти 'жур'іс'а ? / йа'н'і ж. он д'е по'а'б'егл'і ў с'тадо'а // йа
одбара'н'іл 'тога 'воўка // да ід'е да'і см'і'йец'а // дак а'на да
йо'го да 'каже / ах ти др'у'ч'ок / 'біто б'іе йо'а'го / ти б же 'в'ечок
'наш'іх н'е було / шо ап'ят' пас'тух із'роб'іт' ? // а йон прі'шоў
до'а'дому да йеі рас'казуе / то ж. / 'каже / йа буў там / то ж
йа 'в'ечк'і гнаў // с'е 'матка нам рас'казовала / дак так мої 'бат'ка
воў'ком ск'і'даўс'а'е // йон 'л'уд'ам н'іч'о пага'ного // м'і'н'е мої
'бат'ка / йак л'е'жаў мої 'бат'ка / йа 'тол'к'і о'а'дно / ча'го йа
н'е з'найу / ад 'воўка / шоб йа з'нала 'воўкам зра'біца // йа б /
с'е прі'м'ер / йа на т'е'а'б'е зла / йа б прі'шла / пар'вала /
пашмато'вала / пар'вала б на кус'к'і т'е'а'б'е / і т'и' б л'е'жала
так пар'вата // йа б ад'ішла од 'т'е'б'е / т'і б с'тала та'ка / йак
була / та'ка б і йе / а йа б ад'ішла / йак була ч'ала'в'іком /
так і йе чала'в'іком // 'ток'і йа с'а'го н'е з'найу // пла'м'ети ж
та'к'іе йе //

3.: А з'нала б шчо ме'не воўк рваў ? //

— Н'еа / н'е / т'і б н'іч'ого н'е з'нала / там ч'і т'еб'е пар'вал'і / ч'і т'іб'е паку'сал'і / т'і н'іч'о н'е зна // кал'і йа ад'ішла / йа с'тала у же ч'іла'в'і'ком / йа ад'ішла / ти с'тала 'женш'ч'іноі / йа'ка була / та'ка і йе //

З.: А дл'а чо'го так ро'бит' ? //

— Злос'т' / ат злос'т'і / кал'іс' моі 'бат'ка так //

113. — Да ха'з'аік'і ха'д'іл'і / і п'рал'і там / в'іші'вал'і // йа ш'е тут в'іші'вала / йа то'а'б'е пака'жу / шо йа нав'іші'вала ш'ч'е // дак в'іші'вал'і / і са'роч'к'і / і ўс'о на с'в'ет'е / і п'рал'і на в'е'чо'рках / да ш'е і нач'а'вал'і до'у'лі'е на ку'лах // п'раўду ка'жу // мо н'е п'раўду ? // с'е та'к'е було кал'іс' // да там же ў м'е'н'е буў ха'з'айн / шо с'е / шо с'е ха'з'айн моі па'г'іб / с'е ж буў // п'ат'нац'ат' год з йім важ'далас'а / ну зв'і'н'іт' м'н'е / прас'т'іт' / п'лохо'го н'е було ў нас н'іч'о // йа / йак / зв'і'н'іт' м'н'е / йак шо до'ход'іло да чо'а'гос' па'ганага / дак йа шо раб'л'у ? / дак йа шо ? / па'к'інула да 'дома с'ід'іла // і д'еўк'і у м'е'н'а с'і'а'д'ел'і // ў м'е'н'е а і пра'дом // а та'г'ди ж н'е'а було к'е'ра'с'іну / і та'ди лу'ч'іна / дак л'у'ч'іну п'ерад п'еч'у накла'дом і га'р'іт' // і с'е пра'дом / пр'і том / пр'і том с'в'етло'ам // ў м'е'н'е д'і'еўк'і // та'вар'ішка ма'йа бы'ла Ку'ліна / Ха'дос'т'а була / с'е м'і ўтрох // дак і т'і'е па'к'ідал'і і йа па'к'інула // а 'пот'ім пажа'н'іл'іс'і // і с'е наіш'лас' у м'е'н'е / ка'зала тоі / д'ет'і у м'е'н'е бу'л'і / а 'т'ийе ж па'г'ібл'і д'ет'і мал'ен'к'і'е / а с'е с'а ад'на ас'талас' йак пал'ец //

З.: А про чор'т'і'ю н'іч'ого не роз'каже'те ? //

— Йа с'е н'е 'хоч'у ўспо'ам'інат' // йа н'е 'хоч'у про с'е ўспо'ам'інат' // кал'іс' рос'казовал'і про та'к'е // йа н'е 'хоч'у // йа н'е 'хоч'у про с'е і го'ва'р'ит' 'в'ел'м'і // с'е йерун'да // йа'но йе то йе / 'може йа'но йе // ну йа н'е 'хоч'у та'го рас'казоват' / н'е 'хоч'у і 'бач'іт' йа'го / н'е 'хоч'у пра 'й'ого і ўспа'м'інат' / н'е / н'е 'хоч'у // а с'е то 'кажут / кал'іс' у нас на в'е'ч'орках // 'в'ел'м'і доўге // да кал'іс' там у нас д'ад'ко'а ж'іў / йон нам і 'род'іч' буў // дак да йа'го два'нац'ат' год в'е'ч'урк'і ха'д'іл'і ў 'хату // а там ўже в'е'ч'урк'і / ўже там н'е'добра / ўже ў тоі 'хат'е / йе ўже / д'е ўже 'тойе в'е'ч'урк'і 'ход'а'т' / з'найет'е йак ? // йа т'е'а'б'е рас'ка'жу // кал'іс' / с'е ўже пр'і ма'йоі 'пам'ет'і / ўже ро'ас'казовала нам 'баба Т'о'т'ана // ну дак у же / з'найеш / д'еўк'і ўже гу'л'айут' / гу'л'айут' у'же до поў'ноч'і / ўже п'разн'ік йа'к'іс' / дак гу'л'ал'і / гу'л'ал'і / дак по'пр'і-ход'іл'і та'к'і'е пан'і'ч'і ўже // шо к ў'заўт'р'і'е ж н'е було так / шоб пр'ішоў х'лоп'ец / чу'ж'і'е а'н'і / н'е з'найут' / хто йо'а'н'і та'к'і // чу'ж'і'е х'лопци па'пр'іход'іл'і // да та'к'і'е гу'зи 'жоўт'ийе / да са'м'і ў'д'ет'ийе да раз'д'ет'ийе // да ад'на на ад'ну ка / г'л'анут' ўже / да_ка / от х'лопци кра'с'іві па'пр'іход'іл'і

да нас гу'л'ат' // да ха_ха та ха_ха та ха_ха / да_і ра'гочут' // а то ж. н'е х'лопци / то ж. н'е'добрийе // да ўже гу'л'ал'і / гу'л'ал'і / да ўже ло'жаца з д'еўкам'і // да_ка ад'на / а'д'ін с'еў да_д'ну за п'л'еч'і' // с'е нам кал'іс' 'баба Т'е'а'т'ана рас'казова-ла / м'і ма'лийе бу'л'і / дак а'д'ін ўз'аў за п'л'еч'і йе'йе / ту д'еўку ўже / дак а'на аг'л'анулас' / аж за лаўкайу хвост // о'с'е 'т'ийе / о'с'е 'т'ийе н'е'добрийе // дак та ўже / тоі к'і'ў'нула / тоі к'і'ў'нула / хо'д'іт' на двор д'еўк'і // о'а'н'і с'е'а'д'ат' // т'е на двор паш'л'і / да там і рас'казала // дак т'і ўже са'д'аца з 'йім'і / а т'і н'е_хо / з 'йім'і н'е са'д'аца // а н'і в'і'ход'ат' з 'хат'і // і та ўже 'баба Т'е'а'т'ана і д'ед Гр'іц'ко / дак д'ід_ка / ід'іт' х'лопци / м'і буд'ем спат' ла'ж'іца // дак йа'н'і 'кажут' / м'і буд'ем ла'ж'іца з д'еўкам'і спат' // а ў йіх у хл'е'в'е буў л'он / с трас'тойу / ш'ч'е / н'е'т'ерт'ий ш'ч'е / с трас'тойу ш'ч'е // дак йа'н'і ў теі л'он / д'еўк'і паха'вал'іс'е'а // паха'вал'іс' да ў том ла'ну с'е'а'д'ат' у хл'е'в'е / а д'ед Гр'е'а'ц'ко 'ход'е / набл'у'да / а'н'і с'е'а'д'ат' у 'хат'і / т'і ўже х'лопци // а то н'е х'лопци / то н'е'добрийе'а // дак йа'н'і ўже_і 'кажут' / л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // іш'ч'е / каже н'е 'с'е'йаўс'і'е // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'во'к // іш'ч'е н'е'а раўс'і'е // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // іш'ч'е н'е'а с'ход'іў // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // м'і ш'ч'е йе'а'го н'е'а па'лол'і // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // йон іш'ч'е н'е'а з'е'і'шоў // н'е'а цв'іў іш'ч'е // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок / іш'ч'е йон н'е'а цв'іў / ш'ч'е с'ем'е'ноў н'е'а'ма // і п'і'еўн'і кр'ікнул'і / кака'р'і'еку // 'димом паш'ло ўс'е / і х'лопцоў н'е'а'ма // і д'еўк'і с'тал'і // а'н'і б йіх по'да'в'іл'і // о'с'е ко'а'л'іс' нам 'баба Гр'іц'іха та'к'е рос'казовала / йа ж н'е з'найу / йа н'е'а 'бач'іла йа'го // а'на кал'іс' нам рас'казовала на 'вул'іци / була 'ж'ива да_і рас'казовала 'кал'іс' нам // о'с'е та'к'е / д'е в'е'ч'урк'і 'ход'ат' // два'нац'ат' год ха'д'іл'і в'е'ч'урк'і / там ўже дабра н'е'а'ма ў тоі 'хат'е ўже / там Гас'под' н'е'а с'е'а'д'іт' / а там у же н'е'а'добрийе с'е'а'д'ат' // о'с'е та'к'е кал'іс' було / дак йа та'б'е рас'казала // с'е на в'е'ч'урках та'к'е / а то бач н'е х'лопци // бач йа'к'і'е х'лопци // дак ад'на а'на / шо_с_та була заг'л'ану-ла / от ба'тог в'і'с'іт' / дак йа'на 'каже / д'еўк'і / ха'д'ет' на двор / бо йа 'хоч'у на двор // а'н'і с'е'а'д'ат' / х'лопци 'т'ийе // йак с'е'а'д'ел'і з д'еўкам'і / теі там / теі там / теі там // х'лопцоў п'ят' і д'е'а'вок там п'ят' тих // с'е'а'д'ат' // дак а'н'і 'вишл'і ўже / д'еду рас'казал'і / ха'з'айну ўже рас'казал'і // д'ед 'каже / ха'д'іт' ў чу'лан паха'вайат'ес' // дак ў л'о'ну па'с'ел'і / дак о'с'е так л'он н'е дапус'т'іў / а л'он же св'е'а'т'іца //

114. — Була На'д'ожа / йа'на / с'е на 'Йур'іа / прот'іў 'Йур'іа // 'Йур'іа з'найе'т'а п'разн'ік ? // с'е п'рот'і 'Йур'іа // да с'е тр'еба в'іду'ном_макам / а ў хл'і'в'і / об'с'і'пат' 'хату

ўкругал'а / дак па'ка ж. 'в'ед'ма 'в'іб'е'р'е па о'д'н'еї теї ма'ч'и'нци / дак п'і'в'ен' у'же засп'е'а'ва / дак йа'на ў'же н'е 'заїд'е ў хл'і'с'ў / а йак н'е па'с'іпл'еш / так йа'на ід'е ў хл'еў да і ка'ров'і 'дойт' / 'в'ед'ма та // ну 'баб'і та'к'і 'в'і'д'мам'і ск'ідал'іс' // ну ка'л'іс' у нас д'на 'баба була На'д'ожа // ну і йа'ни па'с'і'пал'і / н'е па'с'і'пал'і / пал'а'гал'і спат' // 'мама ма'я да 'каже / 'Сава^a / 'Сава^a / шос' 'наши у хл'і'в'е д'в'ери 'р'і'пайут'^ц // йон 'каже / мо / йа'кас' у'же пр'іш'ла ка'ров'і да'йт'^ц? // с'е пр'от'іў 'Йур'іа // 'Йур'іа ж. с'е 'посл'е 'Паск'і // йін б'і'вайе і на 'Паску папа'да // йон ус'таў / на'д'еў / на'д'еў'са там / па'шоў / а'на с'ідо / ка'рову 'дойт' // 'в'ед'ма / с'е 'в'ед'ма 'баба та // дак йон 'каже / с'е ти / На'д'ожа? // йі'е На'д'ожеї було зват' // дак йон 'каже / дак пагу'л'аї же ж. / йа та'б'е у'лажу // дак йон са'рочку заў'я'заў на гала'в'е / да б'іў с'кол'к'і ха'т'еў / да папа'б'іл / да і пхнуў / да і 'в'і'в'ел із два'ра / да і 'к'інуў // йа'на ж заў'язана / пазаў'язуваў в'е'роўкам'і // йак же йа'на разў'яже? // і 'рук'і заў'язанийе // ід'е ку'ди? // пр'іш'ла да'дому // а ў йе си'ни 'бил'і / Про'а'хор буў / Йеў'х'ім буў / Н'і'к'іхвор буў / с'і'е с'і'ни бу'л'і // і / да / с'е с'і'ни бу'л'і // і ше зда'йеца / і дач'ка П'ро'уст'^ц а була // да 'кажут' / д'е с'е ти 'мамо була? // да хто т'е'б'е с'е заў'я'заў? // е / н'е п'і'тай'е // йа'ни разў'язал'і / а йін йі зб'іў на 'горке 'йаблака // так пабу'ла мат' йа'на шос' / так ка'л'іс' 'бат'ко^a нам рас'казоваў / йа ж н'е з'найу та'кога // 'бат'ко рас'казоваў / пабу'ла йа'на шос' із 'т'іжд'ен' да і у'м'ерла // ота'к'е було у нас ка'л'іс' // а ка'л'іс' / 'бат'ка 'тоже нам рас'казоваў / йа ж н'е з'найу с'о'а'го / 'бат'ко рас'казоваў / шо по'а'йехал'і за Б'е'н'оўку // Б'е'н'оўку з'найо'т'е? / за Б'е'н'оўку // 'наши' с'ена'коси бу'л'і / за Б'е'н'оўкої // по'а'йехал'і з'і'моју по'а'с'ена / та'ди 'сами самас'тійна 'жил'і // дак 'вол'ікам'і // ну дак 'йедут' / 'йедут' / дак от 'д'ер'ево та'ко над да'рогаї ід'е / дак гал'':а ў'пала / гал'':а ў'пала і воз п'ер'ев'ер'нуўс'е'а // гал'':а ў'пала // із 'д'ер'е'ва // да і н'е су'ха ж гал'':а / а с'і'ра ж. ў'пала гал'':а // а мої 'бат'ка ў'п'ере... / на ма'го 'бат'ка н'е / а дру'г'іі 'заду там / мої су'с'ед буў М'і'к'іто / дак йон / 'Сава^a / 'Сава^a / шо с'е та'к'е? // с'е 'бат'ко нам так рас'казоваў // 'Сава^a / 'Сава^a / па'бач' / мої воз аб'ер'нуўс'а / гал'':а ў'пала / воз аб'ер'нуўс'а / ва'ли он ма'йі ре'вут'^ц // 'бат'ко^a ка / пагу'л'аї / м'і па'лад'ім ту гал'':у / і 'воза ўз'ідіем // 'бат'ко за ту гал'':у / да йа'ни ж. з. са'к'ірам'і 'йедут' / за ту гал'':у / да стаў / да па'с'ік / па'с'ік на др'і'еб'нійе ш'ч'епач'к'і / па'с'ік // да 'кае / да'ваї 'буд'ем 'воза по'малу зди'пат' // зд'н'ал'і 'воза // вол а'д'ін у'пал / во'а'ла пад'н'ал'і / і 'йедут'е / пр'і'йехал'і до'а'дому // а та'ка була 'баба Л'і'евон'іха / йе'йе ў'д'ухаї було зват' / дак йон с'п'іну йеї пере'с'і'к / 'бат'ко

мої // то 'тоже 'в'ед'ма бу'ла // йа'на бач' і там наш'ла / і там т'р'еба шоб 'воза п'ер'ев'ер'нула // с'е 'в'ед'м'і бу'л'і // дак с'е так ка'л'іс' 'бат'ко^a рас'казоваў / йа ж н'е з'найу с'о'а'го // а 'бат'ко^a ро'ас'казоваў / дак с'е йа та'б'е рас'казуў та'к'е // 'бат'ко та'к'е нам / 'б'і'ча та'к'е рас'казоваў / і йа та'б'е ро'ас'казуў // с'е ў нас у с'е'л'е та'к'е було / і так йа'на гар'бат'ен'ка // і йа'на так со'а'г'нут'ен'ка і ха'д'іла ўже / па'ка і ў'м'ерла //

З.: А што во'ни ро'били? // йа'ку ш'коду? //

— А ч'орт йо'а'го зна? // йа'н'і ж л'уд'ам ўр'ед то'а' ра'б'ілі / а л'уд'і ж. то н'е з'нал'і 'мога? // і так йак нам ізра'б'іл'і / дак йін йе'йе з'д'елаў / дак йа'на мат' 'т'іжд'ен' праж'іла / да і ў'м'ерла // бо в'ін зб'іў йі'е с'і'лен'а // на'йілас' мала'ка // дак 'каже / йак ти ж 'в'ед'ма / то йа ш'е л'уч'і'і'в'ед'ма'к / йа то'б'е дам // 'бат'ко ко'л'іс' так / мої по'коїн'і с'е рас'казоваў / і ше мо м'е'н'е'а на с'в'ет'е н'е було / йак було та'к'е // у'же м'і парас'л'і / дак в'ін нам 'с'ад'е / да і рас'казуўе //

115. З.: А ру'с'алок у вас н'і'х'то не 'бач'іў? //

— Йа ру'с'алак н'е 'бач'іла / а бр'е'а'хат' н'е'а 'хоч'у // а л'уд'і ка'л'іс' рас'казовал'і / шо на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' паш'л'і у л'ес / 'б'і'то с'е Ру'с'алн'і 'тижд'ен' / 'йагади йе / паш'л'і ў л'ес / да ка 'ход'іт' б'род'іт' д'і'т'атко по'а' ва'д'е і п'лач'е і п'лач'е // да і 'ка / шо та'к'е п'лач'е? // так л'уд'і ро'ас'казовал'і / йа ж н'е з'найу / йа йо'а'го н'е 'бач'іла // да і 'ка / п'лач'е / і п'лач'е / да і 'ка / аг'л'анул'іс' / д'і'т'атко'а с'і'д'іт' на п'е'а'н'іку да п'лач'е'а // на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' // йо'а'но нара'д'іло'а'с' / на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / і на Ру'с'алн'і ў'м'ерло // дак от'о ру'с'алка наста'йашча // а йак та / шо йа'на на'род'іца на Ру'с'алн'і / а та'к'іі ў'м'ре / та то н'е ру'с'алка / а та / шо то на'род'іца на Ру'с'алном 'тижд'е / от на'род'іт' 'женшч'і'на д'і'т'атко'а / да і ум'ре на Ру'с'алном 'тижд'у / то ру'с'алка 'буд'е / то ўже бакна'в'ен'а ру'с'алка // так ка'л'іс' л'уд'е рас'казовал'і ста'р'ійа / йа та'б'е так ро'ас'казуў //

З.: Це йак'ішо мал'е пом'ре? //

— Да // н'е / ўже ч'і'мало'йе / ос' йа'но ж. нара'д'ілас' на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / да і пу'д'росло ўже / там год ч'і два / ч'і тр'і 'може да і у'м'ерло на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / йа'но ру'с'алач'ка ўже // і х'лоп'ец і д'еўка / ўс'е ад'но ру'с'алач'ка //

З.: А не 'бач'іў йі'х н'і'х'то? // йа'к'і во'ни? // не роз'казувал'і вам?

— Йа н'е'а 'бач'іла / йа бра'хат' н'е'а 'буду // та'к'е рас'казоват' // йа'к'е? // л'уд'і / абикна'в'ен'іа л'уд'і / і ўс'о // йа'к'іе ж йа'ни? // л'уд'і // так йа'к'е д'і'т'атко'а / так йе д'і'т'атко у йа'ком же паха'рон'ат' / у та'ком же і 'йе / ў том і 'ход'ат' же / ру'с'алач'кі // і д'ет'і так / і муш'ч'іні //

'може ї до ў_года / на Ру'салном на'род'ица / да бу'вайе ї на Ру'салном і ўмре // муж'ч'іна ч'т'і хлоп'ец / то ру'салка наста'йашча ўже // дак то ўже 'кажут ру'сал'ім і'д'е / а то ру'салоч'ка //

З.: А што то 'кажут' / што во'ни при'ход'ат' / шчоб заб'рат' на Ру'салниі 'тижден'? // што не 'можна їти ў л'іс зби'рат' 'йагоди ? //

— Да ч'о'а'го ж ? // Ру'сални 'т'и'жден' так н'е їдут' па д'іному ў л'ес па 'йагади / а 'шайкаіу їдут' / бо ба'йаца / шо ру'салк'і 'будут' хад'іт' // і ру'салк'і д'е ж ? // д'е бала'та 'бол'ш'і'йе па л'есу / д'е лози / там і ру'салка 'ход'іт' / а па ч'істам ру'салка ж. хад'іт' н'е 'буд'е'а / ў л'і'с'і // с'е л'уд'і рас'казовал'і с'тарийе / а йа т'і'б'е рас'казуіу // йа до йіх 'бач'іт' н'е'а 'бач'іла / йа бра'хат' н'е'а 'хоч'у / бо н'а 'бач'іла йа'йе / 'тейе ру'салк'і / йа'ка йа'на ру'салка та ? // ну йа'ка ж ? // л'у'д'іна 'буд'е // йа'ка ж ? / йа'ка ўм'р'е / та'ка ж л'у'д'іна і'йе // 'ход'іт' // о // о'с'е так'е_о йа та'б'е ро'ска'зала //

116. — У нас так / у нас же ка'л'іс' ў П'і'л'іпо'а'ўку н'е 'йел'і / і ў пост ка'л'іс' 'п'е'рад 'Паскаі н'е 'йел'і / і ў П'ет'роўку н'е 'йел'і / і ў С'п'асо'а'ўку н'е 'йел'і / і 'тади нам п'разн'ік / разга'ў'л'айем'с'і // от Ражес'во // разга'ў'л'айем'с'і / йе'мо / там рад'і'ч'і / там_то_те /то с'ход'а'ц'а / гу'л'айут' / в'іп'і'вайут' / а 'д'е'ўк'і на в'еч'ар'н'іцах // ізб'і'райем'с'а / з'бор'і / хлопц'і 'водку н'е'а'сут' / і 'тамака гу'л'айом / му'з'іку наї'майом // то'а'д'і' м'і'і п'ла'т'і'л'і ч'ім ? // 'з'ерн'атам'і // по'а' два ста'кани 'з'ерн'ат // ц'еліі бара'бан на'с'іпл'ем 'з'ерн'ат // гарма'н'іст 'д'ел'і'ца с бара'банш'ч'і'ко'а'м / і м'і тан'цуіом / п'йом / гу'л'айом // ц'е на в'еч'ар'н'іцах ка'л'іс' бу'ло та'к'е // і так 'само 'Паск'і // даж'і'дайем'с'а 'Паск'і / да 'церкв'і їдом // йа с'е 'тутака / йа 'кажн'іі год їду на ўс'о'а'нош'ну да 'церкв'і // ў нас же 'ц'ерква з'найеш од'е_д'е // од'е бл'ізка // да 'кажд'іі год їду да 'церкв'і / і ма'йі хад'і'л'і да 'ц'еркв'і // йа їду 'паск'і св'а'т'іт' // да їду с 'в'еч'ара / з 'в'ечара їду і да 'ранку / па'ка св'а'т'іт' // і м'і по'а'мол'імс'а / с'в'ечк'і с'та'ў'л'айом / 'паск'і с'в'е'а'т'ім / да і пр'і'дом до'а'дому разга'ў'л'айе'мс'і'е // а с'е 'Новіі год у нас от 'буд'е'а // і так 'сама і Т'роіца / на Т'роіцу ўже цв'і'ти зати'каіом за і'кони ў 'хат'е / на два'р'е зати'каіом / то б'ез / маі / кл'он // зна'йе'а'т'е'а кл'он ? // зати'каіом і на два'р'е / й у 'хат'е / шо'ў'кова тра'ва / к'ругла м'йата / хо'лодна м'йата / шоб. ў 'хат'і'е сто'йало / шоб. 'пахло // цар_з'ел'а у нас н'е бу'ло / ў Ша'п'ел'і'ч'ах ро'а'сло / ў нас н'е бу'ло / у 'нашоі во'а'д'е // йа'но ж 'пахн'е / да шч'е то / шо ў ва'д'е 'в'ір'в'і / да то 'йежа' шч'е / дак то йест' 'можна / 'б'ел'ін'к'е // ў нас н'е бу'ло / ў Ша'п'ел'і'ч'ах // д'руг'ііе хад'і'л'і ў Ша'п'ел'і'ч'і /

пр'ін'е'сут / там та'му 'гу'л'ку даст / та'му даст 'гу'л'ку // 'тоже гу'л'айут тр'і д'н'і Т'роіцу // так т'і'п'ер тр'і д'н'і гу'л'айут' // 'Паска дак тр'і д'н'і гу'л'айут' на 'ву'л'іце / дак з'найет'о / ў 'б'ітк'і гу'л'айут' / да ў 'коч'елк'і / да 'му'з'іка г'райе / да 'д'е'ўк'і тан'цуіут' // о-ої // а т'е'п'ер ж н'е'ма то'а'го'а / н'е'маіе / т'і'п'ер н'і'де 'тога н'е'маіека // от по'думаіт'е в'і у'же праж'н'і'л'і 'сорок год і йа ўже до д'е'ўйа'носта год / у'же до'а'живайу / і дак н'і'ма шоб. гу'л'ал'і / там 'в'іш'лі да сп'е'вал'і / а с'е ўже п'рот'і'у На'вого'а' году / с'тарага / дак с'е м'і ўже / на в'е'ч'урк'і ўже 'ход'ім / на в'еч'ар'н'іци // дак і'дом у'же по'пуд 'окнам'і // с'е їдут' у'же па рад'н'их у'же / да ўже п'рос'ім // доб'ріі 'в'еч'ар // сп'е'а'вайт'е // сп'і'вайем 'п'і'сн'у / ха'з'аі'ску сп'і'вайем // ої доб'ріі 'в'еч'ар пан гаспа'дар'у. / слаз' с нас'т'ел'і / отч'і'а'і'аї д'в'ер'і' / отч'і'н'аї д'в'ер'і' / заст'і'лаї ста'ли / заст'і'лаї ста'ли / кла'д'і н'і'ра'з'і / по'а'ї'дут' да т'е'a'б'е л'у'б'і'а 'гост'і / л'у'б'і'а 'гост'і / тр'і св'е'a'т'і'м'ел'і / н'ерв'і'ї св'е'a'т'і'м'ел' св'а'т'е Ро'а'жес'тво / д'ругіі св'е'a'т'і'м'ел' св'а'т'ої Ва'с'і'л'і'ї / т'р'е'т'і'ї св'е'a'т'і'м'ел' І'ван Кр'е'a'т'і'м'ел' / І'ван Кр'е'a'т'і'м'ел' / 'воду насв'а'т'і'ї / на в'ес св'ет пус'т'і'ї // с'е на Ражес'тво / с'е м'і сп'і'вайом по'пуд 'окнам'і // с'е ха'з'аі'с'ка // а то ч'е'a'л'е'ну сп'і'вайом / а то пр'і'п'е'ўк'і // ч'е'л'е'на с'е 'до'ўга 'в'ел'м'і с'і'л'ен'о // с'е ч'ел'е'на / с'е // ої шч'м'іт' / гу'д'е / дуб'ро'воіу їд'е / ч'ел'е'на 'мат'і 'д'етак в'е'д'е / ох йа'на в'е'д'е да_ї найу'ч'аіе / са'д'іт'ес' 'д'етк'і на 'нов'іх бо'р'т'ах / а йа ста'райа ў с'таром 'д'ер'ев'і / наса'д'іт'е 'д'етк'і со'лотк'і м'ед'к'і / а йа ста'райа 'жо'ўт'ийе в'ос'к'і / 'жо'ўт'ийе в'ос'к'і / с'в'еч'і сукат'і / с'в'еч'і сукат'і / 'до'чк'і д'а'ват'і / с'і'ту с'і'т'і'м'і / с'і'но'ў же'н'і'т'і // с'ла'в'ім 'Госпада 'Бога за Гас'под'ну ма'л'іт'ву // с'е ч'ел'е'на // с'е у 'кого п'ч'оли йе / с'е то'а'му 'ход'ім да сп'і'вайом / а йак н'е'ма пч'ол / с'е та'ку сп'і'вайемо // а то пр'і'к'л'уч'к'і //

З.: А што та'ке при'к'л'учк'і ? //

— А пр'і'к'л'уч'к'і с'е / ў 'ч'і'сто'а'м 'пол'е пр'і'к'л'учка // там на йа'ку 'д'е'ўку / на йа'кога хлопца // 'ход'іт' У'л'анка 'кол'а І'ванка / йак 'суч'ка // ої у 'пол'і пр'і'п'рава / 'ход'іт' У'л'анка 'кол'а І'ванка / йак 'нава // с'е пр'і'к'л'уч'ка // а с'е хлопцу ўже // у 'пол'і / ў 'пол'і 'ход'ат' туман'и / то н'е туман'и / то с 'кон'еї па'р'і / ої там І'ванко на ка'н'е гра'йе / на ко'н'е гра'йе / коп'л'ом маха'йе / коп'л'ом ма'хаіе / на 'К'і'е'ґ-га'ра на'вара'ч'аіе // на 'К'і'е'ґ-га'ра на'вара'ч'аіе // ка'н'ем разару / кап'л'ем разаб'іу к'раснуіу 'д'евачку за с'е'б'е ваз'і'му // с'е хлопцу пр'і'к'л'учка // с'е ка'л'адк'і ў нас ка'л'іс' та'к'і'е // тут та'к'і н'е сп'е'вайут' / тут н'е ў'м'ейут' / тут н'е ў'м'ейут' // с'е так йа с'тарайа / шо із. с'е'а'ла / дак йа з'найу / дак то_ї с'е у нас / у с'е'л'е н'е спо'собн'і так пасп'е'ват' / йак йа сп'е'a'вала //

йа сп'євала / танцювала / то так мо н'є ах'то ўже н'є танцюваў / н'є сп'єваў / йак йа // і т'єп'єр с'є от йа із с'єйу із. Тан'єї ха⁰жу по ц'іх_во м'єртв'єцоў / дак йа'на ўже б'єсам б'єрє / а йа ўже д'іскан'том б'є а¹ру / йа ўс'є д'іскан'том б'є а¹ру // дак о'с'є та'к'є ў нас ка'л'іс' було а'б'іч'а //

117. — От хл'єб йак п'є а'кл'і ? // ота'ка д'єр'єў'йана д'і'єжа / зда'рова / ота'ко_о / з'накр'ішко'аї / т'оплу во'ад'ічку л':ом / сол'ку к'іда'йєм / р'оста'йє / а та'ди му'к'і с'іпл'єм / ла'патка та'ка / лошка / ла'паткої пудоб'йош / пудоб'йош / йа'но то_ж пудоїд'є // а та'ди зноў / йак пудоїшло йа'но / т'рох'і // та'д'і зноў б'єром д'єжу / на п'єч с'таў'лайом // на п'єч'і тоже / скра'йєчку // пас'т'єл'ім да накр'і'йом // пудоїд'є // та'ди б'єром ізноў т'єплу 'воду л':ом / і му'к'і ба'гато л':ом і та'ди пудоб'йом йа'го // да йа'но так / йак м'л'інци // з'найєт'о йак м'л'інци п'є а'кл'і ? // ч'і н'є з'найєт'є ? / м'л'інч'ік'і / ну і т'єп'єр м'л'інч'ік'і п'є чут' / н'є тон'єн'к'і / а тоўс'ти та'к'і / м'л'інци та'к'і //

З.: Ви д'р'іж'ї туди клали ? //

— Н'є / м'і картоплу ва'р'іл'і да к'іда'л'і // та так йак д'рош'ч'і // картопл'і з'вар'іш / н'є сал'іт' / із'вар'іш йє'йє / да та'ди туди ўк'ін'єш / дак йа'на йак д'рош'ч'і ра'бота'йє // так а'на так // пудоб'йєш йа'го / дак а'но так ў д'єжи нач'є ба'гато / п'єн'іт так // а та'д'і б'єр'єш / му'к'і с'іпл'єш / ба'гато за'кач'уйєш / 'рук'і па'м'ієш / і м'єс'іш // попа'м'єс'іш / шо ўже на ру'цє н'є ста'йє / атс'та'йє ўже т'єста / а та'ди зноў за'глад'єш 'гарн'єн'ко^а / да зноў накр'іюш / там йа'к'ім на'стол'н'іко^ам / на'стол'н'ік'і бу'л'і / накр'іюєш / да то_ї пас'тав'єш // а'но пад'ход'є / от'а'ко з'в'єрху 'в'іід'є // та'д'и б'єр'єш да ка'ч'айєш / 'хоц'єш ку'л'іткам'і / дак у 'воду ма'ч'аї / дак ка'ч'аї ку'л'іткам'і / і та'д'і на стол / н'є на кл'єйонку / а на 'голії стол кла'д'і / а та'ди так б'єр'і у ло'а'пату / п'єч 'добр'є напал'лі / так на стол / на стол'є та'ко шч'є т'рош'к'і по'пут'ход'іт' / йа'но ўже н'є^а буд'є 'репац'а / і та'ди так ва'дою па'глад'іш йіх і та'ди ў п'єч с'іпл'єш му'к'і / йак му'ка н'є га'р'ит' / 'тол'к'і ўже так / 'жоўт'ін'ка / са'жаї у'же / а йак ч'орна 'роб'іц'а му'ка / пага'р'іт' хл'іб // і та'ди ў п'єч па'сад'іш / да та'ди пр'ікр'і'єш т'рош'к'і / там м'інут на д'єс'ат' / дак а'но сх'ват'іт' дух йа'го / зап'єч'єц'а // та'к'іє 'гарн'іє / ку'л'ітк'і / кра'с'ів'і хл'єб та'к'і // і та'ди ўже зноў па'бач'іш / бу'л'шєї закр'ієш / а та'ди_тк'р'ієш т'рох'і / йа'но зап'юкс'а / да от'а'к'і бу'хони // а та'д'и і паў'тагуєш із п'єч'і / та'д'и ха'лоднаї ва'дої зноў по'м'ієш йа'го / в'єрх / ку'л'ітк'і / дак йа'на ж. бл'іш'ч'іт' / і та'к'і с'мачн'і // о'с'є так йа хл'єб п'є а'кла ка'л'іс' // ма'ма ма'йа так і йа п'є а'кла //

З.: А с'к'іл'ки ж ви б'рали картопл'і / шчо хл'іб спек'ти ? // — Кар'топл'і / от'аку / от'ако чугу'ноч'ак ма'л'єн'к'іі та'к'і на'луп'і / 'ток'і н'є сал'іт' / із'варєца / йі'йє пам'н'і / па'таў'ч'і^а / да ру'кої 'гарн'є зам'н'і / да так т'єпл'єн'к'єї ва'д'іч'к'і / ту картоплу туди / і му'ч'іч'к'і туди / йо^ана пуд'ход'іт' / пудоїшло / та'ди зноў йі б'єр'і да зноў йі'йі по'д'б'іі / йак б'іто на м'л'інци / гус'т'єн'ко / да_ї зноў ста'ноў / йо^ано по'удоїд'є / а та'ди ўже зноў б'єр'і да ўже м'єс'і / т'єсто / сип' му'ку так / шоб н'є 'в'єл'ми було с'іл'єн'є гус'ти / йак ку'л'ітк'і / так гус'ти / тре / шоб гус'те т'єсто / а йак та'к'є пал'а'н'іч'к'і / да шоб мала'д'єн'к'є було / так йак мо'г'ла на 'рук'і сх'ват'іт' / ўмо'чаї ў му'ку да на 'рук'і сх'ват'уї / да_ї на ла'пату / да_ї у п'єч / на ла'пату / да_ї у п'єч / ла'пату зна'йєт'є ту шо са'жат' ? //

З.: З'найу //

— Ну от'о / і на ла'пату паси'паї му'к'і у п'єч му'к'і паси'паї // а йак на ку'л'ітку / т'р'єба / шоб гус'ти // так йон та'да 'в'єл'м'і с'мачн'і хл'іб / і ўкус'н'є та'к'і / с'є ку'л'ітк'і // от так м'і п'єкл'і ка'л'іс' // от т'єп'єр 'можна тоже д'рош'ч'і сва'йі ра'б'іт' / 'тол'ка м'і т'єп'єр хл'єба не п'єч'ом // д'є ти йо'го нап'єч'єш ? / там ў тої ду'хоўци ? // н'є^ама п'є а'чи / н'є^ама / н'є^ама 'рускаї п'є а'чи // н'є^ама н'іч'о // у вас мо 'тамака у 'К'ієв'і / там на 'К'ієўшч'ин'і / там ба'гато ў 'кого ше п'єчи йєст' / йа з'найу / шо 'йєст'ака на 'К'ієўшч'ин'і / бо з 'нашага с'є а'ла ў 'К'ієв'є ба'гата л'уд'єї ж'і'в'є / 'йєст'ака / пара'б'іл'і да'ма да ж'і'вут' / о'с'є так'є йа та'б'і ска'зала пра хл'іб і ўс'о //

118. З.: А чи з'нали ви / коли / шчо са'дит' на го'род'і ? //

— Н'є га'род так са'жал'і / м'і так / д'є шо йа'к'є па'сад'іш // а йак ка'пусту са'жайєш / дак с'є йа 'йамачку там пра'б'іла / да_ї с'єла с'ракаї / да там са'жайу / шоб. же та'к'іі ка'ч'ан 'в'ірас / йак с'рака // так об'іч'є / с'є ў нас та'к'є а'б'іч'є^а було // а йак са'жат' га'род / ў'же от га'род т'р'єба паса'д'іт' / дак тут же н'є гл'ад'ім // тут так / ка'л'і пр'і'д'оц'а // а ў с'єл'і ж. то ўс'а'г'да було лу'ч'єї // дак так от пут 'пу'ўн'є т'р'єба са'жат' / от сон / і так от како'рузу / дак от 'поўн'ієе будут' та'го // буд'є м'єс'ац / пуд 'пов'єн ід'є ўже / дак 'будут' с'єм'йєч'к'і 'поўн'і^а // а то так па'сад'іш ка'л'і / дак а'но пала'в'іна // а тут же н'є гл'ад'іш / ка'л'і 'пов'єн / ка'л'і н'є^а 'пов'єн // ка'л'і 'можна // з'найєш / йак на 'дач'у 'йдут' ? // о'с'є та'к'є ў нас було. // і картоплу м'і ўже ў кал'госп'є н'є гл'ад'єл'і ўже / ка'л'і паса'д'іт' // ка'л'і ў кал'хоз'є т'а'гло да'йут' // ка'л'і 'дал'і 'кон'і / ч'і ва'ли 'дал'і / та'ди ўже ід'єш / і к'ідаєш //

3.: А у себе дома знали / коли гарбузи са'дит' // от ме'ні ка'зали / що гарбузи треба са'дит' коли худоба ў хлі'ві пол'агайе ? //

— Дак с'е ж н'е тол'кі шо худоба пр'иход'іт' // да / да же с'ер'ед б'ілага дн'а / у час дн'а / йак худоба ўже па'л'егла // от д'ес' на паш'і / дес' там / йак шо па'с'ец'а // с'е йак са'жайут' гур'к'і да гарбуз'ік'і / ш'е худоба н'е ход'іт' на б'ід // дак ла'ж'іц'а худоба / дак с'е ў час дн'а // і д'еш на пол'е і та'д'і са'д'іс'а зноў так / жопаю са'д'іс'а / і на'зад у'же с'еї / шоб та'к'іе гарбузи парас'л'і / а гу'рочк'і тожа так / дак та'д'і так і л'ажеш / в'іст'ан'еш / шоб доўг'і та'гл'іс'а / гарбуз'іш шоб так заў'йазувал'іс' / і та'ко ў кула'к'і ш'ч'іп'еш / шоб заў'йазувал'іс'а гарбуз'і / та' гу'рочк'і так сам'е / па'сад'іш у'же / да' та'ди в'іст'ан'еш / шоб пл'ел'іс'а // ота'к'е та'к'е ў нас ка'л'іс' було б'іч'е / дома було //

3.: А што роб'или шоб ка'пуста добре рос'ла ? //

— Ру'сални т'и'жден' // с'е ўже ў нас на Ру'сални т'и'жден' / пл'е'том в'ен'к'і / а ў кладб'ішч'а кладом о'а'гон' / ў кладб'ішч'ах // ў нас кладб'ішч'а от с'ела н'еда'л'ечко / бл'із'енко / ла' са'мого с'е'а'ла // і та'до ідом і т'и'е в'ен'к'і перек'ідайом // от б'і'то йа с' то'бої ста'йу / т'и' м'н'е сва'го к'ідайом / а йа т'а'б'е сва'го / т'и' м'н'е сва'го / йа т'е'а'б'е сва'го / ч'е'раз а'гон' / тр'і 'рази п'ер'ек'ідайом / так у'с'е ч'істо // і то т'и'е в'ен'к'і ідом да на ко'а'пусту / ра'с'аду па'сад'ім же / да ўже на кач'а'ни пакла'дом / шоб та'к'іе ўже / кач'а'ни зда'ров'і заў'йазувал'іс' // о'с'о та'к'е ў нас було / ка'л'іс' а'б'іч'а та'к'е було //

119. — С'е там атсту'пал'і н'емц'і / ... і сх'ватуе / а д'ін же ўже там н'ем'ец' / у'рач буў а ма'іу ма'тку / па'б'іў / н'ем'ец' / гола'ву / і пр'іе'ж'ал'і раз кар'топл'і думал'і ка'пат' / дак дак оту'то так голаву і развал'іў йуї / дома там у нас д'е ў нас са'ма хра'нта'ва пала'са / Бура'коўка ўже н'е би'ла хра'нта'ва пала'са / а йа заха'валас'а дома там у те / у дру'гої хат'іс' / да' та'ка була ка'мурка дак йа ту'ди да л'е йе'го шоб н'ем'ец' н'е ўг'л'ед'еў / і зноў б'і ска'заў ха'вал'іс' / а с'а б'егайе да' пр'і'б'егла да / ма'мо / ба'бу так па'б'ілі / так ба'бу па'б'ілі / а йуї так кроў л'е'т'іт' із гала'ви / м'і ўже нуч га'лос'іму' ла' йа'йе / ла' т'ейе ба'бі / дак за нас п'раўда / да ў та'ку хат'інку / бо ў туї нашеї хат'іс' н'е було ок'ен' / дак н'е стаў / у хат'інку / шо м'і ўже за т'ейу ба'ба'йу га'лос'ім / за 'маткаї / ма'йа ма'тка / а йа'йе ўже ба'ба / ма'йе с'еї дач'к'і / ше с'естр'і ж там / да' і ўс'і ш м'і і с'в'екур муї ў ту хатку / і н'е да'йут' с'в'ету шоб і запа'л'іт' хат'а па'бач'ілі м'і йа'йе // так м'і ўже і п'раўда // йак за'пал'ім так і кр'і... а йон кант'ролі ста'йат' кру'га нас / бо

йак тук'і с'п'ічку т'ар'н'ом дак кр'і'чат' / пр'ік'р'і а'гон' / пр'ік'р'і а'гон' // о'с'е т'реба пере'ж'іт' бу'ло / Бог ти' мо'ї / пр'ік'р'і а'гон' / м'і ўже пр'ік'р'іем / да ўс'е ма'мо ма'мо т'ік'і ж'іво / бо н'е ма'жна н'і па'бач'іт' н'і гава'р'іт' / с'е та'к'е // отак м'і ўже пабу'л'і да па'йехал'і ў ту Бура'коўку / поби'лі ў то'ї Бура'коўці / т'іжд'ен' ч'і с'ко'л'к'іс' / на то'б'е у... атступат' пр'іказ' / теї же д'ен' п'раўда шче н'ем'ец' у'рач / дак та ма'йа ма'тка па'жал'ілас'а с' т'ейу гала'вою / шо йамка ж у йа'йе там та'ка / да ка'же с'е н'емц'і мн'е так раз... / н'е йа'ка н'е ка'же н'емц'і / а ка'же крас'ні с'е мн'е голаву разб'ілі / н'е ка'же н'емц'і / ка'же крас'ні с'е м'іні так голаву разб'ілі / д'р'інам та'к'ім // от ун ўз'аў в'істр'іг йуї во'лас / у йуї во'лас та'к'і гарн'і буў / і за'мазаў раз і ў д'руг'і раз / с'тала рана зро... ізрос'таца / чу'лі ? / а йа'ни ўже так суб'ірал'іс' т'и'е н'емц'і ўже гава'р'іт' два ти'х ура'ч'і йак м'і ўже / йак м'і ўже будом // да'дому ж йа'н'і отпуск у йіх йе / о'т / а ў нас н'е було на'ш'ім на х'ронт'е б'і'лі / а йім / с'кул'к'і ўже йа'ни ва'йу'т' а на м'ес'а'ц' буў // бо йун ка'же от м'іні отпуск ч'ерез м'ес'а'ц' / зараз пр'іду ма'тка ўже / буд'е йак с'тукат' у д'в'ер'і / ма'тка о'т'к'рої / йа о'с'о йе ж'івої / е'ге / па'рус'к'і гава'р'іў / да / і т'е... а потім у'же с'е гава'р'ілі гава'р'ілі / да ўночі забраска'т'ат' о'кна / суб'е'раїт'ес' / так п'раўда с'лава Богу с' та'го с'ела в'ібрал'іс' у'с'е т'іх'енко т'іх'енко / н'е запа'л'ілі н'і д'е н'і чо'го // н'і ко'го н'е у'б'ілі // нуч / т'іш'іна / та'ко'го чут' дв'іжен'іа йе'йе / да' і в'ібрал'іс' / о'с'е та'ко // о'с'е так во'а'на була / с'е тук'і з бу'л'шага / а ўс'а'го ж н'е ма'жна раска'зат' / у'д да ше ж йа і бал'на з'нач'іт' / дак да ўже ж і бал'на да' ўже ж і га'да / да і забу'вайес'і д'е шче'ш'чо / ма'жеш // йа вам так раска'зала / а с'е ўже посл'а ваї'ни ж / пас'ла ж ваї'ни ж с'е ўже гавар'іла вам ут і нап'е'род була / шо йак ізноў у кал'хоз паш'ла / а... / у'же зн'аш'... / ізноў же ш ка'на ада'ла / тр'і ка'н'і да'ла ў кал'хоз / да / і в'іпраж'і ўс'е ш / да так же і ўс'е ада'лі ту'ди / а ўс'е годн'і т'рудно' даб'іца' а'е... / да кал'хозу шоб шо пама'гл'і / шоб шо от / ізра'б'іт' дак у'же і н'е ма'жна / т'і ўже н'е ма'йеш с'ілі н'е ма'йеш і / і / ўз'ат' шо / та'к'е'о // йак ти' ўже там н'е роб'іш / да і н'е ма'йеш і с'ілі // так м'і про'ж'ілі / с'кул'к'і кал'хоз арган'ізову'вал'і // а са'бойу / а са'бойу і а'рал'і // да / сам'е ж цеї кун' да по'паўс'а шо йа ўже ада'ла ў кал'хоз / са'ма ж у'же б'ез н'і ко'го / б'ез с'в'екри / с'е ж'о ўже / пас'ла ваї'ни // дак / па'паўс'а йун в'іезд'нім / у'ж'е ж / т'е'п'ер' же ж / ма'ш'ін'і / а то ж і н'е було / ха'рош'і кун' дак у'же в'іезд'ні // а м'і о'ро'ам са'бої / п'роїдом да і по'па... пол'а'жам / ну па'л'а'жам ўс'іе пас'ла в... / пал'а'жам сноў ўста'йем / дак теї гала'ва йа'хаў у'же да бач'іў йак м'і а'рал'і / дак н'а'е даў же а'рат' кон'і да

ўже шоб завалач'іл'і ту паш'н'у шо м'і ўже наа'рал'і / о / да ў'ну'ч'і ка'ол'і 'ора'ом / бо н'е да'йут' / йа'н'і ж н'а 'хочут' па'зору // а м'і н'е гла'д'ім па'зору шоб ў 'з'емл'у шос' у'к'інут' / н'е там шос' йід'н'іе м'і а'рал'і / во'б'ше / ка'руўк'і ше 'тук'і раж':івал'іс' / а йа шо / йак йа на ка'руўку раж':івалас' / ас'таўс'а у м'а'н'е кас'ц'умч'ік / та йон же 'можа і м'і'н'і т'реба на'д'ет' / а по с'іх 'с'олах бу'ло д'е 'ц'єліе / там і ка'руў' там і 'т'олак / так по с'тул'к'і йак м'і т'а'п'ер позда'вал'і / там ус'а'го бу'ло с'лава 'Богу / шо м'і хад'іл'і наш'і 'л'уд'і старца'ват' у 'кога ўже н'і хат'інк'і а'н'і ка'роўк'і / хад'іл'і на с'іх 'с'олах старца'ват' / наш'і 'л'уд'і / о / шоб хто шчо 'н'ебуд' даў // у / дак ку'п'іла ўже те'л'атко паш'ла за теї кас'ц'умч'ік / так / на 'йупку бу'ло у м'а'н'е / 'чорнаго' / і кас'ц'умч'ік 'т'омна' 'с'ін'і / і паш'л'і м'і с'ва'йейу с'а'с'т'рої / Луб'янка бу'ло с'а'єло / а'на па'над са'шої ... у нас // так пр'іш'л'і дак там у л'уд'іні і ка'рова і 'тулка 'тел'найа і т'а'єл'ічка год ўже йуї ку'рад' / дак йа ўже за т'ел'атко ада'ла та'го ўже кас'ц'ума да ўз'ала те т'ел'атко на'с'ілу ж м'і ж йа'го ўже пр'іг'нал'і шо йа'но ўже ш та'к'е / 'с'ілі н'е'а 'маіе / о / дак ул'уд'єї бач пр'от'і ваї'ні / шо ў нас аста'лос' / йаг же ж у нас н'е 'будут' а'рат' са'бойу ? / ч'ім же ж йа'но 'буд'є а'рат' ? / ... / да ше і кал'хоз теї же ўже с'пал'ани' / ў'с'єї рас'т'агнути' / йак йа'го шче тиї кал'хоз же паст'роїт' / йак ў кал'хоз'іє ка'ровак н'е бу'ло / у м'а'н'е са'раї буў пр'аўда / а / да'машн'і ас'таўс' / в'а'єл'ік'і у нас са'раї / та'к'і шо там йак ўже за'вод'іл'і кал'хоз н'а'єма х'в'ерм'і / пр'ів'ал'і да м'ан'... / і двур пр'аўда 'гарни' буў та'к'і ц'і'мали' / пр'ів'єл'і да м'ан'є ти'х п'ат' ка'рувак і т'єл'ат д'єс'ат'єро / ўс'є ў х'л'єв'і і ў два'р'і / і ў двур / н'а'єма / у л'уд'єї па'пал'єні' па'б'іти' а ма'йа / ўс'є пам'єш'ч'єн'іа / к'лун'а зга'р'іла / с'є аста'лос' / дак ўже у м'а'єн'є х'в'ерму ту зав'а'єл'і / 'чул'і ? / шо ж ра'б'іт' ? / н'а'єма ку'да // а па'ка паст'роїл'іс'а / с'є тр'є ст'роїт' нам бу'ло / і те ж / і ўс'є // от йа'к'є / йа'к'і / а ў 'кога ж у'с'є 'ц'єле / па кал'хозу / дак йа паш'ла ада'ла пас'л'єд'н'у 'латку / дак со'а'б'іє ка ... т'єл'ічку / да ту т'єл'ічку згада'вала та ка'роўкайу с'тала дак с'тал'і запра'гат' / да ў кал'хоз'є валач'іл'і і са'б'іє а'рал'і // ка'л'і та' а'но раж':ілос' / ка'л'і та' а'но раж':ілос' / в'і н'є па'думайт'є / йак йа ж с'є ку'п'іла т'єл'атко да і згада'вала да і запра'гла йа'го // да ўже н'є'а са'бої а'рала да ўже 'тейу ка'руўкаї а'рала // бо н'а'а'ма ж / н'і канч'л'ац'і / н'є'а'ма ж 'каже н'і х'верм'і н'і ў кал'хоз'іє ж / да кал'хоза абра'т'іўс'а дак йак н'є'а'ма н'і'чога і ў кал'хоз'і / дак ўже ж 'мус'іш ўже с'ко'к'і там 'сотак тр'є завалач'іт' ў кал'хоз'і / о / і так бу'ло / так / дак от ваї'на бу'ла так йа'на н'є ў'с'ім ваї'на бу'ла бо / па стара'нам д'є хронт н'є пра'ход'іў / а ў нас с'уд'і ту'ди 'чєрас ту Ч'іста'галаўку / от у'же Бура'коўка ўже там н'є бу'ло ваї'ні /

от у'же / а там Кар'п'ілоўка ўже там бу'ло / от / Л'є'а'л'оў там / там у'же 'тоже / ну па'пал'і / а 'чєрас нас хранта'ва пала'са / с'є так йак ... шо ні бу'ло / дак та'к'є бу'ло / 'чєраз 'наше с'є'а'ло / ў'с'єї ма'н'оўр 'чєраз 'наше с'є'а'ло дв'іжен'іе'а / 'чєраз 'нашу д'є'а'р'єўн'у / 'кажут' жа і д'є'а'р'єўн'а і с'є'а'ло / м'і 'каже'а м с'є'а'ло 'каже'а м д'є'а'р'єўн'а // і ма'д'ар'и шл'і йа'к'іс' 'чєраз 'наше с'є'а'ло / с'є ўс'а дв'іжен'іа'є ... 'ход'іт' / йак 'ток'і шо та'к'є полу'чайєца / дак от і ваї'на 'чєраз 'наше с'є'а'ло / дак так істо'ўк'л'і спа'л'іл'і шо 'л'уд'і са'бойу ва'з'іл'і сан'кам'і ота'к'іе чурбанч'ік'і да 'аў'шулк'і 'тиєе 'хатк'і ра'б'іл'і / мо ш'є 'м'єн'ш'іе за с'у бо с'є ш / с'є ўже шч'і'тайєца в'єл'іка // да шоб 'с'єст'і у сва'йуї / да / а в'іса'та йа'ка / о'к'єнц'є ж йа'к'є / в'іса'та йа'ка / шо з а'к'єнца шо дас'тат' ток'і стул' 'можна / дак ота'ка в'іса'та // дак шоб йак у сва'йуї 'хат'іє / па'думат' па тр'і с'є'а'м'іі у 'кога 'хатка аста'лас' дак тр'і с'є'а'м'іі ту'ди паза'лаз'іла' / да там і 'муч'є'аца / н'єж'івут а 'муч'є'аца 'л'уд'і / по'ка а'но са'б'є'а нат'а'гало / шо да зра'б'іло'а а пот'ім ўже йак ізра'б'іло'с'а 'зара' ж'іт'є / дак ўже 'горад ізра'б'іл'і там / ў тиї Ч'іста'галаўц'і / о'с'о ўже ў 'кажнаго / ўже і на два ета'ж'і да'ма / і ўже і пуд'ізди' ўже і / ўже 'господ'і / да / у м'а'н'є ж та 'хати 'бил'і дв'є а н'є да'ма / а ў л'уд'єї же д... 'дом'ік'і 'дом'ік'і о / та і па два 'дом'ік'і пав'ід'єлувал'і ў ка'го ўже бу'ла / та'ка 'с'іла з'нач'іт' / от / да і ўс'є ўс'є по'к'ідал'і дак йаг же'а ж 'л'уд'і н'є 'будут' плакат' / га ? / 'будут' / бо там ба'гато'а чо'а'го пра'пала / тру'да бал'шога пра'пало'а ... / а тут н'є 'дуже пра нас хто і 'думайє / па'н'ат'а н'а'є'маіут' / шо м'і пастра'даўш'іе'а та'к'іе / во'б'ше 'л'уд'і тут пастра'даўш'іе'а / йа н'а'є'ма'жу пра с'а'б'є пра 'масу на'роду / с'кул'к'і ііх / нас 'в'ідв'інул'і с'тул'к'і і пастр'адаўш'іх // те / 'те'ка пот'є'р'ало 'м'єн'єйє / те 'бол'єї д... / дар'ма шо / 'м'єн'єї / у м'є'н'є'а 'м'єн'єї бу'ло йа 'м'єн'єї пот'є'р'ала а / а ў ко'гоз' же'а бу'ло і за'можно'а / н'є 'думайт'є йак // ну шо ж ўже вам 'боул'є ? / сп'а'єват' йа вам н'є'а 'можу / м'а'н'є 'с'ілачка н'є хва'тайє і м'а'н'є 'голос па'да... н'є па'дасца / у м'а'н'є і с'м'єху ж н'а'є'ма / у м'а'н'є'а н'а'ма в'а'єл'іс'олац'і / йа таг ж'іву / от / раз пат'а'р'ала та'к'і у'б'іта'к / йа ўже і ўс'о / зак'р'ілос' у м'а'н'є ўс'є / по'гл'адайу 'тул'к'і да і / а зда'роўя н'а'ма з:а 'тога шо / с'є во'ту'то пл'єч'і / а там та'ка 'м'єсц'іна шо / йак 'пал'ца пр'ік'ласц'і п'є'ч'є / с'є ўже т'рошк'і о'с'є с'є'а'жу / н'є / н'є н'є ха'жу / йак паї'ду хад'іт' дак так і зажу'є там / ну ч'ім йа'го л'є'а'ч'іт' ? / і ў'коли' да'йут' па 'д'єс'ат' у'колаў ў ден' і н'є пома'гайє / йак'шо / і ў ба'л'н'іц'і бу'ла / н'є пома'гайє // с'є па'єл'а пр'аўда ап'є'рац'єйї та'к'є м'і'н'є аста'лос' / а сто штук у 'жолдц'і бу'ло 'кам'єн'єў / по'думад' же н'є с'кул'к'і а п'яад' год пр'іступ'і бу'л'і / б'єз н'і'якого'а н'і'чога н'є з'найєш шо ра'б'іт' // по'а'ка ўже м'а'єн'є 'нуч:у ва'з'іл'і у ту бал'н'іцу шоб

'дал'і / на П'р'іп'ет' / у'колоу ти'х шоб н'е чуд'бо'ул' / дак ва'з'іл'і дак йу'н 'каже ка'ол'і б уд'ен' / дак ваз б'і тут у'же н'е пуст'іл'і б ат'ул' / та м'і'н'е ж і ўд'ен' дач'ка ўже па'в'езла / у'рач / дак уд'ен' дак йу'н 'думайе шо ап'інд'і'ц'іт 'бачут' шо йа / шо почар'н'єла йа да на р'воги' да на ўс'е ж та'к'е' / бо // так йім же н'е'а 'можна ж м'і'н'е'а і 'к'інут' / 'в'ігнат' та'ку да 'зараз на ка'л'аску ... на стул а йа ка'жу п'інд'і'ц'іт же 'нада / п'інд'і'ц'іт 'нада с'коро / от йа ка'жу ў м'а'н'е н'е'а п'інд'і'ц'іт / у м'а'н'е ка'жу 'кам'ен' ў жо'луц'і / о / та йа'ні' шос' і ва'з'ут' і м'іску д'ер'жат' і йа ха'лодна йак л'уд і м'а'н'а йак ва'дої абл'іло / м'лос' та'кайа ід'е ха'лодна / ум'і'райу / а н'е ум'ру / 'с'ерце було к'р'епк'е та'к'е / д'ер'жало ўс'е 'т'ийе 'бол'і / ... / оп'е'рац'ейу ра'б'іл'і 'тоже тр'і ча'са н'е те / і йа' м'йорт'ва була / о / так с'е ж тр'еба йе'го с'тул'к'і пера'н'єст'і та'кої 'у'же л'уд'ін'і шо йа'на і бал'на і / і ў'с'ака і ў та'кум тарма'з'еі та'коуі була / 'воіну с'кук'і праш'ла праўда ? // і шче ж'іву / от / і 'мучус' / йа ў'же 'мучус' н'е ж'іву / 'бол'єст'і м'а'н'е 'мучат' / йа'ні' с'е ж н'е заў'с'єди / с'е так у п'р'іступ'і та'к'ийе с'танут' і с'е 'буд'е н'е'д'єл' дв'є 'муч'іт' м'а'н'е / бу'вайе тр'ох'і і зб'і'вайом да ка'л'і б ж'е було ха'т'а йа'к'е л'є'карство та'к'е шо / і ўт'і'ран'є 'тоже о / н'є'майе шоб йа'го 'в'ігнат' йак / о'то г'р'єлку г'р'єйу / л'є'жу / на туї г'р'єлці і л'є'а'жу / так йак 'т'іхєн'ко л'є'а'жу / н'є / т'є'а'б'є 'може Па'лажко і тр'єба іт'і ... ну ўже пагу'л'айєш пат'єр'п'і / а йа ў'га'лакайу / йа ў'м'єйу га'лакат' / 'тук'і шу ж у'же зб'і'вайус' / ба'гато праўда / ну йа га'лакайу те шо йе а брєх'н'ойу йа н'є зан'і'майс'я' / бо'йс'я брєх'н'і шоб хто мо'йє с'лово по'н'ус' / брєх'н'ої / праўдої 'хочу / шоб уз'ало ма'йу праўду да по'н'єсло па с'єлу / ну бр'єх'н'і н'є дам / н'є 'хочу бр'є'а'хат' / х'то 'йак'і ш'чо 'йак'і л'іж б'і йа йа'койу була / м'і'н'і к'лопат там хто йа'к'і / йак хто 'хоч'є так с'а'єб'є н'є'хаї ва'єд'є і 'може йаг д'єр'жат' / ну йа та'койу н'є 'хочу шоб м'а'н'є / ц'і д'є хто па сп'л'єтн'і дак та'к'ім н'є зан'і'майс'я' / н'є 'хочу... / там ў нас та'ка була 'баба іска'ж'і он'те / а йа н'є ка'жу йуї дак йа'на да ска'ж'і а йа ка'жу йа н'є 'хочу шоб т'і' ма'йє с'лова на'с'іла па с'а'єлу бо т'і' 'зараз і па'н'єсла / йа н'а'є 'хочу ка'жу / хаї йа'но пр'і м'і'н'є ка'жу / о'так / да / ота'к'єйє йа'йє / йа н'а'є 'хочу 'шоб'і л'уд'іна постра'дала з'а м'а'н'є / йа та'к'єйє 'хочу шоб у'с'ім було 'добр'є йак і / йак і ў'с'ім / от / н'є же'лайу шоб / кам... / хто постра'даў а йа ж'і'ла / н'є // йа стра'даю то за с'а'єб'є та сво'а'йу ж'іс'ц' та'ку / дру'гому так попа'дає // так мо'а'йа та ж'іс' с'є там та'ка йє дак йа теї н'є п'лачу йа с'є шо пот'єр'ала та'кога 'с'іна да і 'дон'ку да і н'а'єма пр'і 'кому ж'іт' / ад'на тас'ка // ... і даў'л'єн'ийє та'к'є // дак'шо т... / ад'ін глу'х'і / а ку'ди ? / кром сл'уз єг'є н'а'єма ж ку'ди // д'єд н'є 'чуйє і н'а з'наїє чі с'є йа бал'на чі йа йа'ка / йа'єму

н'а 'можна ска'зат' йа'му ж гава'р'і гава'р'і / дак вот тр'єба м'є'н'і / іш'ч'є на с'таро'єц'і та'к'є з'на'т'і га ? //

З.: А 'йак ви з'і сво'і'ім 'д'ідом позна'йомил'ис' ? //

— А м'і по'зна'йом'іл'іс'я / йа / йо'н буў / йа ж ка'жу йо'н же / йа'го зас'тавіло'а же'а'н'іца' д'єв'ат'нацад' год праўда бо йа'го н'є було ка'му // а йа ўже за д'руг'ім була / за йа'го / йа за йім д'руг'ім // за адна'го паш'ла с'єм'нацад' год / дурачка була / да паш'ла'є с'єм'нацад' год / дак паж'іла с'н'ім да та'к'і л'є'а'д'ач'і дак йа заб'ралас'і да / ма'т' 'м'єс'ацоў тр'і паж'іла да і / н'є 'можна 'ім к'іра'ват' н'і'ч'ім / йа'єно ра'б'іт' н'а'є 'хоч'є / а / то'у'к'і 'хоч'є / п'іт' да ж'іт' / о // йа ж так і сх'ітра'вала шо // так і сх'ітра'вала шоб йак н'є йа / в'іна'вата да'ук / а йо'н шоб в'іна'ват буў // а ча'го ? / йун м'а'єн'є за'в'уз' / с'є ж у 'голад 'сам'є / на У'краї'ну / а йа 'є с'єм'нацад' год було м'і'н'є / а йа'го 'матка / і 'бат'ко буў і ше і с'є'ст'ра // праўда йа'ні' ха'рош'ийє 'бил'і л'уд'і / і с'в'єко'ур і с'в'є'к'руха так м'а'єн'є пан'і'мал'і / а йун с'а'єб'є у'же 'рук'і 'ў'б'рук'і да і па'н'ат'а н'а'єма / а йа на чуж'і'н'є / хто ж ? / с'є т'і тр'є шоб буў мої / с'є 'каже / ну на'чал'н'ік теї шо / м'ноу ка'мандуєш і жа'л'єйєш // єг'є / н'а'єма ж н'і'кога / йа тут чуж'і'на / да ше і / шче і д'є'т'іна / ад 'матк'і м'а'н'є адар'вал'і шч'і'таї / так йа шчо ? / ж'і'л'і там ж'і'л'і / с'є ж в'є'с'на / с'є ж 'голад в'є'с'на / пап'родал'і ж і м'і / теї с'в'єко'ур му'ї 'хату / 'дома шч'є ў йіх аста'лас' / а на'є / на 'да'машн'єйє же ў'сад'б'є 'ж'іто па'с'єйанє / та н'є'хаї же б'і'но і було / і нас атпраў'л'айут' да'дому / ўже н'є 'тук'і ад'н'ийє м'і 'йєдом / бо там 'тоже за'суха зноў на У'краї'ні / і зноў 'голад / там с'тук'і л'уд'єї по'м'єрло шо з'наїт'є д'є'т'єй н'є було / там 'м'єрло о / 'ужас'ц' 'м'єрло / там / та'ка була гола'доўка / і ска'зат' н'є було ча'го / ў нас іш'ч'є л'уд'і 'м'єрл'і то 'м'єрл'і / ал'є ж / н'є 'так'то / бо ў 'кажна'го пош'т'і була ка'ру'о'ка / а йак ка'ру'о'ка йє ў ка'го то 'тєйє н'є 'пухло'а / 'тєйє н'є галада'вало'а // галада'вало'а / пр'ігалод буў но 'тул'к'і ж // 'тошч'є було но ра'ботало ж // ну 'думайу с'є т'и тут у'же наї'шоў н'є'а'в'єсту с'є'а'б'є там / наї'шоў / то ўже йа пс'іха'нула // пс'іха'нула і с'є шо / да'дому па'йєхал'і / ка 'думайу так же н'є ха'т'єла 'тєйу раз'лукаї // пр'і'йєхал'і да'дому да ма'йєй 'матк'і 'бат'ка / йаг'бі'це 'ваша ха'та була / хад'б'і ж ту'ди пр'і'йєхал'і м'і / а ў 'матк'і ш'є 'с'єстр'і йє / у м'а'єн'є 'с'єстр'і шч'є йє / 'дочк'і // дак йа шч'о ? / 'думайу ну / йак 'в'ід'єр'ж'іт' 'т'іжд'єн' / йа н'є'а'буду до 'його' гава'р'іт' так йак йон м'і'н'є на чуж'і'н'є зра'б'іў / йон же да сва'йєй 'род'іні пр'і'йєхаў / у сва'йє с'є'ало / а йа ж на чуж'і'н'є була і ті / кро'м та'б'є у'же н'є'а'ма там 'род'іч'єй / м'а'н'є жа'л'єт' ка'му 'тул'к'і ті / а т'і м'а'н'є атка'заў / жа'л'єт' / ну лад' / дак йак 'в'ід'єр'ж'іт' у'же 'т'іжд'єн' / йа н'а'є'буду

гава'р'іт' / 'матка н'а^ехаї йа'му йесц'і ма'йа ўже мол да'йе // а йа / з'нач'іт' та'к'е т'ер'п'ен'іе зраб'л'у / а н'е 'в'ід'ерж'іт' да 'пуд'е / і'д'і / бо йа т'е^аб'е н'е в'іга'н'ала / о'ут / дак йа н'е^а в'іна'вата б'уд // та с'е йун пат'ер'п'е'у тр'і дні да і па'шоў / о / і'д'і / по'шоў / дак йа ўже н'е в'іна'вата шо ті па'шоў / н'е 'в'ід'ержаў тул'к'і йак йа 'думала / йаг'б'і ўже дв'е н... / 'т'і'жд'ен' пат'ер'п'і'у то йа б'ўже з'нала шо с'е / да так йа ўже 'думаю в'ек н'е па'їду 'замуж / о н'е / н'е по'їду / наш'чо о'но м'і'н'е / н'е по'їду / 'дуже т'а'жолі / і так у м'а'н'е с'е^аст'ра була та'ка / у п'ерта шо 'замуж н'е і'д'е / раскур'кул'ілі йі'йі х'лопца да со^аслал'і / с'кул'к'і н'е пр'іход'іло^а до^а йа'йе сва'тоў і с х'л'еба^м под / два с'е пр'і'д'е ў'в'еча'р'і х'лопцаў / с х'л'еба^м же ка'л'іс' ха'д'ілі // т'а'п'ер у'же ў зак'с і'дут' / од бач ка'л'і / йак у'же йа'но в'ен'чайеци 'разам і ў зак'с / а та'д'і ж / с х'л'ебам пап'е'р'ед а то'д'і за'п'ісуваца // дак а'на с'е па'д... / с'е по'пос'е'д'ат' / сеї 'каже йа 'гарно^а тан'цуйу а теї 'каже йа 'гарно сп'е'вайу / і н'е паш'ла / ну н'е паш'ла дак йа 'думаю дак шо ўже раб'іт'? / йа'на н'е паш'ла 'замуж і йа н'е 'по'їду / да ўже м'і 'будом так / ў с'ом кол'хоз'е в'ека'ват' / а кал'хоз же с'е т'а'жоліе д'ела / так йаг'б'і от с'а^егодн'а дак / н'е паш'ло нас і / ча'т'ир'е п'ад' б'і так м'і с... / наїш'л'і б / н'е ў с'а'годн'ашн'і ут п'е'р'івад та'к'і т'а'жолі / а с'е буў та'к'і // у // ну с'е так йа ўже і аста'лас'а / н'е па'їду 'замуж н'ік'... / н'іка'г'да н'е па'їду / пр'іход'іло до м'а^ен'е с'... / там с'... с'ело С'ем'і'хоц'и / раз'лука // а йа н'е ха'т'ела раз'лук'і / дар'ма шо йа раз'лука // пр'іход'і'у с та'го / с Кар'п'іло'ўк'і // 'тоже раз'лука / н'е / 'ж'інка йа'го була бол'на / а йа дак йа н'... / дак йа ка'жу йа н'е па'їду // і пр'іход'і'у с'ва'го с'ела / 'тоже / дак ўс'е раз'лук'і / е н'е / йа раз'лук н'е^а 'хочу / дар'ма шо йа раз'лука / ну йа н'е / ба'йус' раз'лук'ат' / 'думаю мо йа'но 'хоч'е ж'іт' іс тім ч'ела'в'екам а йа ўже ка 'луч'е 'буду да па'їду за йа'го ? / н'іт' / н'е ска'т'ела раз'лук'ат' с'а^его / так і аста'лас' / а с'еї же / шч'е м'е^ан'е с'еї хл... х'лопцам ма... ма'л'ім йа'к'імс' буў йак йа на ту Укра'їну 'йехаў дак / ... / дак йун 'каж'е йа т'е^аб'е 'бач'іў йак ти 'йехала / йа йа'го н'е^а 'бач'іла / с'е ўже та'ди йак стаў йу'н м'а^ен'е набл'удат' да / да с'е с... у'хажуват' за м'нойу да н'... да в'езд' та'ко_о / хто па'доїд'е йо'н падк'ідае ти'х х'лопцаў ад м'а^ен'е / да // ну с'е так і ўз'аў м'е^ан'е / тр'і 'годи' м'і та'го / а то'д'і ўже с'е йа'го за'став'іло^а жа'н'іца ш... с'ест'ра забол'ела / так йа'му д'е'ват'нацад' год було а м'і'н'і ўже дв'ацат' 'в'ішло / о'с'е та'к'і буў 'замуж / да с'е та'к'і за'муж / дак от бач / у нас і ў 'д'ет'ах н'е в'е'з'от' і йе^аго па'ран'іло і / дак к^{ал}... к... ка'л'ека да та'к'і ж йо'н та'о ра'б'іў / і аг'лук от на с'тарасц' / па'бачт'е йак аг'е / ад'не / с'е т'роїе д'е'т'еї було да йак йа 'т'ийе 'д'ет'і с'е бл'із'н'ата 'бил'і /

с'е с'а^егодн'а прив'ел'е'г'ія / а йа та'ко 'рук'і сашч'е^ап'л'у / да і н'е^асу йіх та'к'іе б... та'ка би'ла с'іл'на / дар'ма шо с'те'п'ер бол'на / а та'ка би'ла с'іл'на // да ўже йак йа ў теї кал'хоз паш'ла дак / м'а'н'е ўже п'раўда на ра'боту ў 'пол'е н'е ган'... н'е атпраў'л'ал'і / а 'с'ім'і 'д'ет'м'і паш'ла / да ўже там л'он перараб'л'ат' дак / л'е^а паст'ройо^ак / дак у'же йа там / іх зат'аг... зан'а^есу / йак то 'заїду д'а... / да ўже там р... ра'б'іла з 'йім'і л'е^а дом^а // о'с'е та'к'е / а ў с'е^ал'е ж о'так / о'с'е д'воїе д'е'т'еї / йак 'хоч'иш а / а і'д'і ра'б'і / і та'к'е / с'е ж у'же с'тал'і с'лава 'Богу у л'у'д'еї 'д'ет'і то ўже а'но і ка'л'асачку 'маїе а та'ди шо ? // шо 'бул'еї вам ? / у'же н'і'чого / да ? // ўже наторох'т'іла //

3.: *Роска'ж'іт' йак Ви ма'лих остаў'л'ал'и ў 'хат'і //*

— Ма'ли'х астаў'л'ала / да // йа'к ў 'хат'і'е ? / ну с'е ж шо ? / с'в'ек'рух'і н'е було / паст'ел'у йім / ра'д'ужку с'ерад 'хат'і а н'... / а ше йім було / шче ж а'н'і н'е ха'д'ілі 'ток'і 'поўзал'і / до^а по'їду по 'з'ел'е / а у нас так у'же / а'н'і адно^ас'ібно^а ж'іл'і / та йа ж іш'ч'е адно^ас'ібно^а ж'іла / так дв'е ка'рові д'воїе т'е^ал'ат' і с'в'і'н'а / с'в'іна^аматка га'рот / д'воїе д'е'т'еї / с'е м'і'н'і тр'е 'було с'тол'к'і ра'б'іт' / ха'з'аїство гл'ад'і / да с'е і за ка'робку / да паш'ла 'з'ел'а нар'вала / та пр'і'несла / а пр'іду дак с'а на па'роз'і гала'вої сп'іт' а та с'а'род 'хат'і н'іц л'е'ж'іт та сп'іт' / спл'ат' // а йа'ні бул'і та'к'іе спа'коїний / і пана'пачкуйут' а н'е ча'пайут' / с'е'д'ат' с'а^еб'е / с'е йа паўб'і'райус' / прас'ц'іт' за вира'жен'ія^а / йа гавару пуд'рад шо йе / от // і с'е йіх шо ж / ... поб'е'ру позб'е'райу да пага'дуйу даї с'е ж із'ноў гаї'да / тр'е га'рода іт'і ж / абраб'л'ат' / бо і га'род же с'е на м'е'н'і / а ў 'пол'і / у'же у м'е^ан'е за'в'іца була і с'е^аст'ра ма'йа пр'і'д'е да с'е па'роб'і шо х'л'еба ба'гата на'паша / с'в'еко'р муї / о // дак там у'же йа н'е ха'д'іла / а с'е да'машн' так с'кук'і мн'е ра'боті' було // д'воїе д'е'т'еї / та'к'іе 'бил'і спа'коїнийе шо п'раўда тр'е шоб за год асл'е'пла / а ча'го ? // н'е^а 'можна ж уз'ат'іх да с'а^еб'е / бо д'воїе / шоб йа 'л'егла з йім / а над 'л'ул'кайу ш та'ка ка'лиска з'робл'е'на / ка'л'із' же н'е^а було ти'х л'у'д'е'к / а на в'е'ровочках була та'ка / от / в'і мо і н'е^а з'найе'т'е іх // і с'е іх там к'лала // ста'йу йа на і га'дуйу ііх / груд'м'і ту і ту // п'ерш ту дак 'та п'лач'е / 'потім ту дак 'та п'лач'е // ў м'а^ен'е с'в'еко'р у'же буў да кр'і'ч'іт' на м'а'н'е 'Гапа / а йак / 'думаю шо йа спл'у / а йа ж н'е спл'у йа ста'йу о'а'д'о / а с'в'е'т'іт' н'е с'в'е'а'т'іла / н'е пр'ів'с'ічала шоб і с'в'ет' буў 'даже / 'пона'ч'і / от йак / йа'к'і ж'ім буў ў 'ж'іжн'і / да і і ж'ім бо іна'ч'еї н'е 'можна було / от / і там зо'а'в'іца там с'в'еко'р а там_те там_те да / да м'і'н'е і / бу'рат' іх сон / та н'е'хаї у'же йа 'буду / ад'на бес сна / о'с'е так / пр'іду /

а 'потим ўже йа'ни йак пудрасл'і ўже т'рошк'і / дак у'же за 'рук'і і пашл'і / с'а^елом / п'і'тайут' йіх // а шч'е п'раўда от шо / бул'і ў нас 'ти'е / л'ес рубал'і // ўк'ра'їнци' // загатаўл'ал'і л'ес да с'е на т'е / на йа'к'ійіс' паст'роік'і са'б'е / укра'їнци' ж а м'і ж н'е^а з'найем / дак у'же ў нас і ж'і'л'і там / дак у^ос'е с'у ма'йу 'д'еўку і ўх'ват'ат' шо йа'но мал'ен'к'е / йа'но було з'найш / 'ч'іста'іе / дар'ма / хо'ж і було і 'б'еднас'ц' а йа'ни 'ч'іст'ен'к'іе бул'і / та'к'іе шо йіх і / дак йон с'е ўх'ват'іт те д'і'т'а і ў мага... / о'с'е во же ма'йе дак / у мага'з'ін да 'зараз канх'в'ет / йа / с'е да 'матк'і йіх зан'а^есу дак йа'ни там на'ход'іл'іс' бл'іска^о л'а^е 'матк'і / дак у'же 'кажут' шо вон' / у'же па'н'есл'і 'Гал'у у мага'з'ін / мо ў йа'го 'д'ет'і та'к'іе 'мал'ен'к'іе шо йон інт'ер'е'суйеца / канх'в'ет у'же йуї на-купл'айе / а то ж і раз пр'і м'і'н'е п'раўда ухва'т'іў дак / а йа ўсл'ед і'ду / дак йон у'же / т'рох'і п'яна'вати' / йа і ба'йус'а шоб д'е і н'е^а ўпаў / а та'ди ж н'е ду'же було та'ке іс' с'ім'і 'д'ет'м'і страга'в'іта йак с'е^агодн'а / н'е 'можна йіх ку'ди то пус'ц'іт'і са'м'іх / а та'ди ж с'е^аго н'е // б'езразл'ічнас'ц' була / 'кажнаму 'каже д'е д'і'т'а і д'е 'д'е шо йа'го пр'іаб'р'іт' л'у'д'іна а то / а т'е^ап'ер же ж 'можна упус'т'іт' / р'еб'і'онка д'е і ст'рашко да // та'к'е в'р'ем'а настало^а // с'е так йак ка'л'іс' у нас / а'д'ін м'іл'іц'і'н'ер да заб'раў та'го / заб'раў с'тарца / да і в'а^ед'е / так йон о:х йа'к'і т'а^еп'ер св'ет настай / шо м'іл'іц'і'н'ір за поводи'ра стаў у'же у / у с'тарца / о / ут бач // та'к'е було бач / тут шос' та'к'е / с'е ж було та'к'е страга'в'ітае 'раншеі / ну і 'зараз / ка'л'із' же було страга'в'іта / і ска'зат' н'е^ама ча'го // ну шо 'бул'еі ? / шо за'булас'і а шо ўже / дак у'же надо^айела вам с'лухат' //

Буда Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Буда розташоване за 34 км від районного центру м. Чорнобиль, за 6 км від Білорусі. Село невелике, своєї церкви не мало, було приписане до Свято-Воскресенської церкви с.Товстий Ліс.

Пізніше с. Буда адміністративно входило до Товстоліської сільської ради.

У 1986 р. село компактно переселене у с. Липівка Макарівського р-ну Київської обл., де також мешкають вихідці з сс. Буряківка, Старі Красниці, Нові Красниці, Річція, Рудькі Чорнобильського р-ну; для переселенців збудована нова частина села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі здійснюється спільно з корінними жителями с. Липівка та переселенцями з інших польських сіл.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Буда здійснено у с. Липівка у жовтні - листопаді 1995 р.

120. — Ри'і'жук 'В'ера^о і'ваноўно //

З.: Йа'кого ви 'року ? //

— 'Тишчу деўйа'цот д'вацат' д'ругого //

З.: Г'рамот'і ў'чилис' ? //

— У'чил'ас' / с'ім кл'асоў 'кончил'а //

З.: З йа'кого ви с'ела 'родом ? //

— 'Обшем с'таре наз'ван'іе 'Будо / Тоўсто'л'іска 'Будо / 'Буда^о ди'ї у'с'о / бул'а во'на Новостаро'буда / а по'том йі'їі переймено'вали 'Буда і ўсе / а Тоўсто'л'іського с'іл'со'в'іта^о //

З.: Ви вийіж'зали з с'ела / жи'ли дес' у д'ругому ? //

— Бул'о та'ке / в'ийеж'зало // в'ийеж'зало // у 'д'ецтв'і в'ийеж'зало / по'том за'мужн'а в'ийеж'зало / ну на год бул'о та'ке / шо в'ийеж'зало / ни на'доўго // ну і о'це посл'ідн'і раз 'в'ийехал'и //

З.: Розка'ж'іт' про сво'йе с'ело / чи л'іс йе ? //

— Л'іс то йест' од нас полто'ра к'іл'ометра / 'р'ічки не'мае / с'ело бул'о 'наше по хуто'рах до воі'ни / по'том йо'го 'перед воі'ноі знесл'и до 'вулиц' / да / 'перед воі'ноіу / знесл'и йак'раз по п'лану шоб 'вулиці бул'и / ну і то'д'і шо / шче не'оп'равил'ис' дру'г'іе й'обст'ройіце і ўдруг воі'на //

З.: 'Р'ічки не бул'о ? //

— 'Кол'о нас бл'из'ко не бул'о / це 'р'ічка П'ри'пет' дак це рай'он Новоше'пел'іцки 'ранше наш буў / до це 'р'ічка П'ри'пет'

де о'це 'зарез 'атумна сто'їт' / ну 'о'на од нас пет'нацит'
к'і'лометроу бу'ла //

З.: А урочишча бу'ли у вас йа'к'іс' ? //

— Це шо урочишча ? // ви' називайте бол'ота да ўсе //
'обшем вун йак вам ска'зат 'через то й наз'вал'и 'даже се'ло
'Тоўсти Л'іс і с'танция 'Тоўсти Л'іс / пото'му шо там / йа не
з'найу / де вун начи'наўс' / і де вун кон'чаўс' те'л'іс / вел'ик'і
л'іс / там і гри'би' рос'ли / там і 'ягоди / там у'се //

З.: Йа'к'і гри'би там ? //

— І 'б'ілий / ў'с'ак'іе // сир'ойжки / і л'ісички / це ўсе
м'і б'рал'и // і 'яго'ди чер'ніка / су'ница / мал'ина / це ўсе
бу'ло / шче і 'буя'к'і бу'ли / пуд'ходит' пуд чер'ницю / 'тул'ко
шо не та'к'іе с'теб'ла / а та'к'і в'ісок'іе і т'рошк'і син'о'в'ати
цв'іт //

З.: А чор'ниц'і йа'к'і ? //

— Чорнин'к'іе та'к'іе ў'куснийе / ви' не з'на'єте йіх ? //
ми' не бо'йал'ис'а л'ісу / не бо'йал'ис' ми' вобш'че л'ісу / по'ка
не по'яв'іл'ас' у нас / о'ца 'ато'мна / йак по'яв'іл'ас' до нас
'ато'мна / дак там бу'ли та'к'і на'ходал'ис' / л'уд'ци / шо 'даже
ў'мо'йі су'с'ідки 'ягоди одоб'рал'и ў'л'іс'і / то'д'і ми' ўже с'тал'и
т'рошк'і з'на'єте / бо'л'ш при'д'ержувае 'гурту / о'так'от //

З.: А шо ж то за л'уди бу'ли ? //

— А м'і там з'на'ем / шо це за л'уди / то'д'і ж на П'ри'пет'
на'йіхал'о ба'гато л'удей / йак с'тал'а П'ри'пет' ст'ройіце //

З.: А з'в'і'іў не бо'йал'ис'а ? //

— З'в'і'іў ? // йак вам розка'зат' / йа при'мерно 'наче'б'то
'тол'ко 'воўка бо'йал'ас' / но йа йо'го ни'е'кол'и не 'бачил'а / по
п'раўд'і ска'зат' / бо йа ро'б'іл'а на с'танци'ї / там чо'тири'
к'і'лометри од нас с'танци'я / йа ро'б'іл'а шчо'то'водом там / це
'перед во'їнойу / і во ў'рем'я во'їни / шче по'ка 'н'імци не
заіш'л'и / ду йа бу'ло та'ке / шо ў час 'ноч'і хо'дил'а / ме'н'і
т'реба бу'ло доку'менти во'зит' і йа хо'дил'а ў час 'ноч'і до'дому /
пон'і'ма'єте / ну'і 'тол'ко 'воўка бо'йал'ас' / ну ни'е'кол'и йа йо'го
не 'бачил'а //

З.: Не мог'ли ўно'ч'і заблудит'ис' ? //

— Н'е / н'е / йа 'добре до'рогу з'нал'а // йа 'доўго ро'б'іл'а
там / дак йа 'добре до'рогу з'нал'а //

З.: А не було ви'падк'іў / шоб з'в'і'і на л'удей нап'адали ? //

— Не'чут'но бу'ло //

З.: А йа'к'і з'в'і'і во'дил'ис' ? //

— Там і л'іс'іци бу'ли / там і / посл'ідн'е ў'рем'е 'шо'то
при'думал'и / шо із зв'єри'нца утек'л'а йак о'то / 'шо'то нап'ада'є
на л'удей б'і ку'шка / йак це 'во'но назива'єце / 'тигра 'кажеца /
ну мал'е во'но 'кажут' / рис / ну йо'го н'их'то не 'бачиў / да йа
т'рох'і 'наче по'бойувал'ас' / йак іш'л'а л'ісом у'же / от і во

ў'рем'е во'ї'ни / ну йа 'тол'ко 'думаю / шо то х'то'то та'ку
'шутку пус'тиў / бо н'их'то йо'го й'не 'бачиў / 'того 'рису //

З.: З'гадуєте сво'є се'ло / 'хочете по'йхати ту'ди ? //

— Н'і / не 'хочу // йа там ни'чо не зоб'л'у ў'же / там
позакри'вал'и ш'л'узи / там во'да ў нас по'дво'рах сто'йал'о /
там 'може по'пудми'вал'о ўже / по'пудгни'вал'о / шо йа са'ма
'можу зро'б'іт' / йа ўже не ў состо'йан'іі 'буду / а так у'же /
тут 'будем дож'и'ват' йак 'буде // ди'ї ўсе // о'так і ж'из'
про'ходит' //

121. — Ну про бат'к'іў / жи'л'и во'ни середн'а'ками / бу'ла ў
нас сем'я / с'ім чоло'в'ік / п'ят' 'дочок / два 'сини бу'ло ў
йіх // 'мати у'м'єр'ла ў т'рудни год / ў гол'уд'оўку / бу'ло йу'
'сорок 'вус'ім л'іт / а по'том 'посл'і йі 'бат'ко / от в'і з'на'єте /
ў т'рицет' с'ед'мом по'мойему / чи на'чал'а т'рицет' 'вос'мого /
по'паў у бухве'ра ў 'пойзд'і / о'то 'между бухве'рами // от та'ка'я
полу'чил'ос' / там он по'грузку ро'б'іў і 'йак'то слу'чай'но вун
по'паў у бухве'ра // ну'і так йа ос'тал'ас' од 'матер'і у о'д'інацит'
год / на'чал'а о'д'інацатого / од 'бат'ка ўже бу'ло ме'н'і ши'с'на-
цит' год // по'том йа 'кончила с'ім класу'ў / по'йіхал'а до
сест'ри / ди'т'а гла'д'іл'а год / 'посл'і то'го / по'том сест'ру
пере'водил'и / во'на бу'ла за во'їен'им / йа при'йіхал'а до'дому /
при'йіхал'а до'дому / брат ро'б'іў шчо'то'водом / и йо'го
ў'арм'ію б'рал'и / і йа с'тал'а на йо'го 'місто шчо'то'водом /
ну і ро'б'іл'а / і ро'б'іл'а / то'д'і 'замуж 'в'ішл'а / 'в'ішл'а
'замуж / йак вам ска'зат' // так йа 'помн'у це ўсе 'дуже 'добре /
це 'перв'і раз йа 'в'ішл'а / бо йа ўже д'руг'і раз бу'ла / 'в'ішл'а
'вос'мого 'ма'я зап'ісал'ис' / д'вацит' п'ятого 'ма'я с'вад'ба
бу'ла / д'вацит' ў'того і'юн'а во'їна / пон'і'ма'єте / 'важко
ўз'думат' та'к'с' / 'тико шо / чоло'в'ік буў му'ї на же'л'ізної
до'роз'і / а то'д'і на'ложувал'и на жел'ізнодоро'жничкоў брон' // і
вун / буў з'начит' / 'дома три 'годи / до 'сорок т'реїт'ого 'года /
по'ка не 'в'ізвол'ил'и Укра'їни / 'нашого ра'йона / при'ходил'и
парт'ізани / два 'рази при'ходил'и / раз пр'ішл'и йа бу'ла
б'і'рем'ина / во'ни 'кажут' / ха'ї чоло'в'ік іде ў парт'ізани / а
йа йім ска'зала / ви' с'о'гон'і йо'го 'вуз'мите / 'заўтре ме'не
по'в'ісет' / во'ни не ўз'ал'и / во'ни 'силоі не б'рал'и / д'руг'і раз
пр'ішл'и во'ни / ан'г'інойу вун бо'л'іў / 'тоже не ўз'ал'и / ну'а
о'це ў 'сорок т'реїт'ом го'ду ўже вун по'шоў у 'част'і / там йо'го
с'коро ў'б'іто бу'ло / за 'Коростин'ем / там бумб'іюжка бу'ла /
йак йіх 'саме / в'же 'везл'и / 'в'ішл'и во'ни ўже там з'бойем чи
Бо'г йіх з'найс' ну'і там сна'рад по'паў у теї о'коп де 'вун буў
і ўсе / на цом 'кончил'ос' / ос'тал'ас' у ме'не ди'тина на ру'ках /
ну'і йак / йа пошл'а ро'б'іт' ў кол'госп / ў кан'тор'і йа ро'б'іл'а
з'разу / а по'том йак вам ска'зат' / 'через чо'тир'і 'годи 'в'ішл'а

д'ругі раз замуж у́же / у́же ж вун похорон'ани бу́у 'перви / в'ішла зно́у замуж / і жи'ли м'і ўже до йа'кого 'года / 'обшем на год м'і вийи́ж'зали ў Кома'р'інск'і райо́н / із ц'ім чолов'іком йа вйеж'зала / там з квар'т'ірої не полу'чил'ос' / йа вер'нула'с' на'зад у сво'є се'л'о / по'у'том 'дали йо'му 'через 'н'екотроїе ў'ремйе напраў'л'ен'йе / аж у Бело'рус'йу / там так полу'чил'ос' / шо ни'е с'тойіт' ка'зат' / хо'т'лі ми там ку'пи'т' 'комнату со'би ў Бело'рус'йіи 'кол'о сест'ри' / сест'ра там жи'ла / ну ни'е по'пал'ос' / там та шо прода'вала ў'йі 'д'іти бу'ли ма'л'йе / йуї не розре'шили прода'ват' / до 'возросту д'і'теї / чолов'ік'йі за'г'инуў на х'рон'т'і / от 'дали ста'рому на'праў'л'ен'йе / ў Ба'раноўску 'обла'ст' / вун буў ре'в'ізор по кол'хозах / йо'му 'дали ту'ди напраў'л'ен'йе / м'і там 'шо то год жи'ли / йа не з'найу йак ко'му / ну м'і'ні / там не пона'равил'ос' у́же / п'росто йа ба'гато рос'казуват' не 'буду / но / не пона'равил'ос' ми'ні // там вос'точник'і круз ок'но квар'т'іра / 'хати па'л'или йіхн'йе / ну ў ме'не бу'ла чу'жа квар'т'іра / не л'у'білі там / то 'западна шчи'тал'ас' / а 'зарез' же / у́же йід' ту'ди / 'зарез м'і ўс'і ха'рошийе / а то'д'і ж не л'у'білі вос'тошних / з вос'тошн'іками / ну і йа йім ц'о'го / йа і бо'йал'ас' / при'йіхал'а зно́у на'зад у сво'є се'л'о / т'аг'не на сво'йу 'род'іну / ну то'д'і с'тал'и ро'б'іт' у кол'хозі / а вун інва'л'ід буў / ої 'Господ'і // п'іў 'гарно / л'у'біў п'іт' // а по'том по'шоў ро'б'іт' чорноро'бочим / хто шо по'просит' / вун інва'л'ідом буў / і так м'і жи'ли / йак вам ска'зат' / д'і'теї шче д'воїе з йім приж'і'ли / а 'перви же от 'первого бу'ло т'роїе ў ме'не ўс'о'го д'і'теї / д'в'і 'дочки і син / по'у'том вун забол'іў / ў йо'го полу'чил'ас' ў йо'го но'га бу'ла 'ран'ана / вун кан'тужени буў / і но'га 'ран'ана / полу'чил'ос' так / шо йо'му / у Чор'нобил'і од'ри'зали 'ногу од'ну / ганг'рена полу'чил'ас' у 'його / по'у'том не' проїш'ло два 'годи / йа за'бул'ас' / 'точно вам не ска'жу / ў йа'ком го'ду ж од'ри'зали ну шче 'кажице два 'годи проїш'ло шче вун у'чиўс' 'тико на кости'лах хо'дит' / нас еваку'іровали с'у'ди / і тут 'шо то 'через го'л'доў 'кажеца по'ўто'ра / од'ри'зали йо'му й'д'ругу 'ногу / і так вун про'лежаў тут пош'т'і два 'годи / без двох но'г // по'том ше на с'тарост'і ог'лух / і ослеп // ота'ке от полу'чил'ос' / ну те'пер / йа ўже 'озде / це вун у 'восимд'іс'ат деў'йятому по'м'ер / а те'пер йа ўже жи'ву шче от при ме'н'ні жи'в'е й'сест'ра інва'л'ід 'тоже / ну так і жи'в'еце / йак жи'в'еце / так у́же й'жи'в'ем //

З.: А бра'ти 'ваш'і і 'сестри' ? //

— Два бра'ти / два бра'ти за'гинуло на ф'рон'т'і // с'тарши' і 'годом од'ин / 'сами с'тарши' і 'годом од'ин за ме'не с'тарши' // с'таршого 'д'іти найш'л'и аж у 'Роўном мо'гил'у / бо бу'ла при'ш'ла 'безвист'і / а 'менши' / ой 'Господ'і // от вер'тица ж / де вун

похорон'ан / ну вер'тица ж у гол'о'ві / не 'можу ўз'думат' / чи ў Лит'в'і чи / ў 'Нал'чик / а / 'город 'Нал'чик / ў 'гороуд'і ў тум по'хо'рон'ани // в'ін буў коман'д'ір ро'з'в'ідки / Бог йо'го з'найе / йа'ка йо'го смер'т' / сл'учил'ас' / ми' не з'найе'м ни'чого // от і ми' так / а 'сестри' / 'сестри' / од'на шче ў'м'ер'ла ў 'Буд'і с'тарша / нас же бу'ло аж п'ят' / це йа ўже 'сама 'менша 'м'ежду 'йіми / а д'в'і шче ў 'М'інском жи'вут' / у 'город'і 'М'іцку / ў Бил'о'рус'йіи / ну і од'на це зо'м'нойу / а бра'ти за'гинули / о'бидва на во'їні //

122. З.: Пам'я'тайете / йак будували 'атомну с'танц'йу ? //

— Пам'я'тайу / йа там не бу'ла то'д'і на П'ри'пет'і / бо це ж од нас пет'нацит' / ну до райо́на пет'нацит' к'ілометроў до 'того бу'ло вос'ім'нацит' 'кажице / пам'я'тайу йа 'тул'ко то / сест'ра 'радом зо'м'нойу жи'ла / і там бу'ли ро'бочийе ў'йі / не з'найу йак во'ни по'пал'и і во'ни си'д'іли за сто'лом / о'б'ідали / йа це 'чула на сво'ййе 'уши шо од'ин ка'заў / це хара'шо / с'танц'йа / но 'каже / 'може полу'чице так / шо і не 'радийе ви' йої 'будете / і от 'через пет'нацит' год д'еїс'в'іт'ел'но так полу'чил'ос' / а так бу'л'ш йа шо / там 'город кра'с'іви ж та'к'і по'ст'ройіли / ўже 'д'іти мо'йі жи'ли / ўже квар'т'іру ха'рошу полу'чили / 'дуже кра'с'іви 'город / ви' шче там не бу'ли ? // там до'ма / там 'господ'і / там 'нове / там у'се бу'ло / шо там / снаб'жал'и / там же / на'род ту'да х'л'инуў з у'с'ого с'в'іта / там / 'вобшем 'дуже хара'шо бу'ло / йак'би' во'на не зор'вал'ас' / нам би' і 'д'ітам 'наши'м / ну а так полу'чил'ос' / шо 'д'іти по с'в'іту / хто де / те там / а те там / а те там //

З.: А пам'я'тайете тої ден' / коли з'ір'валас' ? //

— Йак вам і ска'зат' / за'бул'ас' йа йа'к'і ден' буў / чи не'д'іла / чи / не 'помн'у // 'обше'м ден' не 'помн'у / йак до ме'не при'біг'ла доч'ка з ди'тинойу // ої / 'мамо / йак йа доб'іралас'е / і тракто'рам'і і ўсе / а шче м'і ў мага'з'ін'і по'чул'и шо шос' там зор'вал'ос' / ми' не ў 'курс'і 'д'іла бу'ли / йак пр'іш'ла доч'ка / роз'ас'нил'а / ну і так полу'чил'ос' / шо ди'т'атко ў йеї інва'л'ід / дак бу'ло у 'дом'і інва'л'ідо'ў / се'л'о йест' По'т'йеўка тут / йа за'бул'ас' 'тико йа'кого во'но райо́на / 'д'євочка 'мал'ін'ка ў'йеї на ру'ках / а чолов'ік на ро'бот'і / і так / те то'д'і / те то'д'і о'так / во'на при'біг'ла з ди'там / а чол'ов'ік у́же п'ішки йшоў от'кудаву то і тут зиш'л'ис' у 'мене / но ми' ни'чого не з'найе'м чи це ў'редно / чи не ў'редно / си'дим на 'вулиц'і / кол'г'и од'ин во'д'іт'ел' і 'каже / на 'з'ат'а на мо'го / Ва'сил' / ти чо'го си'диш / а ну соб'іраїс' / 'каже / ўйеж'зат' / от'с'удова / да / о'ни до 'вечора соб'рал'ис' і / не з'найу чим вун йіх дос'тави'ў до Луб'янки' там се'л'о йе / чи шо / йа 'ц'о'го ўже вам 'точно не ска'жу / а там у́же йіх напраў'л'али / ку'да ко'го /

Вони зразу мабут попали у К'їєу / а потім с К'їєва йакос' аж у Кал'угу попали / ну вони ж шчас там гуду'ю три старалис' обме'нат' квар'тери во'ни зарез у Мал'ині Жи'томир'кї район / можна ска'зат' не дуже дал'еко // ну а так іш'че / нас у'же / саме ж перед Паскою д'їло було / зако'лоли ми поро'са / стег'но пек'ли / м'ї ж об'ично ўже з'на'ете йак у д'е'реўні / стег'но пек'ли / там у'же пригото'вл'алис'а / а-ге / йїздет' у'же сви'неї зби'райут' / ко'рови ве'дем / це с'одні при'мерно К'расна Су'бота / м'ї ве'дем ко'рови ўже на ма'шини / а на'заўтре ўже Паска / чет'верте число / ўже і нас аў'тобус п'їдб'їрайе / ўже і пов'ез'ли нас // зразу за'вез'ли мене ў Гаў'роншчину / тут се'ло йе неда'леко // там йа жи'ла / по'ка ц'їе 'дом'к'ї пост'ройл'и / а то'ді тут ме'нї дал'и квар'теру / пере'їхал'а с'уди / ну і жи'ву //

З.: А там у ко'го жи'ли ? //

— Там бабушка та'ка ха'роша 'женщина була / шо ми ж іш'че йїздили за 'некоторими' веш'чами туд'а ў сво'їе се'ло / да'вал'и нам ма'шини / дак м'ї / дак во'на 'даже ме'нї 'йїсти на'варит' / і ха'з'айїну на'варит' 'йїсти / та'ка 'женщина ха'роша була / от м'їнїе'них'то не 'каже / бо йа ўже там да'но була / чи хот'я во'на шче жи'ва // ха'роша та'ка 'женщина / от // ува'жал'и нас / не буд ка'зат' / жал'їли / п'росто л'уди жал'їли / шо та'ке 'бедств'їе нам по'пал'ос' / так шо / йа 'буду йе'її споми'нат' / шо во'на 'гарно при'нал'ла / і 'даже ме'нї с'тал'а йак у 'помоч' / йак от ме'нї 'йїхат' куди / дак ц'а сест'ра ж т'рошк'ї ўну'шен'їе ў йїїї ў голо'ві / дак йа ха'з'айїна оста'вл'ал'а на йїїї / по'ка шче в'ун / вун зразу ў бол'нищу йо'го пол'ожил'и / а потім же та'к'ї при'вез'ли // і то'го // і йа оста'вл'ал'а і во'на 'даже 'йїсти наго'товит' / і ме'нї 'йїсти з'варит' / ну так ха'роша л'удина по'пал'ас' // а по'том тут 'дом'к' дал'и / да пере'їхал'и ди'ї у'с'о //

З.: Л'уди ц'ї шо тут жи'вут' / йак до вас від'нос'ац'а ? //

— З'на'єте шо / йа тул'ко хо'жу ў ма'газ'їн да ў кан'тору кол'ї 'небуд' / на ро'боту йа не хо'жу / по'тому шо йа ў та'ко'м состо'їан'її жи'ла / тої без ну'ог жи'ї / ц'а сест'ра бол'на дак йа ў кол'хоз на ро'боту не хо'жу / так шо йа не з'найу / а так ў ма'газ'їні / при'мерно до мене л'уди хара'шо обра'ш'чайуце / а та'ка вобш'чму йа не з'найу / не 'буду вам ка'зат' / йак / ме'нї 'кажица / них'то ж не об'їжайе //

З.: Ваш чоло'в'їк без н'їг буў ? //

— Це ц'ї у'же да / дру'г'ї / у'же йо'го ў Чор'нобил'ї од'ну 'ногу од'ризали а д'ругу ўже тут од'ризали // ну ў йо'го була 'ран'ана но'га од'на / 'шо то' получил'ас' ганг'рена ў йо'го / це шче ў Чор'нобил'ї / за'вез'ли / од'ризали йо'му ту 'ногу / а по'том у'же вун на'ч'еб'то стаў у'же ви'чун'ат' / стаў у'же на

кости'лах у'чи'ца / еваку'в'їровал'и с'уди і тут по'жи'ї вун / йа не пом'ну с'куко там / переїш'ла зноў ганг'рена на д'ругу 'ногу / і од'ризали ўже тут д'ругу / ну і так у'же до'жи'ї до с'м'ерт'ї / шче жи'ї вун / шчи'таїте / чо'тири' годи 'обш'чем / два годи без двох нуг і без пу'то'ра м'їсеци / а нако'н'ец іш'че і ос'леп буў / 'важке та'ке жи'т'а ск'лалос'а / ни'чого не по'д'елайш //

З.: Перед тим / йак 'мала з'їр'ватис' 'атомна / чи може було ў 'кого йа'ке передчу'т'а чи с'нилис' ? //

— Йак вам і ска'зат' / с'ни'то нам не с'нил'ис' / но' раз при'їхал'а мо'їа доч'ка / це шче во'на не зор'вал'ос' / ди'ї 'каже / 'мамо / ни'кому 'туко не 'кажит' / д'їїчина ў нас 'робит' / жи'ве 'коло 'атомної / ну шос' зор'валос' та'ке / шо аж у 'дом'ї сте'на пожо'їт'їло / о'це 'тул'ко та'ке було / не то / шо це ўже зор'вал'ос' со'їс'їм / а шче 'ранше / но них'то ни'чого / ни'якоїї о'п'асност'ї не ма'ї / ни'чого та'кого / жи'ли л'уде ди'ї у'се / ни'чого не з'нал'и / а то'ді ўже йак зор'вал'о / до кан'ешно / ўже ст'рашно було нам і ту худ'обу в'ести на 'тиїе ма'шини / 'Бо-о-же му'ї і 'тиїе аў'тобуси йшли не о'дин же і не два / а 'ц'їл'ими еша'лонами / 'н'ескоко аў'тобусов под'рад / ст'рашно було 'даже / ну йа шче от шо вам ска'жу д'їти / от 'кажут' / ви'новате на'чал'ство / почо'му не об'їа'їл'али / а йа ка'жу / 'добре / шо й не об'їа'їл'али / нам ска'зали / це на 'тижден' / там на дв'ї нед'їл'ї в'ї в'їеж'зайете / не бе'р'їт із со'бою ни'чого / а йак'б'ї ска'зали / шо ми 'йїдем насо'їс'їм / там би' не од'не поме'шал'ос' / це ж 'к'їдайеш у'се / от м'ї із ста'рим сво'їїм'ї ру'кам'ї 'хату зро'б'їли / у'се / до с'тарост'ї шоб' 'наче 'л'екше жит' / а тут трах бах / 'к'їдайеш / кан'ешно / а так пост'е'п'ен'о / по'ст'е'п'ен'о ўл'ад'нал'ос' / да-аї жи'вем у'же / з'найете / ўже з'найем / шо туд'а м'ї не по'їїдем //

123. З.: А можете розка'зати йак 'хату ро'бити ? //

— Йа вам з'разу розка'жу / йак м'ї с 'п'ервим хо'т'їли ст'ройїце чол'ов'їком / шче йак в'їн 'дома буў // по'їхали м'ї з йїм ко'їро'ўкою ў л'їс / це / по'їхали ко'їро'ўкою ў л'їс / та ко'їро'ўка ж не во'зил'а л'їсу / ми ўже ри'шил'и ст'ройїце з 'п'ерв'їм шче то ўже з'на'єте / жи'вем це ж заб'рали йо'го ў 'сорок т'реї'том а то ж м'ї у'же жи'вем / хаз'аї'нуйем / та ко'їро'ўка йак по'но'сил'а з 'тими ко'їло'їдками 'того 'воза / а ў нас 'хатка там прода'вал'ас' ста'рен'ка / так йа по'думал'а да ка'жу / з'найеш шо чоло'в'їче / да'ваї 'луч'е 'купим ту ста'ру 'хату / х'їба ми пост'ройїмос' так / в'о'н пос'л'ухаў і ми куп'їли / куп'їли м'ї за йа'к'їе ре'сурси / куп'їли поро'с'атко 'в'їгодал'и св'їно'матку / дож'дал'ис' поро'с'аток / і потім за ти поро'с'атка м'ї куп'їли 'хату / це ж не так йак те'пер у'же / а то'ді ж іш'че це'нил'осе ўсе // а з ц'їм у'же ми / ми прода'вали

ту хату / продали / а з цим уже ми ст'ройілис' / 'тоже йа ў л'іс 'йіздила / з йім 'йіздила ў л'іс / і 'р'ізали л'іс / ўс'ак бу'ло / ну на'нал'и 'ту'ко л'удеї на под'вал шоб / а по'том / ў 'його 'тоже інвал'ід вин уже 'тоже тут по'м'ер / дру'з'а во'ни бу'ли / і теї інвал'ід і теї / му'ї ха'з'айін у'м'іу те'сат л'іс / підго'товит' л'іс / поз'ве то'го / теї у'м'іу у'се дол'а'ду / ви'ме'рат' і ўсе / скл'а'дут' там / 'н'ескоко' / шар / чи там с'ко'ко' і 'дал'і / і так і пост'ройілис' / шче і ко'л'одез'а 'ви'копал'и цемен'тованого ўже 'перед ц'ім 'горем / ўже 'можна бу'ло жит' / о //

З.: Ви 'йако'с' виби'рали спеці'ал'но / з'нали де ко'лодез' ко'пат' ? //

— Н'е / не з'нал'и / просто так / дл'а у'добств'іа / шчоб бл'изен'ко но'сит' 'воду од по'урога / диї у'с'о // у нас там ко'лодез'і йа вам іска'жу / тут ос' де йа б'рал'а 'воду у л'удеї / дак шис'нацит' кру'гу:ў 'кажут' / а ў нас там три чо'тири к'руги і ко'лодец' / там же 'низ'к'і мес'та ў нас / не та'к'і йак тут //

З.: Де ви 'місце виби'рали на 'хату / йак ? //

— 'Бат'ко'ўшчину / на 'бат'ко'ўс'ко'м д'воришч'и / де ста'ра 'хата 'бат'кова сто'яло / на то'м 'місці / ми с'тару 'хату розоб'рал'и / бо жи'ла ц'а сест'ра там / у туї 'хат'і і йуї пост'ройіли та'ку невел'ичку / бо о'на од'іночка / і со'б'і там так 'через го'род чи шо / пост'ройіли со'б'і диї / на сво'йо'м д'воришч'и шчи'таїте // ми дере'їяну збудо'вали / дере'їяну / пуд'вал а по'том с'т'інки дере'їянийе і перего'родки дере'їяни / у нас же кру'гом там л'іс //

З.: А з 'йакого 'дерева ? //

— Сос'на // а под'вал дубови' / а то сос'на //

З.: А пуд'вал гли'бокиї / с'к'і'рки висо'та ? //

— Н'е-е / ну штан'дар'і ми нази'вали / за'копувал'и / ну 'може 'ви'шче т'рошк'і за це за'копувал'и ў 'земл'у / так / ну на с'ко'ко' / 'може на / метро'у по'ўто'ра / бо т'реба ж ў 'земл'у йо'го зако'пат //

З.: Н'ічим це сма'лили ? //

— Н'е / ми ни'чим не сма'лил'и //

З.: А ш'курили ? //

— Да / да / да / обко'ровувал'и ми / да / 'кору зни'мал'и / зни'ма'їце ко'ра і ўсе //

З.: Чим зн'і'маїце ? //

— Чим 'видно / со'к'іро'у // а дуб / вун же йак по'буде у си'рому / до вун же к'репши 'робице / вун же не так йак сос'на / вун же шче к'репши 'робице / ну і ни'чого 'хатку пос'тавил'и на д'в'і 'комнати / ни'чого / так йак м'і ка'зал'и ко'муорка і д'в'і 'комнати і ўс'о / п'іч / г'рубa і ўс'о //

З.: А ў 'хату шо с'таїл'али ? //

— У 'хату ўже посл'едн'е ўрем'я д'іти т'ел'е'в'ізора при'везли нам бу'ли / кро'ват'і м'і 'сам'і поку'п'л'али / 'шафу 'сам'і ку'п'л'и / ну і 'рад'іво у нас 'в'ічно бу'ло / е'л'ектрика бу'ла / ну-у / 'можна бу'ло жит' //

З.: Між б'ре'їнами шос' кла'дец'а ? //

— Н'е / мо'ух / з'на'їте шо та'ке мо'ух / мо'ух ло'жил'и / на 'каждеїе бре'їно / ло'жице мо'ух / то'д'і зно'ў бре'їно / ну а зсе'редини ўже шчи'ко'турил'и / йа са'ма і шчи'ко'турил'а // г'линойу // з пес'ком т'рошки / ну і зсе'редини там наби'вали та'к'іе йак вам ска'зат' / д'ранку / м'і нази'вали / та'ке ре'шоточками / йа са'ма шче і шчи'ко'турил'а //

З.: А де ту д'ранку б'рали ? //

— А л'іс же ў нас / а по'том / 'йако'с' же 'парил'и да ста'ри 'йако'с' йіх та'к'іе 'палочки' ви'д'елува'у диї у'с'о // ўсе ў сво'їх ру'ках бу'ло // м'і 'даже ў'м'ілі і к'ір'п'іч ро'уби'т' / да // 'горе ўсе на'учи'т' / йак 'кажут' 'горе кал'ач'і на'учи'т' 'йісти / так і нас / м'і ж про'жи'ли ў сво'їи 'годи і 'гол'од і 'хол'од і вої'ну ўсе ж м'і пере'жи'ли // ну 'роб'іце та'ке 'наче ота'ке от ко'ри'тце / посе'редин'і попе'речичка / по'том 'місце г'лина / г'лина і пе'сок / ну по'бу'ше г'лини ка'н'ешно / а по'том по'си'пл'еш пе'сочком о'т'їе ко'робочки' / на'л'апо'ў / на'л'апо'ў / по'ро'ун'а'ў / по'том пере'к'іну'ў / во'но 'вик'інуло'с' / пос'таві'ў йо'го 'рубa / хаї со'хне / і вам к'ір'п'іч / ўсе 'нашим' л'уд'ам при'ходил'ос' ро'б'іт' //

З.: А з'верху йак ро'били / 'тоже за'к'ідали г'линойу ? // з 'чого к'ришу ро'били / чим к'рили ? //

— Ну 'хата ж 'роб'іце / йа не з'найу / чи виї ў 'курс'і д'іл'а / там же к'рокви' с'тавице / по'том 'лати наб'івайут' / 'доски' по тих к'роквах о'так упо'до'уж / а к'роква це ота'ко сто'їе // а те на с'т'іни / пото'лок //

З.: І з'низу 'тоже н'іди'вайе'ц'а ? //

— 'Тоже шчи'ко'турка / ну ў нас шчеко'турки' ў потол'ка не бу'ло / бо йа не ў'м'іла / дак 'доск'і / по'мазал'и да ле'п'іл'и диї у'с'е //

З.: А йак т'і 'доски нази'вайут'с'а шо н'іди'вати ? //

— Пото'лок м'і з'вал'и диї у'с'е / пото'лок //

З.: А з'верху шо к'лали ўсе'редин'і на т'і 'доски ? //

— 'Тирсу наси'пал'и / коїс'тру наси'пал'и / це дл'а обогре'ван'іа / а хто хо'т'іу до вал'цо'ва'ў / це вал'цо'ва'ў до 'тоже г'ліної з'мазува'ў / но м'і не вал'цо'вал'и / просто не бу'ло ў нас 'сил'и т'а'гат' г'ліни ту'ди //

З.: 'Тирса са'ма бу'ла / чи з 'чимос' м'ішали ? //

— 'Тирса / коїс'тра з 'л'ону / о'то / ота'ке от / дл'а ут'еп'лен'іа // а к'рил'и / за к'ришеї м'і 'йіздил'и аж у Чер'ніго'у по бл'аху / по'том ку'п'л'и м'і та'койі ко'ротин'койі

бл'ахи^і / ну нак'рил'и л'уде там нам / но на'верно не так / бо прот'е'кало / по'том м'і ўже / йак вам ска'зат / у'же П'ри'пет' бу'ла / дос'тал'и ўже м'і бл'ах'і та'кої / ве'л'ик'ііе л'іс'ти / по'верх те'їі пот'аг'нул'и / у'же не прот'е'кало / у'же у'добств'о бу'ло ха'роше / 'мона бу'ло жит' //

З.: А н'іч бу'ла ў 'хат'і / ро'били ? //

— І п'іч / і г'руба / ўсе бу'ло //

З.: Ви з'на'єте / йак н'іч т'реба к'ласти ? //

— Н'і не ў'мийу цо'го / цо'го ўже не наў'чил'ас' // йа 'туко 'бачил'а йак 'робет' //

З.: Шоб 'дерево не заго'р'іло' / то йак обкла'дали ? //

— Да-а к'ір'п'іч чо в'іна заго'р'іца / во'но ж к'ір'п'іч / пов'і'ложуйеце ўсе к'ір'п'іч / так шо чо'го во'на заго'р'іце //

З.: А н'іч чим з'мазували ? //

— К'рейдойу / то'д'і ж к'рейда бу'ла //

З.: А з'линойу спо'чатку 'мазали ? //

— Да / 'мазали //

З.: На йа'кому рост'вори к'лалц' фундамент 'печ'і ? //

— М'і / 'можна ўс'ак ло'ўжит' / а м'і ло'жил'и 'тоже ж чо'тири штан'дар'і по кут'ках / шоб бу'ло прост'ранство пуд печ'ейу / а по'том / це на чо'тирох уг'лах фундамент / та'ка 'дирка посе'редин'і / а по'том ло'жил'и 'доски' / а на 'доски' ўже печ'ник г'лину л'апоў / да ло'жиў к'ір'п'іч / ди'у'с'о / во'но ни'кол'и не заго'рал'ос' / пото'му шо м'і ж берег'ли / шоб / усе'редин'і шо бу'вае от там же г'лино'ўі з'мазаў / шоб поца'рапоў / то за'мазуйіш йо'го шоб ус'єгда бу'ло там / йак вам ска'зат' / 'руўнин'ко і шоб не доіш'ло до 'досток / хот' там к'ір'п'іч ле'ї'жит' / но ўс'о'дно о'пасно / шоб о'ди'н к'ір'п'іч ле'жаў / бо це ж 'може 'іскра по'пасти 'между к'ір'п'іч / дак г'лино'ї йо'го 'гарне'н'ко зб'і'вал'и там усе'редин'і / ви'мазувал'и ди'у'с'о / ди' / не допус'кал'и до то'го / шоб там проди'равит' шо 'небуд' / там кочер'гойу ч'и ч'им / зал'іпл'увал'и // пл'ити не бу'ло ў'нас / п'і'ч / і так у д'ругу 'комнату г'руба бу'ла / шоб г'рило ў'д'ругу 'комнату //

З.: Два димо'ходи чи о'дин ? //

— О'дин ў'гору ви'ходиў / а на го'р'і / ле'ї'жак'і м'і називайім шо попе'р'ечни ота'ко йде / с'ходице з двох бу'к'оў / то од 'печ'і а то од г'руб'і / а тут йде ў димо'ход / то ле'жа'к'і називайіце / а то //

З.: Прикри'вали 'чимос' димо'ход ? //

— Н'е / н'і'чим // н'і'чим / ў нас димо'ходи не бу'л'и при'крит'і // то це ж зас'лонка оту'то ў 'хат'і / ў п'іч // це / м'і закри'вал'и / 'йухта називайіце це угор'і ўже там / на 'печ'де йде ўже ў димо'ход там / дак там йе та 'йухта / дак закри'вал'и 'йухтойу / ну так закри'вал'и шоб не по'чадат' // ўже йак 'ви'де

га'рачи 'воздух / дак то'д'і м'і закри'вайим / бо це ж 'можна закри'т' да ў'чадет' //

З.: У' кут'ки н'і'чого не к'лал'и / не н'ідкла'дали г'рош'і ? //

— От ви з'на'єте / йа за це не з'найу / йа не з'найу / бо це нам фундамент пома'гал'и ж маіст'ри' ро'бит' / дак йа за це вам не ска'жу / бо йа не з'найу //

З.: А то'д'і ўже йак 'хату побуду'вали / ро'били йа'к'іс' ў'х'ідш'ини ? //

— Ро'б'іл'и // ну йак / заз'веш л'у'деі ди'у'се / поз'вал'и л'у'деі //

З.: А толо'ка у вас бу'ла ? //

— Н'е / ў ме'не не бу'ло толо'к'і // дру'г'ііе 'робет толо'коі / то з'на'єте / йак ба'гато 'роду йе / да ўсе / да то с'ходице 'родств'ен'ік'і / а ў нас 'роду не бу'ло та'кого / дак м'і толо'коі не ро'б'іл'и //

З.: А над'вор'і у дво'р'і шче шчо сто'їало ? //

— Са'раі бу'ў / по'том т'ок ми' називайім / де 'с'іно з'л'ожуйім / де хл'іб мо'лотим і са'док бу'ў / поса'дил'и / ну'ї ку'ратн'ік бу'ў дл'а ку'реі / ну так і дл'а дроў / ўсе те шо т'реба ў ха'з'айств'і / шо необхо'д'іме / те ўсе попри'ст'ройувал'и //

124. З.: А ви пам'я'тайете йак ви почи'нали хаз'айну'вати ? //

— Ме'не ўже хл'іб учил'а свек'руха пек'ти // см'е'їаца 'будете // йа то'д'і ро'бил'а ўже ж на с'танциі / бо йа'ї замуж ви'ходил'а уже з'тейі ро'боти / а ў ме'не ж 'матки' не бу'ло наў'чит' / а йа мол'одо'ї ж пош'ла по ро'ботах / да так / сест'ра о'ц'а бу'ла шче ў ме'не во'на ўже ў 'сорок чет'вертом го'ду йіі пл'охо с'тал'о / а то во'на / до / там же чо'тири к'і'лометри йти / йа 'ранен'ко йду і 'позно при'хожу / не'ма ко'д'и уч'іце / то во'на са'ма хл'іб пек'ла / а пош'ла до свек'рухи / свек'руха ўже захо'т'іла ме'не наў'чит' // пос'тавил'а осл'о'нч'іка ме'н'і ма'лен'кого // 'т'іста то'го / у'же пос'тавил'а д'і'жку / а йа тоў'чу тоў'чу йо'го // во'на ме'н'і не пудс'казуйе / шо це т'реба ж йо'го ме'шат / перевер'тат' / а йа йо'го тоў'к'ла / тоў'к'ла / а во'на ўже 'каже / ну 'дон'ка / іди'ж у'же на ро'боту / бо ўже ж нам т'реба на ро'боту / йу'ї / і чоло'в'ік же с'тари' шче бу'ў // шче ж це м'і // ну да / це ж м'і ро'б'іл'и шче п'раўда / це ж зна'чал'а во'ни / дак / 'каже / бо то'б'і ж у'же т'реба на ро'боту / йа са'ма доме'шу / о'так йа наў'чил'ас' / то'д'і ўже / с'тал'а ўже ж дог'ладуваца бу'л'ш / да ўсе шо т'реба йо'го ме'шат' да ўсе / з'на'єте / о'так і на'чал'ос' / так і нача'л'и хаз'айну'ват' //

З.: А йак хл'іб в н'іч 'першій раз са'дили ? //

— Йа ўже не 'помн'у 'цого / йак йа ўже са'дил'а / ў свек'рухи йа не са'дил'а / бо / йак ска'зат' / свек'руха пожи'ла там йа

пуў'года ў'й'йі / по'том у'же йак 'н'імци заіш'л'и / во'ни
'ви'йехал'и //

125. — 'Н'імци 'йакос' же так іш'л'и / шо тут на ро'бот'і ми'
ще ш'чоло'в'іком хо'дил'и на ро'боту во'ў'рем'є во'їни / до йдем
'л'ісом / а 'л'ісом при'ходил'ос' / до м'і йдем так од кор'ча до
кор'ча б'ігал'и і ў' ка'зарм'еном пол'о'жен'ійі м'і бу'л'и / дак м'і
бе'жи'м і 'пул'і с'в'ішчут' / по л'іс'тах / пон'і'ма'єте / само'л'оти
ле'т'ат / дак м'і бу'л'и на ка'зарм'еном пол'о'жен'ійі / нача'вал'и
там на с'танційі на туї / ў'с'ак бу'л'о / 'господ'і / с'трашно
й'подумат' зарез // а по'том та'к'і / тут по т'іл'іх'вону
переда'йут' у'же 'н'імци / там Де'нисовичи' йест' пет'нацит'
к'і'лометроў од нас се'л'о / у'же по т'іл'іх'вону нам по'с'аз'і
'кажут' у'же 'н'імци ў' Де'нисовичах / дак йа з ро'боти ў'тек'л'а /
йа предупред'ил'а нача'л'ника сво'го / ма'істра / по же'л'ізної
до'роз'і вун буў' ма'істер / йа ска'зал'а / шо йа уї'ду з ро'боти /
во'ни і'дут' на пут' / а йа оста'йус' од'на / ў'с'і с'ем'ї 'ви'йехал'и
о'т'туда / бо с'тал'о бом'б'ит' у'же там ти'о с'танційі да ў'се / так
йа с'тал'а бо'йаце / а по'том ска'зал'и ў'же по т'іл'іх'вону / шо
'н'імци ў' Де'нисо'в'ичах мото'цикл'ами' / дак йа то'д'і / 'дума'ю
о'тут при'йідут' да нак'ри'йут' тут ме'не ў' цуї ка'йутци ў' туї
кан'турци д'ї у'с'о / і ў'тек'л'а // йа ў'же йак б'ігл'а / дак 'саме /
там у нас та'к'е бол'утце йе / йа до'б'ігл'а до 'того бол'у'отца /
само'л'от за само'л'отом га'н'а'е'це і ме'н'і так с'трашно с'тал'о /
йа л'аг'л'а ў' ка'наву / ў' тра'ву / во'ни так 'низ'ко га'н'ал'ис'
од'не за дру'гим / шо 'наче йак 'надо'мної прол'е'тал'и дак 'наче
со'ў'с'ім 'надо'мноў / по'том во'ни пол'е'т'іл'и на Де'нисовичи' /
йа схва'тил'ас' / до'б'ігл'а до'дому / і це йа ў'тек'л'а йак с'о'л'од'ні
'помн'у ў' п'іятницю / і ре'шил'а так / 'есл'і 'н'імцоў не 'буде /
ў' поне'д'ілок ў'же по'ї'ду на ро'боту // ко'л'и ў'же ў' суб'оту /
ў'же зри'вайут' 'наш'і посл'ідні' по'їзд і'де / зри'вайут' 'ре'йки' /
ну ў'с'о / ў'же ро'бота пре'крат'іл'ас' раз 'ре'йки / так у'же йа
не пош'л'а / так ў'же й'ос'тал'ас' / по'жил'а йа ў' свек'рух'і
по'ў'года / по'том у'же йак при'ш'л'и 'н'імци / во'ни бу'л'и з
чу'жого се'л'а / во'ни 'ви'йехал'и ў' сво'є се'л'о / бо йіх у'же
с'тал'и о'т'удова а'к'ішкат' / он буў' гол'о'вої с'іл'ради / а то'д'і //
ну це т'рудно об'яс'нит' дл'а вас / дл'а вас 'буде непо'н'атно //
ну / у'же ж' йак 'н'імци при'ш'л'и до ў'же ж' і дру'га ў'л'аст' / а
вун буў' же гол'о'вої с'іл'ради то'д'і / ста'ри' / с'векур муї / ну
то й'а'к'ішк'айут' йіх / ду вун на сво'є се'л'о по'й'хаў / а йа не
схо'т'іл'а / ос'тал'ас' / у' сву'йум се'л'і / ш'чоло'в'іком / п'росто
не схо'т'іл'а 'йіхат' / о'так і ос'тал'ис' і ос'тал'ис' // в'і з'на'єте /
'осен' / м'і ў'же поко'пал'и зем'л'анки' ў' л'іс'і / жи'т' там / у'же
жи'л'и м'і ў' л'іс'і / 'іш'че шо ме'н'і 'сил'но за'помн'іл'ос' / м'і
бу'л'и йак дур'нийе то'д'і / пон'і'ма'єте / то'д'і ж' т'реба бу'л'о

та'йіце од 'н'імцоў / хо'ваце / од парт'і'заноў 'тоже м'і бо'йал'ис' /
бо і'де у'веч'ері' чи то 'н'імец чи пол'і'цаї пуд 'в'ідом 'може
парт'і'зана / а парт'і'зани хо'дил'и ў'се / то х'л'іба / то чи 'н'імци
йе / у нас у'се пи'тал'и нас / ну' ми' бо'йал'ис' / чи то
парт'і'зан / чи то пол'і'цаї пуд 'в'ідом парт'і'зана / то'д'і ж'
з'на'єте / бу'л'о це ў'се о'пасно / а по'том йа 'помн'у йа'к'і'є м'і
'дур'и ў'с'і бу'л'и / при'ш'л'о чи п'іят' чи ши'ст' парт'і'заноў йа
ў'же 'даже за'бул'а ко'л'ічество / і це неда'л'еко 'нашої' 'хати
с'тал'и / а 'л'уде 'наче за'бул'и / шо це 'н'імци ў'же при'ш'л'и /
а во'ни 'серед 'б'іл'ого дн'а при'ш'л'и і м'і 'женш'чини / з'б'ігл'ис'
до йіх / зра'д'іл'и йім / пон'і'ма'єте / йак пол'у'чил'ос' / шо
це ж' 'наш'і'є при'ш'л'и / ну во'ни шо / побу'л'и д'ї пош'л'и /
но а 'посл'і то'го ў'же / чи хто до'н'ус / не з'найу за це ў'же /
у'же с'тал'и 'н'імци найіж'зат у 'наше се'л'о / і буў' с'л'учаї / шо
у 'нашом се'л'і це по су'і'дству / 'через од'ну 'хату од ме'не жи'ў'
с'тарусто // парт'і'зани у'ну'ч ук'рал'и с'таро'сту // да / ў' ш'кол'і
жи'ў' п'ісар // так ш'кол'а б'л'ізен'ко 'через до'рогу од нас бу'л'а /
а с'таруста 'через 'хату так / 'через дру'гу жи'ў' / парт'і'зани
'того / ук'рал'и с'тарусту / це ж' м'і ще с'п'ервим чол'о'в'іком /
ще ж' вун не по'шоў на фронт / ну йа за'бул'ас' 'точно год //
і от / і д'іт'а ў' ме'не мал'е на ру'ках / йа ў'с'тал'а / а ў'се
ж'дал'и 'хаписа / 'хапис / це ка'зал'и шо 'то ў' Гер'ман'ійу
ха'пайут' / дак он 'хапис 'буде / ў'се бо'йал'ис' 'хаписа // ко'л'и
чоло'в'ік ус'таў / ў'м'і'ва'іце о'так / у'м'і'с да пол'о'т'енце ви'с'іло
'кол'о д'ве'р'єі / а йа ў'ста'йу з кро'ват'і / д'іт'а ў'з'ал'а / і на
'рук'і ў'ста'йу / аж то'го / 'н'імец ў'ок'но / 'н'імци // а йа /
ох / М'іша 'хапис / так / аж 'у'ни ў'с'каку'ют' і по'п'італ'и /
парт'і'зан буў' / йа 'даже не 'пон'ал'а / а чол'о'в'ік 'пон'аў //
н'ет / ех / вун йак ў'р'іже йо'го у ш'чоку / вун так ў'ти'раў од'ну
ш'чоку / а вун йак у'р'іже йо'го і нас'тави'ў / а двох п'ід ок'ном /
т'рет'і ў'б'іг у 'хату / і йа то'д'і с'л'ідом / вун нас'тави'ў на 'його
ру'ж'о / а йа с'л'ідом / дак вун повер'нуў ру'ж'о да до гру'деї /
йа то'д'і на'зад // на'зад одсту'п'іл'а / ну ме'не ж' кур'тит' /
шо ж' та'ке / пове'л'и ж' / шо ж' та'ке / ў' чом 'д'іл'о // а ў'
ш'кол'і жи'ў' п'ісар / то с'тарусто / а то п'ісар / і йа пош'л'а /
с'ге / си'д'ит' чол'о'в'ік муї і си'д'ит' п'ісар / 'кол'о йіх ох'ран'ік
'ходит' / йа до йо'го ж'і'нки / до п'ісарев'о'йі ў' чом 'д'іл'о /
'каже с'таро'сту ж' ук'радено / заб'рал'и парт'і'зани с'таросту //
ну по'том при'йіхал'и 'н'імци ў'же і ска'зал'и / 'есл'і не 'буде
с'тарости / се'л'о 'ваше с'пал'им / ну йак вам ска'зат' / йа йш'л'а
о'так 'через до'рогу до ш'кол'и по 'воду / от 'хати / ко'л'и то'го /
б'е'жит' же теї с'тарусто / об'ша'рашкани / 'пол'и ў' йо'го
обор'ванійе / Хвед' йо'го бу'л'о зват' / йа ка'жу Хвед' / це вас
пустил'и / а вун 'каже / с'ге пустил'и / йа 'кон'і пас да ў'т'ук /
ну і по'том 'вун зноў ро'б'іў / он на'верно ў'з'аў с'аз' із

парт'і'занам'і і так вун 'дал'і продоў'жаў ро'боту сво'ю // ну а мо'го чол'ов'іка / йа з ди'т'ам хо'дил'а п'лакал'а сл'ідом за 'н'імцями / во'ни 'токо ска'зал'и ме'н'і / пудожд'іт д'ругу з'м'іну / і там д'ад'ко буў / наш / д'ад'ко / диі 'каже / ну во'ни ска'зали во'з'м'іт 'подп'ісі / вун де ў акт'і'вістах не ро'б'іў / по'б'іглі по сел'у / і ц'а сест'ра шче хо'дил'а шо зо мної жи'в'е / л'уде попу'д'пісувал'ис' бо' ун же ро'б'іў на же'л'ізної до'роз'і / шо ў акт'і'вістах вун ни'де не буў / ну ни'чо'го / теї же 'каже / шо то'го / п'ідожд'іт з'м'іни / а д'ад'ко 'каже / йа ска'жу шо йа при'ходиў до вас за'куруват' / бо он б'л'изко од нас жи'ў / а д'іло бу'ло з'вечора // за'помн'іло'с' на ўс'ю жи'з' та'ке / і теї д'ад'ко 'ходить' і йа з ди'т'ам хо'жу / п'лачу / шо це ж і чол'ов'ік_же / у'же йіх пере'в'ел'и до с'тарости ў двур / си'д'ат / ох'ран'ік 'кол'о йіх / по'том у'же при'йіхал'а з'м'іна / йа пудиш'л'а / ўсе_ж з пла'чем і'деш / бо з'на'єте / це та'ке / шо / о'ун о'дин / 'в'ішоў на двур 'н'імец / і к'іў'нуў на 'мого чол'ов'іка і ска'заў уп'е'ред / чол'ов'ік 'каже йа 'думаў на рост'р'іл у'же 'ноги п'ідко'сил'ис' у ме'не / аж вун так т'рошк'і про'ў'ішоў / п'роти дру'гойі 'хати / диі 'каже / пожа'л'іў 'вашого 'к'індера / бо у ме'не / йа за'бул'ас' чи вун ска'заў 'четверо чи д'воє / ну_ї мах'нуў на йо'го ру'кою шо йд'іт / і так пус'тил'и / а то'го п'ісара шче за'везли ў ра'йон бу'ли / ну там у йо'го шче д'ад'ко дес' там т'рошк'і ро'б'іў у ц'і'м / при 'н'імцах / ну 'тоже пус'тил'и / то так і жи'ви пооста'вал'ис' / а на вуї'н'і по'ў'г'інуў і теї і теї / о'так ск'л'ал'ас' жи'з' //

3.: А ви ка'зали / шо ў 'л'ісі ви зем'л'анки 'рили ? //

— Рил'и м'і зем'л'анк'і / у'же_ї ко'рову пере'в'ел'и ту'ди / по_н'ескоко с'емеї у зем'л'анках жи'л'и / ну_от ви з'на'єте / за'бул'ас' йа 'туїко / чи це ўже миі кар'топл'у поко'пал'и / 'обшем д'іло бу'ло 'осин'у це / чи поко'пали кар'топл'у чи не' / йа ўже не 'помн'у / йа з'найу шо то'д'і йак парт'і'зани о'то п'ят' чол'ов'ік бу'ло / дак то'д'і 'саме кар'топл'а цви'л'а / дак йа ка'жу / нам б'і 'лекше жи'л'ос' 'йак'б'і кар'топл'а / з'начит' ос' пе'ре'цви'л'а / ўже_б м'і ко'пал'и кар'топл'у / бо 'дуже_ж т'рудно бу'ло / а во'ни 'токо' ўсе твер'дил'и шо с'коро 'нашиі зацви'тут' / с'коро 'нашиі зацви'тут' / о'так // ну а це д'іло по_моїо'му бу'ло 'осен'у / у'же там м'і зем'л'анку / по д'в'і сем'їі / по три сем'їі / у'же поко'пал'и зем'л'анк'і / у'же ос'тал'ис' жи'т' / у'же на'в'ідуїмос' 'тико до хат / кол'и / йа за'бул'ас' у'же хто там / при'б'іг ска'заў шо 'нашиіе / ў сел'і / е-е-е / до м'і то'д'і ўже не бо'йал'ис' ни'чо'го / ўже за ш'мат'е_лат'е да до'дому / бо м'і_ж і ко'рови поб'рал'и ў л'іс бу'ли / о'так бу'ло / ж'из' 'нашого поко'л'ін'а 'дуже 'важке бу'л'а / ўсе т'реба бу'ло 'бачит' / і 'гол'од і 'хол'од і 'воїну / ўсе т'реба бу'ло //

126. 3.: Ви пам'я'тайте 'голод ? //

— Пам'я'тайу й 'гол'од / 'саме д'іцтво_ж мо'їе бу'ло / 'йілі м'і і л'ободу / шчаў'л'у не хва'тал'о / і б'рун'к'і 'йілі із 'того / із о'р'ішчини / з'на'єте шчо та'ке о'р'ішчина ? // шо о'р'іхи ў 'л'ісі рос'тут' / ви 'тоже не з'на'єте / ну йест' та'к'їе куш'ч'і о'р'ішнїе / на йіх о'р'іхи не та'к'і йак о'це во'л'ос'к'і а ма'л'ен'к'їе та'к'їе ро'с'ли / дак 'тїе б'рун'ки 'йілі / і пол'ову 'йілі / шче йа ў ш'кол'у хо'дил'а / дак м'і б'рал'и / 'може й_с'тидно роз'казуват' та'к'е ўже / дак м'і 'даже ўже пек'лі із пол'ови з гре'чаної / та'к'їе о'лад'і / і м'і_ж йіх б'рал'и ў ш'кол'у / б'рал'и й_йілі / і от пови'жи'вали / 'наче і бо'ў'л'езн'ей не бу'ло / а те'пер у'же і йе'си 'добре і бо'ў'л'езн'і поїаў'л'айуце / пон'і'ма'єте йак пол'у'чайце //

3.: А ў 'сорок 'с'омо'му 'ро'ці буў 'голод ? //

— Буў / буў // буў бо миі 'йіздили ў 'западну ме'н'ат на там на йа'ке бу'ли там у нас 'вешчи / дак миі ме'н'ал'и і за гро'шиі 'йіздили куп'л'ал'и де йа'ку кар'топл'у де шчо_не_їе / це ў 'сорок с'ед'мом буў вел'ик'і 'тоже 'гол'од / а шче вам йак розка'зат / йак л'уді 'йізділ'и по тіх поїез'д'ах дак виі мо_ї не по'в'ірите // с'туко на'рода_ж бу'ло / 'кажного / 'мабут' у'с'а Украї'на ту'да ў 'западну 'йізділ'а / шо на ва'гони / о'це_ж товар'н'а'ки іш'ли / не та'к'їе паса'жирск'їе йак те'пер у'же 'ходить' о'це поїез'да а то'д'і товар'н'а'ки іш'ли ў 'сорок с'ед'мом / дак на к'ри'шах ва'гона 'йіздили 'л'уди / це о'дин бе'реце за тру'бу / а остал'нїе за йо'го бе'руца / і це так шар си'дит на ва'гонах / і 'йіхал'и 'л'уди / бо там же 'поўно / на'б'іто / о // дл'а вас це 'може і не 'в'ірице і непо'н'атно / но та'ке бу'ло //

3.: А шчо м'і'нали ? //

— От при'м'ерно / 'вешчиі миі про'м'ін'увал'и на кар'топл'у на шчо 'в'ідно а'б'і 'в'іжит' / на шчо 'в'ідно ме'н'ал'и / і на кар'топл'у і / хто шо даст' нам / м'і то'д'і не це'нил'иса / не з веш'чами не з_чим / а'б'і дост'ат' йа'кого про'дукту / бо ту'да ў_западну то'д'і 'йіхал'а 'мабут' у'с'а Украї'на / а 'може шче й_Ро'с'їа // за Ро'с'їю йа не з'найу / йа з'найу шо Украї'на 'йіхало //

3.: А чи було та'ке шо 'л'уди не вер'тал'ис'а 'йак 'йіздили ? //

— Да та'кого не 'чула / ал'е по д'в'і не'д'іл'і ў до'роз'і бу'ли йак на'зад 'йіхал'и / пото'му шо ниі состо'їанїї бу'ло ўгру'зице ни'е 'можна бу'ло ўгру'зице / с'токо'у на'рода / це ў 'сорок с'ед'мом та'к'і 'гол'од буў //

127. 3.: Ш'кола у вас і ў голо'доўку бу'ла ? //

— Бу'ла / а'йакже_ж / ш'кол'а ў'чил'а // йа ў К'расниці ўже хо'дил'а / бо ў нас удома 'кол'о 'хати ш'кол'а бу'ла / ну там 'то'л'ко на'чал'нїе кл'аси бу'ли / а ўже п'їати кл'ас / і

'шости і 'с'омі / це ўже бул'и за п'ят' к'ілометроў / бул'о сел'о Красни́ца / Новокрасни́ца / ўже м'і ту́да ў ш'колу хо́дили // це́й 'возро́ст хо́диў ту́да ў ш'колу / да //

З.: А пам'я́тайете́ як ў ш'колу́ н'ішла́ ? //

— Не 'помн'у ўже цо́го / не 'помн'у // з'на́ю шо ш'кол'а бл'изен'ко бул'а / дак 'б'ігал'а на пу'р'юг ту́ди ўсе / як 'д'іти ў'чил'ис' / а так / не 'помн'у / як у́же йа ў 'перви́ кл'ас у́же ни 'цого́ позабу'вал'а ўже / це //

З.: А в'ір'ш'іў не пам'я́тайете́ ? //

— Н'е-е / де там / не пум'я́тал'а те шо й 'у'чора́ з'нал'а //

З.: Чим пи́сали у ш'кол'і́ ? //

— То'д'і́ ж 'бачте́ / 'ручка́ми́ / о'тим'и́ шо ў чер'нил'о мо'чал'и / п'ера́ та'к'і́е ж бул'и́ / в'і мо й не з'на́єте ўже та'кого́ / не ўйаў'ла́єте́ / п'ера́ бул'и́ / не бул'о́ та'к'і́х аўто'ручоќ як те'пер // бул'и́ 'зошити́ / бул'и́ / то'д'і́ шче́ як м'і бул'и́ ма'л'ими́ / бул'и́ 'зошити́ //

128. З.: Ви 'кажете́ Укра'ї́на / а ким ви се́бе в'а'жайете́ ? //

— Укра'ї́нка́ ж йа́ / хто́ ж / це́ 'токо́ шо з'на́єте́ / ў нас разго'вор та'к'і́ / бо ў нас же́ бл'из'ко там за ши'ст' к'ілометроў Бел'ору́с'ї́я бул'а́ / дак у нас та'к'і́ разго'вор не розбе'ри' 'бе'ри' / йа'к'і́ / дак м'і́ так і го'вори́м / як го'вори́м так і п'ішем і ўсе //

З.: А ви в'ідчу'ва́єте / як у 'вашо́му се'л'і́ го'вор'ат' і ў су'с'ідн'ому́ / йе́ йа'кас' р'і́зниц'а́ ? //

— Йе́ / от у 'Тоўсто́м 'Л'і'с'і́ ўже го'вори́ли́ так як у Бел'ору́с'ї́ї пош'т'і́ / а ў нас по дру'гому́ / от і ў Бура'к'уо́ўци по 'мо́йому́ по дру'гому́ як у 'Буд'і́ / а бол'шинст'во́ як у Бел'ору́с'ї́ї / ну да / 'йако́с' о'так / ота'ке́ от / по'м'ішано́ / 'мова́ бул'а́ //

З.: А с'тарш'і́ 'л'уди́ з 'вашо́го се'ла́ го'вори́ли́ так як ви 'зараз го'вори́те / чи́ 'тоже́ т'рошк'і́ по дру'гому́ ? //

— Н'е́ / так як і м'і́ / так //

129. — Ой / і шче́ шо ме'н'і́ за'помн'і́л'ос' / 'д'і́цтво́ / йа́ це не'н' 'ви'держу́ бо йа́ це роз'казува́ла ра'зуў с'к'уо́л'ко́ / як йа́ бул'а́ ма'л'ойу́ / за'помн'і́л'ос' ми'н'і́ як 'нашого́ су'с'і́да / тут не 'д'іти́ ўже́ / а п'раўну́к'і́ тут 'даже́ жи'в'ут' йо'го́ // це́ 'радом м'і́ жи'л'и́ / бат'к'і́ 'наш'і́ і ми' / як йо'го́ в'ісе'л'ал'и́ / ку'дис' / о'н у́же шчи'таўс'а́ ба'гати́ / ў йо'го́ бул'а́ 'мел'н'і́ца́ / 'кузн'а́ / і во'н буў ба'гати́ / дак м'і́ пов'і'лаз'і́ли на пл'о'ти́ / пудо́гнал'и́ ма'ши́ну́ / і як во'ни́ пл'ака́ли́ 'ц'і́е 'л'уди́ / о'це́ ме'н'і́ 'тоже́ 'добре́ за'помн'і́л'ос' / дар'ма́ шо ма'л'а́ бул'а́ // це́ як роз'ку'лачува́ли́ / це́ ў 'годи́ йа́ з'на́ю ў 'йа'к'і́е́ це́ бул'и́ / йа́ ўже / й за'бул'ас' // бо йа́ з'на́ю / шо м'і́ в'і'лаз'і́ли на пл'у́от і

ди'в'іліс'́ як 'ти́е 'л'уди́ пл'ака́ли́ і 'ти́е ж 'л'уди́ й по'м'ер'ли́ там ста'ри́йе́ //

З.: А кол'госп пам'я́тайете́ як орга́н'і́зовували́ ? //

— Кол'госп ? // йа́ так / як вам і ска'зат' // ну по'у́ ро'у́з'казах 'тул'ко́ 'бат'ка́ шче́ бул'о́ / шо з'разу́ 'бат'ко́ ў 'род'і́ б_то́ не хо'т'іў / но' ў нас сем'я́ бул'а́ ве'лика́ до по'шоў / у кол'хоз / бул'и́ ў 'його́ 'кон'і́ / 'пара́ 'коне́й / бул'а́ у йо'го́ середн'а'к'і́ шчи'тал'ис'́ бат'ки́ / і бул'а́ 'кун'а́ мо'л'о'тарка́ ў йо'го́ / то у́ те ўсе́ ў кол'госп позда'ваў да пош'ли́ ў кол'госп / бо сем'я́ ве'лика́ да ро'б'і́ли́ ди́ у'се́ // до' 'перед во'їно́у у́же нам 'дуже́ 'добре́ с_кол'госпа́ пла'тил'и́ / 'даже́ стаў'ка́ зро'б'іў буў кол'госп / там 'хутор двур буў 'кол'о́ нас ну це́ о'дин кол'хоз / шо на трудо'ден' і 'рибу́ да'вал'и́ / це́ предстаў'ла́єте́ ? // і кар'топл'і́ ўже ў'дувол' бул'о́ / це́ 'д'іло́ 'пере'д во'їно́у бул'о́ / а-а то'д'і́ ўже́ як во'їна́ / то'д'і́ ўже́ // пуш'ла́ жи́з' по' дру'гому́ //

130. — Шче́ йа́ вам розка'жу́ / от шо йа́ к'ре́пко́ запам'я́тал'а́ / це́ 'буде́ вам к'ре́пко́ с'м'і́шно́ / но́ йа́ розка'жу́ / ме'не́ кор'тит' розка'зат' / у нас там бо'л'у́тце́ неда'ле́ко бул'о́ / і 'са́ме́ як о'то́ а'ї́сти́ / бус'ли́ / ми́ 'кажим бус'ли́ на йі́х / ви'ле'тал'и́ / дак с'тал'и́ ў кру'жок / о'дин 'понад о'дин / так як сал'дати́ / і ве'ли́ке ве'ли́ке бо'л'ото́ бул'о́ і во'ни́ ўсе́ обкру'жи́ли́ / а посе'редин'і́ хо́диў о'дин 'бусел' / і та'тахкаў / як на'чал'ник / о'це́ ме'не́ уд'і́л'ало́ / м'і́ то'д'і́ ўже́ си'д'і́ли́ на пл'о'тах / д'н'ами́ / да виг'ладува́ли́ йі́х / і це́ во'ни́ соб'і́рал'ис'́ у 'в'ірий / це́ ме'н'і́ ўже́ так за'помн'і́л'ос' шо //

131. З.: Ви пам'я́тайете́ шче́ 'ваше́ ди'тинст'во́ / 'йун'іст' / як гу'л'али́ з д'іт'ми́ / як хо́дили́ на вечор'ки́ ? //

— Йа́ вам з'на́єте́ шо к'ре́пко́ запам'я́тал'а́ / там вечор'ки́ то́ йа́ не хо́дил'а́ / бо до нас хо́дил'и́ / мол'о'д'ож / а то'д'і́ ў клуб // а так ве'чорк'і́ ўсе́ / да / там до ме'не́ с'хо́дил'ис'́ гу'л'ат' ду́ шо там / у 'карти́ гу'л'али́ да ўсе́ / та'ко́й г'л'упост'е́й ни́ 'я́ких не'н' видум'л'али́ / у 'карти́ погу'л'а́ют' / ди́ 'ру'зиду́ца́ / п'рал'и́ на ви'чурках / д'е'у'чата́ / ви'ши'вал'и́ / а п'рал'и́ з'на́єте́ шо / н'і́ ? // ну о'то́ шо с'ми́ка́ют' 'нитку́ / ви́ 'бачил'и́ ў к'і́но́ / ви́ мо́ ў к'і́но́ хот' 'бачил'и́ // о'то́ во'но́ так і бул'о́ / у йі́йі́ шче́ 'може́ йе́ та́ п'радк'а́ як ми́ 'кажим / то та'к'і́ ви'чурк'і́ ў нас бул'и́ / не так як те'пер / шо йдут' да пл'и'га́ют' у клуб'і́ / 'ви́шче́ потол'ка́ //

З.: Жарту'вали́ 'йако́с' х'лоп'ці́ з д'іу'чатами́ ? //

— В'і́ з'на́єте́ / от у ме'не́ ў 'хат'і́ це́ соби́рал'ис'́ / йа́ при'їду́ / ўже́ ў ме'не́ гу'л'а́ют' / йа́ при'їхо́дил'а́ з ро'боти́ / ўже́ ў ме'не́ гу'л'а́ют' / бу́ 'і́ сест'ра́ бул'а́ шче́ мо'л'одша́ / мол'о'да́ то'д'і́ / дак в'і́ з'на́єте́ / не бул'о́ г'л'упост'е́й ни́ од'но́го с'л'ова́ /

ви'ражен'її не бу'л'о / так аку'ратно об'ходил'ос' / шо йа не з'найу
п'росто // з'на'єте / шче у нас у 'хат'ї й_ш'кол'а / бу'л'о й_та'ке
шче / це йа шче ма'л'а бу'л'а / ну до с'таршиїе_ж у нас бу'л'и
й_ 'хат'ї / дак хо'дил'и і учите'л'а до нас гу'л'ат / дак о'то у
'л'ешчета 'йакос' гу'л'ал'и / да й_гадуй'ут' хто т'р'їсне / а по'том
заста'ї'л'айут' цило'ваце з_ким_небуд' / 'л'ешчата / ну закр'ї'є
'очи' / а там хтос' у'дарит' / а ти й_гада'ї / а не й_гада'ї / до
'будеш то'го / цило'ваце й_же зас'та'ї'л'ат там іс_ким_небуд' /
ота'к'ї'є шутк'ї бу'л'ї // йа те'пер од д'е'а'теї чи' од о'нуко'ї од
'чуйу де шо во'ни / 'тико потан'цуйут' / а то насмий'мос' за
'вечор так шо і 'господ'ї й_ма'л'їїе й_ста'р'їе / і шо 'хочте
'йак_то 'весело бу'л'о / пон'ї'ма'єте // у 'д'ецтв'ї у 'гус'ї 'часто
гу'л'ал'и / це 'гус'ї // ну це та'ка 'д'ецка гра шо / йа й_же 'добре
й_за'бул'ас' йак на_ї'ї 'кажут' / шо 'ловит' од'не д'ругого да /
'гус'ї 'гус'ї йд'їт до'дому / 'йакос' / от у'же 'бачте й_позабу'вал'а //
ну й_ 'хованки о'тож ма'л'їїе гу'л'айут' / ду_ї те'пер мо гу'л'айут'
во'їни //

3.: У та'к'ї дн'ї / ко'ли 'можна бу'ло га'дат' у вас д'ї'ї'вчата
га'дали ? //

— Га'дал'и / га'дал'и / га'дал'и пуд 'Нови Год / йа вам
ро'з'ка'жу // пуд 'Нови' Год це га'дал'и // пе'кл'и / це йа 'токо
за'помн'ї'л'а / чи п'ра'їда то'му чи н'е / но йа це за'помн'ї'л'а /
пек'л'и пам'пушки' і ўпус'кал'и со'баку / чи'їу ўпе'ред пам'пушку
со'бака ух'ватит' / теї ўпе'ред 'в'їде 'замуж / о // ну і ви'
з'на'єте / д'ї'с'в'їг'ел'но / ўпус'тил'и со'баку / теї со'бака 'перву
мо'їу пам'пушку ўхва'ти'ї / це о'лад'ї'ї те'пер наз'ї'вайут' // і йа
'перва 'ви'шла 'замуж бу'л'а / за сво'їїх д'е'ї'чат // а д'ругу
пам'пушку д'ругої под'руг'ї ухва'ти'ї і розку'си'ї / і чо'гос' не з'ї'ї /
і во'на бу'л'а 'ви'ш'л'а 'перви раз і розиш'л'ас' / от а'бо 'в'їрит'
а'бо не 'в'їрит' / а'л'е от так пол'учал'ос' //

3.: А шче 'йакос' га'дали ? //

— Н'е / по д'ругому м'ї не га'дал'и // це 'перед 'Нови'м 'Годом
м'ї га'дал'и так //

3.: Ви 'можете наз'ват' йа'к'ї св'ї'ята бу'ли / йа'ке св'ї'ято
за йа'ким іш'ло ? //

— Ну йак / по_те'периш'ному йак те'пер от і'де / с'в'ато то
'Кол'ади / а то'д'ї 'Паска / а то'д'ї д'ру'обниїе св'а'та йа не
'помн'ї' / там у ме'не йе кал'ен'дар 'дома 'зарез //

3.: Розка'ж'їт' / йак ви св'ї'атку'вали св'ї'ата ? //

— Це йа шче ма'л'а бу'л'а / до 'помн'ї'у шо до 'наших бат'к'уо'ї /
ше_ж йа ма'л'а / а'ле за'помн'ї'л'а / у'водил'и ко'зу ў 'хату / ну
то_ж не насто'їашча ко'за / п'росто над'ї'вал'и на'в'їворот ко'жуха
л'у'дин'ї / і то й_же 'водил'и а то'д'ї й_же долж'ни с'та'в'їт'
мого'рич / бу'л'и за те / за ту ко'зу / 'тиїе й_же посп'ї'вайут' там
ко'л'адки' / ну йа йїх і не 'помн'ї'у тих ко'л'адок / 'думає'те

'помн'ї'у / н'ї // а так_о на 'Паску / ну шо / йак вам ска'зат'
на 'Паску / ма'л'їїе шо там м'ї пон'ї'мал'и то'д'ї / Хрис'тос
воск'рес да во'їстину воск'рес ди_ї у'се //

3.: А до 'церкви на ўс'уношну хо'дили ? //

— Хо'дил'и / хо'дил'и //

3.: Йак прикра'шали 'хату на Т'р'їц'ї'у / чим ? //

— 'Зел'ен'їу прикра'шал'и // кл'енови' л'ист //

3.: Розка'ж'їт' йак почи'налас' Т'рой'ца / шчо т'реба бу'ло
ро'бити / шчо готу'вати ? //

— От йа 'цого вам не з'найу / не ска'жу 'цого ў'с'ого //

'бачте / у'же_ж та'к'ї / ма'л'и 'возруст ду йа по'забу'вал'о / а
'бу'л'ши' 'возруст до-о'ў й_же_ж це бу'л'о по'ш'т'ї о'д'ї'жито //

спра'ї'л'ал'и йак п'разник / а шо гото'ват' / п'ї'таїте ви' ме'ї'не /
йа та'к'е позабу'вал'а //

3.: А Ру'сал'ни 'тижден' спра'ї'л'али ? //

— Йа не спра'ї'л'ал'а / д'руг'їе спра'ї'л'ал'и / д'руг'їе
во'дил'и / там це д'руге се'л'о ў_же й_шли з вен'ками' / с'п'ї'вами / це
ў_же ка'зал'и ру'салку про'водит' / ну м'ї'н'ї'ни' кол'и не при'хо-
дил'ос' / бо од нас да'л'еко кл'адб'їшче / аж у д'ругом се'л'ї /
йа ни'кол'и 'цого не ро'б'їл'а і не во'дил'а тих ру'сал'ок //

132. 3.: Йак ви позна'ї'омил'ис' з чо'ло'в'їком ? //

— А м'ї хо'дил'и ў'м'їсто на ро'боту // з йїм ўс'е'гда йш'л'и /
вун ту'ди на с'танцїїу йшо'ї і йа йш'л'а дак / о'так іш'л'и разго'вор
вел'и ди_ї у'се //

3.: А йак при'ходи'ї с'ватат'ис' / пам'ї'а'тайете ? //

— Пам'ї'а'тайу / пам'ї'а'тайу / 'бачте йа'к'їе 'тонкост'ї
ви'п'їтуєт'е // йак вам ска'зат' // йа 'ма'л'а меч'ту до сест'р'ї
ў 'город 'їхат' // у М'їнск / та'ка ў 'мене меш'та бу'л'а / ну //
а м'ї йдем на ро'боту / вун да'їе предло'жен'їе шоб йа ви'ходил'а
'замуж за йо'го // йа ўсе одга'варувал'ас' / одга'варувал'ас' / по'том
до'чу'їса брат / шо цеї х'л'опец ме'не с'ватаїе / а во'ни бу'л'и /
свек'р'ї мо'її так т'рошк'ї ў по'чот'ї ў се'л'ї / до'чу'їс ди_ї 'каже /
'Веро / те'бе М'їша с'ватаїе ? // ка'жу да / пи'та'ї / а йа
ка'жу_ж 'хочу до 'Ол'ї / до сест'р'ї у М'їнск 'їхат' / а йа 'каже
ў 'город'ї й_же жи'ї / дак 'луч'е 'каже не со'б'ї'райс' / х'л'опец
непа'гани / іди / так іска'за'ї ми'н'ї / ну йа_ї посл'ухал'а і
по'том йа ска'зал'а йо'му шо сог'л'асна и'ти / шче попи'тала
ў_перву 'очирид' чи бат'ки' йо'го сог'л'асниїе / а в'у'н 'каже /
а во'ни ме'н'ї да'ї'но 'кажут' / он бе'р'ї ту д'ї'їчину / шо з то'бої
на ро'боту 'ходить' / ну р'аз бат'ки' сог'л'асни / з'начит' йа до'вол'на
ос'тал'ас' // ну і ска'зал'а / пої'ду і ўсе // с'ва'тами при'шо'ї /
до'ї йа бо'їал'ас' / 'саме у кан'тори' гу'л'н'а бу'л'а / у нас кан'тора
так бл'изен'ко 'кол'о 'хати / ду йа бо'їал'ас' і'ти ў_хату // три'

послан'ци до мене пришло / бо йалас' / ну бо йалас' просто і ўсе / знаєте // думайу йак це ўже так / це ж у́же не пу́диш ни гу́л'ат / ни́чого / цо́го ўже бо йалас' / а по́том брат пришоў / насва́риўс' на мене / шо шо ти о́т'агуйш / л'уде ў хат'і ди́ у́се / так //

З.: А што вам треба було робит' на с'ватан'і ? //

— А ни́чого на с'ватан'і / с'топку ви́пит' ди́ у́се //

З.: П'іч не треба було колупати ? //

— Йа не колупал'а / не колупал'а / йа ж йо́му ска'зала шо по́ду //

З.: А не було у вас у се́л'і шо х'лопец' пришоў із сва'тами / а д'іўчина йо́му н'і́д'нула гарбу́за ? //

— Н'і / йа не чу́ла тако́го / ну ў нас одне то́у'ко та́ке бу́ло шо приго́товил'ис' к сва'там / а же́них не пришоў / ота́ке бу́ло // хто йо́го зна́йе / во́н з чу́жого се́л'а буў / до та́ке бу́ло ў нас у се́л'і //

З.: А ва́жайут' шо д'іўка опо́зрена була ? //

— Н'е / во́на ж вун_же з чу́жого се́л'а / це не то́ шо там во́на з йім зна́лас' чи шо / зна́йете йак полу́ча́еце / о́так / не пришоў до не́ пришоў / к'лопот / ну т'рох'і мо́же не ўдо́бно бу́ло / це ж зна́йете / ждут' йо́го ж / приду́т' сва'ти / а тут не йа́виўс' / ну мо т'рошк'і там / а́л'е ж во́на ви́шла ўсо́дно заму́ж / не за йо́го то за д'ругого //

З.: А не було та́кого / коли д'іўку не пова́жайут' / то во́рота ви́мазуйут' ? //

— Н'е / ў нас та́кого йа не чу́ла / н'е / ў на́шем се́л'і та́кого не бу́ло шоб / не бу́ло та́кого //

З.: Ви з свек'рухойу мирно жи́ли ? //

— А ми́ мал'о жи́ли / ў мене та́ка ха́роша свек'руха бу́ла / зна́ла шо йа сирота / ўчи́ла мене ўсе / от / шо ро́бит' / шо мал'о пр'іш'л'ос' по́жит' //

133. З.: А ви ви́ш'вали ? //

— Ви́ш'вал'а // мабу́т' йа од сво́йіх д'іте́й у́же наўчи́лас' ви́ш'ват' / пра́да / то́д'і ме́н'і не бу́ло ко́ли / да́леко ро́бота ў ме́не бу́ла / при́хожу / до йа ў́же / ми́н'і ни до ви́ш'во́к / йак при́хожу ў мене д'і́ўчата ви́ш'вайут' / бо сест'ра́ж / то́же мол'ода бу́ла / до йа ў́же од сво́йіх д'іте́й наўчи́лас' / ди́ то йа х'рестиком і заре не ў́мийу / ота́ко г'лад'у / о́це вам так / йак полу́чал'ос' //

З.: А на чо́му ви́ш'вали ? //

— На та́ком / на б'і́лом / у́же ж йак д'іти порос'ли / до ў́же ж бу́ла / перка́л' буў / о́це та́ке перка́л' б'і́ли ма́т'ер'йал / обикно́вен'и б'і́ли ма́т'ер'йал та́к'і і ўсе //

З.: А те шо 'робл'ат' з л'ону то не перка́л' ? //

— Н'е / то л'а́не назива́еце / там л'а́ни руш'ник а це перка́л' назива́еце //

З.: А шчо сто́йало ў хат'і у вас / коли ви шче д'і́ўчинойу бу́ли ? // йа́к'і ме́бл'і бу́ли ? //

— Йа́к'і там ме́бл'і то́д'і бу́ли ў нас / Бо́же му́й / кро́ват'і да / пуд по́суду там із до́сток ізб'іто / м'і сироти бу́ли / йа́к'і ў нас там ме́бел'і то́д'і бу́ли / ла́ўк'і / ну а кро́ват'і ж то бу́ли дере́йнянийе / о́це та́к'і ме́бел'і бу́ли //

З.: А хто ро́биў кро́ват'і ? //

— А Бо́г йо́го са́т'і зна́йе / йа шче мабу́т' бат'ку́с'к'і́е бу́ли / не бу́ду ка́зат' бо не зна́йу //

З.: Йа́к'і і́кони по́вин'і бу́ли бу́ти ў хат'і ? //

— Йа не зна́йу за це / по́мойму л'у́ба і́кона йе і́кона / йа за це не зна́йу / у нас і́кони бу́ли ди́ Ми́колка буў і Ма́тер Бо́жа бу́ла та́ка от / і заре во́на ў ме́не йе / с'у́да заб'рал'а //

134. З.: Бібл'і́ю чи́тали ? //

— Н'е / не чи́тал'а // йа не зна́йу йак чи там ка́жут' же по сла́в'янск'і на́писано / йа до́бре не зна́йу // н'е не чи́тал'а Б'і́бл'і́ї / так к'ни́жки чи́тайу / а Б'і́бл'і́ї не чи́тайу //

З.: Йа́к'і ви к'ни́жки чи́та́єте ? //

— Те́пер йа́ку ни во́з'ми / до ўсе по́бул'ш про во́йну пи́шеце / та́к'і́е от / ўсе / а та́к'і́е / пи́с'мен'ико́у йа да́же не ди́ў'л'ус' / йа́кого пи́с'мен'ика і назва́н'я́ не ди́ў'л'ус'а / про во́йну по́бул'ш чи́тайце ди́ у́се / бе́ру ў б'і́бл'іо́теци тут / ше́ заре чи́тайу //

З.: А сер'і́али дивите́с' ? //

— Ко́го ? // а шо це шче та́к'е / с'ері́ї там /к'і́но чи шо ? // о́то йак бу́ла Ма́р'ія́ ди́ви́лас' / а те́пер же не́ма е́лект'рик'і / ду не́ма ў нас ни́чо ди́в'іце // во́б'ше загра́н'ішних к'і́ноу йа не л'уб'л'у ди́в'іце // а то та́к'і кра́с'івийе к'і́на бу́ли / о́то Ма́р'я́на да ўсе / то кра́с'івийе бу́ли //

З.: А ка́з'ки ви зна́йете / д'і́там роз'казували ? //

— Н'е / ў́же позабу́вало / х'і́ба так / йа́ку з го́лови ко́ли бу́ла йім при́думала до́ йа так / не бу́ло ме́н'і ко́ли йім роз'казува́т' // йа́ку ви́дно / шо небу́д' при́думайеш ди́ л'а́пайеш йім а́би с'л'ухал'и / а так / шоб заре по́мн'ла / ду йа йо́го й не́ помн'у //

З.: А н'і́сн'і ко́лис'ков'і ? //

— То́же не зна́йу // о́й / го́нука то́ко йа наўчи́ла о́ц'у п'і́сн'у / а́л'е йа те́пер чу́йу ча́сто спи́вайут' йі́ї по́рад'іву шу то / о́це от / ой при́лузі при́лужку / да́к о́це йа ў́нука бу́ла наўчи́ла / не на мо́т'іу / да́к йі́ж ча́сто по́рад'іву спи́вайут' // йа сло́вами й ро́зка́жу бо йа спи́ват' не бу́ду

вам / бо йа не ўмийу спи'ват' // ой при 'лузі при л'уж'ку / при ши'роком 'пол'і / при зна'комом табу'н'і / кон' гу'л'аў по 'вол'і // гу'л'аў / гу'л'аў 'с'іри кон' / по'ка не спой'маю / йак спой'маю загнут'даю 'шоўкової гнут'дойу // спой'маў 'парен' ко'н'а / загнут'даў гнут'дойу / ўдариў ш'порої н'ід бо'ка / кон' л'е'тит' стр'е'л'ойу // л'е'ти л'е'ти 'с'іри ко'н' та'ї не торо'н'іса / п'ротиў 'м'іл'ойі дво'ра / стан' остано'в'іса // п'ротиў 'м'іл'ойі дво'ра / стан' остано'в'іса / чи не / от йій' Богу у'же тут по'путала / чи не 'в'іде к'расна / от / 'бачте / ўже с'путала / чи не 'в'іде к'расна / д'іўка // ої не 'в'ішла к'расна / д'іўка / 'в'ішла й'ї' 'мати / зд'растуї / зд'растуї 'л'убіі з'ат' / н'рошу йа до 'хати // йа до 'хати не пої'ду / пої'ду до свет'л'ици / розбу'жу йа к'репк'і сон / к'раснойі д'е'вици // а д'е'вица не спа'ла / ўсе ко'зака ж'дала / н'равої 'ручкої обн'а'ла / шче'ї поцел'о'вал'а // а там от п'ере'путала йак о'там д'в'і с'л'ов'і чи с'куко // це йа ў'нука / а'ле ж йа те'пер 'чуйу 'часто' 'часто й'ї' спи'вайут' //

135. З.: Ви не паміа'тайте йак ра'н'іше л'іку'валис'а ? //

— Йак л'і'ку'валис'? // от ме'не о'це уд'і'л'аїе / шо 'ранше / не розре'шат' 'даже носо'вого плат'ка за'нести ў па'л'ату / йак у бол'ниці / а те'пер не'си сво'їу й'пос'т'іл' //

З.: А йак л'і'карн'і не було / шче за тих ча'с'іў ? //

— Йа та'кого не з'найу / чо'го / до ву'їни х'і'ба ж не бу'ли л'і'карн'і / бу'ли ж 'тоже //

З.: А чи бу'ли баб'к'і йа'к'і л'іку'вали ? //

— То'го йа ўже не з'найу // йа ж з д'вацят' д'ругого 'года / а це ж 'може шче 'наш'і бат'к'і там йа'к'ім'і / чо'го / л'і'карн'і ж бу'ли / йа з'найу 'нашу 'маму во'зил'и аж у Чор'нобел' то'д'і / у л'і'карн'у / ду на'верно ж бу'ли л'і'карн'і хот' ни ў 'с'олах / а по ра'йонах же бу'ли // баб'ки бу'ли / і ви з'нае'те / во'ни та'к'і бу'ли 'умнийе / шо йа йак ро'дил'а 'перву ди'тину / йа ж ро'дил'а ўже при 'н'імцах / у'же не' бу'ло ж ни ўра'чуоў / ни'кого / і ро'дил'а йа / 'бабка бу'ла 'кол'о 'мене // і наро'дил'ос' ди'т'а / во'на заголо'сил'а шо не жи'в'е і во'на ж да'ваї йо'го 'лопат' по 'попк'іе / і по шчо'ках / і во'на ожи'в'іла йо'го / і даї' Бог і с'о'л'дн'і мо'їа 'дочка жи'в'е // от 'бачте / от вам і баб'к'і / о // бу'ли по'н'атл'иві'їе //

З.: А шчо во'на ро'била ц'а 'бабка ? //

— Ну во'на 'ту'ко собл'удал'а / 'тупал'а 'кол'о ме'не / ди'ї у'с'о // а так ни'чо'го во'на / во'на не' ру'ками / ни'чо'го во'на не' //

З.: А хрест'или ди'тину ? //

— Хрест'ил'а / хрест'ил'а // при 'н'імцах буў пуп //

136. З.: А хто 'вашу ди'тину наз'ваў ? //

— По'п'і наз'вал'и // е'ге //

З.: А ви хо'т'іли шоб так наз'вали ? //

— Н'е / йа отп'раві'ла 'куму'ў / наз'вал'а 'Ол'ойу / а 'во'ни там 'шо'то по к'нижци 'ви'читал'и / запи'сал'и Га'л'іна / ну'ї при'несли ме'н'і Га'л'іну // а д'ругу ди'тину ўже йак ска'зал'и / так ўже й'хрест'ил'и // і 'перве і д'руге ўже так йак ска'зал'и / так і хрест'ил'и // ў нас 'церква бу'ла ўсе ў'рем'їе / 'токо не ў 'нашом се'л'і / а ў 'Тоўстом 'Л'іс'і / ну це б'лизен'ко / це там / к'і'лометр чи шо / ди'ї у'се //

З.: А д'і'тей наз'ивали ў 'чест' 'когос' / чи за св'їа'тами / чи йак ? //

— То'д'і 'дочку наз'вал'а ўже ц'а мо'їа с'тарша 'дочка / бо ў'їі под'руг'і бу'ла сест'ра / зват' так / 'Над'а / так і во'на ўже сво'їу сест'ру наз'вал'а 'Над'а // а то / а йа п'росто сест'ра ў 'мене 'Ол'а 'перва / дак йа 'Ол'ої пос'л'ал'а шоб / бо ў'мене сест'ра бу'ла 'Ол'а / ну а 'сина наз'вал'а 'В'іктор / бо 'тоже ў сест'ри' син буў 'В'іктор / 'токо шо не при нас жи'ў / а ў 'М'інском жи'л'и / о'так'от / 'бачте йак б'рал'ос' //

З.: А йа'к'і іме'на бу'ли ў се'л'і у вас ? //

— У'с'ак'іе / і 'Ол'і / й'Ма'ри'ни / й'Наст'і / і Гор'пи'ни / і йа'к'іе 'хочте / ў'с'ак'іе іме'на бу'ли // а чоло'в'ичі 'І'ван / Пет'ро / Х'в'едор / і Ан'тони бу'ли / ну йак вам ска'зат / ну ў'с'ак'і іме'на бу'ли //

З.: А у вас бу'ли п'р'ізв'іс'ка на л'удей ? //

— Бу'ли // йа вам од'ну чуда'с'їю розка'жу // ну ў нас буў член праў'л'ен'їа / це ў кол'хоз'і / Да'нил'о Ман'тачка / дак на 'його Ман'тачка по'уличному ка'зал'и / а так вун При'ход'ко по хва'мил'її / а жи'ла ў нас 'женщина од во'їни чу'жа / во'на не з'нал'а шо на йо'го по 'уличному 'кажут' Ман'тачка і от це п'росто с'м'ішни ан'і'к'дот // во'на йо'му 'шо'то т'реба / вун 'ви'шоў / і во'на 'в'иб'іг'ла / д'ад'а Ман'тачка / д'ад'а Ман'тачка / кри'чит' / ду йа да'ваї ско'у'риї т'аг'нут' у кан'тору / да Та'мара й'їі бу'ло зват' / Та'мара / то'го / обо'жди це ж не 'того / не д'ад'а Ман'тачка / йо'го ж При'ход'ко хва'мил'їа // ну і ўсе та'к'іе / а 'Боже му'ой / пу'ш'т'і на 'каждого бу'ло ў нас імен'їе 'вул'ичне // з'найу / йак ў ме'не цеї ха'з'айн' д'руг'і наї'шоўс' / дак м'і по су'с'ідству 'тоже жи'ли / 'В'ітер ка'зал'и на одно'го / чол'ов'іка / по 'вул'ичному / йак не с'кажут' так йо'го / йак зват' / а йак 'В'ітер с'кажут' / з'найут' 'л'уди / пон'іма'їте йак пол'учай'це //

З.: А чо'го так ? //

— А хто йо'го з'наїе / по 'с'олах так //

З.: А вас по 'уличному 'йакос' наз'ивали ? //

— А ў нас д'ід буў 'Саўка / дак на нас ка'зал'и Саўчу'к'і // не д'ід / а шче п'рад'ід / 'Саўка / дак так Саўчу'к'і і ка'зал'и / на нас // ну су'с'ід / ста'ри' д'ід ў нас ж'иў / шче ста'риш'і йак ос' Хо'мич / у'м'ер'ла ў йо'го 'баба / ос'таўс'а вун о'дин / це наш су'с'ід / ос'таўсе вун о'дин / ну і вун со'б'і ўже ж п'ідискуйе 'женшчину по'жил'у / по'шоў вун у Кра'сни По'с'о'лок / там вун знаў од'ну / а там од'на хот'і'ла са'ма до йо'го / щоб вун йі'ї ўз'аў // ну о'на от при'брал'ас' / ну це насто'йашчи' ан'ік'дот / ну це бу'ла п'раўда / во'на со'б'і при'брал'ас' 'гарно / а м'іс'ачна ну'ч / при'ш'ла / а йо'го 'дома не'ма / во'на с'і'ла на п'риз'б'і ў йо'го і се'дит' / а теї д'ід у'же при'шоў з по'с'у'олка да зл'а'каўс' / 'думаў шо йо'го 'баба вер'нул'ас' / сам во'н нам і роз'казуваў по су'с'ідству / та'к'і'е от бу'вайут' с'л'учайі / ста'ри чол'о'в'ік / а 'думаў шо це 'баба вер'нул'ас' йо'го / з то'го с'в'іта / ну та ўже с'тал'а ка'зат' / вун 'мабут' вер'нуўс' на'зад і'ти / бо'й'аўс' до дво'ра / пид'ходит' / да н'і це йа 'каже / не буїс' 'мене / це йа йду / це йа ос' // ота'к'і'е от 'шутк'і бу'ли //

З.: Чи були к'лички у худоби ? //

— Бу'ли / йа'к'і'е 'хоште / і Чу'барк'і / от і ў нас са'м'іх / і Чу'барк'і бу'ли і Кра'сул'і і / йак хто хо'т'іў так нази'ваў / сво'йіх //

З.: А 'коней йак нази'вали ? //

— А ми 'коней не дер'жал'и / йа вам не ска'жу //

З.: А со'бак нази'вали ? //

— Йа со'бак'і 'тоже не дер'жал'а // п'і'тайте ви' ме'не / йак йа х'і'ба 'буду 'помн'іт' це //

З.: А ко'ма ? //

— О-о / йак хто 'хоче // от у ме'не 'б'і'гайе / до'у йа ка'жу 'Рижик на йо'го / бо'у'н 'рижен'к'і / ота'к'і'е 'б'і'л'ийе п'л'ами і 'латк'і 'рижен'к'і до'у йа ка'жу 'Рижик //

137. З.: А 'л'уди не роз'казували про домо'вих ? //

— Н'е-е / не з'найу йа цо'го / та'кого // та'кого не з'найу // 'може ко'л'ис' во'ни і бу'ли / но ўже ни при мо'й'уй 'памйет'і //

З.: А про ру'салок ? //

— 'Тоже це ан'ік'дот вам ро'з'ка'жу // шче йе з тих ру'салок іш'че й 'заре 'жив'і'е // ну ру'салк'і / ру'салк'і 'наши'їе д'і'е'ў'чата з'начит' / то'го / м'і хо'дили на ро'боту / а д'е'ў'чата на'думал'ис' мол'о'ден'к'і'е / і там 'жито бу'ло 'понад 'нашу до'рогу / та'ке вел'і'ке / во'ни по'б'і'гли по'переду / у'же 'коси пороз'йазувал'и / 'хустк'і понапи'нал'и і це ви'бе'гал'и наў'проти нас / це ўже ру'салк'і / ну то во'ни і с'о'годн'і ўже і ста'ри' по'стали / на йіх с'о'д'но 'кажут' ру'салк'і / во'ни л'е'кал'и ўже нас // ну іш'че буў с'л'учайі / то це ўже 'тоже / це ўже хто вер'нуўс' с парт'і'заноў / 'тоже роз'казуваў // ну і шче вам ро'з'ка'жу с'л'учайі

за ру'сал'ок / ну це йа там не бу'ла то'д'і / не з'найу / но 'женш'чини роз'казували // бу'ло там 'копаночка / парт'і'зани / це во'ў'ремйе во'ї'ни / ту'ди 'женш'чини 'наши'їе хо'дил'и ш'чавел' рват / ту'ди до 'теї 'копанк'і / а парт'і'зани хо'т'і'ли по'ми'це / е-е ўже роз'казували ко'торийе вер'нул'ис' с парт'і'заноў / бо бу'ли ж 'наши'їе 'л'уде там / і от во'ни / хо'т'і'ли по'ми'це^а / а тут 'тийе ш'чавел' рвут' / ну йак йіх нал'а'ел'кат' / дак во'ни пови'лазили на де'рева да да'ваї 'гукат' о'то / би ру'салк'і / да 'тийе д'ейс'в'ітел'но поўте'кал'и / а 'тийе парт'і'зани 'кажут' м'і то'д'і пош'ли да 'мице да'ваї / а 'баби' пол'е'кал'ис' да поўте'кали / та'ке 'кажут' бу'ло //

З.: Хто м'іг 'бути ру'салкою ? //

— А хто йо'го з'на'є / за це йа вам не ска'жу / не з'найу // це 'кажут' хто пом'ре / у Ру'сал'ни 'тижден' / до 'буде ру'сал'кою / а йа не з'найу / це та'ке 'д'і'ло шо йо'го ж не з'найеш / чи п'раўда / чи не п'раўда //

З.: А ко'ли пом'ре ма'лен'ка ди'тина шче нех'рещена ? //

— Не з'найу 'тоже за це / не 'буду ко'зат' / не 'буду ко'зат' //

З.: А 'часто ра'н'іше 'д'іти 'мерли ? //

— Хто йо'го з'на'є / от у 'нашой 'матк'і аж т'ро'є по'м'ер'ло / 'семеро 'живи ос'тал'ис' / а т'ро'є по'мер'ло / хто йо'го з'на'є // не з'найу //

138. З.: Чо'го ра'н'іше так ба'гато д'і'тей бу'ло / а 'зараз од'не / д'во'є ? //

— Хто ви'новат ? // л'е'ну'йце гле'д'іт / бо то т'реба гле'д'іт / т'реба й 'ночі недос'пат' / т'реба й до'гл'анут' / а х'і'ба 'наши'їе 'д'іти у дос'татках у та'к'іх жи'ли / х'і'ба 'наши'їе там кол'готк'і но'сил'и 'д'іти ? //

З.: А ў шчо од'а'гали ди'тину йак на'роди'ц'а ? //

— У пе'л'уночки / з л'у'бо'ї т'рапк'і ста'ройі там / со'рочк'і чи шо 'небуд' / а шчо ж бу'ло ро'б'іт' / а'би м'а'кен'ка бу'ла да 'чистен'ка / ну шо ж там ро'б'іт' бу'ло //

З.: С'к'і'лки з ди'тинойу ра'н'іше си'д'іли ? //

— Ко'му йак позво'л'ало / ў ко'го 'мати бу'ла / до'у й 'доўго си'д'і'ла / а то при'ходил'ос' от йа са'ма сво'й'у с'таршу 'дочку зами'кал'а са'му ў 'хат'і / 'б'ігал'а на ро'боту / во'но сто'йіт' п'л'аче ў 'ок'ні / йа п'раўда бл'из'ко ро'би'ла ў кан'тор'і / п'р'ідут' / с'кажут' до йа побе'жу да там йі'ї ўспо'коюу ди'ї зноў на ро'боту / ўс'ак бу'ло / а дру'г'і'е у ко'робках но'сил'и / ко'ш'іл' / ви' з'на'єте та'к'і'е бу'ли / йде на ро'боту й ди'т'а 'т'агне за со'бою ў ко'робци / шо там / 'Боже мо'ї / йа'к'і там / 'йас'е'л' не' бу'ло то'д'і / пристаў'ла'ете / а 'заре / 'заре ка'н'ешно 'мало 'родет / пото'му шо 'хочут' 'гарне'н'ко о'д'іт

ди'т'а / а то'д'і ж на це не^н приг'л'адувал'ис' / то'д'і так / по'ка не ж'енице до^н може ў ру'башци хо'дит' //

З.: Йак ви д'умаєте / ко'ли луч:е л'уди жи'ли / ра'н'іше / чи те'пер ? //

— Хто йо'го з'нає // шоб о'це те'пер бу'ло / о'це м'і не в'ісел'ини бу'ли / да жи'ли на м'ісци / до ми' зарез_би' луч:е жи'ли / до м'і б'луч:е жи'ли / а л'е ўже м'і в'ісел'ений / до ў йак / шо м'і тут у'же з'нає^нм / хто йо'го з'нає / ну йак то м'і жи'ли / ну от д'іцтво^н наше про'ходило / і мол'о'дост' / ве'се'л'їй йак то бу'ло на ду'ш'і / пон'іма'єте / а от посл'е во'їни / йако'с' у'се зак'ри'лос' / у'се пош'ло йак п'ід зем'л'у / посл'е во'їни / ў то'го родств'ен'іка / ў то'го чол'о'в'іка / ў то'го б'рата не с'тал'о / то сест'ри' //

З.: Йак ви д'умаєте / ра'н'іше л'уди доб'р'іш'і бу'ли / дру'ж'н'іш'і ? //

— Заре б'о'л'ше 'гордо'с'ц'і ў л'уде'ї ма'єце / б'о'л'ше 'гордийе / ка'жде ма'є 'гордо'с'ц' / а ко'лис' ц'ого не бу'ло / л'уде доб'р'іють у 'гор'і / пон'іма'єте / ў 'гор'і / йак 'горе л'у'дин'і / і д'ругої 'горе / дак во'ни о'так 'наче зб'ли'жуйу'це / а заре-е / те ўже гл'ади там о'д'ілос' к'рашче / те ўже там д'іти може л'уч:е ви'ш'ли чи там / 'гордо'с'ц' по'я'ви'л'ас' б'ул'ше ў л'уде'ї / чим 'ранше бу'ло / може це ў с'ол'ах так / а по горо'дах Бо'г йо'го з'нає //

З.: А дал'ше йак ви д'умаєте бу'де ? //

— Дал'ше ? // ой / йак би' ўже д'іти не бу'ло / ко'ли б во'їни не бу'ло / у'же чо'гос' і 'гол'од не с'траш'ни / і 'хол'од не с'траш'ни / ко'ли б 'тико во'їни не бу'ло о'це с'трашно / пере'жива'єм за д'іте'ї у'же / шоб / да за ў'нуко'ў / шоб не бу'ло во'їни / у'же 'гол'од ми' пере'жива'ли / у'же / ми' з'на'єм шо 'їсти м'она і ўсе / а от во'їна / це 'саме с'траш'н'іше / ко'ли б не бу'ло во'їни // 'саме 'возруст та'к'і ў д'іте'ї да і о'нуко'ў шо не да'ї Бо'г чо'го //

З.: Шо л'уди с'тали г'ірше ж'ити / це од л'уде'ї за'лежит' чи од ў'лади / йак ви д'умаєте ? //

— Од в'л'ади / а од чо'го ж ? // ка'н'ешно од в'л'ади / йак ха'з'ай'ін пове'де ха'з'аїство / так во'но бу'де й_в'естис' // ка'н'ешно од в'л'ади // шо там гово'р'іт' //

Луб'янка Поліського р-ну Київської обл.

Село Луб'янка розташоване за 36 км від районного центру Поліське (колишнє Хабнє) і за 7 км від залізничної станції Товстий Ліс. Село відоме з I пол. XVIII ст.; церква Свято-Миколаївська, дерев'яна, час заснування якої невідомий; за Л. Похилевичем відомо, що «построєніє єя (церкви — ред.) должно относить къ первой половинѣ XVII вѣка. Въ 1755 году она была разобрана по совершенной ветхости, а на мѣсто єя построєна новая.» (Похилевич Л. Сказанія, с.151); в останні роки у селі церкви не було.

Пізніше с. Луб'янка було центром сільської ради, якій були підпорядковані сс. Б'о'вище і Ольшанка. На поч. 70 р. XX ст. у селі було понад 1000 мешканців, була восьмирічна школа; с. Луб'янка відоме як один з центрів гончарства.

У 1986 р. село двома частинами переселено в новозбудоване с. Луб'янка, що розташоване за 1 км від с. Погребі Васильківського р-ну Київської обл., та в с. Бугаївка того ж району.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Луб'янка здійснено у с. Луб'янка Васильківського р-ну Київської області в листопаді - грудні 1995 р.

139. — За'ход'іт 'Паска // м'і ко'л'іс' у нас 'Паска ка'зали / Ве'лі'кден' / за'ход'іт / го'тов'імос' / 'паску пе'чем / стег'но пе'чом / к'рашанк'і / ко'убаси напе'чеш / К'расна Су'бота нази'вайеце // напе'чеш наго'тов'іш пос'таві'ш у'се йо'го на стол' / во'но на сто'л'е а 'пот'ім бе'реш у 'кошик кла'деш / і їдеш 'паск'і св'а'т'іт // на 'Паску а то'ди ўже йак при'ход'іш до'дому / і ў_хату ў'ход'іш і 'кажеш / Хр'і'с'тос' воск'рес / отв'е'чайут / во'іст'іну воск'рес // тр'і'рази т'реба ска'зат так // 'пот'ім сад'і'мос розго'ў'л'айемос / а з'разу бе'реш йа'йечко йе'с'і / бо це_ж во'но с'в'ечене йа'йечко 'паска нази'вайеца // а 'пот'ім ўже бе'рут х'лопц'і / і дут гу'л'ат / у к'рашанк'і / у о'б'ітк'і нази'валиса ў_нас / по_нашому о'б'ітк'і / і де йак у'же розб'і'вайут х'лопц'і йа'йечко / дак то ўже в'ігра'йе // чи'йе розб'іло заб'і'райе со'б'е / а те'ї у'же од'а'йе йо'му / ота'к'е ў_нас бу'ло ко'л'іс' ро'бі'ли муш'чини / а м'і ўже д'е'ук'і до ўже хо'д'і'л'і ж гу'л'ат на 'ул'іцу с'тарийе л'уди / а х'лопци так ро'бі'ли / ў_о'б'ітк'і гу'л'али // а то'ди лу'п'іли к'рашанк'і / ну йіх так не вик'і'дали / дер'жали до 'Йур'я / а то'ди хвост'и ко'ровам од'р'езували і 'тийі к'рашанк'і і хвост'и пус'кали на 'воду / о'б'іча' та'к'е ста'р'ін:е бу'ло // а йак по'їдеш ўже ху'добу до'гл'а'дат / до ўже 'кажеш / Хр'і'с'тос' воск'рес / Хр'і'с'тос' воск'рес / так мо отв'е'чали //

140. — У 'сорок 'с'омом го'ду на ве'чорк'і хо'д'іли // ну хоч і 'голод бу'ю ну 'весело бу'ло // та'ка ўже ве'селост' бу'ла шчо от 'луч:е йак о'до 'зараз жи'вемо // на ве'чорк'і хо'д'іли 'каш'і 'би'ли х'лопц'і м'і^н / о / зб'і'рали ж но'с'іли з 'дому пшо'но / 'масло там за'куску і ве'чорк'і / м'йасо зб'і'рали ўсе м'і^н хо'д'іли спо'вали 'понад 'окнам'і / о'це ве'чорк'і о'до ўже прош'л'і 'запуск'і це 'каша бу'ла а це о'до Ми'кола іде зноў дру'га бу'ла 'каша // х'лопц'і 'б'іли 'кашу / гр'ош'і скла'дали // од'на бу'ла 'хата у нас о'до 'Насц'а 'Йаши'на це пус'кала на ве'чорк'і / 'Йаша бу'ю биз но'г'і^н но д'ісцип'ліна бу'ла / а ми ту'да ўже зб'і'ралис'а / гу'л'али там // і п'рали і 'ш'іли // 'кожна з'і'ма / 'кажний 'вечор це м'і ту'да хо'дили // а йак ўже так 'посл'е ўже клуб одк'ри'ўс'а / до ўже на клуб у клуб хо'д'іли да танцо'вали м'і^н на'м'али за / за горш'к'і / гар'мошку / бала'лаік'і нам гр'али а м'і^н тан'цуюем йак ху'га //

141. — Ў нас бу'ли Де'ди тр'і^н / Т'роіцов'і / М'іхаілов'і / н'е / Куз'м'і'нийе / М'і'хаілов'і'е / і о'це же зноў / 'т'ийе_о / Ко'л'ад'нийе / Т'роі / бу'ли Де'ди / а на де'ди го'товет пос'не / боршч / 'кашу / ква'сол'у / пам'пушк'і / пос'нийе ўсе го'тов'іли / спраў'л'али три 'рази // на год / Де'ди // 'дома ўсе наго'тов'ім наго'тов'ім пос'таві'ли на стол ве'черайем / а те ўсе на сто'л'і но'а'чує // то ўже шчи'тайуца де'ди гу'кайеш / при'ход'те до нас йак хто ўже при'йе'хаў до ўже с'у'ди ў_Погре'бах до йа гу'кайу / йак мо при'йе'хали до при'ход'те да ве'черайте са'д'іце / бо да'леко ж 'йі'хали в'і_ж го'лоднийе)))//

З.: А ви пом'і'чали / шчо д'і'ди при'ходили ? //

— По'йі'хали ми на Т'роіцу / 'Гал'а мо'йа хаі 'лехко зга'дає_це йа / до 'матк'і ше ў_се'ло // при'йе'хали / О'рина при'шла / Па'лашка при'шла / да_йак уз'алис' на ме'не / це / перет_Т'роіцейу по'йе'хали / шчо це_ж йа до'дому не 'йеду ў_се'ло // йа ўже там попоп'лакала / йа ўже так п'лачу так п'лачу да ка'жу / шчо ви з_мене 'хочете / ну йак не наб'йут' шчо це 'матка жи'ла ў_се'л'е / а йа тут жи'ла / а во'ни шоб йа 'йі'хала ў_се'ло / і 'Гал'а на ме'не / ... да ўз'алис' да ўз'алис'а от ми по'легли спат ко'л'і во'но / п'раўду_ш ка'жу / а ўно'ч'і хтос' / дес'_мо по'коінен'к'іі 'бат'ко даў з'в'істку ... чо'го ви йі'йі три'вожи'те / а 'лошкоўу об че'гун йак б'разне / а йа на 'Гал'у / лежи'мо ў_тоі 'хат'і да ка'жу / побач / шчо в'і ме'не ўже хо'т'іли от_тих пор / і 'Гал'а перес'тала на ме'не / це та'к'е бу'ло //

З.: Чи л'уди роз'казували / шчо і до них при'ходили ? //

— Ко'л'іс' ка'зали ка'зали 'Ол'а це_ш 'Панта це бу'ла по'коіна до ка'зала шчо / цоі 'часто слу'чалос'а шчо во'на там 'маткоі с'порила а мо шчо не ро'била / дак 'часто слу'чалос' шчо ро'била / та'ке бу'ло йоі / а нам та'кого не бу'ло бо м'і спраў'л'айемо / 'наче

по_б'ожому / ўс'ег'да / ўс'і'ди / бо 'бат'ко моі ў_б'ога 'в'ірува'ю / дак і йа спраў'л'айу / ўс'е'да йа / і о'до 'тутечка йа ўже два 'рази Де'ди сп'рав'іла / і 'т'і'е / Куз'ми'нийе і М'і'хаілов'і сп'рав'іла //

142. — На Йаў'доку дак то'ди ўже почи'нали / даі 'Боже по'чати в'ес'ну // і почи'найом спо'вайом / даі 'Боже в'ес'ну по'чат а на теі год / дру'гу дож'дат // в'ес'на / в'ес'на / в'ес'н'аночка оі де тво'йа 'дон'ка_і О'леночка // се'д'ит у са'дочку / да 'ши'йе со'рочку / во'на 'ши'йе / в'і'ши'вайе сво'йоі 'дону'і на'де'вайе // і поча'ли спо'вати і спо'вайут аж до Благо'в'ішчен'а / а на Благо'в'ешчен'е то'ди ўже 'рожу спо'вали // 'рожа мо'йа чер'во'найа // це ўже на Благо'в'ішчен'а 'рожу спо'вали / а до Благо'в'ешчен'а 'рож'і не спо'вали / нел'з'а ка'зали ко'л'іс' ста'рийе л'уди // а ўже на Благо'в'ішчен'а то'ди ўже 'рожу / в'ес'н'анк'і спо'вали / но. 'рож'і не спо'вали / а йак 'рожа / то'ди ўже спо'вали // на Благо'в'ішчен'а йак ждем_ж Благо'в'ішчен'а до ка'зали ко'л'іс' ста'р'і л'уди йак 'Паска / до Благо'в'ішчен'а учи'н'айеш пам'пушк'і / пе'чеш пам'пушк'і / і шоб на Благо'в'ешчен'а то'ди н'і'чим не б'разкаца н'і скоро'дам'і н'і'чим ўсе шоб бу'ло го'тове // і го'тове шоб 'йест'і на Благо'в'ешчен'е та'ке // а 'рожу ўже то'ди не спо'вали / 'рожу //

143. — І от о'д'ін год йа не з'нала шчо Сд'в'іжин'і і_пошла ў_л'ес по гр'і'би // при'шла йа ў_л'ес / а ў_йіх с'тол'ко сб'і'райец'а 'куча ву'жоў // йа 'думайу шчо во'но ро'б'іт ? // ўз'алас'а за д'р'і'на 'доброго да да'ваі б'і'т а по'том тут йак на'к'інуц'а на ме'не / до 'буде ро'боти да 'ки'нула і_ту 'палку на йіх і ўтек'ла / і гр'і'боў то'ди с'тол'ко наб'рала шчо 'господ'і //

144. — Ми ўс'і 'дома 'були 'с'і'яли_ш кар'топл'і ў 'саме йак 'атомна зор'валаса / 'саме у суб'оту / а 'атомна зор'валаса п'рот'і суб'оти // а ми 'с'і'єм кар'топл'і / шос' го'ворат про П'рип'іт' / шос' го'ворат / чи да'леко од нас чи шчо там поприй'і'ж'зали йо'го не'бож із_К'і'йе'ва / пома'гали / а шчо / а до чо'го про П'рит'ет' го'ворат / а да'леко ? // да н'е // ко'л'і ўже ў_не'д'і'лу ўже 'бач'імо аў'тобузи / бо ми так жи'ли не'да'леко от са'ш'і / і і'дут / і'дут / сч'і'тали ми сч'і'тали тих аў'тобузоў / сч'і'тали / сч'і'тали / 'господ'і до 'того_ж і'де / на П'рип'іт' 'кажем шчо це там та'ке ? шчо це там та'ке ? // ўже на'заўтра 'йідут / там же йіх погру'з'іли тих л'у'деі на'заўтра ўже 'йедут / іс_П'рип'іт' / а м'і ўже пов'і'ход'іли_ж / це_ш 'перед 'Паскоўу / 'Паска / 'паск'і по'нап'екали шчо_ж ро'б'іт ? // а м'і 'Бога п'рос'ім шоб це_ж нас не 'в'і'сел'іли з_се'ла / а м'і 'Бога п'рос'ім да шоб нас із_се'ла не 'в'і'сел'іли / бо не 'хочем_же 'йіхат у чу'жу с'торону // по'б'егли на са'шу гле'д'іт шчо це та'к'е / шчо це 'каже П'рип'іт' в'і'сел'і'айут /

П'рип'ет' ві'се'л'айут / а чо'го ? / 'атомна зор'вала / 'атомна зор'вала // а само'л'оти ле'т'ат / а само'л'оти ле'т'ат / і та'ко 'наче шос' ві'с'іт / із 'В'іл'ч'і во'ни ўсе 'йіхали з 'В'іл'ч'і / а шо во'но 'в'езли / а то во'ни так п'е'сок во'з'іли / і 'оливо / і 'оливо / на те ўже шо го'р'іт де / мі'н ж не 'бачі'м бо д'нас т'рох'і да'леко / дак мі'н не 'бачі'м // і вез'ут / і ве'зут // да / на 'Паску ві'се'л'али мі'н зноў хо'д'іли ж на ро'боти переб'і'райем кар'топл'у голо'ва при'йхаў // 'кажем / Ва'сил' І'ванович / нас 'будут ві'се'л'ат ? // н'е жи'н'ки' / не 'будут нас ві'се'лат / і шче до нас попр'ивоз'ат ху'доби да 'будем по дво'рах ростаў'л'ат ху'доби / бо не'ма де йіх ўже кор'мит по тих 'селах / до нас 'будут // тут ху'доби ві'се'л'ат а тут у'вечер'і ма'шин до нас наг'нали / до с'іл'ради / нас ві'се'л'ат // йа їду там гу'л'ат / б'е'жит од'на там до'йарка ку'да ти їдеш 'Над'у ? йа ка'жу гу'л'ат // он і'д'і по'бач 'каже шо ўже ма'ші'н наг'нали / чо'го ? // ві'се'л'ат ўже мі'н 'каже / ко'рові'н поод'йазували / да на Д'іб'рову по'г'на'ли / і те'л'ата і'с'вин'и г'руз'ат / ві'се'л'ат нас 'будут // пош'ли ж ми до 'тиї с'іл'ради при'ш'ли / п'раўда / при'йхаў це ж При'ма'ченко то'ди буў секре'тар / на'чал'ства по'найі'з'ало / це ж нас ві'се'л'айут / мі'н у кр'ік / м'і ў'б'е'ду / н'іку'да не по'йдемо // шо 'тиї с'ім к'ілометроў по'можут ? // йак'шо те / до'ї так те по'луч'іца с'ем к'ілометроў шо 'ї у сел'і 'будемо // н'е / ко'торийе ш та'к'і бу'ли пов'йе'жали ж / на ноч ху'доби по'к'ідали // по'йхали за с'ем к'ілометроў // переначу'вали на'заўтра йа при'ш'ла ко'ліс' по'коїнен'ко сво'йї 'матц'і ка'жу мам / так і так а 'матка мо'йа / ло'жис о'но да сп'і / ку'да ти по'йедеш / ку'ди ти по'йедеш / йа п'раўда 'легла / по'легли ми ўдвох із 'йейу / пос'пали / на'заўтра б'е'жат 'тиї із Д'іб'рові'н / коро'ві'н ўже 'дойіте ? // ўден' та'к'і ж зб'і'ралис ми 'тамечка позб'і'ралисє муж'чини да те / су'с'еди // о'д'ін су'с'ед 'каже не по'йеду / д'руг'і су'с'ед 'каже / не по'йеду / т'рет'ї су'с'ед 'каже не по'йеду а йа ка'жу / ну'ї йа з'ва'ми не по'йеду ос'танус' і йа ка'жу / 'буду 'будем о'тут по су'с'еств'і жит' 'дома / н'е / ко'ли то'б'е йак наг'нали м'і'л'ці'їні / шо не 'рад'би' по'йехат / но вс'е од'но с'іло'у г'руз'ат // бу'ло та'к'е / с'іло'у г'руз'ат // до йа то'к'і ж одна ма'ші'на при'йхала йа ко'рову / пог'руз'іла / а те'л'а дес' Бог так даў / шо йа йо'го не г'руз'іла / а во'но б'е'жит за ко'рової' / б'е'жит за ко'рової' / і на ма'ші'ну пліг і ўже на ма'ші'ну // а коба'на к'інула / бо йа ж ік 'Пасц'і 'думала б'іт / 'думала / подго'дуйу да 'будем 'Паску спраў'л'ат // а от йа то'ди зноў б'е'гом / ко'рову до одвез'ла ў Д'іб'рову с'к'інула там у од'ного су'с'еда попр'ос'іла ў'двор / і к'інула і'те'л'а і ко'рову б'е'гом з'нову ў'се'ло бо це ж / там же ш ко'бан / тре'ба ше / при'йхала п'раўда зноў ма'ші'ні / г'руз'ат / г'руз'ат голо'ва с'іл'ради буў / Пол'іш'чук Ми'хайло І'ванович /

йа ка... йак же коба'на ? // от то'б'і з'нову м'і'л'ці'їна с'тол'ко наг'нала / да'ваї броў'на к'ласт'і бо ко'бан буў здо'рові' / ко'бан буў шо 'Господ'і / да'ваї йо'го там т'ах'т'і на ту ма'ші'ну / пр'ивезли та'к'і // йак йа б'ігла ў'се'ло // ма'ші'ні 'йїдут муж'ч'іни понаб'і'рали ма'шін / дак так / ма'ші'на / одвез'ла у Д'іб'рову те / а по'том за тим 'йїде / так і 'йїде / а йа б'е'жу / і ме'не ма'ші'на не ўз'ала йа пидн'і'мала 'руку / а во'ни ме'не не ўз'али / і йа / б'ігла йа не з'найу 'мабут' чи' ле'т'ела / у ту сел'о Луб'янку / чи' йа б'егла / да це ўже пог'руз'іла / і 'матку по'коїнен'ку ў'гово'р'іла во'на н'і'у'ка'куйу не по'йеду / а йа ка'у мам до л'уди ж у'с'і вийі'жайут' шо ж ти 'будеш ро'бит / до шо йа ту 'матку привез'у ў'Коба'ни / 'матка переночуйе ў'Коба'нах на'заўтра йа 'токо ў'се'ло 'хочу // бо це ж у чу'жих л'уд'ах / да не 'мона 'кае бу'ло жит 'господ'і йак ми гор'евали / йак ми гор'евали / а ше пош'ла йа ту'ди во / на ко'н'ушн'у до це ж йа так по'пала шо до зна'комого на'дйбала / до йа хоч уже 'каже / дол'і с'пала / але ў'хат'і / а л'уди ш / гор'евали / ко'ров'іх попр'і'йазувани на ко'н'ушн'і / те'л'ата 'ходет / л'уде 'коло тих ко'роў на том с'ен'е і би'ї і по три дн'і по т'роїе 'суток / йак во'ни б'ідни гор'евали'н / по'кам'іс' йіх пороз'мошчували по 'хатах // а л'уди ж та'к'і не со'чувствен'ийе бу'ли / от не хо'т'іли бо це ж / чу'жийе / л'уди / йак ў'од'ну 'хату йа заїш'ла а во'ни дол'і 'покотом п'ят' с'емей / ж'іло / і во'ни так гор'евали но йа ше по'пала ў'добр'іх л'удей йа / од'на бу'ла с'ем'я // а йак із'ноў мі'н / п'ішли кар'топл'у оброб'л'ат / із од'нейу Кост'у'ченко 'Ган'а І'ванова / ну / коро'ві'н ў'досв'іта подо'йіли бо ше ко'рові'н мі'н не зда'вали сво'їні / ну ка'жу 'Гано хо'д'ім / у'досв'іта ми 'може йак 'небут' пе'реїдемо п'роволку // от ми їдем // пересту'пі'ли п'роволку і наче'пили ту сил'і'зац'їю / мі'н 'думали шо це ж н'іх'то до нас і не те / от і б'е'жат / два сол'дат'іки / до нас / а с'кудова во'ни та'к'їе не 'наша го'ворка мі'н п'рос'ім во'ни за нас на ке'пе / мі'н п'рос'ім а си'ночк'і'н / а соло'вейк'і'н / а дес' у вас 'бат'ка не'ма а ч'і'н у вас 'маток не'ма да пожа'л'їте нас / бо мі'н ж і'дем с'копа'н'ціо'у / 'зам'іс' ду'рили шо бур'а'коў а мі'н ж кар'топл'і шли оброб'л'ат // а ўже кар'топл'у оброб'л'айемо / от само'л'от круж'л'айе до мі'н по'л'ажемо / у 'земл'у ота'ко шоб нас не за'м'ет'ілі / а йак 'тол'ко за'м'етет / так 'рац'її да'дут м'і'л'ці'їні і ўже оту'то і м'і'л'ці'їна 'коло нас / за нас / у аў'тобус аў'тобус у Д'іб'рову / а мі'н у Д'іб'рову за'їдем а оп'ят' ... / да'ї зноў ў'Луб'янку // та'к'е бу'ло стра'х'іт'е / шо це 'кажут шо ми'н 'ві'йіхали с'добро'хочо'йу с'у'да / та'кого / н'і'кому не же'л'айем / бу'ла вої'на / бу'ла вої'на / у 'сорок 'первом го'ду / но та'кої' вої'ни / шче не бу'ло йак о'це // бо йа'ї ту вої'ну з'найу / йак сал'дати іш'ли по со'ше / да йак само'л'оти бом'б'іли / 'коло ш'коли чо'тир'і у'б'іли о'д'ін там

л'ежит / о'д'ін там / йа і б'ігала да з'найу / но ше та'кого 'гора
а'ле ми ў_сво'йїі 'хати жи'ли / а це_ж во'на дак це ў_же
стра'х'іт'е було // дар'ма шо во'на не стрел'ала і не 'бачили ми
чи во'но го'р'іло / чи во'но смер'діло / чи во'но / а нас
'в'і'селили // ха'ти сто'йат / йа йак по'йеду ў_сво'йу 'хату до
йа_б 'наче йак і жи'ву // бо йа пере_т'ім попут'бі'вала /
по'крас'іла к'раскою / с'тел'і пошчоко'турила / дак во'но н'і'чого
не по'дає н'і к'реїда н'ішо / мос'ти 'целиє / а знад'вору
ше'л'оўка о'б'іта дак йа по'йеду до'дому дак у мене так / і стол
у од'н'їі 'хат'і сто'йіт' / і дру'гої 'хат'і сто'йіт' / і пат'рети
ви'с'іли / ну йа ў_же позаб'і'рала бо йа 'бачу шо 'пустка 'роб'іца /
дак йа позаб'і'рала / а 'хата 'хот'би і с'о'годн'і вер'ну'єсе / не'ма
там н'і'чого страш'ного / бо во'но ў_се по'ми'ї / да по'маж / да і
жи'ві'т //

145. — Було хо'д'іли ми на ве'чорк'і / до йак на ве'чорках п'іт'ход'іт
ў_же 'Новий год / на ве'чорках при'ход'ат у_же йак / до м'і ў_же
поспо'вайем / поспо'вайем а то'д'і бі'жи'мо хо'пайем п'лота
нази'ва'єс'я у нас / а то'ди ў_же шч'і'тайемо ч'і' пара 'буде ч'і' не'пара
'буде // а 'чоботи ск'і'дали / да ш'і'бали / до по'рога / ч'і' да'леко
'замуж йа по'їду ч'і' бл'ізка / йак у по'рог / ха'л'авою / то
да'леко / йак с'уди ха'л'авою то ў_се'л'і по'їдеш // а ко'лис' /
шче / шчодр'ували 'дет'і / до м'і ў_же / ку'сочк'і про'с'іли
ло'жи'ли на бл'аху у'вод'іли со'баку // со'бака ч'і' ку'сочок
ух'ват'іт пе'редн'їі тої пе'реїде / 'замуж уперед'і / а ч'їі оста'не-
ца / а во'но було наобо'рот / у нас од'на була / ої 'д'евочк'і /
мо'го со'бака / не хва'тайе 'куска а во'на ў_перед'і пош'ла
'замуж // та'к'е було //

146. — Ну ў_же йак м'і ў_же порос'ли до бат'к'і хо'д'іли йак м'і /
а'ле 'мати мо'йа рос'казувала шо ў_молодост'і / дак во'на 'каже
ў_же йа'к'ійіс' були у йїх 'тийі с'ві'ти / да сайа'ни були ў_се сво'йїх
рук ў_се ро'бі'ли / із 'воўни о'вечк'і дер'жали дак із 'воўни п'рали
ў_же_ш п'ражу да т'кали / та'к'іє са'йани а муш'чинам су'кон'іки
з'валис'я шта'ни і та'к'іє ў_же шоб теп'л'еї було // от / і 'пост'ілки
т'кали у ме'не дес' шче ку'сочок і оста'лос' із 'воўни / розод'рала
'пост'ілка / дак ў_де'валис'я укри'валис' бо од'ї'ял же не було / да
'радна / о'це та'к'е во'ни роз'казу'ют / 'сам'і п'рали і т'кали /
да 'йакос' і / і та'к'іі ў_же було пристособ'лен'іє шо вал'іли
во'но з'вал'уєца да то'єс'т'е 'роб'іца / о / це ў_же 'матка роз'казує
мо'йа // зав'і'валис'я голупка / от ми те'пер п'рамо заў'їазани а
во'ни 'йакос' 'хуск'і були с_к'іт'іцамі да так зав'і'валис'я да це
ў_же йак 'замуж 'ві'їде так за'в'іта ў_же хо'д'іла // капту'рі'
но'с'іли / йа о'до свек'руха мо'йа хо'д'іла дак на смерт' со'б'і
по'шила йу ў_же сто год було йак вона по'мерла / дак 'того

кап'тури'ка та'ко по'шила / 'наче 'шапочка та 'д'єчка йак
ма'лен'кому шо на'род'іце // ў_же ка'зали гр'єх йак у_же 'ві'шла
'замуж да зав'і'ли у_же на с'вал'б'і дак шоб у_же і за'в'іта і хо'д'іла
бо гр'єх / а зараз 'л'уде і ста'р'і і_моло'дийє 'ход'ат од'нак //

147. — На ве'сел'є ў_нас го'товили та'к'е йак от і'ше йа 'замуж
шла це ў_же / хо'лодне 'варет / кап'усту ту'ші'ли / ва'рен'ік'і
'варет пам'пушк'і учи'н'али та'к'іі_ж у де'ж'і ко'л'іс' / о // ...
др'ощч'і на'мочуєм так а 'там'єчка ч'і молоч'ко / ч'і к'ісл'а'чок
та'ко роз'вод'імо йак о'то / ну р'єтко'вате шоб о'но було / 'ж'ітке
та'к'е / і це ў_же др'ощч'і туди вил'ї'вайем во'но сто'йіт' 'ноч' /
посто'йіт' 'наче пуд'ийде / а ў'ранці ў_же то'ди йа'ке йа'йєчко туд
йак йе ў'б'їєш йа'йєчок 'маслєчка / во'л'єш пос'ного а йе та'ке
до і та'коо рос'топ'і'ш чи марга'рину та за'м'єс'іш у_же шоб о'но
гус'тен'ке було / а то'д'і ў_же пуд'ийде во'но_ш пуд'н'іме'ца ў_же
ў_м'ісц'і ч'і ў_ма'котр'і / а то'ди ў_же ко'чайемо дак це та'к'і
пам'пушк'і ко'л'іс' упе'че дак 'гарнийє ў_да'валис'я / пе'чеш //
'паск'і ко'ли'с' пек'ли / на чере'н'є // та'ка ло'пата / і со'ў'є
та'ке 'доўге / і ві'кочували во'ни на'м'єшували да йа з'найу 'матка
мо'йа на па'душку покла'де шоп попут'ход'іли / а то'д'і ту'йєйу
'ві'гр'єбайє 'жар'віни та і у пе'ч ту'йєйу ло'патою са'жал'і / о /
о'це_ш 'паску так ро'бі'ли / учи'н'али / де'жа та'ка була /
із'роблена дереў'яна / і то'ди ў_же / во'ни 'того во'д'ічку туд
та'ка ло'патка роз'м'єшуйут' роз'м'єшуйут' на 'ноч там у_же
'т'єстєчко 'к'іслєн'ке ў_йїх ў_тойі де'ж'і оста'йєца йак у_же_ж
во'ни то'го / і це так учи'н'али_ш / о / розме'ла то'ди ў'ранці
зноў 'м'єс'ат і во'но з'нову пут'ход'іт у теї де'ж'і / ше і при
нашої 'пам'ят'і о'це_ш та'к'е було // йак пост бу'є до шо во'ни
гото'вали 'кажут / кар'топл'і на'вар'ат да ро'сол / да з_ол'єйєйу
'р'іба була ко'л'іс' во'ни 'кажут / от 'мама мо'йа 'кає та'ран'ка
була во'з'іли / да 'їезд'іли ў_же де там у нас Чор'нобил' бу'є /
оце_ж о де цеї 'самєча / а'вар'іа зор'валас'я дак там бу'є ба'зар
дак 'їезд'іли а ў_нашом с'єл'є горшк'і ро'бі'ли дак у_же ве'зут
туди горшк'і а там та'ран'к'і 'куп'єт / да г'руш'і ва'рили да
'йаблока ква'сол'у к'їа'х'і ко'л'іс' о'це куку'рузу же а ў_нас
ка'зали к'їа'х'і / нехо'рош'і 'тийі да так у_же ў_пост о'то
накла'дут у чагу'ни су'хоє / да ў_п'єч да о'но з'вари'ца да 'йєли /
кот'к'і 'кажут у_же ва'рили / от 'т'єсто та'к'е йак на ва'рен'ік'і
да на 'р'єшєто та'ко / 'наче пот'ре / без н'і'чого во'но да то ў_же
ві'ход'іт / ко'ток да ва'рі'ли ў_вод'є / о / і пал'ушк'і ва'рі'ли /
а пал'ушк'і та'к'є_ш / 'р'єзали та'к'є 'начє 'корж'і'к'і да 'тоже у
вод'і ва'рі'ли / пал'ушк'і то з'валис'я да о'л'єями то'ди / да
сахар'цєм по'сипл'у ... / а хто 'сол'у / да 'йіли // к'вашу ва'рили
ко'ли'с' у пост / жур ва'рі'ли // к'ваша дак це / із г'рєчк'і / із
гр'єчаної му'к'і / учи'н'айут 'ж'і'тн'ойу к'вашу ту йа з'найу 'баба

це мо'йа ва'рила / уч'н'айе во'на ў ма'котр'і 'ж'і'тн'а му'ка / бо во'на йе'йе та'ко роз'м'ешуйе во'д'ічкоу за'паруйе / к'іп'ат'ком / і с'тавит' на ноч на п'еч / во'но то'ди о'там ук'і'сайе ў п'е'ч'е / а ў'ранці ўже гре'чану му'ку ту'да ўси'пайе / і 'наче та'к'е розб'івайе йак от на мл'ін'ци' о'то / во'но шоб / іс'ноў во'но по'к'існе а то'ди ў п'еч да 'варет у горш'к'е і во'но та'ке к'іслос'ладен'ке та'ке ўкусне і с'х'л'ібом 'йіли о'це // а жур із оў'са / з оў'с'аной му'к'і ўчи'нали да це ва'рі'ли / йа го'лупка 'журу не 'йіла йа і не з'найу йак йо'го ўже роб'іт / мо 'Над'а з'найе / о'вес 'йакос' за'паруйут оў'с'ану му'ку / а во'на ўк'і'сайе / а по'том 'варете йак 'зараз к'і'с'ел' / а ко'л'іс' жур та'к'і / і 'йел'і с'х'лебом // 'зат'ірка / то га'лушк'і ў нас з'вуца 'зат'ірка / от му'к'і т'рошк'і / уво'л'еш во'ди / а н'е моло'ка / да та'ко пот'ри пот'ри а моло'ко к'і'п'іт ч'і во'да ўже к'і'п'іт йак у пост до ўже ж із о'л'ейам'і' / да ту'ди ўже / уси'пайе да це та'ке м'е'шайеш да це 'зат'ірка // і га'лушк'і //

З.: Йак ви 'варите боршч ? //

— Йа так ва'ру боршч от ква'сол'а йак ў мене йе до / йак ми' ко'лис' 'дома до / 'разом у'се да ў п'еч ус'тави'ш а тут йа ўже ква'сол'ке по'стаў'лу во'на к'і'п'іт 'варице / а бурач'ка на тер'тушку зот'ру да пуд'жару на том на скowo'роц'і / да ква'сол'ка і м'йасo 'вариц'а то'ди пуд'жариц'а бурач'ок ту'да бурач'ка / да по'вариц'а а то'ди ўже картоп'ліну пок'рі'шу капус'т'іну і морк'в'інку да ўже йак во'но / да це та'к'е 'вариц'а так'і боршч // то'мат у'же / а н'е от у'же не'ма то'мату до о'до 'вос'ін' до пом'ідора 'наче на скowo'ротку да / да за'жар'іш іш'че о'це та'к'і боршч ва'рі'ли // ... от о'тут м'і ўже пере'йіхали дак тут у'же п'іро'г'і та'к'е пе'чут' 'йа'к'і'ес' із / із г'речкою да с'ква'сол'ойу да це йе'д'ат із борш'чем а ў нас та'кого не було / іс'х'л'ібом м'і боршч... // а 'с'еріі боршч ми 'вари'м / от із л'іст'а о'то ка'пуста да зе'лене по'верх л'іст'е'йко / дак ми' йо'го сече'мо сека'чом п'рамо / о / ...сече'мо і це ў кост'рул'у щ ну ко'л'іс' 'д'іжк'і бу'ли а 'зараз м'і ў кост'рул'у во'дойу нал'і'вайем н'і 'сол'ім н'і'чого во'но нак'і'сайе / да це у кост'рул'у / ко'л'іс' 'дома ў горш'к'і а те'пер ўже ў кост'рул'у да це во'но 'вариц'а м'йаса ту'ди ўкла'деш оце та'к'і боршч 'с'еріі ў нас з'веце / тут не 'варет а ў нас / де м'і ж'і'ли / дак там по то'і м'есно'сті де м'і бу'ли о'це по ўс'іх 'селах та'к'е //

З.: А шо ва'рили з гри'бами ? //

— Ої боршч ва'рі'ли і суп ва'рі'ли го'лупка з гри'бами і так гри'би ва'рі'ли да 'йіли 'Боже мо'ї // от намо'чи' і'х да шоб во'ни ж 'наче 'йак по'сушим уже ў пе'ч'і до су'хен'к'і'йе до на'моч'іш шоб 'наче розм'йак да по'м'йеш йо'го і ў од'но'ї во'д'е і ў дру'го'ї / а то'ди во'д'ічкоу нал'і'вайем да ў п'еч с'тави'мо да во'но / зак'іп'лат да йак шче йе 'р'іба до і 'р'ібу к'ідали /

да ўкусне / було / це йе 'перше 'д'іло а н'е йа / си'ноў сво'йіх у 'арм'ійу прово'жала до / ва'рі'ла із 'р'і'бойу а то с'ку'рат'інойу м'йасo ку'рат'іну ў гри'би к'ідали да 'вариц'а да / йак ту'да ж і 'перч'іку да і л'іс'точка да і ц'і'бул'к'і ўк'р'ішим / та це та'к'е о ва'рі'ли / гри'би //

З.: А шо з 'йаг'ід ро'били ? //

— А з 'йагуд го'лупка до ко'л'іс' шо б'рالی / су'ши'ли нас'то'іку / о'це ўже у п'л'ашк'і 'четверт'і вел'ік'і'йе 'сахару нас'пали нас'то'іку ро'біли а то на п'еч су'ши'ли ўсе ў'ремйе / а те'пер у'же ўже по'нау'чувалис' і ва'рен'у ва'рили / і так 'ц'ілен'к'і'їі нас'пайем у 'банку да закри'вали ўже / во'д'ічкоу к'іп'ач'онойу зал'івайе да постерел'і'зуйеш / 'баночк'і да закр'і'вала йа да сто'йали / 'йагоди //

З.: Шо на 'Кол'ади готували ? //

— Йа з'найу шо це ў нас у'же йак 'Коледи коба'на б'іут / коў'баси 'чинет / кроў'йанк'і' / о / 'коў'б'іка ка'зали ў нас / а 'коў'б'іка йак ў нас ўнутрен'ост'і о'це ж ўже пе'чонку од'вар'уйут 'лехке там о'те ўсе од'вар'уйут добаў'ля'ють ту'ди м'йаса і 'сала / да це начи'найут у'же ж йо'го / да пе'чут // а кроў'йанку з г'речкою ро'били // стег'но / 'воз'memo да то'го / ту'ди ўже ж часнич'ку по'тоўчеш да 'перч'іку / да 'сол'к'і да це потоўчеш у'же та'ка с'тупка да на'мазуйем його у'же ж та'ко 'ножи'ком подоў'байеш уск'роз' / на'мазуйу да / йа / д'руг'і'йе до кор'жа пе'чут да об'мату'ють 'наче а н'е / да та'ко т'рап'очкою да / да ў п'еч с'тави'ли а тут у'же ў ду'хоўку с'тави'м да це во'но пе'чец'а да 'добре / 'заўжди на 'Паску це обеза'тел'но / стег'но шоб було 'йа'йечка к'рашени'е на 'Паску / ко'л'іс' 'каут поро'с'атка ма'лен'к'і'йе ше і та'к'і'йе / от свек'руха це мо'йа ка'зала поро'с'атн'ічк'і та'к'і'йе з г'л'іни ро'бі'ли у нас же горш'к'і ро'бі'ли дак із'роб'іт та'ко поро'с'атн'ічка / дак ту'ди ўже ма'лен'ка це ўже к'Пасц'і ко'л'іс' / це с'тарийі 'л'уди / а те'пер у'же при 'нашої 'памйат'і до / не пе'к'ли поро'с'аток / а ко'л'іс' пе'к'ли поро'с'атка ка'зали // ... на 'Коледи ў нас це на 'першиі ўже ден' пе'чут мл'ін'ци' / ўже ж м'йасo застаў'ля'ють з'веца пи'чен'а да коў'баси у'же ж да і кроў'йанк'і ку'т'у ва'рі'ли / г'руши' 'варет о'це ўже з 'йаблуками' су'х'і'йе / шоб було // а ку'т'у ў нас п'рамо п'ростен'ко ро'бі'ли о'то д'руг'е ж 'кажут до і мак 'сипл'ут да і мед / а ў нас так із'варет // пос'нен'ку / да ўже 'в'ечер'і п'рот'і Кол'ад до з'ол'і'яями йе'д'ат / а на'заўтра ўже моло'ком нал'і'вайут да йе'д'ат / на 'Коледи ўже //... п'рот'і 'нового 'году ўже о'це на 'Коледи / а то'ди ўже на ту ку'т'у п'рот'і 'Нового 'году дак у'же ж во'на не пос'на то 'кажут' ба'гата ку'т'а у'вечер'і 'варет і ку'т'у і мли'н'ци' пе'чут і м'йасo ўсе та'к'е і хо'лодне варет / і о'це о / мли'н'ци' ко'л'іс' учи'нали ж / 'тоже та'ко во'д'ічкоу у то'ї де ж'е шо хл'еп пек'ли там о'ни ўже учи'найут

о'це во'но ўже там т'рох'і т'естечка во'но к'ісле сто'їт /
учи'н'айут а ў'ранці зноў пудбі'вайут та'к'е ж / о' жи'ден'ке
і ў'печ'е п'екли ше і гре'чанийі млі'н'ци'.. // ... а те'пер ми'
о'но на / йа на к'ісл'а'ку / йа ўже те'пер не ўчи'н'айу на к'ісл'а'ку
розоб'йу да і / та'к'іе млі'н'ци' але ж п'ечом у'же //

З.: Шчо готували на похорон ? //

— А ко'л'іс' і от ка'зали га'рачій о'бі'т / то ўже похорон
с'о'годн'і от у'мерло з'ранку до 'вечора і хо'вали / борщ 'варет /
ква'сол'у / кашу да йа'кого ва'рен'іка там чи' пам'пушку да і
хо'вали а с'о'годн'і го'лупка да г'руші / а с'о'годн'і ж го'лупка
те шо на ве'сел'е те на похорони го'ту'ють //

З.: А чо'го так ш'видко хо'вали ? //

— Та'к'і за'кон буў / шо 'кажут хва'тайе йак 'мертвого з 'лави
шоб не ле'жало во'но //

148. — 'Казки ? // це ўсе рос'казуваў ха'з'айн / теі / рос'казуваў
йак вон на воі'н'і буў йак де шчо до це 'лаже да йім і рос'казу'є
та'к'іе ўсе //

З.: А в'ін войу'ваў ? //

— А шо ш / 'Боже / і у Хв'і'л'анд'ійі буў 'мамка / і
ў'Пол'шч'і буў / і тут буў / шо йа о'це ц'ого си'ночка наро'дила
шо це ву'чени та'к'і / до йо'го і 'дома не було в'он буў у
Хв'і'л'анд'ійі / а йа йак'раз / т'рет'ого к'в'ітн'а йо'го наро'дила
це йо'му / да / т'рет'ого к'в'ітн'а / да / да шче воі'на була дак
ўже за-п'лачу / б'іду'ю д'ума'ю шо ж у'же / т'іх д'во'є / і
т'рет'е / шо ж йа 'буду ро'бі'т да ма'ле / да ўже і ле'жу / а
пош'тар хо'д'і'ю у нас / с'ім к'ілометроў за 'пошто'ю брат / не
було ў'сел'і 'пошти / да іде / да і гу'ка'є / мо'йу 'матку /
'матка шче по'коі'на була 'жи'ва // іди с'уди 'бабо а во'на 'ві'шла
'оде п'іс'мо / од йо'го пр'ішло аж йа проч'і'тала / а 'саме воі'на ж
за'кончи'лас' до йа ж д'ума'ю ше п'іс'мо' не'ма'є а 'може йо'го
у'же і не'ма / йак'раз / аж н'і / пр'іс'лаў 'жі'вен'к'і ос'таўсе /
да ўже пр'ішоў / йа-це йо'го / т'рет'ого к'в'ітн'а а вон пр'ішоў
ўже / 'ч'ез два 'міс'а'ці / отпу'с'т'іли с'Хв'і'л'анд'ейі // буў і
ў'Хв'і'л'анд'ейі буў і у / з'разу ў'Пол'шчу заб'рали / то йа
д'умала вон у мага'з'ін'і торго'ваў а воі'н йо'го заб'рали / і не
да'ли мага'з'і'на з'дат / та заб'рали / да пог'нали ў'Пол'шчу / а
с'Пол'шч'і д'руг'іх попу'с'кали а д'руг'іх пог'нали ту'ди
ў'Хв'і'л'анд'ейу до і по'били ў'нас д'руг'іх / а в'он ос'таўса
хва'л'і 'Бога // да то'ди пог'нали ту Хв'і'л'анд'ейу / да це ўже
вон там і буў с'н'егу то'ди було ба'гато та'кого с'н'егу с'н'егу
'Господ'і // а вон у мага'з'ін'і буў дак нам зем'лі не да'вали
ба'гато 'соток 'тол'ко п'ат'на'ц'ат' шо же вон не ў'кол'госп'і да ў
мага'з'ін'і тор'гу'є а шо там йак // дак / пр'і'ехаў / так йа
ўже і у по'ложен'і ж' була / то шо ш 'с'іно т'реа ко'ров'і йа

ўже по'ї'чала ў'район 'жалува'є до голо'ви / райіспол'кому //
а вон у'же 'каже / пр'і'еде во'ен'ком / до / у се'ло 'ваше /
ко'л'і аж з'вут на з'бор'і / з'вут на з'бор'і / пош'ла йа ж во'ен'ком
пр'і'ехаў / да і 'каже на'читу'є / Ар'теменко / вам / да'дут /
по полто'ра к'іла х'л'еба 'будут да'вати ў'же ж' і хл'еп во'з'іли
то'ди ж' бе'тони т'рох'і / і да'дут вам сол'ом'і' / шоп з'нали /
це ж і голо'ва кол'госпу чуў // то вон по'ї'хаў во'ен'ком а
во'ни / йа по'шла за тим х'л'ібом / а во'ни не да'ли // йа /
ка'жу шо ж та'к'е во'ен'коми' на'м'ічени от а во'ни шче пр'ішли
до ме'не пр'иво'рат ч'і ў'мене ўже йе хл'іп // по'бач'іли голо'ва
кол'госпу ў'п'е'т'ох пр'ішли / і ти зам'іс'т'ітел'і голо'ва с'іл'ради /
пр'о'в'і'р'іли / а там і не'ма'є ў'мене х'л'іба ў'мене ву'чител'ка
на ква'т'і'р'і с'д'і'т'ам с'д'і'ла // во'ни по'пут 'лошками ш'чи не
похо'вала йа шу'кат та'ка ми'н'і о'б'іда йа пережи'вала 'того х'л'іба
не да'ли // от йа зноў йо'му п'іс'ма нап'і'сала / ту'ди ш' у ту
Хв'і'л'анд'ейу / шо ж йа вам ка'заў / шо ж / йа'ку вам ? наш
пош'ле а во'ни с'лухайут ? // то йа зноў по'ї'ехала ў'теі / до
'того голо'ви райіспол'кому ка'зат шо не те / в'он там позво'н'іў
шос' йім / не зво'н'іли то'ди а 'їезд'іў голо'ва да те / то'ди ж
та / не було ш т'іх / тал'іх'воноў же не було / та'ко шче /
о'так / пово'їе'ваў / да пр'ішоў / да по'шоў / у кол'госп // да
буў і та'к'ім і та'к'ім у'с'ак'ім 'Господ'і / поро'бі'ў во'но о' 'Боже
зем'л'і було 'мало да'ли / п'ат'на'ц'ат' 'соточок да'ли шо це ўже
у том ро'бі'ў / у мага'з'ін'і дак / не да'вали хто ў'кол'госп'і дак
т'ім по т'р'іц'ат' було / а йом / а ўже йак о'це до ўже да'ли /
у'же да'ли т'р'іц'ат' 'соток / йак у'же по'шоў у кол'госп пр'і'шоў
іс' 'тойе / воі'ни до у'же до'бав'іли / о / так і 'жі'ла //

149. — 'Л'ісу ў'нас ба'гато було / округом у нас л'іс // у нас
пуш'ч'і / йак йа була шче ма'ла / да ўже пош'ла / ко'рову мн'і'
зага'дали шоб йа г'нала 'паст'і ма'ла ше / 'матка 'каже шо с'ім
год було ос'м // дак о'так проже'ну / бле се'ла да за'ж'е'ну тук /
'паст'і / да д'ума'ю 'Боже де 'наше се'ло не вид'но це йа і до'дому
не т'рапл'у / 'попут 'сам'і'мі' / се'лом / та'к'іе х'во'ї'и були
бе'р'ези були / те'пер не'ма та'ко / а ко'л'іс' йак ше та'ка йа
бу'ла д'івочка да та'к'е було //

150. — 'Кажут йа'к'іс' / Луб'і'н 'город буў рос'казу'ють ста'р'іе
шче 'л'уди ми ш не з'найу йа а ка'зали нам шо буў Луб'ін йа'к'іс'
'город / і це Луб'янка проз'вала / проз'вали / йі'ї'и ви'л'іке
се'ло / ви'л'іке // і ўже 'дон'ка та'ке шо ж же там було ў'нашом
том се'л'і / там у нас г'ратк'і були / і м'і' ко'пали та'ку ка'наву
'в'ісипали / да гли'боко аж по це м'і' ко'пали / і та'к'іе горш'к'і /
шо 'робет у 'нашом се'л'е 'тоже ро'бі'ли горш'к'і / а то та'к'іе
'б'єлийе пок'рашени і та'к'іе / ну 'гарнийе же шчос' же там було

йа'к'ійес' і села були ўсе ж було дес' не 'тол'ко 'горот // ота'ке
йа з'найу / ка'зали //

З.: Чи ба'гато гонча'р'ів було ў се'лі? //

— Ба'гато // ба'гато по се'лу ганча'роў було / 'Бо-оже 'р'ідко
хто не ро'бі'ў горш'к'і / та'к'іе кру'г'і поро'бі'ли / і шче з'верху
та'к'е / ко'л'осце ма'ле / а / ту'ди / до'долу та'к'е здо'рове
і но'гойу к'рутет / і це / а ту'гл'іну м'ісет / б'іут йе'й'е ко'чайут
на 'лав'і роз'м'ішуйут і 'тоди у'же тако'во 'роб'іт а во'но 'т'агнеце
'т'агнеце ў 'горш'ка і гла'дишку ма'котру / і м'іску / у'се ўже
та'ке ро'бі'ли / гонча'р'і т'ийі //

З.: Як'і були 'горш'чики за 'розм'іром? //

— Були здо'ров'іе ота'к'іе 'робет / а то'ди ма'лен'к'і а то'ди
шче ма'лесесен'к'іе та'к'іе ма'лен'к'іе і ма'котричк'і і 'горш'чик'і
у'с'ак'е ў'с'ак'іе ро'били / ў'с'ак'іе // о'це / вел'ік'і / а це
л'ас'коўк'і з'веце то ўже / а це ўк'лад'іш мо ма'лен'к'і / і ма'котра
це вел'іка а це ма'лен'ка а це м'іска // л'ас'коўка ва'рейчка
ота'ка // л'ітроў 'буде на чо'тир'і / а шо на тр'і йе ў'с'ак'іе йе
на / і на л'ітру йе і на три 'йе і на / і на дв'іе / 'йе і на і
на п'ят' 'йе і на 'вос'ім л'ітроў // там бле нас не було с'ол шчоб
ганчару'вали од'нийе м'і ганчару'вали / да во'з'іли по 'селах
роз'воз'іли ў ба'зари во'з'іли да'леко / і ў Чор'нобил' во'з'іли о'це
де / де / це ж о'це / по ўс'іх 'селах округом во'з'іли /
а акру'гом нас не було / не було ганча'роў не було / не
ро'бі'ли / 'тол'ко наш'і ро'бі'ли // 'бат'ко мої ро'бі'ў / і чо'лов'ік
мої ро'бі'ў / да накла'ли 'бат'ко ко'л'іс' / у нас то'ди т'рудно
було з'х'л'ібом дак аж на Ук'раїну / накла'дут 'кон'і ж були
дак воз' горш'коў тих сот п'ят' і скла'дут ў'с'акого ж у'же і на
Ук'раїну 'їезд'іли / д'ат'к'і мої 'бат'ко / і не'д'ел' по дв'іе не'ма
до'дому йіх / а то'ди при'їе'жайут хл'іп при'воз'ат / пше'н'іцу
'жито ўсе / о і ха'з'айін мої 'їезд'іў по Чор'нобил'у во'з'іў / по
'селах так 'їезд'іли ў ба'зар і 'їезд'іла йа з'ім і у 'Турчинку
во'з'іли 'т'ийе горш'к'і м'і і у Боро'д'анку во'з'іли з'ім ўдвох
меш'к'і да ў 'пол'і са'д'ілісе / да / і ў 'Т'е'р'е'ров'і йа була з'ім /
п'родала горш'к'і / уск'роз' / було нас уск'роз' по ўс'іх 'селах
'їезд'іли / до ста'вали там же / т'реба да'леко де не 'робет дак м'і
ту'ди во'з'іли о / та'ке було //

З.: Як жи'ли гонча'р'і? //

— 'Гарно жи'лі наш'і ж по'їедут до г'рошеї же пр'іве'зут
за'робет / за 'горш'к'і хот / ле йіх ро'боти ба'гато ба'гато було /
во'но та'ке / г'іт'ка ро'бота була с'тих горш'коў / да да / да
та'ке / у 'хат'і ж та'к'іе 'бал'к'і по'робет да йіх су'ши'ли ўго'р'іе
і п'ятра та'к'іе дошчечк'і ота'к'іе 'вуз'к'іе / 'тонен'к'іе
за'совали / і це йіх із 'того к'руга / на те а то'ди за'сохне вон /
то'ди бе'рут во'рочайут а то'ди бе'рут да шче пол'і'вайут / 'оливо
рос'пал'ували / 'оливо ви з'найете // ну па'л'іли йа ме'шала да

на та'кому / на ог'ні у чагу'н'іе / у чагу'н'іе ме'шали ме'шали /
да то'ди с'ітечко було та'ке с'ійали / а то'ди б'рали / да пол'і'вали
ту'йейу му'кою / о'т'ийе горш'к'і по'мочували / да то'к'і 'горен'і
з'роблени здо'рови та'ка 'йама здо'рова / к'ірпи'чем 'ві'кладена /
і то'ди д'рова 'возет і 'возет да / йа'к'іх покла'дут ту'ди / а та'ка
п'іч була за'свайут д'рова / і палет йіх і то'ди во'ни ви'пал'уйуте
то'ди во'ни о'то к'раснийе ўже ўже і 'вар'іт у йіх 'мона а так
із'разу і во'з'іт 'мона і з'разу до во'но ж із'л'іпице до м'ісца не
'мона було / та'ке було / о //

З.: Як'і д'рова кла'ли у п'іч? //

— Смо'лов'іе / смо'лов'іи 'тол'ко то'п'іли / да горш'к'і 'т'ийе
па'л'іли // а ў п'еч бе'резовийе 'луч'ийе були / а ў цеї на цеї
'горен' на 'ц'ійі горш'к'і смо'лов'іе / о //

З.: Як ро'били гонча'р'ке 'горно? //

— К'ірпи'ч куп'л'али / і та'к'е о мос'т'іли на / та'кого до'оўге
накла'дут к'ірпи'ч од'не коз'ла та'кого з'робет і д'ругого коз'ла
з'робет / а то'ди зноў та'ко к'ірпи'ч а то'ди та'к'іе / ота'к'іе
'д'іроцк'і ро'бі'ли / ну / йа'к'іх / ну то п'еч а це 'т'ийе / с'л'оси /
с'л'оси / та'к'іе с'л'оси ро'бі'ли / по ўс'ом том ч'ере'ну / так
йа'к' о'це по'мост та'к'і / 'чер'ен / 'тутечка с'л'оса / і тут / і
тут / і то'дойу о'гон' ві'ход'іў / і йіх ви'пал'ували / і так палет
у'же гле'д'ат йа'к' во'ни к'раснийе та'к'іе / бо йа ж си'д'у ле
ха'з'айіна йа'к' в'он і ле 'бат'ка / то'ди ўже бе'рут / ўже не палет
во'ни ост'і'вайут а на'заўтре йіх виб'і'райут / о'це та'к'е //

З.: Як прикра'шали ви'роби? //

— Ро'бі'ли і у нас / ро'бі'ли к'раскою ро'бі'ли кри'вул'очк'і /
мо'йі і не ро'били 'бат'ко і те а д'руг'іе ро'бі'ли кри'вул'очк'і
чир'вонен'к'іе ро'били і ў нас ро'били було та'ке // були
д'руг'іе шо 'гарно ро'бі'ли / а д'руг'іе та'к'е йа'к'іе 'небут' /
а д'руг'іе 'гарно / ў'с'ак'іе були //

З.: Чи гонча'р шчо'д'на ви'роб'лаў 'горш'чики? //

— Не / 'мамка 'кожен ден' же не ро'бі'ли / йіх же 'ві'роб'ет /
да шоп' по'сохли / да по'пал'іт а то'ди і зноў начи'найут ро'бі'т /
так дн'оў тр'і по'робет шоб було де с'тави'т по 'хат'і по тих
п'ятрах / бо і по п'ятрах і по 'лавах постаў'л'айу шоп' сохли /
а то'ди йа'к' по'сохнут / да су'х'іе / на п'еч на'вернем ба'гато
йіх // на ле'жаночку на'вернем / а д'руг'іе 'робет да зноў
с'тави'т / да і зноў це ўже по'ка сот п'ят' 'ві'робет йіх / а мо
сот ш'іст' де вел'ік'і 'горен' ў'с'ак'іе та'к'іе гор'н'і д'руг'іе
ма'лен'к'іе були / а д'руг'іе здо'ров'і так йа'к' до / поло'в'іна
'хати дак 'булей горш'коў у'лаз'іт / ну / у 'кого буў 'горен' / а
ў 'кого і не було / до пла'т'іли г'рош'і / т'ім / і во'з'іли / у
'його 'горен' йо'му бо вон у'же з'ро'бі'ў 'горн'а бо т'рудно ж було
і ро'бі'ти т'реба ж / 'йама та'ка 'в'ікопат да та'ку п'еч із'ро'бі'ти
'гарну / пр'іг'р'е'бі'ца з'верху із 'дерева з'роблена шоб у'же ж і /

і дож не ішоў йак там у'же си'д'іш да пал'іш та'к'е ж у'же і / і шоб на йіх дож не ішоў йак йіх пал'іш тийе горш'к'і нап'і найеш о / до д'руг'іе / поро'бі'ли горн'і а д'руг'іе н'і до наї'мали г'рош'і да'с'і зап'лат'іш / то'ди д'ешево було рубл'а даї'с'і да і 'ви'пал'іш тийе горш'к'і // дак накла'дають да і ве'зут по 'селах / 'возат / кри'чат / еї ба'бі' горш'к'і ба'бі' горш'к'і шоб 'чули да ві'ход'іли да б'рали / та'к'е було //

З.: Де с'пали ў 'хат'і гонча'ра / ко'ли су'шили 'горш'чики ? //

— На по'лу ж 'мамочка с'пали на по'лу / але бу'вайе пол ве'л'ік'іі ў 'кого 'хата ве'л'іка до ў'кут'ку де і на по'лу на'вернут / а на пе'ч'і ўже не 'мона було спат / бо ўже там ба'гато горш'коў поб'йеш ж'е / во'ни ж 'бі'лис'а та'к'іе / о / с'пали 'поколом / не так йак те'пер / шо 'кої'к'і йе / а на по'л попе'рек пос'тел'ут / од'не р'ад'но пос'тел'ут а д'руг'ім у'денесе м'і бу'ли / ну нас у 'мат'к'і 'мало було 'токо дв'е до'ц'і: було а 'тийе по'мерли / до м'і ў'рад'но ў'л'ізем у те / да і з'верху іше шоб не с'пало так було о-ої а д'руг'іе / де було ба'гато ди'теї т'рудно 'жі'ли і обд'іранийе бу'ли / і спат не було на чом / йа'к'іес' ро'гож'і попле'тут да покла'дуть по по'лу да поўст'ілайуца да / та'к'е було // жон'к'і не ро'бі'ли горш'коў / .. жон'к'і не ро'бі'ли / 'токо мужи'к'і / а жон'к'і не / м'і п'рали ж г'ребен'і ў'нас бу'ли ж т'реба було ж п'раст'і / да т'реба було т'кати полот'но ж о'це / да / да сно'вати да ўсе да ко'нопл'і мйат у но'гах попо'треш / йіх нам'неш да ві'бйеш да 'мі'чк'і 'м'ікат дак жон'к'і не ро'бі'ли горш'коў 'токо од'нийе мужи'к'і ро'били горш'к'і //

З.: Йак г'лину добу'вали та оброб'ляли ? //

— Г'л'іну ко'пали 'дон'ка ў'земл'е гли'боко / і л'у'деї поприб'і'вала ў'нашом се'л'е аж / три чоло'в'ік'і ў'б'іла / ота'ко 'ві'копайеш йа'му а пут'копач та'ко т'реба не так во'на шоб 'роўно б'рала а туди ж / та'ко пуд'лазет / йак ў'йа'к'і ку'р'ен' / ну дак уз'ала да земл'а оп'сипаласи не було н'ікого і при'сипала йо'го / і аж'т чо'тир'і п'раўда чоло'в'ек'і / мо'го дво'йуродного б'рата / пр'ісипало на смерт' / і мо'го чоло'в'іка сестри'ного / з'ат'а 'тоже на смерт' аж у род'н'і два чоло'в'ек'і ў'нас по'г'ібли о'це ж от 'ц'ої земл'і от ц'іх горш'коў / та'к'е було / і ст'рашно було йіх ко'пат 'лаз'іт //

З.: Йа'ку г'лину б'рали ? //

— Г'л'іна к'расна / к'расна та'ка чі'р'вона / та'ка маст'ка ж у'же йі'йі бе'рут / да ў'хату на'нос'імо / і з'і'мойу / да по'л'ут во'дойу / да посе'чут йі'йе / 'заступом д'робно посе'чут / а то'ди та'ка доў'бешка бу'ла з'роблена із 'ручкою / поб'йут йі'йе ізо'б'йут йе'йе на та'ку вел'іку та'ку кучу'гуру / а то'ди бе'рут стру'жок та'к'і бу'ў із'роблени / і са'д'аца да йі'йе і стру'жут / стру'жут ат у та'к'іе г'рудк'і / а то'ди бе'рут / да йі'йі за'мочу'ють во'дойу

пол'і'вайут / да скла'дуть во'на рос'к'існе / а то'ди зноў бе'рут йі'йе / на 'лаву 'лаві' ж та'к'іе / бо ви ж не з'найете / чи н'е ? / бе'рут йі'йе і ко'чайут ру'камі' мнут і мнут во'на ўже то'ди та'ка маст'ка ўже да / да то'го / а то'ди ўже на круг да 'робет / оце ж це 'коло йі'йі ро'боти було //

З.: Йак ве'лику 'викачану г'рудку називали ? //

— О'то 'коч'іво ўже / 'кажут / г'л'іни 'коч'іво / а то ўже / шо стру'гали до то ўже ма'лийе г'рутк'і 'кажут то ст'ругана та шо на 'лав'і о'то ко'чали ота'к'е / йо'го доўго 'тонко розко'чайут' йі'йе / да 'токо доўге по ўс'ої 'лав'і а то'ди ко'чайут да і скла'дуть із 'того 'боку із 'того да і зноў 'пал'цам'і переб'і'райут переб'і'райут да і зноў ко'чайут ко'чайут да і зноў 'добре доўго ко'чали ну йі'йі ро'боти ба'гато було за 'тойіх горш'коў //

З.: Чи ўносили г'лину ў 'хату ў'зимку ? //

— А шо ж 'мерзла ў 'хату на'нос'ім да роз'тане / роз'тане да пол'і'вайут ше 'теплойо во'дойу / а ў'л'етку су'ха да 'сохне да 'тоже пол'і'вайут / а з'і'мойу 'мерзла / ну ко'пайут йі'йе шче ў'земл'і дак во'на не 'мерзла м'яка / йі'йе / бе'рут копа'н'іцу да / доў'бут / доў'бут туди 'мосно то'ди копа'н'іцою дак о'но д'вернеца ў'та'ка г'рудка м'і йе ко'пали ота'ко / і те йак ізо'б'йут йе'йе ў'тої земл'е / зоб'йут / о / ота'к'е було //

151. — Йа 'кон'і пас / дв'ац'ат' год / у кол'госп'і / і горш'к'і ро'бі'ў // 'бат'ко ўмер ў'ме'не / у т'риц'ат' т'рет'ом го'ду / 'перві 'бат'ко / а 'матка пуш'ла за д'ругого / за 'д'еда / до теї по'мер у ш'іс'д'і'с'атом го'ду / о / дак не'ма / ни од'ного 'бат'ка / йа то'го і не з'найу шо 'перві ўмер / бо мн'е 'дев'ат' л'ет було / у т'риц'ат' т'рет'ом / а ц'о'го з'найу / д'руг'і / 'бат'ко // йа 'толк'і два класи 'конч'іў / бол'ш н'е //

З.: Чи ба'гато гонча'р'іў було ў се'л'і ? //

— Ч'оло'в'ек / дв'е'нац'ат' було / пош'т'і ўсе се'ло було / ро'бі'ли / йа за 'з'іму нау'чиўса / сам / сам по со'б'і / с'е'ў / стаў ро'бит / кри'вийе / ўта'рийе / к'рашч'і і 'дал'ш'і 'дал'ш'і к'рашче сам по со'б'і нау'чиўса // г'лину / ко'пали за три к'ілометри / пої'дом / з'і'мойу / о'так путко'пайес'а пуд'нору / нако'пайу 'тойі г'л'іни приве'зу до'дому / а 'потим йі'йе ў'хат'і ў'кучу / во'на рос'тала / і з'б'іру та'ку / гру'д'ару здо'рову / і то'д'і струш'ком с'тану стру'гат / йі'йе / і мо'чит і то'ди ко'чай / ру'камі шоб не було ка'м'енчик'і' і ўс'о го'това // кла'деш йі'йе на / на ослон там / ч'і на 'доску / і о'с'о круг та'к'і бу'ў / вот / ну о'ц'ої но'гої к'рут'іш а ц'а сто'йі сло'бодна / а ру'кам'і в'і'д'елуї шо за'думаў ў'голо'в'і / те йа і з'д'елайу // так 'горш'ч'іка / гла'диш'ку / у нас по гла'диш'к'і / г'леч'іка / с'етим 'вуз'ким ри'лом / 'ми'ску / 'покриш'к'і / ўс'о ўс'о з'д'елайу / шо за'думаў ў'голо'в'е те і з'д'елайу //

З.: Чи прикрашали посуд ма'л'унком ? //

— Н'є / 'тол'к'і пол'івали ўсере'д'ін'і / моло'ком 'кот'іш йо'го там пол'івайеш / то'д'і ў_гар'тоўл'у йо'го 'ложиш і вон у'вес' / йак 'золото та'ке аж бл'ішч'іт / ўсере'д'ін'і // а су'шил'і ў_хат'і // та'к'іє 'балк'і дв'є / а там та'к'є 'доск'і кла'дущ'є / тут же г'руба 'топ'іце і во'ни / за дн'оў два по'сохнут // а 'л'ітом у са'райі / су'ши'ў / ч'ере'пиц'а та'ка нака'л'айец'а і во'ни 'сохнут 'би'стро // о'там йа су'ши'ў // то'да / з'д'елайу п'ят'сот штук йіх / і там у су'седа буў 'горин' / ну так за полк'і'лометра / і йіх у в'оз / а'бо / бе'ремком 'нос'імо / і у_ту гар'тоўл'у 'ложимо та'к'і 'горен' с'д'елан 'йама та'ка / там та'к'і 'дирк'і с'тудова / і накла'деш п'ят'сот штук йіх / туд'а / зак'риєш па'ганим че'реп'ям / з'верху / а то'да ўже ўс'о / од'не пол'інце пок'лаў пудгров'яйеш пост'є'пено / пудог'р'єў / 'бол'шиі 'огон'чик 'бол'шиі / і до то / шо ўже пл'у'неш на 'верс'і с'л'іна ки'пит / 'полност'у 'п'єчку / і до то'го о'до / шо ўже / ч'ерес 'тийі 'дирк'і / ч'ерес с'і 'горшк'і / і'д'от п'лам'є / аж у'гору / а'га / раз п'лам'є по пол'єну туд'и даў / і / у'же с'коро 'будут го'тов'іє / ўже до / у'же ж пон'імайу йак йіх бо ўже не 'первиі раз / 'ві'пал'іў / по'шоў до'моі / на'утро і'дом м'і туд'а / роскри'вайє Сте'пан и че'реп'іє / у'же во'ни зас'тили / і йак 'оз'меш йак / 'зеркало / ч'ір'вона та'ка пол'іва зе'л'она ч'ер'вона / ўс'о тоі сви'нец' / росп'лав'іўсє і розо'л'іўсє / по ти^x 'г'оршках / і в'іби'райеш то'да йіх / до'моі ве'зеш го'това про'дукц'іа / а то'да / ч'і ў_ма'шину ч'і у ме'шок і на ба'зар //

З.: З чого робили поливу ? //

— Сви'нец' / пере'пал'ували // іс_свин'цу / ота'ко м'йакойо-ту / і ўс'о / пере'пал'уйу ў_чагун'є на му'ку / йо'го / і та'ке 'с'ітечко йє / моло'ком поко'т'іў йо'го / йак за'тут у'же т'рошк'і про'сох / по'сипаў / ўс'о / во'но 'разом ўже 'сохне / і те ўже не / у'же те / не отпа'де / о'теі сви'нец' / по'ка го'тов'і к'ласт'і //

З.: А чого моло'ком ? //

— Ну моло'ком а'бо / із му'к'і крох'мал робили та'ко' / 'житк'є / 'поливо та'к'є робили да пол'івали / йак ко'ли не'ма моло'ка до ўже крох'малом тим 'робиш а тут молоч'ко / моло'ко 'жир'не / дак о'но хара'шо / бе'рец'а / ота'к'є робили //

З.: Йакій був гончарний круг ? //

— Так // та'ка 'ручка йє / спец'і'ал'на тут крух та'ке' / здо'рови ду'бови / а ў_том к'руз'і / то дереў'йанийі 'палк'і бу'ли ко'лис' / а це ўже же'л'єзни / а до ц'о'їі 'ручк'і / пут'шопн'ік 'тутечк'і ў_руц'и / го'лоўка / отк'ручуйєца на в'ін'ту / і туд'а ўже ў_ту 'ручку / закру'т'іў / і там пут'шопн'ічок / ма'лен'к'і / і о'то йак торко'ни дак он / 'би'стро // це го'лоўка нази'вайєца з'верху / а то спод'н'ак / 'бол'шиі / а го'лоўка ота'ка о / заўбол'ш'кіⁿ / з'верху / нази'валас //

З.: Чи робіть гончар шчоє та'ке а'бо примоў'л'аў / шчоє 'вироби 'гарними ўда'валис' ? //

— А 'йєсл'і ўже / о'д'ін йа роб'л'у / дак у 'мене од'на х'ворма / од'на йа ўже не 'можу 'луч'у 'єто / дру'гойі х'ворми з'робит / а дру'гийі гон'чар 'накше 'робит' / йак хто ўже пр'і'ви'к до с'воіі х'ворми / не'ма з'нака йа'кого во'да да г'лина / да 'рук'і / да_ї у'с'о / а ў_голо'в'є шо за'думаў те_ї //

З.: Кажут шчо ў_голод горшк'і р'ату'вали гончар'іў ? //

— Да да да / да // у 'сорок с'ед'мом го'ду рато'вали / а ў_т'риц'ат' т'рет'ом / йа ж не ўм'єў ро'бит' бо 'деўйат' л'єт ме'н'і бу'ло // а ў_сорок с'ед'мом набе'рем / два м'єш'ка / і ве'зем / 'пойєздом то'варним аж до 'М'інска / до'єж'али / а там м'є'н'айєм за ти гаршк'і / кар'тошку / і по два меш'ка кар'тошк'і ве'зем і так і с'пасувалис' // у не'д'єлу п'рот'і не'д'єл'і не 'робимо / у'вечер'і горшк'а / 'тол'к'і ўже / с_поне'д'ілка начи'най-єм і 'роби'мо / ў_буденіі ден' / а ў_поне'д'ілоу п'разн'ік'і не ро'би'ли //

З.: З'в'ідки по'ходить 'назва Луб'янка ? //

— Го'вор'ат так / шо йа от_с'тарих л'у'дєі чуў / шо го'вор'ат де Луб'янка / тут буў 'горот 'каже / 'Луби'н / нази'ваўс / 'луби'н / о / а теі 'горот / ўс'о / шчєз де в'ін 'д'іўс'а не з'найу / о / і аж на ц'ом 'м'єст'є / Луб'янка нази'вали Луб'янку / а буў 'горот 'Луби'н / там на том 'м'єст'є / ко'ли'с' //

152: — Кол'іс' у л'єкарн'а не бу'ло / 'баб'і бу'ли / до ме'не 'баба_п / йак йа пош'ла кар'топл'у ко'пати / о'копувати / о'кучуват та'ко / а ме'не ўже зап'італо / до йа ўже / там до ме'не од'на при'ход'іла по'доін'ічка ко'пати да ка'жу / 'д'адино і'д'іт ви до'дому а'бо хо'д'іт у'же до'дому об'ід'воє бо йа ўже не 'можу ко'пат а во'на йа. 'бачу / йа по'ду У'л'анко дос'уда / да назб'ірайу дроў / а ти і'д'і до'дом йа при'ш'ла до'дому / да на ц'о'го 'самє а м'і ў_су'с'єдах си'д'іли 'хати с'воіі не бу'ло / бо сест'ра ў_хат'і оста'лас'а ў_тоі шо 'бат'ков'оі а м'і ўже пош'ли з_йім на'бок // а йа да_ка / а во'на да_ка і'д'і Н'іко'лаіко да зато'п'і там гру / ту 'горн'а наг'р'єі во'ди / бо-о / ўже ме'не ка'заў те 'самє на ро'док о'до ўже_ї / і'де ўже / дак во'на отп'равила йо'го ўже шоб во'ди наг'р'іў / шоб во'на / не 'бачи'ў муш'чи'на йак о'то д'є 'роб'іце / во'на по'шоў он по'шоў а во'но ўже то'д'і з_мене / ку'га ку'га ўже / а во'на то'ди а то'ди / 'чу'йу шо 'баба 'каже / Н'іко'лаі вер'н'іс'а ўже ў_хату ўже во'на до наро'д'ілас ў_тебе доч'ка ўже // о'це при'ш'ла да во'на мн'є / не 'баб'іла ўже 'пупа не од'р'єзувала / а ўже 'каже гу'каіте со'б'є дру'гу 'бабу / от про'шоў дру'гу 'бабу при'ўйоў / да це 'пупа од'р'ізала / да ўже пере'баби'ла / йо'го 'тамєка на та'мо йак во'на там йо'му ўже шо во'на йом там ка'зала бо йа ўже не розбе'ру

не з'найу / а тоді це уже побуло / тоді даваї уже до хреста
 уже ж' / кого / а саме не було нікого перед воїною / а там
 одін буї з Вол'шанк'і / Хведос'кою зват' його / а он да ка
 Хведос' / поїдем до ме не д'єку хрест'ит / а чо'му не поїду /
 поїду / а це там ізноу су'сідку ўз'ала за куму Па'раску / та
 кума була а в'он це кумом теї буї / поце перехрест'іли / ўпр'ід
 поїехали до хреста перехрест'іли / у Л'інци / а тоді приїехали
 да даваї уже нагот'ов'ілис'а ў'сакої ў'сачини / а тоді даваї
 уже сад'іт л'удеї ізбират гу'кати / на хрест'іни / а тоді даваї
 сад'іт да даваї п'іанствоват да гу'лати / до воїни давали кум /
 і кума пуд'нос'іла там на своїм полот'ну ч'і на том на крам ч'і
 шчо / д'іт'атко / до бат'ушка ш / а йа уже давала там / на
 плат'а давала / чи хустку давала / а куму со'рочку / ч'і шта'ни
 ота'ко / о / о'це та'к'е ў нас було і баб'і на / зноу т'ії давала /
 на йаку спуд'ниц'у / о'це та'к'е ў нас було хрест'іни / і кашу
 ва'р'іла / а йакже // баба принос'іла кашу / за'р'іла / увоб'ра
 ла / у канх'вети ў'бубл'ік'і ў'саку ў'сач'іну кал'іну там
 увоб'рала / о с'тол'ко настир'кала шо і / а тоді / теї кум уже і
 кашу би'у // а пуп ў'пр'іп'ічок за'копували / у хат'і / о'це
 ў нас п'еч / а це ле'жанка / і ў там пут'ейу п'еч'у за'копували
 його / того пупа // та'ке завед'ен'іє було ко'л'іс' так ка'зали
 л'уди ста'р'і'є / твої каже пуп ун у хат'і за'копани //

153. — Дак це наїмемо за горш'к'і і вечор же воно так дуйе /
 а ми с'тол'ко нас'качемоса с'кол'ко нагу'лаїемос'а шо весело було
 і дола'ду і гарно // а те'перика од'нийе с'л'ози / да дне горе
 да це та'ке ўсе // а за горш'к'і так до б'наче ж' л'уде уже
 хот'іли а вон не роб'іў горш'коў / ў нас де'ди роб'іли / а там
 не роб'іли / вон не роб'іў м'і' його наїмайемо же ш тоїейу
 ск'р'іпкойу шоб вон нам граў / а ми йо'му / плат'імо / горш'ки /
 та'ка йо'му плат'а тому гармо'н'істу нашому / з'нашого села
 но токо шо на те не ўс'е ж' л'уде / роб'іли горш'к'і / його
 н'іх'то не / ну роб'іли ж' роб'іли / а хто то і не роб'іў / дак
 воїни // на даїно да'мо йо'му горш'коў там с'кажем по п'ят' чи
 по с'тол'ко тих горш'коў дак вон нам вечор / да ш'е ж' / йак
 уже наче музика г'раїє / дак кожен м'і'їє ж' там ве'чорк'і
 це не д'нийе наш'і ве'чорк'і / да ба'гато там же по с'елу /
 зби'райуц'а / так воїни / ш'е ж' ха'з'аїк'і с'кажемо / ха'з'аїко /
 ти ти'х і ти'х пус'т'і / бо м'і з'їїм'і наче б' ў со'їузі / а тих
 і не пус'каї / дак во'на і пус'т'іт тих де'вок / і м'і там ж'е
 з'їїм'і там тан'цуйемо гу'лаїемо / усе / а те'перика ўже ж'
 шо ж' ўже с'тарост' / ўже с'емдес'ат первиї год уже / ўже не
 на у'м'е да ш'е с'ц'а пере'возка о / дак до'ди ве'селост' / йа
 була ўс'у жист' доїаркойу // ў се'л'і наро'д'іласи думала ў се'л'і

ў'мерт'і да ўже буду ў Погре'бах на'верно ўми'рат' / о'це вам
 та'к'е //

154. — Поход'іла т'рох'і да шос' то мн'е / ш'кола ў'голова не
 ішла праўда моїа матка та'ко була / у на'чал'ств'і да те дак
 воїни каут от Ма'р'іа Ва'сил'їуна шос та'к'е то 'ваша 'Ол'а / не
 те го а во'на каже хто його з'найє бо наче на с'п'іви дак во'на і
 молод'ец / а на ву'чобу не то'го / не з'д'ешна / ну та'к'е а'ле /
 можу пошчи'тат кол'ко хоче г'рошеї / а так не л'езло мн'е
 ў'голова н'і'чого / да то / і це так нам було е'ге / а по'том
 в'ішла замуж / пожи'ла д'ет'і / ўсе чистен'ко / а по'том йак
 пошла шо ж' халупа / йак ка'зала ци'ганка / халупа па-
 га'нен'ка да то т'реба ж' ст'ройіце:а / йак с'тали моїї і дочк'і
 да того да йак с'тали / пост'ройілисе / уже б' наче гарна хата /
 за нас да / да за'везли гет / ту да / о / бо ўже тут / от йак
 да'ли дом'іка / ої Боже да / да в'ісок'і теї худамент да йак
 упала / дак і ногу поло'мала дак усе на с'в'ет'і да не жи'вем /
 да го'руїемо / о // ої / а в'і з'найете / йак не с'н'іца ўсе дно
 дома / йак не с'н'іца се од'но дома да ўсе од'но дома / да це
 роб'імо дома / да це там дома / а тут / а тут йа'к'ії Погри'бі /
 воїни нам і ни на'рав'ац'а / воїни нам ан'іш'чо // ох го'лубка
 моїа // Боже мої / у нас і йагоди / у нас і гр'ібі / у нас
 у'с'ак'ії гр'ібі ў'с'ак'ії йагоди ўсе на с'в'ет'е ўсе на с'в'ет'е /
 а тут йак пошли о'но / з'Над'ойу / до йак пошли там аж до
 Копа'чевого / да йак наб'рали / да йак при'несли / дак і ц'о'го ж'
 Ро'мана І'вановича ми кажемо шо це ми гри'боў та'к'іх наб'рали /
 а вон да каже / повик'ідаїте / бо це не'годнийе / а т'іє каже
 годнийе / а т'і повик'ідаї / до м'і попереб'і'рали да повик'ідали /
 а йак були м'і дома / ох Боже мої / Боже дак ми ў'с'ак'і
 гр'іб з'найемо / дак ми ў'с'ак'у йагоду з'найемо / дак дак нам
 н'іх'то не ў'казуваў і м'і н'і'кому не по'казували / бо ми йо'го
 ўсе з'найемо / о'це / наше а це-е //

155. 3.: Розка'ж'іт' про с'в'ато Анд'р'іа //

— Ганд'рейа ? // Анд'рейа / Анд'рейа в'і з'найете м'і йак /
 зби'ралис'а тоже / то'ди ўже м'і зби'райемосе / о'л'ейі / от
 г'л'ан'те посне масло бо ви на о'л'ейі не те о у нас ко'л'іс' же
 л'он с'їйали / і с'емїа / он ми ўже пот'роху / у маток
 п'рос'імо ж' / того ж' с'емїа / зби'райемосе / уже / посу'ши'м
 його тоў'чемо його заб'їемо його / пам'пушк'і пек'ли да бл'і'вали
 да / да х'лопц'оў годо'вали да це та'ке го ў нас було / о'це на
 т'її Ганд'рейі //

3.: Розка'ж'іт' про с'в'ато Нового року //

— А йак на Новії год / да ўже / пов'і'ход'ім 'ход'імо / да
 торби почеп'лаїем да 'ход'ім да спо'вайем попут' хатами т'отко /

спо'ват ? // а йак ко'тора с'каже спо'ват дак ми^і с_та'койу ве'селост'ойу спо'вайемо / а ко'тора 'каже / н'і не т'реба / то ми заби'раєм да їде'мо / да назби'раємо / і 'сала / і му'ки / і де шо хто да'є / те_ї бере'мо / позби'раємоса з'найете ўже / у'же ту 'кашу 'варет / е'ге / да ше бре'шу_ж / а по'том у'же у'вечер'і се пови'ход'ім да чеп'л'айем за то'го_ж / за плу'ти ми^і 'кажемо це / ж / чи_ж да йак йо'го ска'зати / 'Тан'у / путка'жи / за 'т'йе плоти хва'тайемосе да це йак у'же / счи'тайемо ч'і 'парнийе ч'і не'парнийе / а по'том шче / то'го / шчод'руйут' 'д'ет'і о'то ку'сочк'і да'йут / дак м'і це / 'наче п'рос'імо ў_йіх да_ї / да положи'мо 'тийе ку'сочк'і / да со'баку ўпус'кали / да йак ко'торого со'баку у'же_ж ку'сочка ўх'ват'іт дак та ўже ско'реї 'замуж 'поїде / а йак не ўх'ватит / дак і не 'поїдут і ви'ход'іли_ї над'вор гу'кали 'дол'у сво'йу / де та 'дол'а обоз'веце / дак од'нойе / йа ска'зала там од'на ў_нас / О'ленка / шо 'дол'а а'гу / а во'на аж на 'могил'ках обоз'валас'е / дак от во'на 'л'амк'і жд'от та во'но 'може_ї б'рехн'а бу'ла 'може_ї те о / а'ле це 'наша пад'руга / да то / а'ле во'на_ж і ў'мерла / ну та 'Богу йо'го з'найе // о це ў_нас та'ке бу'ло на 'Нов'і год // да голо'ва нас га'н'аў / ої 'Боже мої св'а'ти так же га'н'али нас / шо м'і ўже 'ход'імо да спо'вайемо да / дак нас га'н'али нам не да'вали / а'ле та'ко ўже_б 'наче нас с'тали за'гукуват у 'хати / шо їд'іт у 'хати / шо / шо їд'іт у 'хати спо'ваїте дак ми^і да г'і / да йак по'бачи'мо йак і абс_ше_ї х'лопц'і да с'а'дайт' да 'т'агайт' 'наші 'торб'і о 'Боже бу'ло нам ус'о'го / а'ле ве'села бу'ла жист' / а с'о'годн'і не'ве'села //

З.: Розка'ж'іт' про Кле'нову су'боту //

— У Кле'нову су'боту це ми_б 'наче ну нас Т'роїца ми 'кажемо / це ў_нас у'же / ну не соби'раємос а'ле так у'же п'разн'ік у нас за'ход'іт та'к'і / 'гарн'і / п'разн'ік / да / а по'том це ми_б 'наче йо'го / три дн'і / три дн'і_б 'наче ми^і йо'го так береж'емо_ж бо це і на ро'боту так 'дето а'ле_ж кол'госп у'же_б 'наче стаў да да 'того / дак би 'наче і їдем на ро'боту а'ле ўже то / і це так до поне'д'ілка / а у поне'д'ілок / це ўже ми^і / го'тов'імо / на бе'седи_б 'наче так / і це ми^і йак з'її'демос так у нас буў та'к'і су'с'ед / а це цибу'л'оўс'к'і кол'госп буў / род'н'а та'ка ў_нас бу'ла / і сп'е'вуча та'ка / і кумпан'йоншич'а та'ка / і ўсе 'чистен'ко та'ка бу'ла ну / хот' 'б'еднийе но / за'те / бу'ли / ўскроз' / спева'к'і // і зби'раємосе / і там у'же 'вечор це / і шче_ж 'в'е'ночк'і повинес'емо ше_ж 'дуже_б 'рано 'наче так 'в'е'ночк'і ше на 'могил'ки поне'сем да почеп'л'айем на х'рест'ік'і / це ўсе_ж поне'сут а по'том ўже 'посл'е то'го при'ход'імо / і до'ди ўже ми^і гу'л'айем 'цілу ноч / і с'тол'ко ў_нас у'же с'п'еву і с'тол'ко ў_нас у'же ўс'о'го / і 'радост'і / шо це м'і ўже / прове'ли ўже м'і ру'салочок //

156. — Та'кого_б з'найете / б_наче_ж / а'ле йак йа в'і з'найете шче вам роска'жу шо ме'не ле'кали // йа до'йаркойу бу'ла / ўс'у жист' // ну_ў 'л'ес'і / м'і сто'йали / там_же ў_нас ко'рови^і сто'йали на 'л'ес'і / да то / ну_ї а там д'і'журини ў_нас бу'ли / ну_ї 'саме ме'не на Т'роїцу / 'палос'а там д'і'журит / од'несен'ка ў_л'ес'і // і ко'рови^і йе / но а ко'рови^і пошли_ж на 'пашу з'найете / да то / 'ах_ти 'Боже / а ме'не / по'йіхали мо'йе до'йарк'і а йа од'на // а ме'не спат 'морит а ме'не спат 'морит 'Бо-оже мої п'рамо от спат 'хочу йа / ну шо_ж там мн'і ост'авили ко'рову шоб о'на рост'і'л'ілас'а дак ост'ав'іли ў_ко'шар'і / йа воз'му да ос'лона 'ві'несу / да 'л'ажу / за па'душку да 'легла на том'с'лон'і / 'Боже мої с'в'іте мої йа 'чувств'іу / мн'е ні повер'нуца не 'можна / н'і_шо на с'в'ет'і / от от 'душит ме'не / пон'і'маїете це 'чесно ка'жу шоб йа 'даже с'мерт'і так прож'дала / по п'раўд'і йак йа вам п'раўду ка'жу / а мн'е ну_б 'наче от от у'же_ї не спл'у йа так / а мн'е повер'нуца не 'можна / кол'л'і_п 'чуйу б_наче йа пуд'води / 'йїдут / на Ко'шару ту'да / ну 'кон'м'і 'йедут ту'да на Ко'шару 'жердк'і ве'зут / де 'воно 'д'ілос'а з_ме'не / де во'но шо / йа у'же схва'т'іласа с_того ос'лона / да 'в'іскоч'іла / а це М'і'хал'_вух'о да 'Олу чо'го це ти ? / а йа ка ої 'Боже / ої 'М'іша / ої ка'жу та'к'е ка'жу ми'н'е ка'жу бу'ло ах ти 'Боже йак це ка мн'е ўже_ї до'йарок ка дож'дат а вон ну до о у'же м'і о'до ка 'будем ро'б'іт / да / пр'іеж'з'айу йа до'дому / а це 'баба 'Вол'шанка 'Тан'у / 'Тан'у з'найеш ти ч'і н'е бо 'Над'а 'добре з'найе / да су'с'етка мо'йа / а йа ка'жу / ої 'бабо / ої йак мн'е ка'жу бу'ло ка'жу це ўден' ої 'Боже а во'на 'каже / 'д'етк'і / о'це ше 'добре шо на те'бе на'пали сво'йе / а шоб да чу'жийе во'ни_п те'бе заду'шили / а ти_ж 'каже 'може 'каже йім не нава'рила_ж 'вечер'у / а йа 'кажу / та'ко_б_на а шо_п там ка'жу ва'рит би 'наче бу'ло да це_б і знат' 'йак до'йарка / там б'е'жу а там роб'л'у а там по_о'того / то ка'жу 'може там не на'варила // дак о'це ми'н'е і бу'ло та'к'е / йа_ж ка'жу о'це мн'е і бу'ло //

З.: Йак готу'вали ве'чер'у ру'салкам ? //

— Ну а це 'кожного 'разу це 'кожного 'разу це / о'це 'тижден' так / т'реба с'тавити / шо_н'ебут' це м'і 'кажем це ру'салкам ве'чер'у / на стол / на стол с'тав'імо ве'черу / от шо_не'бут' / от у нас бу'ла от ко'рови^і ў_нас бу'ли / да те 'може там чо'го не на'ва хаї б'і_ж моло'ка пос'тавила там і 'сиру ч'і сме'танк'і ч'і 'масл'еца ну шо_небут' та'ко_ш пос'та'в'іт а то 'може йа_ї / ну ўже за'булас'а 'мо-о-ї не пос'тав'іла Бог йо'го з'найе / і та'ко на ме'не на'пал'і ру'салк'і / до це / йа йіх не 'бач'іла пон'і'маїете / но нако'т'ілісе / і нако'т'іли шо ми'н'е ні повер'нуца н'ішо не бу'ло / це п'раўда //

157. — Це ў нас було с'ватан'е / йа гул'ала ну з своїм х'лопцем
напри'мер же / ну догово'рилис' ми шо ўже т'реба нам же /
же'ниці:е / так при'ходіт вун у'же із с'ватам'і / 'бат'ка бe'ре а
'матка 'дома / 'бат'ка бe'ре хриш'чених бe'ре / своїх / і
при'ходет / а ме'не ўже о'тпраў'л'айут / і'д'і да свeк'руху погу'каї /
'йа та та ўже мо'йа свeк'руха ўже се'д'ат у'же 'тийі ўже жон'к'і
шо ў сва'ти попри'ходіли а во'ни там у'же се'д'ат // йа при'ход'у /
з'ім'і там це'луйсе / і про'с'у ўже / хо'діт же до 'мене до нас /
во'ни при'ходет гул'айут со'б'і ну сп'івайут / а йа при'шла да
хл'еб роз'р'езала / да 'кажут / о'це поло'в'ину ба'ханочку забі'рай-
емо у клуб / да на с'е ч'і на ве'чорк'і / шче до'ди на ве'чорк'і
йа ш хо'діла да / на ве'чорк'і 'каже / так йа поло'вину хлі'бина
од'р'езала і по'б'ігла з своїм кова'л'ером // пр'ішла / 'д'іўкам
розло'мали 'д'е'ўк'і і це ўсе а стари'к'і ўже догово'райуца ко'л'і це
во'но ўже там 'буде 'тийе с'вад'ба да це о // а'ге а 'хустк'і ж а
'хусткі ўже тим сва'том шо при'шл'і ўже у сва'ти 'чистен'ко ўс'і
ўже да'йе ўже мо'йа род'на 'кол'ко там мо'йа 'матка погу'кала і
да'йут у'же / 'хустк'і // там догово'рилис' на с'вад'бу на йа'к'е
там у'же чи' на 'м'ес'ац там у'же шоб п'ідго'товит' у'се да то'го /
да по'том ўже так / соб'і'райемос' у'же на с'вал'бу // от у'же б
'наче коро'ваї / йа ж мо'йа 'матка гу'кайе ўже свої род / а-а /
теї моло'ди ўже зноў гу'кайут' у'же свої род у'же / шоб коро'ваї //
і так же коро'ваї це во'ни пе'чут і б'e'рут во'ни с'у'кайут у'же
'тийі с'в'ечк'і 'сучат / а б'наче же ў'ко'го там п'чоли йе а
ў'ко'го і не'майе / дак куп'л'айе воск / у'же та ўже род'на / у
ме'не напри'мер / е / с'в'ечк'і 'л'еп'е'т то'го с'у'кайут 'сучут / а
ў'його ўже / там 'тоже // от у'же с'вал'ба / там же ўда'йут
у'же 'женшч'ин'е то'му сест'р'і там ч'і ко'му // а / там же п'раўда
'в'іцца ўйут і се коро'ваї це там у'же пе'чут і ўсе 'чистен'ко / це
і с'в'ечк'і це ўже ўсе ўже там у'же у моло'дого 'робет а ў'моло'дойі
'тол'ко це ўже коро'ваї і с'в'ечк'і // а по'том / б'же і'дут во'ни
ўже 'наче б ў'нас 'кажут шо це ідут бо'йаре / з'бо'йарми' і'де
'в'іцца ўже не'сут у'же / у'се 'чистен'ко / ну і це во'ни ўже а'га
до моло'дї ўже до моло'дойі і'де а моло'да ўже се'д'іт у'же / не
'дома / а ў'чу'жої у'же д'ругої 'хат'і // да / от пр'ішл'і
моло'дойі ж не'ма // і'д'іт' же шу'кайте де це ж моло'да // бо
йа захо'валас' у'же ж // от гле'д'ет'но / пош'ли / наїш'ли
ме'не / приве'ли ме'не / поса'д'или / йак'то ка'заў то ўже ж
на'пару / е'ге на 'покут' / і гул'айем у'же п'йут гул'айут да
ше'ї ко'жуха 'ложет' шоб моло'дийе се'д'или на ко'жус'і / а на шо
во'но та'к'е було до Бог його з'найе / да то і до'ди ўже ми
погу'л'айем то соби'райемос'а да а по'том же / 'наши ўже бат'к'і
ви'нос'ат у'же де'жу / а м'і ўже ж' 'ног'і с'тавімо на ту де'жу
а його род / у'се ўже на 'наши у'же 'ходет / да ўже дру'жину
ту спо'вайут // дру'ж'іна да кру'гом де'ж'і / на тії хо'д'іла да ўсе

ў'кв'і'ках ў'чир'воних чо'бот'ах да це та'ко т'рет' / поспе'вай-
ут / да це т'рет'у поспе'вайут та'ко да це ўже / а по'том зноў
во'ни п'йут гул'айут / подар... / е'ге а по'том шче с'в'ечк'і / це
ўже з'мо'йі род'н'і 'женшч'іна і'де і з'його род'н'і // 'тийе ўже б
'наче на по'роз'і це с'тавет / ти'йе род'н'і по теї бок по'рога а
мо'йі ўже б 'наче по цеї бок у'же ў'хат'і / і це ўже з'л'еп'йул'ут'
'тийе с'в'ечк'і // ої ч'и'йа св'е'ча ої ч'и'йа св'е'ча йас'несен'ко го'рит
ої ч'и'йа св'е'ча ої ч'и'йа св'е'ча да йас'несен'ко гор' / ої 'Ол'іна
да 'йас'нен'ка да йас'несен'ко го'рит ої 'Ол'іна да йас'нен'ка да
йас'нен'ко гор' / а Васи'л'ова да с'в'ечка да го'р'іт не по'тухне
а Васи'л'ова да с'в'ечка да го'р'іт не по'тух // 'е'ї'д'і с'вашечко до
ме'не з'л'іпимо с'в'ечк'і до куп'к'і з'ведемо 'д'ітк'і до хат'к'і // а
по'том гул'айут а по'том у'же / зави'вайут // зав'івала ме'не
'т'оточка зав'івала ме'не 'т'оточка шчебе'тала йак'ч'і'чоточка /
зав'івала ме'не 'д'ад'іна зав'івала ме'не 'д'ад'іна 'с'екнула йак'
'гад'іна // а йак'в'і'цца 'в'і'ли / дак 'то:же спе'вали // по ка'л'іну
хо'д'іла сво'їй 'ножк'і то'м'іла по ч'і'р'вону ка'л'іну по ви'соку
йа'л'і' // а бо'йари йак'ішли // ої ч'и'йе то бо'йари' ої ч'и'йе
то бо'йари' по'пуд 'л'есом гу'л'али / по'пуд 'л'есом ви'сокім по'пуд
'л'есом ви'сокім по'пуд 'л'іст'ем ш'ірок // 'бод'на мо'йа 'бод'на
'бод'на да без'вухайа ої куд'а ти да за'йеха / да за'йехала да і
за'йехала до св'екра ў'ко'мору // ну а це ж м'і то'го йак'те
куб'ло заб'рали / до моло'дого ўже пош'ли / і ўже і мої теї і род
у'же / бо це ўже во'ни у моло'дойі гул'али / а те'пер'ека / у'же
ту'да / пош'ли ўже до моло'дого / там гул'айут / гул'айут
і зноў же моло'да / пере'пойуйе ўже / ўс'іх у'же подарк'і во'ни /
йа йім га'р'ілку да'йу а во'ни подарк'і да'йут мн'е а шо ж ко'л'іс'
було / 'л'ане полот'но / ру'кава да на шта'ни / да це та'к'е і
подарк'і були / а чоло'в'ік 'к'іне руб'л'а / а йак'йа'к'і'с' ба'гатшиї
да он п'а'т'орочку даст' / а це ўсе та'к'і'йі були подарк'і боў'л'аў
та'ка була жист' та'к'і' і подарк'і були / а по'том у'же рос'ходице
ўс'е перена'чуйут / теї род у'же ту'да збе'гайеце теї род ту'да /
а по'том оп'йат' у'куп'і с'ходице / і так було / з'лагодне ве'с'іл'е
і так було ўсе 'добре // а на т'рет'і ўже ден' / це ўже
соб'і'райуце / пос'н'ідайут / бе'рут у'же / ну / з'робет ци'ган /
і бе'рут / 'палк'і йа'к'і йест' і ци'гани ўби'райуце і пош'ли ў'род'н'е
'ходет / ко'торийе у'же у с'вал'б'і / нане'сут ку'реї / йа'йец /
'сала / чи м'йаса це ж 'наче йак'з'і'мойу та'ко / да пона'носет /
по'том го'тов'імо / гул'айут у'же ноч' / гул'айут у'же с'п'еву
с'тол'ко / 'танцеў / йак'йе ў'кого 'музыка то на т'рет'у там два
дн'і наї'майут' же 'музыка а на т'рет'і / ден' у'же / то ўже с'воей /
йак'йе ў'тебе ў'род'н'е / 'музыка йа'ка гар'мошка чи шчо / то
ўже ў'тебе там гул'н'а / а на т'рет'і ден' так так у'же / 'хочут
у'же во'ни 'сам'і со'б'е / а м'і ўже б'наче 'сам'і со'б'е а йак'

Луб'янка Поліського р-ну Київської обл.

у́же та́ко дак 'наче / і до'кубі^н ко хто с'ход'іще да гу'л'а' / о'це та'к'е ў_нас було ве'с'іл'е //

З.: А 'кури са'м'і від'а'вали ци'ганам ? //

— Да / да / раз йа ўже ў_с'вад'бі так / от до ме'не ўже ци'гани п'ри'дут / йа ўже то'го ка'жу бе'рит / йа'ке_ж вам на'рав'іща йак ў_ме'не там йе / штук два_три 'п'і'ун'і ч'і йак / і_бе'р'іт 'п'і'ун'а а шо йак ў_ме'не од'нен'к'і 'п'і'вен' бе'р'іт ку'ру / бе'р'іт ку'ру во'ни ўже там уб'йут йі'йе у ме'шок і за п'леч'і і пош'ли ў_д'ругу 'хату а 'токо по род'н'е //

З.: Чи дару'вала со'рочку моло'да ? //

— Це ў_нас у́же_ж йак п'ри'дут у́же_ж 'тиє с'вати / дак і 'чоботи ше_ж 'тешч'і прине'се моло'ди от йа ўже_і то'го / 'бачте / 'тешча забула'се / а ўже_ж так напри'м'ер йа / у'йже ві'ш'і'вайу со'рочку ўже свек'рус'і да ўже там / бе'ру настол'н'іщу шч'е да / то'го / кварту'ха ўже / і 'хустку / і це ўже ўсе_б_наче то'го і це йа 'можу ўже / ну мої род же 'ложит' у́же свек'рус'і це а ўже / свек'руха / у'йже 'чоботи прине'сла / а ше_ж' / в'і з'найете да ко'л'іс' же_ш по'дарк'і йак же даро'вали да та'ку / ло'маку бе'рут / да на ту ўже ло'маку / да на'в'ешуйут 'тиє по'дарк'і / да от дес' у 'нашого к'н'аз'а моло'дого і_кн'а'г'и'н'і йе там / хриш'чена / шоб о'на 'ласкова була і ц'о'го по'дарка прин'ала / ої та ўже / бе'ре ўже та хриш'чена спа'с'ібо моло'дої і моло'дому / за цєї по'дарок //

158. — Йак'шо перех'р'осна до'рога до с'тали м'і так і хрес'ти за'копати / і рушн'ік'і 'в'ішат // до с'тали / так же_ш то'го / забо'ро'н'ати / шоб м'і^н н'і'чого ни ро'били_ш / л'анте йа'ке те ко'л'іс' було / н'і_с'а'ке н'і_та'ке але ми ро... то... / до / заби'райут і вик'і'дають 'тиє хрес'ти і то'го / а м'і^н_ш се_д'но та'к'і / а'ле те'перака йак у́же це-е та'ке зро'билос'а йак по'ставили хрес'ти / хрес'та там / да йак по'в'ешайут 'тиї рушн'ік'і дак во'ни так і с'о'годн'і в'і'с'ат // 'може поотпа'дають у́же йак дош'ч'і да то'го //

З.: А чо'го 'в'ішали рушн'іки ? //

— А йа вам і не з'найу шо / шо_ш чо'го це йа вам 'даже не дока'жу шо чо'го / чо'го 'в'ешали / чо'го це / на т'іх до'рогах / о'це хрес'ти за'копали // ну йак^н ска'зали шо-о_ж т'реба по'вис'іт до це_ш по'вис'і / а на'шо во'но / дак ми га'лупка мо'йа і 'сам'і не з'найемо //

З.: Чи 'чули ви / шчо рушн'іки т'кали ко'ли дош'ч'і'ю не було ? //

— То шо дош'чоў не було / то м'і 'сам'і'е 'сам'і 'л'ічно / 'сам'і 'л'ічно це м'і ро'бі'л'і / йак у 'М'іш'і ў_ц'о'го / 'будем ка'зат' 'Кут'іка / а до_ж м'і / су'с'еде / а ў_мене_і те д'і'т'а ма'ле було не з'найу / ну а 'суша та'ка 'суша да та'ко / ну так /

зб'і'райуца 'бапки / і це пре'дут / шоб з'разу / і нап'раст'і / і й_осно'ват / і посу'шит' і на'ві'т / і ткат // ну а ма'ле д'і'т'а 'саме ў_хат'і було да_то по'ка ў_мо'йе 'д'і'ткам / 'тиє с_ш'коли при'шли да ўже ме'н'е 'к'і'нули йа ўже 'к'інула д'і'т'а да ўже 'ві'шла / а мо'йа свек'руха да 'каже / о / о'но 'Ол'а їде / це 'буде 'добре ткат / а йа 'вел'ми 'хутко к'росна т'кала / да / дак / йа пр'ішла тих кро'сен т'кати да йак с'тала ткат да с'тала т'кати / вот / вам йо'го тут то'го ўже од'р'езали йіх і порозд'іра... і / то ўже на хрес'ти 'в'ешали // то шо_ш хо'валиса з'найете бо нам до'ди не да'вали_ш / і по'шоў / і по'шоў до'ди дож дак ви з'найете / так ўсе од'но_ж не 'в'ірат 'тиє кр'іст'і'ани були та'к'і'йе / шо се_од'но не 'в'ірат се_од'но нам не да'йут' йіх / ро'бі'т але ро'бі'ли і с'лава т'е'б'е 'Господ'і по'шоў дошч //

З.: А 'ваш'і бат'ки теж ка'зали шчо це допома'гало ? //

— О / ка'н'ешно / то це_ж 'наче з'йіх_же / м'і_і вуч'і'п'ісе_ш //

З.: Йак цєї руш'ник нази'вали ? //

— У'т'ірач ко'л'іс' ка'зали / це / це у'т'ірач це самот'канийе / у'т'ірач // це_ж нам йо'го т'реба було / і нап'раст'і і посно'вати і на'ві'ти / і 'в'іткати / і по'в'ес'іти / о'це шоб / за ден' у'се ўсе / не то за ден' / а шоп до_б'іда ўсе зро'бити / і шоб йо'го в'і / і до 'вечора ше_і дошч по'шоў //

З.: Це ба'гато ж'інок ро'били ? //

— Ну зби'раємос'а / зб'і'раємо жон'к'і та'ко і це то'го / і ше_і / і ше_і с'лони 'на_том на дво'р'е с'тавімо / гр'ебе'н'і і це / це там кага'лом це праде'мо і кага'лом с'кор'еїко / та пр'а'де а та сну'йе / а та і це та'к'е ско'р'еї ско'р'еї 'роб'імо і тче'мо // з'ран'а / із'ран'а / йа_ка... з'ран'а це ўже ўсе ў_нас 'роб'іц'а'е бо там же_ж упе'т'ох не з'робиш 'того / а це кага'лом //

З.: Розка'ж'іт' / йак ви л'он оброби'ли / йак т'кали //

— Л'он це на 'терн'іцу / по'сущим йо'го / ну ко'л'іс' л'он йак ска'зат' / 'с'еїем з'разу / з'разу йо'го 'с'еїут // а по'том по'подем йо'го / от у'йже во'н рос'те і_рос'те у'йже вон с'п'еїе // 'ход'імо / в'іб'і'раїем йо'го / а ко'л'іс' пра'ч'і були / із'воз'ат нам у'йже / ну / на кол'хозн'і двор йо'го / ну 'наче там х'верм'і були / ту'да за'воз'ім / там йо'го ў_бак йак на'садим ў_баша'р'і / те йо'го / 'тим'і / ої ска'ж'іт' 'д'і'ўк'і / пра'чам'і / б'їе'мо // поб'їе'мо / под'води при'ход'ат / накла'даїем йо'го / і везе'мо ми йо'го / у Стоў'пец / слат' йо'го // вон же там три не'д'ел'і ле'жит // ну йак лан'кова йак во'на була лан'кова / дак це ўже їде ўже во'на / п'робу зн'імаїе / так 'наче йак от п'рад'іва / поста'вало ўже л'о'нок / дак во'на ўже 'воз'ме там ж'мен'у / і йо'го 'в'ісушит і стре / 'терн'іцеїу // і_а по'том напри'м'ер до йа'койіс' там ўже л'у'т'іни во'на со'в'етуїеца їде // так ну йак о'но ўже / у'йже т'реба йо'го зби'рат' чи н'е / у'йже т'реба ўже 'каже і_го'ловочк'і ост'али / і ко'ринк'і ост'али ўже ўсе пооста'вало ўже т'реба йо'го

зб'ірат // во'на ўже іде попут хатами / 'Над'а І'ванова / і-і гу'кайе жо'нок / іде'мо у Стоу'пец / зби'райемо цеї л'он // зби'раєм йо'го / позби'рали йо'го / под'води при'їехали нак'лали йо'го / із'ноў до су'шарки // там та'к'і с'к'ірти ўже п'наче п'робимо / і до су'шарк'і / привезем / а по'том у'же попере'воз'іли / а по'том су'шарка та 'сушеце ми йіх за'гру'жайемо / ту су'шарку / і це нам ўно'ч'і ві' з'найдете шо мі' / серед 'ноч'і б'ігли до те' су'шарк'і / 'терн'іци там 'наш'і / то'му / ну там 'наче та'к'е 'место було ше і 'терн'іци м'і 'к'ідали / у'се 'чистен'ко / іде'мо серед 'ноч'і / тре'мо / бо це ж ме'н'і т'реба ба'гато на'терт'і дак мн'е шо ж же там / йа'кус' 'палочку пос'тав'ег / о до кол'ліс' же на г'рош'і не були да / пос'тав'іт то'б'е / 'палочку / да і пош'ла / ну і / ж'мен'у при'тул'іш же бо т'реба ўсе / і спод'н'іца і со'рочка і 'хус'тка / ну ўсе ўсе / бо т'реба / т'реба шче ж ук'раст'і со'б'е / о / ну да це та'к'е о / так ми це ўсе ро'б'іли / і так мі' / жи'ли // у'се 'лане но'с'іли / у'се // і на'нос'ім 'ц'ого 'л'ону і 'сам'і праўда 'с'їяли л'он / да / а по'том шче / та'ка / ої ска'жи 'Над'у / 'дошчечка / тр'еп'ло ка'зали / тр'еп'ло / і це м'і на те тр'еп'ло ўже там до чо'гос' пр'ітул'імо / ту ж'мен'у / і так 'гарно тр'еп'ієм так / та'к' ну це 'наше 'д'ело по'терт'і а та'к'іе жон'к'і були / шо 'тол'ко перероб'ляли на 'б'еле ўсе // а по'том у'же с'тали ма'шинамі' / у'же з'найдете не то не с'тали ми ўже так / да с'тала ўже ма'шина / да / у'же йо'го / прим'і'н'ат а по'том с'тали / йак то'б'е ш ска'за... / 'Над'о / тр'еп'ла / і це на 'тийе ўже тр'еп'ла зноў хо'д'іли / да ўже та ўже п'наче 'начорно тр'еп'ле / тр'еп'іе а та // на'біло // а 'баб'к'і там нас було п'ят' так і мо'я 'матка по'коїна там була / да то'го 'тоже во'ни сорт'іру'ют' теї л'он / во'ни ўже так / бе'рут' йо'го / і греб'іонкам'і 'чешут' йо'го 'так' же ви'ч'ісу'ют' шоб не було н'іде і кост'ринк'і // да / до йак у'же ж на'чешемо 'того 'л'ону да те дак / 'матка прине'се та'кого 'гарного 'гарного 'л'ону да-а да 'того / да йак на'пра'де'мо / дак ўже те / 'н'іточка 'каже іде ўже йак / воло'с'інка / да на те да це так ми і жи'ли ш // а'га / 'оце ми ўже ж / на'п'рали / а по'том у'же ідемо йак пона'п'ра'дали ўже та'к'іе клуп'к'і да ўже і 'важит' по'коїна 'матка / у'же 'каже а'га / с'тол'ко с'тол'ко ўже ў'мене 'буде // 'губок / а / там та'к'е там 'хата йе здо'рова / шо б'наче / кол'к'і та'к'іе там с'тав'ім ў'йіх 'д'ірк'і та'мо у 'хат'і заби'вайуце і це ўже іде'мо / да сну'їемо // а по'том посну'їемо / по'том бере'мо / роз'вод'ім му'ку // це те ўже б'наче / те што ўсно'вали / по'парили йо'го / по'том / бе'ремо йо'го / на п'еч там ўскроз' / 'сушимо йо'го / по'суши'мо / по'том та'к'іе на'воі'к'і та'к'е ўсе ўже там тої мат'ір'іал шо ўже ш'т'чеш йо'го // бере'мо / бе'рем йо'го і на те / і на ту ўже / на'воі'ку / от л'ан' / забу'вайес'е / на'воі'ку йо'го бе'ремо і / нав'і'вайемо //

навивайе'мо / а по'том 'воз'емо / н'іт / і 'бердо / од'на ў'н'іт а од'на ў'бердо нак'ідае / а йак од'на до і од'на / ў'те ў'к'іне / а по'том у'ж'е ў'те йак не'ма / а по'том ўже до то'го ўс'о'го / при'ў'язу'ємо / а по'том бере'мо і 'че'мо / 'ві'ч'емо / йо'го / да да ше і поно'ж'і чеп'ла'йу'т' //

З.: Йа'к'і були к'росна ? //

— Ну шо ж там / поно'ж'і були / два / да а по'том о' / йак на йіх ска'зат на 'тийе во шо то ж / а / то 'чоўн'ік'і йак зак'ідаеш / а / то де то ві'с'ат о'то те ўсе / ну / от круч'к'і та'к'іе були і 'палку / і 'палку та'ку 'ложиш а там о'но / ко'т'олца та'к'е дв'е ко'л'ечк'і / ... а по'том н'іт / е-е то'го / а по'том бе'реш да ўже те ўсе / а по'том шче / за'булас'а йак / н'іт / а по'том йак то ўстаў'л'айеца те / 'бердо / а то'д'і за'булас / не'хаі 'буде і так // о / да на'білк'і' / а по'том о'це 'тими поно'жами т'о на ту 'ногу на 'того поно'жа / да за'к'інем да / цоп'цоп / а по'том на 'тугу да цоп'цоп / і так ми йо'го 'цопали і на'цопали да так са'м'і ро'б'іли це по'лот'но // а по'том да // по'том йо'го там 'дес'ат' 'губок це м'і 'кажем 'дес'ат' 'губок це м'і йо'го ўже осно'вали да 'ві'ткали / по'том ми бе'ремо / 'тийе 'дес'ат' 'губок 'наполо роз'р'ізую'ємо / і іде'мо йо'го / о'так 'наче 'пар'імо / іде'мо ми йо'го на 'р'ечку в'ібі'ват // бере'мо пра'ч'і / 'доску / і на 'р'ец'і ми ўже йо'го бере'мо да це йак ше ўдвох да це та'ко цоп'цоп цоп'цоп цоп'цоп цоп'цоп так 'гарно йо'го / 'в'ібіемо / це ўже / да / це 'в'ібіемо а по'том зноў 'к'інемо на га... 'воду / це і зноў 'ві'їемо по'том зноў це три 'рази на 'воду 'ві'к'іне / 'ві'біемо а по'том із'ноў на зе'ленен'ку т'раўку йо'го рос'телемо / во'но 'воз'ме 'в'ісохне на'заўтра оп'їат' м'і йо'го зноў так 'роб'імо / і це оп'їат' так і це три 'рази так м'і йо'го з'д'елайемо і во'но ўже до'ди ў'нас 'біле по'лот'но // і це до'ди бере'мо / шийемо / ко'чайем йо'го / іс'кочу'єм та'к'іе т'рупк'і з'найдете да то / ко'чайемо до це ўже бере'мо да 'шиємо //

159. — 'Р'ечка / 'речка проти'кала І'л'а / і 'В'іл'ча // вот ми соб'і'райемос ідем ду'х'і ви'р'убу'єм / і с'тавим / 'г'ірк'і / за'куту'єм йіх / шоб не за'мерзли / ў'ранц'і при'ход'ім удосв'іда / роскри'вайем йе / у'йу'ни // ко'робочку / ко'робочку / штук 'дес'ат' 'г'ірок / с'е апа'рат / то'ди за йіх / захо'ваў / і деш / не'сеш до'дому / і / на те / на мо'рож'ч'ік во'ни за'мерзли во'ни доішли / ж / а то'д'і 'нижем / ста'к'іе / 'метк'і нази'валис / на 'метк'і / у'йу'ни з'ц'іе / 'палк'і / 'метк'і / нази'валис у нас 'метк'і / і 'дубч'ік на'низу'єм / і / обми'вайем йіх / от ў'с'ого по'мийем по'мийем / і / с'тавим та'к'іе рож'на 'перет 'п'ечу / два ро / 'тийе / и' / п'еч 'топ'іца / і во'но на 'дус'і / за'жару'юца / о'п'еку'єца нази'вайеца ну за'жару / о'п'еку'єм //

З.: Йа'ка це 'риба була ? //

— Ш'чука / це л'етом / ка'рас' / це ўсе л'етом / а з'і'мою / м'і ло'вили г'іркамі / уйу'ни //

З.: Шчо та'ке 'дух'і ? //

— Ну по'лонка / ві'рубуйеца / л'од зару'бало / і / по'лонку ві'рubaў / йа'ка ўже г'ірка / заўкруж'ки / о'це / на й'і'й ві'рубуйем / п'раўда со'ломойу / чи с'еном об'кутуєм шоб во'на не при'мерзла / ві'рубуйем п'алочк'і та'к'і'е / ну / на дл'і'ну / і ота'ко шоб було / шоб со'ломойу йа ло'жу чи с'ено / шоп ту'да не попа'дало / і / гузка та'ка ў'г'ірц'і / йа з / м'ерайу / шоб / тол'ко ў'вод'е / та гузка була / уйун у'л'езе / а на'зад вон / у'же не в'ілезе / і там п'лавайе по'ка / не п'рийдеш да не забе'реш // г'ірка / із дуб'цоў з'д'елана / от / в'і'р'е'йка о'но / а йа / отам ун'ізу зроб'іў би г'уску цу / і ту в'і'р'е'йку пост'авиў / і була п //

З.: А йак ў'л'ітку р'ибу ло'вили ? //

— У нас / комл'а / називалас / у ко'го топ'туха а ў нас комл'а називалас / тоже з дуб'цоў із'д'елана / цеі / кош / ко'ши с'тавили / тоже з дуб'цоў ло'вили і га'ти га'т'іли / де во'да б'і'жит / і перстаў'лайем / во'на ўже йак і'де / попа'дае ў кош / а на'зад во'на не в'илизе / отам / д'ірка / ма'лен'ка во'на ту'да ў'л'ізе на'зад у'же не в'илезе //

З.: А чи ло'вили ко'лис' та'ку ве'лику р'ибу ? //

— Було / на Вуш'і / при'шоў йа / ўсе це роска'жу / інд'е'ресно во'но буде // при'шоў йа із вудочкойу ло'віт ў'ранц'і / з пуд'лугу / і шо роб'іца / йа іду ос'у'да де Коба'нович жи'ў / йа бачу те / у'ро... / а то ж у'же пере'мило / йа бачу ш'чука / серед ре'к'і отак / во'да ж б'і'жит / і ш'чука ле'жит // ск'і'дайу йа / з се'бе ўсе / ў'од'них тру'сах / а ў'ранц'і / і ту'да / при'ход'у / во'ди отак / йа / гле'д'у шо / прут / заг'нуто так / йак во'на по'пала з'абрами за ту прута / і / ле'жит йа прута то'го ви'майу о'до та ш'чука / із то'го / із Б'ело'рус'ійі / от із Догла'доў / там ло'вили / йа йім к'і'вайу і'д'іт' с'у'да / на д'ругу с'торону / а йа не'су / а шо та'ге ? / о'це каж'у по'бач / йак во'на каж'у по'малас ? // ота'к'е було //

160. — Це ў'с'емс'ат шес'том го'ду / йа / за п'ат'нацат' к'і'лометрoў у л'е'су / ту'да к Б'ело'рус'ійі / пас скот // ну і з на'парн'іком / по'легли спат а п'ятеро штук загу'били / і во'ни не при'шли м'і йіх не наішли / он ме'не буд'іт // ти сп'іш ка'же / а шо та'ке ? // ти чуйеш ка'же ре'вут / а воў'к'і ўже йіх на'пали / і же'нут / дак во'ни ж бе'жат бе'жат до ко'шари / до / до з'найе куд'а б'егт'і / до куч'і // йа ві'б'е'гайу / із буд'к'і / то / тийе ж / тел'ата ўс'коч'іли ў ко'шару // роз / роз'били / зат'інк'і роз'били / і ў ко'шару йа чуйу / т'р'існуло / і во'ни ўдвох по'надо м'нойу / а ме'н'і не'ма / не'ма

ч'ім те / а руж'іо у том / у 'буц'і / на сто'л'е сковоро'да ле'ж'іт та тут же / йа / да'ваі бахат / ну переле'каўс от і до ўже / ну / о'це та'ке проі'шеств'і'е було // а о'д'ін раз / од'ну / загу'били шеш' штук / од'ну з'ілі / на'пали воў'к'і / а п'ятеро при'б'егло / тоже до ко'шари / о'с'о та'ке було ше // ми' ж йе'йе не наішли / а ўже по 'ягоди хо'д'іли / по 'ягоди хо'д'іли ц'а / ўс'е по'коїнийе / коло Дуди / йак це йе / була / то / то Маша сест'ра а то / коло Дуди жи'ла / Ф'ен'а / і Маша і Х'вен'а хо'д'іли / і Кат'а і Кат'а хо'д'іли / по 'ягоди і наішли ўже / 'голову там / 'ног'і / недо'йіли воў'к'і / ту те'л'іцу / то'ди нам ска'зали / ми' / а це Мазурем бо'лотом / ми пош'ли / та принес'ли 'голову / шоб / дл'а с'писк'і / бо не наідеш 'голову ч'і шо / то не с'писуйут / п'лат'іш штраф / о'це так //

З.: Чи не бо'йалис'а л'уди по 'ягоди хо'д'іти ч'ерез воў'к'і ? //

— То'да ў нас / не ст'рашно було по'ка не пост'рой'іс / о'цеі / атомна / і'д'і куд'а хочеш по гр'і'би по 'ягоди / за п'ат'нацат' ма'ш'іна одве'зе йіх за п'ат'нацат' к'і'лометрoў на / і а в'і ма'ш'іна ў'досв'іта / с'тане / тийе / М'іша Мал'ен'к'і попово'з'іў / і то / і понаб'і'райут по / по ко'рoбц'і тих 'ягод / он пуд'іде / да йіх заб'ере / он у'же йім / тийе ба'би йо'му / по л'і'тр'і на / на'сипл'ут //

З.: І не бо'йалис'а воў'к'і ? //

— О'гон' к'лали і начу'вали / во'ни ж ог'н'у бо'йац'а // м'і ко'л'іс' / пош'ли по 'ягоди / ўчоти'рох / да при'шли ў'л'ес / да да в'ечора б'рали // а пот'ім же на ноч / чуйем гомон там м'і пош'ли дал'ш аж тамечка л'інс'к'і [зс. / ллі'нци - ред.] л'уди бу'ли / да'ваі д'рова ўс'е з'нос'іт і м'і до йіх / і начу'вали ўчоти'рох понаб'і'рали по с'тол'ко / 'ягод шо на'с'ілу по'дому по-при'нос'іли // та це так йак мо'йа // мо'йа пош'ла із ту'йейу / а мо'йа / мо'йа О'л'а ц'а Пил'іпова мо'йу ў'з'ала // при'шла ў два ча'си / заб'рала й'і'е / і ў два ча'си 'ноч'і при'ве'ла / а / а мо'йа / а мо'йа / ка'же / при'йдеш / пуд'ідеш л'іса'петойу / до / йа ж аж ту'ди до ко'шари при'йе'хаў / не'ма н'і'кого / йа на'зад / при'йе'хаў до 'дому / та л'ог спат / йа каж'у заб'рала ў два ча'си 'ноч'і і при'ве'ла ў два ча'си 'ноч'і / бол'ш каж'у ти по'йдеш // хо'д'іли по 'ягоди чи' ў два чи' ў три / бо голо'ва не пус'каў сто'йаў на са'ш'е / і л'удеі не пус'каў до м'і ішли з 'ягод / а по'бачи'ў шо 'кон'і в'і'ез'ніийе ўже у нас називалисе / до м'і ў'л'ес йак поўте'кали шо бу'ли на'с'ілу в'і'плуталис //

З.: Чо'го ж 'ягоди заборон'али зби'рати ? //

— То'ди / то'ди посл'е воі'ни та'ке ў'рем'іе / ў'рем'іе / 'робит' / у'се / 'конс'ка т'ага ўс'а була / 'конс'ка і во'ли / і л'уц'іка // баба уро'д'іла да / на том / жи'то жала ўро'д'іла да не'се / на бе'ремку / до'дому //

161. — 'Хутор об'ікно'вениї буў 'хутор / об'ікно'вениї ку'сок зем'лі / пус'тойі / пус'тойі зем'лі ку'сочок л'еса там буў / боло'т'аночка була дл'а с'ено'коса / йаро'ві'чка во'на 'зараз там йест' // і'ше / ну це ўсе т'реба було переп'ахат' / ну ж т'реба було йо'го / удоб'рит' / з'начит' а де ўз'ат' / г'нойу // ... б'рали із'се'ла 'вечк'і там 'пасли ви'па'салиса / пол'а були ве'лик'іе там там к'роме воў'к'іу / н'і'чого не було / о'собено од'на 'хатка сто'йала за три к'ілометри от'се'ла // ну 'р'ечечка тек'ла там / 'р'ечка Іл'а // ўйу'ни там ло'вили / ст'рашне 'д'ело / ш'чук'і // та'к'ім'і / бол'тухам'і / ло'вили ў'с'ак'і'м'і / ўйу'ни бу'вайе шо 'зимойу до / ў'нас та'к'і нази'валис' ко'робк'і'ето ко'шел'і ці / ў'ко'ропках при'носили / прине'сут' тих ўйу'ниў / шо нам не було де йіх су'шит' // ну а 'пот'ім у'же о'ц'а м'і'лю'рац'і'а с'тала / осу'шили / ... 'думалос' шо йак о'сушат' 'зем'лу до т'реба було ж хаз'айну'ват' на н'і 'е'так' о'сушит' до там тор'ф'аник буў 'метер / то йо'го за'лужит' / і не'хаї в'ін со'б'е / а так 'голови м'ен'айу'ц'а / на'чал'ство ме'н'айец'а / 'кажді 'хоче 'в'ірос'т'іт' уро'жаї / і шо 'д'елайут' / 'орут' 'кажді р'ік і 'орут' до 'того доо'рали шо ўже полу'чиўс'а слої / г'ліно'зему 'ц'ого г'лина 'ето та'ка йак оп'ше / оп'йат' т'реба 'добриво ўс'о 'ето // ў'нас та'к'е он 'поле було там 'чистіі л'іс і ўс'о 'ето до там же ка'зали по г'нойу 'ето 'луче 'саме 'поле а 'пот'ім во'но ўже перес'тало ро'дит' у'же пе'сочок полу'чиўс' //

162. — Ну ко'ротка мо'йа біо'граф'і'а та'ка // ну за'к'інчиў с'ем клас'іу у Луб'іанц'і // ну за'к'інчиў непа'гано йа хот' / лено'ваўс' у'чиц'а ну йа / 'дуже запомя'товуваў ўсе хара'шо / мате'матика там 'ф'ізіка дру'гийс' 'вешчи ў'мене це були / а 'тійе 'ц'іе йа ро'біў виш'ч'і'туваў а то йа на'памйат' знаў / л'іт'ературу / 'ету чи'таў 'мало / пи'саў нег'рамотно / і пи'саў на че'тири на три 'ета а так шоф' / п'ісл'а за'к'інчен'а п'ішоў ў'вос'міі клас ў'л'і'нц'і 'дес'ат' к'ілометроў т'реба було хо'дит' / і ў'д'ругу з'м'ену це на три ча'са ідем а / ў'деўйат' ча'соў о'це та'койі о'с'ен'ої по'ри ідем до'дому по 'л'ісу дошч'іде град' / там із нас пйат' хо'дило з'се'ла то ўже там м'і не бо'йалис' / д'воіе д'іу'чат і х'лопц'і // і / т'реба ж було хо'дит' о'це ет / 'пот'ім ше ж т'реба було ўже ў'соро'ковому ро'ц'і це йак'раз 'перед' во'інойу / т'реба було запла'тит' г'рош'і / за ц'у ш'колу // ну о'це тої / 'перед' во'інойу / то'д'і при'каз буў за р'ік т'реба було сто пі'с'ат' руб'л'іу // ну / йа два м'ес'ац'і по'буў а нап'риклад / у'же / у 'ц'ому 'жоўтн'і м'іс'ац'і 'кажут' шо / т'реба прине'сти 'с'ем'с'ат пйат' руб'л'іу за поло'вину шоб у'же продол'жат' с'войу 'дал'шу у'чобу // ну йа по'ки'нуў ц'у ш'колу / ну д'і'ректор при'йхаў там до 'бат'ка погово'риў шо ў'род'і / 'мал'чик спо'собніі / пошу'кайте 'ц'іе г'роши / і так йа е'та / за'кончиў 'вос'ем класоў / йак'раз /

полу'чиў йа о'ц'у 'карточку йа // д'вац'ат' д'ругого в'і'на / ну 'через дн'іу 'пару нача'ли ўсе па'лит' / 'ето 'ц'іе ўс'е ж ар'х'іві / йа по'йхаў заб'раў сво'йу ц'у 'карточку 'метрики / св'ідоцтво про на'рожен'а // ну 'пот'ім шо ж 'ето / во'іна / насто'йашча во'іна / нас і'ше по'кам'іс' ше не були ўз'рослиіе / то'д'і раз приз'вали а 'потім розпус'т'іли до'дому / і так ми були при 'н'емцах / ну при 'н'емцах ви з'найете йа'ке було то там 'л'уди роз'казујут' це 'дуже ба'гато роз'казуват' т'реба // шоб ў'Гер'ман'іу не заб'рали т'реба було ў'л'іс'і / хо'ва'е / по лу'гах / по сто'гах / по 'тому / о / 'даже ў'нас горш'кі 'горшчик'і та'к'і 'бат'ко ро'біў / і йа на пе'че це ж т'реба було ме'не так замура'ват' / на ноч / ну при'ходет 'ночу чи 'н'емци 'хати зби'вайут' чи там / хто з'найе чи бен'дероўци чи / парт'і'зани чи хто там ето / бу'вайе ж та'ке под 'маркойу парт'і'зани ў'с'ак'іе були х'лопц'і 'ето ж / при'ходет то // ну пережи'ли це ўсе // зв'і'нили нас / зв'і'нили / ўз'али ў'арм'іу / по'паў йа ў'запас'ніі з'разу і полк / ну тут про'буў м'ес'ац тут 'тоже то'д'і була то ара'к'ч'ейеўщина ви пон'і'мајете / ара'к'ч'ейеўщина 'ето колишн'а 'ето з'найете шо сол'дат т'реба було 'ногу поди'мат' о'так і 'ето строі'воі ко'да / шо во'но і не приго'д'ілос' та'да / на передо'воі // 'даже 'дехто про'сиўс'а ето / шоп да'вајте пош'л'іт' нас у'же на хрон'т бо ўже 'дал'ше не 'можна було тер'пет' у 'Ки'їв'і о'с'о ми були ў'запас'ном / це буў 'сорок чет'верт'і год // ну / нап'равили нас / заб'рали нас тро'йіх це / тут о'дин буў / в'ін у'же по'мер м'і / ко'л'ега / із Луб'іанк'і Кова'ленко Х'ведор цеї / і Х'веш'ченко М'і'хаїло там Йур'ков'і'ча то нас трох / а остал'нііе луб'іанци ше по'ка зали'шили / нас завез'ли ў'Латв'іу / о ту'да аж на д'ругіі прибал'т'і'с'к'іі фронт / с'к'і'нули нас / у 'л'іс'і / а тут кру'гом боло'то / ўсе 'ето / ну с'к'інули / виб'і'райут' / подб'і'райут' со'б'і ўже / 'кажді ку'пец' при'шоў попол'н'ен'іе // арт'і'л'е'р'істи 'виі'т'і с'строіа / св'аз'істи 'виі'т'і / м'еном'йотч'ік'і там / тан'к'істи / рад'істи ўс'ех мас'т'еі наз'вали / а йа с'наіпером у'чиўс'а ў'запас'ном / а мо'йе ро'ди не наз'ивајут' // ну / по'ка сто'йу шоб йа знаў / то йа буў ал'т'і'л'е'р'істи наїдур'н'еіши буў за ўс'іх / запи'саўс'а п'туди а там би / пол'мес'аца поу'чиўс'а ше б'мене полу'чиўс'а б'непа'ганіі / хто / с'ем 'д'ес'ат' класоў 'кончиў' ? // йа под'наў 'руку і там 'ві'шли нас три ч'оло'в'іка // ну два та'к'іе були 'дуже ма'лен'к'іе х'лопчик'і / д'вац'ат' 'шостого 'роду чи д'вац'ат' 'с'омого там // вот пул'і'м'йотна 'рота / с'танкопу'лі'м'йот ну з'найете шо 'макс'імом 'ето / 'ето 'саміі йа шчи'тайу шо / вот і во'йак'і 'може 'будете с'лухат' ме'не 'ето ну це / у'же 'хуш'чойі с'лужби не було / і ми'н'і ска'зали шо йак ти прово'йуеш тут / два дн'і чи три / то це і хара'шо 'кажут' / то'му шо так а'бо 'ран'іт а'бо ў'біе 'ето та'ка ма'ши'на шо з'і'ейу н'і т'і'кат' /

н'ї насту'пат' н'їчого ну 'токо ў_обо'рон'ї йак_шо то / 'можна
 'ето ну о'на / була 'дуже г'розна пон'їмайте дл'а 'ето'го / дл'а
 вої'ни // пото'му шо ме'не / хо'т'їли заб'рат' іс_ц'їе_ж /
 'част'ї / і от ну ду'маю ну шо_ж 'ето таш'чит' / 'саме 'менше
 д'вац'т' ч'отири к'їлог'рами це / 'т'ело / ста'нок т'риц'ат' два
 к'їлог'рами / чо'тири ко'ропк'ї т'риц'т' шест' к'їлог'рам / і от
 так_от о'це т'реба було ўсе це_ж на / на гор'бу / ...'может бит'
 і 'ростом та'кий не 'вирос шо йа / о'цеї груз т'реба було по 'Латв'її
 по тих боло'тах т'а'гат' / і аж у Бер'л'їн йо'го зат'а'нут' / о //
 ... ў_Латв'її в'ї' з'наєте там боло'то / хуто'ра / 'дом'їк о'дин
 по'л'ана / бата'л'он наш насту'пайе там б'ї'ло йак було 'между
 Ту'кумпсом і Лу'бава / та'к'їе були горо'ди там було при'жатийе
 к_мору т'риц'ат' / н'е'мецких д'їв'їз'її / і нам 'наша за'дача йїх
 було / ну заг'нат' ў_море іл'ї / пото'пит' іл'ї во'п'ше було /
 ну м'ї там / дв'е по'п'їтк'ї тр'ї зро'били н'їчор'та не полу'чайеца
 три к'їлометра там п'роїдеш два ф'ронтом а / батал'їони і л'уди
 ло'жаца / оче'видно йа / с'ї'час т'їки пон'аў / шо / йак йа ўже
 прочи'таў о'ц'ї момеаре'ари Жукова там да / дру'г'їх / 'чого_ж
 так думайу 'ета о'а'ни поди'вили шо н'їхаї во'ни 'будут' а д'руге /
 і нас о'т'уда пере'к'їдають под Вар'шаву // ми не з'найем ку'да
 нас 'їдуть 'ето сал'дат / 'ето т'реба було на плаш'чац'ї пере'возили
 т'реба було на плаш'чац'ї / д'вац'ат' г'радусоў мо'роз'ї у г'рудн'ї
 'м'ес'ци / т'реба було стої'ят над. площ'чац'ї на ц'ої / о'тк'ри-
 тої / і с'танковим ц'їм пул'їм'їотом пос'тавить' йо'го на зе'н'їгну
 уста'ноўку там ... / ну во'п'ше 'ето було с... / ота'ко / тан'цуїеш
 'ето // ну / Вар'шаву нам приш'лос' / от / при'їехали ту'да под
 Вар'шаву ц'у 'ету / заг'нал'ї ў_л'ес / 'думайте начу'ват'
 ку'да_аж / ў_л'ес / о'так роз'ложиш 'ет'їе г'їл'ак іс_т'їх
 с_сос'ни / і дага'варивайемос на йа'к'ї'ї бок л'ах'ти 'ето йак'шо
 там о'д'ихат' два ча'са чи час йа'к'їс' 'етот / на о'дин бок 'ето
 шоф / о'дин бок плот'н'їе / там 'ри'ли зем'л'анк'ї т'їе 'рук'ї
 ў_нас по'пухли 'мали_ї_ми 'ето 'думали шо це 'будем / ми нас
 дес' там прож'ї'вем не'д'ел' дв'е ч'ї'ї н'ет / по'ка зем'л'анк'ї
 'в'ї'копали / при 'полном бой'вом / шес'нацатого чис'ла нас
 їзн'али / і' / с_с'ичн'а 'м'ес'аца йа це йак по ук'раїнск'ї... но
 ўже по 'руск'ї ста... йа ўс'ак... / йа 'буду так йак йа ўже 'зараз
 гово'ру / да / шес'нацатого нас 'ночу подн'али 'сем'нацатого ми
 ўже були ў_Вар'шав'ї / фор'с'їровали ц'у ўже ту ну на'в'ерно не
 фор'с'їровали по 'л'оду йї'її 'ето їшли там же / ми хот' т'рошки
 там поткре'п'ї'їлис' ка'пуста стої'яла ц'а_ж / не 'убрата / да х'рапи
 'ц'їе 'ето_ж / і то во'но так т'рох'ї при'мерзло а там розогр'їли
 йї'її до 'наче те йак_ото / ту'шонка с_печ'ї 'ето ну хвакт тот
 шо чоло'в'їк / були го'лодни йа не 'буду ка'зат' шо це нам
 да'вали / 'порцїїї но йак'шо ти ден' у ноч не спиш до / 'їїсти
 так 'хочеш і 'ноч:у йак і дн'ом // Вар'шаву ўз'али / так /

'танк'ї' / паг'нали // йа Вар'шаву ўс'у переї'шоў с_па'чатку до
 к'їн'ц'а / ну там / не було йа не 'бачиў і од'но 'дома 'ц'ело'го //
 са'ма була ру'їна / од'нийе ру'їни // ту'ди ку'дойу йа 'може
 диї'шоў 'може там де_ї зали'шиўс'а то / ну ўкраї с'лучайї стої'ят'
 та'к'їе без 'в'їкон без н'їчого там 'ето а то ўсе / у ру'їни було
 во'на була / ст'рашно роз'бита йа не з'найу йак йї'її отст'ройїт /
 ну_ї 'К'ї'їеў же буў ве'ликий он т'рохи не так а / шо ўже Вар'шава
 йа 'бачиў / до йа про'ходиў но во'на_ж ве'лика ўсе_та'ки
 к'їлометроў на'в'ерно д'вац'ат' т'реба було їти йак / по н'її 'ето /
 от / 'танк'ї // паг'нали 'н'емци / а нас / па п'е'хота / а п'е'хоти
 т'реба було о'т'їе 'вешч'ї нес'ти на пле'чах ц'ї пул'ем'їот дога'нат'
 'н'емцеў / марш / 'шестд'ес'ат' с'емс'ат к'їлометроў / 'ето 'саме
 страш'н'їше на вої'не // йа н'їчого ме'н'ї так не було оце_о /
 пере'жит' йак о'цеї марш / ви' з'наєте шо / у'же не 'можна їти /
 'ноги' ота'ко їдеш на хо'ду спи'ш / вот / 'ноги' т'їе / не 'робл'ат'
 'ето / у'же там / у ц'її 'Пол'шчи 'ето'а йак м'ї ўже дога'нали ц'ї'х
 'н'емцоў хто на чом по'нало / 'даже йа 'бачиў на во'ли на во'лох
 два 'са'де чоло'в'їка / і з'верху 'їедут' 'ета // ... / проїшли ми
 ўсе ц'ї 'ц'їе 'марши чо'гос' ми_ш на'в'ерно 'тижден' 'ето йо'го //
 3.: Йак с'тавилис' до вас по'л'аки ? //

— Йа вам ска'жу шо / 'очен' пре'красно 'ето / іспер'ва
 с'тавилис' / ўстр'е'чали нас / 'кава га'ронце гер'бате го'ронце 'ето
 под'нос'їли це чаї і 'ето / і га'рачїї чи 'кава га'ронце чаї га'рачї
 ўсе 'ето / х'л'їба н'їц 'н'їма ў'шиско 'герман 'забраў / тут б'ї'ду
 'мали шоб і х'л'їба нам потс'тавили / но_ї при'каз йа вам ска'жу
 буў шо нел'їз'а було ў_Пол'шч'ї / ска'зали шо 'тол'ко хто_не'бут'
 там зас'кочит' і по'г'рабит' а'бо шо_ни'бут' / рост'р'ел а'бо
 ў_штраф'ну 'роту попа'деш / та'кеїе було / ну / були_ж та'к'їе
 х'лопц'ї шо йак ў_їїх буў о'дин аўто'мат / то во'ни зас'какували
 там / по да'ма'х і ўс'о 'ето / мн'е с_пул'ем'їотом було т'рудно
 пото'му шо нел'їз'а було 'ето / йак ти ўже зас'кочиш то ўже ти
 не до'гон'їш сво'їх 'ето // ну і ўс'о там ў_Пом'е'ран'її пр'ї'
 'етом ми ўже дог'нали / там / з'разу / по'аш'ли ў_наступ'л'ен'їе /
 і 'п'ервого 'марта / ме'не / 'ран'їло / 'первого / 'марта / 'сорок
 п'ї'ятого / і з'наєте шо ше с'к'їк'ї ш'част'а їест' / о'так це_ж
 йа дер'жаў кара'б'їн / . йа ўже буў коман'д'їром пул'їм'отного
 рош'чоту йа спер'ва буў на'воч'иком о'ц'їм / ну бо 'бачили шо йа
 т'рошк'ї / ў_дечом розб'їрайус'а то коман'д'їром пул'їм'отного
 рош'чота / і 'пул'а / 'между мага'з'їн:оїу ко'ропкою і зат'вором
 і вот_так у 'руку о'с'уда / у це пле'че // ну с'к'їк'ї тут два
 сан'т'їметри і ко'нец' біогр'аф'її // ну і полу'чилос' ц'а / ну
 'может бит' ме'не йа шчи'тайу шо 'может і Бог нака'заў йа тут
 'буду призна'ва'ца ўс'у п'раўду пон'їмайте / то'му_шо / мо'їу
 хтос' / кара'б'їн / а йа ўз'аў д'ругого 'ето і 'может / теї ме'не
 зак'л'аў чоло'в'їк шо 'ето а'ле бач ме'не_ї спас'ло... // но тут

ка'н'ешно йа о'це ко'лис' йак д'іти ме'не начи'найут' / то це йа йім ц'ілії м'ес'ац пото'му шо йа за 'каждїї ден' 'помн'у // це ж йа ба'гато ... йа т'ік'і пропус'каю ...// 'потім ми' це 'между / тут ми / уз'али Поми'ран'їю 'ету ц'у ж / 'западнуу / 'между там горо'да це Бел'га / Т'рептон / 'Кам'ен' / 'Гул'це / П'лат'е / тут йа полу'ч'їу за ц'їе 'вешч'і дв'е с'тал'інск'їе благо'дарност'і / за це ра'н'ен'їе шо йа не по'шоу із 'пол'а 'бойа пто'му шо ме'не ж у'ч'іли йак моло'дого / шо йак 'йесл'і 'ранит' та йа так йак у'пау с'разу ме'не ж 'добре ў'дарило / кроу поїш'ла по ру'ках 'ето / йа поди'виўс' тут н'і'чого не 'видно а ... 'пул'а йак вис'какувала во'на / во'на 'токо тут т'рошк'і 'в'їрвала а тут 'ето н'і'чого не 'видно / ну кроу п'їш'ла а йак 'пал'ц'і ? // ра'бота'йт' / ... це 'тоже ру'ка г'нец'а ну / т'реа сх'ватувац'а і 'б'ехт'і 'ето / дага'н'ат' сво'їх 'ето // а бо на'зат п'їдеш то 'можут' т'е те'бе заст'рел'їт' пон'ї'майте шо / с'каут' ти рост'їраўс' то 'ето // вот / ну аж пере'везали ме'н'ї ц'у зроби'ли ўже переў'йазку во'но тут / аж / ў 'ча'са 'д'ес'ат' 'ноч'ї пон'ї'майте / йак ўже ми остано'вилис'а та 'тож / ўсе / 'н'їмец' отсту'паў а ми було ў'наступ'л'ен'їе // і / то'д'ї / коман'д'їр 'роти / 'будеш / на'гражд'он / за те шо с'пол'а 'бойа не по'шоу 'орден С'лави по'лучи'ш // ну 'добре / йак дожи'ву ка'жу / 'ето хаї 'буде // ну 'посл'е ц'о'го ми там побу'ли ў 'тиї Поме'ран'ї нас 'к'їнули на 'Одер / пере'к'їнули там / йа не з'найу / поче'му то так пере'к'їдали ж но йа буў со'л'датом йа ж / не мог знат' н'і'чого 'ета це т'реба було оп'їят' / марш ізроби'т' на'в'ерно к'їлометроу до двох'сот // ну так за'к'їнули нас на 'Одер пон'ї'майте 'ето / 'наша 'арм'їа була ударна // і 'можете прец'тавит' шо це та'ка 'арм'їа шо ми ў 'обо'рон'ї н'їко'да не сто'їали йак 'т'ік'і 'кончилос' / 'наступ' цеї / нас / пере'к'їда'ют' у тил пото'му шо нас ба'гато по'т'ер / на хворм'їроуку / і так 'само ў 'том іше тилу було за к'їлометриў п'ат'нацат' / д'вацат' от передо'вой / 'хуже чем 'ето там на тої передо'вої // пон'ї'майте га'н'айут' оп'їят' / то хвар'с'їроват' 'учат' / то іс'трел'бами ўсе о'це / та'к'е було шо / ден' і ноч не було спо'кою йа ска'жу шо / йак 'токо йа т'рошк'і отос'паўс' це йак... м'ї / уз'али о'ц'у Поми'ран'їю 'коло 'города 'Кам'їна там ми / 'н'їмци по ту с'торону за'л'їва 'Оде'ра а ми по ц'у / і йїх там 'в'їбили т'рох'ї 'наших / і во'ни нас не стрел'айут' і м'ї не стрел'айем ўже а 'ходим по 'воду во'ни з 'того 'боку а ми с'того к'їломитер там було / 'ц'ого за'л'їва // а 'потім ўс'о'раўно 'начали стрел'ат' ми за ноч / т'реба було 'в'їкопат' / д'вацат' п'їят' 'метроу тран'шейї / пото'му шо не'з'а було голо'ви под'н'ат' пон'ї'майте / ну тран'шейа негли'бока була сан'т'їметроу ше'с'ат бо там во'да / ... но хвакт тот шо / от / ну 'потім / у'же тут на 'Одер'ї / нас / протрин'їр'овали хара'шо і / шес'нацатого чис'ла ми 'може в'ї

ди'в'ї'лис' ко'лис' к'їно Вес'на на 'Одер'ї / йак'шо ди'в'ї'лис'а / 'ето / йа не з'найу чи то / ц'а х'рон'їка чи ну та'ко на'в'ерно х'рон'їку во'ни бо йа ди'в'ї'ўс'а / і 'ето було д'їст'в'їт'ел'но во'но так // там було ст'рашно там було пос'таўлено / нас на ма'лен'к'її плас'дарчик нас / і у'же ту'да пере'к'їнули // там було 'с'емс'ат п'ат' к'їлометриў до Бер'л'їна / а так було с'ем к'їлометриў по ф'ронту аж / а так було три к'їлометра це ж та'к'ї плас'дарчик нас пере'к'їнули // да / і / та'к'е ж во'но / там було о'цеї у'дар / стра'шен:о / шо / ми були ў 'та'к'її о'копах / і ц'а ўс'а зем'л'а обва'л'їлас' 'ета там сто'їало / т'р'їста о'руд'її / на од'но на од'ному к'їлометри 'ето // це не 'даже по 'моєму во'ни сто'їали на том / пото'му шо о'тут / о'це тут пул'їм'їот мої сто'їїт' а тут / сто'їїт' с'емде'с'ат 'шоста і / о'ц'а ж / т'риц'ат' / ц'ї ма'лїе 'ето / сто'їат' во'ни і б'їут' шо / йа'кус' йа'кус' 'палочку воз'їми бо ўже за'глушат' зоў'с'їм / 'ето / і там ... ст'рашне було там наступ'л'ен'їе о'собено / ну і шес'нацатого чис'ла це 'добре йа за'помн'їу шо ми пош'ли ў наступ'л'ен'їе д'вацат' 'первого / м'ї ступ'їли / у Бер'л'їн // 'ето 'наша 'арм'їа / 'наша була сто 'с'емс'ат 'п'ерва д'ї'в'їз'їа 'ето / сест'ра сто п'їд'їс'атойї д'ї'в'їз'її / 'с'емде'с'ат деў'їатого 'корпуса / ко'тори по... / вод-ру'з'їла з'на'їа над Бер'л'їном там Кан'тар'їа / 'етот / ше от йа за'буўс' 'тїе х'лопц'їу / во'ни / у'же на Бер'л'їн ну а ми / йїх були су'с'еди // ну там було ст'рашноїе д'їело // д'вацат' 'первого / ми ўсту'п'їли ў Бер'л'їн / і з'на'їете йа / заїшоу а 'тоже інт'ересно о'так заїшоу 'ето ў 'к'їм'нату'ш / нас оста-но'в'їли ... на пере'дих а там / зер'кал'на дв'ер / а йа / 'думайу поїду шос' чи там по'їїсти пошу'кат' чи шо ўс'о' 'ето / бо 'н'їмцоу не було йа вам ска'жу 'ето 'н'їмци ўс'е / ўс'у Гер'ман'їю ми проїш'ли / дак / не 'бачили а 'т'ік'ї ста'рїе і дру'г'їе 'вешч'ї 'ето // Гер'ман'їа 'можна ска'зат' з'разу усту'п'їли / га'р'ела // пото'му шо охв'їцери нам ска'зали ў 'Пол'ш'ї нас предупре'ждали а / зраз'йак о'це 'каже кор'дон / но тут 'каже х'лопц'її хлеб' за сол' // а йак нача'ли хл'єб за сол' нача'ли глум / велик'ї / нача'ли глум'їт' у'се при'каз С'тал'їна 'в'ї ст'ройїли д'ї'в'їз'їю м'ї ўже ў 'нас була 'арм'їа те йак / ч'ї то йа ўже буў / 'т'ік'ї ў 'мене була ши'н'ел' од'на / і г'їмнаст'орка і шапка / з'в'оздочкойу ше ц'їїейу / із кон'цервноїе 'банк'її / а тут же ўсе було граж'данс'ке 'ето / 'арм'їа перетво'рилас' на парт'їза-ншчину ўсе це по'сн'їмали при'каз С'тал'їна / не глум'їт' / н'ї'чого / не ўб'їват' і 'пл'ен:ого і од'но'го // ну / і за та'к'їе 'вешч'ї там вен'є'рїческ'їе шо с'лучаїт'о / забол'їет' / бу'ваїе 'ето ши'нтаїеца самост'рел' / пон'ї'майте та'к'е буў при'каз і от це 'добре ше і чет'верте йа'кес' було 'ето // не гра'бували но шо глум'їли вот у чом д'їело / пон'ї'майте ма'шїнку бу'ваїе / ш'вїну / іс чет'вертого ета'жа 'пустиу до'долу / шкаф сто'їїт' вот

та'к'і зер'кал'ний приї'шоу шти'хом йо'го / розвер'нуу' у'с'о 'ето //
 ў_мага'з'ін заїдете ле'жит' та'к'і'ї / мат'ер'іал воз'мут' рос'тел'ут'
 йо'го по 'вул'іце / 'ето ж буў глум нам / пал'ітру'к'і ска'зали
 х'лопц'і ў_нас с'к'ік'і 'с'ірот с'к'ік'і то'го / 'н'емцеу' не ўб'і'ват'
 хаї во'ни в'ітст'ройут' нам те шо во'ни роз'рушили а це ўсе_ж ми
 переве'зем да о'д'інем сво'їх д'і'теї ... / ну у'же пош'ло т'рош'к'і
 весе'л'іше / т'рох'і не так у'же с'тало а_то_ж / заїшоу
 ў_к'ім'нату с'п'ічка 'к'і'нуло / так / ў_пос'т'ел' / а ўсе_це було
 ос'таўлене пон'імаєте так_йак у нас / іс Чор'нобил'а нап'риклад /
 ска'зали шо уб'і'райтес'а а ми ўсе по'кинули / о'так і 'н'емцам
 ска'зали шо ко'нец' же 'буде ўсе_так'і ми оста'новим ц'у / ро'с'і /
 ро'с'і'с'ку 'арм'ію // ну_ї вот на ц'ом / Бер'л'ін'і ме'не /
 д'вац'ат' / ... ну д'вац'ат' д'ругого чис'ла на'заўтра 'утром /
 ў_дв'е'нацат' ча'соу ме'не / ра'н'іло / у 'ногу / п'раву 'гол'ен' /
 сл'е'пойе ос'колочнойе ра'н'ен'іе / та'к'е шо йак у'же / так
 було / 'дуже т'ажко пережи'ват' шо йа ўже / б'едо'ваў / на
 'тому // ну ко'лис' йа ше вер'нус' до 'етого шо ў_запас'ному нам
 було / йа шчи'таў шо це ўже та'ка була нуж'да / а йак по'паў
 на фронт / да ў_тої 'Лат'вії да так при'ш'лос' / начо'ват' у во'д'і
 аж по / по бом'біло і ўсе 'ето / ден' і ноч / да 'думаю чорт'
 йо'го хаї_бі' га'н'али / там на том / а_ле_ш 'хот'_там хот' п'ят'
 чи' шест' ча'соу йак не зароб'иў на'раду / не_ў_очеред' до хот'
 'можна о'д'ихат' на 'коїце ў_запас... / а там же ўсе ў'рем'іе /
 'ц'ілу 'з'іму не начо'ват' у квар'т'іри' / 'ето ў'се_да'к'і... // ну да
 це д'вацат' д'ругого чис'ла ме'не 'ран'іло 'ето / 'тоже /
 опе'рац'ію // ча'са ў_дв'е'нацат' 'ран'іли опе'рац'ію зроби'ли
 ў_три ча'са 'ноч'і / там ўже ў_палатк'і / Бер'л'ін'і / на 'вулиц'і
 палатка була / ў_сан'бат'і ... // ну роз'резали зроби'ли там дв'е
 'ран'і не од'на була / дв'е'нацат' на ш'іс' сан'т'іметроу' д'руга /
 дв'е'нацат' на чо'тир'і о'так ну ўс'у ц'у 'голен' 'вирезали 'ето йак
 поди'виўс так / 'думаю / от'куда во'на воз'мец'а йак йа 'буду
 хо'дит' на той_ето ну / там ... була 'берцова кост' / за'д'ета
 'ета // 'вос'ем' 'мес'ацоу' 'госп'італ'а / три 'мес'аца... / 'даже на
 кости'л'ах нез'а було хо'дит' / пон'імаєте во'ни нап'ісали
 ў_іс'тор'ії шо ос'колок 'вит'анутиї 'ето / 'але йїх на'в'ерно було
 там два чи три // о'д'ін ос'колок ос'таўса і ме'н'і нез'а було
 но'г'і опус'кат' / апсо'л'утно // і йа / по'ка не в'іпаў теї ос'колок
 так йа наў'чиўс на кости'л'ах хо'дит' і йа ше_ж моло'дїї буў
 д'вацат' л'ет / но а то'д'і / йа 'б'егаў ... там 'госп'італ' буў та'к'і' /
 Цебуў'ловичах под Вар'шавойу / шо ме'не_б в'і не дог'нали із 'етої
 на двух но'гах / йак у'же йа ме'не перес'тала но'га хот' дер'жу
 йї'її о'так в'ісоко а_ле // вот так із вої'ной // 'посл'е вої'ни /
 ка'н'ешно йа / о / ше т'рох'і там прослу'жиў пото'му_шо / 'йїхат'
 ме'н'і'е ше нез'а йа в'іписаўс і ше було о'так / із но'гойу //
 ме'не на вої'ен:опродо'вол'ствениї пункт / послали // 'ето кол'хоз

там н'і под'йома н'і от'бойа' ну т'реба було ра'ботат' ўс'о_ето а
 йа бил 'ето // послали на 'курси / нау'ч'іли печ' хл'еп / зароб'иў
 йа там / по'вагу / пон'імаєте_шо і не 'можу ўже 'виплутац'а
 о'т:уда во'но йак хара'шо полу'чилос' на од'ном / росформ'і'руйеца
 на д'руги'ї / росформ'і'руйеца на т'рег'у до'дому не пус'кают'
 'кажут' ти / прис'войіли ме'н'е ше / од'ного с'ер'жанта йа ўже
 зап'ісаўс'а з_вої'ни шо йа радо'виї бо йа_ж не / у'ч'іўс у
 ш'кол'і ме'н'е' там да / ... пото'м із'ноу прис'войіли / кажут' шо
 тут 'можна ра'ботат' / с'ер'жантоу' ми 'каже не пус'каєм 'ето /
 нестрой'ів'ікоу' / так прослу'жиў // ну 'дал'ше шо пр'іе'ж:айу
 до'дому / демобил'і'зову'юс' / 'можна ска'зат' спец'і'ал'ност'і не'ма
 н'і'йакого / с'танкови' пул'ім'йотчик / вот // а так не'ма н'і'чого
 ну 'можу там о'а'рат' у'же наў'чиўс 'дома і ше ну то'д'і_ж 'баште
 ў_кол'госп у'же / та'к'е_шо шо 'можна було ну / 'дуже мал'її
 'зароботок буў // хо'т'іў 'в'і'ехат' у 'К'і'їеу' ч'і' куд'а / не
 пус'кают' не да'йут' 'паспорта не да'йут' н'і'чого / 'т'і'л'ки
 зали'щаїс'а тут / у кол'госп'і / у Луб'янци' ц'у_ї_же / і з'разу
 ме'н'е' предла'гают' 'ето / хо'т'еу' схо'т'іли ме'не заб'рат' у
 м'і'л'іц'ію 'ето / шоп слу'жиў / і йа буў сог'ласен у'же 'даже шоб'
 'тол'ко / отка'сац'а о'т:уда пото'му_шо ну шо_ж йа пр'і'їе'хаў
 ў_од'них шта'нах і ў_етом / і ў_г'імнас'торк'і 'думаю / ну /
 на'чал'ство ме'не переубе'д'іло шо ос' пост'ройіўс 'новий клуб_і
 ўс'о_ето 'будеш полу'чат' т'ри'ста 'шеес'ат руб'л'еї о'це / це
 т'рицат' шест' на 'тийї ўже г'роши були / до н'і'чого не ро'б'іт'
 а на'чал'ство там було / не 'дуже_то г'рамотно во'ни не з'нали
 ц'і'їейї ро'боти шо це_ж там ро'боти 'тоже ба'гато т'реба_ї
 гурт'к'і'ї само'д'ейат'ел'ност' / і 'лекц'ії / і бе'с'еди і ўсе це_ї
 'масовийе 'ігри ўсе_це т'реба було ро'б'іт' во'ни 'думали шо це
 так а там отк'рийеш потан'цуйут' / там йа ў_ц'ом к'луб'і ше
 'бол'ше 'н'ервоу' спар'тациу' / ч'ем ў_ето пон'імаїеш моло'д'ож'
 'ета теї 'курит' йа ка'жу за'чем же ти 'ето_ж при'м'ішчен'а йа
 ў_арм'ії пр'і'вик до по'а'ратку / а в'ін вон 'каже шо_це 'церква
 чи шо // а теї 'курит' / теї на'с'ін'а лу'зайе теї то / ну так 'ето
 ўсе це прої'шло два 'рок'і проро'біў // пу'т'ом / в'і'б'і'райут' ме'не
 голо'воу' с'і'л'с'койї 'ради / ў_п'ід'і'с'ат т'рег'ому 'роц'і /
 с'тал'інск'і'їе 'ето_ш 'тиє / на'лог'і / за сад' / за ўсе 'в'ешч'і /
 ш'кур'і / моло'ко 'масло ўсе це да'ваї 'етот // ден' і ноч т'реба
 було за 'ц'і'є т'риста 'шеес'ат да ше_ї виш'ч'ітували там то
 пр'іе'ж'зайе од'ін агент то д'руг'і то т'рет'ії 'ето / ну ўже не
 'можна ше 'в'іплутаца там о'т:уда н'і'йак / пр'і'ходит' у кол'госп /
 бо'мага шо од'ного чо'лов'і'ка отп'равит' у 'К'і'їеу'с'ку ш'колу /
 по п'ідго'тоу'ц'і / го'л'іў кол'госп'іу' / се'редн'а 'к'і'їеу'ска ш'кола
 во'на була ў_К'і'їев'і тут на / деу'їате 'сичн'а / так і називалас
 по п'ідго'тоу'ц'і го'л'іў кол'госпу се'редн'а / і йа 'думаю чорт' йо'го
 бе'ри там полу'чу ос'в'іту хо'т'а за се'редн'у 'етот / ч'і' 'буду йа

тим голо'вої йа не хо'т'ію н'іко'да ў_ж'ізн'і ту'да_ї ў'лазит' о'ц'іє д'є'ла бо йа знаў йак то'д'і було т'рудно ро'біт' / але 'думаю о'ц'і:уда йа в'іплуталис' / ст'іпендію да'йут' кол'госп д'в'єст'є / ш'кола да'є д'в'єст'є / і ше_ї т'риц'ат' трудод'н'ію 'ж'інці / дак де_ш ти 'лучого дурн'а'ка 'найдеш 'єто // йа по'їхаў ту'да / к'ін'чайу два 'курси 'ц'ойі ш'коли / на п'а'т'орк'і йа вам ска'жу йа 'в'іг'ану_ў_ў_мене ше_ї 'зараз от йе бо'мага йе шо / ме'ні да'ли ц'а ш'кола / ш'кола реарган'ізу'єца // ш'кола реарган'ізо'вуйєца // ме'не / л'ікві'д'руйут' / чо'го ти беспар'т'ііни / а йа комсо'мол'єц буў дак з'нач'іт м'є'н'є 'можна було заўк'лубом ро'біт' комсо'мол'цем голо'вою с'іл'с'койі 'ради / а ўже ў_ш'кол'і у'ч'іце / 'каже ми 'т'іки тих прин'іма'єм шо / будут голо'вою кол'госпу ўже 'єто / а реарган'ізовуйєцес / пар'т'ііна / ра'д'анс'ка ш'кола / то була / по подго'тоўці го'л'ію кол'госп'ію се'редн'а п'росто ш'кола с'іл'с'когос'подарс'ка а то ўже / пар'т'ііна ра'д'анс'ка ш'кола по п'ід... / по п'ідго'тоўці 'кадр'ію ц'іх // йа ка'н'єшно 'к'інуўс'і і ў_рай'ком і с'ом / к'роме райспол'кома / м'є'н'і то'ко нап'ісаў ха'рошу характ'є'рист'іку шо йа ро'біў 'гарно голо'вою 'єто с'іл'ради шо там у'се ў_мене нор'мал'но було 'єто / а рай'ком не откл'ік'нуўс'а 'тєто 'д'єло / і йак беспар'т'ііного ме'не і шо 'д'єлат' / йа / бо'мажка йєст' у ме'не на л'іст'ку отп'єчатано шо_б вам пока'заў йі'їні 'зарас то по'бачили шо там / сто'їт' ц'а п'єчатка і у'с'є о'ц'єнк'і там д'єват'нацат' ч'і вос'єм'нацат' ўс'є п'а'т'орк'і // а шо_ж 'д'єлат' 'єто / хто_ж ме'не 'єто // йа посту'пайу ў_бор'іарск'іі 'с'іл'скогос'подарс'к'іі 'т'єхн'ікум / вс'о тут ў_Бойарц'і / на т'рег'і курс / і за'к'інчуйу там йа на'чаў / но тут у'же ме'н'є кол'госп потка'заў ц'у ўже ст'іпендію 'єту / пото'му_шо ка те'бе ўже йак ти по'паў не ту'да ку'да т'реба те'бе забє'рут' 'єто // тут йа ўже полу'чайу сто 'восемс'ат руб'л'ію / 'ц'єйі ст'іп'єнд'іі / но йа 'в'ішоў за 'первіі се'мес на по'в'ішену да'ли д'вацат' п'ят' процєнтоў йа полу'чиў д'в'єст'є на чет'вертом 'курс'і / йа полу'ч'ію ўже д'в'єст'є п'ід'іс'ат руб'л'ію 'єто / і_от / то'д'і ше 'можна було про'жит' за д'в'єст'і п'ід'іс'ат йа ше_ї 'д'іт'ам при'хож'і по'дарочк'і куп'л'аў там на до'рогу ме'н'є до'дому при'їхат' 'єто було / ч'ім // ну при'їхаў до'дому / при'їхаў до'дому / полу'ч'ію д'іп'лом / полу'ч'ію д'іп'лом с_от'л'іч'ієм / за'хожу ў_ємт'єс / до гла'ўного агро'нома / а в'ін 'каже шо / та'вариш / у нас у'с'є м'єс'та ў_рай'он'є 'зан'атийє / йєст' у нас із одно'р'ічноїу ш'колою агро'номи / а / йак 'хочєш іди ў_кол'госп чи ку'да там брига'д'іром чи шо 'єта // ну шо_ж 'д'єлат' а йа ўже / ви з'найєте йа ўже / йа не 'буду там бо'йац'а шо це йа там йа то'д'і ўже посту'п'ію ўже ў_т'єхн'ікум і ў_канд'ідати / йак заішоў ў_рай'ком те' ме'не у'же з'разу а'га / у'же наішоўс'а цєі секрєтар ко'торіі шо ме'не отпраў'л'аў с'уду у'чиц'є / ше в'ін там буў / го'ворит' йак 'хочєш йа_ка

та'ке_ї_та'ке 'д'єло шо не'ма_ш / с'лужби ў_вас 'єто / 'каже йак 'хочєш ми те'бе 'зараз пове'зємо ў_За'мош:а там було та'ке кол'госп / голо'вою там / з'роб'і'м / а 'хочєш там / йак не то до / до три м'єс'аца агро'номом по'роб'іш а по'том п'рим'єш це йа ка'жу на та'к'іх с'лужбах не буў йа / 'дуже с'лабєнк'і і ўс'о ў_мене ха'ракт'ір / не п'іт'ходит' це не мо'йа с'лужба // 'каже ў_нас 'Боіко ў_Коро'год'є 'єто та'к'і 'тоже / трицат'ітис'ачник та'к'і с'лабєнк'і а он у'же кол'госп на 'первом 'мєст'і 'каже ў_том / у рай'он'і так шо ти тут не оби'жаєс' // ўсє_ж та'к'і йа не п'ішоў / пото'му шо т'реба було ў_д'ругє се'ло 'їздит' / і / поро'бі'ю там / із п'ііс'ат 'вос'мого 'року по ш'ііс'ат д'ругі / р'ік / агро'номом / і зам'іс'т'іт'іл'ом голо'ви / ў_Луб'йанц'і / ну до нас прис'лали од'ного 'голову там в'ін йа з_їм два 'рок'і проро'біў во'ні ме'не іспитували / йо'го заб'ірайт' у Д'іб'рову а ме'не зали'шают' там // з'нач'іт' / у 'шєсєс'ат д'ругому 'роц'і / ме'не оби'райт' голо'вою кол'госпу 'єто / йа ка'н'єшно не хо'т'ію 'ц'єго 'єто йа н'іко'да не / не л'уб'ію бут' на'чал'ством і / і пош'т'і / 'кожніі р'ік / кол'госп 'можна ска'зат' пот'рошку р'іс / не 'дуже_то з'дорово ну а т'рошк'і р'іс так ми ўс'є'да добаў'л'али зарп'лату добаў'л'али / на'туройу ўс'є'да // йа проро'біў до шєс'єс'ат п'їятого 'року / до 'шєс'єс'ат 'шостого 'можна ска'зат' чо'тир'і 'роки ше / і полу'чиўс'а ха'роши / головок'ружєн'іє от ус'п'єхоў йа так / шч'і'тайу шо / уро'жаї буў 'дуже / ха'рошіі н'іког'да ше Луб'йанка та'кого уро'жайу не б'рала / ўсє було 'з'ібрано / ўсє було заск'ір'довано / ўсє було п'р'ібрано / ну ўсє було йак з'роблєно 'даже і_л'он ми ўже / два'ц'атого 'верєсн'а л'он з'іб'рали з_по'л'єї зда'ли / і неп'оганим / резул'татом полу'чиўс'а 'єто // ну і от / уро'жаї буў п'іт'ход'ашч'іі то'д'і 'єто / не було та'кого // ну_ї ми не було ку'да х'л'іба там 'сипат пото'му_шо ми бу'ли не п'ідго'тоўлєни до та'кого уро'жайу / ко'мори бу'ли ма'ли 'єто / 'ток'і 'тоже 'єто і т'реба було дат' а'вансом 'л'уд'ам хл'іп шоб 'єто // по полто'ра к'ілог'рама да'ли х'л'іба // ну_ї так / йа продол'жаў ц'у аг'ітац'ію до 'ос'ін'і ка'жу 'л'уди 'добр'і йак шо ми це ўсє 'д'єло п'ідбєрем / ми вас і так 'са_мо_ж / окон'чат'єл'ніі / рош'чот з'робим // ну_ї так во'но полу'чилос' 'єто ми / потшч'італи сво'їі р'єсурси / шо ми 'можєм дат' / по пол'тора к'ілог'рама за 'поўніі р'ік // трудод'н'ію було ба'гато ка'н'єшно було ба'гато трудод'н'ію пото'му_шо / ўсє руч'ну ро'били / нап'ример та'к'і кол'госп йак Ро'с:оха буў Чор'нобил'с'кого рай'ону / та'к'і 'само в'ін об'йома і ўс'о'го / в'ін / див'іносто 'тис'ач а ў_Луб'йанц'і було / сто 'вос'імс'ат 'тис'ач / ну там буў / зап'лачениі 'рубєл' а ў_нас п'ііс'ат ка'п'єйєк 'єто / о'цє за це шо ў_нас не було еконо'м'ічноїі 'ц'ойі с'лужби пон'і'маєтє р'ісо'вали ц'і трудод'н'і ба'гато / ну хвакт тот шо було ч'ім рош'читуват' / от / і да'ли полто'ра кілог'рама / ну ме'н'є /

'визвали на балансову ко'м'іс'ію і ме'н'е і 'ц'ого не утве'р'д'іли / ска'зали пере'д'елуї / на к'ілог'рам / пото'му_шо та'кого не 'може бут' шоп це Луб'янка с'тол'ко з'разу / шаг'нут' упе'ред // ну то ше це бу'є 'первиі секре'тар раї'кома / Гри'цаї / вот / Сте'пан 'Йурков'іч 'ето / от / і / ну йа ка'жу йа ўже не 'можу 'ц'ого 'дела зро'бит' пото'му_шо ўже 'л'уди по'бачили / йак це во'но ко'му с'к'ік'і нара'ховано і поп'робуї хто ў_п'ервої поло'в'ін'е ро'б'іў 'года / теї полу'ч'іў / а хто ў_д'ругої то ўже шо от йо'го отшчи'тайут' / і беспла'тно ро'б'і так ? // ну от йа 'ц'ого не согла'сиўс' / от / ме'н'і ска'зали шо це д'і'шовиі аўтор'і'т'ет / і йа 'ві'нужд'ен бу'є ме'н'і ну во'ни ска'зали 'ето во'ни не бу'ли не 'дуже_то_і 'ето / сказ / 'можеш на'п'ісат' за'йаву на у'ход // йа нап'і'саў ц'у за'йаву і_п'і'шоў со'б'е 'ето // 'л'уди не 'дуже_то розоб'ралис на з'борах пото'му_шо за ме'не 'даже / і не прога'лосо'вали чи сн'ат' / йа про'сиўса шоб ме'не / 'даже_і не голосо'вали // о'так / а по'том привез'ли йа йім посо'в'етоваў ко'го привез'ти ў_Луб'янку / с_к'ем 'можна ро'бит' 'ето там //

Стечанка Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село *Стечанка* розташоване за 25 км від м. Чорнобиль і за 20 км від залізничної станції Янів. Як поселення відоме з поч. XVII ст.; у 1634 р. у селі вже діяла церква.

С. Стечанка здавна було одним з центрів адміністративного, культурного і релігійного життя округи; за даними на 1913 р., до Свято-Успенської церкви с. Стечанка були приписані села *Жолнірівка, Дегтяр'ова, Іллінци, Рудня Ілліньська* і *Луб'янка*. У селі на поч. XX ст., крім православних, були католики.

Пізніше с. Стечанка було центром сільської ради, до якої належало с. Роз'їджже. На поч. 70-х р. XX ст. у селі було понад 1200 мешканців, віддавна була школа, останнім часом — восьмирічна.

У 1986 р. село компактно, за винятком кількох сімей, переселено у с. *Пасківщина* Згурівського р-ну Київської обл.; для переселенців збудована нова частина села; серед переселенців вихідців з інших поліських сіл немає. У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі здійснюється спільно з корінними жителями с. Пасківщина.

Запис діалектного мовлення мешканців с. Стечанка здійснено у с. Пасківщина у серпні 1994 р.

163. — Жи'л'і м'і 'добре / у нас там і ле'са / і лу'га / і 'води / ўсе / м'і 'добре 'жи'л'і / а / та'ке зро'бі'лос' / 'атомна зор'валас' // йа ж не 'бачи'ла / м'і за два'нацат' к'і'лометроў от:у'л'а / у'нучок там му'й бу'є / дак при'шоў у'ден' да_і 'каже / ўже 'атомна зор'валас' / а нам во'на_ж бл'ізко / во'на так на го'р'і ле Чор'нобил'а / дак йак си'д'іў на 'лавоц'и / дак во'но йак с'в'іт'іце / дак нам ўсе вид'но / то м'і_ж із'разу не з'нал'і / нам іш'че не об'я'в'іл'і с'ім ден' / м'і там жи'л'і / не об'я'в'іл'і йак ізор'валас' // а там у'же при'шла 'Паска / м'і напек'л'і 'паск'і / і накра'с'іл'і йа'йічок / кол'і аж нам у'же 'кажут' / в'іб'і'раїтес' / би'р'іт к'ружку 'ложку / на три' дн'і в'іб'і'раїтес' / а м'і йак с'тал'і в'іб'і'раце / 'в'ібрал'іс' / да при'їхал'і там ў_од'не се'ло / а йа за'булас' / йак йо'го звут' / ў Анд'р'і'йоўку / дак м'і там жи'л'і три' м'ісеци / о'це шо на три' / на д'воє 'суток ка'зал'і / жи'л'і три' м'ісеци / ўсе_ж сво'є по'к'ідал'і // нас 'везл'і / ша'лон нас іш'ло / і ша'лон 'нашої ху'доби за 'нами / і с'уди при'г'нал'і ў Анд'р'і'йоўку і тут во'но 'паслос' / ну ўже ў кол'госп із'дал'і / нам кол'госп там йа'к'іес' г'рош'і т'рох'і запла'т'іў / там та'ка п'лата бу'ла шо / йак 'даром позаб'і'рал'і // а то'ди ўже нам тут 'хати пост'ройіл'і // м'і це пере'брал'іс' с'уди / це ўже

м'і / тут живом / нам за три м'ісеци о'це с'туйк'і вул'іц
пост'ройіл'і хат / тут ізус'ул'а л'уде бул'і / да ст'ройіл'і // о'це-о
йак атомна зор'валас' / дак по'с'ійал'і кар'топл'у / дак м'іс'ціно
йе / кар'топл'а / а м'іс'ціно не^{ма} / в'ісохла / дак кажим /
ну / це на'верно та'к'і в'іте^р проїшоў / кур'ган йа'к'іс' / аж
во'но атомна / у'же оде / во'на нас і то'ди тра'вила / і то'ди
тра'вила йак пост'ройілас' / бо кар'топл'а м'іс'цам'і вис'ихала /
але ж не в'ірил'і / але ж не в'ірил'і / н'іх'то нам не ка'заў /
нам іш'че с'ім ден' не ка'зал'і йак ізор'валас' // от вам йа'к'і
ўре'д'ител'і // о'це та'ке // а це ўже ізор'валос' // во'на нам
н'і'чого не да'вала / н'і'якоіі пол'зи / во'на ни нам / н'і'якоіі /
там та'к'іе по'садк'і ў нас / ле'са / дак п'роволака / й'демо ў
дванацат' раду'ў туди аж на западн'у / кажем / шо во'но
та'ке / аж во'но це туди ўже вид'но / на'шос' туди ўже
ст'ройіл'і / шо'б там освеш'чало да о'топл'увало / а во'на нам
н'і'якоіі пол'зи не да'вала / нас потру'їла да і у'се //
муш'чини / ше на'болей муш'чини от ум'ірайут' //

З.: Ваше се'ло ве'лике ? //

— Дома ? // ве'л'іке / ве'л'іке / там мо два к'ілометри /
там дв'і се'л'і ўкуч'і / Сте'чанка й Жоў'н'іроўка / разом / так
р'ичечка те'че / так / с'іл'с'ка / дак м'і там ж'ил'і / на тих /
на тих вул'іцах / прожи'л'і сву'ї в'ік / гора не мал'і / ро'біл'і
ў кол'хоз'і / йа 'сорок год ў кол'госп'і / і 'первого году ў кол'госп
пош'ла / і ро'біла / а це ўже забол'іла / ну ўже йа ста'ра //

З.: З йа'кого ви ро'ку ? //

— Із о'д'інацатого году / нег'рамотна / нег'рамотна / і
ро'зпи'саце не можу / то'ди ж бач'іте / ро'біл'і / це ж ў
о'д'інацатом году / це ж іш'че за Ми'куолкойу пош'т'і // ме^ні
ўже вус'імдис'ат три годи / і м'і'н'і зро'біл'і опе^{ра}ц'ію / ў
ме'не жоўт' ви'к'інул'і / ў мене печен' забол'іла / переж'ивайу
ўсе / тут у'же зро'біл'і / і так ж'иву йак небу'т' / ўже не ж'иву
а дн'і одж'ивайу / бо ўже ста'рен'ка / ўже до с'мерт'і т'реба /
да не^{ма} с'мерт'і / о'це та'к'іе бул'і ў нас ж'ист' / а те'пер
у'же / з'разу нам допома'гал'і / а те'пер не^{ма} н'і'чого і ў
мага'з'ін'і / ок'ромеі хл'іба / а хл'іб це п'удим да вуз'мим //

З.: А да'леко вам до мага'зина хо'дит' ? //

— Да'леко / да'леко / ме^ні не носет' / бо ў ме'не си'нок
йе / да і теі забу'л'іў / да ў К'іюв'і у бол'ниці ле'жит' /
од'нен'ка йа / во'ни ок'ромеі од ме'не жи'л'і / але ў йо'го жунка
дома / а вун забол'іў да це ў бол'н'іци / і там ок'роме / йа
са'мен'ка свуі в'ік жи'ла / а хаз'айин / во'йен:и буў інвал'ід /
у'же ум'ер / даўно / з воі'ни то приі'шоў / ў йо'го ру'ки п'равойі
не було / із воі'ни приі'шоў да забол'іў дома / так і
призна'вал'і / шо од ра'н'ен'ія / да у'же даўно ўм'ер / ўже
го'доў т'рицет' / о'так / да о'це так / о'це та'ка жист' //

З.: Йа'ка у вас бу'ла хата ? //

— Ў ме'не хата бу'ла гарна / на дв'і хат'і / нова хата
бу'ла / да / м'і пост'ройіл'і хату // з л'ісу / з л'ісу / хата
бу'ла / и'з сос'нового / у нас сос'на там уск'руз' / аж до западн'ойі
по л'ісу мона доі'т'і / ў нас ле'са там / лу'га / рек'і // у нас
т'рав'і бул'і / по нашом / по наши'х пол'ах огро'ном о'д'ін
йіхаў / да ка'заў / розб'іраў відно по ле'карствах / да й каже /
ох / йа'к'іе тут по пол'уох са'мийе ле'карства / са'мийе
ле'чебнийе т'рави' / але м'і / ну так / зв'еро'буў о'то р'вал'і да
то п'іл'і / да п'іл'і / то во'но од голо'ви' / та'ке / де шчо так
з'нал'і / то р'вал'і // у нас було / і по лу'гу було / у нас і
в'іл'ір'іанка бу'ла на лузі / і р'вал'і ж / то'ди шче ж не було
та'койі моди шо'б / а це ўже те'пер от у'се кажут шо' т'равами
т'реба ле'чит' / бо ўже не^{ма} й ле'карств / да / ўже не^{ма}
н'і'чого // сад гарни буў / бул'і груш'і й йаблока // бабка й
гл'іва / і / от іш'че йікас' / три / три сор'ти бул'і / а йаблон'і
бул'і о'то к'раснийе та'к'іе / і б'іли на'л'іў буў / і с'ладка /
йаблон'а бу'ла / то ўсе ж пого'р'іло / наше се'ло зго'р'іло /
нас же хтос' іспа'л'іў / а те'пер у'же пуста там / у'же хот' би
в'ісе'л'ал'і / то х'іба б пост'ройіл'і / а там у'же не^{ма} куди
йіхат' / а і тут де не було куди / а бачте / за чо'тири м'ісеци
с'куй'кі наст'ройіл'і / ул'іц / тут і наша вул'іца йе / Сте'чан-
ка // ў нас добра бу'ла / жист' / а тут у'же Бог йо'го з'найе /
йак / йак у'же ска'зат / нас с'уди голо'ва заў'йуз / тут м'існос'ц'
неў'добна / але ж / так / го'руйім / жи'вуом / хто з хаз'ай'на-
ми то / ішче ж'иве й добре / а м'і ўже йак Бог даў / так і
живом / йа і дома са'мен'ка жи'ла і тут са'мен'ка / да шче тут
хот' си'нок буў то / хот' у сво'йум се'л'і си'нок буў / а то й си'нок
забол'іў да ў К'іюв'і ў бол'н'іци //

З.: Ви пере'їхали с'уди у'с'ім се'лом ? //

— У'с'ім се'лом / у'с'ім се'лом / пороз'іеж'ізал'іс' л'уді / йе
о'там у Вароўс'к по'йіхал'і / у Вароўс'к там йест' се'ло / а то
шче / пороз'іеж'ізал'іс' т'рох'і / тут неў'добно / тут не'мона н'і
ко'рови дер'жат' / а хаз'ай'ни ж хочут' / іш'че жит' на с'в'іт'і /
дак по'ўйеж'ізал'і которийе / а то тут ж'ивут' которийе / ота'ка
ж'ист' / о'це та'ка / голуб'йатка ж'ист' / о'це та'ка ж'ист' нам
получ'илас' / шо в'ік жи'л'і ў сво'йо'м кра'їі / да ў сво'йуі
сторон'і / м'і тоже К'ію'ської об'лост'і / а то т'реба у св'іт' ійхат
да шу'кат' м'іс'ца / то по'ро'уб'іл'і ц'іеі хати / а шо ц'іеі
хати / па'нел'нийе / о'це ж газ по'про'копувал'і ка'нави ўже ц'і /
то 'будут' у'же по'дк'л'учат' / а це ж не було / у'же ж оде
с'куй'к'і год пройшло / у'же в'іс'ім год тут / то і газу ж не
було / то так / хаз'ай'ни то д'рова во'з'іл'і / да вугол' / а баб'і
неш'часнийе так / йак Бо'г даў / так ж'ил'і // а з'разу
допома'гал'і й тут нам / а те'пер не^{ма} н'і'чого / у'же ж земл'у

ко'тори'м пода'вал'і / хто спо'усубен на туї зем'л'і ро'бит' / а йа
 ўже спо'усубна на йуї ро'бит'? // во'с'імди'с'ат три' 'годи //

3.: С'і'л'ки у вас зем'л'і коло 'хати ? //

— Із 'хатойу / із хле'вом і погреб там / од'і'нацат' 'соток //
 на 'пол'і не'ма / на 'пол'і во'на ме'н'і й не т'реба / на'шо во'на
 ме'н'і на 'пол'і / і тут йа йе'йі не 'с'і'у / це у'нучок іс 'К'і'ова
 у 'мене буў / прийеж'зайе / то по'с'і'а'у кар'топл'і т'рошки / а
 т'рошки ка'пусти / а то гу'рочкоў / так с'о'го-то'го / та забе'ре
 дай по'йіде / а 'баба оста'неце при сво'йіх ант'і'ресах // хто там
 'бабу іс'хоче гле'д'іт' // йак'б'і / йак'б'і ди'теї не було то ўже
 по'шоў_би на с'тарост' у приста'р'ілих / да та'к'іх_же не бе'рут' /
 шо'у 'д'ет'і йе / чи гле'д'ат' чи не гле'д'ат' а не бе'рут'_же /
 приста'р'ілих / о'це та'ка / о'це та'ка жист' // а там у нас 'пеўне
 шо 'добре було / у нас жи'л'і / шче й_йа / шче й_йа ко'рову
 дер'жала / дак почал'і заб'ірат' ўже 'тийе ко'роўі од нас / і
 с'в'і'не / і худоба ре'ве / і л'уде го'лосет' там / там ст'рашни
 суд буў / м'іл'іц'і'н'ір ка'заў / йак'б'і знаў / іс'ц'у'л'а ма'шина /
 аў'тобузи бул'і // йак'б'і йа знаў шо та'к'е о'це та'к'е
 ви'б'іран'е / йа_б с'у'ди не по'йіхаў / бо йа / 'каже / не
 пере'нос'у / шо тут 'робице // о'це та'ке 'д'іло / о'це так м'і
 жи'вом // йа с' 'перво'го году у кол'госп'і жи'ла / йак посно'ваўс'
 кол'госп / йа с 'перво'го году й_пошла / йа_і сто'ї'у тут / о'на
 ме'не й_п'італа ў кан'тор'і / с'к'ўк'і ви ўже год йак у кол'госп'і /
 а йа ка'жу / не з'найу / чи_це йа с_ 'перво'го чи з 'другого //
 а во'на 'кае с 'перво'го году ви_пошл'і // ну й_пошл'і / і
 ро'б'ілі / і жи'л'і / непа'гано жи'л'і / з'разу_то не полу'чал'і
 м'і н'ічо'го / не'а гр'ошеї / н'ічо'го / а там у'же ко'л'і да'дут'
 гр'ошеї / то н'іко'л'і не полу'чал'і / а хл'іб ко'л'і по сто грам
 да'дут' / це так м'і 'жил'і / у кол'госп'і / а там у'же с'тало
 й_луч:еї / с'тал'і ўже й_луч:еї жит' / ту 'нате_от / 'в'ісел'ілі
 ўз'ал'і // о'це вам та'к'і'е / та'ка жи'ст' / о'це_ж та'ка жи'ст'
 у'же ў_та'к'іх 'л'іт'ах / ой // а ха'з'айін муї буў інва'лід
 во'йен:и / да ў'б'ілі / не ў'б'ілі / ўм'ер / од ра'н'ен'ія / у 'його
 ру'к'і п'равой не було / дак забол'іў / то йа_й_пенс'і'і не
 полу'чайу йо'го / йа сво'йу зароб'іла да полу'чайу / м'і'н'і шче
 три' 'годи було до пенс'і'ю / а вун у'м'ер / дак м'і'н'і / йа не
 полу'чайу / а сво'йх у 'мене мо три' м'і'н'іма / а мо п'ят' / ў
 ме'не ба'гато дн'уў / йа ўсе ў'рем'іе / йа н'і'куди не ви'бу'вала /
 ро'у'біла ў кол'хоз'і // да зароб'іла / дороб'іла / до_д'ного
 кон'ца / шо от не 'мона і до с'мерт'і до'жит' / не'ма ўже здо'роў'я
 н'і'якого / ої / 'печен' забол'іла / жоўт' 'ви'к'інул'і / і 'туїк'і
 шо не 'мона н'ічо'го та'кого 'йіст'і м'і'н'і / а та'ко_ж не 'мона
 ку'п'іт / не'ма де / ку'п'іт' / ў мага'з'ін не 'воз'ат' / ни'чо'го //
 о'рал'і ў_нас іш'че плу'гам'і / йак не було кол'госп'і / сво'йі
 'кон'і бул'і / сво'йі во'ли бул'і / сво'йі ко'ров'і бул'і / дак і

о'рал'і 'дома / і 'с'і'ял'і / і 'жи'то 'с'і'ял'і / і гр'ечку 'с'і'ял'і /
 і п'росо 'с'і'ял'і / у'се 'с'і'ял'і // а те'пер у'же за 'нашої' 'памет'і
 у нас у'же і 'конеї не було / у нас у'же ў кол'хоз'і ўсе було /
 м'і й_сам'і ўже кол'хозн'іе бул'і / та'ке було // м'і 'сам'і ўже
 ў кол'хоз'і ро'б'ілі / дал'і нам по с'куїк'і ў 'кого було у'сад'б'і /
 то 'дал'і / ў 'кого т'рицат' 'соток / а ў 'кого 'сорок / а ў 'мене
 було т'рицат' п'ят' // а та'кой ўже м'і зем'л'і й 'дома не па'хал'і /
 ў кол'хоз'і ро'б'ілі / а ў кол'хоз'і 'даром ро'б'ілі / і за те нам
 'пенс'і'я ма'ла / шу нам / м'і ро'б'ілі / а нам не'а оп'лачувал'і /
 'саме та'к'і'е го'да бул'і о'то / то во'йен'і'е 'т'йе / то о'то та'ке
 'саме було // а те'пер Бог йо'го з'найе / йак 'буде / йак шо
 'буде // те'пер йе ко'п'і'ка / йе 'пенс'і'я / за'роб'іт' хто /
 'пуїд'іш'у 'лаўци / 'вуз'миш / а не'ма / то / то йак 'хоче'ш //
 о'це та'к'і'е / о'це та'к'і'е 'жизн'і було / пере'н'у'с у'се / і
 'воїні кол'госп гарн'ізо'вал'і / і ўсе пере'несл'і // йа_ж 'перва
 пошла ў кол'госп / да // 'перва // у кол'госп'і / ру'кам'і ўсе
 'с'і'ял'і да ру'кам'і і 'жи'то 'жал'і / з'найете йак 'жи'то жнут' /
 сер'пам'і / і скирдо'вал'і / сно'п'і / у с'кирди ло'жил'і / бо не
 було то'ди ма'шин / дак м'і ўсе ру'кам'і до вуїни ро'б'ілі / і
 так м'і ро'б'ілі да'ремно / нам не пла'т'ілі / дак нам те'пер і
 'пенс'і'я ма'ла / ме'н'і 'пенс'і'ю сто 'ш'ідис'ат / сто 'ш'ідис'ат
 руб'л'у'юў / не руб'л'у'юў а 'тис'ач / йа ўже забу'вайус' / сто
 'ш'ідис'ат 'тис'ач / то це послал'і на до'баўку / 'може до'бавет'
 ўс'іх послал'і / т'іх шо ма'л'і'е 'пенс'і'ю / бо м'і_ж до воїни
 ро'б'ілі да'ремно / а во'но те'пер_же учи'туїе / м'і'н'ема_то
 ў_нас йе / поба'гату / а 'пенс'і'ю нам не п'латат' бо м'і ба'гато
 не полу'чал'і / м'і 'даром ро'б'ілі / а це ўже 'може 'будут'
 послал'і ўже / мо 'будут' да'ват' 'булеї / о'це так м'і про'жил'і
 в'ік / в'ік прогоре'вал'і / і кол'госп гарн'ізо'вал'і / і ро'б'ілі ў
 кол'госп'і в'ік / н'і'куди не в'істу'пал'і / і не зароб'ілі н'ічо'го //
 шо_ж 'тийе / шо 'тийе сто 'ш'ідис'ат / 'пенс'і'ю / це_ж на вед'ро
 ў 'К'і'єв'і на вед'ро гур'куў / на вед'ро ци'бул'і / це_ше так шо
 ў_се'л'і / дак по'с'і'еш шо_небут' / да йа ўже не спо'усобна
 'с'і'ят' / ў 'мене ўже ў'нучок тут / с 'К'і'єва / мо'йі 'соточк'і
 ўже 'ц'і'е за'с'і'ял'і / да зобрал'і шо_небут' / а йа не спо'усобна
 ўже / спа'с'і'бо 'Богу шо шче хот' о'нучк'і йе / а то й_си'нок
 зас'лаб і си'нок у 'бол'н'іц'и ў 'К'і'єв'і / ой // о'це так
 прожи'вал'і / ўс'о'го було на ве'ку / добра не було / а 'гора
 ўс'акого було / то кол'госп сно'ваўсе / да ўго'н'ал'і / да не
 хо'т'ілі йт'і / розку'лачувал'і / виго'н'ал'і л'удей / на 'с'і'лку
 с'і'лал'і / ай / ну м'і 'бідн'іе бул'і / м'і то'ди ше 'ту'к'і
 поже'н'і'л'іс' // м'і бул'і 'бідн'іе // дак нас не в'ісе'л'ал'і / а
 л'удей / нас / м'і з'разу ў кол'госп пошл'і / да ў кол'госп'і
 ро'б'ілі / а ба'гатих л'удей в'ісе'л'ал'і / а'ле пово'рочал'і ко'тори /
 ўже й_при'мал'і ў кол'госп / ўже й_добре було / і ў кол'госп'і /

да о'це та'ке зро'білос' / 'атомна ц'а / пост'ройіл'і пуд са'м'ім тим / у 'самом 'городі / це_ж Чор'ноб'іл' / це_ж 'город / а во'но так на 'гурц'і пост'ройено / да це так нас ізве'лі / потру'їл'і / 'наш'і 'л'уде 'сипл'уце йак по'лова / на'болеї муш'чини мрут' / ба'гато л'удеї по'мерло // Бог йо'го з'нає / шо во'но ше 'буде // ой 'Боже му'ї / с'в'іте му'ї // було ўс'о'го на в'і'ку // пережи'л'і ўс'о'го / на му'їо'м в'і'ку ўсе-ўсе пройш'ло / і 'воїни ц'іє / муй ха'з'айн на ўс'іх і 'воїнах буў / і ў Ф'і'л'анд'її буў і на ц'уї зн'алас' вуй'на / то' / ў 'перву 'очирид' по'шоў / м'і ў се'л'і се'д'іл'і / у нас_от вої'на була / а'ле м'і се'д'іл'і / нас не в'ісе'л'ал'і / там до нас із дру'г'их с'уил най'є_ж_зал'і / а нас не виго'н'ал'і / м'і се'д'іл'і // а те'пер у'же / а те'пер / та'ке зро'білосе / шо / шо_ї без ву'їни вої'на / да 'вигнал'і із с'вого к'райу / да з_сво'її сторо'ни / да з_сво'її зем'л'і / ну_ї тут_же / це_ж Ук'раїна 'тоже / ну м'і пол'і'ш'чани / м'і не насто'йашчийє ук'раїнці / у нас_же й_го'вуорка от не ук'раїнска / 'бачте / м'і пол'і'ш'чани //

164. — 'Церква у нас_у се'л'і була / дак о'то_ж йак розб'ірал'і / дак розоб'рал'і 'нашу 'церкву / дак у нас не було / о'тож та'ке було / а там у'же ў су'с'ідн'ом се'л'і було / дак м'і хо'д'іл'і ў су'с'ідн'е / у_Л'і'нцах / за три' к'і'лометри' од нас / дак м'і ту'да хо'д'іл'і до 'церкві // у не'д'іл'ку хо'д'іл'і / там неда'леко / три' к'і'лометри' / у празн'і'к'і хо'д'іл'і / а там у'же / с'тала / 'вол'а / ўже_ж / с'лава 'Богу / ўже_ж / не заборо'н'айут' н'і церк'в'у / н'і'чого / с'лава 'Богу / 'тук'і шо ўже ж не'ма с'іл хо'д'іт' / у'же 'виду на 'лавочку да о'д'є с'ід'у // а п'разн'ік у нас / Пре'чи'ста була / при'с'тул'ни п'разн'ік // п'разнувал'і / д'вацат' 'вос'мого 'аўгуста / 'л'уде при'ход'іл'і до нас із чу'жих с'уол / м'і ўгош'чал'і йіх / п'разнувал'і // і м'і хо'д'іл'і до л'удеї / ў нас та'ка 'мода була / шо 'л'уде до нас іш'л'і / на п'разн'ік / а м'і до л'удеї іш'л'і // го'тов'іл'і ўсе і м'йасо ва'р'іл'і / і ва'рен'ік'і / і 'йаблока / ўсе ва'р'іл'і / шо було / п'ірож'к'і пек'л'і з 'маком // на Розд'во коба'ни ко'лол'і / годо'вал'і к празн'і'куом / ко'ров'і сво'її дер'жал'і / йа шче / виго'н'ал'і / то шче цеї год ко'рову про'дала 'туїк'і / а то_ше до та'к'іх год ко'рову дер'жала / а йак у'же виго'н'ал'і / дак про'дала // 'баби хо'д'іл'і да спо'вал'і прод 'Нового 'году / спо'вал'і / ну 'Новий год / Ва'с'іл'а спо'вал'і / це прод 'Нового 'году / спа'с'іт'ел'а Ва'с'іл'а це_ж прод 'Нового 'году спо'вал'і / а то ко'л'адк'і так спо'вал'і / так хо'д'іл'і д'ітк'і / хо'д'іл'і / да коледо'вал'і 'попуд 'о'кнам'і / м'і в'і'нос'іл'і / да'вал'і д'іткам / о'це та'ке було ў нас / а ста'р'їє ўже хо'д'іл'і по 'хатах да спо'вал'і / дак 'тоже г'рош'і пла'т'іл'і / то во'ни од'а'вал'і до 'церкві / і шчодро'вал'і / шчодро'вал'і / ой / позабу'валас' / го'лубка / йак'б'і са'ма со'в'і'бі / то_б йа з'думала // а те'пер у'же

йак до'жит' 'в'іку / йак до'жит' до с'мерт'і / то Бог з'нає / здо'роўя не'ма //

3.: Чим у вас приби'рали 'хату на Т'р'і'ц'у ? //

— Т'роїцу с'тиркалі от на те / 'дерево / о'ц'у / 'л'іпу с'тиркалі / о'це та'ке було / про'вод'іл'і та'ке / у нас було чим уби'рат' / ну цв'е'там'і / м'йата була та'ка / да / да цар_з'іл'е / ну та'ке / во'но у 'риц'и рос'те о'то / 'пахне / ви'соке / цар_з'іл'е / дак це та'к'е м'і р'вал'і да с'тиркалі к Т'ру'їци / і за о'кони к'лал'і / за пат'рети к'лал'і / скру'оз' / укра'шал'і ўже тим / і к Т'ру'їци 'хату ўкра'шал'і / тим //

3.: С'к'іл'ки во'но ле'жало ў 'хат'і ? //

— 'Тижден' / 'тижден' / а там зб'ірал'і / да за йо'го / да в'я'зал'і ў сно'п'і / да йак ум'ре по'коїн'ік / дак заст'і'лайут' у гроб / кла'дут' ту тра'ву / у гроб //

3.: А што шче к'лалі у гроб ? //

— К'рамом заст'і'лайут' / полот'но с'тел'ут' пуд п'леч'і / 'л'ане / та'ка ў_нас 'мода / шо чим заст'і'лайеш / а полот'но ўсе_дно пуд п'леч'і т'реба / о / дак с'лал'і //

3.: А йак поми'найут' по'коїника / то на йа'кий ден' і што го'тоў'лат' ? //

— На сороко'в'їни / на дев'є'т'їни / га'рачи 'робет' то'ди с'тавет' / ну ўсе го'товет' / те'пер у'же ўсе / 'ранче та'кого не го'тов'іл'і на о'б'їди / а те'пер у'же не о'б'їди / да так / ве'с'іл'е те'пер у'же // у нас йак поми'найут' / дак то на тум / на га'рачуом пе'чут' / 'варат' га'рачи о'б'їд / а йак на дев'є'т'їни / то 'кашу / да та'ке шче шчо / боршч / ну і шче шчо видум'л'айут' / у'се 'варат' // а годо'в'і 'тоже спраў'л'айут' / у по'ў'год'а спраў'л'айут' / пом'і'найут' //

3.: А 'коливо у вас го'туйут' ? //

— У нас та'кого не го'товет' / йа не з'найу та'кого //

3.: А на с'вад'бу шчо у вас пек'ли і ва'рили ? //

— А на с'вад'бу ў'с'ачи'ну ва'рил'і / пек'л'і / ну і ва'рен'ік'і / і 'каш'і / і г'руш'і / і 'йаблока / і м'йасо / і ўсе / ўсе ва'рил'і // і коро'ваї пек'л'і / коро'ваї пек'л'і / коро'ваїн'іци / да / хто ўже там моло'д'їци збе'руце да м'ісет' / то'го не пус'калі / йак па'гано жиў / да / а та'к'їє пек'л'і / саму-сто'йат'ел'нийє / ота'ке / ота'ке //

3.: А кала'ч'і пек'ли у вас ? //

— Н'і / ў нас калу'чуоў не пек'л'і / це на Ук'раїн'і пек'лі / на гли'бокой / оту'то / це_ж Ук'раїна / а у нас_же було / м'і пол'і'ш'чани були // то ў нас не пек'л'і / бу'лок не пек'л'і / у нас не було // ва'рен'ік'і ва'рил'і / іс'_сиром / а не'ма 'сиру / то з 'маком / ота'ке м'і ро'б'іл'і / на'л'існ'ік'і та'к'їє / м'л'інч'ік'і пек'л'і / м'л'ін'ци та'к'їє ў'чин'етийє та'к'і ў де'ж'і / та'к'їє 'добр'їє пек'л'і / г'рецьк'їє / ко'л'іс'_же г'рецька му'ка була /

бо г'речка ро'д'іла / а те'пер_же не'ма н'і'чого // д'рал'і кар'тошку і пек'л'і дере'ни / і тут пе'чуом дере'ни / пе'чуом / а ў нас шче так / крух'мар це'д'ілі / кар'тошки на'де'реш / да про'цад'іш / крух'мар / да той крух'мар за'м'іс'іш / да о'то та'к'іе ва'р'ен'ічк'і / з крух'мару / із 'сиром / ва'рил'і / ў мо'ло'ц'і ва'рил'і //

З.: Хл'іб ви пек'ли ко'лис' ? //

— Пек'л'і / пек'л'і / ше_і добре пек'л'і / от у 'дежи // д'іжка та'ка з'роблена з 'віком / д'іжечка та'ка / де'жа назив'алас' / у'чин'іш / 'наноч / розоб'йеш 'т'іста / 'ридко / во'но пу'д'іде за нуч / а на'заўтре за'м'іс'іш / і во'но зноў пу'д'іде / пуд'і'де і воз'м'і да поко'чай пале'н'іци / поко'чай / да на стуол / да во'ни по'по'д'ходет / да ў_п'іч / да та'к'і хл'іб у'кусни буў / шо й_те'пер та'кого не'ма хл'іба // 'паску 'тоже так пек'л'і / ўчи'нал'і / ме'с'іл'і / пуд'ход'іла / на сто'лі / даі пек'л'і 'паску / да напек'л'і 'паск'і / йак о'це в'іб'ірал'іс' / йа'йец накра'с'іл'і / да не да'лі і розо'в'іце //

З.: А 'паску ви св'іа'тили ? //

— Све'т'іл'і / све'т'іл'і / і йа'йічка і м'яс'це йак йе / хто поро'с'атко за'коле / дак поро'с'атко спе'че / а хто / не'ма поро'с'атка / то сте'генце // а хто не'має сте'генца / то шма'точок м'яса / йак хто //

З.: А на 'Вербну не'д'ілу шчо св'іа'тили ? //

— На 'Вербну не'д'ілу / шо ж / на 'Вербну / так / н'і'чого не све'т'іл'і / вер'бу / вер'бу у 'церкв'і све'т'іл'і // а то'ди / он' о'то 'женщина ўстерк'нула / о'то 'верба / 'дубчика / ўстерк'нула / да йа'ка 'виросла вер'ба // о'це та'ке // 'кажут' вер'ба б'іе / йа не б'іу / 'тижден' Ве'л'ікден' / к'расне йа'йечко / Ве'л'ікден' не'далечко // о'та'ке //

165. — Ну прот' Ку'палного І'вана / Ку'пални І'ван / це_ж в'ід'ми 'ходет' / дак ко'рови' зам'ікал'і / шоб / шоб не' ў'л'іла в'ід'ма / ну во'ни 'тиє в'ід'ми й_хо'д'ілі // во'ни хо'д'ілі / во'ни ко'рови' ізйе'дал'і / ко'л'іс' іш'че му'й 'бат'ко буў / дак / у хле'в'і спаў / там де ко'рова / прот' Ку'палного І'вана / а во'ни д'іўки' гу'л'ал'і / с'тарши'є за ме'не / йа шче ма'ла то'ди була / гу'л'ал'і на 'ул'іци / а во'на йде обоп'нулас' / роз'патлана / обоп'нуласе настуол'н'іком 'б'ілим і ле'кайе ўже д'івок / шоб поўте'кал'і / во'ни_ж поўте'кал'і / а ў_нас к'уон' буў у 'бат'ка шче / і в'уоз пуд о'к'ном сто'йаў / мо'йа сест'ра ў'б'ігла да 'каже / шос' нас ле'кало / йшло настуол'н'іком обоп'нуте / во'на так з'ір'нула / 'каже о'до ўже ли 'воза сто'йіт' / а ў нас ко'рова була / ў 'бат'ка / та ко'рова у'вечери бе'жит' / бе'жит' іс 'пол'а / у'пала / же'не / же'не й'іи / са'му 'дуйе і 'йіміе наго'н'айе / ну / 'посл'і при'вел'і там 'бапку / ле'чила / изле'чила / але іс'порт'ілас' на

дв'і 'дуо'к'і / це прот' Ку'палного І'вана / дак во'но й_п'раўда / шо й'ікас' / й'ікас' п'раўда і була / да / да // хо'д'ілі ў'ра'г'і / да споку'шал'і ху'д'обу //

З.: Йак про'водили ру'салок ? //

— Йак про'вод'ілі ру'салок ? // пле'лі вен'к'і / і йак у'же про'вод'ім ру'салок у'же / ну про'вод'ім у'же Ку'пални І'ван цей / дак на 'мог'ілк'і йш'лі / вен'к'і на хрес'т'і в'ішал'і // на 'мог'ілк'і / ну про'вод'ілі ўже / ру'салок про'вод'ілі // да м'і йіх не 'бачил'і // ну ка'зал'і шо хо'д'ілі / ну 'л'уде да_і_у'се // 'л'уде / да / і'де / о'та'ке було шо стр'чалосе / шо 'бачил'і / 'бачил'і ру'салок / шо ў пос'тол'ах у'бутиє / ко'л'іс'_же посто'ли о'бу'вал'і на смерт' / дак ле'жит' 'каже на до'роз'і / а там іш'лі ўже / дак во'но й_по'сунуло'с' / і о'буте ў посто'лах і ў о'борах / та'ке було / це ко'л'іс' / йа не 'бач'іла / це так 'л'уди роз'казу'ют' / да / роз'казувал'і // во'ни тро'йецк'і 'тижден' пере'будут' / да-а-й_йіх де 'бачил'і / а де й_не 'бачил'і / да_і 'в'іберу'це / да_і н'их'то не 'бачит' // бу'л'і_ж і домови'к'і / домови'к_же та'к'і / в'уон_же йак 'бідни чоло'в'ік / дак 'бідни / 'голи домови'к' / а йак ба'гати чоло'в'ік / дак і домови'к' об'росли / то це так слу'чалос' / шо ста'ри'є 'л'уде 'бачил'і / но' йа не 'бач'іла ні'чого / при мо'йу' памет'і ўже // йа не' 'в'ід'іла / але ка'зал'і / шо во'ни охра'н'ал'і / от / йіх 'туїк'і шоб не' ўдраж'н'іт' / ну йа ўже_не з'найу ч'ім йіх не ўдраж'н'іт' / а йак ўдраж'н'іш / так вун 'може й_ш'коду зро'б'іт' йа'ку // от // 'може / йак 'л'уб'іт' ко'н'а / домови'к' / дак 'косу запл'ітайе ко'ну / рош'чисайе г'ри'ву / а не 'л'уби'т' / дак колош'кат'іт' / і вун та'к'і / аж 'мокри з 'ноч'і ви'ход'іт' // о'це та'ке було / а йа не 'бач'іла чи во'но п'раўда було / чи не' п'раўда / Бог йо'го з'найе / а гово'рил'і // то це та'ке було / а те'пер у'же не'ма н'і'чого / у'же не'ма н'і'йак'іх / у'же ўс'і ру'салк'і ў 'л'уд'ах поў'лаз'ілі / ўже ўсе зло ў 'л'уд'ах // 'дома бу'л'і сер'д'ітиє / а тут іш'че 'н'ерви понаго'н'ал'і / да шче сер'д'і'т'еішиє // не'ма 'м'іру н'і'де / н'і ў_сво'йіх д'іт'ах / н'і ў_л'уд'ах / н'і ў_ку'м //

166. — У нас о'д'ін тракто'рист на 'пол'і буў / о'раў / уноч / а йа / це йаку'рат / у два / ше й_не було двох ча'соў там / на'верно м'і'нут без деса'т'і // 'в'ішла йа на 'вул'іцу // над'вур / 'в'ішла // на 'ул'іцу / с'тала 'кола кал'ітк'і / 'кола д'вору // ко'л'і / шо_то зашу'м'іло / ну / о'б'ічно / окру'гом ог'л'анесе / а-а'но йак 'такне / там же с'цем'інт / а т'рубі_ж в'і'сок'іє / дак о'но йак у'пало на 'цем'інт / дак 'ноч'у 'вел'м'і глас вел'ік'і проізо'ішоў // и так / йак с'тукнуло о'но на 'зем'лу / дак в од'ну с'торону дим із ог'н'ом по'шоў / так / ну 'радом / а / ко'ли дру'гойі сторо'ни / так г'ри'бом 'б'ілим / 'б'ілим г'ри'бом / у'з'алос' / ог'н'у не було / а ў од'ной сторо'н'і о'гон' буў // з

огнем пошло й пошло й пошло / в'исоко-в'исоко з огнем пошло / а цей б'или тут не було огню і тоже грибом пошоу / пошоу ў небо / це в'ідно було / да це можна й одал'а було / бо / це даїже / о'но мо к'ілометроу три / чо'тири' верх ішло до неба / гриб та'к'і йшоу // от // чорни-чорни / чорни / так йак от вол'на / у грибу / от може о'но метроу і піс'ат теї гриб за'наў ве'л'ік'і / от // так жи ш ни при'л'ичиш одал'а / але ж ве'л'ік'і і ў небо пошоу / пошоу і пошоу // і так йа тоди думайу / ну / шчо ж о'но полу'чило' увес'іта / шос' полу'чило' і пуд'наўси в'ітир і пошло у с'торону за в'ітром / на Бело'рус'ію / ў ту с'торону // об'ідва гриб'и' туд'а й пошл'і / у Бело'рус'ію // на'заўтри вс'тал'і / у'тром / шчо ж о'но та'к'е / одо су'с'ід за цо'їейу хатою / вун буў тоди по'жарн'іком на кол'хоз'і / нуд'а // 'ноч'і йадрениє / дак син ку'пи'ў м'ехо'ву курточку / он каи / йа на'д'іну м'ехо'ву курточку / бо холодно // ну й о'ни туд'а по'їхал'і ту'ш'іт' // туд'а / і шче од'ін / тоже з 'нашого се'ла / два / це йіх по'жарн'ік'і по'їхал'і // і йо'ни там у'же ту'ш'іл'і / то о'ни 'тол'ко ўз'нал'і тоди йак пр'і'їхал'і туд'а / шо о'ни ту'ш'ет' / а то н'іх'то н'ічо не знаў / от // поту'ш'іл'і / до дн'а побу'л'і / на'розв'ідн'і / о'це ж ц'ого су'с'іда 'мого і то'го / пр'і'в'езл'і / там у нас посе'ред / отак роўчак / речечка / Мар'яноўка йшла / не-ве'л'ічка / там гус'і / качк'і / худобу по'їл'і / і мост // а теї д'руг'і ж'іў тут кола ц'ого мосту / дак м'і'л'іц'ія в'ішла / х'лопци / розде'ваїтес' // чо'го / розде'ваїтес' / вам при'ка-зуйіце / розде'ваїтес' / с'кинул'і ўсу о'дежу / о'ни йі'її хара'шо про'мил'і / от // а ма'шини йім ни дал'і іс'тудова / по'жарнойі то'її / із гесу / а йіх пр'і'в'езл'і м'і'л'іц'ія у сво'їю ма'шин'і / с'уда / на мо'ст // ну о'ни по'б'ігл'і одо ж до / прот'іў хата до то'го / да поўде'вал'ісе / от // да пр'і'шоў до'дому цеї / а йа поруч з 'їім'і ж'іла // іде розв'ідн'айе / а вон // ой Боже мої / ой Боже мої // ну / ўже вон знаў // ка'у / Ва'с'іл' / шо це там слу'ч'іло'се / шо це ти' бо'ж'каїеш // ка' / с'танц'ія згу'р'іла / упала // ми' ту'ш'іл'і / і ка'же д'ілоуў наро'б'іў / ну / і ўс'о // іде то'вар / ўс'і ми' // с'танц'ія / о'це так уз'нал'і / шо це с'танц'ія / с'танц'ія / зор'валас' / ізор'валас' с'танц'ія // от // хто буў іс то'го / із гесу / там ж'і'л'і ж / у П'рипет'і / дак бе'гом по'б'ігл'і хто / а ми' ўже ў се'л'і // йа 'саме то'ди ого'род па'хала / по'с'їяла / і ше і так і гу'род'іну та'ку кар'тошку / по'с'їял'і ме'н'і і так шчо йа са'д'іла / до // ден' / ци'бул'у поса'д'іла / ше шос' са'д'іла // а по'том у'же об'яв'іл'і / у'же йідут' оу'тобузи / не 'можна про'їхат' у Чор'ноб'і'л' / у'же йшла ка'лон'ія по 'с'олах // в'і'воз'іт' 'с'ола / ко'тор'іє бл'іж'ч'іє / от у нас Ч'істо'галоўка / туд'а до 'гесу бл'іж'ч'іє / стул'а л'уд'ей в'і'воз'іл'і / Бу-

ра'коўка // а ми' шче с'уда / от // дак нас по 'нашом се'лу в'і'воз'іл'і // то с'тол'ко 'голосу // то л'уд'і / там у нас у Чор'ноб'і'л'і / ой / там ерод'ром // дак во'з'іл'і туд'а л'уд'ей і м'еш'к'і наси'пал'і 'земл'у / и' / само'л'оти / 'к'ідал'і іс само'л'ота туд'а у теї блок // два дн'і // на т'рет'іи ден' по'їхал'і л'уд'і // туд'а ро'б'іт' / там пр'і'їхал'і да ска'зал'і / йд'іт до'дому соб'і'раїтес' і ве'д'іт худобу на кол'хоз // йак ко'ров'і плакал'і / йак л'уд'і голо'с'іл'і да плакал'і / шчо ро'б'іло'с' / св'і'ней / худобу заб'рал'і до 'ноч'і / а с'вини ўноч / у'перед нас / за св'і'н'ами' шо ма'шини про'їш'л'і / йедут' о'ў'тобуси / до'ваїте са'д'ітес' / в'і на три д'н'і / в'і на три д'н'і // йа хату замок'нула / так усе 'кинула / сумочку ўз'ала ў 'руки і пош'ла на три д'н'і / то йа йни вир'нулас' і по с'о'дешн'і ден' // а л'уд'і хто / із 'сем'їями / 'можут' / мог'л'і / і тра... / ма'ш'інами' і тракто'рами' / род'н'а ў ко'го / тої пови'воз'іл'і сво'їє ўсе / із до'моў / да і 'тожи ни ўс'о // а йа н'ічо ни ўз'ала / н'ішка... / йа н'ічо ни ўз'ала / н'і 'газу ни ўз'ала / ну н'іч'о / н'і сто'лоў / 'тол'ко по'їхала по д'рова / раз / дак уз'ала та'рил'ок / мо шток д'вацат' / а то отак'і стоўбур три / 'к'інула / у рад пос'таў'ала / та'рил'к'і / 'думалос' до'дому / ўсе ж'далос' до'до-му / і йак прис'н'іце до'моўка / так на'радуйесе / а дн'оў два 'ход'іш да го'лос'іш по 'ул'іци // шо 'к'інуў сво'їю 'род'іну / та'ку 'земл'у ха'рошу / а тут т'реба при'ко'ваце на та'ком 'камен'і / от // дак попоп'лачиш / поповол'нуїесе / йак прис'н'іце / да і так із'ноў оста'їесе да 'робиш / а де ти д'їнесе // н'іде //

3.: У вас перед'чут'а не було та'кого стра'ш'ного / ко'ли т'рапилос' неш'част'а на а'ес' ? //

— Ой мо'їа го'лупко / у нас на 'земл'у / йак ро'уб'іў цеї гес / так / от по са'д'ібах // от отак'а круг'лов'інка ўпа'де // це ўже ми' те'пер с'тукнул'і / от / 'ходет' / бе'рут' а'нал'ізи / 'кажут' ме'тода / ме'тода / от / о'це / оц'о'му запре'т'іл'і са'д'ібу 'с'їят' / шо це ў ме'не / там / у то'м кра'її / ба'гато ўпало / так запре'т'іл'і / да ў дру'гом 'м'істу дал'і / а там шоб не 'с'ейал'і / ме'тода ка'же / аж це 'добру ме'тоду ми' йі'л'і / о'но в'і'ход'іло там 'добре / і м'і п'і'л'і / і м'і йі'л'і / йо'го / отак // о'но йшло по дош'чу / і ў колоде'з'а / а м'і п'і'л'і / уск'ру'з' / і худоба п'і'ла / а м'і моло'ко п'і'л'і / 'воду у 'пол'і / о'но ж і на 'воду падало / у 'пол'і / де худоба п'і'ла / а м'і ж моло'ко 'їїл'і //

3.: А в'н'утр'ішн'о ви в'ідчу'вали шо 'можє т'рапитис' б'і'да ? //

— Бу'вало / бу'вайе / от бу'вало / голо'ва бо'лит' / 'руки' 'ноги бо'л'ат' / 'ломит' / та'к' ломит' / 'інши раз / а 'інши раз от 'серце / д'руг'і раз / ми' не обраш'чал'і вн'і'ман'ія / не обраш'чал'і вн'і'ман'ія / шо це з 'гесу о'но йде / нам / шче во'но не зор'валос' / а но йшло з 'гесу / нам / ошчуш'ч'ен'їє на

орга'н'їзм на л'удс'к'ї / о'но йшло / ошчущ'ч'ен'їє // а'ле так / чоло'в'їк пере'їхал'ї там / во'но 'мало / ну / от / і по'їде / ра'бота'йт' зноў / от / дру'га 'каже / ой 'їак же ж 'го'лову / п'росто триш'чит' голо'ва / роз'вал'ує 'го'лову / ну то порош'к'ї / то 'л'аже / поле'жит' / то с'уди-ту'ди / л'у'д'їна п'роїде / ну і ўс'о //

З.: Ска'ж'їт' / ко'ли ви там бу'ли / ви ба'гато сп'ївали / не т'їл'ки ви / а вза'гал'ї у 'вашо'му се'л'ї ? //

— Ка'н'єшно / ў нас на'род спе'ваў / у нас на'род спе'вучи // а 'їак с'уда пере'їхал'ї / дак с'уда пере'їхал'ї 'їак за 'н'їму с'тену засту'п'їл'ї л'уд'ї / ўс'о / ўс'о об'руши'лос' / і на 'серце / і на моз'ги / там де / чи с'ват'ба чи шчо / то там ўже во'ни повесе'л'аце / поспе'ва'ют' / а так / голо'ви' / л'уд'ї не 'хочут' пуд'їма'т' / 'весело / голо'ва не пуд'їма'єце / шо 'род'їну к'їнуў да при'їхаў с'уда / голо'ва не 'хочет / не 'тол'ко спе'ват' / а не 'хоче пуд'їма'єце //

З.: А сво'їє госпо'дарство у вас бу'ло ? //

— А 'їакже // ко'рова бу'ла / поро'с'а бу'ло / поро'с'онок / 'кури' бу'л'ї / ну та'ке ха'з'аїство бу'ло / з'разу посл'є во'їни шо 'н'їмец не во'г'наў / не позаби'раў / а ба'гато ж заби'раў / вуго'н'аў а 'наше се'ло м'їнуў / н'їчо'го не заби'раў 'н'їмец / дак ун при нас у'с'а ху'доба бу'ла 'наша // от / так м'ї ж'їл'ї так м'ї ўже і ра'бота'л'ї сво'їм'ї ку'руўкам'ї / от / на 'пол'ї / ўсе со'б'ї'рал'ї шо'б бу'ло ў кол'хоз / ўсе шо'б бу'ло л'уд'а'моло'дим / стари'к'ї / шо'б л'уд'ї ўже то'ди розв'ївал'їсе і ра'бота'л'ї шо'б бу'ло ж чим / от / ої / 'важко зду'мат' // тут буў / 'їак це / ким це ж вун / 'їа не з'на'їу / раїспод'комом чи ким во'н тут буў // 'їа не з'на'їу / пр'їш'л'ї г'роши' чор'нобил'с'к'їє нам / шо'б дат' нам / л'уд'ам / вун заби'раў 'т'їє г'рош'ї да зро'б'їў дом / а 'наш'ї г'рош'ї заби'раў // шо'б од 'їо'го Гос'под' / до све'того Роже'ст'ва 'душу заби'раў / 'їо'го і 'їо'го си'н'їў / 'їак о'н заби'раў г'рош'ї / да ў ра'їон'ї дом пост'рой'їў / а нам не даў / а по'том ўже нам / у посл'ї да'ваї л'уд'ї ўже ж доб'їва'єце да дес' 'їїз'д'їт' / дак пот'роху 'дал'ї / пот'роху / пот'рош'ку // а тих г'рошеї не о'д'ал'ї шо ба'гато нам при'шло / нам же і'з'а гра'н'їци с'лал'ї ба'гато на нас ізу'с'ул' // а во'н не даў / у'с'ї за'д'ержаў да зро'б'їў трох'є'тажн'ї чи шес'т'ї пет'є'тажн'ї дом / там / у ра'їон'ї / за 'наш'ї с'л'ози / от // ізро'б'їў / шо'б 'їо'му мо'г'їла зро'б'їлас' // шо'б / 'їа при'їхала с'уди / г'рош'ї на к'н'їзци 'їє ў ме'не / ну ў дру'гом же се'л'ї / те і се'ло 'вивез'л'ї / а 'їа при'їхала ў 'мене і х'л'їба не'ма за шчо ку'п'їт' // при'їхала ў се'ло / шо 'їа в'з'ала / шо на три д'н'ї бу'ханоч'ку / и'з'їла // а шо ра'б'їт' дали ? // шо ра'б'їт' ? / о // дак так / хто со'б'ї ўже ўз'ат' кар'тош'к'ї ме'ш'ок / то ўже де'л'їл'їс' ми / 'їа не ўз'ала ни'чо'го / то ўже 'їме'н'ї уде'л'їл'ї / да 'їа ўже на

ква'т'єр'ї / ну п'раўда ў ме'не 'Кат'а / в Анд'р'їюўци / з ото'го ква'т'єран'ти бу'л'ї ха'рош'їє 'того л'уд'ї / чоло'в'єк і о'на // п'раўда да'вал'ї нам / но о'но нам у г'лот'ку не 'їшло // ми 'тол'ко голо'с'їл'ї да пла'кал'ї / 'їак це нас так 'вик'їнут' / шо і до'дому не 'можна пої'т'ї ? // не пус'ка'їут' до'дому на ке'п'є / о / ма'ш'їн не пропус'ка'їут' / не пропус'ка'їут' ан'ї'їак / н'ї п'їшки н'ї так / дак л'уд'ї до'ваї 'дето / ої / 'їа не 'могу з'ду'мат' / ку'дойо'то об'їєж'їзал'ї / 'дето / да по'над бо'лотом / зро'б'їл'ї до'рогу / да ўже ў сво'їє се'ло 'дето да'леко / да'леко-да'леко об'їєж'їзал'ї да зах'вату'вал'ї ў сво'їє се'ло / зайеж'їзал'ї / да койе ш'чо б'рал'ї / 'наш'ї л'уд'ї / от // 'їа з'на'їу шо 'їа не вер'талас' / 'їа 'тол'ко по'їїхала да дру'ї кап'л'у ўз'ала / а то 'камен' та'к'її буў шо 'їа 'їак погле'д'у погле'д'у кру'гом / у 'хат'ї ўсе ос'талос' і так ў ме'не бу'ла дру'га 'хата / ўже с'тол'ї по'д'їшита бу'ла ўже ц'а штука'турочна 'тол'ко не пок'рашене і кал'ї'д'ора не зро'б'їла // а на д'в'ї бу'ло 'хати / погле'д'у кру'гом / да та'к'її вел'їк'її труд / да од'на / не бу'ло ко'му помо'г'т'ї / із' сво'го мозо'л'а у'се пост'рой'їла / дере'ї'їана 'хата / а жи'ли / при'вез'л'ї ў цеї кир'пич да і теї не сп'раўн'її // 'топл'їво не сп'раўне бу'ло / да по'по'мучилас' по'по'горе'вала / да це ўже 'їа ўз'ала со'б'ї на дом опеку'но'ў / о'це бу'ли л'уд'ї / це опеку'ни / ме'н'ї на дом / о // шо'б ме'не ўже гле'д'їли / бо 'їа ўже ста'ра / ўже н'ї'їака / ш'їде'с'ат с'єм год // ше ў та'к'їє го'да л'уд'ї жи'вут' / но 'їа інва'л'їд / 'їа ви'б'їта / а шо то чоло'в'їк 'дуж'її / а шо то інва'л'їд / горе'ваў / о / дак 'т'їє л'уд'ї доўго не жи'вут' // 'серце с'тало бо'л'єт' / посл'а б'локу / посл'а ц'о'го / дак у нас у л'уд'єї ба'гато ў ко'го // мрут' 'наш'ї л'уд'ї / мрут' / ў се'редн'їх го'дах мрут' // от жи'ве чоло'в'їк / гарн'її / по'ун'її / ра'б'їт' / раз два при'ступ у'з'аў / пове'зут' у 'бол'н'їцу / ўс'о // і у 'К'їєў пове'зут' / з 'К'їє'ва при'везут' / на ц'у бол'н'їцу / з ц'єїї до'доми 'їне'ма // і не 'кажут' шчо / ну не 'кажут' шчо // шо'б ка'зал'ї шчо це ў л'уд'єї / чо'го це во'но за'бол'ує // ну дак м'ї 'сам'ї 'каже'м / од рад'ї'ац'її / од то'її шо ми там по'наб'їрал'їс' / о // це дру'г'її раз о'тут ко'ла 'серца ту'то ў груд'ної к'л'їц'ї / 'господ'ї 'господ'ї / так же ж не'добре / так не'добре із'ра'б'їє // чим не зап'їваї / чим не зап'їваї / шо не 'їїж / но н'ї'їчим не 'можна 'їо'го зб'їт' по'кам'їс' при'ступ сам п'роїде // а п'роїде зноў / с'кол'ко 'може цеї при'ступ брат' / рад'ї'ац'їїа / поў'года / і не'ма / із'їў цеї при'ступ / чи о'но рак / чи о'но рад'ї'ац'їїа / да і роз'їє'дає там / усе'ред'їн'ї ў чоло'в'їка / це м'ї не пої'єм / ну вра'ч'ї нам не 'кажут' / 'наш'їм л'уд'ам / вра'ч'ї / а вра'ч'ї не 'кажут' / шо ў л'уд'єї / да о'ни н'ї'їчо'го / о'но п'роїде / п'роїде / 'кажут' шо о'но про'їде / а л'уд'ам не 'кажут' // це ўже 'тол'ко так м'ї л'уд'ї 'каже'м / шо це ўсе од рад'ї'ац'їїї ў нас ўс'ак'їє бо'л'єз'ї / і 'ног'ї лом'їт' / і 'го'лову

'лом'іт' / так 'лом'іт' 'голову / шо аж на моз'к'і і'де да ота'к'і'є_о
'оч'і понапу'хайут' к'рипко / од 'бол'і / п'роїде / то чим_ні'бут'
при'ложиш / то во'ди хо'лодної / а н'і / при'ложиш і'кого 'корен'а
т'рошки' шоб' успо'койіло / дого'ри 'лаже'ш / од'лаже од моз'гоу' /
а то й_чут'но шо отут'о'во йде с'ц'удова_о і с'уда / і'де ос'уда_во
на моз'ги' йде // а во'ни шче ц'і г'рош'і поза'в'ідувау' та'к'іх
го'р'ки'х / шо ко'му б_то 'дал'і г'роше' //

167. Л'іс бл'іздо ў_нас / два к'ілом'етри од нас л'іс / йагуд
ба'гато / ў'с'ак'іх траў ба'гато ў нас у 'л'іс'і / і ў нас і по 'пол'у
ў'с'ак'іх 'разних траў / 'тоже / по 'пол'у йес'т' / а луг / наш /
так йак наш кол'хоз до вой'ни / мал луг / дак ослобо'ніл дак так
вун і ос'таўс' / дак на 'луз'і 'очен' 'дуже м'ного / траў / йа
са'ма / у 'л'іс'і соб'і'рала / трох 'вилеч'іла од 'раку // йа з'нала
'корен'а / ў 'л'іс'і найш'ла / йа йо'го / дак / бу'ла йа ў Моск'ви
ў ме'не йе два б'рати ў Моск'ви / од'ін у'же 'помер / од
ра'н'ен'ія / одк'рил'іс' ра'н'ен'ія / а од'ін жиў / по'ка / дак
зна'коми / о'цеї шо по'мер / прох'весор буў / от / да забол'іла
йо'го 'дочка // 'раком / дак цей брат нап'рав'іў до ме'не / 'каже
йі' / ну 'обшчем так йак по_д'ружеск'і / отп'раўте сво'йу 'дочку
й_даў 'адрес / на_дом / хаі о'на 'йде / ту'да / о'на йої
по'може / на 'кае йої по'може / при'йж'зайе 'женшч'іна / йа на
са'д'іб'і / на 'сотках ро'била / ко'л'і йде да_ї сп'рашуйе де тут
та'ка й_та'ка ? / а йа ка'у йа са'ма / у вас брат у Моск'ви Ва'с'іл'
йе ? // йа ка'у йе / це во'н посо'в'етуваў мойі'му от'цу шоб' йа
до вас при'йхала / йа ка'у по'жалуста / з'і'к'ім'і в'і д'е'лам'і
до мене ? // а о'на да 'каже / пло'х'і'є д'е'ла / рак жо'лудка /
у'же т'рет'у част' і'з'іў / ну п'рамо о'на мн'е' роз'казуйе а йа ка'у
в'і 'тол'ко н'е та'йе / а йа 'кау си'час / по'буд' у ме'не дн'оў із
чо'тири / у ме'не бу'ло нас'тойане і йа до'ваї йуї да'ват' п'іт' //
на 'водци ро'біла / нас'тойку / о / дак о'на у ме'не чо'тири дн'і
поп'іла / прикра'т'іліс' 'бол'і / у йи'йі ў жи'во'т'і прикра'т'іліс'
'бол'і / йа ка'у з'начит' по'їде на_лад / 'йес'лі прикра'т'іліс'
'бол'і / а ў 'йейі п'ри'ступ'і вел'ік'і'є бу'лі / хара'шо ка'жу /
о'на у ме'не побу'ла / поп'іла / йа йи'йо об'цапала жи'во'та /
от / об'лад'іла об'лад'іла / а том йа йої 'дала до'дому / двох
сор'то'ў / 'дала / о'це 'кажу 'будете п'іт' / і так 'будете
нас'тойуват' / це 'будете на кип'я'чноної 'тол'ко во'д'і / от /
за'л'іт' во'дойу / н'ем'ножко / і п'іт' / а це 'будете на 'водци
п'іт' // дак т'раўку од'ну / на во'д'і / за'паруват' / не к'іп'а'т'іт'
а на'л'іт' / нас'тойіце і п'іт' / а дру'гого 'корен'а / на 'водци /
нас'тойаного п'іт' / по'пол' 'ложк'і / а йак ізне'се 'серце / по
'лозци / п'іт' / йо'го / о'на у ме'не чо'тир'і дн'і побу'ла / йуї
хара'шо с'тало / йа йо'ї 'дала й_корен'а / 'дала й_т'равок /
тор'б'іночку / ну_ї по'йхала да ка'жу / з'найете шчо / 'тол'ко

йа вас 'хочу попро'с'іт' вел'ікойу п'рос'бойу / шо в'і м'і'н'і
при'шл'іт п'іс'мо / йак вам 'буде / бо йа інт'ер'е'суйус' / йак'б'і
в'і бл'іже / йа_б вас би 'часто об'л'анула ру'кам'і / жи'во'та /
бу'вайе шо йе^а у чо'ло'віка мо'гу наї'т'і 'голову / йа роздаў'л'у /
чо'ло'вік 'буде ж'іт' / пон'і'майте? // ну_ї по'йхала во'на /
не'ма пис'ма гет' / на д'руг'і год / при'с'і'лайут' п'іс'мо ме'н'і
і благода'рат' к'репко / 'очен' помогло без опе'ра'ційі / 'бат'ко
й_опе'ра'ційі не ро'біў / 'дуже к'репко помогло / от / і
н'і'яких 'бол'уў уже год / 'тол'ко 'тийе 'бол'і 'чула / шо по'ка
до ме'не при'йхала / а то зани'м'іло / и так у'же о'на доч'ку
оже'н'іла / ц'а бол'на / от / і ў'нук'і с'тал'і / зноў о'ни мн'е'
при'слал'і п'іс'мо і благода'рил'і / дождала йа і у'нукоў / і йа
й_шч'е 'жи'ва по 'ваші'х т'раўках // ну_ї с'лава 'Богу / на 'ц'ому
ко'н'ец / 'будем кон'чат' / бо це доўга і'сторія / за це /
в'і'яў'лат' / да'ваїте д'руге шчо нач'ну // сп'рашуйте //

З.: Ви ка'зали / р'ізн'і нас'тойки ро'били / а 'зараз ви зро'били
б / чи ўже не 'можете / т'реба т'рави / шо там бу'ли ? //

— А ш_чого_ж йа зро'бл'у ? // ше тут йа при'везла з_дому
бу'ла / т'равок // дак тут наш од'ін розгн'і'вал'іс' 'ног'і / у'же
м'йасо / ну розгн'і'вал'іс' / о'бид'ві 'ноги // по'йхаў у 'бол'н'іцу
ні'чого не пома'гайе // а йа 'йакос' іш'ла то'йейу 'вул'іцою / да
з йо'го теш'чойу / з 'бабойу / 'с'іла / та си'д'іла // 'Ман'у / і'д'і
с'ад' 'кола м'ене / а то йа ка'е те'бе даў'но-о 'бачила / йа ка йа
по т'іх 'ул'іцах не хо'д'у / 'с'іла / це м'і го'ворим // а во'н у'же
йде з 'хати / а так наўп'рот'і 'матка йо'го жи'в'е / дак во'н та'ко
'дибайе / 'дибайе / 'дибайе / а йа ка'е шо це з_ім 'зоўс'ім /
га ? // 'каже 'Ман'у / ўже м'йасо в'іпа'даїе / вон' 'каже ў 'хат'і
не 'можна жи'т' // йа ні'чого не ска'зала // йа при'ш'ла до'дому /
йа зро'біла / хе-хе / со'в'і'бі / по'несла / до йо'го / ў 'хату //
на / ка'жу о'це по'маж ра'зо'ў с'кол'ко / и так / йак 'буде 'наче
за'т'агуват' чут'-чут' / а то 'ног'і йак ко'т'ол поро'біл'іс' /
по'пухлі / м'йасо пот'рискалас' / 'кожа / м'йасо кроў і'де / а
йа 'кажу ў 'мене ше йе т'рошк'і / и'яа то'б'і й_те прине'су / л'іш
би те'бе спаст'і / шоб' ти жи'ў буў / бо ти ше моло'ди ў 'теб'е
'д'ет'і / от / п'раўда / йа так дн'оў 'через с'ко'л'ко пош'ла
по'бачила / о-о-о / 'каже / ре'гоче ме'ни // 'тол'ко 'кажу ни
закри'ваї / 'в'ійд'і на 'вул'іцу шоб' в'іт'ром о'но про'ход'іло / бо
м'йасо_ж / м'йасо // от // ка'жи / йа прине'су то'б'і й_те / ў
бу'тилоц'и / ў ме'не йе // при'нос' / 'каже / 'Ман'а / дак во'н
шч'е^и і не то'го / не доро'в'і'ў / ну / дак ш'е 'тутечки у с'таром
се'л'і / 'женшч'і'не од'ної т'рошечки ў бу'тилоц'и дам // от /
дак // а йо'го с'пасла / ўс'о / 'ход'іт' ўс'о / по'йехаў ў
'бол'н'іцу // 'кажут' / ч'ім ти спас // це_ж од рад'і'ац'ійі
в'іпа'дало м'н'асо // пон'і'майте / шо полу'ч'ілос' / а во'н 'каї /

м'їн'ї 'бабка там 'дала йї'когос' ле'карства т'рошк'ї / раз і д'руг'ї раз / йа з'гойїу //

З.: А вас хтос' у'чиї чї ви са'ма ? //

— Ш'о / хто у'ч'її / у'ч'їц'а / йа_ї по к'н'їгах // од'на к'н'їга у ме'не була / три 'аўтори / 'ц'їє ле'чебнийє // 'ка'ц'а / три / три / 'опшим / 'аўтори / од'на По'поў / ну / ни ти'пер'їшн'їє / о'це шо ти'пер / а 'даўнишн'їє ж / от // По'поў / то 'тоже По'поў / прох'весар ха'рош'ї буў / По'поў // йа куп'їла у Чор'нобил'ї / ў сво'їєму рай'он'ї // заїшла / от / да ка'жу // мо / у вас йе ле'чебнийє к'ниг'ї / шоб от т'рав'ї соби'рат' / да ле'ч'їг' л'у'деї // не'ма / не'ма // а ув'їшла зна'кома мо'їа // 'кажи / ти обож'д'ї // л'у'деї ба'гато йе / і д'ї о'тут стан' / йа то'б'е 'в'їнесу / о'це По'пова 'в'їнесла м'їн'ї // дак йа по По'пову / 'аўтора //

З.: А до 'того ви са'м'ї н'ї'чого не в'м'їли ро'бити із т'равами ? //

— До кн'їг ? // а так / чо'го // ле'чил'а так 'коїє ко'го //

З.: А вас 'може 'мама чї ба'бус'а ц'о'му в'чили чї ви йакос' са'ма ? //

— Д'ад'ко знаў / д'їд знаў // но йа ни 'помн'у // во'н ле'чиї 'даїже // ой чї не д'їд / а п'радед / 'усно ле'чиїї / л'у'деї / 'їхал'ї і во'н в'їл'єчоваў п'рамо / п'росто / 'усно / 'усно в'їл'єчоваў / і да'ваў т'раўк'ї / л'у'дам // ну / й_так // мої 'бат'ко ни схо'т'її / і д'руг'ї там ни схо'т'її / а о'д'їн схо'т'її / от / і так во'н пере'н'аў і йа там так моло'да ни схо'т'їла / 'али 'коїє_шчо йа пере'хва'т'їла у 'його / а то / он жи_ш по'м'єр // с'тукнуло ми'н'ї // ах / і'ка_ж йа 'дура / чо'го_ж йа ни ў'з'ала // но'у т'раўку йа зап'їсала од'ну / шо ў 'л'їс'ї йа рос'те // о'на рос'те так йак от / от моло'да т'раўка / йак кости'рева / 'тол'ко кости'рева ш'їрока / а на та'ка д'ро'убн'їнка // ту т'раўку вуз'м'ї 'в'їсуш / і пур'єж на л'у'бу 'рану / два 'рази за'с'їпала 'н'єйу / од'разу за'ж'їв'є // дак у 'нашом 'л'їс'ї була та'ка т'раўка / 'али йа інва'л'їдом с'тала / и йа ни мог'ла хо'д'їт' // це два к'їлометри / а ше к'їлометроў два по 'л'їсу 'нада прої'т'ї / да ўже даўно хо'д'їла / мо'гу заблу'д'їце // це 'нада про'вод'н'їк м'їн'ї // але ше ра'зоў два чї три хо'д'їла по ту т'раўку // йа_ї з'найу / так йак от ти'пер по'думаїу / і с'а'годн'ї_б ту 'м'єснос' наїшла / де рос'ла та т'раўка // шо_на з'гойувала ўсе // а 'може ўже ти'пер там ан'ї'чого не'ма // 'кажут' / в'їр'їзуйут' теї наш 'л'їс за гра'н'їци // с'у'да_ж / йак це / ў Йїр'ман'їйу // дак о'но ўже там бу'де ўсе зру'їноване //

З.: Ви ка'зали / шо ви рукамі ше 'йакос' 'можете в'їд'водити чї йак ? // ви це в'їдчу'ваїєте ? //

— 'Можна / да / в'їтчу'ваїу йа ў се'ред'їн'ї / шо ў чоло'в'ї'єка йе / у живо'т'є / ў с'п'їн'є йа не 'можу наї'т'ї / у груд'ах / ў груд'ної к'л'їтци / а ў живо'т'ї йа мо'гу рошчу'ват' / чї 'печен'

бо'л'на / чї 'почки / чї жо'лудок // це о'но / у чоло'в'їка / в'їрождаїєце ў орга'н'їзм'ї од 'Бога / шо це во'н 'може посу'чуўствуват' / от / і це от / ба'гато так ко'го / по'ле'чу рукамі / о'це по'во'д'у / по'ле'чу / шче_ж йа_ї сло'вами ви'го'варуїу / по'ле'чу / по'ле'чу / о / гле'д'ї чоло'в'їку й_по'може / н'ї зс'ул'а н'ї зту'л'а / у'же й_помог'ло чоло'в'їку / ўже й_добре с'тало //

З.: Ко'ли ви ў'перше в'їдчу'ли / шо 'можете так ро'бити ? //

— На со'б'ї'ї / к'рїпко ў 'мене жи'вут забо'л'її / от / так же забо'л'її / шо не'а ро'б'їла / бо'л'їт' і ўсе / йа 'думаїу / ої 'Господ'ї / це му йа пудур'вала йо'го / жи'во'та / хва'тайеш о'так меш'к'ї / йа 'легла / і йа до'ваї со'б'ї'ї рукамі / брат' / о / йак йа поб'рала по ц'уї сторо'н'ї рукамі / по живо'ту / по'ка доїшла с'у'да / у'же ў ме'не тут не бо'л'їт' / у живо'т'ї / у'же йа по'чуўствєла / шо ў ме'не хара'шо / з'начит' / у чоло'в'їка / це не ле'чен'їє / це магн'їтоў / чї ў кро'в'ї о'но ў чоло'в'їка / чї ў чум о'но / чї ў 'н'єрвах // йа не мо'гу предс'та'в'їт' / но 'їєсл'ї рукамі йа б'єру / йа отчу'ваїу ха'рошу отно'шен'їє ў живо'т'ї //

З.: А хтос' у вас ше у ро'ду теж м'їг' рукамі ? //

— Мо'г'л'ї / ка'н'єшно / 'може о'но і пош'ло по по'томству / йа ц'о'го не ска'жу / в'їго'варувал'ї / о'ни / в'їго'варувал'ї ўв'с'ачину / на во'д'ї / от чоло'в'їк 'с'аде / на с'п'їн'ї 'в'їговор'їт' / йак у г'руд'ах бо'л'їт' / в'їго'варуїє // то 'може й_м'є'н'ї да'но / 'тол'ко йа моло'да / аї / це з'найєте моло'д'їє / аї шо о'ни / 'тамєчки о'то / ба'з'їкаїут' / 'тїєє ста'рїєє / а йак у'же те'перєчки йа с'тала ста'ра / дак о'но / не ба'з'їкалос' / о'но 'добре в'їго'варувалос' / пома'гало л'у'дам / о'то_ж ка'зал'ї знахо'р'ї / знахо'р'ї / от / от_же з'нахур / у'же це ўже йак рукамі о'це / да так 'л'їчит' чоло'в'їка / це нази'ваїєце з'нахур // ну с'о'гон'ї / а ба'гато 'тоже і йа мо'гу ви'говару'ват' / да //

З.: Ц'ї сло'ва вам са'м'ї при'ход'ат' / чї ви напе'ред з'найєте / шо 'будете ка'зат' ? //

— От п'радеда / із п'їс'їма / 'в'їўч'їла / да / 'тїєє не схо'т'їл'чї / а йа 'в'їўч'їла / ба'гато чо'го / і те шо йа 'в'їўч'їла / 'п'їс'їм'єно / 'п'їсано / да 'в'їўч'їла / те йа мо'гу //

З.: Йа'к'ї хво'роби ви 'можете виго'вару'ват' ? //

— От у ме'не / 'одо дн'уў два / два 'рази наш буў / ч'ї йо'го 'б'їлка ухва'т'їла / од 'водк'ї / со'бака йо'го з'найє / і 'семїю ро'зо'г'наў / і се'бе по'рїзаў / і 'б'їгаў / не з'найу / 'жунка йо'го / ой 'т'утко 'Ман'у / була йа там / по'ле'ч'їт' мо'го хо'т'а 'Л'он'у / шчо_ж із йїм 'д'їєєце / йа ка'у 'ладно / 'тол'ко йа не при'ду до те'бе / а ти до ме'не / йо'го / ну дак два 'рази / це ў ме'не були / ка'заў спл'у нару'мал'но ўже / то_ж спат' не му'г' / спл'у 'кає ўже йа нару'мал'но / і не гово'ру спро'сон'а /

і н'і чо не придайце:е / ну два 'рази поле'чила да чоло'віку помогло / йа ка'у не по'п'її по'ка / 'будеш п'їт' / 'тол'ко 'пож:єї / обож'д'ї / 'кае спл'у нару'мал'но ўже / ўс'о / ўсе хара'шо / а шо йа з'найу / но от же / там же шепот'ирв'їла шото / шеп'тала //

З.: Ви са'м'ї 'в'їрите ў те / шо го'ворите / во'но ж ма'бут' так і пома'гає ? //

— Йа 'в'їру на 'л'уд'ах / йа са'ма со'в'їбі не' 'в'їру / шо це йа там йо'го пошепо'тиру / те / шо йа ле'чу / шо йа ка'жу / дак йа са'ма со'в'їбі не 'в'їру / ну / йа 'в'їру на 'л'уд'ах шо помогло // о'це мо'їе / о'це йа 'тул'ко так 'в'їру / а так йа не 'в'їру / ни'чо не 'в'їру / шоп то т'реба так шоп помогло //

З.: У вас по чом інва'л'їдн'їст' ? //

— По но'з'ї // воспа'л'єн'їє полу'ч'їлос' у кол'хоз'ї / на 'пол'ї 'легла / поле'жала / дошч по'шоў / а от 'сонца / про'т'агло ме'не / про'т'агло / а 'обшем про'т'агло / то'ди бол'ниці бу'л'ї не'важнїє / те'пер вра'ч'ї ка'зал'ї до'ваї / оп'єр'їруєм / наш'чо о'но ўже мн'ї на с'тарост' / 'буду хо'д'їт' йак йе / кул'гат' / і ўс'о / а'н'ї то ше 'л'ажеш у ко'ро'ват' да 'будеш ле'жат' / ну і так йак забол'їт' у ме'не но'га / но'га забол'їт' / йа си'час 'т'їло / ски'даю от / чул'ка / і це йа / о'так / о / 'пал'цям'ї / а / с'у'ди / тут не' бол'їт' / це отс'уда 'нада / от с'а'тїї 'Боже / с'а'тїї к'р'їпки / мо'л'їтву мо'л'у / от помо'ж'ї / от / спа'с'їт'єл'у / пр'їд'ї до ме'не / на 'помоч / із 'Матер 'Божойу / і хрест вуз'мит із со'бойу / і помо'жит / прикла'д'їт до мо'го 'т'їла хрес'та / шоб 'помоч бу'ла / це йа там у'с'аке та'ке ка'жу / ану / гле'д'ї / поле'жу 'капл'у / да ўс'тала да'ї пош'ла / ди'ї по'може / ну о'це та'ке / а йа'ї са'ма не 'в'їру // ка'н'єшно шо так / йа'ї са'ма не' 'в'їру / йа не' 'в'їру / ц'о'му йа не' 'в'їру / ну 'тул'ко йак йа о'це пошеп'їчу / да 'Бога попро'с'у / 'Бога / помо'л'ус' / і попро'с'у 'Бога / ну'ї там йа / до чо'го / шо там бол'їт' / чи голо'ва до голо'ви' / чи но'га до но'ги' / дак це ўже йа про'с'у / чи до ру'к'ї / чи до чо'го / це ўже йа про'с'у 'Бога / до чо'го йа при'зївайу / от / шоб о'но 'помоч да'вало / о'це та'ке / с'а'ке //

З.: Ви 'в'їрите ў 'Бога ? //

— В'ї з'наєте шчо / йа вам шчо ска'жу / 'в'їрила / 'в'їрила 'Бога / і так 'небо без зем'л'ї не сушчєств'їє / 'в'їру / шо йе шчо'то на 'неб'ї / 'їєст' Бог / на 'неб'ї / ну 'їєсл'ї о'ц'їє бат'уш'к'ї / 'во'ц'їє петла'ч'ї / от / о'ни / йак / 'молицє / 'Бога п'росит' / ну от при'їде хо'ват' с'уда / так / чоло'в'їка / ну / а 'може с'то'л'ко не 'нада т'ребоват' / м'їл'їон / шо ти там поблаг'їтайєш 'Бога / ха'ї би' ти ўз'аў 'полм'їл'їона / не так / мо'їа д'їтки / полм'їл'їона й х'ват'їт' / не так / а 'може й не'ма у л'уд'їни / ни / даї м'їл'їон / за те шо во'н там по'мол'їце / а тут од'на / 'бабка / 'кола к'лад'б'їшч / не' було род'н'ї да пле'м'їан'їца / по'їхала за йїм / да ка'же / шо у йї'ж не'ма

н'їкого / 'бат'ушка / од'нен'ка / а це ми 'л'уд'ї чу'ж'їє / зб'їраймос' / 'хочєм йї'її похо'ват' / хо'вайте / бо ме'н'ї не'ма ко'л'ї / бо там м'їл'їона не 'во'з'миш / 'єто / от йа ду'шойу / о'це йа не'на'вижу / о'ц'ї / шо о'ни л'уд'ам за'кони ўстаў'л'ають / шо Бо'г / да'ї 'молицє / а 'сам'ї 'робєт' / не те шо 'нада / от о'це 'начє отши'байу йа / шо о'ни 'думають / і 'в'їрєт' / шо 'Бога не'ма / так і нам т'реба от'ши'буват' / шо це о'ни та'ке 'робєт' / шо 'Бога не'ма / но йа со'чу'ўств'їу / шо Бог йє / 'їєст' Гос'под' / пото'му шо / 'їєсл'ї'б не' було 'Бога / у'же'б Лу'на / ко'тора Ве'н'єра одор'валас' / 'Сонцє даў'но'б із'б'їла / 'Сонцє'б на 'Земл'у і ў'пало'б / і у'се'б зас'лало / ў'се'б ізго'рило / ну Гос'под' йє / шо во'н йї'її одс'їлайє на окє'ан / ха'ї о'на туд'а падає / а не на л'уд / о / дак / от за це / йа з'найу / шо Гос'под' йє / шо вун руко'вод'їт' у'с'їм / і л'уд'м'ї руко'вод'їт' / і худобойу / ў'с'їм у'с'їм вун руко'вод'їт' / ну ка'н'єшно / о'ц'їє шо це 'банда / да ўб'ї'вайут' л'уд'єї / 'єто п'лохо о'ни со'в'їби 'робєт' / дл'а сє'бе / о'ни п'лохо 'робєт' / і дл'а сво'її сєм'її / 'єто ц'о'го не 'нада ро'бїт' / не 'нада / нєл'з'а ц'о'го ро'бїт' / от //

З.: А ви порош'к'ї ўжї'вали / чи наї'б'їл'ше т'раўкам до'в'їр'али ? //

— Йа порош'куоў н'ї'їак не ўжї'вала / це ўже те'пер йа ўжї'вайу порош'к'ї / а йа т'раўкам'ї / натоп'л'у да нап'їус' / 'голову помо'чу //

З.: Ко'ли голо'ва бол'їт' / шо най'крашчє зр'обїт' т'реба ? //

— Шчо пуд'їє / шчо пуд'їє / от ме'н'ї та'ке пуд'їш'ло / по'могло / а то'б'їє не по'може це / 'надо д'ругє шу'кат' / то'в'ї'б'ї д'ругє по'може //

З.: А ви з'наєте дл'а йа'коїї л'уд'їни шо т'реба ? //

— Да'їєш / 'їєсл'ї по'може / то'ди да'їєш бу'ли / а не по'може / д'ругє шо'н'ї'бут' шу'каї / да да'с'ї / о'так / шоб помогло / а так / рєн'гену ў' мене не'ма ў 'очах / шоб йа рєн'гєном проїш'ла о'чам'ї / не'ма н'ї'чо'го / не з'найу / да / от / да / йа розп'рашуйу / йак о'но бол'їт' / і шчо і йак і кол'ї так те'бе схват'їло / а / йа туб'є он то'го дам / о / ве'з'їт' / по'пала / по'може / а бу'вайє / й'не по'може / 'нада д'ругого шу'кат' / да / д'ругє по'може //

З.: Та'ких л'уд'єї у вас назї'вали з'нахар ? //

— Да / це кол'їс' / знахо'ри / це бу'л'ї це назї'вал'їс' о'ни / о'це 'ц'їє ле'чєбн'їк'ї / а 'л'уд'ї'ж р'їд'ко 'їзд'їл'ї по 'бол'н'їцах / кол'їс' кол'їс' с'тар'їє / от / не д'їд мо'ї а ше п'радед / с'тар'їє 'л'уд'ї / так о'ни'ж по 'бол'н'їцах не 'їзд'їл'ї / бо о'ни не з'нал'ї / а от 'оп'їтнуст' / о'ни і'м'єл'ї / дар'ма шо о'ни нег'рамотнїє / от / дру'г'ї чоло'в'їк та'ку 'оп'їтнуст' 'маєє / от / шо вун йак о'чам'ї гл'анє / так вун 'думає / шо це долж'но

помог'т'і / от / о'н на ху'добі сп'робує / на чоло'в'іку сп'робує / а'га / помог'ло / це йа 'буду цим л'удеї ле'чит' //

168. З.: От 'л'уди 'добре ро'били / а мог'ли по'гане ро'бити ? //
— Чо'му не мог'ли / о'ни й_те'пер йе 'л'уді та'к'іє / шо па'гане зло з'робит' //

З.: А йак нази'вайут'с'а ? //

— Вид'ми // у йіх от йест' у д'ругой / ха'рошийе гла'за / а ў д'ругой 'очен' 'дуже пло'х'іє //

З.: А йак йіх розр'із'н'айут' ? //

— А хто з'нає / о'так роз'л'іч'іш / йак л'уд'ін'і п'лохо с'тане / од йі'йі о'чеї / да шче ш'чо_н'ібуд' по'думайе там / шоп те'бе так / да шоб те'бе так / ўс'о / чоло'в'ік у'же забол'іў / а дру'г'і чоло'в'ік н'і / от д'ругого чоло'в'іка / н'і / н'і'чого не слу'чайеце / і не бол'і'ют' 'л'уд'і / а дру'г'іє / от / о / 'кажут' / о'то ўже пош'ла / йі' не^н 'нада / 'кае / ў 'очи гле'д'іт' / бо ўже 'кае обл'ажеш //

З.: А йе йа'к'іс' 'зоўн'ішн'і оз'наки / шчо 'можна розр'із'нит' / в'ід'ма чи не в'ід'ма / по 'зоўн'ішн'ому 'вигл'аду ? //

— По 'зоўн'ішному / йа це не роз'л'ічу / ц'о'го / чи о'на / йі'ка о'на / це 'тол'ко сво'йім'і про'д'ілкам'і / йак у 'л'уд'ах жи'в'е / от / от о'на пос'пор'іла / о'на то'б'і 'може пло'хе с'д'елат' / а та хот' і с'порит' / шо доб'ро 'роб'іт' / о'на не з'роб'іт' пло'хого / хот' о'на й_пос'пор'іт' / а а'на 'тол'ко доб'ро з'роб'іт' / хаї о'на з'йім і пос'варице / через поў'года йо'му п'лохо / о'на п'риде / йо'му доб'ро з'роб'іт' / ўсед'но йо'му доб'ро з'роб'іт' / чи 'ж'еншчин'і / чи муж'чин'і / ўсед'но о'на та л'уд'іна долж'на зро'б'іт' доб'ро / хто 'роб'іт' доб'ро / а та шо 'роб'іт' зло / то_ж / хай йім / ў'с'ачина / йа та'к'іх л'удеї не 'хочу / йа йіх не^нна'ви'жу й_през'і'райу 'даїже шоб ро'б'іл'і п'лохо 'л'уд'ам / а н'е ско'т'ін'і 'тоже / 'саме та'ке / ої / ну йіх //

З.: А йе йа'к'іс' прик'мети / 'кажут' йак 'ж'інка 'перша д'вер'і в'ід'чинит' у 'церкву / то то в'ід'ма / чи шче йа'кас' та'ка прик'мета ? //

— Це на 'Нов'і год / на со'в'іцк'і / на цеї / на л'удс'кі / на чо'тирнадцате число / по Рожест'ву / о / ху'доб'іна 'ход'іт' / от / при'де 'женшчина / до те'бе / у'ранци / 'рано / ў 'хату / о / те'л'ічку приве'де / ка'роўка / от / а йак муш'чина при'де / би'чок бу'де // це прик'мета / на'родна / от / на'родна прик'мета // ну йест' і спраў'жайеца / а 'може й_не спраў'д'іца / а'ле 'кажут' / о-о / ўже ў 'мене 'буде бик / йа з'найу / у 'мене муш'чина буў / а та 'кае / а ў ме'не бу'ла 'женшчина / от 'каже ту'б'і / у'же 'буде те'л'ічка / ну о'це та'ке о'но на'роднийе прик'мети це та'к'іє // — а ше шчо / ну шчо / ска'зат' / шо шче ска'зат' // — йак чоло'в'ік і'де по до'роз'і із пус'тим вед'ром /

да доб'ро по'думайе чоло'в'іку / хто 'йіде ў л'іс / чи хто шчо 'буде ро'б'іт' / обе'зат'ел'но йо'му 'буде доб'ро / 'йесл'і д'руга йде / да 'шо_то п'лохо по'думайе / обе'зат'ел'но п'лохо 'буде чоло'в'іку / ко'л'іс' у 'наса 'дома / от 'в'іскочила / секре'тар / су'с'ід / 'йіде ў л'іс / і на'зад ме'н'і во'рочаце не 'можна / ну не 'можу йа / на'зад / і 'нада йт'і до ко'лодез'а / і вун 'йіде ўже / о'до / так йа переїш'ла / 'Бога попро'с'іла / шоб йо'му ў'дача бу'ла / ну і при'й'ихаў / тоб'і^н 'дам / 'чо_ти да'с'і / йа 'заўтре 'буду ў л'іс 'йіхат' / не сход' із 'дому / бе'ри вед'ро пус'те і пере'ход' ме'н'і доро'гу / шоб йа шче прив'йуз 'л'ісу // ну і / п'равил'но / йа ўже й_пос'лухала йо'го / і'де ў та'ке ў'рем'є / йа ўже набл'у'даю / у'же з дво'ра 'кон'і ви'ходит' / йа за пус'те вед'ро / і йа ўже 'топайу / шоб йо'му переїт'і до'рогу / переїш'ла до'рогу зноў / у'дача йо'му вел'іка / ше_ї вел'іка у'дача / бу'ла / н'і'кого не 'бачиў / со'б'і наб'раў йі_кого йо'му 'нада й_при'й'ихаў / от / то це та'ке / бу'вайе / с'ходство та'ке / а Бог йо'го з'нає / чи це шо л'уд'іна / 'Бога поп'рос'іт' да с'каже йо'му / йак йо'го зват' / шоб Бог йо'му по'муг / не з'найу / чи 'може так о'но //

З.: А це за'лежит' 'йакос' / чоло'в'ік чи 'ж'інка пере'ходить' до'рогу ? //

— Це од'інаково / од'інаково / з пус'тим вед'ром / а'ле 'кажут' не'ма во'ди не'ма бе'ди / а'ле та'ка слу'чце пере'вернеце бе'да / шо_й не захо'т'іў би' йі'йі / 'тойі бе'ди / а'ле 'нада й_те пере'не'ст'і / де ти 'д'інесе //

З.: Отже / йакш'чо пере'ход'ат' з пус'тим в'ід'ром / то це 'добре ? //

— Н'іт / не^н 'добре / 'нада 'тул'ко / шоб бу'ла во'да / с 'поўнім / пере'ход'іт' / о'то 'дуже ўс'ім 'л'уд'ам 'добре // ну це_ж так 'кажут' 'тийе шо пере'ходить' / о / і'д'і / не'ма во'ди не'ма бе'ди / а о'но наобо'рот обраш'чайеце / ої ў'с'ачина бу'вайе / у на'род'і / 'дуже ў'с'ачина бу'вайе //

169. З.: Ви пам'я'тайете йак у вас ве'с'іл':а про'ходило ? // йак коро'ваї л'і'пили / йак шчо ро'били ? //

— У нас с'вад'бу йак ро'б'іл'і / дак коро'ваї 'сам'і пек'л'і //

З.: А ко'ли о'це ўсе почи'нало'с' ? //

— Ну с_п'редка / із 'даўн'іх-да'в'ен / а те^нпер у'ж'е куп'л'айут' коро'ваї // а с_п'редка О'дама / це пе'чут' // це 'девет' баб / при'ходит' / 'тол'ко шоб бу'л'і о'ни / з муж'і'кам'і / 'девет' баб / при'ходит' / и 'т'істо 'мисет' / и ўчи'н'айут' / и це / ну / от у та'кої 'м'ісци / 'м'іск'і та'к'іє йес' полу'жанийе / з'найете ви' йіх ? //

З.: А ра'н'іше йак ? //

— У де'ж'і / ў на'чоўках / дереў'йанийе 'ноч'в'і та'к'іє 'доўг'іє 'бул'і / дак учи'н'айут' / 'дуже ха'рош'і коро'ваї

удаїеце / у 'ночвах / у дереу'їаних // и так / це за'м'ісец' / от / три' за'м'іси невел'ічк'їе / о'так / и це кла'дут' / од'нийе три' / пала'н'ічку кла'дут' / друга' парт'їа три' // ш'їс'ц' у'же пок'лал'і / а т'рет'а парт'їа 'тоже т'ре'т'у кла'дут' на'в'ерх / а по'том 'ш'їшк'і 'робет' / к'в'їтк'і 'роби / ц'їїи 'ус'і 'девет' баб / и за 'йо'го у п'їч ук'раїнс'ку // у п'їч / са'жайут' / на'топл'уйут' и са'жайут' 'їе'го / і гле'д'ат' у'же / шоб вон 'в'їсп'еу' і сп'їуксе / от / 'том уо'же при'чи'туйут' / до коро'вайу //

3.: А ви не памі'ятаїе'те / що во'ни при'читували ? //

— Ой / мо'їа го'лубко // при'чи'туйут' / не'їсут' на ст'ол / кла'дут' у'же с'печи / і при'чи'туйут' / шоб моло'дїе 'гарно ж'їл'ї / от / ота'ке при'чи'туйут' / от // шоб с'вад'ба 'гарно згу'л'адас' і шоб моло'дїе до ста л'їт 'дож'їл'ї / ота'ке при'чи'туйут' там / до коро'вайу //

3.: А як в'їдбувалос'а с'ватан'а / хто до 'кого 'першїї іде ? //

— Х'лопец іде до 'д'їу'к'ї / би'ре сво'їе старос'ти / бат'ка / 'матку / як 'їе // род'н'у би'ре / і'дут' до 'д'їу'ч'їни / ту'да с х'л'їбом / з 'водкойу 'їдут' / ту'да // 'д'їу'ч'їна та / би'ре / роз'їазуїе пла'точок теї / пла'ток / де хл'їб / і пирих'рист'їце 'ї' поцо'луйе три 'рази теї хл'їб // би'ре 'напил пири'ризуїе / от / а моло'дїе 'д'евочки сто'їат' за ок'ном / д'ружк'ї / в'їнос'їт' 'їїм поло'в'їну / о / а поло'в'їну остау'л'айе на сто'л'ї с'ва'там // от / це 'ї нас та'к'ї об'рад буу' //

170. — Тут же ж 'бачїте / хто-о 'м'еснїї буу' / при'п'їсани / однос'ел'ча'н'їн / свуї кал'хозн'їк / то'му 'дал'ї 'дом'їк / а ву'н на 'ето ви'ход'їт ни'їак'ї / ни'чого / і 'їо'му 'ї 'перву 'очирид' 'дал'ї 'дом'їк / да ше 'ї крашчи' от та'ка 'ї'прау'да 'ї'нашої д'емок'рат'її / дак 'ето д'емок'рат'їа / 'ето чорт з ба'лота // 'їа не 'хочу д'емок'рат'її / 'їа кому'н'їст буу' / 'їе і 'буду / і з'дохну / і не ха'чу д'емок'рат'її / 'ето не'в'ерно / 'ето об'ман / кому'н'їсти дак 'може дес' с'тарїе кому'н'їсти / там вер'хушка / 'д'е'то / 'шо'то ро'б'їл'ї сво'їо / 'їа 'етово не з'найу / но 'ї нас / по 'мойему / у ха'з'аїств'ї / не 'делал'ї ни'чого / а'га / от т'е'б'е / 'дал'ї 'должност' / об'їект 'їл'ї ра'боту / ро'б'ї / не су'м'їїиш / попро'с'ї по'можут' / 'їл'ї за'м'їнит' / а не 'можеш / уха'д'ї / ра'ботаї / б'їри 'в'їла і'д'ї і ра'ботаї / 'їл'ї 'косу да ко'с'ї о'так 'їак і 'ус'ї 'кос'ат' / о'так / о'так сто'їало / а шоб о'тето / с'лухаїте / и-и-и //

3.: Ви по'чали за 'косу / ви наз'вали слово 'жало //

— Ну / ну 'жало / са'мо остр'їїо / бр'їтва допуст'їм б'ройет' / то во'на ж за шчот чо'го / за шчот 'жала сво'го / у 'їої же 'каже 'жало 'їак у га'д'уки' / 'їак у бр'їтвї //

3.: А то / ви 'кажете / полот'но 'їсе назї'вайут' ? //

— Полот'но / да / полот'но //

3.: О'це шо іде полот'но / це 'жало / а з 'ц'ого 'боку ? //

— Прут / прут / прут // он же заг'нути // 'жостокост' // о'на ж крeп'л'ен'їе са'мо / 'їесл'ї прута не'ма / так о'на ж 'буде г'нуц'е / с'уди / ту'да //

3.: А чим за'к'їнчуїе'ца полот'но ? //

— Шо к'рeп'їца ? / п'їатка //

3.: 'їак во'на к'рeп'їца ? //

— А там зау'с'їн'їца 'їес'ц' / от / ко'тори у'далбл'уйеце 'ї ко'с'о і 'їамочку та'ку 'д'елайеш і 'вона за'ход'їт ту'да і 'їс'о / і 'д'ержица // а над'ївайїе ж іш'че 'банка / 'банка та'каїа / т'рубка і кл'їн //

3.: А 'їак назї'вайїе'ца к'ї'нец' полот'на / де ву'зен'к'е та'к'е / шо в'їходит' у тра'ву / чи 'ї 'жито / ко'ли 'косїш ? //

— Ну 'ето п'росто / ну / но'сок і 'їс'о / но'сок //

3.: Ви ска'зали шо то 'гола ко'са //

— Ну 'їа вам ска'жу / то ко'с'їл'ї вот / допуст'їм 'с'їно ми' 'кос'їм / то'ул'ко 'гола ко'са / 'гола ко'са шчи'їтайїца / 'гола ко'са / і 'їс'о / 'косу 'банкойу при'б'їу до ка'с'а / на пл'еч'ї і по'шоу / 'гола ко'са // ну 'їже ког'да / ви' не 'думаїте шо це ми' ко'с'їл'ї 'тол'ко 'с'їно / 'їа 'їо'го переко'с'їу / у 'мене ву'лос с'тол'ко не'ма на голо'в'ї // 'їесл'ї при'ход'їце оу'їос / 'їич'м'їн' / 'жито 'даже не 'їсп'ївал'ї рож ко'с'їт' / пон'ї'маїете / пото'му шо жен'ц'ї ж 'їак 'ї'емте'ес'ї 'ї нас було два кам'баїна // сте'чанск'ї емте'ес буу' / шо 'ето за емте'ес буу' / там з'найете с'кол'ко 'ї нас було кол'хозоу 'ї емте'ес / по 'мойому 'д'ев'їт' / дв'ї'нацит' / 'їл'ї три'нацит' кол'хозоу / два ком'баїни / прицеп'них кому'нариу два // з'начит' і'деш уруч'ну / дл'а 'того з 'голойо ко'сойу не пої'деш / бо це ж так / 'їак ти 'жухнуу' / то 'жито 'через 'косу да по'падало / а тут у'же б'рат'ї'мої до ко'си предстау'л'айеш / тут во'на к'рeп'їце 'банкойу одно'їейу по'в'ерх 'тоже кар'л'учка та'ка ви'д'елуїеца та'ка / стоу'пец / і граб'ки / о-о // та'ди граб'ки жах / поло'жиу // жах / поло'жиу // а д'руга за то'бойу 'їсл'їд і'де і в'їаже / во'но ж 'р'їуно то'д'ї / і в'їаже / пон'ї'маїете / о / так 'ето ж було хара'шо / іско'с'їу / да 'ран'ше 'їа / с'лухаїте / з 'арм'її 'тол'ко при'шоу / оже'н'їус' / а ко'с'їт' іш'че ж не ко'с'їу / 'с'їно то ко'с'їу / а шо-о 'с'їно / 'с'їно і ду'рак ко'с'їт' 'буде / зерно'в'їе 'нада // г'р'ечку ко'с'їт' / о'в'ес ко'с'їт' / вот 'ето 'д'ело / ну і шо ви' 'думаїете / по'шоу / 'ї 'перву 'очирид' / 'їа з'найу / по'шоу / буу' у нас та'кої кри'в'ї голо'ва / да пага'н'ушчи / не пага'н'ушчи / а та'кої т'рeбо-ват'ел'ни // 'їак 'їа не покос'їну / те 'ї'пало так / плутаїе 'ї ме'не // 'їа 'їже і попрау'л'айу / 'їа сам со'б'ї стау' / то та приїшла за тим в'їаже / та за тим / а ме'не 'їс'ї ми'найут' / ни'х'то за м'нойу не в'їаже / а / ах мат' тво'їа / мат' / 'женшчи'на // при'ход'е 'Карпович да 'їак 'рау'кне / ко'сар / шо ти 'д'елайеш /

хл'їб 'порт'іш / йа гово'ру / ну с'лухаї / ну ў се'редн'ому не
 'вучаца / ну 'нада ж поў'чица // і ви з'найте / йа по'мучиўс'
 'пару дн'єї / да йа 'начаў ко'с'іт' / то шче да'леко ко'са'рам / йа
 так приспо'соби'ў / шо йак замах'ну / дак хто б'ї'жит' / н'е / до
 Васи'ла / до Жида 'нада / ту'да / в'я'зат' за йім / це к'л'ічка
 мо'йа / Жид Васи'л' / до Васи'ла 'нада / он с'у'ди в'я'зат' /
 о'там 'каже кра'с'іво / ў'його 'каже / йак с'теле / 'ложит' //
 н'е / ви з'найте / за не'д'ілу ўс'о 'ето та'ка / ота'ка
 ака'д'ем'йа // 'Боже / да йа вам ка'жу / за од'ну не'д'ел'у /
 ну шо ж поко'с'іл'і жи'то / це ўже жи'то ў'посл'і // поко'с'іл'і
 о'вес / ўже подош'ло жи'то / ско'с'іл'і жи'то / г'р'ечка пу'зно /
 о / о'це ўже йак при'ш'лос' / о'тут у'же розмах'ні / у'л'єво /
 ўп'раво / шо ти / гек'тароў т'риста г'р'ечки / ха-ха-а / і ви
 'думайте / г'р'ечки / ну йї'йї л'о'ґко за'те ко'с'іт' / по гек'тару
 ми // о'на вобш'че м'йагка та'кайа по'д 'косу // жи'то о'но
 п'рудк'е / о / а г'р'ечка о'на л'о'ґка / по гек'тароў 'дес'ат' йа
 з'найу шо там із од'ним йа ўсе ў'ремйе ко'с'іў / да-а-а-а /
 отпу'с'кайем 'ето ж 'ручка за ко'тору 'держіш / дак смот'ра'ж
 йак / йак н'їже опу'ст'іў то ўже йак ти ни рош'и'рай / то ўже
 'ушчи' про'ку'с' буд'еш ко'с'іт' / а йак йа пуд'наў йї'йї о'так /
 то йа мах'нуў / ў 'мене' три 'метри про'ку'с' / ко'са 'гостра /
 'тол'ко 'ложит' // попоко'с'ім ден' да йак г'л'анеш / дак 'наче аж
 не 'в'іриш шо це ми' ко'с'іл'і / ўсе ле'жит' // і ск'ладувал'і
 ўруч'ну / а шчас йа йак по'бачу с'ім чи 'вус'ім ком'баїнуў шчоб
 ві' по'лопал'іс' / да с'во'йім'і ком'баїнам'і ў'м'іст'і / да са'бак'і
 ви' / пара'з'іти / і хл'їб сто'йіт' / дошч' 'моч'іт' / да ми' б йо'ґо
 даў'но ўже ўруч'ну / йа б іш'че ста'р'і по'шоў да п'ід'і'с'ат' 'соток
 ско'с'іў / а о'ни // хаї би' не 'кажні ден' / 'чериз ден' / ну це
 ж 'нада зр'і'зат' / 'нада ж моло'т'іт' / а то з'начит' ком'баїном
 прочух'раў про'кос' / 'іл'і круг із'д'єлаў / да і то ше там на ог'р'іхи
 поло'в'іну ш із'наў / а поло'в'іну на'к'ідаў / да за'л'із пуд
 ко'м'баїн і л'є'жит' / от йа'ка ти'пер у нас ра'бота / да 'разв'є с'
 'єтого жист' буд'є / а д'є ж за'кон наш / д'є по'радок / хто за
 це отв'є'чайє / хто бе'ре з нас / хто бе'ре спрос' / шоў йа спро'с'іў
 поч'є'му ти н'є зр'об'іла о'то'ґо й_то'ґо / при'ш'ла до'йарка о'то
 шчас / йа і тут / і на х'верм'і ўже ро'б'іў / йа де 'хочеш там
 ро'б'іў / і ка'т'єл'ну топ'лу з'і'мойу і / на х'верм'і / о'то йа
 мон'т'ором / там де 'жертка отор'валас' / де кор'мушка разло'ма-
 лас' / т'є'л'атн'ічк'і там / к'л'ітка побу'ралас' / то мо'йо д'єло /
 д'є це пи' п'єр'єр'вала ко'рова / мо'йє со'єд'і'н'іт' / то'му шо 'ето
 ж 'д'єн'г'і / за'ч'єм же йо'ґо в'іб'расо'ват' / с'тоїт' / дак йа
 пр'іг'ладуваўс' так / на ру'б'оч'іх / пр'іш'ла / шо подо'йіла /
 то_ї заб'рала / а шо ж у 'Київ'і там / 'іл'і при'м'іром д'є / 'ето
 госу'дарство / шо ж там 'будут' йіст' / дак д'єр'ж'і сво'йу ко'рову /
 дак ну хара'шо / дак у'же до чо'ґо голо'ва до'шоў / це ўже

напо'доб'їє 'тайни / з'начит' / 'бачи'т' вин н'їз'а 'в'ікрут'їце
 н'ї'йак / йак б'ї йа вас не' на'казуваў / і'л'і т'є'б'є / 'іл'і
 'п'атоґо д'є'с'атоґо / ўс'о д'но бе'ре / дак вун хара'шо / от 'ето
 так / ти / ти 'Іван / Сте'пан там / Хве'дора / Гор'п'іна /
 Ма'рус'а / по 'банци розре'шайу / з'начит' так / отра'ботала ти
 д'вадцят' ш'іст' уп'ражок / 'іл'і т'рицит' уп'ражок / о'тєто то'б'і
 т'рицит' 'банок / йа отво'рачуїу / ну т'рижди три д'єви'носто
 'л'ітроў ну там же вун 'тоже по це'н'є / ну 'ето шчас же во'но
 о'тєто шчас же о'но д'єлаїєце / ну то хара'шо / раз розре'ш'іл'і
 'банку 'не'ст'і / то 'можна й чо'тири' // та / шо до'пуст'ім ну
 та'ка йак 'нада / шоў 'маїє д'іти там / і во'на не' зан'ї'маїєце
 дур'н'іцоїу / 'водкоїу / п'рочим / ну а'на вуз'ме 'банку / ну
 ни'хаї 'воз'ме там п'разн'ік йа'кї_то пуд'ходит' д'в'і / а то но /
 но йа п'росто не з'найу / йа шоў у 'мене о'руж'їє було / п'росто
 йа / не рост'р'іл'уваў би' / а йа так о'то / шоп так йа'кєс' руж'їо
 та'ке / шоп уго'д'іў / шоп о'но дн'іў два ле'жало / а то'д'і
 о'т'амилос' // бе'ре че'тири' / п'йат' 'банок / ку'да ти 'т'аґнеш /
 а йуї 'банка й_не попа'даїє на 'ето / на квар'т'іру / во'на про'п'іла
 йї'йї / а тут 'пол'зуйуце 'л'уд'і / от ми' пр'і'йіхали / нас ус'о'ґо /
 у си'єл'і / із 'наших 'жит'єл'їў / о'тут / ка'жис' п'йат' ко'роў /
 'іл'і шист' 'іл'і п'йат' ко'роў / тут 'л'уд'і 'пол'зуйуца / а'ґа / 'банку
 при'н'єсла / 'Гал'а / принєс'ла // на ос'татку / ну дв'і от 'сили
 і ўс'о / вот т'ї'б'є йє і 'банка / вот т'ї'б'є наш кол'хоз / вот т'ї'б'є
 'наше моло'ко / а хто от'в'єтств'єни / а хто за 'ето с'лово б'є'ре /
 он бо'йїє / з'нач'іт' / чело'в'єка л'уд'їну / 'єту о'б'ід'іт' /
 пото'му шо о'на 'кине / йа гово'ру / о'на 'кине / ст'ї'ру'ґ йа
 там / а це з'найте шо йа ска'жу йа шче вам за це / там йєст' /
 'дал'н'а х'в'єрма ў нас / 'ран'ше / це була там пт'іцох'в'єрма шче
 до нас / нас не було / хоро'шо / ну з пт'іцох'в'єрм'і п'єр'єр'об'іл'і
 з'нач'іт' ко'р'їўник нату'рал'ніи ко'р'їўник / о'д'ін і д'руг'і /
 ха'рошийє дв'є 'бази с'д'єлал'і / стан'дартнийє / там і водо'п-
 ста'чан'є там ўс'о / йєс' / ну і там го'доў с'кол'ко до'йіл'і / ну
 'ето да'л'око од нас / 'дето йак о'так од мага'з'їна / де йа си'д'іў
 з 'вам'і / ту'да / два с поло'в'їної до трох к'їло'метроў / ну нам
 по со'ше ту'ди ас'фал'т ха'роши про'ложєні / 'воз'іт' аў'тобус
 до'йарок / по'жалуста 'воўрем'а о'це тут / пр'іш'л'і / са'д'іс' /
 по'їєхал'і / опоз'дала / і'д'і п'єш'ком / не 'хочеш п'єш'ком і'т'і /
 ос'талас' тво'йа г'рупа / отв'і'єч'аї / о'так би' йа посту'паў
 гола'войу / йа т'рошки 'тоже са'бакоїу буў / та'к'ім
 на'чал'н'ічком / з'нач'іт' / до'йіл'і / ро'б'іл'і / ро'б'іл'і / а шчо
 отдал'он:ост' / кра'д'ож' в'є'л'ік'і / да'ваїте розб'єром розб'єром
 'єтїє дв'є 'базы / це ўже 'нов'і наш голо'ва Гр'ін'чук /
 новоїс'п'єчени / розб'єром дв'є 'базы і с'д'єлаїєм тел'атн'їка
 ха'рошого / одно'ґо / ну і да'ваїте / ну йак 'начал'і розб'ї'рат'
 о'тїє 'базы дак так / в'ї пот'аґнул'і со'б'і / а во'н со'б'і / а йа

со'б'і / а шо де / а тут при'їш:ийе у нас / л'уд'і при'їхал'і с' / западної Ров'енської област'і / п'ят' мужи'коу / та'ких мо- / ло'дих / сп'ециа'л'исти / о'ни кам'еншч'ік'і / о'ни і плотн'ік'і / о'ни ўс'о 'можут' д'елат' / от догово'р'іл'іс' / дого'вор с'д'елал'і з'нач'іт' / дв'е бази разоб'рат' / тут / п'ер'ен'ест'і / в'осноў'ном шо / к'ір'п'іч / вот 'ето ўс'о там 'рами там ота'коіе вот / 'око'н'ийе про'йоми / ўс'о о'но с'тусло / зог'н'іло / пото'му шо ўже т'рицит' п'ят' л'іт о'но сто'іт' го'а'ворат' так / ну 'ето пуст' / основ'не к'ір'п'іч / заб'рат' і св'аз' / по ба'зах св'аз' пої'де з'начит' во'на не пої'де в та'ке д'іло / о'ч'іст'іт' йі'йі от же'л'іза / от гвозд'ей / от п'роч'его / пус'т'іт' на п'іло'раму 'буде дос'ка йа'ка_то / ши'л'іўка дос'ка / шо там во'на пої'де ў_д'іло / а к'ір'п'іч із двух баз с'д'елат' о'д'ін т'ел'атн'ік / дак йак 'начал'і ро'б'іт' / н'е 'в'ішло н'і 'торби н'і груш / 'торба под'ралас' / а г'руш'і согн'іл'і чи по'йіл'і / ну / 'ето / 'ето і см'іх і гр'іх / б'ратци мо'йі / он же 'бачи'т' шо та'коіе д'ело / бе'ре шче тут / но той мо'лоди / але 'тоже так пота'туриўс' мол / ну йа же т'рошк'і так / йа ше_не ста'р'і / йа'к'і йа там ста'р'і 'господ'і / с'д'вадцат' чет'вертого 'году йа ста'р'і / 'каже 'будете сте'регт'і / 'буду / а за шчо / на йа'к'іх осно'ван'ійах / г'рошеї не'ма в кол'госп'і / пла'т'іт' не 'буду / йа вам дам по т'р'іста к'іло зер'на / да'ваї і то г'рош'і / це м'і два 'м'іс'аци й_просте'реглі / дак он же / йа чо'го хот'іў вам извес'т'і кон'ци / од'нажди з'начит' / но то'ди ска'зал'і мол шо 'каже / йакш'чо туди Жид Ва'сил' по'шоў / б'ез ру'жа / уб'йут' йо'го вс'о_дно / йа ка'жу н'ічор'та не вб'йут' / йа ко'гос' уб'йу 'перви / а по'том не'хай і ме'не вб'йут' / йа ста'ри / йа сво'іе про'жиў / а йак йа вб'йу мо'лодого / ну йа ка'жу / в ме'не ру'ка не зат'руси'це / ну так ка'жу шо 'буде тим і 'ахну / ну там п'раўда по'п'іток ба'гато / то то'му к'ір'п'іч / то'му то 'нада / там же з'найтее хот' во'ни і не 'годнийе т'руби / вот_етийе аўтопо'йіл'к'і бу'л'і / ўс'о 'ето 'нада / т'руби 'тоўстийе та'к'іе / то'му на го'рожу / то'му д'ес' на то / то'му на то / 'каждого 'ето_ж ха'з'аїство / 'кажди / а тут л'уд'і / н'е ло'жи / бо на'зад у'же м'і'не / 'будеш і'т'і то не 'воз'меш / а'бо во'ни в 'тебе с_пуд нуг / те'бе пхне да 'вит'агне / та'к'іе л'уд'і / з'найтее / о'ни по д'жунгл'ах йак о'то д'іка'р'і жи'вут' тут / 'каже / о йак жизн' ме'не 'кае йа сам о'д'ін / шо вз'аў 'каже / ўс'кочиў ўже м'і'не не 'в'ідно / во'ни нам за'в'іду'ют' шо ў нас 'дом'ік'і ха'рошийе да в по'ганом 'м'іст'е / хот' 'чисто / не за'р'ішке / а в йіх у'же там он йак по'шоў / дак у'же хот' 'возом йід' / там не 'видно н'і'чого / ну і пр'іе'жайе од'нажди голо'ва / це ўже йа ба'гато вам розг'ануў / пр'іе'жайе на 'газ'іку сво'їеї ма'шиной о'н'і догово'р'іл'іс' з'нач'іт' / йі'кої же йа с'лухаїте з 'того ж / у с'ім і 'вос'ім ут'ра йа 'йіду туди / у'же йа 'должен на пос'т'і бут' / у 'д'ев'іт' йа ўже з'нач'іт' конч'іл' роботу / а

д'ес'ат' о'д'інацат' / дв'інацат' / час / чо'тир'і / і п'ят' / шо / Бог стере'же / хто шо 'хоче те 'роб'іт' / так а'би з'лодеї ха'роши / во'н 'буде в 'дев'ет ча'соў і'ти / то 'во'н при'де в дв'інацат' / воз'ме шо йо'му 'нада / 'во'н при'де 'токо дн'ом да наг'л'ане / йа 'бачу хто / йа 'бачу / от пр'і'шоў там до'пуст'ім в'и'іл'і он / йа ўже 'бачу на шо он пог'л'адуйе / ка'жу шо / на'рав'іце / йак на_заўтра шо ўже ка'жу заб'раў / ех ти ка'жу / сам так / м'і од'і'наково так о'то н'е' пон'і'маїе / ну' 'ладно / пр'іе'жайе вот / ну йак сп'рав'і на 'мене / пус'ти на'зад / е-е-е / н'е 'д'елал'і так шо йак бр'іе / вот 'ето буў ко'сар // ну це 'нав'ік 'нада / йак йі'йі дер'жат' / йак йі'йі под'нат' / осноў'не йак йі'йі пос'тавіт' / 'можна пос'тавіт' так кр'уч'ком ота'ко 'роўно / дак 'также 'роўно йак пос'тавіш / то во'на_ж не по'т'ане / во'но_ж ба'гато зах'ватуйе / а йак ста'нов'іц'а кр'уч'ком дак / во'но йак не те так во'на йде / но'сок і'де вп'ер'од 'йесл'і ти с'іл'н'ій стаў брат' / дак о'на 'тута гр'ішит' / оста'йеце тра'ва / во'тут_то 'д'ело / а'йакже / ко'с'іт' 'тоже 'нада 'нав'ік / 'каже ко'с'іт' йак про'дол'нойу п'іло'у / 'доск'і п'і'лат' / так і ко'с'іт' //

3.: А йак'шо ко'с'інув і за'лишив ку'сочок / то йак то нази'валос' / шо за'лишиў / а'бо о'ре і 'в'икіне йо'му п'луга ? //

— Ог'р'ехи / і ко'со'у і п'лугом ог'р'ех / ог'р'ех і ўс'о / а 'ето п'равил'но / ну те'пер цо'го не'ма / про це 'можна не гово'р'іт' / 'ето л'іш'не //

3.: А 'жито 'т'і'л'ки 'косили ? //

— Ко'с'іл'і / сер'пом с'ер'пом 'жал'і осноў'не / осноў'не_ж сер'пом //

3.: І теж муж'чини ? //

— Муж'чи'ни да / муж'чи'ни / в нас 'женшчи'ни / от у нас не бу'ло при'в'ічк'і / а тут наобо'рот / тут 'женшчи'ни в йіх 'кос'ат' бол'шинст'во / в йіх 'ж'інк'і 'кос'ат' / попр'і'ві'калі / 'каже нам ко'с'іт' і'шо 'лучше йак / ну дак о'на ж / 'кос'іт' не у кол'хоз'і / а 'тол'ко дл'а се'бе / 'тол'ко дл'а се'бе 'кос'іт' / це йак о'на там 'в'ішла да 'дес'ат' д'вацат' 'сотих іско'с'іла за ден' за два / дак це нази'вайеца ско'с'іла / а йак'би о'на поко'с'іла н'е'д'іл'у / дв'і дак о'на гвалт кр'і'чала //

3.: Чим о'рали 'зем'лу ? //

— П'лугом / п'лугом ну дак / а плуг йа'к'і буў / бу'ла со'ха і буў плуг / у'же йак ба'гати / то маў же'л'ізного п'луга / а йак 'б'ідні / дак маў 'соху дереў'йану / а на со'х'і де / де на нако'н'ечн'іку / де 'нада / де 'л'ем'еш дак там же'л'ізо наб'і'валос' / даї у'с'о //

3.: А йак кр'і'пиўс'а 'л'емеш ? //

— Йак на гвозд'ах / д'ірочки на гвозд'ах / йа з'найу шо буў / йа ше з'найу с'лухаїте / йа 'даже 'мало з'найу / но з'найу шо 'соху / ну от / дак п'росто / тут кл'ін 'в'істругани / і 'рало /

со'ха / 'в'ітесани / а тут надивайсеце з'нач'іт' о'но 'наче дво'ї'не / і гвозд'ком / а з'найте 'дерево та'коіе 'тоже доб'і'рал'і к'репке шо і гво'зд' не до'каже / засто'пор'іло'с' о'но і ў'с'о / у'же з'нач'іт' жи'л'ізні плуг / а ў' ко'го жи'л'ізні плуг буў дак 'ето бога'т'ир / то ж ба'гати буў / шо ти / жи'л'ізного п'луга 'маіе / о'рат' жи'л'ізним п'лугом / он же 'верне хара'шо / с'к'ібу 'лож'іт' / а со'ха 'ето так 'рал'іт' земл'у / а'ле ж плух та'к'і буў і боро'на та'ка бу'ла / шо то за боро'на / дв'і 'палк'і так / а дв'і 'палк'і так / с'у'ди зуб і кол'к'і / ло'зойу 'ликамі ув'язує / боро'на / ше'і 'борони йа'к'іе' / боро'нує // 'ликом ув'язували пото'му шо в'ін 'буде г'возд'і ту'да б'іт' йак йіх не бу'ло де вз'ат' // 'с'і'яў 'д'ад'ко 'жито / тут 'нада боро'нойу боро'ват' пото'му шо 'нада 'жито шоб за'р'іло'с' у 'земл'у / 'с'і'яў 'д'ад'ко о'вес те 'саме / а по'с'і'яў п'росо а'бо г'р'ечку / 'можна й го'л'е'йу / го'л'у де ха'рошу одру'баў / та'ку шо сам не по'т'ане / да ко'нем о'барком заце'п'іў / пот'а'гаў да'і п'росо рос'те / і'ше і ха'роше п'росо / а та'к'іе кул'тури' йіч'м'ен' / 'жито / пше'ничку йак 'с'і'яў / дак тут 'нада бо'рункойу заборо'ват' / пото'му шо тут 'нада шоб йо'го зако'пат' т'рошк'і се'валкаі / што за'копуйе на йа'ку'то г'луб'і'ну / а п'росо тут не об'е'зат'ел'но / п'росо шо по'н'іше / і г'р'ечка то о'но б'іст'р'іі с'х'ідне / во'но не бо'іце / во'но рос'ток са'ме за 'земл'у деп'л'айеца / паш'н'а і со'б'і пош'ла / а пше'ница ў'же / йак'шо йіч'м'ін' / о'до 'с'і'єм / ста'райсе'е боро'ну'ват' / ну шо по'бол'ше / шо по'луч'е / шоб йо'го захо'ват' / во ! // то'да йеч'м'ін' на'с'лаву / а йак'шо йеч'м'ін' по'с'і'яў 'густо / а йо'го поло'в'іна / заборо'ну'ваў / а вун поло'в'іна з'верху / то 'о'ун за'сох да'не'ма / а'бо во'рони приле'т'іли да позб'і'рали / ха-ха-ха / да твої йеч'м'ін' / о'то во'но і го'л'о'йу / а п'росо / од'но шо 'м'ілке ў'же / йе 'гоне 'дуже то 'в'ібере / а г'р'ечка 'чорна / о'на з зем'л'ойу од'і'накова / йі'йі не 'в'ідно // о'но в 'мене сеї'час ко'робка / наси'пайу / ка'робку і па'шоў / в'л'ева / вп'рава і па'жаў / шче с'лухаіте / 'с'і'ят' / 'тоже 'нада 'нав'ік і'м'ет' / 'с'і'ят' 'можна так / о'так махо'нуў о'так о'но руў'чаком і зийш'ло / а тут 'голе / а тут у'же так / йак наб'раў / дак так йак махо'нуў / дак 'токо раз / раз / о'так ру'ка ра'ботає / шоб во'но ле'т'іло кру'гом / а йак 'токо ти із ж'мен'і сипо'нуў дак о'но так 'ето / чоп'ком і 'буде / йа 'с'і'яў / 'тоже / 'часто і 'густо в кол'хоз'і / в кол'хоз'і вруч'ну / гек'тароў по чо'тири' за ден' 'с'і'яў / ну це ж 'ход'іш / розс'е'вайеш з'найте м'еш'к'і пос'та'в'ів по 'пол'у / так од ц'о'го / доі'шоў до 'того / ко'робку ро'с'і'яў / ту наб'раў / і по'шоў і по'шоў / ну дак то'ди 'тол'ко ў' два і 'л'еву'йу / і п'раву'йу / 'с'е'йш / по'наў'ч'івал'іс' / дак іш'че і с'е'валка тво'я так не по'с'і'є / ну це ж не допус'т'імо / шо 'ето / ўруч'ну 'с'і'є / он бу'ло й та'ке / шо / в іл'і'нецком кол'хоз'е по'с'і'ял'і се'валкойу / а у Сте'чанци м'і по'с'і'ял'і

ўруч'ну / да в нас 'жито ў' двацат' раз 'лучше / чи од то'го чи не од то'го // с'лухаіте / при'чом тут / пр'і'чом тут 'т'ехн'іка / 'ран'ше 'тоже 'т'ехн'іка бу'ла / йі'ка бу'ла / так 'л'уд'і так пр'ім'е'н'ал'іс' / так зан'і'мал'іс' / пото'му шо і'наче ж н'е бу'ло і'наче он н'е на'д'і'яў / он не ж'даў йо'го не 'буде / бу'ло так йак 'ето 'нада і ў'с'о // а кар'топл'у / кар'топл'у і с'час так 'с'і'ют' / с'час тут так не 'с'і'ют' / м'і 'с'і'ял'і по'д плуг // п'лугом 'борозну прог'наў і ў' 'борозну йдеш / 'ложиш / 'к'ідайеш там / пр'ім'е'н'айеце так 'через д'вацат' сан'т'ім'етров карто'шина от карто'шини / де ко'тора пока'т'ілас' там / подп'рав'іў і по'шоў і по'шоў / а тут наобо'рот / тут у'же м'і 'даже 'дома так н'е ро'б'іл'і / тут п'лошчу 'в'іюрав і ло'паткойу на'копуйут' і 'садит' // дак то'ди оброб'л'ал'і то'ди з'найте де ў' нас же то'ди та ў' нас же зем'л'а бу'ла 'с'і'ра / 'суп'ес' / а тут во'на йа'ка'то г'л'ін'іста / н'е'то чорно'з'ом / н'е'то / хто йі'йі з'нає / т'а'жола побш'че з'ем'л'а / а там бу'ло хара'шо / там бач / картошку по'с'і'яў йак 'токо во'на чут' чут' начи'найе за'ростат' пус'кат' 'борони / 'кон'і заче'п'іў боро'нам'і зб'ів бур'йан / во / йак о'на по'дош'ла // боро'нуєш дес' там 'в'і'к'інув карто'шину дв'і ну не'хаї де'с'аток на 'пол'і 'ето не да'вало ни'чого то не проб'л'ема / во / пон'і'маєте / а по'том йак о'на пудош'ла дак 'ето ж так / са'пойу 'баба / сам пома'гайш / прої'шоў / бур'йан под'с'уок / картошка оста'лас' / чут' чут' іш'че по'д'н'алас' / о'кучи'ў / да і картошка 'род'іт' / от іш'че не бу'ло чо'го іш'че чорт коло'радс'кого жу'ка натра'в'іў / йа йо'го ко'л'іс' по'нат'а н'е і'м'іў // за ц'ого коло'радс'кого жу'ка го'доў с'кол'ко буў розго'вор / хто 'наїде жу'ка д'вацат' п'ят' руб'л'еї / шо д'вацат' п'ят' руб'л'еї / хо'д'іл'і шу'калі / а там йіх йак розв'ел'ос' // ої 'Боже муї 'Боже муї / шо во'но / йа з'найу шо во'но 'дал'ше 'буде / но 'д'іло ў' те / шо м'і сво'їе отж'і'лі / а во'ни не'хаї / хаї во'ни жи'вут' пр'і сво'їей 'т'ехн'ік'е пр'і совр'е'м'он'ої / йа з'найу шоб о'тето / сам на'с'і'яў / сам натру'д'іўс' / намоло'т'іў да поў'йуз у 'м'ел'н'іцу / да намоло'ў му'к'і / да 'баба вч'і'н'іла х'л'еба / да сп'ок / ех / і'деш по се'лу / да де з 'ком'іна хл'іб 'пахне дак с'танеш 'н'ухайеш / шо та'ке доб'ро / те'пер по'нат'а не'ма / ну воз'меш бу'ханочку дв'і / три / там с'кол'ко 'нада / хл'еба / во'н та'к'і с'мачни / а на'заўтра он у'же йак о'п'ілк'і к'ришице йак тир'са / а тої хл'іб / шо пек'л'і / он та'к'і не буў / 'баба / с'лухаіте / це ж за'к'васку з'роб'іт да на'м'іс'іт' йо'го це о'на там 'в'ім'іс'іт' йо'го / шо он / 'Боже мої / пока'чайе да спе'че дак / йес'т' тут / йес'т' тут 'не'которіє п'е'чут' / вот о'н'і 'м'ес'ніє п'е'чут' / о'ни пше'н'ішни 'тол'ко / а 'жита ж у н'іх н'е воз'д'елуйут' / 'жита тут 'с'і'ют' 'тол'ко шоп со'лома бу'ла ук'р'іт' бур'а'к'і на 'зі'му / мол 'житнойу со'ломойу 'лучше кр'і'ват' бур'а'к'і / пон'і'маєте а так / пше'н'іца в основ'ном / а у нас в основ'ном 'жито 'с'і'ял'і //

З.: А *йа'к'і* були *'сапи* у вас там? //
 — *'Сап'і* та'к'і йак і тут / ха'рошийе *'сап'і* бу'л'і і обик-
 но'в'ен:ийе же'л'езнийе *'сап'і* //

З.: *'Сам'і* ро'били чи дес? //
 — Ко'вал' / у 'кузн'ици / ко'вал' / ну ў нас т'рошк'і не
 та'к'іе / в йіх *'сап'і* основ'нийе та'к'іе вот о'на спл'ош'найа
 в'і'рубуйеца / а ў нас наобо'рот / от бу'л'і і та'к'іе і от та'ка
 зу'бата ро'гатка на чо'тири 'зуба во'на / да / ро'гатка // дл'а
 п'і'р'йу / о'на в'і'т'агуїе бур'йан п'і'р'еї / он же ж 'бач'т'е ко'р'ін'а
 та'койе вот йак о'тетийе прово'да / ну й'о'на / 'йейу 'л'огши /
 з'ем'л'а то 'р'іхла / во'на роз'т'агуїе с'у'ди-ту'ди / а тут йак у
 'цемент'і / тут йак дошч то ше 'койе_йак прої'де / а йак за'сохне
 то //

З.: *Йа'ким* інстру'ментом ви користу'валис' / ко'ли скир-
 ду'вали? //

— В'ілам'і // же'л'езнийе в'іла й д'ер'ев'йанийе / у нас 'тол'ко
 в по'чот'і бу'л'і дерев'йанийе в'ісок'іе / на два 'роги / хто дес'
 по'паў дак на три 'роги // в'іросток / та'койе 'дерево 'даїже йа
 з'найу / йа сам 'л'ічно 'йїзд'іў / од нас / бу'ло л'ес'н'ічество /
 к'і'лометроў вос'ем'нацат' / товсто'л'іск'е / да товсто'л'іск'е
 л'ес'н'ічество / дак йа сам 'л'ічно ту'да 'йезд'іў / ну не
 специ'ал'но / а так / о'то / 'іл'і кол'хоз іде в д'і'л'анку / 'іл'і
 шос' не'буд' / са'д'іса і по'жал / шу'кайу / 'буду ден' хо'д'іт'
 наї'ду з'найете в'іла та'к'іе / ну 'ето ж / в'ер'шит' о'соб'ен:о от
 'с'іно сто'ги скир'ди / в'ісок'іе / так 'метра чо'тири' п'ят'
 в'іла //

З.: А во'ни важ'к'і? //
 — Важ'к'і / так 'роб'іш же так обст'ругуйеш шоб во'ни
 ко'н'ешно / во'ни не 'можут' бут' не важ'к'і / но / в'се_таки'
 об'д'елуйеш так шоб во'ни бу'л'і 'логшийе і тог'да / а тут
 наобо'рот / тут вн'ед'р'іл'і і'наче / тут шос'та а в'іла же'л'ізнийе
 на'б'іў / на шуст / от то'б'і в'і'ла / во'ни грамот'н'ішийе / ну
 ўс'о_дно он на 'ц'іе в'іла с'токо не набе'ре / с'коко на
 дерев'йанийе / там 'рог'і доўшийе / там о / в к'раїн'ем 'рог'і
 'дуже ха'рошийе дл'і- нийе //

З.: Ска'ж'іт' / а були *йа'к'іс'* п'равила / йак к'ласти с'кирту? //
 — А йакаже бу'л'і п'равила / ше_ї йа'к'іе п'равила /
 н'еспо'соб'ен дак і не ткн'іс' ту'да / 'можна с'кирту нак'ласт'і /
 'можна 'чуч'ело та'к'е роз'в'ес'т'і / шо в 'йему 'толку не' дої'деш //

З.: А йак к'лалі с'кирту / чи бу'ло *йа'кес'* 'м'ісце спеці'ал'не
 дл'а 'нейі? //

— А 'йак_же / шу'кал'і об'е'зат'ел'но / об'е'зат'ел'но / ну ну
 шо в'і 'разв'і / шо в'і ну ка'н'ешно вам не при'ход'ілос' / це_ж
 так в'ішл'і а'га от йак 'комната с'ено'кос тут н'іжеї / тут в'ішеї
 там зо'ў'с'ім кол'доб'іна / шу'кайеш де 'р'іўне в'іше 'м'есто /

шоб н'е по'дт'е'кало / ру'байеш кус'ти йа'к'іе_то / по'удк'ладуйеш
 на дно кус'ти о'денка / назива'ўс' о'денко / і 'ложиш на йом
 'с'іно / шоб же о'но 'м'ен'ше г'н'іло / 'порт'ілос' із'н'ізу //

З.: А йак о'це закла'дали / во'но к'ругле бу'ло чи 'доўге? //
 — Йак хто су'м'іў / хто к'руглойе / а хто 'роб'іт' квад'ратне /
 'іл'і прамоу'гол'не //

З.: А шо ро'бит' / шоп во'но з'верху не зат'і'кало? //
 — Н'і'йак во'но не зат'е'че / 'йесл'і п'рав'і'лно ўруч'ну 'саме
 'луч:е / так / ўруч'ну / ка'н'ешно ма'шинойу так н'е на'лож'іт'
 он / а ўруч'ну 'йесл'і п'рав'і'лно ск'ірдо'ват' / вон же 'топче і
 пост'е'п'ен:о так / йак'шо вун у'же склаў в'ісо'ту ч'е'тир'е 'метра /
 так у'же вун начи'найе / назива'ют' ло'мат' лом / с'т'агуїе /
 пон'ем'ногу пон'ем'ногу / во'но йде / і'де і от полу'чайеце / у'же
 он тут так г'ребн'а то'го в'ітоптаў / шо 'о'н 'ход'іт' йак по' зем'л'і
 пу йо'м / а по'том іш'че ру'байут' х'ворост / 'лозу і з'в'азуйут'
 і йе'му о'то з'нач'іт' х'ворост назива'еце / так йак хре'бет /
 прихребес'т'ілі / шоб в'ит'ер не' зду'ваў і зл'із і обш'чешеш /
 обску'беш / во'на с'лухаїте при'л'аже / дак о'на п'росто йак о'то
 пр'імазана сто'йіт' / це 'тол'ко не'в'м'іли д'ад'ко мо'г с'к'ірду
 'іл'і с'тога та'кого / ну стог к'ругл'і сч'і'таў / а скир'да о'на
 про'дол'на / нак'ласт'і та'койе с'лухаїте шоб о'но мо'гло затек'т'і /
 'ето н'е спо'соб'ен буў //

З.: А з'верху ро'били ше ота'ке на чо'ти'р'ох сто'їнах? //

— Да / да / да / 'ето і ў_нас та'ке / 'ето 'шопа / 'ето
 накри'валос' / вот йак 'нада там с'лухаїте / о'но на 'дирках по
 уг'лах по'дн'і'майеце та к'р'іша і кол'к'і за'сажуйуца /
 просв'ер'л'іл'і 'дирк'і / по'д'н'ал'і кол'к'і / шоб о'но не ос'і'дало /
 дошч і'де 'іл'і сн'ег во'но не за'м'ітуїе там у'с'о // у нас 'тоже
 там 'коло Б'іло'рус'іі пр'ім'ен'е'но так / а дру'г'іе со'ў'с'ом с'тавет'
 'жорд' та'куйу от / 'жердку 'толстуйу та'куйу / і кру'гом 'жердк'і
 о'то 'ход'іт' і кла'де йо'го кла'де с'тога / дак он у'же ту'ди на
 'ето / із'д'елайе йак ш'п'іл'ку йо'го / он 'н'і'йак не зат'е'че / там
 і оста'йеца_ж 'ето з'найете / дру'чок 'ети // у 'того так полу'чайіца
 у 'того так / бу'вайе і та'ке / шо і сире 'с'іно / по'годи не'ма /
 а 'його к'ласт'і 'нада / а шо йо'му ро'б'іт' / на п'іч же йо'го
 но'с'іт' не 'будеш / із'ноў за 'дес'ат' к'і'лометроў да су'шит' / а
 шо йак / 'робет' куре'н'і //сох ота'ко к'рокви / нас'тавіў /
 нас'тавіў урад іше 'палкойу йа'койу от:у'да із'б'іў / а'бо там
 ло'зойу поз'в'азуваў шоп во'но не 'падало / і 'вал'іт на 'його
 'с'іно / у'же там 'можна 'лаз'іт' по 'йом / у с'к'ір'д'і той // 'воздух
 же 'ход'іт' / із'верху / 'воздух 'ход'іт' і ўсе'ред'ін'і і во'но ле'жит'
 со'б'і хот'_би_ш'чо / н'е 'порт'іце / пон'і'маїете куре'н'і 'робет'
 шоб 'ето / воз'душнийе / шоп 'воздух хо'д'іў // і в'і думайете
 о'це ў кол'хоз'і ота'койе пр'ім'ен'ал'і і 'ран'ше йа з'найу / це_ж

у нас 'тол'ко було д'вацат' п'ят' пар во'лоў / запр'агалос' 'тол'ко / запр'агалос' / д'вацат' пар / д'вацат' п'ят' пар во'лоў / да на'в'ерно пар т'р'ицат' 'конеї / с'коко це 'йіст'і 'нада було / це ж не сч'ітат' шо там ко'ров'і / те'л'ата / те'л'іци з'і'муйт' / там ко'н'ача: в'с'акого мо 'сотн'а го'лоў / та'ких не'рал'них / шо во'ни не запра'гайуца / молод'н'ак да / да 'чорт да д'йавол / вс'о ўруч'ну пр'іобре'талос' / кор'ма / да йіх / а те'пер / та'ка 'т'ехн'іка / мо'гуча / шо ну / ну н'і'йак 'рук'і не 'нада пр'іме'н'ат' / 'тол'ко да'ваї ма'шинам'і і вс'о // а о'на з'і'ма пр'іде / о'на голо'дуйе / да шоб в'і по'дохл'і 'сам'і / 'ето ж н'е в'іно'с'імо / н'е в'іно'с'імо / пр'і та'кої 'т'ехн'ік'е / і шоб н'е хва'тало на з'і'му хар'ч'іў / 'Боже мої / 'Боже //

171. З.: Ска'ж'іт' / а во'ли 'доўго викорис'товувалис' у Сте'чанці ? // — У нас / 'доўго / 'доўго / о-о // во'ли / да в'і шо / йа то'ко йізд'овим го'доў два'нацат' буў / на во'лах 'йіздиў // два'нацат' год / вот 'ето с'лухайте // вот 'ето вс'у по'стаўку госу'дарству / 'к'ін'ми і во'лам'і на 'Йаноў у нас у'с'о / там / с'танція / 'Йанов / заготзер'но / к'расна 'валка / а / в те'бе ха'рошійе во'ли / ти бе'реш 'дес'ат' меш'коў / да це ж меш'к'і не 'думаіте йа'к'і по 'сорок к'іло / 'дес'ат' меш'к'оў к'ілог'рам по 'с'емдис'ат / во / йар'мо / йар'мо 'ето 'кур'і-пур'і 'пур'і 'пур'і / по е-е! / ло'з'іноўу по'уху то'го з'л'ева / то'го сп'рава / бе'гом / пет'нацат' к'ілометроў до с'танції / е / брат / йак нап'рав'ім / во'з'ілі / йа з'найу / пуд'вуд на'в'ерно по пет'нацат' по д'вацат' / було 'конеї і по'йехал'і / в'же ж там йак м'і 'в'істроїл'іс' / йа 'перви там 'ілі дру'г'і / у'же ж до нас не вме'шайеца дру'г'і н'іх'то / по'радок / очере'д' / пр'іеж'жал'і / хто к'раїн'і / йа / вс'о / во'ли пудо'гнаў 'воза 'ето 'в'ішчеп'іў / йіх на с'торону / 'йіст'і даў / а во'зи сто'йат' у'с'і / 'нада йак 'токо 'начал'і пуд'еж'жат' / пуд'йсхаў на в'е'са / с'лухайте з'важ'іў / так же 'саме / 'тоже ої / ої / йої / йої / с'кол'ко йа во'з'іў зер'на //

З.: А йак ви запр'агали во'л'ів ? //

— Йіх 'л'огше 'л'огкого / заў'йуў / да йер'мо за'нозу в'ін'аў / 'шийу ту'да ўпер да запл'ік'нуў 'палкою даї запр'ежени / це в'же не к'уон' / шо там шле'йа чи ха'мут 'нада / а-а во'ли 'л'огко запр'агат' //

З.: А з 'чого скла'далос'а йар'мо ? //

— Ну з 'д'ерева ну 'господ'і / йер'мо / йер'м'іна в'ерх / а ун'і'зу 'палка / пуд'гарл'е називалос' із в'ер'б'і де шу'кайе / з'найеш / 'л'огко ку'сок та'кої дере'й'які / шоб була і м'а'рка на 'шийу і к'репка / вер'ба пуд'ход'іла і о'то зро'б'іў / с'лухайте / це спеці'ал'но в сел'і ста'рик та'кой / шо во'н у'же з'найе йіх йак ви'д'елуват' / пови'д'елуйе //

З.: А ста'ре / йар'мо не рубали / н'і'коли не па'лили ? //

— Н'е / ка'н'ечно / 'ето ре'л'ікв'іа / а йак же // з йер'ма / 'каже х'л'іба не^н напе'чеш і борш'чу не на'вариш / а во'но так ізно'с'ілос' / за 'його дес' по'став'іў / не'хаї / 'нада було / буде 'може / 'в'іде та'ке шо / не'ма нийа'кого / с'тарен'ке пуд'к'інут' 'ето йак зап'част' // па'л'ілі йак во'но не 'годне там / 'де_то с'лухайте дак ку'да йо'го д'іт' / 'в'ік'інут' да ка'н'ешно в о'гон' чи на о'гон' / а осноў'не так шо йер'мо іх б'ер'ег'лі / йер'мо не 'нада / а так йак во'ли збу'л'і / так і / це ж з'найете / йа вам ска'жу / це ж / 'л'ог'ім н'ед'в'іж'імім 'паром / геї / цо'б'е цоб / цо'б'е // к'і'лометр у час / па'шоў // но с'кол'ко 'можна / 'ето 'самийе 'ходк'ііе во'ли / о / йа 'йезд'іў ко'л'іс' на 'чорних на р'а'б'і'х во'лах / йа к'і'лом'етроў п'ят' у час ро'б'іў а то да'йже ш'іст' / ну 'тол'ко ру'ка бо'л'іт' пога'н'ат' / 'мелеш йо'го із'л'іва сп'рава 'побоку / е да / у 'Йаноў 'йіхат' / 'ето йа за два з'полов'іноўу ча'са йа зайж'ізаў / три'нацат' з'полов'іноўу че'тир'нацат' к'і'лометроў сч'і'таї / вот / там йак кру'гом ў об'їезд дак б'іст'реї т'рохи / ну то м'і ўже з'нал'і / хто де ку'доўу / 'ето було ха'ра'шо / а це по'н'ат'а не було / да і во'бш'че йа вам ска'жу шо / пр'і / м'і'н'і йа жиў / ну то це ўже йак вої'на 'конч'ілас' / дак 'посл'е вої'ни / да і 'посл'е вої'ни да / шче б 'посл'е вої'ни го'доў 'дес'ат' во'з'ілі 'к'уон'ми да во'лам'і / зер'но на 'Йанов / шо йак од'на ма'шина / шо ти 'йейу з'роб'іш / йа з'найу в нас була й то / бул'і в нас 'шефи в посл'едн'е ў'рем'я з 'Кийева / з к'інос'туд'ії / да / з к'інос'туд'ії Доў'женка / 'точно / дак 'дал'і нам ма'шину / ну / 'во'бшем во'ни 'дал'і по'йізд'іт' / о'на 'йакос' / су'м'іў там голо'ва 'йакос' 'йі'ї од 'того // одс'тойат' / йа з'найу була нол' два нол' три' з'іс / ха'роша / зда'рова ма'ш'іна о'т'ак м'і 'йейу і 'пол'зувал'іс' / то було 'часто та'койе //

172. З.: А йак с'тарше поко'л'ін'а у вас / у сел'і / с'тавилос' до 'виц'іўки / до 'водки ? //

— Ну йак це / с'лухайте / йа з'найу ха'ра'шо / йа_ж не ста'рїї / йа шче молод'її / муш'ч'іна // до'пуст'ім 'ран'ше йа з'найу от було ў нас / шо / а'га // куп'л'айу йа ха'ту / де_то ў дру'гом сел'і / куп'іў 'хату / ну шо 'ето / йа ж не мо'гу ту 'хату по брe'ну йі'ї пере'нест'і / п'раўда // у йо'го к'ін' / у те'бе к'ін' / у ме'не к'ін' / у п'ятого к'ін' / у де'с'атого к'ін' / приї'шоў І'ван / Гриц'ко / Гаў'рило там / с'лухаї / Ро'ман / Пет'ро / посл'ухайеш ? // та посл'ухайу // ну 'нада / 'нада // ну ко'гда ? // в ну'ч на су'боту чи на не'д'ілу / о-о на не'д'ілу / да шо ти / то ж гр'і'х / ну не'хаї / ну на су'боту / да'вайте по'йідем / о'но по'йідемо ў 'Тоўстїї Л'іс / заб'е'ру'ом 'хату / рош'читуйіт' так / шоб с'коко' там / 'вус'ім / 'десит' / ну ўк'раїн'ім пит'нацит' пуд'вуд / шуб заб'рат' ўс'у / ўс'о // з'начит'

у ко'го ву'з над'ож'н'їшиї / тої бе'ре д'л'їн'ши / той ко'ротши / на'гру'жайут' так / шо 'йел'ї 'кон'ї а'бо во'ли 'та'гнут' // прив'ез'л'ї // і шо ж це // 'д'ад'ко 'л'їтру / с'тавит' на два'нацат' пат'нацат' гаўри'ку'ю і ўс'їм // е-е / 'вип'ї'л'ї да аж 'око засвер'б'їло // і хара'шо // спа'с'їбо / спа'с'їбо / г'рошеї за це не б'е'рут' / 'ето помог'л'ї / 'ето було ўза'їймо / д'ружно / а шчас // іш'че при'шоў 'ту'л'ко 'м'їрат' / а ўже стаў 'л'їтру / шче 'м'їрат' 'токо при'шоў / 'їл'ї пока'зат' / шо о'тут 'буде ў 'тебе пост'роїка // стаў / пу'ої 'його / а ву'н 'їак поч'не хо'д'їт' / п'їт' / дак не 'нада ўже і 'хата / 'разв'е 'ето жїзн' / та'е-е / во'но пост'е'п'ен:о о'так начи'налос' / о'но було за'м'їтно / шо та'к'е 'буде о'но // пу'ст'е'п'ен:о / пу'ст'е'п'ен:о о'но так і начи'налос' / с'лухайте / 'ето н'евїно'с'їмо / н'е-е //

З.: Не признавали таких л'удей шо пїют' ? //

— С'лухайте / 'ран'ше бу'л'ї / бу'л'ї / дура'ку'ю хва'тало і 'ран'ше / ну-у ни с'ту'л'ко / ни с'ту'л'ко // 'їа з'найу / у ме'не л'їчно ў са'мого п'рад'їд буў / 'тоже л'уб'їт'ел' та'к'ї буў / о / дак 'їо'му си'ни да'вал'ї / пото'му шо ў 'їо'го було три 'сина / му'ої 'бат'ко і шче два / о // а п'рад'їда 'їа з'найу 'їак сво'їїх пїят' 'пал'цу'ю // дак ви'н дер'жаў іш'че 'ши'нок і 'лаўку // ба'ранк'ї прода'ваў і 'водку / і була 'ри'ба / та'ран' та'ка / 'сушана о'то 'вобла / да та'ран' та'ка // ну 'їїдиш в Чер'ноб'їл' там 'їл'ї де ку'ди ў 'К'їїеў пуд'водоїу / там о'то ве'зе 'бочку 'ри'б'ї / во-о / там та'к'їе бу'л'ї / з'найете / з та'кого 'наче з 'лика / м'їш'к'ї та'к'їе здо'ров'їе / да 'бубл'їкоў 'етих / кала'чу'ю / во'ни ж бу'л'ї і шчас та'к'їе зда'ров'їе / во-о / по ка'п'їїц'ї / а та'ди було на ка'п'їїку два / ну-у і ўс'о / була в'їно'пол' // е-е / да'ваї / 'сотка на дво'х / да-а / 'сотка на д'во'х / а по'то'м ўже 'сотка 'ї на одно'го / ої да бу'л'ї ж та'к'їе / шо 'їак понач'убруїуце / дак / ну 'наше 'д'їло 'токо 'носом 'ход'їш ш'моргаїш / да пуд'л'адуйїш / 'їак та'к'е // бо з'найу / шо ко'л'їс' 'д'їда при'в'езл'ї // 'Вуса / Вус ка'зал'ї на 'їого / м'ї ўс'ї з ву'сам'ї / наш руд // на Рожест'во / 'нада шо'б у'с'ї ви'черал'ї за од'ним сто'лом / ну буў о'б'їчаї та'кої / ку'т'а ж / 'п'ерва ку'т'а / го'лодна ку'т'а назївалас' / так ето ж 'нада шо'б у'с'ї з'найете / ве'чера 'обшча / с'е'меїна / ну а тут 'д'їда не'ма / а д'їд ў су'с'їдн'їм се'л'ї то'ар'гуїе / у в'їно'пол'ї у сво'ї'їуї / корч'ма ў 'їо'го // 'їїд' 'каже по 'д'їда / а хто ж по'їїде // 'їїд' / 'бат'ко / 'їїд' / 'їа ка'жу / 'їа до'рогї не з'найу / та де ж / ка'жу / ме'те / з'ї'ма // зап'руг ко'н'а / са'д'їс' // заву'рачуїс' 'каже на'зад / нап'рот'їу 'в'їтру і не погле'даї но / і з'найете приїж'зайу аж до 'самого дво'ра / о пара'з'їт ку'н' буў / бу'ллани / ха'роши' ку'н' / е / д'їд заї'шоў / а-а-а / ў'їнучок мо'ї / д'їд у'же 'мене об'н'аў чо'го це ти при'їїхаў // 'баба ска'зала / шо'б 'їесл'ї ш'час шо'б ве'черат' 'їїхаў / о / шчас 'їїдем / нал'ї'вайе 'четверт' ота'ка /

пїят' бу'тилок / назївалас' 'четверт' / га'рил'к'ї / м'ї'н'ї 'н'їзку кала'чу'ю штук пїят' / на / о-о-ої / чи канх'вету даст' / штук д'в'ї чи / а три'то це 'ї ба'гато / ну'ї у'с'о // і па'їехал'ї / при'їїдут' да да'дут' / да'дут' 'їо'му / 'їа з'найу буў 'д'ад'ко Му'ї'с'її у ме'не // 'д'ад'ко та'кої / е-е // де ти буў / шо ти не 'їїдеш на ве'черу / 'їак 'ето так / 'ладно / 'ладно / ти бол'шак помоў'чи' // о'то була жїст' / 'їа л'уб'ї'їу та'ку жїст' / а це жїст' / шо 'ето за жїст' //

З.: А с'к'їл'ки 'рок'їу 'їїд про'жїу ? //

— Сто три / сто три / а 'бат'ко 'їо'го / муї це п'рад'їд / а 'бат'ко 'їо'го / му'ї д'їд у'же / сто о'д'їн с поло'в'їно'ю // муї же 'бат'ко / у'же 'то'л'ко д'ев'ї'носто два // 'їа з'найу ўже 'ї'їа о'до 'с'емдїс'ат 'наче насоб'ї'раў / а чорт' 'їо'го зна / 'може шче год чи два 'їа'к'ї // нео'хота ўже //

173. З.: Чи буў 'їа'к'їїс' о'б'їчаї поў'їазаний із буд'їу'їництвом 'хати ? // 'їак с'тавили 'хату у 'вашо'му си'л'ї ? //

— 'їак руз'ж'ї'с' / да 'майїш г'рош'ї / да куп'л'аї 'дере'во / да соб'ї'раї / да строї 'хату // 'вон' 'бач'їте ізро'б'ї'їу 'хату / то ж 'їа роб'л'у 'хату / 'кухн'у роб'л'у / не' з'за то'го шо / а шо'б там 'п'ї'чку зро'б'їт' // 'п'ї'чка ж 'нада // он газ провед'ут' / дак 'чорт' о / де ж тут / шо ж ро'б'їт' / дак от 'хочу / та'к'е зро'б'їт' / а то м'е'н'ї си'н пр'їоб'р'ї'їу / даў дос'к'ї / ну'ї о'то роб'л'у // а 'їа сам п'лотн'їк / ше'ї ха'роши' / 'їа пї'рї'ро'б'ї'їу хат / о-о-о-ї // шо'б да / с'лухайте' / шо'б так у два ра'ди пас'тав'ї'їу / дак би'ї 'бо-ол'ше' се'ло / да н'е' / на'в'ерно уд'воїїе' 'бол'ши' / 'їак о'тет'о / уд'воїїе' / 'тол'ко 'їа ж дириў'їанийе ро'б'ї'їу / 'їа ни' 'кам'е'ншч'їк // 'їа ни 'моу 'ками'н'оїї ро'боти' / а п'лотн'їчку ро'боту у 'чїсти ву'гол / 'чїсти ан'гл'їїск'ї ву'гол назї'вайїце //

З.: 'їак це ? //

— Ну 'роби'це 'вугол / 'чїсти 'вугол обре'зайїце / то 'їе так / у хрес'ти о'так / і ту'ди сти'р'ч'їт і ту'ди / а то 'чїсти ву'гол / обч'їш'чайїце / о //

З.: А з 'чого почи'найїц'а буд'їу'їництво 'хати ? //

— 'їак ш'чого // с' фун'дамент'а // сна'чала кла'дут' штан'дар'ї / 'дери'во / на та'к'їе сторчо'ма / штан'дар'ї / а на 'їїх пуд'валини і на пуд'валинах у'же пу'шоў ру'б'їт' у'в'ерх // а по'том вен'к'ї / л'їс' / 'дери'во / вен'к'ї // ве'нок од'їн / ве'нок друг'ї / но ўс'о'дно / 'дес'їт' / де 'ето 'їесл'ї ўже дроб'нен'ке та'ке 'дери'во дак дв'їнацит' вен'ку'ю / а так 'дес'їт' / 'вос'їм / деўїят' вен'коў і ўс'о / брус 'тоўсти' та'кої / об'їомїсти / і ўс'о / ну шо'б в'їход'їло два ш'їд'їс'ат / два п'їд'їс'ат пїят' в'їсо'та ўс'їрїд'їн'ї / ўс'о //

З.: А 'їак ви розра'ховували на 'в'їкна / на д'вер'ї ? //

— Йа ж роб'л'у хату / дак йа ж рош'ч'и'туйу йі'йі / до'пус'ц'ім об'йом / йі'к'і об'йом і с'коко'у йа ў йуї 'в'ікон пос'таў'л'у // ч'и' од'не / ч'и' дві / ч'и' три // ко'ліс' жи'ш та'к'іх 'ву'кон не' с'та'в'ілі / це ж не' 'у'кна / о / і ў'с'о по'разному // і йа'ка йі'йі в'ел'іч'і'на / с'лухаіте' / на с'коко там 'буде пи'р'ерубоў / ч'и на два / ч'и на три // ну / 'комнати / о / кап'італ'ні с'т'енк'і / пи'р'еруб / ну ос' ж'і пи'р'еруб до'пус'ц'ім //

З.: *Це йак в'нутр'ішн'а с'т'інка ? //*

— Да / йак в'нутр'ішна с'т'інка // ну / там у'же йі з 'ч'ого по'пало / з'найсе'те' / там зак'р'іе г'л'іна ў'с'о / шика'турка / даі от // а так / йа з'найу // о-о-о // пос'л'ід'н'е ў'рем'е / в'іни по'в'іряіте // п'ят' раз йа пост'ройіўс' // а о'це 'шости // це ўже не'хаі ст'ройіт' / це ўже пост'ройіт' м'і'н'і с'чоти'рох 'досток // ож'и'ниўс' / з'найу так / не було шче ў 'мене' н'е // 'перві ў 'мени ўже буў / х'лопи'ц' / 'Саша ў 'мене' буў // ку'п'іў йа ха'т'оночку / з'найу / за п'ят'сот руб'л'ей / зароботаў у Б'ело'рус'іі г'рошеі // ку'п'іў ха'т'онку / ну і до ту'йі ха'т'онк'і йа 'начаў / йез'д'іт' ў л'іс // пот'рошку / пот'рошку / там ук'раў / там так при'д'баў / там пот'ануў / пото'му / шо воз'можност'і не' було // зро'б'іў са'раі / там йа 'токо труда з'д'елаў / шо са'раі зро'б'іў // а! // по'йа'в'іло'с' і д'руге ўже / не // да'ваі 'буду д'ругу хату // па'шоў // д'ід ста'р'і ў ме'не / дво'йродни д'ід // па'іду йа до йо'го ў су'с'іді // ў йо'го 'хатка 'мал'і'нка / вун ни с'о'годн'і заўтра пом'ре / го'това ў'сад'ба / йа там куп'л'у 'д'єри'ва // т'рох'і дос'тану з 'л'есу / і там пост'ройу / так йа ў зро'б'іў / і так во'но й 'в'ішло ў ме'не / о // пост'ройіўс' там / пост'ройіўс' там / по'й'іхаў у Б'ело'рус'ію / под'жиўс' / подра'ботаўс' / ўже т'рох'і у ме'не г'рошеі за'пас йе / було у'же т'ис'яч із три // 'думаіу / е-е / та шо це йа ў ц'уі ха'в'ілі 'буду жи' / да неў'же це йа не мо'гу пост'ройіт' / так йак 'л'уд'і / а'ну да'ваі йа 'бол'шу // перш 'к'інуўс' / ту'ди / с'у'ди / перш з 'л'ісом не полу'чалос' / перш не 'можна було / 'с'ілно ст'рого було у 'л'ісі / йа по'шоў там чо'тирнацат' к'ілометроў там у'же ў нас у кол'хоз'і було три ма'шини / за чо'тирнацат' к'ілометроў у Тоўсти Л'іс і ку'п'іў хату / ха'рошу / на дві 'хати б'рат'и мої / од'на три / а од'на чо'тири' с'поло'в'іно'у а так п'ят' / жи'ву / пере'везт'і / па'шоў до голо'в'і / на'н'аў / даў в'о'ун ме'н'і дві ма'шини на не'д'іл'у і йа йіх ус'тиг і перев'іу'оз / пост'ройіў / три 'рази пост'ройіўс' / жиў / жиў / да 'думаіу / н'е / не на'рав'іце / 'місце йа'к'ес' не та'к'е / па'гане / зем'л'а па'гана / те / д'руге / он там ко'лодез' йе / там те / там те / да'ваі йа там // ку'п'іў йа там пага'нен'ку 'хатку і дос'таў 'л'ісу / а дос'таў 'л'ісу йак / од'на 'баба заку'п'іла со'б'і л'іс да йі 'н'ікуда ст'ройіца / йіі зди'хат' 'нада / так во'на

ме'н'і прода'ла / йа ку'п'іў 'деше'во тей л'іс і пост'ройіў хату / 'дешево пост'ройіў / 'дешево й зго'р'іло / о / чо'тири' // а так 'думаіу е-е н'е / дак йа з'найте шо / йак 'начаў / пост'е'пен:о три 'годи с'т'агуваў / по'му'ог 'коло нас там 'ран'ше буў Новоша'п'ел'іц'кого ра'йону / Новоша'п'ел'іц'к'іі ра'йон буў / а там у Новоша'п'ел'іч'ах буў док / теі шо л'іс роз'д'елуваў / о! / о'то х'лопці л'есо'возами 'йіз'д'ат' / а ў нас л'іс кру'гом / там хл'іс'та / там хл'іс'та / з'найете / с'кор'н'а // йа ш о'то т'ри'цат' кор'н'ей ку'п'іў // то'ди стаў да хату пост'ройіў / то'ди йа ўже пост'ройіў 'д'єв'іт' на дві'нацат' / о / на чо'тири' 'комнат'і / та'к'і до'ма од'г'рохаў і шо ни с'далос' за труд одпла'т'іло / с'ім год по'жиў і а'варийа / св'іс' / да і ни'ма // спа'л'ілі / йа йі'йі пост'ройіў сторч'ову / не о'так / а в'о'так / і к'ірп'і'чом обло'ви'жиў / же'л'ізом нак'ри'та була / ха'роша була / ха'роша // ну 'д'ело ў том / шо ўже не'ма ни ха'рошой / ни пло'хой / йа у'же не пон'і'маіу ни'чого / ми'н'і ўже 'тута хара'шо / йа н'ікуда не 'хочу / бо ў 'мене не'ма ни'чого //

З.: *Йак ви ук'р'і'л'али ст'роп'іла ? //*

— Ну йак же ж / с'лухаіте / а там же пудри'зайсеца ў'с'о / пудга'н'айсеца / при'па'совуісеца так шо і во'да ту'да не за'ход'іт' / плотно / а'йакже / шо ж то за плот'нік /... ну дак а йак же / і н'іх'то ме'не не ўчиў / сам у'чиў / од'но д'ід / д'ід ме'н'і пока'заў / о / там ў су'с'ід'ном се'л'і йа з'йім ро'б'іў з'начит' // раз бесп'латно йо'му пома'гаў / полто'ра 'міс'аца / а раз вун ме'н'і пла'т'іў // 'каже н'ет // бесп'латно ўже х'ватіт' / ме'н'і // йа по'шоў од 'його ра'ботат' / ра'ботаў / хара'шо ра'ботаў воб'ше / но 'ето т'а'жола ра'бота //... с'лухаіте / 'вікна ко'да о'сажуіеш ко'робку / так о'на ж на 'пал'цах / там же 'пал'ци а о'т'ул' же у ко'робках па'зи та'к'іе / а'ни над'і'вайуце / с'лухаіте / в'еш'н'ак 'в'ерх'ні расп'і'райсе с'пудн'і 'тоже / там во'на за'д'елана буд'-'буд' / н'е 'витолкн'еш ко'робку / н'е // шчас о'ц'у ко'робку так / при'шоў толк'нуў / так во'на і упа'де //

З.: *А йак ви сте'лили пуд'логу ? //*

— Ну 'ето ўже з'найете / йакшо йест' воз'можност' то ст'є'л'і по'ул / а 'йакшо не'ма воз'можност'і / то ви'б'іі гл'і'ной то'чок да і хо'д'і на то'чку / о // но ў ме'не було ў'с'о на ма'з'і / о-о / йа ўже од'г'рохаў со'б'і до'м'інку / ох-ох-ох / і в'і'ранда // і брат / чо'тири' 'комнат'і / ў'с'о //

З.: *Йак ви би'рали 'місце н'ід 'хату ? //*

— Ста'р'іе ви'б'і'рал'і / йа з'найу м'і'н'і / м'і'н'і аж пуд д'в'ір пу'казували 'місце / о'це ха'роше 'місце / о'це ха'роше / пос'л'єдн'у хату йа сам пост'ройів / а'ле 'тоже не ха'роше 'місце / бо во'на зго'р'іла // спа'л'ілі да і не'ма // так //

174. З.: *Йа'кого ви року ? //*

— Д'вацат' чет'вертого //

- З.: Де ви робили у селі своєму ? //
- У кол'госпі //
- З.: Як там роботи були ? //
- Разнийе //
- З.: На чому кол'госп спеціалізувався ? //
- Л'он // у нас с'їял'ї л'он / так / бо... 'бол'шу 'виручку да'ваў л'он / с'їял'ї по'с'їют' / по'том бе'рут' / б'їут' го'ло'ўк'ї ж 'ц'їе л'ону / ну бе'рут' цеї л'он / бе'рут' / у нас 'кажут' / брат' 'нада / ру'кам'ї / уруч'ну бе'рут' / і ма'ши'нам'ї ўже б'рал'ї ў пос'л'едн'е ў'рем'їе //
- З.: А як к'рашче ? //
- Ру'кам'ї / да'ї так во'но / ма'шина 'гарно к'лала / в'їр'ївала з 'коренем і к'лала / просто ў ра'дочки / так і к'лала / 'гарно к'лала / а це ж ру'кам'ї то 'важко / а так / у'же / б'рал'ї о'то б'ралка поло'ж'їла йо'го / а по'том у'же 'л'уд'ї ў сноп'ки в'їа'зал'ї / хо'д'їл'ї в'їа'зал'ї сноп'ки' //
- З.: А чим в'їа'зали ? //
- А 'л'оном / о'то ж / 'воз'миш / от'д'їл'їш т'рошк'ї / як здо'ров'ї л'он / то так йо'го зв'їажеш / а як л'он ма'лен'к'ї / дак ота'ко б'рал'ї / о / пе'рев'єсла назива'єце / о'це пе'ревєсло так б'рал'ї йо'го / з 'л'ону //
- З.: І це са'м'ї робили ? //
- Са'м'ї / а хто ж / з'лож'їм / а по'том / о'це пе'ревєсло / а с'у'ди 'лож'їм л'он / а по'том за йо'го //
- З.: А чим ск'ручували ? //
- А ск'ручувал'ї те н'їчим // о'так одо'го с'у'ди вотк'нул'ї / да'ї го'тови сноп' //
- З.: Ру'ками ск'ручували ? //
- Ру'кам'ї //
- З.: А 'палочки спеціал'нойі не було ? //
- 'Палочка то / 'жито 'палочкойу / 'цурка / із 'самого 'жита / о'так як о'цеї / л'он //
- З.: А коли ви робили пере'вєсло / то не обте'реб'їувалос'а там ? //
- Н'ї / во'но за'ход'їт' усере'д'їнку ту'да / і так во'но і 'гарно в'ї'ход'їт' //
- З.: Ц'ї'нами мо'лотили ? //
- Ц'ї'нами сно'па / то роз'їазу'їут' / пе'ревєсло це розри'вай-ут' / 'ложат' ту'да де'ї со'лома / да'ї ц'ї'нами мо'лотет' / а по'том об'ратно бе'рут' д'ругу / у'же не м'їату ту / ж'мен'у / да'ї зноў бе'рут' в'їажут' / к'рутет' пе'ревєсло / да'ї зноў / 'ложат' на це / на с'нопа / да'ї в'їажут' / це ўже 'цуркойу / 'тоже в'їажут' / це ўже назива'їут' кул' у нас / як із 'жита / дак то ўже буў кул' //
- Дл'а 'чого кул'ї викорис'товували ? //

- К'рил'ї к'ришу / со'ломен'їе к'риши' на 'хатах / ху'добу / с'їчку / с'їчку с'їкл'ї на сич'карк'ї //
- З.: Кожен маў с'їч'карку ? //
- А як не маў / там у селі / хай с'ко'л'ко бу'ло / дак до 'його хо'д'їл'ї / у йо'го с'їкл'ї / он 'гостриў но'жи 'тийе / ўсе / і до йо'го 'л'уд'ї хо'д'їл'ї і с'їкл'ї //
- З.: За те шчос' пла'тили ? //
- Пла'т'їл'ї / хто як це / хто як це / хто плат'їт' / хто як / у ко'го як ви'ход'їло / пла'т'їл'ї //
- З.: Шчоб сво'їе ха'з'їство мат' / то т'реба бу'ло ба'гато 'мати ў'с'аких приспособ'л'ен'їй ? //
- А'їакже / і ц'їп / у'се і бу'ло / у 'кажної 'хат'ї у'се'ї бу'ло / і ц'їп буў / і пра'ч буў і ўсе бу'ло //
- З.: А пра'ч шо то та'ке ? //
- Пра'ч / це ўже л'он б'їут' / пра'чем / л'он / як ше / то ма'ш'їна ўже те'пер мо'лот'їла / а то пра'чем л'он б'їл'ї / о'то с'нопа бе'рут' 'ложат' і пра'чем б'їут' //
- З.: А л'он у'же заб'їр'али у вас пере'битиї ? //
- Заб'їрал'ї ў нас л'он ўже го'тов'ї / у'же по'б'їти / поло'ж'їл'ї / пос'лал'ї дес' на стер'н'ї / да он там 'м'їсец поле'жаў / по'том із'ноў як 'в'їлежаўс' / йо'го / а по'то'ум у'же со'уб'їра'їут' як 'в'їлежаўс' //
- З.: А з'в'їдки ви з'нали / що 'вилежаўс' ? //
- А йо'го по'терт'ї 'нада / о'то бе'реш т'рошк'ї л'ону / пот'реш / і во'но ўже 'в'їдно / як у'же там / кост'рица не оста'їеце / ўже 'о'ун 'чистен'к'ї / о'ун ўже 'в'їлежани / як іш'че там кост'рици ба'гато / то шче не 'в'їлежани // а то'ди ўже соб'їра'їут' / в'їажут' із'ноў у сноп'ї / у та'к'ї здо'ров'ї / і на ма'шину / при'їеж'їзайе ма'шина і г'руз'ат' на ма'шину / і ў Пол'їс'ке ў нас в'ї'воз'їл'ї / а 'дома оброб'л'ал'ї у нас 'терн'їци та'к'їе бул'ї / та'ка 'палка д'в'ї / і тут 'м'єжду 'їїм'ї / та'к'їе д'в'ї / т'їх / д'в'ї 'тоже 'дошчечки / а тут у'верху та'ка зноў 'тоже із 'ручкойу да о'то ту'да 'їїх 'ложиш і мнеш 'їїх / це 'терт'ї л'он / то м'їат' ко'нопл'ї / а то но'гам'ї м'їал'ї ко'нопл'ї / а це трут' л'он / а по'том тре'пайут' л'он / а там та'к'їе 'тоже т'ри'пла / називалос' / треп'ло та'ке / дак о'то / у ж'мен'у бе'реш / с'тавиш до 'чого і тре'пайеш / о'так же 'тирсу / ц'у / кост'риц'у ту ўс'у вит'рипу'їш / шоб 'о'ун у'же 'чистин'к'ї шоб буў / 'м'акен'к'ї во'ун ўже то'ди / 'чистин'к'ї / 'добре п'рас'т'ї //
- З.: Л'он теж п'р'али вер'теном ? //
- Вер'теном //
- З.: А де б'р'али 'їїх ? //
- То'ч'їл'ї / ў селі то'ч'їл'ї / 'тока'р буў / дак то'чи'їу //
- З.: А 'кузн'а сво'їа бу'ла ? //

— О'д'ін кузн'ець йе тут о'д'ін / була 'кузн'а сво'йа / так ву'н і тут у 'кузн'і 'роб'іт' / за'булас' / о'д'ін тут моло'ди / дак ву'н йа не з'найу чи там 'дома ву'н ро'б'ію / чи н'е / а тут у'же 'роб'іт' кузн'е'цом / у Паскоуш'чин'і //

З.: А що з ко'нопел' 'робл'ат'? //

— Ко'нопл'і / о'тож / там зер'н'атка / та'к'йе / так / дак о'то л'е'карствене во'но / то'го ж / зер'на 'тийе / раз / а о'та са'ма / та / о'то ба'дил'е те / так / дак йо'го ж трут' / рост'і'лайут' о'це / рост'і'лайут' / а по'том зб'і'райут' йо'го об'ратно / трут' / а по'том шта'ни муш'чинам 'шийут' / п'рал'і і т'кал'і / і 'шил'і / коноп'л'ане / 'кажут' л'ане полот'но / і коноп'л'ане полот'но / те креп'чіше ко'нопл'а / те к'р'іпке ўже / о //

З.: А т'кали одна'ково ? //

— Од'наково т'кал'і / і шче і ко'нопл'і / от це ж л'он це потре'пайут' на тре'палку / потре'пайут' / а ко'нопл'і дак 'тийе ў но'гах попо'топчеш / попо'топчеш у но'гах / ко'нопл'і / а то'д'і / ну шоб 'ма'гк'і буў / во'но ж твер'де та'ке / а по'том бе'рут' 'мички 'мичут' / 'мички а по'том пре'дут' / верете'но та'ке / і пре'дут' п'ражу / по'том з'мату'ють на клуб'ки / а по'том у'же сну'ють / п'ражу / і тчут' // йа так т'кала / йа шче т'кала / 'матка по'коїна 'жива була / то ўже так ў ш'колу хо'д'іла / то у'ч'ілас' 'коло йе'йі / т'кала / а по'том 'матка ў'мерла / ў нас 'кажут' два'нацат' 'губок о'тож / йа не з'найу с'кок'і ў 'губц'і 'метроў / 'разни'е ж 'хати йе / на йа'ку 'хату сну'ють / дак два'нацат' 'губок у'мерла / і ост'ав'іла м'і'н'е / а м'і'н'і було ш'іс'нацит' год чи шо / то йа йе'йі за 'л'іто 'виткала / так би'л'і 'воши' на'пал'і на ми'не / тико / 'тийе к'росни / а во'но ж / це йак з'найеш / дак о'но не 'путайце / і 'н'ітк'і р'вуце і ўсе / а то йа йіх 'л'іто там / але ж 'виткала / і те'пер / іш'че ў ме'не те полот'но / йа дер'жу //

З.: А що то та'ке 'губка ? //

— 'Губка / це йак сну'ють / сну'ють у'же п'ражу / так дак о'то / у 'хат'і с'т'інка / йа'ка с'т'інка / от / ў од'ної кол'к'і та'к'йе заби'вайут' з'к'райу с'т'інк'і / і ў дру'гої / і то ўже так сну'ють / о'то / на 'тийе ко'лочки о'то / і о'то назива'йеце с'ко'л'ко ўже 'губок / о'то од'ного ко'лочка до дру'гого / о'то ўже начи'на'йеце 'гуп'ка / назива'йеце // а на 'метри / то ў'с'ака ж 'хата йе / і ма'лен'ка 'хатка йе / і здо'рова 'хата йе / 'метроў чо'тири' //

З.: А ў що заби'вали ко'лочки ? //

— У с'т'енку / там 'робет' 'хати / і та'к'йе бу'л'і 'д'ірочки / п'росто дл'а 'ц'ого / вик'ручуйут' с'вердлом / т'йе 'д'ірки / а по'том заби'вайут' ту'ди ко'лочки / і о'то ўже сну'ють / о'то 'гуп'ки' полот'на //

З.: А за шири'ноюу йа'ке во'но було ? //

— А за шири'ноюу во'но ўже було / о'то ўже за'в'іс'іт' от 'берда / з'найете та'ке 'бердо / шо тче ўже во'но / п'р'іб'і'вайе ўже / п'р'ажу до полот'на / п'р'іб'і'вайеш 'бердом / дак о'то 'берда / 'тийе йест' і вус'м'урка / і де'у'йатка / і од'і'нацатка / і два'нацатка / це ўже та'ке то'н'ухенечке / 'гарне ўже / два'нацатка / дак о'то ўже во'но / і то'то / за'в'іс'іт' от ц'о'го / от 'берда //

З.: А полот'но було гла'ден'ке ? //

— Гла'ден'ке / гла'ден'ке //

З.: А можна було шоб во'но по р'ізн'ому вите'калос' ? / тоўшче / тон'ше ? //

— А-а / дак йа'ка п'р'ажа / йак ти напр'адеш / та'ке 'буде і полот'но / йа'ку ти п'р'ажу з'робиш / а с'катерт'і / нап'риклад / дак / із полот'на наш'і'вал'і / у зори виши'вал'і / да по'том із'ноу із ц'іх л'аніх 'н'іток к'ружево пле'л'і / і при'ши'вал'і //

З.: А пле'ли чим ? //

— Кр'уч'ком ота'ке / те шо йа з'найу //

З.: А 'зараз мак у вас с'ійут' ? // не вир'і'зайут' ? //

— 'С'ійут' / і ў нас о'це п'рошли гот хо'дила м'і'л'іц'і'я / да ц'о'го / шу'кала й вир'і'зала / цеї год 'йакос' так проіш'ло / 'поза 'маком у'же не 'ход'ат' // а хто там / знаў / шо це ст'рашне / н'іх'то ц'о'го і не'знаў / це ўже те'пер / 'кажут' нарко'мани да нар'кот'ік'і / а то'ди ж / н'іх'то ц'о'го не знаў / о'ц'іх нар'кот'ікоў ц'іх //

З.: А коли вир'і'вали / то у вас ка'зали по'лот' чи рват' / чи йак ? //

— То рват' / йак у'же пос'п'іў у'же / дак вир'і'вайут' / а йак у'же по'лот' / дак йак о'то ма'лен'ки шче / йак 'з'іл'е / бур'йан йак в'ірі'вайут' / дак о'то 'пол'ут' //

175. З.: Ска'ж'іт' / де дер'жали ко'ни ? //

— Бу'л'і / пудна'в'еси / там 'коп'і с'тавіл'і / йак це // а 'коп'і / ў нас і'ше було / на 'коп'і та'ке гум'но називалос' / то са'раї / а то гум'но //

З.: А йа'ка р'ізн'иц'а м'іж 'ними / м'іж са'райем і гум'ном ? //

— Йа'ка риз'н'ица ? // це са'раї / тут сто'їт' ко'рова / поро'с'ата / ўсе / о'це та'ке / ў са'райі / а гум'но / це ўже там з'ложува'ўс' хл'іб /сно'п'і / о'це за'ход'іш / о'це та'ко / це т'ок назива'ўс' / в'ібі'ти / тут мо'лог'ет' / по ц'у с'торону скла'дал'і сно'п'і і по'ц'у сно'п'і / 'бол'ше там у'же н'і'чого не'ма //

З.: Ска'ж'іт' / а мо'лотили не т'іл'ки 'бат'ко із сво'йіми 'д'іт'ми / а і шче ко'гос' про'сиў / шоб ра'зом мо'лотит' / об'їеднувалис'а / скла'далис' ? //

— У нас не складаліс' / у нас не було такого / у нас кажне со'бі'моло'т'іло //

176. З.: А с'ім'ї / ро'дини були велик'і у л'удеї ? //

— По р'ізному / по р'ізному / було ба'гато с'ім'їа / а друга мала с'ім'їа / по р'ізному йак //

З.: Йак називали бат'к'іу бат'ка ? // йак ваш'і д'іти будуть називат' вашого бат'ка ? //

— Д'ід //

З.: А вашу маму ? //

— Баба //

З.: А казали бабка / чи баба ? // йак о'нук звертаўс'я ? //

— Бабо / або бабко // це ўже йак хто на'учит' / йак сем'їа восп'їтує де'теї // може бут' ше і по дру'гому ска'зат' / це йак во'но / сем'їа йак де'тей сво'їїх в'іучит' / так во'на і 'робет' / во'ни 'бачет' д'ет'і / йак бат'к'і обраш'чайуце до сво'їїх бат'куоў / так / йак по ха'рошому / і д'ет'і 'будут' по ха'рошому / а йак 'бачет' / шо бат'к'і так / так і д'ет'і так обраш'чайуце //

З.: Д'ід і баба / йак 'будут' називати ваш'их д'ітей ? //

— О'нук'і //

З.: Х'лопчика йак 'будут' називат' ? //

— Ў'нучок //

З.: А д'іучинку ? //

— Ў'нучка //

З.: А коли ласкаво хо'т'ат' ска'зат' / звернутис' ? //

— Ў'нучка / ў'нука / 'кажут' йак так / ў'нука / а то ўнук / а ласково / то 'кажут' ў'нучок / а то ў'нучка //

З.: Ваш'і д'іти йак наз'вут' вашого брата ? //

— Д'ад'ко //

З.: А ж'інку д'ад'ка йак ? //

— Д'адна / 'кажут' //

З.: А вашого чолов'їка брат / то теж д'ад'ко ? //

— Д'ад'ко //

З.: Не було р'ізниці / чи ваш / чи чолов'їка ? //

— І то д'ад'ко / і то д'ад'ко / а сест'ра / і то т'у'отка / і то т'у'отка //

З.: А то д'адна і то д'адна ? //

— Да / то д'ад'ко / а то ўже т'у'отка 'буде / йак сест'ра / то т'у'отка р'ідна / а то д'ад'ко / а йак брат / то то д'ад'ко / а то д'адна //

З.: Йак ви наз'вете чолов'їка вашой сест'ри ? //

— А Бог його з'нає / йа і забулас' / йак во'но ўже / 'йакос' же ж 'кажут' на йїх / а йа забулас' //

З.: Йак вам при'ходитьс'я чолов'їк вашой д'очки ? //

— З'ат' //

З.: А йакшо ваш син мае ж'інку ? //

— Не в'їстка //

З.: А йак ви називаєте бат'к'іу вашого з'ат'а ? //

— Сва'ти //

З.: Не в'їстку не називають св'їст' / св'єст' ? //

— Ну це 'йакос' во'ни / о'це ж / о'це / в'ї ме'не 'ран'ше п'їтали / дак о'то йак во'но називаєце / о'то св'їст' / о'то та'ке / не в'їстки ц'їє / ну йа ц'ого забулас' у'же / не ска'жу //

З.: Так у'же не го'вор'ат' м'їж вами ? //

— Да / да / да //

З.: Не в'їстка / це коли у'же була свад'ба / а до ц'ого йак йїї називають ? // коли ви почи'наєте йїї називат' не в'їсткой ? //

— Йак у'же не в'їстка / йак о'ни у'же свад'ба проїшла / то то'д'ї во'на у'же не в'їстка / а так 'кажут' не в'їста // не в'їста по'щ'ла то'го і то'го / то це ще не в'їста / а ўже не в'їстка / у'же насто'їашча / у'же йак пос'ватал'іс' //

З.: Йак називаєца / коли в'їн 'ходить' до нейї ? //

— Не в'їста //

З.: А йак в'їн 'ходить' до нейї / то йак ка'зали / л'уб'їце / ко'хайце ? //

— Л'уб'їт' //

З.: А не ка'зали / в'їн зали'цаєца / шо то та'ке зали'цаєца ? //

— Ну це ж зал'їцаєце / л'уб'їт' / дак зал'їцаєце / це од'не і те ж / у нас / по'н'ат'а та'ке //

З.: А не ка'зали / в'їн до тойї 'ходить' / чи йак це називали ? //

— Ну 'кажут' / до ти'ї / до ти'ї 'ход'їт' / от тої і тої до ти'ї 'ход'їт' / от там л'ван 'ход'їт' до Па'раск'ї / чи йак / о'то 'кажут' о'так / 'ход'їт' до йїї //

З.: От у с'ім'її є троїє брат'їу / йак йїх 'будут' називати ? //

— С'тарш'ї / се'редн'ї і мо'лодш'ї //

З.: А йакшо це ос'тан'а д'їтина у с'ім'її / йак йїї називали ? //

— У нас так не називал'ї / шо'б там / назви не було та'кой / 'кажут' ос'тан'ї ўже / сам'ї мо'лодш'ї //

З.: А не називали / шо в'їн сам'ї л'уб'їми / та'киї / шо його най'б'їл'ше шко'дуют' ? //

— Бу'вайе ж та'ке / шо 'кажут' сам'ї л'уч'и / сам'ї л'уч'и ў сем'її / із п'їтох чи із с'куки д'їтеї од'їн сам'ї на'л'уч'и //

З.: А йак у вас палец' називали ? //

— М'їз'инчик палец' / а цеї ... се'редн'її / ука'зат'ел'ни / а це вел'їк'ї //

З.: Це ваш'і д'іти ? //

— Сестри'нийе //

З.: А йак ви наз'вете д'їтеї сест'ри ? // йак во'ни вам при'ход'їца ? //

— Плем'яни́к'і по 'рус'к'і / а так ка'зал'і не'бог / не'бож'і / в'ін не'бож / а во'на не'бога //

З.: *І це неза'лежно / чи це сестри'н'і / чи це б'ратов'і ? //*

— Да / не'боги //

З.: *На ве'с'іл'і не'боги 'йако' шану'вали т'ітку ? //*

— А'йакже / т'уток шану'вал'і / т'уткам по'дарк'і да'вал'і / на с'вад'б'і ўже / ў нас / нап'риклад / та'ка мо'да бу'ла / шо ўже йак да'руйец'а / йі'йі сторо'на ўже / мо'лодо'й / дак во'на зве 'бат'ку / 'матци / 'баба / йак йе / д'ід / у 'хату / і 'сестри' / у'с'ім / це ў 'перву 'очирид' / хреш'ченим // шо хрис'тит' / до 'церкви ўже не'сут' / йак 'род'іце / дак о'то хриш'чени 'бат'ко / хриш'чена 'матка / о'це по'дарк'і нам та'к'ім да'йут' // о'це наїб'л'іжч'і 'род'іч'і / о'це наїб'л'іжч'і //

З.: *А хто да'їе по'дарк'і ? //*

— А хто да'їе ? // 'матка з 'бат'ком мо'лодо'й / а'йакже //

З.: *Ро'дин'і мо'лодо'го ? //*

— Да / мо'лодо'го / а мо'лодо'го ўже мо'ло'дуй да'їе по'дарк'і // дак мо'лода да'їе по'дарк'і / а мо'лоди ўже скл'і'кайе гри'шам'і там / гри'шам'і ўже ў 'хату і 'бат'ка і 'матк'і по'дарк'і / а остал'ну ўже 'роди / гро'шам'і скл'і'кайут' / ну от нап'риклад с'вад'ба йде то от бе'ре там о'д'ін дру'жок / бе'ре і 'каже / шо ў 'нашої мо'лодо'й йест' та'к'і'то / там т'ітка та'ка'то / от / да хаї 'вине по'дарок цеї / во'на бе'ре / да'руйе йім ш'част'а / 'дол'у / 'доўг'іе 'л'іта / о'це та'ке //

З.: *І во'на йім да'руйе ? //*

— Ну во'на ўже д'акуйе йім / йак у'з'ала во'на по'дарок / то во'на і 'каже / спа'с'ібо / мо'лодо'му і мо'лодо'ї за по'дарок //

З.: *А т'ітка мо'лодим 'дарит' шо 'небуд' ? //*

— А'йакже / а т'ітка долж'на 'добри по'дарок пода'рит' // а'йакже / т'у'тка / це ж осно'ўне т'у'тка / а хто ж / т'утка ўже 'гарни по'дарок / го'туйе / йа о'но хриш'чена мо'йа 'буде / хриш'чен'іца / йа хрес'т'іла ў 'К'іев'і / 'замуж 'буде йт'і / дак йа ўже йуї ку'п'іла верб'л'уже од'і'йало / йа йуї ку'п'іла ўже та'ке од'і'йало / йа ўже йуї пуд'зорн'іка 'ви'шила / йа ўже йуї п'ростин'у пок'лала / хриш'чен'іца мо'йа / йа йі'йі хрес'т'іла //

З.: *А шо та'ке пуд'зорн'ік ? //*

— Ну пуд'зорн'ік / це та'к'і наши'вайут' / т'і'є / п'ростин'і наши'вайут' / так то п'ростин'а на ўс'у / а то та'к'і'є до кро'ватк'і та'к'і'є / ко'ротин'к'і'є / дак йа ўже на'чала ў Сте'чанци / да ни 'кончила / а це ўже газ пров'ел'і / да то не бу'ло ў'рем'я / а це ўже п'рошлу 'з'іму газ пров'ел'і / дак у'же ро'боти поло'в'іну не'ма / а шо 'будеш ро'б'іт' / от йа йі' пуд'зорн'ічка то'го 'конч'іла / а'йакже //

З.: *А це шо ви 'будете да'вати йі' / це 'буде йак нази'ватис' ? //*

— По'дарок //

З.: *Ко'ли ви хрес'тили / вам да'вали по'дарок / чи йак нази'вали ? //*

— По'дарок / йа хрес'т'іла / ме'н'і да'вали / йа за'булас' / а'ле на п'лат'а да'вал'і / 'хустку да'вал'і / йа хрес'т'іла і йа 'гарного по'дарка не'су ту'да // а те'пер от 'замуж і'де / дак 'йа ш'е'ї хриш'чена / йа долж'на / ше'ї г'рошеї 'нада пумуг'т'і дат' / хриш'чена / а ў ме'не бу'ло два'нацат' чи три'нацат' хриш'чен'ікоў у'с'іх // о'ни прийеж'зайут' / у'заўтре Пре'чиста / і'дут' до хриш'чено'й / а'йакже // на Пре'чисту / на п'разн'ік'і // це наш бу'ў п'разн'ік / у Сте'чанци / храм / храм //

З.: *У вас бу'ла 'церква Пре'чисто'ї ? //*

— А'йакже / ў нас 'церква бу'ла / о'га / по'том ро'зо'б'рал'і 'посл'е воїни / постав'іл'і там гос'т'ін'іцу з 'нашої 'церкви / йа то'ди ма'ла бу'ла / но йа г'рох'і з'найу йак 'церкву ту / хрес'ти сши'бал'і з 'церкви з'теї / йак 'т'і'є хрес'ти 'падал'і / з'вони з'вон'ат' // а 'думайте / о'це ўс'у 'поган' 'робет' хто / сво'й і 'робет' / 'думайте мо'чу'ж'і / от чу'ж'і н'іх'то не по'л'із хрес'ти ск'і'дат' / да сво'йі 'по'л'езлі / 'наші' 'л'уде //

З.: *Ска'ж'іт' / а йак хрес'тили д'і'теї ? //*

— Йак хрес'т'ілі д'і'теї ? // 'бат'ушка / ў 'церкву / ў 'церкву / 'бат'ушко отпра'ў'ляйе мо'л'ітву там чи'тайе / а по'том за йо'го бе'ре у во'д'ічку так / сполос'не / а по'тум о'тут ви'р'ізує о'ц'і / 'куоск'і кру'гом і м'і'руйе кру'гом о'це //

З.: *А шо з'начит' м'і'руйе ? //*

— М'і'руйе / та'к'ім о'тим о'л'івойу чи'чим у'же ву'он з'мазує / х'решчик та'к'і 'робет' / йа'к'імс' ц'ім та'к'ім 'наче о'л'іва / причаш'чайе //

177. З.: *Ска'ж'іт' / у вас нази'вали боч'ки чи 'д'іжки ? //*

— Д'іжка / бач'ки о'це же'л'ізнийе бач'ки / кост'рулі / дак 'кажут' ба'чок //

З.: *А 'кадуб бу'у у вас ? //*

— 'Кадоб дес' йа'к'іс' бу'ў //

З.: *А што це та'ке ? //*

— 'Кадоб / це із 'дерева ви'доўбувал'і та'к'і'є / кадо'би //

З.: *А шо ту'ди к'лалі ? //*

— А Бог йо'го з'найе / йа не з'найу ўже 'ц'ого 'кадоба / йа йо'го не 'бачила / но 'чула //

З.: *А на зер'но не пле'ли та'ке ве'лике із со'ломи ? //*

— Може / ў л'удеї йак / із со'ломи // у нас бу'ло ба'гато 'л'ісу / ми жи'ли ў 'л'ісу / дак у нас хва'тало / ў нас ро'били к'лепку / а з'к'лепки ўже ро'б'іл'і д'іжки / муї 'бат'ко ро'біў д'іжки / сам су'б'і / л'уд'ам не ро'біў / а су'б'і //

З.: *А д'а 'чого викорис'товували ? //*

— На ў'сипку зер'на / бу'л'і та'к'і д'іжки здо'ров'і'є / д'іжки бу'л'і на ка'чан'е / ск'ладувал'і / гур'к'і ск'ладувал'і //

З.: А ка'чан'е шо то та'ке ? //
 — Ка'пуста // ц'ілин'к'і го'луо'ук'і / нал'івал'і 'солод' / зал'івайут' во'дойу / во'но ўс'у з'іму / ро'суол 'добри та'к'і / ро'суол о'то з'во'ди / і ка'пуста / 'хочеш голуб'ці / 'хочеш ка'пусту йіж так //

З.: А у 'чому три'мали му'ку ? //

— У д'іжках //

З.: А ко'ли моло'тили на то'ку / то куди 'сипали зер'но ? //

— У д'іжки / на му'ку йест' та'к'і 'гарни ўже / д'іжки бу'л'і / йа з'найу / 'в'ідоўбанийе / та'к'іе-о / 'гарни / у нас 'бат'ко буў п'лотн'ік / дак та'к'і 'жо-о-ўтин'к'і д'іжечки на му'ку / бу'л'і / ми закри'вал'іс' у'се //

З.: 'Видоўбан'і не / з к'лепок ? //

— Н'е / у нас і з'к'лепок бу'л'і / і так / це шче 'бат'кового 'бат'ка / там ос'таўсе дак буў та'к'і / ўсе ў'ремйе / с'куол'ко год / 'жоўтин'к'е та'к'е бу'ло ўсе / 'гарне / і 'ше те'пер бу'ло / да по'го'рило ўсе / ше і о'це йак пересе'л'ал'і во'но бу'ло //

178. — Ру'салк'і / во'ни / хто 'родіце на Ру'сални 'тижден' / і о'на от бу'ла ў 'пол'і / і 'йейі / 'тийе о'ни о'тийе ру'салк'і ўс'і ў 'б'ілом / о'д'ож'і / ўс'і ў 'б'ілој о'д'ож'і / от / і о'ни на Ру'сални 'тижден' ро'д'ілас' / і во'ни йі'йі поко'т'іл'і / і ўже йі'йі о'тул' пр'і'везл'і / з'пол'а / поко'т'іл'і йі'йі на до'луо'уку / і там шчи'пал'і йі'йі / Ру'сал'ни 'тижден' прой'шоў / у'же йіх не'ма / у'же йіх н'іх'то не' по'бачит' //

З.: Це йіх можна по'бачит' 'м'іл'ки на Ру'сал'ни 'тижден' ? //

— Да / 'тол'ки ў Ру'сал'ни 'тижден' //

З.: Во'ни 'можут' шчос' 'добре ро'бити чи по'гане ? //

— Н'і'чого во'ни не'те / 'тол'ко о'це / ко'тора / л'уд'іна / на Ру'сал'ни 'тижден' 'род'іце / д'і'т'атко / чи д'івочка чи 'мал'чик / о'ни долж'ни 'бачит' / у Ру'сал'ни 'тижден' //

З.: А з'в'ідки б'раліс' ру'салки ? //

— А гос'под йіх з'найе скул' же во'ни / во'ни ж так йак 'бут:о 'кажут' / шо це 'мертвийе ви'ходит' / це з'мертвих / це не з'л'удеі / це так йак 'бут:о 'мертвийе / но йа са'ма л'ічно 'бачила 'тоже / о'то на том ви'тра'ку / пош'ла з'іл'е рват' ше со'б'і там і спе'вайу / і те / при'ход'у / да ка'жу / 'мамо / чо це ка'жу на том в'ітра'ку там д'іўки та'кийе ў 'б'ілом то'м с'качут' / і / 'наче би ше і спе'вайут' / а во'на 'каже / а де во'ни / ве'д'і ме'не / і во'на ше так / т'рошк'і / захва'т'іла 'матка по'бачит' / і о'ни ўже не знат' де д'іл'іс' / у'же йа йіх не 'бачу / і 'матка ўже йіх не 'бачит' / і так / 'тол'ко в'ітер 'наче йак по'дуў / та'ки 'наче в'ітром / по'дуло / і ўже йіх не'ма //

З.: А шос' ро'били дл'а 'того / шоб в'і'д'і'нат' ру'сало'к ? //

— Н'е / н'е / н'і'чого // 'ето не бу'ло //

З.: А йіх бо'йалис'а чи не бо'йалис'а ? //

— Йа напри'мер бо'йалас' / бо йа 'бачила / йа ўже 'бачила / дак йа ўже / ме'н'і хто не 'каже / а йа / ўже не 'в'іру / пото'му шо йа л'ічно сво'йіми о'чами 'бачила / а хто не 'бачит' / дак йо'но ж не / і 'в'ірит' і не 'в'ірит' //

З.: А ў'с'ака та'ка не'чиста 'сила / то 'л'уди ка'зали 'бачиў хто 'небуд' чи не 'бачиў ? //

— У нас 'тол'ко ко'л'іс' чоло'в'ік / буў йо'н / та'к'і во'н / ле'чиў л'удеі / 'вобшем / з'нахор / на 'його ка'зал'і / і во'н буў лано'вим на 'луз'і / і йо'н / 'йіхаў із 'лугу до'дому / і йо'го / йак за'путал'і / во'ни 'тийе ўже не'добрийе / дак от 'ричка / от / по тоі 'риц'і пуд'іде на те / кун' / і стаў хот' у'б'іі / на'зад тег'не і ўс'о / і так во'н прово'з'іўс' три' ча'си / і йо'н у'же при'йіхаў до'дому / 'мокри / і ўже ска'заў / шо оте'пер / йа з'найу / шо ўже йе не'добри / да / стаў 'каже кон' хот' у'б'іі / 'но'здри' ро'зто'пириў / не йде / б'іе у'зад / пообриваў і 'упражи / і ўсе на с'в'іт'і / і он йо'го два 'рази / ўже ух'ватуваў шо те / і де і при'йіхаў і сам у'же н'і жи'ви / н'і 'мертви / да і 'каже / оте'пер ска'жу / 'іст'іну пр'аўду / шо йест' ру'салк'і // побо'л'іў т'рохи / да йон с'коро і так / го'доў 'через два / 'через три і по'мер / зле'каўс' с'іл'но / а во'н буў к'репк'і чоло'в'ік та'к'і буў / і во'н 'вобшем не 'в'іриў / йо'му го'ворет' / а во'н / 'ето ўс'о чепу'ха / чепу'ха це ўсе / а по'том у'же йак йо'н по'бачиў / оче'в'ідно так / з'начит' / он у'же то'ди стаў 'в'ірит' / дак йа о'це й те'пер / отут і 'дома / о'це ц'іе / Ру'сални 'тижден' / дак йа / бо'йус' / бо'йаласе / спат' / позана'в'іскам'і позакри'вайу / 'о'кна / шоб і 'наче не 'того / ну йест' / йест' / та'ке шо / 'шо то йест' / йа'кес' сушчест'во / бо так би не 'може 'йесл'і п не бу'ло пред'мети л'уд'ам / дак би о'но не те / ну йа ко'л'іс' / го'дуў дв'і'нацат' мо'десат' ме'н'і бу'ло / йа са'ма л'ічно 'бачила по том ви'тра'ку / о'т'іх 'женшчин у 'білом / ў у'с'ом на с'в'іт'і / ше і 'матку гук'нула / ка'жу 'мамо / а во'на і 'матка ше наг'лед'іла / а по'том / не знат' і де / у'же не'ма йіх / і де во'ни 'тол'ко / аж 'жито о'так ў од'ну с'торону похи'л'іло'с' / 'в'ітер та'к'і за'дуў / дак / на 'мене ўже 'мама 'каже / хо'д'ім 'дон'ку до'дому / да по'будем 'дома / а то'ди нар'вем то'го з'іл'а / да йа'кес' 'каже / аж / мо'роз поко'т'іў / са'ма л'ічно йа 'бачила //

З.: А йак от та'кого по'ганого 'можна уберег'тис'а ? //

— От'каш'ік / б'рал'і ў 'хату / та'ке з'іл'е йест' от'каш'ік / 'маком в'іду'ном обси'пал'і / 'хату / 'може йест' у 'кого нес'в'ічена 'хата / 'може те / з'начит' 'маком в'іду'ном обси'пал'і 'хату //

З.: Йа'кий то мак в'і'дун ? //

— Ко́тори о́то / сам / по́с'їєце / і сам да / о́то з'їєце мак
в'їдун / а во́н із'їшо́у / сам / да о́та'к'їх ма́ковок о́то на́до
потру́с'їт' то́го ма́ку / і то те́й мак хара́шо / во́но хара́шо і од
ла́ку / ди́теї ма́лен'к'їх йак ку́пайут' / дак йо́го сиплу́т'
ту́ди / да цв'їт о́цеї / із'со́ну / то́же д'їток / йак цв'їте /
дак о́то цв'їту́ того / то́же д'їток ку́пат' сон / ко́тори
с'ємечк'ї / дак о́того цв'їту́ / дак о́тето хара́шо д'їток ку́пат'
у т'їм сон'ї о́се / во́но це хара́шо у т'равах де́теї ку́пат' на́да
обеза́т'єлно / а о́це т'їєє шо на Т'руїцу с'тавет' о́це Т'руїцу
м'їяту там да те / обеза́т'єлно пот'рошечку на́да / куп'їєш
ди́теї / ма́лен'к'їх / во́но сп'їт' лу́че: / і-ї во́но дл'а ўс'о́го /
лу́че / їє от' ўхо́д'їш у хату / їєсл'ї з'роб'їш но́ву хату /
ко́л'їс' у нас там та́ка бу́ла во́ружжа / ўбо́ку їа їєзд'їла ў
По́л'їс'ком ра́йон'ї / дак м'ї з'роб'їл'ї / ку́п'їл'ї со́б'ї х'в'їнск'ї
до́м'їк / і їа по́їхала до її'ї / во́на і ка́же / їєсл'ї бу́дете
ўхо́д'їт' / у хату / на́ноч шо́б в'ї зач'їн'їл'ї пету́ха /
чо́рного / і ку́ошку а́бо ко́та / чо́рни / і шо́б во́ни перена́-
ча́вал'ї / а то́ди / уб'їра́їтес' ў хату / шо́б в'ї так не те / ну
п'їтала дл'а чо́го / ну во́на ме́н'ї / не ска́зала / ну ска́зала
шо о́тето о́чен' хара́шо / дак м'ї зач'їн'їл'ї ко́та / і пету́шка /
да во́ни перена́чал'ї / а са́м'ї то́ди на́заўтре да́ваї убіра́єце
ў хату / їето ха́роши гова́рит' п'їридмет //

З.: А йак св'їат'ат' хату ? //

— С'в'атєт' п'росто / обикно́вен:о / хто ба́т'ушка гу́каїє / а
хто пос'в'ашчену́ю ц'ї'їєїу во́доїу / пок'роп'їт' / да і ўс'о́ /
шо́п пос'в'ат'ї'ї / п'рав'їт' / о́ўн же спец'їа́лно та́ка їє мо́л'їтва /
про́чи'таїє / про́п'рав'їт' / а йак не те / дак о́ўн роз'ка́зуїє
ба́т'ушко / шо ту́ди на́да і їа'ке на́да / обеза́т'єлно на́да о́це
цеї от'ка́сн'їк / та́ке во́но з'їєце / і мак в'їдун / шо́б во́но бу́ло
ў хат'ї //

З.: А зара́з їє от'ка́сн'їк / в'їн дес' рос'те ? //

— Їє / дес' во́н / їун дес' рос'те / ну тут йо́го за́рез о́це
тут не́маїєчка / а там о́то ту́ди йак іт'ї дак по лу́гах / да
пу́том / по́до́рогах вун мо́їєст' / це ха́роше / це от'ка́сн'їк /
це ха́роше / а / в'їдун / у ла́с'ї бу́л'ї / ну їа сво́їїх ди́теї
ни те / а бу́л'ї та́к'їє / шо / на́поїт' / ма́л'усєнку до́зу /
дак д'уже с'пал'ї к'ре́пко д'єт'ї ну йо́но ўже йо́го йак одв'їчат' /
дак так йак д'їт'а од гру́дей / так ўже йо́го од то́го / дак їа
ўже сво́їїм не да́вала / їа не хо́т'їла / а їєст' бу́л'ї та́к'їє
кр'їк'л'ївїє д'єт'ї шо / н'ї ден' н'ї но́ч во́но не зга́саїє дак /
да́вал'ї кот'рїє //

179. З.: Чи мо́жна бу́ло їа́коєс' в'їл'їну́т' на по́году / в'їклїкат' до́щ / //

— Ко́л'їс' у нас / п'раўда / не бу́ло до́ўго до́ш'чу / дак
їзб'їрал'ї / сто́ли в'їно́сил'ї над'вур / у́с'ак'їє цв'єти / і ўсе

ро́б'їл'ї / і йш'л'ї на мо́гилк'ї / так йак о́то ру́салк'ї про́вод'їл'ї /
про́воде́т' о́так їш'л'ї на мо́гилк'ї / і то́ди ка́зал'ї / шо по́ўїде
до́щ //

З.: А шо́с' їє ро́бїди на мо́гилках ? //

— Н'їчо́го / так прїїду́т' до мо́гїлок / пере́молицє от-
че на́ш / і ка́жут' / го́спод'ї по́дай ти́ нам / ми́ п'ро́с'їм
ж'їв'їє / а в'ї нам м'єртвїє по́мо'ж'їт' / шо́б нам до́щчїк
по́шоў / о́це та́ке с'ка́жут' //

З.: У́с'ї ра́зом зб'їра́лис'а / чи ко́жен ок'ре́мо їшоў ? //

— Н'є / ра́зом / і д'їўк'ї й х'ло́пци / ўс'ї ра́зом їш'л'ї / дак
ў нас ко́л'їс' / а ўже сту́л' йак ру́салк'ї прове́дуом / це ўже
Ру́сални тї́жден' / і ў поне́д'їлок ру́салк'ї про́вод'їм / вен'к'ї
пле́том на хре́сти / на сво́їїх ро́д'їт'єлоў / ло́жим /
в'їша́їєм / ну і м'ї ўже а сту́л' ідо́м / дак де ў ко́го ж'єртк'ї
чи ко́лудка / дак од'ко́т'їм / да посе́ред улу́ци по́ложїм / а
о́д'їн дур'ни у нас та́к'ї чо́ло'вік буў / дак їн йак в'їшоў / да
позаго́н'аў нас за се́ло / дак ми́ там і начо́'вал'ї / у жит'ї /
м'ї ўже з'на́л'ї шо за ру́салк'ї / дак їа бу́л'ш бо́їялас' ўже во́д'їт'
їїх //

З.: А це вї ка́зали ру́салок во́д'їт' ? //

— Да / це ру́салк'ї / це от' Тро́їєцк'ї тї́жден' п'ро́їде / і
ве́дут' ўже ў поне́д'їлок ру́салк'ї / по́п'ле́том ве́ночк'ї / і на
сво́їїх / ро́д'їт'єлоў на хре́сти по́в'їша́їєм і ідо́м / ка́же /
про́веду ру́салочк'ї до їа́мк'ї / а са́ма по́їду до ма́мк'ї / це ўже
їдо́м спе́вайом та́к'ї ўс'ак'їє п'їсн'ї / ве́ночки тї́їє по... на
хре́сти по́в'їша́їєм / з во́лошок / о́то во́лошк'ї / у жит'ї / так
о́то з тих во́лошок / і та́ке / з па́хучого / з чо́го та́кого
на́робиш / да о́це та́ке про́вод'їм //

З.: Чи бу́ли прїк'мети / чи мо́жна бу́ло по по́год'ї ба́чит' /
чи бу́де їа́кїї уро́жаї / а шо бу́де да́г'ї / чи бу́де до́бро ? //

— Їєст' ла́уд'ї кот'р'їє з'на́їут' / кот'р'їє ла́уд'ї заме́чайут'
у Ко́леди / йак Ко́лед' о́то м'їасо́їд ко́л'адни / до Но́вого
го́ду / їєст' та́к'їє ла́уд'ї / шо во́ни прїме́чайут' / їа́ка
з'їма / та́ке бу́де і ла́їто / їєст' ка́н'єшно / та́к'їє ла́уд'ї
їєст' //

З.: А ко́ли їде до́щ / то по́тому мо́жна ? //

— Ну почо́му не мо́жна / їєсл'ї їде та́ка с'їн'а х'ма́ра да
о́то б'їле / то бу́де град // от' с'їн'а х'ма́ра їде / по́том пуд
х'ма́рої та́ке б'їле м'є́жду х'ма́рої / то бу́де обеза́т'єлно град і
бу́ра / с'о́гон'ї вєчором бу́де то́же до́щ / в'їдно во́но / і
переда́їут' / і во́но в'їдно по́том шо во́но / с'ухма́рк'ї на́ходєт' //

З.: А с'ухма́рк'ї шо це та́ке ? //

— С'ухма́рк'ї це то́то́т' / ма́лен'к'ї х'ма́рк'ї / це с'ухма́рк'ї /
з'їєца / о́то ж ка́зал'ї шо вє́л'ми бу́ра бу́ла / ка́жут' же ж'єртви
їєст' ла́удс'к'їє / во́на по́года / мо́жна за́м'єт'їт' / їєсл'ї сонє

зійшло / і ў х'мару пошло / то обезат'ел'но 'буде дощ / а не
'пуїде / у х'мару / не 'буде / да 'буде проз'рачно //

З.: А ка'зали так / 'добра го'дина / 'добре 'верем'я / чи
'ўремн'а ? //

— Йест' о'це 'кажут' / о'це 'м'жду Пре'чистам'і ка'зал'і
йеўрейск'ийе 'кучк'і / о'це ўс'егда 'буде дощ / па'ганойе 'буде
ў'рем'я / а йак пе'реїде о'це це ў'рем'я / то'ди начи'найце
ха'рошейе ше те //

З.: А йак називалос' у вас ко'ли с'в'ітиця на 'неб'і / к'ругле
та'ке / йак дощ прой'де ? // чи йак дощ по 'небу і'де ? //

— Во'но йак / 'ноч'у / 'чисте 'небо / да 'зурк'і / да те /
з'начит' 'в'ідно шо це 'буде по'года / а йак'шо 'пуїде / у х'мару /
то це обезат'ел'но 'буде дощ //

З.: 'Може йти невеликуї 'дощик і с'в'ітим' 'сонце / йак
називаїет'с'а та'куї дощ ? //

— Ну / це 'кажут' ци'ганск'і дощ у нас //

З.: А йак'шо та'куї 'сил'ниї 'падаїе ? //

— Ну / а то ўже 'кажут' / наї'д'і туча громо'вайа / да ўб'її
'м'лого ко'н'а / шоб не 'їзд'їу до дру'гойі / не рост'ройуваў м'е'н'а //

З.: У вас ка'зали 'раїдуга чи ду'га ? //

— 'Радуха / здо'рова / та'ке зе'лене там так то / 'радуха /
то ўже не 'буде дощ'чу //

З.: По 'радух'і 'можна було по'бачит' йа'куї 'буде уро'жаї /
'йакос' передба'чали по н'її чи н'ї ? //

— С'тарийе 'л'уд'і_то / ка'зал'і / шо цеї год 'буде /
неха'роши / заме'чал'і / о'це / ў 'колед'і о'це 'саме заме'чайут' /
м'і ко'л'іс' ло'жил'і 'жито / на стуол / 'перед 'Новим 'годом /
'ложим / 'жито на стуол / а по'том / на 'Нови год 'ранен'ку /
бе'ром те 'жито й пудв'йауїем 'дере'во / і 'кажем / 'дерево /
ро'д'уче / 'дере'во ў са'ду / да_ї 'каже 'будеш ро'д'їт' / т'рич'і /
бо зру'байу / не 'будеш ро'д'їт' ізру'байу / о'це та'ка була
при'мо'ўка ко'л'іс' / о'це м'і це ў нас буў сад в'ел'ік'і і це м'і
на'ложим 'жита / це на'прот' Но'вого 'году / і тим 'житом
пуд'йауїем 'дерево / на'заўт'ре / проїшоў 'Нови год / і дом у'же
'после' гуда / пуд'йауїем 'тйїе / 'йаблун'і //

180. — 'В'ісел'или нас / йа не з'найу йак у'же 'в'ісел'или // йа
гово'ру праўда / по_с'войому / по чор'нобил'с'ки / 'мови йа не
зми'н'айу / ў_мене чор'нобил'с'ка 'мова // 'жил'и ми на Чор'но-
бил'шчин'і 'дуже 'добре / 'дуже 'добре // ст'ройіл'ас' йа / у сел'і
Сте'чанци жи'л'а йа / Чор'нобил'с'кого ра'йону / пост'ройіл'ас' /
і 'хату пост'ройіл'а / і са'раї пост'ройіл'а і 'погреб і ко'л'о'унка /
'воду прове'л'а / ўсе ў_мене бу'ло / у'се 'добре бу'ло / і м'і
постра'дал'и / сел'о Сте'чанка // розка'жу вам за ўсе // йа
ро'б'їл'а до'йаркойу / ро'б'їл'а до'йаркойу і на 'разних ро'ботах

ро'б'їл'а / де йа не ро'б'їл'а / і ў ме'не прох'вес'їя тракто'ри'ста /
йа ро'б'їл'а_ї тракто'ри'стом / і непа'гано ро'б'їл'а / на де_те
'с'емдис'ат п'ят' ро'б'їл'а / а 'зараз // не шче за Сте'чанку
розка'жу // в'ісе'л'али нас / а / проїзош'ло / а'варийа йак
слу'чил'асе // ну м'і шо / ст'ройіл'ис' / у нас бол'шинств'о ст'ройка
йш'л'а / по'куда ўсе пост'ройіл'и / у ме'не ше д'войе 'д'їток
бу'ло / ст'ройіл'ис' йак / по пол'їну с'т'агувал'и / ку'п'їли
ў_од'нойі 'бабк'і 'хату да пере'везл'і да пост'ройіл'і / мат'ер'їал
м'і ку'п'їл'і го'тову 'хату а розоб'рал'і і ст'ройіл'і / зло'жил'і / ну
'хати непа'ганиїе де'ре'у_їанийе / 'дуже 'тепл'ийе / о / і
'некоторийе до'ма / т'їїе / к'їр'п'їчнийе // у нас дроў / л'їса /
м'і 'токо дро'вам'і то'п'їл'і / дро'вам'і то'п'їл'і // де'рева ў нас
'токо ў нас ца / м'їшани л'їс / бе'реза / ол'ха і сос'на / дуб //
і л'їс у нас буў 'добри' / і 'земл'і бу'ли 'добр'і / у 'л'їс'і рос'л'и
і 'йагоди і гри'б'і / і 'б'їли / і л'їс'їчки / і 'ц'їїе / йак йїх /
у'с'ї гри'б'ї йа'к'ї йест' на 'б'їлом с'в'їт'і / та'к'їїе й_рос'л'ї //
у нас ба'гато рос'ло т'їх / л'е'карствен'их траў / м'ї соб'їрал'і
л'е'карств'ен'ийе т'рав'ї / зв'їро'бо'ї / серпо'р'їзн'ак / цеї шче йак
йо'го / мат'_мачеха / 'корен' вал'ер'їанк'і / ну ў'с'ак'їїе
т'рав'ї // м'ї ба'гато гро'шеї соб'їрал'і на т'равах / на 'йаго'дах /
і на гри'бах // у нас 'можна бу'ло / ма'л'а бу'л'а зарп'л'ата у
нас / м'ї соб'їрал'і т'рав'ї / гри'б'ї і 'йаго'ди / на 'ц'о'му м'і
жи'л'ї // а 'заре / шо м'і / прожи'в'ем / н'їчо'го не прожи'в'ем
'зарез // а ст'ройіл'ис' / бу'ло т'рудно / праўда ў 'мене д'войе
'д'їток бу'ло / ст'ройіл'ас' йа т'рудно / т'рудно ст'ройіл'ас' / йак
у кол'госп'ї пост'ройїце / йак в'ї думайете ? // ў кол'госп'ї т'рудно
пост'ройїце / за йа'ку зарп'лату ? // йа'ка бу'л'а ў кол'госп'ї
зарп'лат'а ? // ко'рову 'мал'а / д'войе сви'неї 'мал'а / цип'л'ата /
'гус'ї / 'качки / 'куре / о'це йа 'мал'а / дак йа_ї но'чам'і не
с'пал'а / горе'вал'а / горе'вал'а / страш'не йак горе'вал'а // ни
прожи'л'а 'году у ц'їх 'хатах / йак йа ўсе пост'ройїл'а / пол'учи'ўсе
ўзри'ў / у П'ри'п'їат'і // а шо м'і с'їїал'и са'д'їбу / йак ўз'ри'ва
шче не бу'ло / по'с'їял'и / ўсе ж'дал'і / ўсе шоб бу'ло 'добре //
'в'їд'ел'ї ўз'ри'ў / с'їн'їм та'к'їм ог'нем па'л'ал'о шо страш'не /
бо тут неба'гато бу'ло // во'но 'нуоч'у бу'ло / 'нуоч'у та'к'ї
ўзри'ў буў страш'ни / бо 'некоторийе тракто'ристи ў нас / па'хал'ї
'нуоч'у і о'ни 'некоторийе поосле'пал'ї од 'ц'о'го ўз'ри'ву /
поосле'пал'ї і с'о'гон'ї 'л'уде 'тоже / йа не з'найу шо йїм 'зарез /
не з'найу / бо йа йїх не 'бачу / і не 'бачил'а йїх / у'же йа'ка
по'ра / у'же 'вус'їм год / с'л'ава 'Богу / а ўз'ри'ў буў 'добр'і /
'л'уд'ї постра'дал'ї 'добре / шо_ж тут гово'р'їт' // а м'і шо
'д'елал'ї / 'дома // це_ж с'коко к'їлометроў бу'ло / на'в'ерно
дв'а'нацат' к'їлометроў м'ї од 'ц'о'го чи 'десит' / по пра'мо'ї / то
'десит' к'їлометроў од з'ри'ву / бо бу'ло 'добре 'в'їдно / нам
ўзри'ў /

'добрі ўзриў буў / а 'дал'ше шо ўже / на'чал'і в'ісе'л'ат' П'ри'п'ят' / йа / ви'го'н'ал'а ко'рову / п'раўда бу'ла ўже ў т'а'жоло'м состо'йан'ійі / йа бу'ла бе'ремена / ал'е ко'рову сво'йу ше ви'го'н'ал'а / ви'го'н'ала ко'рову / П'ри'пет' на'чал'і в'ісе'л'ат' / вез'лі 'через 'наше се'ло / 'даже поўз мо'йу 'хату // сто'йал'і аў'тобуси ко'ло'нойу / ко'ло'нойу сто'йал'і аў'тобуси / і во'ни л'у'деі заб'ірал'і з П'ри'пет'і / а ку'да ви'воз'іл'і йа вам не ска'жу / ку'да ви'воз'іл'і йіх // а нас ви'воз'іл'і ўже аж п'йатого 'майа / п'йатого 'майа нас ви'воз'іл'і / йа 'вийехал'а п'йатого 'майа / йа бу'ла бе'ремена / ме'н'і срок бу'ло ро'жат' 'вос'мого 'майа / а йа шче п'йатого бу'ла ў Сте'чанци / бу'ла / шо йа с'о'гон'і 'майу / йа с'о'гон'і ни'чого не 'майу / шо ди'тин'і удо'стове'рен'а не мог'лі да'т' / 'токо о'с'о дв'і не'д'іл'і йак йа полу'чил'а / о'до ўже ў 'аўгуст'і полу'чил'а / це_ж у'же 'аўгуст' іде / у 'аўгуст'і / а то до с'іх пор не да'вал'і ме'н'і удо'стове'рен'а / на д'і'теі ми' не 'бачимо ні'чого // н'і на п'і'тан'іе / н'і ку'рортних / ні'чого м'і не 'бачимо / 'токо да'йут' нам по п'ійі'с'ат' чо'тири' 'тис'ачи' / а йа'к'іе_то / йа вам не ска'жу / бо йа не з'найу / йа заб'іта л'у'д'іна / йа до'йарка неш'часна / йа ні'чого не з'найу / а шчо вам іш'че бол'ш ска'зат' // і бат'ки ў 'мене / 'бат'ка похоро'н'іла йа 'тоже / попостра'даў вун / 'вийехал'и / на'зад захо'т'іли на 'род'іну / по'том йіх зноў м'і'л'іц'і'я з'бі'ла / по'бі'ла / к'р'е'пко / попривоз'іли ме'н'і ў 'хату / поўк'ідал'и / с'і'н'іх / по'бі'тих / шо_ж йа 'можу 'бачит' / шо_ж йа 'можу ска'зат' вам / 'бат'ко і во'їну про'ішоў / тракто'ри'стом ро'біў / так йак 'само й_м'і пош'лі по 'бат'ковоі 'л'і'н'ійі / йа тракто'ри'ст / сест'ра ў 'мене ў 'Ки'йев'і 'роб'іт' на трам'вайі / на трам'вайі 'вод'іт' д'вацат' год у'же / трам'вайа 'вод'іт' / м'і ўс'і 'наче 'роб'імо д'ружно і ж'і'вем непа'гано / а шо 'нада / йа не з'найу / йак вам ска'зат' іш'че // об'і'жайут' нас тут / м'і п'ере'йіхал'и с'у'да / ка'н'ешно / у Паскоўш'чину п'ере'йіхал'и З'гуроўского ра'йону / шо ў нас / н'і ў мага'з'інах не'ма ні'чого / пост'ірат' / д'і'т'ам о'д'о'жу / не'має порош'ка ст'ірал'ного / 'м'іла прост'ого не'має / чим ст'ірат'? // 'вош'і зайе'дадут' по п'раўд'і ска'зат' / 'вош'і зайе'дадут' / не д'і'ўно 'зарез / бо ў нас не'ма чим ст'ірат' / ка'н'ешно ў 'мене_то не'ма шче 'вошей / но у л'у'деі о'тут / при'йд'іте по'баште / дак в'і то'ди 'сам'і уд'і'в'ітесе / 'вал'ом 'вошей у л'у'деі йе тут / 'вал'ом / у нас_то_шче не'має / йа вам ка'жу / 'вал'ом / шо ро'біт' / чим ст'ірат' / йак жит' 'дал'ше / не'має / о'це о'д'ін хл'іб два 'рази ў_не'д'і'лу пр'іве'зут' / і ўс'о / о'це м'і так і ж'і'вем / о'це м'і так і стра'даємо от чо'рнобил'с'коі 'атомной с'танц'ійі / за те м'і заслу'жил'і / за те м'і зароб'ілі / х'ват'іт' у'же / шо ўже дал'ш ро'біт' / йа не з'найу йак 'дал'ше жит' // м'і не 'можем у'же 'бул'ше стра'дат' так / нас 'наче на йа'ку с'і'лку ізос'лал'і /

це с'і'лка / це с'і'лка 'наче на / йак 'кажут' / к'і'но бу'ло / шо на 'остроў в'ік'і'дал'і / о'це нас так 'в'ік'інул'і на 'остроў / м'і ні'чого / а го'роди / ў 'мене 'бол'ше двацат'і вос'мі 'соток не'має / го'роду / о'це та'ке йа вам і ска'жу / а 'кол'о 'хати / ў 'мене 'зоўс'ім 'мало / 'вус'ім 'соток / 'вус'ім / 'деўйат' 'соток / а 'зарез / шо_ж на'чаўсе уро'жаі / у'же зб'ірат' уро'жаі цеі / ў ц'ом го'ду / не'важна кар'тошка / йак жит' / за шчо жит' // му'ки не'має / зер'на не'має / пше'н'іца неўро'жаі / там у нас буў по'ка ўро'жаі / по'том пос'л'едн'е ў'рем'іе не буў уро'жаі / бо ў'пало 'обла'ко / 'кажут' йа'ка_то ме'тод'і'я на'пала / но то не ме'тод'і'я / то бу'ла рад'і'аци'я / то рад'і'аци'я бу'ла / і во'на обра'т'ілас' у'же нам з'найете у шчо / у ад / то 'чисти ад буў / бо не ро'д'іло ў нас у'же пос'л'едн'і'е 'годи // а во'да / п'і'л'і / йа'ка бу'ла / та'ку п'і'л'і 'воду / 'р'ічка ў нас да'леко / 'р'ічка Уж бу'ла ў нас / ну п'раўда 'ри'ба ў нас бу'ла там / 'ри'ба / і ш'чука / і ўс'ака йа'ка йе // і ш'чука і кара'сі / 'ри'би' хва'тал'о ў нас // о'тут за с'ем к'і'ло'метроў де нас ви'воз'іл'і йак м'і до'йаркам'і ро'білі / да ви'воз'іл'і нас на 'паз'б'ішче / дак там 'ри'бі ў нас 'море бу'ло // ш'чука / кара'сі і о'це 'ц'і'е / йак йіх шче / ну л'і'ни / ха'рошийе л'і'ни / ота'ка / 'коропоў у нас не бу'ло / о / о'це та'ке // ка'да нас привез'лі і ў 'осен' / 'осен':у / уро'жаі / йа не з'найу йа'кого чис'ла / ме'не на 'Нови год йак'раз у 'погреб'і йак зато'п'іло / дак і 'бочк'і з ка'пустой і з о'гур'цам'і п'лавал'і / і 'банк'і / у'се / шо бу'ло / м'і'н'і 'нада бу'ло у'с'у 'з'іму су'шит' кар'тошку / су'шила ў 'хат'і кар'тошку / ко'му п'разн'ік буў / а м'і'н'і п'разн'іка не бу'ло / бо кар'тошку пере'сушувал'а ў 'хат'і / ўс'і 'хати / о'бойі / ўсе у ме'не попли'ло / бо су'шила кар'тошку / не 'можна бу'ло //

181. 3.: *Роска'ж'іт' йак ви оброб'л'айте 'земл'у ? //*

— Так / йак начи'найе_це ве'с'на / м'і^н ше з_осен'і заготоў-'л'айемо 'земл'і / пере'оруйім на пар / в'і'воз'імо т'і'е / на'вози' / п'ід'об'райемо / с'і'єм озим'і'ну / 'йес'лі не 'зійде озим'і'на / ми' с'і'ємо йач'м'і'ном / по'д'с'і'вайемо // от ў 'етом го'ду ни'має пше'н'іц'і / не^н з'найемо і му'к'і на'в'ерно не^н 'буде / не^н 'буде з_ч'ого й_бл'і'ноў пек'т'і // а йач'м'і'н' ў 'етом го'ду уро'д'іў / уро'д'іў і непа'гано / шо_ж тут ка'зат' // а пше'н'іц'і не^нмає / от ми' ўже й_журимос' шо не'ма му'ки // не^н 'буде му'ки / не 'буде з_ч'ого бл'і'ноў і не 'буде х'л'іба // йак ж'іт'? // х'іба мо за'пас йе / то м'і_ж не^н з'найемо йа'к'і за'пас // а навес'н'і / йак м'і 'сад'ім кар'тошку / тракто'рам'і оброб'л'айемо / ч'і_то в'і'оруйем 'земл'у / за'возім на'вози / оп'йат' пе'ре'оруйем / і са'жайем п'ід л'о'пати кар'тошку // да / там м'і под 'кон'і / 'сад'імо / 'кон'і і'дут' і м'і к'і'даєм / і тут 'не'кото'рийе л'уд'і /

ну йа не^н з'найу / йа ўсе п'ід л'о'пату / са'жу // так у'с'і 'наш'і
'л'уд'і 'робл'ат' / стра'дають' //

З.: А йак ви го'род обробл'айте ? //

— А го'роди обробл'аємо // 'т'іки зі'їде / а з'разу / по'куда
щче не^н зі'їшла бо'рон'імо боро'нам'і // 'пот'ім йак нач'не ўже
с'хожуват' / так м'і 'сапкам'і про'т'есуїм шоб з'іл':а 'менше
росло / во'но і чис'т'іше // а 'пот'ім огор'тайе'мо / огор'тайе'мо //
і во'на / с'лава 'Богу / 'чиста / а 'пот'ім за 'осен' йаг рос'те /
де во'но і бе'реце ? // та'койі зел'у'ги набе'реце шо ой / шо
ко'сойу // з'іл':а / з'іл':а нарос'те ўс'о раў'но / за 'осен' та'ко'^{то}
шо і не по'думайе'ш // шо 'л'ітом то'го не^нмаїе / шо ў 'осен' //
а так / 'сам'і 'косам'і 'кос'імо сво'їе шо 'майемо / бо не^н дож'десе
по'куда ў кол'госп'і да'дут' / ў кол'госп'і по'ка не^н 'кончат' / то
не^н да'дут' / а ўже йак 'кончат' // от 'наш'і шче 'коп'і сто'їат' /
погн'і'їут' од дож'д'у' / бо шче нам не да'їут' / по'куда // а
м'і не^н сно'пам'і / м'і 'косам'і 'кос'імо і згре'їбайемо грабл'ам'і і
ў 'копу 'л'ожим'о так // то кол'ис' // і т'ам так / хто ў 'кого /
хто ў сно'п'і ло'жи'ў / а хто... // 'жит'о 'жал'і м'і 'дома / тут
'жит'а не^н 'с'їєм / а 'дома м'і / ў Сте'чанци / 'с'їяли 'жит'о /
'жит'о 'дуже 'добре росл'о / в'ісоке та'к'е / 'в'іше мо'го 'росту /
о //

З.: А л'он у вас 'с'їяли ? //

— Л'он // у нас 'дуже хо'роши л'он ро'с // м'і 'дуже хо'рошу
ко'п'їю заробл'ал'і / да // м'і йо'го і с'лал'і / і зб'ірал'і / і
нам 'дуже 'добре пла'т'іл'і // і там у Сте'чанци м'і й кар'тошку
зда'вал'і / дак йак 'кажут' / на ко'п'їю // от пр'і'їдуть з
д'ругого се'їла закупл'ат' кар'топл'у / 'каже на ко'п'їю / м'і
з'охотойу шл'і ра'ботал'і / бо м'і з'най'ем / шо нам заплат'ат' //
нам 'даже на'л'ічн'ім'і не'ско'тори раз пла'т'іл'і / м'і йшл'і
ро'б'іл'і // дак у нас 'добре ко'п'їюка вер'т'ілас'а // йа ж вам
ка'жу / то на т'равах л'екарствених / то на / на гр'ібах / то на
'йагодах / а'б'і не л'їну'ваўсе там // а тут не^нма на чум
зароб'іт' // а з л'на 'мама мо'їа / з л'на / су'шил'а /
в'і'мочувал'а / т'кал'а / т'кал'а до'рожк'і / і нам со'рочк'і
в'іт'ікал'а ко'да то м'і 'мал'ен'к'ім'і бул'и // м'і ше і со'рочк'і
л':а'ни но'сил'и //

З.: Йак ви обробл'али л'он ? //

— С'разу / с'лал'і йо'го // йак собрал'і йо'го / с'лал'і / в'ін
в'і'л'ежуваўс' / в'і'л'е'жище // по'том 'нада йо'го собрат'
'воўрем'їе / шоб в'ін не пере'гн'їу / 'пот'ім ў нас бул'а л'оно'пункт
та'к'і / шо 'б'іл'і л'он та'к'і / шо бул'о ўже / йак вам ска'зат' ? //
мат'ер'їал тей у'же буў / йак йо'го ? // у 'пунт'і в'іт'репайут'
у'же / а 'дома дак 'сам'і ру'кам'і // 'терн'їци та'к'їе 'мал'і / дак
'терн'їцам'і пот'рут' йо'го так 'лоўко шо ше ж і йа з'найу / це
пр'і мо'їом іш'че 'пам'їат'і // 'мама пр'ал'а / т'кал'а // на'пр'а'де

ў клуб'к'і / 'пот'ім сно'вал'а / сно'вал'а / 'пот'ім та'к'їе к'росна
с'тавл'іла / і на к'росна т'кал'а нам пол'от'но / а с' того пол'от'на
т'кал'а нам со'рочк'і //

182. З.: А верс'тат у вас буў ? //

— Буў / 'токо шо зго'р'їу / з'найу // шче й йа пома'гал'а
'матер'і / а наз'ван'їа йа не 'можу ска'зат' / та'к'і ста'нок /
'серед 'хати / ну т'кацк'і / т'кал'і / та'к'і ста'нок буў / і во'ни
т'кал'і пол'от'но / до'рожк'і та'к'їе ше лоўк'їе / йа'к'їе
'хочеш / а'б'і к'рашанийе / це бу'ло / 'н'ітк'і / шче йа й
пома'гал'а 'матер'і / йак поно'ж'і сту'пал'а / да 'чоўн'іка га'н'ала /
йа це пома'гал'а 'мам'і / до'рожк'і / а так / шо вел'іке то йа
не мог'ла помо'г'т'і йуї / бо не сум'їла / бо шче мол'ода бул'а //
м'і 'сам'і л'уб'їт'ел'і ви'ш'їват' / ви'ш'ївайем / у нас у сем'їі
нас п'їатеро у 'матер'і / п'їатеро / м'і ўс'і ви'ш'ївайем / 'токо
брат од'їн / а нас 'четверо / м'і ви'ш'ївайем у'с'і / 'ви'ш'ївок у
'мене 'дуже ба'гато / он 'можете ў 'хату заїт'і / по'бачит' / у
'мене 'ви'ш'ївок / х'рест'їком / бол'шенст'во х'рест'їком ви'ш'ївай-
ем / мо'їі й 'до'чк'і ви'ш'ївайут' х'рест'їком // йа ж ка'жу /
'наче й не 'лодар'і і сум'їєм у'се / і поду'шок хва'тайе / і
'ви'ш'їтих і ў'с'ак'їх // 'дома / йак у Сте'чанци жи'ла / бул'о з
гу'с'їного п'їра / а тут з ка'ч'їного // забрал'а йа па'душк'і / там
дв'і 'токо не забрал'а / а тут уже м'і 'держим'о / то 'тоже 'держим'о /
о'так і ж'ївем //

183. — Гри'боў у'с'ак'їх / йа'к'їе ту'л'ко на с'віт'і йе // та'к'їе
гри'б'ї бул'і і т'рави / 'б'їлі гри'б / л'їс'їчка / с'їро'їйжа /
тол'стуха / г'руз'д'ї / масл'у'к'і / зе'л'у'нк'і / ну ў'с'ак'їе /
ў'с'ак'і ў'с'ак'і гри'б'ї // йа ўс'і з'нала іме'на і в'їк не^н
оши'балас' / і в'їк л'убила гри'б'ї брат' // по 'пол'у / от 'осен'у
дак у'же то'ди ў'с'ак'і рос'тут' / а то дак 'б'їлі основ'не гри'б'
там / а на 'осен' дак масл'ат ба'гато //

З.: А 'б'їлії гри'б і боро'вик це од'їн і тої же гри'б ? //

— Од'їн і тої / 'тол'ко не^н од'нак'і йон / бо'ро'вик дак с'то'го
ніз 'б'їлен'к'і / а 'шапочка та'ка ко'ришн'ова / то 'б'їлі гри'б //
а то пудбе'резовик / дак 'кор'ї'н' та'ки 'б'їлі і 'б'їла 'шапка і
'корен' 'тоўсти / пудбе'резовик // пудо'с'їновик'і та'к'їе / о // а
це / а масл'ата то о'ни ж ўс'і од'накови // масл'ат у нас з'наїете
с'коўко бу'ло / 'косу за'ложи да нако'с'ї ко'сойу / п'рамо це і не
'нада хо'д'їт' // а зе'л'у'нок так 'саме / а зе'л'у'нок'і во'ни о'сбено
ў пес'ку росл'ї так // йїх доўго 'мит' 'тол'ко 'нада // пр'їнос'їм /
нал'ївайїм во'дойу // 'ночвах // це во'ни о'там по'мокнут' 'сутк'і /
а то'ди перебал'тайеш йїх / да ра'зуў п'їат' йак 'гарно по'м'їт' /
'сол'ї 'нада ж'мен'у / дак во'на рост'опирит' о'то / дак со'л' та
уси'пайїце // йїх доўго мит' 'нада / ну 'добр'їе // 'вуоз'ме'м

у чу'гун / у пич іс'туши'м / іс'туши'м йіх / а то'ди ви'майім / і зноў пе'ре'цад'ім на труш'лак / ше'ї спо'лосним кип'ат'ком / і ўже то'ди до 'того / то'ди ўже хоч і закри'ваї йіх у'же / мари'над там ро'би' // а н'і' / дак так / пуд'жаруєм да у кост'рул'у с'топчем / і то 'ц'ілу 'осен' йі'мо ми' // ц'ібу'л'інку покри'ши а ше'ї часнич'ка / да 'добре / о'л'ійу во'л':еш / 'добре // траў 'дуже ба'гато рос'ло / коно'пел'ка рос'ла / це ми' ўсе 'йіде'м на с'іно'куос і рвом по лу'гах / жо'лудок хара'шо л'і'чило / зверо'бойу ба'гато / зверо'буої ўс'ім з'в'існо шо од у'с'ого ха'роши / ро'машка / золото'тис'ачн'ік / цеї / 'тоже ж ха'роши од жо'лудка / ну ба'гато 'разних траў // 'с'іл'но ба'гато траў // а тут / так / н'е тут вобш'че / раз йа найш'ла зверо'бойу / 'корчик / а то йа йо'го н'і'де й'не 'бачу //

Варовичі Поліського р-ну Київської обл.

Село *Варовичі* розташоване за 20 км від районного центру Поліське (Хабне), за 12 км від залізничної станції Вільча. Село відоме з I пол. XVIII ст., церква св. мучениці Параскеви, дерев'яна, побудована у I пол. XVIII ст. (за: Похилевич Л. Сказанія, с. 150); у 1906 р. збудована і освячена нова Свято-Духівська церква, до якої були приписані сс. *Павловичі* (з Різдва-Богородичною церквою), *Барані*, *Клевійнська Рудня*, *Варовицька Буда*, *Ковшілівка* і *Старі Рудня*.

Пізніше с. Варовичі було центром сільської ради, до якої належало с. Ковшілівка.

У 1986 р. с. Варовичі переселено у с. *Плесецьке* Васильківського р-ну Київської обл., де також мешкає сім'я з с. *Мартіновичі*; для переселенців збудована нова частина села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідцями с. Варовичі здійснюється разом із жителями с. Плесецьке.

Запис діалектного мовлення жителів колишнього с. Варовичі здійснено у с. Плесецьке у грудні 1995 р.

184. З.: А про домови'к'іу роз'казували ? //

— Ну / про домови'коў ч'і' так про шо / про 'в'ід'моў бу'ли рос'казували / шо ше с'тар'і'іе / це ўже ста'р'і'іе рос'казували шо йа це 'помн'у ўже д'е'ди / а ше 'йіхн'і д'е'ди рос'казували // о / ну / от буў та'киі 'каже с'лучаї / ж'іу на 'хуто'р'і'е / ж'і'ли / ну'ї м'і' ко'лис' на 'хуто'р'і'е / там се'ло йа'ке бу'ло / ўсе 'бол'ше бу'ло по хута'рах // а одно'йейі син хо'диў із се'ла / із 'хуто'ра ў се'ло гу'л'ат / он не бо'йаўс' н'і'чого / а 'матка ў'род'і'е 'в'ід'ма бу'ла / ну от вон і'шоў до'дому і 'с'ела йе'му 'сучка на п'леч'і / он не спу'гаўс'а / за йі'йі за 'лап'і' пр'і'н'о'ус у двор / под'рубубаў пе'редн'і 'лап'і' да'ї пус'тиў // 'утром / 'утром / 'каже ўста'йе а'ў йе'йе рук не'має / 'мат'і 'рук'і' под'рубубаў / то це та'ке 'чу'ли / а ч'і' во'но п'раўда ч'і' во'но неп'раўда / пон'і'маєте ? // та'ке це ко'лис' йа / йа ше 'помн'у / паца'ном буў / ше хо'дили со'с'ед на 'хуто'р'і'е до со'с'еда гу'л'ат / до йа з 'бат'ком да з 'маткою хо'диў / ше 'пудл'іточек буў // до це йа 'помн'у рос'казуваў ко'лис' / це рос'казуваў Драч ше ста'р'і'і / Васи'л'а 'бат'ко / шчо шче д'ід йо'го рос'казуваў / а вон у'же буў ста'р'і'ім ў то ў'рем'я / а ч'і' во'но п'раўда ч'і' во'но неп'раўда / хто йо'го з'нає //

185. З.: А могли б розка'зати ка'зку ? //

— Хто йо'го з'нає / ко'лис' / ої / ше йа ма'лим бу' / пом'ну 'бат'ко рос'казува'ю / і у' к'н'і'з'ц'е во'на 'зара йе та ка'зка / йак 'б'ідни з ба'гатим ко'рову де'лили // ну от бу'ло со'би два б'рати / о'дин 'б'ідни а д'руги бо'гаті / ну у' 'б'едного не бу'ло н'і'чого / 'д'еток зви'на'йте ба'гато бу'ло / а то ж н'і'чого // ба'гати з ж'інко'ю посо'в'ітували' / да'ва' да'мо 'б'едному б'рату ко'рову / он нам од'робит йі'йі / ну да'ли во'ни ко'рову йо'му / ж'і'ли со'б'е і ж'і'ли // тої хо'ди' там йо'му ро'би'ю / а по'том дої'шло до 'того шо вун шос' ро'с'ерди'с' / 'хоче отоб'рат ко'рову / а вон ка'же н'ет го'луд'чику / по'дем до 'пана йак пан ро'с'удит' / с'каже пан о'д'ат ко'рову / йа о'д'ам / а с'каже не да'ват / йа не дам // от пош'ли во'ни до 'пана / пр'і'ход'ат до 'пана / так і так і так і так / по'жалували' / а пан і ка'же / йа вам зага'дайу 'зага'дку / хто ц'у 'зага'дку одга'дає / то'го і ко'рова 'буде / ну і да'ва' // от он ім зага'да'ю / шо наї'м'акше / шо наї'б'іст'р'еїше / і шо наї'ж'і'р'н'еїше / да' і і'д'ет до'дому / у'за'ўтра 'утром пр'і'дете мн'е рос'кажете // ну пр'і'ходить 'б'едни до'дому / с'е'у да' і зажу'р'і'юс' / а у' йо'го бу'ла доч'ка 'Іра / д'вацет' с'ем год не хо'дила і н'е гово'рила // ц'о'го у' к'н'із'ц'і' не'ма / да' і пр'і'тайе 'тату чо'го т'і' жури'с'е / тут у'же 'бат'ку пр'і'ш'лос' ч'і' жури'с'е ч'і' радоваш'е / г'ла'ўне шо доч'ка загово'рила // ка'же так і так / ла'ж'і'с' ка'же спат / за'ўтра 'утром пуї'деш да' і одга'даєш йе'му 'зага'дку / от перес'пали / і'дуд до 'пана / у'на ж йе'му 'зага'дку дга'дала / і'дуд // пан ба'гатого у'п'еред пр'і'тайе / одга'да'ю ? о // у'н с та'кої 'гордос'т'у / одга'да'ю / ну шо ж наї'м'акше ? // а шо ка'же не наї'м'акше йак не 'панова п'е'р'іна // так / а шо ж'і'р'н'еїше ? / а шо не ж'і'р'н'еїше йак не 'панов'і каба'ни // так / а шо наї'б'іст'р'еїше / а шо не наї'б'іст'р'еїше йак не 'панов'і хор'ти / со'бак'і // так / ну т'і' да'ва' йе'му мол 'Іван / а он і ка'же / шо ж не наї'м'акше йак не 'пано'у ку'лак / пан ле'ж'і'т на п'е'р'іні і ку'лак пуд 'голову пок'ла'ю // а шо наї'ж'і'р'н'еїше ? / а шо не наї'ж'і'р'н'еїше йак не зем'л'а // а шо ж наї'б'іст'р'еїше ? / а шо ж не наї'б'іст'р'еїше йак не во'да // так / з'нач'іт одга'да'ю 'б'едни пр'ав'і'лно / і'д'іт до'дому // пош'ли во'ни / до'ходе'т до во'рот / пан і гу'кає 'б'едного / іди с'у'да / хто ж то'бе' одга'да'ю ц'у 'зага'дку ? // он йе'му і рос... йе'му рос'казує / шо бу'ла у' ме'не та'ка і та'ка доч'ка / так і так / с'тол'ко то не хо'дила і не гово'рила / а це загово'рила і одга'дала // а / раз о'на та'ка у' тебе х'і'тра / на'йуї де'с'аток ва'р'оних йа'йц' / шоб до у'тра в'ісед'іла ц'і'п'л'ата і т'і' за'ўтра 'утром пр'і'н'іс // зно'у і'де 'б'ідни до'дому / у'з'а'ў те' йа'йца і зно'у жури'с'е / зно'у доч'ка пр'і'тайе у' чом 'д'ело ? / ун роска'за'ю // не жури'с' ка'же 'тату / в'е'ч'ераї йа'йцамі да ло'ж'іса спат / о'на 'вар'іт горш'чок пшо'наної 'каш'і / на'тату / не'си 'пану 'кашу / шоб пан

за'ну'ч' накорчо'ва'ю нов'і'ни // це л'ес де рос'те шоб л'ес в'і'корчова'ю / нао'ра'ю / на'с'і'я'ю пр'оса шоб о'но нарос'ло / нас'п'і'ло / на'жа'ю / намолот'і'ю / на'дер пшо'на / бо у'же ц'і'п'л'ата кр'і'чат / йі'сти 'хочут // ну 'добре / по'н'ос 'бат'ко і ска'за'ю йе'му так / но ка'же / йак о'на ж у' тебе та'ка х'і'тра / пус'т' пр'і'йде до ме'не у' гост'і / ни у' со'роц'і / ни бе'с'о'роч'к'і / ни з гост'инцем ни бе'з гост'инца / ни 'кон'а ни п'е'ша / о'п'ат. 'бат'ко жури'с'е // пр'і'ходить до'дому / роска'за'ю з'нач' / н'і'чого 'ка' / о'на нади'ває р'і'бацку с'ітку на се'бе / бе'ре за 'пазуху 'кот'іка // а у' к'н'і'з'ц'і на'п'ісан к'рол'ік / 'кот'іка / ну ву'на пуд'ходить так / а'ле // от // проб'і'ває та'р'елочку дно 'дирку / бе'ре 'пару голуб'цо'ю за 'ну'ж'к'і / с'ед'лає коз'ла і йеде / ву'на так не 'кон'м'і не п'е'ша // а вон нака'за'ю сво'їм с'лугам / йак'шо по'бач'іте шо во'на 'буде йе'хат ч'і іти / з'нач'іт в'і'пуст'е со'бак шоб йі'е розор'вали / йак це ж так / 'пана обду'р'і'ла / о // ну во'ни по'бач'і'ли / йеде / во'ни в'іпустили со'бак / со'бак'і до йі'йі / во'на 'кот'іка пустила / со'бак'і йі'йі по'к'і'нули да за 'кот'іком // а о'на до 'пана пуд'йехала / ск'ік з коз'ла / зд'растуї 'пане / зд'растуї / по'жалуста гост'і'нч'і'ка / пан за та'р'елочку у'з'а'ю / а во'на за ну'ж'к'і пустила / голуб'ц'і і поле'т'іли // о'так во'на погост'овала у' 'пана да' і пош'ла до'дому / і ко'ро'ука оста'лас'а йім // о'це та'ке / а во'на і у' к'н'і'з'ц'і о'де йес'ц' / ну там ка'н'ешно т'рох'і' не так / а це так / ко'лис' і 'бат'ко / йа йе'йе да'ўно у'же на'ч'і'юс' / йа йе'йе да'ўно зна'ю / ц'у ка'зку //

186. З.: З 'чого пле'тут' пост'оли ? //

— Йа у'с'у ж'із' прохо'ди'ю / у'же 'малим у' пост'олах / і 'бат'ко і у'с'і хо'дили у' пост'олах // у' нас спец'і'ал'но де'рес'е ло'за / у' 'луз'і / загото'у'л'али йі'йі на 'зі'му на пост'оли 'тоже / кру'тили та'к'і вер'ч'і / верч' / там ще йе / і тут хо'т'і'ю пост'оли поплес'ти да не'ма ш'чого // да йа з 'липи з 'дерева / о'на к'рехка не 'мона / до вер'ч'і ва'л'айуце / вер'ч'і кру'тили / і 'т'і'йе вер'ч'і на'низували / ну та'ку з ло'зи у'род'і в'е'р'о'уку кру'ти'ю / у'же називалос' там / шук 'сотн'у ч'і' с'к'і'л'ки в'ін тих вер'ч'і'ю / с'в'асло // 'суш'і' суш'і'ли йі'йі тейе у'же ло'зу / с'в'асло / і у'же на 'зі'му / а з'і'мо'ю роз'мочували / к'ро'ю от на та'к'і'йе ву'зен'к'і'йе / і пле'ли пост'оли / 'воло'к'і' бу'ли до пост'оли'ю дес ота'к'і'йе / пост'оли ж пле'туц'а з ву'хам'і' // 'ву'ха / у' т'і' 'ву'ха за'ложу'йуца 'воло'к'і' / намо'та'ю пор'т'анку / а з'і'мо'ю дак с'ку'л'а со'лом'і' / 'лож'ім та'ка // ну ота'ко с'ноп'іка та'ко у'йаже'м / а он же д'л'і'н'и ку'л' / і со'ломойу об'мату'ємо об'мату'єм / зно'у бе'реш і аж с'уди / по'верх та'ка пор'т'анка 'жостка'я с'полот'на самот'каном бу'ває / обма'та'ю / і у' пост'ил то'д'і' / і крех за ц'і

'волокі прижи'маю так і раз / і об'матуєш 'волокам там по ці'х
п'ір/ шта'ні'ї туд'а ўже / 'женшч'ін'ї пор'т'аночк'ї дак 'біліє //
3.: А во'ни од'накові / чоло'в'ї і ж'їночі пост'оли ? //
— Од'їнакові / ну / од'на но'га 'біл'ша дак 'біл'шен'кого
спле'теш / а д'їтам 'мен'шен'к'ї пле'теш пост'олик'ї //
3.: А с'к'їл'ки во'но 'носиц'їа ? //
— Ну смот'ра як хто 'носить / їа / на л'оду 'бігали до 'бістро
м'ї'їх / 'коўзалис'а / до 'бістро / 'бат'ко'ї ру'гає шо не
ўпраў'л'айус' то'бі пост'оли плес'ти / а так 'ціли 'т'ї'жден' ч'ї'
'біл'ше / ну о'но не та'ке к'репке //

187. 3.: У вас 'голоду не було у тр'їц'ат' тр'ет'ому ? //
— А т'риц'ат' тр'ет'її / їа 'помн'у т'рошк'ї т'риц'ат' тр'ет'її //
ну / м'ї'їж'їл'ї на 'хутар'ї там і 'ж'їнка р'адом / м'ї'їж'їл'ї до
т'рох'ї зах'ватили 'голода / т'рох'ї голодо'вали / 'їїли та'к'е
с'а'ке // 'в'ерес у нас буў / шмор'гали 'в'ерес та'к'ї / в'ї' не
з'наєте шо та'ке 'в'ерес / в'їн цв'їте кра'с'иво і б'жоли на їім мед
бе'рут вун пах // заїди ў л'їс / 'пахне 'медом шо не 'мона / ну
рос'татис' з їім не 'мо'жна / ў нас в'ере'са та'к'їє / в'ере'са /
в'їн рос'те / ота'к'ї 'верес / м'ї'їго шмор'гали / і з їо'го ва'рили
ну та'к'ї як к'ї'с'їл' / в'їн праўда / о'ўн 'біли 'білії / їак
ре'м'ен' / засти'ваў / с'танеш 'їїсти шо 'г'їрк'її / 'гор'к'її / їа
по с'воєму 'буду ка'зат / 'горк'ї буў / шо не 'мона було ў рот
у'з'ат' // ну ше моло'ко / ў нас була ко'рова дак ў моло'ко
мо'чали м'ї'ї / і так 'їїли / і з'найу 'бат'ко / ш'кури ў нас були
о'веч'ї / те'ї'л'ач'ї / в'ї'с'їли / шерс'т' усма'лиў / і мо'чили
ў'вод'ї / і 'їїли / ну л'удеї у нас ба'гато по'мерло із 'голоду //
пон'їмаєте ў се'л'ї / 'с'їл'но ба'гато по'мерло / л'уди з 'голоду /
от // ка'манда була ко'тора хоро'нила / 'їїздили / 'їїм у же
па'їок 'може да'вали ч'ї'їа не з'найу / бо були та'к'їє х'лопц'ї'
шо ше пр'ї'їе'жали / в'їн ж'ї'в'ї / ше п'росит ше 'каже / та ше
їа ж'ї'в'ї / та бе'ри 'каже їе'го / ўс'ораўно 'заўтра тре'ба по 'їого
'їїхат // ну шо'ж / 'заўтра т'реба 'їїхат зноў по їо'го / а тут
пудб'їраї да туд'ї їо'го // були та'к'їє х'лопц'ї' / їа не з'найу
ну / не'добр'ї були л'уди // да о'но з'наєте їе по кро'в'ї / та'к'ї
'бат'ко / та'к'ї син //

188. 3.: А ў 'л'їс'ї там їа'к'ї у вас з'в'їр'ї були ? //
— Ло'с'ї / ко'ул'к'ї'ї / каба'ноў ба'гато / і л'ї'с'ї'їц'ї'ї //
ло'с'ї кра'саўц'ї'ї та'к'ї 'ход'ат / пр'ї'їходе до мо'їе 'хати /
ў'ранц'ї'ї / ў'ранц'ї'ї ко'ров'ї в'ї'гонили і о'до ў 'л'уз'ї ўс'ї сто'їят /
'коло 'хат'ї'ї // а раз їж'їнкоюў 'їїду / а в'їн / а м'ї'ї так не
до'рогойу 'їїхали а там їа д'рова зб'їраў / на ко'н'ї / а в'їн їде
на'п'рот'ї мене // 'чорн'ї та'к'ї їак жу'чок / 'оч'ї / 'рог'ї / ц'а
ўже 'совайеце / бо'їце / і їа ўже бо'їус' / 'думайу 'к'ї'їеце на

'кон'ї / в'їн же ўб'ї'вайе перед'н'їм'ї но'гам'ї / 'думайу 'к'ї'їеце
поб'їе 'кон'ї і тут нас // а 'перед ц'ї'їм там з мо'го се'ла / а'ле
ўже ў Моск'ву вуон / во'на пере'їхала / 'Жен'а / да її'її х'лопец
і там ше тр'ї'ї / тр'їоє / по'їїхали на мото'ц'ї'їк'лу та дес' / ра'н'ї'їли
'лос'а // а в'їн по'біў їїх у'с'їх / а 'ц'ого зу'родоваў 'ч'їсто / цеї
ж'ї'в'ї ост'аўс'а / і мото'ц'ї'їкла роз'б'їў і їїх по'біў // так їа ў же
'думайу 'к'ї'їеце ше на 'мене / п'раўда пост'о'їаў пост'о'їаў /
завер'нуўс' / і // а то коро'в'ї їа па'су сво'її да пошч'ї'тайу /
ту'манч'ї'їк та'к'ї / пошч'ї'тайу / шо це ў 'мене 'лишн'а ко'рова /
'ходит да'ї' год'ї // і зноў там де то 'Майушк'ї'ї ж'ї'їл'ї'ї /
пошч'ї'тайу пошч'ї'тайу / 'лишн'а ко'рова // їа ж не пр'ї'їгле'дайус'
так / пошч'ї'тайу / долж'но 'сорок бут ч'ї'ї там 'сорок п'їат /
же'ї'їну до'дому / 'бачу аж лос' / пе'р'ї'їб'їг захо'ваўс' // же'ї'їну
їа а в'їн зноў аж 'коло се'ла ў же ўстре'кає / ў же 'в'їб'їг / пе'р'ї'їб'їг
до'рогу / і ў кор'ч'ї зноў // от пона'рав'їлос' їе'му так //

189. 3.: Нам ше роз'казували / шчо ко'ли ко'рова па'сец'їа ў
'л'їс'ї / то до 'неїї 'ужик ч'ї'їл'ї'їе'їа і моло'ко п'їе //

— Ў нас та'кого не було / но їа ў од'ного лисн'їка лисн'їка
їа ў од'ного 'бачиў / ў Мага'ра в'їн там ж'ї'ї да по // ў нас
жи'ї'їзна до'рога л'їсом'їде / ш'Чер'н'їгова на 'Оўруч / ўсе л'їс /
і там паўс'танок називаєце / і ко'лис' до вої'ни і 'зараз // то
там ста'їе 'пой'їзд / там од'на пу'т'о од'на пу'т'о їе та'ко /
од'ведена // ну л'їс гру'зили да / поўс'таночок / там в'їн ж'ї'ї //
дак до їо'го вуж до ко'ров'ї / 'тоже со'саў і здо'ров'ї'ї вуж / і в'їн
уб'їў їо'го / і так моло'ко п'рамо із 'їого так і в'їл'ї'валос' /
пон'їмаєте ? // це їа / м'ї'ї там ў їе'го ноча'вал'ї'ї / ў Мага'ра
Васи'ї'а / от / і в'їн зас'таў / ка'е обкру'тиўс'а за 'ногу так /
ко'ров'ї / за 'ногу обкру'тиўс' / і // а там ж'ї'ї од'ин д'їд /
'В'їшен'к'ї називалис' / л'їс / дуб'їна та'ка / л'їс / таї'га / і там /
ну та'ка ст'ража називалас' у 'л'їс'ї / хат'ї'їнка // а теї д'їд
с'к'райу ж'ї'ї / ну ун ўс'у ж'їс' там про'ж'ї'ї / хат'ї'їнка на ц'ї'їх
їак їа ка'жу 'пал'їках сто'їала // но їа 'помн'у в'їн сам / і цеў
до 'їого заїди / ў їо'го 'хат'ї ву'жоў тих / л'їтом / 'коло 'їого
'коло 'хати / а раз ў 'мене лисн'їки 'воза заб'рали / пої'мали
ў'л'їс'ї ў'їїх // ўз'али приче'пилис' / даї п'л'ашку 'пустим / а
не да'си п'л'ашк'ї / д'рова забе'рем / а їа од'ної та'кої / 'баба
була неш'часна / в'їз / і во'ни ў ме'не 'воза заб'рали / а 'кон'ї
же'н'ї до'дому / на ст'раж'ї пос'таві'їли // ну їа'ї по'їїхаў за
тим 'возом / во'ли дали ме'н'ї / їїд' / 'воза привез'ї кол'госпу /
да'ї / чо ти 'воза по'к'ї'їнуў / ка'жу заб'рали // пр'ї'їе'їжаїу а
там 'погреб та'к'ї'ї з'роблени / і на том 'погребу ву'ж'ї / к'сонцу
г'р'їїуце і д'їтки ма'лен'к'ї гу'л'айуце // там лисн'їк'ї'ї ж'ї'їли /
там аж ст'рашно / 'думайу / во'ни'ж не ку'сайут / вуж не
ку'сайе / вун їак га'д'ука / дак та'ж'ї 'тоже 'може ўхва'тит / а

вуж теї н'е // а з однім ко'сию ¹с'іно ¹у ¹лузі / ну в'ін же ¹у кор'чак / то ¹у лисни'ках / іс ¹Сашо^у ¹То'устим / ко'сию ко'сию // а во'на ви'сіла на том / гол'учка і ві'ісит та'ко пере'гнулас' / шо / і за 'руку йо'го ¹ухватила // теї лес'ник ско'реї да'ваї 'ету / ¹у рот да ста'у йад віп'л'овувати / а то т'рох'іи о'пукла ру'ка / а во'на ві'ісит на ¹дерев'і / чо'го во'на по'ві'сла ? //

190. З.: А кали'ту йак ку'сали ? //

— А кали'ту ку'сали / ну йак же ж // ну кор'жа в'ішайут на трам / були та'кі трам'іи ¹у хат'і / ле'іжали / с'волок ч'іи йак вун тут називайут а ¹у нас трам ка'зали // осно'уни трам бу'у та'кіи ве'лики а то трош'кіи ма'лийе / трош'кіи / своло'ка / ну в'ішали ¹у нас цеї трам / і б'рали кочер'гу / і ¹йідем м'і там на кочер'гу // здо'ро'у / ¹пане Кор'жо'уск'і / а вун кае^м здо'ро'у / Ко'а'ц'у'бо'уск'і / йак ¹мона там кор'жа ¹уку'сити / ку'саї да кае^м зуб не в'ішче'раї // ну йак засм'і'я'ус' так в'ін те'бе тим ква'чем да і / одха'ді / дру'г'іи / так во'но шло кал'е'сом // поку'сали кор'ж'і / ¹ді'юк'іи горш'чок ¹каш'і ¹вар'ат та'к'і / ¹гарн'іи горш'чок / ¹каша там у'же аж ¹у верх пшо'н'ана / с та'к'ім кра'с'ів'іи^м вер'хом / ну і ¹уже ва'рен'і'к'іи там / ¹посл'е кор'ж'і'у / ва'рен'і'к'іи з ¹маком да з у'сім с'та'у'лат / піро'г'і ч'іи йак / ¹у нас ва'рен'і'к'іи ка'зали / і г'рош'і ¹уже ск'і'і'да'ют за т'іи // плат'ка ше ж в'іш'і'вайе ¹гарного і / ну йа'ка ¹уже к'раш'чого в'іш'і'е / ¹ложит на ц'у кашу / і за ¹того плат'ка ¹уже ло'ж'і г'рош'і / хто біл'ш по'ложе г'рош'і / теї ¹буде б'і'т'іи кашу // ¹можна розб'і'т'іи ¹шоб о'на / гор'шок рос'па'ус'а / а ¹каша ну так ц'і'лен'ка шоб о'ста'лас' / то'д'іи ¹уже йі'йі р'іж'ут да і пода'ють / от та'ке д'іло / ну там не од'на каша / ше ж ба'гато чо'го ¹уже // к'іс'ел'і да ¹разні там / ¹усе во'ни пригото'у'л'айут / так на Анд'реї / це Анд'реї / і на М'і'колу ¹тоже ва'рен'і'к'іи ¹вар'ат д'і'учата / там дл'а с'м'іху ва'рен'і'ка йа'кого та'кого з'вар'ат із ¹ч'іи^м то шо ¹у'ку'сит //

З.: Шче ¹ї ¹зуби по'ла'маїе //

— Не ¹зуби / а н'і / во'ни та'ке м'йаке шос' ту'да / ган'ч'ірку йа'кус' / ¹ложат / ч'іи шос' та'ке ¹уже з'найете / ¹уже посм'і'яти ко'му по'па'де //

191. — Йа ¹у ¹Варев'ічак / там і зрос'ла / там і ¹ро'д'і'лас' / н'і'де не бу'ла / к'роме ¹Варов'іч // не ¹нада і бу'ло / а це ¹уже на с'тарос'ц' с'тала о'це ¹уже то / ¹уже заз'нала де йа'к'і ¹верев'і'ен' / де йа'к'іе уск'і'руз' / а то н'і'де не бу'ла //

З.: А ¹у ш'і'колу хо'д'или ви ? //

— Н'е^а / йа с'іро'та до там на л'ік'неп хо'д'іла т'ірошки^і // брат заста'у'л'а'у ме'не до йа п'рала і т'кала / ко'ли ж же // т'реба і р'ад'ужка ж л'ана / це ві'і не з'найете / а це ж // а йа ж у'се п'рала і т'кала // це ¹уже ¹у ц'у ¹пору йа ч'у / л'он

тру // ві'і ¹ц'ого л'ону не з'найете ж ? // а // ¹с'і'яли л'он / ¹с'і'яли і ко'нопл'і здо'ров'і'е / да ¹терли са'мі і п'рали і т'кали // йа ¹усе са'ма ро'б'іла // і т'кала і п'рала / у'се // шче ¹у ¹мене і р'ад'ужк'іи ¹йе мо'йе / шче ¹у ¹мене ¹усе / і к'іл'і'м'і т'кала / до ¹он'о ¹йе / там і о'в'ечк'іи дер'жала / ¹усе ко'ли'с' / а те'пер же ж н'і'чого / ко'ли'с' ¹каж'ут / шо на ¹Ук'раїн'е' с'ід'ат на'с'ен'е^а ¹йед'ат / а йа ка^ж а^ш ч'іи^м же во'ни оде'вайуце^а ? / це те'пер хва'літ ¹Бога / о'ц' ¹уже не с'тало / а то ж бу'ло ¹усе / ч'іи^м во'ни ¹кажу ¹уде'вайуце^а ? / ¹каже ¹голі'йе ¹вожк'і // а йа ж о'то са'ма о'с'о су'кон'і'е ¹пості'лк'іи т'кала і / і / і ¹ти'йе / то йа ¹усе са'ма ж / мо'йе ¹руки ¹усе ро'б'і'ли // це са'ма ро'б'і'ла //

З.: А ви ¹можете розка'зати / йак л'он ¹с'і'йец'а / йак йо'го то'д'і ¹вироб'л'айут' ? //

— Йак йо'го ж ? / по... по... по'терла а бу'ло та'ке т'е'пал'н'а / пот'е'пала йо'го / по'то'ум ¹г'реб'ен' / йа по'ки'нула і г'реб'ен'е ¹там у'се ¹у'дома / а по'том на г'реб'ен' наб'і'вала / і ¹м'ічк'іи ¹м'ікала / і п'рала // по'то'ум п'рала / по'то'ум мо'тала на т... на ту'ом / на та'кого клуб'ка йак о'до л'е'жат // а то'д'іе сно'вала на ... / а то'д'і т'кала / то'д'іе бу'у ¹у ¹мене н'іт / бу'у ¹у ¹мене вер'стат' / і бу'у ¹у ¹мене // у'се бу'ло сво'йе // то'д'і йа т'кала ¹усе / т'кала і / і і со'рочки / і і б'рук'іи ж ш'і'ли^і із ¹л'ано'г' / це ж те'пер а то ¹усе ж л'ане ко'ли'с' / шче і ¹хустк'іи ко'ли'с' із ¹л'аного т'кали / ¹ра'е'бен'ке пок'рас'ат да та'к'е ¹ра'е'бен'ке'йе // це ко'ли'с' та'ка ж'і'с'т' бу'ла мо'йе д'етк'іи //

З.: А ви ¹бі'лували чим ? //

— А ві'і'бі'лували^і / ві'і'бі'лувала йа / йак ¹ві'і'чу / пої'ду на те / на двур / да поло'ж' / пра'чем ¹бі'ла йа'го // ві'бі'вала / та'ко поло'жу поло'жу йа'го на ск'ладк'іи да пра'чем да ві'бі'вала // а по'то'ум ві'бі'лувала у ж'лукто'у / ж'лукта бу'ліи та'к'іе бі'нач'е т'і'йе^і / д'е'жк'іи / да ту'ди ¹поп'елом по'сі'пл'у та к'іп'ат'кам'іи / та позо'л'у да во'но та'ке ві'і'ходи'т ¹бі'еле шо ку'ди тво'йе д'ело // гарне бу'ло / у / о'це так і ра'е / а ¹р'една / п'рали так / ¹р'една ¹ш'і'ліи^і / ¹постелк'іи ¹ш'і'ліи^і / у / ота'к'іи ¹постелк'іи бу'ліи / о'до ¹у ¹мене те / і ¹т'і'йе ¹да'ун'і'е / де це во'ни ? // дес' бу'ліи // то та'г же ж на / на двур хо'д'іліи да п'рали / о'це даї ¹дума'ю пока'жу / да і не з'найду де во'ни / дес' по'хо'вали'с' // о // до це / у'се ж м'іи йо'го ру'кам'іи ро'б'і'ліи // і п'рали / ¹усе на д'вор'іе / ж'і'мої ота'ке ж'лукто на... / на'лож'іи^м / та це во'но ¹у'пар'і'це ¹уже там с'ку'л'ко да пої'ду да попе'ру об л'уд да на / по'в'еш'е'йу / та та'ке ¹бі'еле ¹нач'е па'ру'сі'на // гарне бу'ло // це ко'ли'с' так ¹л'уди ¹ж'і'ліи^і / а те'пер ¹уже во'ни д'етк'іи та'кого ро'б'і'т не ¹будут / і во'ни йо'го не з'найут //

З.: А прасу'вали / г'лад'или чим то'д'і ? //

— Ка'чалкам'и // о'до ў 'мене ка'чалк'и // оце_це // а по'то'ум о'до щ'че / о'це на це на'качу'ю і покач... / йа і те'пер д... і йо'ї ка'чайу і со'бі ка'чайу / во'но'у так / о'це та'к'е ўже йак т'рошк'и не пере'сохне да на_ўс'лун да пока'чаї / во'но так йак пог'лади'це // о'це та'к'е // цу'га ц'ого ў нас по'н'ат'а не було ко'ли'с / це ўсе по_ста'р'і'н:ому о'це та'к'е м'ї ро'б'и'ли //

З.: А ви 'можете розка'зати / чо'му ви за'лишили'с'а сирот'ойу ? //

— Ко'ли'с у нас у се'л'е'і / буў / т'іх ве'ли'к'и // а ко'ли'з же не / не так йак о'це було до ц'о'го/ ле'чи'ли ўсе / ко'ли'з же по'н'ат'а не було / до поло'вина се'ла поўм'ї'рالی' л'удеї // ў'мерла то'д'і мо'я ма'ма / у'мер му'ї то'д'і па'па / йа йіх і не з'найу // а м'ї / оста'лос 'мабут' штук 'де'в'е'теро чи 'дес'е'теро // то брат нас дог'л'ануў / то пош'ло то ў_си'... / то пош'ло слу'ж'и'ти а то ту'д'і // а йа ў'дома була да чу'ж'и'є ко'ро'у'к'и 'пасла // да так і / і і порос'л'ї // да і ж'и'ву щ'че о'до до_йа'к'і'х го'доў // так Гос'под' до_ў // у / а бо'л'ш шо ві' 'хочете ? //

З.: А у шчо ўзу'вали'с'а ? / на 'ноги шчо ?.. //

— На 'ног'и шчо було ? // пу'сто'ли // пу'сто'ли бу'ли // ло'за / йа ко'ли' са'ма 'пасла то'вар / дак йа ўже на луг поже'ну / до йа па... / напле'ту т'іх пу'сто'лоў / на 'це'лу 'з'іму // шоб у'же хва'тило і на 'весну / а йак вес'на то'д'і ло'за/ 'лозу ж ві' з'найете чи' не з'найете ? / то 'дерли' 'лозу да пле'ли пу'сто'ли / це 'р'е'тко ў 'кого там теї 'чобо'ут буў / а то 'дехто 'ві'робл'аў да чо'ботк'и бу'ли та'к'и'є чи' / чи' йак йа/ по'то'ум у'же с'тали йа'к'і'с' 'вал'еночк'и 'ш'и'ти / да йа'к'і'с' у'же там із 'р'е'з'и'ни / а то ўсе пу'сто'ли / 'йедут і ў л'е'с у пу'сто'лах / і ў 'йагоди' ідем у пу'сто'лах // пу'сто'ли / і во'лок'и і у'о'нуч'и / намо'а'тайем до_ў'буйемос да і ідем // ві' 'ц'ого не з'найете / ві' йо'го і не 'будете знат //

З.: А йак во'ни ро'били'с'а ? //

— Йак ро'б'и'лосе // йа ж вам ка'жу // е: / 'лозу д'рала / е / на та'к'и'є с'ц'ажечк'и но'жем то'го / да пле'ла сам.. / йа са'ма і пле'ла пу'сто'ли 'ти'є // са'ма і пле'ла // і 'вушк'и ш та'к'и'є / ўсе по'то'ум за... / зат'а'гала / та'к'е бу'ли во'лок'и / зат'а'гала // да і узу'валасе ў 'ти'є посто'ли // і 'нуч'и поде'ру ш_ч'ого не'буд' да / да ў'зуйусе ш / аж_по_це 'обма'о'тайу / та і і'ду // ота'к'е //

З.: І 'доўго 'нос'ац'а посто'ли ? //

— 'Нос'аце по'кам'єст поде'руце / а поде'руце до дру'г'и'є за... / бе'рем да... //

З.: С'к'і'л'ки на 'л'іто т'реба посто'л'іу ? //

— А с'ку'л'ко // йак ку'ди і'деш / йак у л'іс 'йедеш до посто'лоў / на 'л'е'то штук три чи' чо'ти'ри т'реба // йак у л'е'с // а йак у'дома та'ко до / три чо'ти'ри там у'же чи' чи' /

с'ку'л'ко йак де 'ходи'ш // о'це та'к'е // а це ро'б'и'ли і ко'ли'с / а те'пер зоўсі'єм_нач'и / зоўсі'єм_нач'и те'пер //

З.: А 'йіли шчо ? //

— А 'йіли було ўсе // було хто су'м'іў годо'вали ж і ка'обанч'и'к'и // і ўсе 'йе'ли / ка'пуста ж бу'ла і у'се / у'се д'бали і 'йе'ли // шо пр'ї'д'байем те 'йе'мо // але ж не ў'с'аке 'л'уде' ж ж'и'ли / і то'д'і і те'пер // ж'и'л'ї дру'г'и'є 'добре / а дру'г'и'є не'добри'є // дру'г'и'є ж'и'л'ї шо / у'се 'йе // а м'ї ў'б'їем / йак наз було ба'гато / до мо'ї брат уб'їе у // од / од'не коба'на на_го'д / до с'ку'л'ко ву'н нам да'їе ? / по с'ту'л'ечка / 'ту'л'ко 'ли'жем // а м'ї не з'найем шо то за 'сало // о / бо труд'ни'є 'годи бу'ли то'д'е 'тоже / 'йако'с 'л'уди не мог'ли ж'и'т // по'кам'єст у'же во'ни т'рошк'и роз... / розоб'рали'се // то так і ж'и'ли // о'л'еї 'бі'ли // л'он 'с'е'йали ж / 'с'е'м'я о'л'еї 'бі'ли / а о'л'еї 'дуже 'с'е'м'я 'добри' / ко'нопл'і 'с'е'йали / 'ту'же 'добри'є / то'у л'е'чебне / с коно'пел' то л'е'чебне л'е'карство / і ко'нопл'і л'е'карство // о / о'то так і 'йе'ли а то / ўже т'рошк'и де_о / 'йе'зд'ат да да се'л'одк'и да йа'ку 'ри'бу доста'вали / ну було ж ко'ли'з же / бо / ў 'тому / йак йак_хто_су'м'іў // йак_хто_су'м'іў так ж'и'ў // от //

З.: А з 'л'ісу шчо бра'ли ? //

— А ў л'е'с'іє гр'ї'бі' бу'ли / ої у нас л'е'с золо'т'и / гр'ї'бі' / 'йагоди / у'с'ака 'йагода бу'ла / гр'ї'бі' / а т'іх у'же гр'ї'боў / і / і масл'учк'и і / і красн'учк'и / ў'с'ого ў'с'ого було // на'суш'і'мо да ў 'з'іму 'к'и'даем і ў боршч / і ў 'йушк'у / і так / на'ми'єш 'йе'го ў мако'ти'рку да йак йа'к'и'є да ў жи'р да ў п'е'ч да ў ци'бу'л'ку //

Мартинівичі Поліського району Київської області

Село *Мартинівичі* розташоване за 21 км від залізничної станції Вільча. Село відоме з XV ст., у документах згадується 1498 р. Церква Свято-Георгіївська, час побудови невідомий, на її давність вказують перекази середини XIX ст.: «старые люди въ то время объявляли, что до 1758 года здѣсь стояла, по преданію, около 100 лѣтъ церковь построенная на подобие амбара, здѣланного въ срубъ» (Похилевич Л. Сказанія, с.130); востанні роки у селі церкви не було.

Пізніше с.Мартинівичі стало центром сільської ради; у селі є середня школа.

С. Мартинівичі не підлягало обов'язковому відселенню, проте частина мешканців села виїхала і розселилася у різних місцях України; для переселення нерідко обиралися новозбудовані присілки для відселенців з інших сіл Чорнобильської зони.

Запис діалектного мовлення від переселенців з с. Мартинівичі здійснено у с. Плесецьке у грудні 1995 р., де мешкають вихідці з с. Варовичі Поліського р-ну.

192. 3.: А ў ш'колу ви хо'дили ? //

— Йа ў ш'колу / голубка мо'йа / ли'к'неп буў / а йа лан'ковойу була до т'реба іт'и у тра'пал'н'у / да те // да л'ону ўк'расти / да ўц'уди захо'ват / іш'ч'е / да клубок т'реба пр'ежи' при' ... / да шоб ў мене була со'рочка на м'и'н'е шоб спод'н'іца / кос'ц'ум буў гарн'и / у кл'ієточк'и на ш... / у'же ж 'ето м'и' те / так ж'і'лі' / а шо ж // а ли'к'неп буў / до йа пошла два 'рази / да і по... / по'к'інула йо' // пошла с'во'їм'и л'уд'м'и ро'біт // і / і не то'го / і не ро'біла йа // і не'ку'да не хо'дила / не' ли'к'неп / не' ў шчо ў с'ві'єт'и' / бо йа не з'найу / і росп'ісаца' не з'найу / дола'ду // а шо' ж // о-отам_буко'ў / дв'іє ч'і' тр'і' пос'таў'лу да і па'шоў // а у 'Варов'іч / там мо'йа доч'ка була / замужом / дак во'на 'каже 'мамо чс ти' будеш / ц'уда / т'утечк'и ж'і'ти // о-о це йа за сво'їу 'хату / за сво'їе ўсе ч'і'стен'ко / да заб'рала до доч'к'и / а з'ат' переп'ісаў / там по'м'ерла 'баба і 'матка по'м'ерла / да то'го / до це ж / на ме'не з'ат' у'же сво'їу 'хату переп'ісаў / а мо'йа так у'же пошла / т'рохи прода'ли м'и' / е-е / мо'їу 'хату / а то хл'єва сто'поршч'і'лі' / іс' того / с хл'єва / да це та'ка жи'ст' була / е-е-і 'Боже_м'и 'Боже_м' // не даі 'Боже і не суд'і 'Боже / ста'ро... / ста'р'и'їх го'доў // ну_шо_ті' / йаг 'бат'ко буў ж'і'ў до куон' буў / да ко'рова / дв'іє ко'ров'и було / до

'добр'е було ж'і'т' / а с'о'годн'е шо ? / йак го'рох 'коло до'роги' / куп'і' да і лу'п'і' // ну таг же / а шо ж ? / до то... / то'ди' 'добр'е було ж'і'т' / і сво'йа са'ди'ба була / два гек'тари' було / ч'і' 'може і буол'ш було то'ди' / і сво'ї куон' буў / ж'і'т'о-о було / а те'перечк'и / у-у / ко'паі / во'зи' 'возиком гнуо' / Бог йо'го бе'ри' / о'це та'к'єйе го'лубка / о / то йа ж'і'... / ж'і'в'емо м'и' / у-у / гарно_гарно // а шо ж // було шче ж мо'йа 'матка // йа ж лан'ковойу / а хл'ієба д... було ба'гато / пр'і'в'є'зу / до-о / 'бач'те то'ди' м'и' // пр'і'в'є'зу до так у'же 'чувст'ейут л'уде' шо од 'голод' буде / од 'голод' посту'пайе / од 'голод' буде // до йа пр'і'в'є'зу до муо' 'бат'ко / ск'р'і'н'а була ве'ли'ка / чо'ти'ри' м'еш'к'и' л'ієзе // а'га / до 'в'і'ко'паў та'ко 'йаму да ў 'йаму зако'паў / 'каже не'хаі' буд'е / да це м'и' таг ж'і'лі' // 'голоду не 'бач'і'лі' / 'бач'і'лі' по л'уд'ах / шче 'матка і ізо_м'нойу / там кум черес_ш_л'ах / е-е / буў / до / оі 'Боже / отако_о х'і'талосе 'т'ієло // оі голубка мо'йа // а м'и' хот' 'супу / ко'рова була / дак м'и' не голодо'вали' / наша сем'йа не голодо'вала / оі 'Боже_м'и / до пр'иде ко'ли'с' 'Рубан / оі / йа'ки'с' та'ки' буў про'ти'ўни' чо'ло'в'ієк / о'це і по гла'ди'шках і це_ўск'роуз' / і по ко'мор'і' і доў'байе ота'ко // о-о 'думаю / с'лава 'Богу / до 'бат'ко праўда ў'нуоч'і' / п'іє'сок 'в'і'везлі' ко'нем // 'теі'бі'лі' / а ск'р'і'н'у зако'пали' да 'дошкам'и' пр'і'с'лали' / о'це так м'и' ж'і'лі' голубка / а шо ш // а йа / йа йа ж вам ка'жу шо йа ў ш'колу не хо'дила / і не було ш'коли' / то'ди' / бо це ли'к'неп / сосно'ваўсе ли'к'неп / ну шо ти' там 'пуо'їдеш агагагага сме'йаце // а йак на'паў 'голод' до не'ма ни н'і' не н'і'_торби не_г'руш // а це зоста'ласе од'на 'баба у цеі 'хат'іє // а доч'ка у йак це ? / Пере'йаслов'іє // ... // до це там ж'і'в'ут во'ни' / а 'М'і'ша ц'уда не 'хоче / тут // і 'М'і'ша не 'хоче і 'Сан'а мо'йа не / та / 'Тан'а не 'хоче ц'уда жит' // да це 'тамечк'и а йа ўже са'ма / ч'і' пом'ру ч'і' ч'і' йаг 'буде / до / Бог йо'го з'найе йаг 'буде бо ота'ке / а голубк'і'_м'и' / до шче ж'і'в'єце // шче хл'ієб 'воз'ат / 'можем пала'н'і'чку куп'і'ти' / да і лу'п'і'ти' //

3.: А ра'н'іше па'а'нички не купо'вали ? //

— О н'і 'мамка / н'і / не купо'вали ра'н'іше / с'во'ї буў / с'во'ї пек'лі' / у-у / с'во'ї пек'лі' / хл'ієб // а це 'зараз з'і'ш'лосе те / да с'лава 'Богу ж і да'їут допо'могу нам / на 'йи'жу / а'га / і / с'куол'ко зароб'і'ла с'туол'ко 'баба полу'ч'і'ла / то с'лава 'Богу йес'ц' і / і на хл'ієб і шче і 'дал'шеі йе на шо 'не'буд' / на моло'ко то ше / 'сала 'куп'і'ш // до 'ранше' йа праўда тут годо'вала с'ві'н'у // а о'цеі му'ж'і'к 'вел'ми' та'к'и' буў па'ган'і' / до при'вез'ла два'нац'ат' ку'реі / йак ш / із 'дому // до ўз'аў да та'к'і'х хл'опцоў назбі'раў два ч'і' шо / ч'і' три' / а поі'дут да ме'шок набе'рут / у ме'не ж дв'єр по'к'інуло 'т'о'л'ко /

да це йа і / до не'хаї па со'б'іє 'бачі'т вуон до 'п'еріа о'тамечки ка'нава / до 'п'еріа отако_о 'ворох ў'с'акого 'разного / безоб'разного // до це йа от_ти'х_пуор шч'е і не за'води'ла / до ч'і'це 'п'іє'уні' за'води'ти / ч'і'це 'кур'і' за'вод'іти / ч'і'це с'ві'ні' / до 'Ган'а мо'йа 'каже / а во'но то'б'іє 'каже 'бабо т'реба ? / йа пр'і'ве'зу 'банок дв'іє до і х'ватит с' 'тебе / о'це та'ко // йа і ка'жу / ну хаї 'буде і так // о'це та'ка мо'йа жи'с'ц' // у-у / а_Бо... / аї // шч'е с'лава 'Богу / шч'е у 'хаг'іє 'тепло //

З.: А в'ечор'ниці у вас бу'ли ко'лис' / до вас 'л'уди с'ходилис' гу'л'ат' ? // в'ечурки ? //

— У нас / у нас / у нас / в'ечурк'і' у нас / бу'л'і' / 'матка 'в'ел'мі' л'убі'ла те / д'ієвок / ко'лис' 'Сі'дорова О'рі'на / 'туол'ко ти не 'будеш знат / це 'матка 'туоко 'буде знат // да це йак нас'хо-оди-ице / а 'Бо-оже / не'ма ўже ти'х л'удеї / не'ма // О'рі'на 'тоже / Конд'рат'енко с / іс це / із // до по'хо'ваў йі'йі' / там о'на т'рох'і' шос' 'шупі'ла да / помо'гала Па'рас'ц'іє / Шунц'іє / у'гу / до так'е_о // до йі'йі' во... / до во'на по'йі'хала до сест'рі' да ди'с' ч'і'сквоз'н'ак ч'і' Бог йо'го з'найє да поле'жала т'рох'і' до Конд'рат'енко і захо'ва'ў / у'гу // а і / а пр'і'н'ала со'б'іє до д'ієда / д'ієда йа'когос' / о'це с'лава 'Богу / с'лаві'д' 'Бога / д'ієд теї по'мер ўпе'ред / а во'на ў'послі' / а це-е / бу'ли / то'вари'шк'і' м'і' / у'гу / до не'ма ўже ни'кого / о'це так і 'жі'лі' // е-е 'Боже_мі' 'Боже_м' //

З.: А шчо ро'били на в'ечурках ? //

— А пр'і'яли / та'ко вер'тена / а д'руга самоп'радк'ой' / с'м'і'че / іс то'го / із л'ону / іс то'го шо нак'радем / 'буду по пр'аўд'іє ка'зат // а йа лан'кова ж / до чо'ти'рі' цент... / цент'нері' йа / іс'во'й'і'х рук ота'ко і пере'у'а'зала // та'ко йак пове'зу / а Сі'ман'чук 'Ган'а бу'ла / у'гу / ну да / та / комсо'молка / а м'і' ўже та'кі'йє прос'ти'йє // до теї д'ад'ко да 'каже // ди'в'і'це ди'в'і'це / йа ж пр'аўда так ди'у'л'усе / во'на шч'е на по'пов'і' по'косі' по'в'езла / через р'ієчку / теї л'он св'ої' / а л'он / ломо'ко'вати' / здо'рови' по'руос' / а йа к... / н'і' ка'жу ме'не 'добре і / і / і на / і на Вен'ч'і' / отако_о кор'ч'і' бу'лі' / а так ба'гато бу'ло прост'ранства // йа пос'лала / вуон та'к'і' / мо'йа 'матка з'найє / а д'ругойе' та'койе' 'тоже з'найє / та 'каже хаї ш'е поле'жі'т / хаї поле'жі'т / вуон д'руобни' / дак / вуон не до'лежі' да па'ганиї' бу'де 'буду по пр'аўд'іє ка'зат / о-о / йак до'лежаў / дак / ни'чи'йє не / не хо'пайут / а ўже ка'жу / лан'кова бу'ла / т'і' м'і'н'іє ка'жу муої' л'он ісклади' о'собо / на на те / на бр'і'гад'і'ра / а то'го / а там / Сі'ман'чук 'Ган'и не то'го / до шо т'і' / до рук дотер'пайє до во'но та'ко / так йак о'це йа 'пал'ци' і рос'таві'ла / так / л'он теї / ў'с'акому т'реба пр'і'вод' у'с'акойе т'реба знат / ну-у / дак ме'не бра'т' ўз'али' по'ві'ші'ли' / он_йак / а'га / йа ўже сто'йу / ни'чого

не ка'жу / а во'на ўже пр'і'шла / а йа тр'і' пу'к'і' іс то'го / х'лопці' ка'жу да'ваїте знесе'мо о'це_ци' л'он / хоч одн / одно'го переви'раїте / хоч не переви'раїте / бо шо ж т'і' / йак треп'они дак / так 'коси' і сто'ят / а цеї же 'Боже / та'к'і'йє ко'леса в'ел'к'і'йє да це треп'айєм м'і' теї л'он / а'га / ну шо во'но полу'чайєце ? // уз'али' да йак треп'онулі' / це / ну 'каже йак ? / 'пука ц'о'го ўже роспус'т'у / шоб у'с'іє 'бачі'лі' / до вуон о'це_тако_о / а вуон си'ні' аж не пи'таїте йа'к'і' 'гарні' / а 'ти'йє так і пок'лалі' // ну а з рук ка'жу з'найєте це / 'разни'йє ка'жу 'л'уди йє / до' і ка'жу і л'он / ка'жу / 'буде 'разни' // ну до це одно'го 'пука наїш'лі' 'туол'ко / па'ганого ўже / там дис' / пр'і'ча'пі'ла ч'і' / ч'і' Бог йе'йі' з'найє / а це йа'к'і' ? / во'на мо'ч'ала ка'за / то м'є'не 'порт'і'ла во'на / дак і т'і' 'каже мо'ч'і' // о'це та'ка бу'ла мо'йа жи'с'ц' / у // о-о до цеї / 'пал'ец' / о'дин верх / д'ругі' / йа но'с'у / но'с'у ко'лис' Га'ур'і'ленко голо'ва / на ко'н'іє йі'єдушч'і' / пуотс'к'і'куїє на том / на с'ієд'л'іє / у'гу / Га'ур'і'лоўна іді' ц'у'ди' / а йа ка'жу / а чо'го ? / іді' ц'у'ди' / то ка'жу пуод'їєдте йак ві'н' 'хоч'єте ц'у'ди' / на / ві'н' ка'жу с'тарші' а йа ка'жу м'єнша / пуод'їєдте // он скі'к іс ко'н'а_с_того / за ту копа'ні'цу да йак шібо'не / йа ж то'б'іє ка'заў шо / т'і' не че'паї / 'туол'ко понад_л'уд'мі' с'т'вої'мі' ході' / у'гу // йа го'лубко мо'йа / ўз'ала ту копа'ні'цу 'к'і'нула / хоч не пере'копана тво'йа 'буде / заво'лочи'це і ў'д'ієло пуоїє / куо' / кото'руоїс' попа'де до во'на 'буде ка'жу / 'каже то'го боро'на то ві'т'агне / а то ко'тора 'ві'копайє // о'це та'ка бу'ла мо'йа жи'с'ц' / ў'це та'ка мо'ло'дос'ц' бу'ла / о-ої' 'Боже_мі' 'Боже_м' / не даї 'Боже і не суді' 'Боже / а'ле шо т'і' / у // а голоду м'і' не 'бачі'лі' / 'буду по пр'аўд'іє ка'зат //

З.: А ў т'риц'ат' т'рет'ому ро'ці / ко'ли буў 'голод / с'к'і'лки вам 'рок'і'ў бу'ло ? //

— А йа не ска'жу 'р'і'бка мо'йа / йі'ці' 'Богу не ска'жу //

193. — Во'на поча'ласе дак во'на ў ме'не ў г'руд'ах бу'ла / у-у // по'к'і'нула / по'к'і'нуў / сам ў Хв'і'н'л'анд'ейу по'шоў / с Хв'і'н'л'анд'ейи' пр'і'в'езлі' / 'вал'онк'і' ота'к'єн'ийє_о / аж та'ко / йа 'в'і'гойла / 'ч'етв'ерт' г'ор'і'лки ко'лис' бу'лі' там 'могил'к'і' / бу'ли да йа ўз'ала / 'матка / да пош'лі' до 'жі'да да / жі'д / сул'мі'н'і' с'туол'ко ў'к'і'нуў у 'ч'етв'ерт' / от і 'каже 'в'і'гойт' 'зара / от вуон по с'топоц'і'н' ч'і' те / по поло'ві'нці' / а по'том 'каже шо_ш_ца' поло'ві'нка / т'реба по'буол'ш / о'це по'буол'ш та тр / пот'ру то'йейу го'р'і'л'кої да коўт'не да по'шоў чо'ло'в'ієк // йак пуод'борка ішла / от 'бачте і ска'зала_б_йа_ў_йа'к'і'йє_го_да_ч'і'_йак_того / пуод'борка ішла і заб'рали і пог'нали' / іс 'Паўлов'і'ч / во'ни' 'туол'ко 'будут знат м'і'єс'т'ност' /

але ніє / а може матка скаже до / от так йак до табура до того / ну / Боже ми / Боже ми / Боже ми / пришло да ої каже раутіте / убілі // шо тїє пошлі / а тїє у корчі / а теї / а та / а теї може чї вїкопаў чї што то це / ца воїна ўже / пудборка ца ішла да убілі / до це йа так буду / оце йа так знайу / оце таке моїе жит:е / і це таке ўсе / у //

З.: А нїміці у вїїну стоїали у вашому сеїлі ? / нїміці були у вашому сеїлі ? //

— А Боже ми / Боже м / були / а ўже мало було / Кобани / конци Кобаноў запалили // конци Кобаноў // а не було шче одного / о / от понїмайу це // а одного / йїхного матацікал не було / а воїні такоу / каретойу йїдут // а йа це покїнула та пошла ў Кобани до сестри / а покїнула диїта на пєчїе / а на мнїе тїело тако / угу / дак один каже / запалит треба / о онда каже / он о го ра / побач поїхаў наш / поїхаў наш / а нашо ж палит каже / нашо ж каже да ремно палит / коло сеїмі / коло попа / там була хата така / пуоп сидїу да те / церква у наз гарна була і ўсе / у // до праўда спасї бо йому шо каже не палїт / хлопци поїхала оно машина істул отако йїхала да і поїхала / куда йїм треба / до / йак вогналисе нашї / до нїемцоў гет / гет / трохї тоди вїтопїлі / у рицїе / дис / то рїка була / так йїх йаг догнали / ... йїм трохї шкурї подали / нашї // і ўступїлі і тоди / одогнали до нашї ж / і туди / ізнушчалисе нашї ж / нашї де теї / нїемци / а нашї тоже провалили да тоже знушча... / ої // багато говорїт та мало чоґо слухат / ої Боже ми / жїт:о було / важке / але шо т... / таке // оце таке голубка //

З.: А йак знушчалисе а ? //

— Хиба ж йа буду говорїт ? //

З.: Ну розкажїт //

— Казнилі // застане / вуон шо хоче те робїт / істебе / буолш тобе не треба казат // угу // а нашї тоже ўступили до так / робїлі / от таку дїеуку / до воїні / казнилі страх Божї // отак і нїемци казнилі / йак увїшли // до по йїхнїх следах / і по йїхнїх го вуорках / і ўступили / до батко поїе... / у погреб пошоу із маткойу / а та кїє двїе дїеукї // о-ої Боже ми // до і нежї вїє покїдали / у // нашї / угу // це ж росказували у же ж та кїє тут йе / пролотнїє мужчїни / а Боже ми // оце і усе / нїчоґо йа не / буолш не скажу // бо нема такоґо чоґо // а т / с'оґодні це славіт. Бога / шо це / ў ме не ў тую хатїе іїкона угу / шо це-е / славід Бога / нас / ішчє ми л'ажем / а ўстанем // до хїба тух / тух / тух / йак у же

ж до роґа ж одоґо / вуоз'меш / то ўте окно / то ўте окно / то так // да ўже одо ж не треба говорїт / йак ўже воїні сид'ят / у-у // отак і се / а с'оґодні / ўже ж наче тїхе ўремїе / а Бог йоґо знайе куда дали / йаґ буде дали / оце таке / буолш йа нїчоґо не буду казат //

З.: Ви иче нам розкажїт йак вас висел'али //

— Висел'али нас / йа праўда у себе / о / от / це не забудесе / цибул'у / опшїм / перебірала / моїа // та / Сан'а / так же ? / ід'е / та / мамо / це у Варовїч // мамо убіраїс / нашо тобеїе ца / та / цибул'а // а Боже ми / Боже ми / йа туолко сказала / угу // покїдаїте // і оно не треба / о те // покїнула йа ту цибул'у // двїе машинї ўз'али / да ўсе своїе бер... баракло / да цу да // оце таке // аї Боже / Боже / ше і покїнула пал'то // і Тол'а / у мене шче теї / ўнук буў / с'лужбу отслу жїу / угу // і покїнула шїнел' / така сїн'а аж гаўкаїе / у вєрандї / так йаґ бї о то у ме не вєранда / то / йа забулсе ўз'ат // а воїна і поїї... / і пошла / угу // а Боже ми / Боже ми // чи / праўда ў тую хатїе йа сидїла / до / а Сан'а цу да переїї... / те / повезла / а йа там каротоплі вїкопала / коло хати і ў себе коло хати вїкопала / воїні прїежзайут / ме не цуди / а са мїі дома // а Кол'ка не отпускаїт / Санїного чоловїека / он у канторї / да ў канторї да у тую / по хмїел'у буў // аїа / не отпускаїт // от і зара бач цу да от перевезли / а вуон с... / роздаваў там хати / тоже // л'уд'ам / отакїм / о // а-аї Боже ми / Боже м // роздаваў тїє хати // багато чоґо говорїт та мало чоґо слухат / не даї Боже і не суди Боже // угу / ої Боже ми / Боже м // до воїні там сид'ят / Сан'а / Тан'а моїа // тут / там одну / один / так пошла у пєрвї клас воїна / походїла / а цуди йаґ забрали да у школїе / до / кончїла школу / воїна / а на трї годї шче / йуої дали / на за... на медїчку / воїна медїчку / у же кончїла / і шче год дали / до воїна ўчїлсе і і робїла ўже / оце таке / буолш йа нїчоґо не знайу / угу // аї Боже ми / Боже // до йа йуої матка / а / а матка на роботїе була з батком / а воїна тутечки вїросла / угу / да і / хїба це тут не находилисе хлопци ? / ої Бо-оже м ої Боже / ну ўже праўда / буду казат по праўдїе // ўже йак у школу ходїла / у тую топци сидїли / увечерї / да пїсала і чїтала / і йа коло йїє сидїла / а так шоб л'у... там / то / у-у / ўже по праўдїе казат / с'таросц' / не треба ж говорїт // оце / каже цїт мамо цїт / бо шос' с'тукаїе чїте / ходїт // а це чутно / о / ў топци / ну праўда там окно / а йа вокно затулїла те бомаґойу / шоб не / шоб не вїд'но було / да каже неўже це воїні полєгли спат ? / ўже чутно шо

йаг го'ворат / у'гу // до і хо'т'іє'у о'дин х'лопец тут йе'йи
 'ві'сватат / са'ди'ба о'це / кру'гом ото'та'ка / була де'ди да
 покро'пі'ла не'в'ієстка / да попа'ли'ла йіх / 'ти'є кар'топлі' /
 до ті' з'найеш у'же / у'гу // до во'на ўже пош'ла за то'го / а
 во'на не схо'т'ієла за 'того х'лопца // і це / ото'го // на'па'уси'
 і ў 'хату прі'шоў // прі'шоў а йа ка'жу 'Тан'у / у-у // шоб
 ка'жу 'ц'ого буол'ш не було // ш'кола / конч ш'колу а то'ди' /
 ку'да 'хочеш то те / те ўже / йак 'хочеш так у'же 'того / ро'бі' /
 с'о' конч'і'ла да по'ка ше трі' годи' / о'го-о / зноў у'ч'і'ласе /
 а год із'ноў / і ро'бі'ла і ў т'ом і ў уч'і' / і уч'і'ласе // а
 та'пери'ки' / не'ма / о'нуки' не'ма // ни' 'матки' ни' ни' то'го /
 ни' 'з'ат'а не'ма / ни'кого / са'ма / а шо ж / 'туол'ко шо пос'тел'
 праўда / 'господи' / наб'рали' // у'се заб'рали' // два воро'хі' /
 чоти'р'ієі так па'душкі' / чоти'р'ієітак па'душкі' / ш'че і у ме'не
 он'до йе 'йіхні' / хва'тало // бо ко'ли'с' у 'Варов'і'ч / ну так
 'л'уди / до йа / а ў Мар'ти'нов'і'ч у ме'не 'гусі' були' // були'
 ў мене 'гусі' / а'го-ол' за се'ло по-опли'ли' // це чо'ти'р'іє 'гусі'
 і п'йати' гу'сак / а це зноў 'тутаки' / йак у 'Варов'і'ч була /
 до 'качок наб'рала // до д'ну па'душку на'си'пала с'качок / а
 так'е м'йак'ен'ке п'єйє с'качок / а'га // до кач'к'і' дер'жала
 та'ки' йа / прі'ві'кла до та'к'і'х у'с'і'х // ої / а це ўже не'ма
 прі'ві'чал'ност'і' ни' до'чого // ска'зала 'Тан'а не т'реба во'ни'
 то'б'іє / хва'ти'ло с те'бе / на твою 'ж'і'ст' / йак ти 'ж'і'ла /
 ус'і'гда 'каже була поб'іє'ган'і'нойу / от так йа і аста'лас // на
 та'куом м'ієст'ност'іє / у / ўсе //

З.: А 'р'ічка у 'вашому се'лі' була ? //

— А то-о / р'і'ч... ри'ка здо'рова 'р'ієчка була / до-ої здо'рова
 здо'рова //

З.: А йак називалас'а ? //

— 'Уша // йа ж вам ка'зала / і ка'зат. бу' / і 'зара' ка'зат /
 'р'ієчка була до йа / чо'ти'р'є 'гус'є а п'йати' гу'сак // а-а'гу-ул'
 на 'воду за се'вок / і попли'ли' так йак / кон'ци' с'о'ц'о' се'ла //
 во'ни з'найут то'ди' йак у'же / зоў'с'уом вече'р'і'є / і'дут /
 ко'руо'ўка прі'де заже'ну / а са'ма наў'прот' і'ду / йі'х // а во'ни
 це ті'м / го'лоўкам'і' отако'о ну це ў од'ноє два'нацат' / а ў
 д'ругоє 'десет' / отако' с'куол'ко кото'ра зне'се // а це
 пов'і'лупл'уйут та то'б'іє і гу'сак // а гу'сак се'дит' / так йак ото'
 'д'ієд се'дит' да пі'нтайє / о'так гуса'ка дер'жала ў 'хат'іє / а ка'жу
 ну не'хаї // на Вен'чи' 'ходить / у нас бл'і'ско та'ко буў Ве'неч /
 у'гу // е-е ні / па'гано // це йа роспус'т'у гуса'ка / о'це йа ка'жу
 гу... іди / в'он це 'ві'де до йа йе'му во'ди'чки' пос'таў'лу і а 'гус'є
 са'ма ал'о ку'ди' на ро'боту // до і ка... / йак 'туол'ко прі'шла
 'гус'і ўсе поз'летуйут / на д'вуор на д'вуор / пов'і'трепл'уйуце /
 зв'і'н'аїте по... / сво'є по... по'к'і'нут на на зем'л'іє / да і і'дут
 'кожна на куб'ло // о'це та'ке //

Словник рідковживаних слів

аба'лон'істий 'просмолений (про
 деревину)
 аб'ер'нуўс'а 'перевернувся'
 аў'шулок 'стовп з глибоким
 пазом, у який вставляються
 дошки, затесані колоди при
 спорудженні стін будівлі'
 аш'чеп'іна 'верхній вінець у
 дерев'яній будівлі'
 бадил'н'ак 'бур'ян'
 баз, 'база 'сарай, корівник'
 'бат'ушко 'священик'
 бе'седа 'товариство, гурт людей'
 (у) баша'рі 'місткість для збе-
 рігання льону (?)'
 'б'ешечк'і 'бурульки'
 бі 'ніби'
 б'інду'л'і 'бідні люди'
 бле 'біля'
 бл'і'вали 'обливали'
 'болеі (булей) 'більше'
 боў'л'аў 'мовляв'
 бра кл. відм. *Brate*
 буйа'к'і бот. лісова ягода, лохи-
 на, *Vaccinium uliginosum*
 бухоний 'пухкий'
 важ'далас'а 'зустрічалася'
 ва'л'уша 'суковальня'
 ва'рен'і'к 'пиріг'
 в'ек, в'ік 'завжди', 'ніколи'
 верч 'згорток кори дерева, з
 якого плетуть взуття'
 'в'ікладу 'закрию (про очі)
 'в'ішмел'і 'викинули'
 ву'зир 'зав'язаний низ снопа'
 га'лак'ат 'балакати, роз-
 повідати'

гам'ц'а 'скручена лоза для
 притискання верха стога чи
 скирти'
 гар'тоў'л'а 'місце, де випалюють
 гончарний посуд, гончарське
 горно'
 глас 'гомін, відлуння'
 горо'вати 'тяжко працювати'
 град'скоўіє 'поле з-під гречки'
 г'рєцка (мука) 'гречана'
 'губка 'міра полотна; міра пряжі
 при снуванні на довжину
 стінки хати'
 гу'зи 'гудзики'
 'гуска (гузка) 'вузький отвір у
 рибальській снасті — гірці'
 'дайже 'навіть'
 дак 'так'
 д'вернеца 'зліплюється в грудку'
 до'ди 'тоді'
 до'куб'і 'докупи'
 др'ін 'кий, палиця'
 ду'зорн'ік (пуд'зорн'ік) 'вишита
 бічна частина простирадла'
 'дус'кий 'людський, громадський'
 'дути 'трати на музичних
 інструментах'
 ж'ім 'скрута, труднощі'
 жур 'варена страва, подібна до
 киселя, з вівсяної муки'
 зав'єр'чатис'а 'повертати (при
 оранці)'
 за'з'ікуватий 'мерзлякуватий'
 за'зала'тац' 'залоскотати'
 за'кал'єц ('кал'єц) 'непухкий
 шар хліба над нижньою
 шкіркою'

зап'і¹тало 'підійшло (про час пологів)
 запл'ік'нути 'защипнути'
 зат'інк'і 'загорожі в кошарі, де тримають телят'
 за¹туг 'затужавів'
 зас'е¹ди 'завжди'
 з¹бубн'ували 'розбухали'
 зга¹сати 'вмовкати, вгавити (про дитину)'
 з¹думат' 'згадати'
 зел'у¹га збірне 'зілля'
 з'іл'нути (з'ір'нути) 'тлянути'
 зла¹кочуц' 'лоскочуть'
 ізус'у¹л'а 'звідусіль'
 іс'ц'у¹л'а 'звідси'
 і¹ядрений 'холодний'
 і¹якс'е 'якось'
 і¹яркушна н'е¹д'ел'а 'перший тиждень після Великодня'
 йти у с'вати 'свататися, женихатися'
 і¹кае 'каже'
 ка¹робка, ко¹робка 'плетений з лози кошик'
 кап'тур 'невелика шапочка заміжною жінки'
 кас'і¹м'іна 'волосина'
 к¹ваша 'варена страва, подібна до киселя, з гречаної муки'
 к'і¹вайе 'моргає'
 к'і¹яа'х'і *бот.* 'кукурудза, *Zea mays*'
 к¹ладочка 'дошана лавка на вулиці перед хатою'
 кол¹доб'іна 'низьке місце, улоговина (на сінокоші)'
 і¹кол'ут:е 'кілля'
 і¹комл'ад' 'різновид рибальської снасті'
 і¹корен' 'одиниця обліку дерев'
 ко¹ток 'варена страва з тертого тіста'
 ко¹шел' 'виплетений з лика кошик'

к'р'іпен' 'обруч, що вставляється в *кошель*'
 кру¹г'і 'навколо'
 круж 'ореол навколо місяця'
 куб'л'а 'придане'
 куве¹н'а 'коцюба'
 ку¹рад 'якраз, рівно, точно'
 і¹кутати 'городити (обійстя, сінокіс)'
 л'а (л'е, ле, ли) 'коло, біля'
 і¹л'амк'і жд'от 'чекає смерті'
 і¹латка 'одежина'
 і¹латк'і 'старий одяг, ганчір'я'
 і¹лаўка 'крамниця'
 і¹л'етошн'ій 'минулорічний'
 л'і¹хен'к'ій 'поганенький'
 ло¹мат' лом 'заокруглювати верх скирти, вивершувати скирту'
 лопо¹туха 'огріх при клепанні коси'
 (до) л'у¹т'іни '(до) людини'
 і¹матка 'мати'
 і¹майут' 'ростуть (про гриби)'
 мо 'може'
 мо¹розиво 'мороз, холод'
 мост 'дерев'яна підлога у хаті'
 і¹моча 'мокра, дощова погода'
 на¹боле (на¹блей) 'найбільше'
 наст'р'ікати 'настромлювати'
 не зга¹сайе 'не втихомирюється'
 і¹н'із'в'ено 'дуже низько'
 н'і¹з'а 'низина'
 нови¹на 'поле на розкорчованій ділянці лісу'
 од (матері, батька) 'без (матері, батька)'
 одв'і¹чат' 'відчувати'
 об'еско¹ровуйеца 'не вкривається корою'
 о¹д'ел' 'відокремлене від батьківського господарство'
 одл'а¹гайе 'зволожується'
 о¹д'о (о¹до, і¹одого) 'ось, ось тут'
 о¹ж'іл'іс' 'обжилися'
 о¹кутуван'е 'обгороджування'

пав'е¹д'енц'іа 'поведінка, звичай'
 палат¹но *бджол.* 'біла речовина, якою бджоли закривають соти з медом'
 і¹пал'ік'і 'палі'
 пал'уш'кі 'варена страва з різаного тіста'
 па¹родуха 'породілля'
 і¹перви хвон'т' 'перший план'
 пл'е¹н'ічка 'жердинка'
 плос'куша *бот.* 'мишій, *Setaria*'
 побу¹ралас' (клітка) 'зруйнувалась, зробилась непридатною'
 пово¹рочал'і 'повернулись'
 подбук¹ройіш 'підіб'еш на щось'
 по¹дойн'ічка 'жінка, яка допомагає в роботі'
 пол 'дерев'яний піл, нари для спання'
 по¹лоз'ат' 'повзають'
 і¹поно¹ж'і 'деталь ткацького верстата'
 по стар'цох ха¹д'іт' 'жебракувати'
 постаў¹н'ейшийе 'кращі, багатші (про будівлі)'
 пост'ц'а¹ний 'пісний, легкий (про ґрунт)'
 пота¹туриўс' 'наступився, похнюпився'
 потис'курний 'нашкірний'
 по¹туждаїце 'напружитися'
 і¹поце 'коли'
 і¹почепка 'пасок у кошелі'
 пере¹кул'уваца 'перекидатися, перевертатися'
 п'ридмет 'прикмета'
 пр'ідохнуца 'зіпсуватися. (про картоплю)'
 пр'іду¹мавица 'надуматися, багато думати'
 пр'і¹л'іўка 'частування з горілкою'
 прод 'напередодні'

п'рот'і (чо¹гось) 'незважаючи на щось'
 пруг 'плуг'
 прудк'е 'тверде (про жито)'
 пусто¹думок 'хата без господаря'
 пу¹т'ом 'потім'
 раж:и¹вац'а 'обживатися'
 і¹ражка 'тазик'
 разбу¹р'іл'і 'зруйнували'
 раз¹лука 'розлучений, розлучена'
 рам¹нул'і 'рвонули'
 риу¹ло. 'видовжена передня частина глечика'
 руўча¹ком (зійш¹ло) 'полосою (про сходи, збіжжя)'
 ру¹чайка 'міра прядива'
 сабо¹тажк'і 'весільні шишки'
 са¹йан 'вовняна домоткана спідниця'
 і¹самеча 'саме'
 са¹ша 'шосе'
 с¹добро¹хочейу 'добровільно'
 с'і 'іх'
 і¹с'ітове 'ушкоджене, з гнилизною (про дерево)'
 ск'і¹даўс'а 'перетворювався'
 ско¹ромне с¹лово 'лайливе, соромітьке слово'
 см'е¹совуйе 'зчищає, змішує, переминає'
 снас'т' 'упряж'
 собраз¹н'ілос'а 'утворилося'
 сон *бот.* 'соняшник, *Helianthus*'
 соу¹йе 'держак лопати'
 спред'ка 'з давніх-давен'
 старца¹ват' 'жебракувати'
 с¹тебочка 'комірчина, кладова'
 с¹тиркат' 'втикати (про трійцьке зілля)'
 с¹тусло 'зіпсувалось, згнило'
 ст¹ража 'сторожка (лісника)'
 стре¹ла 'деталь плуга'
 і¹суп'ес' 'піщаний ґрунт'

с¹хад'а 'після'
та¹ге 'таке'
¹тамака 'там'
т¹ворот 'обкурюють (про бджіл)'
то¹к'і 'такий'
то¹чок 'земляна підлога'
трам 'сволок'
трах¹л'івит 'трухлявіти'
¹туйк'і ('туйко) 'тільки'
тук 'так'
¹тутака 'тут'
уби¹раце 'входити (в хату)'
ўз¹думаєш 'згадаєш'
ў¹куч'і 'разом'
ў¹м'істо 'разом'
ўнуче¹н'ата 'так називає дітей при хрещенні баба, яка варить обрядову кашу'
уп¹р'ажка 'зміна (на роботі у колгоспі)'
упри¹пу⁰л 'вповні, з верхом'
ўтарма¹з'е 'за складних обставин'
ўт¹м'іла 'збагнула'

у¹шули (ў¹шуйі) 'стовпи у загорожі, воротах'
ха¹в'іла 'халупа'
х¹войа *бот.* 'сосна, Pinus'
х¹войка 'спосіб прибивання дошок'
х¹рапи 'головки капусти, які залишаються на грядці після збирання врожаю'
цар¹з'іл':е 'лепеха, Asogus'
¹чахкац 'цокати (про годинник)'
чер *бджол.* 'черва'
¹ч'ірва 'біла пляма на лобі у корови'
чоп¹ком 'кущиком'
¹шарга 'буран'
ши¹бати 'кидати'
¹шопа 'оборіг для сіна на чотирьох стовпах, накритий зверху'
штан¹дар'і 'дерев'яні вертикальні підставки під підвалини у дерев'яному будинку'
¹шурка 'оберемок (про дрова)'

Показчик провідних тем оповідей

(цифра вказує на номер тексту)

Село

рідне село 1, 107, 119, 120, 163
виникнення села 36, 107, 151, 161
рідний край 12, 79, 96

Чорнобильська трагедія

аварія на ЧАЕС 7, 82, 102, 103, 122, 163, 166, 180
переселення 68, 76, 82, 92, 103, 104, 107, 122, 144, 163, 166, 193
життя після аварії 7, 45, 107, 122, 154, 166
руйнування села після аварії 103, 104, 144

Ліс, природа

ліс, лісівництво 1, 12, 44, 72, 149
дерево, деревина 13, 73
трави, ягоди 1, 14, 15, 16, 44, 71, 105, 116, 160, 183, 187
гриби 17, 44, 71, 104, 183
птахи 104, 130
звірі 44, 104, 160, 188
плазуни 111, 189
річка, болото 1, 19, 45, 104
погода 89

Земля; господарювання

обробіток землі 32, 37, 54, 181
правила господарювання; народні прикмети 21, 34, 118
сільськогосподарські культури на присадибній ділянці 35
господарювання у колгоспі 45, 107, 119, 161, 170
меліорація 161
сільськогосподарські знаряддя 32, 47, 53, 55, 66, 170
виросування і обробка льону 30, 33, 174, 181, 191
виросування і обробка коноплі 30, 52, 174
виросування і обробка проса 22
виросування і зберігання картоплі 51
тютюн 106
збирання хмелю 23

сівба 54, 56
 возовиця 67
 молотьба 22, 56, 58, 64, 175
 зерно, його зберігання 57, 60
 сінокіс 18, 46, 59

Будинок; домашнє господарство

будинок, будівлі 2, 24, 95, 103, 119, 175, 192
 будівництво 2, 74, 98, 123, 173
 освячення хати, входуни 178
 хатнє начиння 50, 61, 84, 103, 133, 150, 151, 177, 191
 піч 49, 99, 123
 колодязь 85
 хатня робота 65
 випікання хліба 20, 117, 124, 164
 борошно 62,
 страви 86, 107, 147, 164, 190, 191
 приготування страв 86, 107, 147
 зберігання продуктів харчування 61
 тканина, полотно 5, 30, 158, 174, 182
 одяг 87, 108, 110, 119, 141, 146, 157
 взуття 186, 191
 вишивання 133, 182
 домашні птахи і тварини 103, 107, 108, 119, 192, 193
 утримування волів 37, 171

Різні види господарської діяльності, ремесла

бджільництво 29, 70
 млинарство 63
 гончарство 150, 151
 рибальство, риба 45, 159, 161, 180
 вироби із заліза 97
 плетіння 186, 191

Людина, її життя

сім'я, родина 7, 69, 96, 107, 108, 121, 172, 176
 народження і догляд дітей 39, 109, 119, 152
 поведінка вагітної жінки 102
 хрестини 102, 109, 152, 176
 дитинство, навчання 7, 8, 27, 94, 127, 154, 162, 191, 192
 юність 8, 9, 101, 131, 162
 відпочинок, розваги 9, 10, 41, 88, 89, 116, 131, 140, 153, 155,
 157, 190
 вечорниці 113, 116, 140, 145, 153, 192
 одруження; весілля 11, 87, 101, 102, 106, 108, 119, 132, 157

коровай 142, 169
 здоров'я 119
 лікування 4, 83, 109, 111, 119, 135, 167
 смерть, похорон 110
 поминання померлих 77, 110, 164
 спорідненість, свояцтво 107, 119, 151, 157, 176, 193
 односельці 25, 28, 144, 156
 своє життя 26, 27, 76, 90, 94, 107, 119, 121, 162, 163, 180, 191,
 192, 193
 життєві пригоди; спогади про минуле 31, 89, 94, 107, 119, 137,
 154, 162, 172, 188, 189, 191
 голод 91, 105, 107, 119, 126, 151, 187, 192
 розкуркулення 1, 103, 129
 війна 93, 104, 119, 125, 148, 162, 193

Традиційна духовна культура

мораль 119, 138, 170, 172
 церква 1, 100, 108, 109, 164
 молитви 110
 народний календар, свята 6, 83, 88, 103, 108, 109, 112, 114, 115,
 116, 139, 140, 142, 142, 143, 147, 155, 156, 164, 190
 немовлята 38, 39, 40, 116
 русалки 75, 78, 83, 103, 105, 115, 156, 165, 178, 179
 домовики 42, 80, 165
 діди 42, 106, 141, 158
 русальний тиждень 75, 83, 115, 118, 156
 відьми 43, 114, 165, 168, 184
 перевертні 112
 чорти 113
 ходячі покійники 83, 106
 магія рослин, речей 83, 108, 109, 112, 113, 114, 158, 178
 народні прикмети 83, 108, 109, 113, 168
 ворожіння 88, 131, 145, 155
 циганка-ворожка 81
 викликання дощу 83, 158, 159, 179
 пожежа під час грози 3
 замовляння 109, 111, 167
 знахарство, зцілення 4, 111, 167, 178
 сні, тлумачення снів 103
 мова 128
 фольклор 108, 110, 116, 134, 142, 147, 157, 185, 187, 190, 192
 ономастикон 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113,
 114, 116, 117, 119, 136, 140, 141, 142, 144, 148, 150, 151,
 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 184, 185,
 188, 189, 190, 191, 192, 193

Зміст

Передмова	3
Preface	5
Вступ	7
Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок	7
Транскрипція	16
Карта 1. Чорнобильська зона відчуження	20
Карта 2. Мережа обстеження чорнобильських говірок	21
Тексти	22
Денисовичі Поліського р-ну Київської обл.	23
Рудьки Чорнобильського р-ну Київської обл.	75
Річиця Чорнобильського р-ну Київської обл.	120
Товстий Ліс Чорнобильського р-ну Київської обл.	133
Буряківка Чорнобильського р-ну Київської обл.	154
Чистогалівка Чорнобильського р-ну Київської обл.	172
Буда Чорнобильського р-ну Київської обл.	213
Луб'янка Поліського р-ну Київської обл.	239
Стечанка Чорнобильського р-ну Київської обл.	279
Варовичі Поліського р-ну Київської обл.	335
Мартинівичі Поліського р-ну Київської обл.	344
Словник рідковживаних слів	351
Показчик основних тем оповідей	355

Наукове видання ГОВІРКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ ТЕКСТИ

Упорядники *Гриценко Павло Юхимович*
Малахівська Ольга Антонівна
Прилипко Надія Павлівна та інші

Художнє оформлення *Мариняка В. П.*
Комп'ютерна верстка *Кригіна Ю. М.* та *Остапової І. В.*

Підписано до друку 30.12.96. Формат 60 x 90 ¹/₁₆.
Папір офсетний № 1. Гарнітура Таймс.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 22,5.
Умовн. фарбовідб. 22,5. Обл.-вид. арк. 24,5.
Замовлення 7—7

Видавництво «Довіра»
252103, Київ-103, вул. Кіквідзе, 2/34

ВАТ «Книжкова друкарня наукової книги»
252030, Київ-30, вул. Б. Хмельницького, 19

Говірки Чорнобильської зони: Тексти / Упоряд:
Г57 Гриценко П. Ю. та інші.— К.: Довіра, 1996.— 358 с.
ISBN 966-507-033-9

У книзі вміщено діалектні тексти, записані на магнітофон у 1994—1996 рр. від переселених з Чорнобильської зони носіїв середньополіського діалекту. Тексти паспортизовані, подано у фонетичному записі.

Праця буде корисною українцям, славістам, зокрема, мовознавцям, етнологам, історикам.

Г 460200000
96 Без оголош.

ББК 81